Statistika
VJERESIJSKIH ZAVODA
1847-77.

PREDGOVOR.

U ljetopisu svom za god. 1874. statistički je ured kr. dalm. hrv. slav. zemaljske vlade po prvi put pokušao, iznjeti na javu statističke podatke o razvoju vjeresijskih zavoda u zemlji i rezultatih, što su jih ovi polučili poslovanjem svojim.

No to bijaše, kako rekosmo, samo prvi pokušaj, nedostatan već s toga, što s kratka vremena uredu nije bilo moguće, da za dobe od svih zavoda sabere materijal, odgovarajući njegovoj osnovi, te da sve dvojbe, koje su mu se za izradjivanja gradje porodile o pouzdanosti pojedinih podataka, ukloni dopisivanjem sa upravitelji zavoda. A da se nije moglo uvažiti mnogo toga, što se danas prama napredku statističke znanosti i tehnike traži od valjane statistike bankovih zavoda, štediona i zadruga, osnovanih o načelu uzajemnosti, bilo je sgode iztaknuti u uvodu napomenutomu ljetopisu.

Osim toga nije osnova, po kojoj je ured uredjivao ovaj ljetopis, dopustila raztumačiti materijal, sadržan u tabelarnih pregledih, obširnijim uvodom, te vriednost samih ovih pregleda povisiti tiem, da se u njih kraj brojeva absolutnih izkažu i brojevi relativni. Bilo je dakle, kako se u nas još malo mari za statistička iztraživanja, predvidjeti, da će gole brojke, suhoparne, dok jim se ne razrieše usta, malo koga zanimati, i malo koga potaknuti, da na temelju njihovu iztražuje, kako se je množio broj vjeresijskih zavoda u zemlji, kako jim se razvijaše poslovanje, a ponajpaće kako su vršili i vrše zadaću, koja jih ide u ekonomskom životu naroda.

Već s ovih razloga bijaše potrebito, da se djelo, započeto u prvom ljetopisu, s mjesta nastavi, da se ono, što je ondje bilo, još nepodpuno popuni, i o materijal stariji nadovežu podatci iz najnovijega vremena, tako da ured sljedećom svojom statistikom vjeresijskih zavoda uzmogne nacrtati što vjerniju sliku njihove prošlosti i sadašnjosti, te si ujedno njom što prije udariti temelj, o kom da osnuje sve buduće redovite publikacije ob istom predmetu.

Prvom polovicom god. 1878. podje napokon uredu, pošto je već god. 1876. bio počeo nastojati oko toga, da si namakne sve potrebite podatke, za rukom, popuniti materijal tako, te je mogao prionuti uz izradjivanje zasnovane po njem statistike svih vjeresijskih zavoda u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji i hrv.-slav. Krajini.

Statistika ova, obsižuća malne sve zavode, koji su posljednjih trideset godina privedeni u život, izkazujuća rezultate njihova poslovanja počam od god. 1846., kad je naime počeo poslovati najstariji zavod u zemlji, „prva hrvatska štediona“ u Zagrebu, pa sve do konca god. 1877., posljednje za koju su se dosele mogli sabrati podatci, opisujuća njihovo ustrojstvo i načela, o kojih su osnovani, sravnjujuća napokon njihov rad sa radom sličnih zavoda u ostalih evropejskih zemljah i državah, oviem se predaje javnosti. A premda nije ni sada s razloga, o kojih će biti kasnije govor, ni podpunošću brojevnoga materijala ni oblikom pregledâ dotjerana uzorom, koji će se naći u publikacijah velikih statističkih ureda evropejskih, ured se ipak smije nadati, da mu radnja ne će biti bez koristi, da će ponajprije biti od praktične vriednosti za same vjeresijske zavode, da će oni, koji proučuju gospodarstvo našega naroda, u njoj naći dosta obilate gradje daljnjemu iztraživanju na tom polju gospodarske statistike, da će napokon zanimati i šire obćinstvo.

Jer iz nje vidjeti će se, kolika već sada ide važnost vjeresijske zavode u zemlji i s njihova broja i s obsjega njihova poslovanja, kako se cielih dvadeset godina poslje kako se je podigao prvi zavod u zemlji, ništa radilo il bar izvelo nije, da se stvore u raznih krajevih zemlje zavodi, koji će, prikupljajući s jedne strane male prištednje il gotove već kapitale, s druge strane njimi oplodjivati produkciju, te trgovcu, obrtniku, poljodjeljcu kreditom promicati posao, kako je za tiem „era gospodarskoga razvoja“ preko noći pregnula, da nadomjesti, što se je prije bilo zanemarilo, pak i sbilja u cielom polućila ljepih rezultatâ. I tomu je poletu istina gospodarska kriza i reakcija i u nas naskoro već podsjekla krila, no kolike su joj inače štetne posljedice, na tom polju kao da je došla baš u dobar čas, da razvoj stisne u naravne mu granice i za dobe pokaže, koji je put kriv te vodi do katastrofa, koje su snašle toliko zavoda u našem susjedstvu.

U ovoj statistici naći će se za tiem i glavni podatci ob organizaciji vjeresijskih zavoda u našoj domovini, te medju ostalim i dokaz, kako jim je glavni ogranak, štedione, osnovan o temelju posve različitu od onoga, što ga je gospodarska politika udarila štedionam malne u svih drugih zemljah evropejskih, te su one sada u nas pravi vjeresijski zavodi, koji se malo ili nikako ne razlikuju od banka vjeresijskih i trgovinskih.

Kakve su posljedice nesrećam, koje su početkom i druge polovice god. 1878. snašle dvie štedione i jednu banku u gradjanskom dielu zemlje, na to pitanje ne ima dakako u statistici ovoj, pošto siže samo do konca god. 1877., odgovora. No možda i ona doprinese svoju, te će ako i ne razpršiti, a ono bar oslabiti bojazni, koje su se s toga porodile o budućnosti naših zavoda. Jer brojevi njezini, u koliko jih ide snaga dokaza, dokazuju, da su oni zavodi, koji su stvoreni prije krize godine 1873., ovu u cielom sretno preživili, a oni, koji su tek kasnije ugledali sviet, uza sve nepovoljne gospodarske okolnosti dosta sretno napredovali. U cielom jim dakle posvjedočuju dobro vladanje, pak, je li po izkustvu prošlih godina, slobodno nagadjati o budućnosti, to ne treba baš prevelika optimizma nadi, da katastrofe one, koje su samo jedan zavod stigle sbog zlih posala, dočim su dva pala krivnjom nesdušnih upravitelja, ne će zahvatiti i ostalih zavoda, pače donekle ovim koristiti tiem, što će svigdje pooštriti pažnju na ljude, kojim je povjerena uprava imovinom dioničara i ulagača.

Tiem u ostalom nikako ne mislimo reći, da do prevelike povjerljivosti ljudi, zvanih da utiču u upravu zavoda il ovu nadziru, ne ima i drugih mana u ustrojstvu naših vjeresijskih zavoda i njihovu poslovanju. Po našem mnienju ima jih pače dosta znatan broj, te će nam u primjetbah, kojimi popraćujemo tabelarne preglede, biti sgode, koju od njih iztaknuti, te napomenuti i neke reforme, koje bi bile po našem mnienju potrebite, a morale bi poteći ne toliko od državne uprave, koliko od inicijative samih zavoda.

Samo ne valja od statistike vjeresijskih zavoda očekivati podpunu i potanku kritiku njihove organizacije i njihova rada. To njoj ne može biti zadaćom, već je to posao onih, kojim je statistika namienjena; pak se i u onih primjetbah, kojim se nismo mogli oteti, moraju nazrievati samo nazori pisca ovih redaka. Službene su naravi jedino tabelarni pregledi.

Prije nego li se osvrnemo na rezultate, koji se iz ovih pregleda razabiru, valja u kratko razložiti osnovu, po kojoj je ova statistika sastavljena, navesti za tiem vriela, iz kojih su se crpili podatci i ocieniti vriednost materijala, o kom se osniva. Osim toga ne će biti s gorega, nacrtati, što je dosele internacijonalni statistički kongres privriedio statistici vjeresijskih zavoda. Dužnost nam je napokon priobćiti one pojave u statističkoj literaturi o tom predmetu, iz kojih smo crpili pouke i u njih našli uzore, kojim smo se, koliko se je ikako dalo, nastojali dovinuti.

Prama ustrojstvu, zadaći i poslovanju zavoda, razdielismo jih u dvie kategorije, te se po njih luči i ciela naša statistika, tabelarni pregledi i uvod, u dva diela. Prvi obsiže bankovne zavode i štedione, koji se doduše razlikuju imenom svojim, no inače medju njimi faktično ne ima bitnih razlika ni glede ustrojstva ni poslovanja njihova, te jim, kako su svi osnovani na dionicah, utemeljivanje, upravu i razvrgnuće uredjuje trgovački zakon od g. 1875. (zak. čl. XXXVII. zajedničkoga hrv.-ugar. sabora od g. 1875., izdan u XXXIII. komadu „Sbornika zakona i naredba, valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju" br. 79.) ustanovami naslova X. o dioničarskih družtvih. Štedionam posvećuje se dakako više pažnje, što i brojem i važnošću svojom pretiču ostale zavode, što u njihovu radu ima i momenat etički velike važnosti a donekle i s toga, što je po znanost osobito zanimivo pitanje, kako štedione, koje drugdje, bile one ustrojene po državi, po obćinah il privatnih družtvih, ne idu za tiem, da nose dobitka utemeljiteljem, uspjevaju uz organizaciju, koja će se naći kod štediona hrvatskih i jedino još kod štediona ugarskih.

Drugi pako dio namienjen je vjeresijskim zadrugam, koje su u jednom i drugom dielu zemlje utemeljene pod imeni štednih i pripomoćnih družtva, pomoćnica, predujmiona itd., a osnovane o načelu uzajemnosti zadaćom, da članove svoje s jedne strane potiču na štednju, a s druge, da jim, zadovoljujući njihovoj potrebi kredita, promiču gospodarstvo. Pravni odnošaji ovih zadruga uredjeni su ustanovami naslova XI. trgovačkoga zakona od god. 1875.

Glavnim vrielom, iz kojega su se crpili podatci za statistiku bankovnih zavoda i štediona, jesu zaglavni računi i izvješća, što jih zavodi ovi na izmaku svake poslovne perijode priredjuju svojim dioničarom, te jih počam od god. 1876. svake godine priobćuju i statističkomu uredu. Do malo iznimaka sadržaje svaki račun godišnju bilansu, račun dobitka i gubitka, te izkaz o poslovnom prometu. Izkazi su ovi istina sastavljeni po raznih načelih. Gdjekoji zavodi polažu vrlo detaljirane račune, drugi iztiču u njih samo najvažnije stavke. No svakako našao se je u njih obilat materijah za našu statistiku, te su po njem, pošto su uklonjene nejednakosti s razno uredjena knjigovodstva, i sastavljeni tabelarni pregledi o bilansah, prihodu i razhodu, štednih uložcih, te prometu u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom, koji nam svakako predočuju bar glavne momente u poslovanju zavoda.

Statistici štediona nisu medjutim doticala sama ta godišnja izvješća, pošto u njih ne ima podataka o nekih okolnostih, koje su svakako važne po prosudjivanje njihove djelatnosti, pak je s toga ured zasnovao i god. 1876. na sva ravnateljstva štediona razposlao formular, po kojem da mu godimice izkazuju broj uložnih knjižica, te priobćuju, kakva jim je bila kamatna mjera za štedne uložke, za eskomptovanje mjenica, zajmove na nekretnine i predujmove na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu. Osim toga želio bi bio ured i podataka o zvanju i zanimanju ulagača, te ob iznosu pojedinih uložaka, da mu statistika uzmogne razgovjetno odgovoriti na pitanje, u kojih li je socijalnih slojevih težište tim zavodom al je morao odreći se tih želja. Prve s toga, što štedione kraj načina, kako je njihovimi pravili uredjeno ulaganje štednih uložaka, ne mogu bilježiti zvanja i zanimanja ulagača, a druge, jer bi jim izkazivanje uložaka, razredjenih po njihovu iznosu, zadalo previše posla, te se ne bi mogli očekivati točni i pouzdani podatci.

Mnogo teži posao bijaše uredu, domoći se podataka o vjeresijskih zadrugah. Znatan jim dio ne izdaje godišnjih tiskanih zaglavnih računa, a osim toga ima jih ovelik broj, koji nisu sastavljali svake godine redovitu bilansu i račune o dobitku i gubitku, već je to po njihovih pravilih valjalo učiniti tek kad mine vrieme, do kojega će zadruga trajati. Kod ovih nije dakle preostalo uredu, no zadovoljiti se računi o primitku i izdatku, jedinimi, što jih godimice sastavljaju. S toga i nije statistika vjeresijskih zadruga ni tako podpuna, kao što statistika bankovnih

zavoda i štediona. Jedino je ured još pokušao, sabrati od svih zadruga podataka o tom, kako jim se godine 1877. mienjao broj članova, kako su napokon ukamaćivale štedne uložke, te koliko uzimale kamata za predujmove, izdane članovom.

Sabravši načinom, koji je tuj u kratko razložen, gradju, uzeo joj je ured potanko iztraživati vriednost. Gdje su mu se nametnule dvojbe o pouzdanosti kojega od podataka, gdje je našao mana, tražio je od zavoda, da mu jih razjasne i uklone. Do malo iznimaka zavodi su se svi rado odazivali njegovim zamolbam, te mu je nakon obširna dopisivanja i nakon toga, što je za izradjivanja gradje gledao, kako će i sam sve nejednakosti, kojim je bio izvor u razno uredjenu knjigovodstvu i koje su smetale sravnjivosti podataka, odstraniti, slobodno uztvrditi, da je brojevni materijal, koji će se naći u tabelarnih pregledih ove statistike, u glavnom valjan i pouzdan. A gdje jim podatci zaslužuju manje vjere, gdje bi ovi možda mogli zavesti na krivo zaključivanje, to će se, da ne bude suvišna opetovanja, navesti, gdje tomu bude sgodno mjesto. Tuj nam je samo iztaknuti, da uza sve nastojanje uredu nije pošlo za rukom, sabrati podataka za dvie štedione: obćinsku naime štedionu u Karlovcu, koja se je razvrgla god. 1874., te račune svoje uništila, i za štedionu sisačku za vrieme od god. 1868., kojom je stupila u život, do god. 1873., kojom se je posve preustrojila. Sisačka štediona, koja sada još postoji, nije za napomenuto vrieme uz najbolju valja mogla uredu priobćiti podataka.

O zavodih, koji su predmetom našoj statistici, povela se rieč i u većem dielu sjeditba sunarodnoga statističkoga kongresa, stvorena za to, da promiče sravnjivost statističkih publikacija raznih zemalja, da namiče statističkih podataka iz svih područja državnoga i družtvenoga života, u kojih će se naći odgovori na razna pitanja, važna po znanost i upravu, da širi spoznaju o koristi statistike i njezinu radu stiče prijatelja, a napokon da ju unapredjuje, skupljajući u kolo i potičući na složan dogovoran rad statističare svih naobraženih zemalja.[1]) Prvo je na kongresu parižkom (g. 1855.) bilo na redu udruživanje u zavode, osnovane o načelu „vlastite pomoći" (Selbsthilfe), statistika naime zavoda, što jih kongres zove imenom „institutions de prévoyance", i kojim je po njegovoj definiciji svrha ta, da budi radnika potiču na štednju, te mu pomažu stvoriti si malenu glavnicu, budi da njemu i u obće svim razredom pućanstva pruže priliku, kako će si malimi žrtvami zajamčivati budućnost proti raznim nesgodam. Zaključak kongresa parižkoga sastoji se od uvoda, koji iztiče karakteristične oznake tih zavoda, te izriče, kako je potrebito poznavati jim ustrojstvo, razvoj i djelovanje, a za tiem od potankih osnova za statistiku pripomoćnih družtva, koja svojim članovom, primajući od njih redovitih prinesaka, osjeguravaju pripomoć, ako obole i prinos troškovom njihova sprovoda, (sociétés de secours mutuels), zavoda, kojim je zadaćom, da pomažu članovom kad ostare (caisses de retraite pour la vieillesse), a napokon i za statistiku štediona (caisses d'épargne).

Nam se ovdje valja osvrnuti jedino na osnovu zasnovanu za štedione, jer pripomoćnih družtva i tako zvanih caisses de retraite pour la vieillesse, kako jih je kongres imao pred očima, ne ima ni u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji ni u hrv.-slav. Krajini. Okolnosti, koje bi po zaključku parižkoga kongresa valjalo iztraživati u statistici štediona, a naša statistika o njih dosele bar ne ima podataka, jesu: broj knjižica izdanih i izplaćenih tečajem godine, klasifikacija štednih knjižica po iznosu jim,[2]) a napokon zvanje i zanimanje ulagača.[3])

Zaključke parižkoga kongresa o zavodih, stvorenih da promiču dobrobit siromašnjih razreda pućanstva, kongres je za tiem berlinski (g. 1863.) popunio te prihvatio detaljirane formulare za statistiku zavoda vjeresijskih i predujmovnih udruga sa zadaćom, kupovati članovom raznih pokretnina i orudja, udruga kooperativnih il produktivnih, te udruga radećih oko prosvjete svojih članova. Formular mu za statistiku zavoda predujmovnih i vjeresijskih sadržaje 18 glavnih stupaca: 1. Ime i sjedište udruge. 2. Broj žitelja mjesta, gdje udruga ima svoje sjedište. 3. Godina, koje je udruga utemeljena. 4. Ustrojstvo joj. 5. Broj članova koncem godine. 6. Iznos predujmova i prolongacija, dozvoljenih tečajem godine, [*a*) mjenice, *b*) obveznice, *c*) tekući račun]. 7. Minimum i maksimum predujmova. 8. Broj izdanih predujmova i prolongacija. 9. Kamatna jim mjera. 10. Prihod *a*) kamati i provizije, *b*) ostali prihod. 11. Troškovi uprave i plaće. 12. Iznos kamata, izplaćenih vjerovnikom udruge. 13. Čisti dobitak. 14. Dividende, porazdieljene članovom udruge. 15. Pasiva koncem godine *a*) glavnica članova, *b*) dugovi, *c*) štedni uložci, *d*) pričuvna zaklada. 16. Aktiva koncem godine *a*) gotovina u blagajni, *b*) obveznice, *c*) zajmovi bankam, *d*) zajmovi ostalim zavodom, *e*) inventar. 17. Gubitci tečajem godine. 18. Opazke.

Sravni li se ova osnova sa našom statistikom vjeresijskih zadruga, vidjeti će se, da potonja, prem se još nije dovinula uzor-statistikam drugih ureda, a ponajpače godišnjim izvješćem, što jih izdaje dr. H. Schulze-Delitzsch, otac njemačkih tećevnih gospodarskih zadruga, o njihovu djelovanju, ipak ne samo zadovoljuje zaključke berlinskoga kongresa, već jih paće kojećim i pretiče.

O statistici banka, koje su takodjer predmetom našoj statistici, viećao je nadalje kongres londonski (g. 1860.) Razdielivši banke po njihovoj naravi i njihovu zvanju u banke, izdavajuće i ne izdavajuće note, po ustrojstvu jim i

---

[1]) Ovako je svrhu kongresa formulirao on sam u svojoj berlinskoj sjeditbi (god. (1863.) Sve se dakako nije polučilo, no tko pozna dosadanji rad kongresa, priznati će, da je mnogo privriedio napredku statistike, te iz svih sila svojih nastojao oko svoje zadaće. Dosele sastao se on devet puti: u Bruselju g. 1853., u Parizu g. 1855., u Beču g. 1857., u Londonu g. 1860., u Berlinu g. 1863., u Fiorenciji g. 1866., u Hagu g. 1869., u Petrogradu g. 1873. i u Budimpešti g. 1876. Gdje će se sastati budući put, još se nije opredielilo.

[2]) Kongres prihvatio je klasifikaciju sljedeću: do 500 franaka, od 501—1000 fr., od 1001—1500 fr., od 1501—2000 fr., od 2001—3000 fr., od 3001 fr. dalje.

[3]) Kongres parižki ustanovio je sljedeće kategorije: *a)* radnici poljodjeljci, *b)* radnici obrtnici, *c)* služinčad, *d)* činovnici, *e)* vojnici i mornari, *f)* rudari.

upravi u banke, kojimi upravlja vlada izključivo il dielomice, i banke stvorene i upravljane po posebnicih. po njihovoj napokon odgovornosti prama vjerovnikom u banke, kojim je operacije zajamčila država, u banke ovlaštene da ustanovljenim načinom stegnu svoju odgovornost i banke, kojim dioničari podpuno jamče vjerovnikom, ustanovio je kongres minimum podataka, što bi jih valjalo tražiti od svakoga tih zavoda. Ovaj obsiže podatke: 1. o glavnici (kapital podpisan i iznos pojedine dionice, kapital uplaćen): 2. o broju dioničara; 3. o pasivih (pasiva u tekućem računu, u notah, u obveznicah itd.); 4. ob aktivih (nekretnine, gotov novac il nekovano zlato i srebro, državne obveznice, mjenice eskomptovane, predujmovi na tekući račun, predujmovi na robu, note ostalih banka itd.): 5. o sjedištu zavoda; 6. o dobitcih i gubitcih; 7. o dividendah; 8. o kamatnom mjerilu; 9. o kolajućih notah.

O bankah napose povela se za tiem rieč i za sjeditbe u Fiorenciji (1867.), kad se je naime razpravljala statistika kredita zemljištnoga (Crédit foncier) i banka, vlastnih izdavati note. Zaključci se njezini, kako se odatle vidi, ne tiču objekta naše statistike, te jih je s toga i slobodno tuj smetnuti s vida.

Za posljednje napokon sjeditbe u Budimpešti (g. 1876.) predloži glasoviti statistik, ravnatelj kr. pruskoga statističkoga ureda, dr. Engel, sunarodnomu statističkomu kongresu potanku osnovu za statistiku anonimnih družtva, trgovačkih i industrijalnih. Njegova osnova, koju je kongres do neznatnih nekih promjena i prihvatio, da ju izvedu statistički uredi [1], porazdielila je napomenuta družtva prama razredbi obrta, kojim služe, i koji se diele u 21. skupinu, [2]) te za sva družtva ustanovio quéstionnaire, sadržavajući pitanja, na koja bi jim valjalo odgovarati svake pete godine. Kako ova obsiže banke i štedione, i kako je statističkomu uredu dužnost, nastojati, kako će i u našoj domovini urediti statistiku dioničarskih družtva prama zaključkom budimpeštanskoga kongresa, ne će biti s gorega, priobćiti tom sgodom redomice sva pitanja, namienjena po kongresu svakomu pojedinomu družtvu. Pitanja su to sljedeća:

I. Tvrdka družtva. II. Sjedište uz naznaku podružnica. III. Svrha po pravilih. IV. Vrieme, kad se je družtvo stvorilo. V. Je li družtvo poteklo iz prijašnjega kakvoga podhvata, iz kojega, pod koju ga je cienu dostalo, i kako efektuiralo kupovninu i to dionicami družtva, u gotovu novcu, izmjenom predmeta, hipotekami, zajamčujućimi ostatak kupovnine, il drugim načinom? VI. Temeljna glavnica, kolika je ova za utemeljenja družtva, koliko je dosele uplaćeno, je li temeljna glavnica povišena il smanjena, i to kada, kojim iznosom i kojim načinom, a kolika je sada temeljna glavnica. VII. Kolike je dividende družtvo dalo svojim dioničarom za pojedinih godina svoga obstanka. VIII. Upravni organi družtva. Broj članova nadzornoga vieća, ravnateljstva i prokurista. IX. Osoblje družtva, i to osoblje trgovačko, tehničko činovničtvo i nadziruće osoblje, ostalo tehničko osoblje i radnici, podvornici, sluge, vozači itd. X. Stanje imovine po posljednjoj inventuri. Aktiva *a*) zemljišta, kuće i ostali nekretni posjed. *b*) parostroji, stacijonarni motori, transmisije, *c*) pokretni motori (lokomotivi, lokomobili), *d*) strojevi radni, *e*) utenzilije, orudje, aparati, *f*) životinje i oprema jim, *g*) vozila razna, *h*) brodovi, skele itd., *i*) zaliha robe, nedogotovljena roba, *j*) zaliha gradje, *k*) gotov novac, *l*) portefeuille (mjenice i tražbine uz lombard), *m*) tražbine hipotekarne i ostale, *n*) stvarna prava, *o*) ostala aktiva. Pasiva *a*) dionička glavnica, *b*) prioriteti, *c*) hipotekarni dugovi, *d*) založnice, *e*) dugovi u tekućem računu, *f*) mjenbeni akcepti, *g*) ostali dugovi, *h*) pričuvne zaklade, *i*) jamčevne zaklade, podporne zaklade i ostale, *j*) ostala pasiva. XI. Prihod i razhod posljednje upravne godine. Prihod *a*) prodani produkti (kod vjeresijskih zavoda prihod na kamatah, provizijah, kurtažah), *b*) ostali prihod. Razhod *a*) plaće i nadnice, *b*) gradnje, nabava materijala, popravci *c*) sirovine, gorivo, *d*) kamate, dividende, tantijeme, *e*) obćeniti trošak, *f*) ostali razhod.

Uzme li se dakle na um, što po zaključku budimpeštanske sjeditbe valja tražiti od banka i štediona kao dioničarskih družtva, vidjeti će se, da naša statistika u cielom zadovoljuje i njegovoj osnovi.

Kraj ovih dosele navedenih zaključaka sunarodnoga statističkoga kongresa, koji se tiču samoga sabiranja podataka, mnogo je kao što ostalim granam statistike tako i statistici vjeresijskih zavoda privriedio zaključak kongresa u Hagu (g. 1869.) ob izradjivanju sunarodne sravnjujuće statistike. Držeći naime, da će ovu najbolje unapriediti, ako porazdieli radnju medju statističke urede raznih zemalja, zaključi kongres, neka svaki od ovih ureda preuzme po jednu ili više grana statistike, neka si za tiem prauna osnovi, koju si izradi sam, nastoji sabrati o njoj materijal iz drugih država i zemalja, te, pošto mu to podje za rukom, sastavi sunarodnu sravnjujuću statistiku one grane, koju je preuzeo. Zastupnici pako ureda, koji su prihvatili suradničtvo kod djela toli važna po razvoj internacijalne statistike, složiše se u tom, da će sve publikacije internacijonalne statistike napisati jezikom francezkim, da će mjeru i težu u njih izkazati po sustavu metrijskom, a novčanom jedinicom uzeti franak, te da će pokušati sabrati podatke za razdobje, proteklo od vremena, kad je stvoren statistički kongres, pak do najnovijega doba.

---

[1]) Zaključci kongresa glase u glavnom ovako: 1. U svakoj zemlji valja, da se sastavlja statistika družtva anonimnih i komanditnih. 2. Statistički uredi nastojati će, da si o svakom družtvu namaknu podataka, označenih u formularu zasnovanu drom. Engelom. 3. Podatci koncentrirati će se po skupinah i razredih popisa obrtâ. 4. Podatci sabrati će se svake pete godine. 5. Da statistički uredi znaju, kad se je stvorilo novo koje družtvo il koje razvrglo, da uzmognu doznavati svaki važniji dogodjaj, naložiti će se družtvom budi zakonom, bud naredbom, da i njim priobćuju po dva primjerka svake objave, namienjene javnosti. 6. Statistički uredi valja ujedno, da motre tečaj akcija i drugih efekta, izdanih po anonimnih družtvih, te svake godine priobćuju najniži i najviši kurs, te kurs 31. prosinca svih dionica i obveznica izdanih po družtvih.

[2]) Glavne su ove skupine, koje se opet većinom diele u razrede, sljedeće: I. Poljodjeljstvo, šumarstvo, vrtljarstvo, vinogradarstvo. II. Ribarstvo. III. Rudarstvo i talioničtvo. IV. Industrija kamenja i zemlje. V. Preradjivanje kovina. VI. Fabrikacija strojeva, orudja, instrumenata i aparata. VII. Industrija kemička. VIII. Industrija kuriva i svietila. IX. Industrija tekstilna. X. Industrija papira i kože. XI. Industrija drvom i rezbarstvo. XII. Industrija hranom i pilom. XIII. Industrija odielom. XIV. Industrija gradjevna. XV. Obrt poligrafski. XVI. Industrija umjetninami. XVII. Industrija komercijalna. XVIII. Osjegurateljstvo. XIX. Obćilarstvo. XX. Obrt stanovi i okriepljivanjem gostova. XXI. Ostali obrti.

Kod razdiobe zapala je statistički ured taljanske kraljevine medju ostalim i statistika vjeresijskih zavoda, pučkih banka i štediona. Ovaj se s mjesta prihvati posla, te mu podje za rukom, da već god. 1876. predloži budimpeštanskoj sjeditbi kongresa svoje uzor-djelo: Statistique internationale des caisses d'épargne. (Rome 1876. Sunarodna statistika štediona). [1]) Prvom pako polovicom godine 1878. izadje mu prvi dio njegove sunarodne statistike vjeresijskih zavoda, sadržavajući podatke o ceduljnih bankah austro-ugarske monarkije, Švicarske, Nizozemske i Norvežke.

U napomenutoj sunarodnoj statistici štediona priobćuje se ponajprije osnova, po kojoj ju je taljanski statistički ured izradio. U prvom se za tiem dielu statistički opisuju štedione u kraljevini Italiji, u drugom sravnjuje ustrojstvo i poslovanje štediona taljanskih s ustrojstvom i poslovanjem štediona malne svih ostalih evropejskih i nekojih amerikanskih država, treći pako odsjek namienjen je monografijam o štedionah u 26 što evropejskih što američkih država.

Djelo nam je ovo, sastavljeno osobitom pomnjom i vještinom — pisac mu je glasoviti statistik Bodio, ravnatelj taljanske službene statistike — služilo većinom, gdje smo kušali sravnjivati djelovanje naših štediona sa rezultati polučenimi u drugih zemljah evropejskih, te će u njem svatko, koga zanima ta grana gospodarske statistike, naći obilate pouke i ob organizaciji štediona i o silnu napredku, što su ga zavodi ovi polučili osobito druge polovice našega vieka.

Uz ovo djelo valja nam navesti još nekoje znamenitije pojave u literaturi statističkoj i narodno-gospodarskoj, koji su nam došli do ruku, te nam osobito za razporedjivanja materijala bili od velike koristi.

Ehrenberger Heinrich: Oesterreichs Sparcassen. Anlässlich der Wiener Weltausstellung im J. 1873 herausgegeben von der ersten österr. Sparcasse in Wien. Wien 1873.

Ehrenberger H.: „Die Oesterreichischen Sparcassen" i „Die österr. Bank- und Credit-Institute" u I., II., III. i IV. (1875—1878.) tečaju mjesečnika „Statistische Monatschrift", što ga izdaje c. kr. centralna statistička komisija u Beču.

Kgl. statistisches Bureau in Berlin: Beiträge zur Statistik der Sparcassen im preussischen Staate. Berlin 1876.

Dr. Engel und H. Edelmann: „Zur Geschichte und Statistik der öffentlichen Sparcassen im preussischen Staate" u XVI. tečaju (1876.) časopisa: „Zeitschrift des kgl. preussischen statistischen Bureaus.

Dr. Mayr Georg: „Statistik der bayerischen Sparcassen." München 1873. (XXVI. Heft der Beiträge zur Statistik Bayerns.)

„Die Sparcassen des Königreichs Sachsen" u tečajevih VI. (1860.), X. (1864.), XV. (1869.), XX. (1874.) i XXI. (1875.) časopisa „Zeitschrift des kgl. sächsischen Bureaus."

„Die Sparcassen des Grossherzogthums Baden." Karlsruhe 1867. (XXVII. Heft der Beiträge zur Statistik der inneren Verwaltung des Grossherzogthums Baden.)

---

[1]) Po bažkom su kongresu ovako porazdieljene pojedine grane statistike medju urede, koji su privoljeli sudjelovati kod radnja oko internacijonalne statistike: I. Teritorij: Rusija i Finlandija. II. Žiteljstvo *a)* Stanje žiteljstva: Švedska, *b)* Narodnosti: Austrija. *c)* Miena žiteljstva osim uzroka smrti: Belgija. *d)* Uzroci smrti i higijena: Englezka. *e)* Pomorne tabele, Belgija. III. Posjed nekretnina *a)* Zemljišta: Francezka. *b)* Sgrade: Bavarska. IV. Agrikultura: Francezka i Irska. V. Stočarstvo: Francezka. VI. Vinogradarstvo: Ugarska. VII. Šumarstvo i lov: Badenska. VIII. Ribarstvo: Nizozemska. IX. Rudarstvo: Rusija. X. Industrija: Pruska. XI. Trgovina: (uvoz i izvoz): Englezka. XII. Brodarstvo *a)* Pomorsko: Norvežka *b)* Riekami: Rusija. XIII. Obćilarstvo: *a)* Poštarstvo i brzojavstvo: Danska. *b)* Željeznice: Hesenska. *c)* Rieke i kanali: Sjedinjene amer. države. XIV. Osjeguravanje *a)* Života: Pruska i Turinžka. *b)* Proti požaru: Bavarska. *c)* Agrikolno (proti tuči, stoke itd.): Francezka. *d)* Prevoza: Hamburg. XV. Vjeresijski zavodi i pučke banke: Švicarska (kasnije preuzela Italija) XVI. *a)* Štedione: Italija. *b)* Pomoćne blagajne: Pruska. XVII. Ubožarstvo: Italija. XVIII. Bogoštovje: Kraljevina Saksonska. XIX. Javna obuka: Austrija. XX. Pravosudje *a)* Gradjansko i trgovačko: Francezka. *b)* Kazneno: Nizozemska. XXI. Kaznione: Danska. XXII. Financije: Virtemberžka. XXIII. Vojena snaga: Badenska. XXIV. Mornarica: Španjolska. Kasnije povjereno bje za sjeditbe petrogradske statističkim uredom gradova Berlina i Budimpešte internacionalna statistika velikih gradova, a za sjeditbe budimpeštanske preuze ured brazilski statistiku duhana, kave i sladora, portugalski pako statistiku posjeda nekretnina, pošto se je Francezka te grane odrekla. Dosele ugledale su sviet samo sljedeće radnje: *Administration et statistique de la justice civile et commerciale. Paris 1876.* (Uprava i statistika pravosudja gradjanskoga i trgovačkoga); *Statistique internationale des caisses d'épargne.* (Sunarodna statistika štediona); *État de la population. I. Tableaux, Stockholm 1875. 1876.* (Stanje ziteljstva. I. Skrižaljke); *Statistique viticole. I. partie. Viticulture de la Hongrie. Budapest 1876.* (Statistika vinogradstva. I dio: vinogradarstvo ugarsko); *Navigation maritime. I. Jaugeage des navires. Christiania 1876.* (Pomorsko brodarstvo. I. dio); *Statistique internationale des grandes villes. Première section: mouvement de la population. Seconde section: Finances. Budapest, Paris et Berlin 1876.* (Sunarodna statistika velikih gradova. Prvi odsjek: miena žiteljstva, drugi odsjek: financije) i napokon: *Statistique internationale des banques d'emission. I. Autriche-Hongrie, Belgique, Pays bas, Suède, Norrége,* Rome 1878. (Sunarodna statistika ceduljnih banka I. Austro-Ugarska, Belgija, Nizozemska, Švedska i Norvežka.) Posao dakle vrlo sporo napreduje, a kako izradjivanje malne svih ostalih grana zapinje sa zaprieka, koje se ne će lako moći ukloniti, to punim pravom dr. F. Neumann-Spallart u svojoj razpravi: „Četvrta sjeditba permanentnoga odbora sunarodnoga statističkoga kongresa u Parizu g. 1878." (Statistische Monatschrift. IX. svezak), dvoji o tom, hoće li se cielo djelo ikad dovršiti tako, te se u njem naći sravnjajuća statistika najvažnjih područja političkoga, socijalnoga i gospodarskoga života družta, obsižuća jednaka razdoblja. S toga i bje u parižkoj sjeditbi permanentnoga odbora sunarodnoga kongresa ovomu odboru predloženo, neka on sam pokrene izdavanje sunarodnoga statističkoga ljetopisa (Annuaire de statistique internationale), sadržavajućega najvažnije podatke o raznih državah i njihovih glavnih upravnih dielovih, te predlog ovaj i prihvaćen po odboru.

Camerer: „Statistik der Sparcassen des Königreichs Württemberg“ u tečaju 1875. publikacija: „Württembergische Jahrbücher für Statistik und Landeskunde.“

Statistik der Sparcassen im Grossherzogthum Hessen nach den Uebersichten vom J. 1874, Darmstadt 1877, u XVII. svezku publikacije: „Beiträge zur Statistik des Grossherzogthums Hessen.“

Die Verhältnisse der Ersparniss-Anstalten in den Grossherzogthümern Mecklenburg-Schwerin 1876, u IV. svezku VIII. tečaja publikacije: „Beiträge zur Statistik Mecklenburgs.“

Beenke: „Die Ergebnisse der Sparcassen im Hamburgischen Gebiete in den J. 1875, 1877“, Hamburg 1868, u IX. svezku publikacije: „Statistik des Hamburgischen Staates.

Dr. Schulze-Delitzsch: „Jahresbericht für 1876 und 1877 über die auf Selbsthilfe gegründeten deutschen Erwerbs- und Wirthschafts-Genossenschaften.“ Leipzig 1877 i 1878.

Statistica delle casse di risparmio per gli anni 1873—1876, Roma 1877, (izdana po statističkom odielu ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu, a popunjuje sunarodnu statistiku štediona, što ju je sastavio isti odiel.

Luzzati Luigi: „Relazione sulle condizioni economiche e morali delle banche mutue popolari italiane al 31. Dicembre 1876“ u tečaju V. (1877—1878.) časopisa „Giornale degli Economisti.“ Padova 1878.

Morpurgo Emilio: „Il risparmio, le sue incognite e le sue conquiste“ u IV. tečaju časopisa „Giornale degli Economisti.“ Padova 1878.

Viganò Francesco: „Resoconto di 160 banche popolari italiane e movimento cooperativo in Italia e all'Estero del 1875, 1876—1877. Milano 1878.

Viganò Francesco: „Banques populaires.“ Paris 1865.

Veselovskij: „Annuaire des finances russes“ (Budget, Crédit, Commerce, Chemins de fer) Cinquième année. St. Pétersbourg 1876. (Sadržaje i detaljiranu statistiku ruskih vjeresijskih zavoda.)

Courcelle-Seneuil: „Traité, theorique et pratique des operations de banque.“ Paris 1871.

Dr. Schulze-Delitzsch: „Vorschuss- und Credit-Vereine als Volksbanken.“ Leipzig 1876.

Raiffeisen: „Die Darlehens-Kassen-Vereine als Mittel zur Abhilfe der Noth der ländlichen Bevölkerung. Neuwied 1874.

Wilhelmi Leo: „Die Schulsparcasse und ihre Verbreitung.“ Leipzig 1877.

Schröter Carina: „Die Schulsparcassen vom Standpunkte der Pädagogik und Nationalökonomie.“ Budapest 1877.

Prelazeći na sam predmet naše radnje, još nam je dužnost, zahvaliti se ravnateljstvom naših vjeresijskih zavoda, što su se najvećom pripravnošću odazvali zamolbam ureda. Sva su do jednoga jedinoga priobćila uredu podatke, što jih je on od njih uztražio, ne žacajući se dosta znatna posla, i ovako omogućila, da radnja ova ugleda sviet.

U Zagrebu mjeseca studenoga 1878.

M. Zoričić.

STATISTIKA
VJERESIJSKIH ZAVODA.

UVOD.

I. Poglavje.

Bankovni zavodi i štedione.

1. Organizacija štediona i banka.

Dok su u drugih evropejskih zemljah zakonarstvo i uprava posvećivali osobitu pažnju štedionam i nastojali, da jim udare temelj, koji će odgovarati njihovoj zadaći kao gospodarsko-političkim institucijam, i ustrojstvo njihovo priudešuju potrebam vremena, to za štedione u našoj domovini nije bilo niti ne ima posebnih zakona, a državna uprava, ako i jest jedanput pokušala, označiti smjer, kojim da podju ti zavodi, učinila je to, kako će se vidjeti, baš u najnesgodnije vrieme.

Namjera nije joj uspjela, te je u nas, kao što i u kraljevini Ugarskoj udarilo osnivanje štediona smjerom, koji jih je posve otudjio zavodom istoga imena u drugih zemljah.

Drugdje osnivahu jih države same, obćine il posebnici za to, da siromašnjim razredom olakoćuju štednju, a tiem jih i na nju potiću, da prištednje, što su jih sabrale plodonosno ulažu, oplodjujući njimi obrt, ponajpaće pako poljodjeljstvo, te da ovako vrše svoju ekonomsku i etičnu zadaću. Nositi dobitak utemeljiteljem nije jim do neznatnih iznimaka svrhom ni ondje, gdje su jih stvorili posebnici, već se čisti prihod namienjuje malne izključivo što javnim svrham, što na korist ulagaća iz siromašnjih razreda žiteljstva.

Najstarija već štediona evropejska, utemeljena godine 1765. u Braunschweigu pod imenom „Herzogliches Leihhaus in Braunschweig".[1]) dobrotvoran je zavod. Iste su naravi i štedione, koje su stupile u život do konca prošloga i prvih godina našega vieka, te su malne sve utemeljene po filantropskih družtvih. Kad jim se kasnije uzeo broj množiti svakom godinom, prionula su i zakonarstva uredjivati novu tu instituciju, te se napokon razvila današnja jim organizacija, uz koju je samim štedionam evropejskim koncem razdobja, do kojega siže najnovija internacijonalna statistika, povjereno bilo do **osam** milijarda franaka samih štednih uložaka.

U **zapadnoj poli naše monarkije** — da koju u kratko reknemo ob osnivanju i ustrojstvu štediona u pojedinih većih državah evropejskih — upravljaju većim dielom štediona obćine. Manji pako dio utemeljen je po družtvih filantropskih, kojim su članovi uplatili stanoviti prinesak, da jim se kasnije, kad pričuvna zaklada zavoda dovoljno naraste, povrati. Godišnjim čistim dobitkom množi se pričuvna zaklada štediona dotle, dok ona dosegne iznos dovoljan, da namiri eventualne gubitke, a kasnije upotrebljuje se dobitak na dobrotvorne svrhe. Regulativ, izdan godine 1844. ob utemeljivanju, uredjivanju i državnom nadzoru štediona, komu su, ako i jest kasnije u gdječem preinačen, glavne ustanove ipak još i danas u krieposti, zajamčuje državnoj upravi znatan upliv na poslovanje samih štediona. „Ona dozvoljuje osnivanje štediona, odobrava pravila njihova, odlučuje ob uporabi dobitka, odobrava promjene kamatne mjere, odlučuje koliko je od upravne imovine slobodno ulagati u državne papire, zajmove obćinam itd., potvrdjuje godišnja upravna izvješća, izpituje godišnje račune, potvrdjuje uredbu nutarnjega poslovanja štediona, odobrava imenovanje činovnika, a uza sve to napokon imenuje svakoj štedioni napose svoga povjerenika, koji nadzire sav njezin rad." [1])

Kao što u Austriji, tako su i u **Njemačkoj** štedione osnovane većinom po obćinah. Osim ovih ima i šte-

[1]) **Ehrenberger** priobćuje u djelu: „Oesterreichs Sparcassen", priredjenu za svietsku izložbu u Beču, pregled svih štediona evropejskih, utemeljenih do g. 1831., te su po njem prije godine 1819., kad je naime privedena u život bečka štediona, prva u austro-ugarskoj monarkiji, stvoreni sljedeći zavodi: god. 1765.: vojvodska predujmiona u Braunschweigu; 1778.: štediona obskrbilišta u Hamburgu; 1786: u Oldenburgu; 1787.: u Bernu; 1790.: u Churu; 1796: u Kielu; 1798.: u Tottenhamu (u Englezkoj); 1799.: u Wendoweru (u Englezkoj); 1801.: u Göttingenu, Altoni; 1805.: u Curihu; 1806.: u Laufu; 1809.: u Baselu; 1810.: u Ruthwellu (Škotskoj); 1811.: u St. Gallenu; 1812.: u Schwyzu, Aarau-u, Neufchâtelu, Bristolu; 1813: u Uckfieldu i Bromö-u (Švedskoj); 1814: u Veveyu, Crostonu, Beaumarisu; 1815.: u Hitchinu, Exeteru, Liverpoolu, Bathu, Salisburyu; 1816.: u Karlsruhi, Schleswigu, Ženevi, Wädensveilu, te 3 u Irskoj i 50 njih u Englezkoj i Walesu; 1817.: u Lübecku, Glücksburgu, Lausanni, Schaffhausenu, Corku i 53 u Englezkoj i Walesu; napokon 1818.: u Berlinu, Briegu, Stuttgartu, Apenradu, Rotterdamu, Parizu, te 3 u Švajcarskoj, 6 u Irskoj, 125 u Englezkoj i Walesu.

[1]) Ovako izrazio se g. Gustav Leonhardt na bečkom kongresu narodnih gospodara, držanu g. 1873.

diona većih upravnih okružja (Kreissparcassen, Distriktssparcassen). U kraljevini Würtemberžkoj postoji pače zemaljska štediona (Württembergische Landessparcasse), koja je stvorena inicijativom kraljevom, a ima u zemlji do 240 podružnica (Agenturen). U riedkih samo slučajevih pokrenute su štedione po privatnih družtvih. I tuj je dakle vladam zajamčen velik upliv na štedione, kojim su granice djelatnosti osim toga bile znatno sužene tiem, što jim je većinom bilo točno opredieljen teritorij, u kojem mogu poslovati, te jim se dozvolilo, da primaju uložaka samo od stanovitih razreda žiteljstva i to ponajpače od radnika, šegrta, nadničara, služinčadi, vojničke momčadi itd. U novije su doba istina stege ove u nekojih državah, pošto se uvidjelo, da od njih ne ima koristi, te da samo smetaju razvoju štediona, dokinute, no u nekojih, kao što n. pr. u Bavarskoj, još i danas postoje.

U Francezkoj i Ruskoj izvedena je podpuna centralizacija štedionstva. U prvoj su državi sve štedione, bile one stvorene po obćinah il privatnih družtvih, dužne, uložke, što jih primaju predavati državnoj blagajni pologâ. (Caisse des dépôts et consignations). Ova jih ukamaćuje sa 4 postotka, a timi kamatami namiruju štedione ponajprije upravni svoj trošak, ostatkom pako ukamaćuju uložke ulagača. Država je dakle pravi primalac uložaka, dočim su pojedine štedione samo posrednici medju njom i obćinstvom. U Rusiji pako utiču uložci svih štediona u carsku banku u Petrogradu. Same štedione ustrojene su većim dielom uz filijalke napomenute banke, a manjim dielom uz banke gradske i blagajne obćinske. [1])

U Englezkoj razdielilo se štedionstvo u dvie grane. S jedne strane postoje ondje štedione privatne, stvorene po pojedinih dobrotvorih il po dobrotvornih družtvih. Zovu se „Saving-banks“ (banke spasa), vlastne su, primati uložke, al ne mogu jih same plodonosno ulagati, već su kao što i štedione u Francezkoj dužne, predavati jih državnoj blagajni, da jih ova upotrebljuje i ukamaćuje. Godine pako 1858. pokrenuta bje institucija vrlo važna, koju je već g. 1807. bio zasnovao član parlamenta Whitebread, a godine ju 1858. osobito živo zagovarao glasoviti englezki državnik Gladstone. U Londonu ustrojena bje naime glavna državna štediona, kojoj su organi poštarski uredi. Ovi potonji primaju po svoj zemlji uložke, a od njih dobiva jih državna štediona. Poštovne su štedione u samoj Englezkoj za malo godina polučile silan napredak (kod njih bilo je već koncem godine 1873. uloženo do 530 milijuna franaka), te je primjer Englezke i uspjeh, tuj polučen, potaknuo i druge evropejske države, da prionu stvarati poštovne štedione i ovako olakoćivati obćinstvu ulaganje prištednja. I u našoj monarkiji već se češće pojavila želja, da se poštarskim uredom dozvoli primati štedne uložke, no zagovornici njezini nisu još sve dosele uspjeli.

U Italiji napokon ima takodjer štediona obćinskih, al su štedione većim dielom osnovane po anonimnih družtvih il dobrotvornih zavodih. Bile one medjutim kojega jim drago izvora, njihovi su utemeljitelji svigdje imali pred očima samo javni interes, nigdje pako svoj dobitak, te su temeljnu glavnicu, što su ju izplatili, budi poklonili zavodom budi pako utanačili, da će jim se ona, kad pričuvna glavnica dovoljno naraste, povratiti. A dotle da jim ne će nositi ni kamata ni dividenda. Samo dvie štedione u cieloj Italiji ukamaćuju dioničku glavnicu. [1])

Toliko valjalo je u kratko reći ob organizaciji štedionstva u većih evropejskih državah. Njezinim je oblikom više il manje prilagodjeno i ustrojstvo štediona u manjih zemljah, te se ove svrhom svojom svigdje strogo luče od pravih vjeresijskih zavoda.

Jedina je samo Ugarska medju ostalimi evropejskimi zemljami u tom pošla drugim putem. S prva imala se je istina i tuj dobrotvorna svrha pred očima, te je prva štediona stvorena god. 1840. podporom županije peštanske. No danas nisu ondje štedione naravi druge nego li depozitne i eskomptne banke, a pravu svoju zadaću vrše samo dotle, dok se ona slaže s dobitkom dioničara.

A za primjerom Ugarske povela se je i naša domovina. Kako se je tuj razvijalo osnivanje štediona, kakvo jim je ustrojstvo po pravilih njihovih, o kojih se je zakonskih ustanovah ovo osnivalo i danas osniva, sljedeći će redci u kratko nacrtati.

Prva samostalna štediona utemeljena bje u nas, kako je već napomenuto, godine 1846. [2])

Regulativ za štedione, koji je u ono doba već valjao u zapadnoj poli monarkije, nije dakako imao krieposti u Hrvatskoj, a zajedničko se ugarsko-hrvatsko zakonodavstvo nije još bilo osvrnulo na instituciju, koja se je istom počela razvijati.

Kako državom ne bijaše označen smjer, kojim da krene razvoj štedionstva, nije čudo, da su si utemeljitelji prve hrvatske štedione prama državopravnomu položaju naše domovine uzeli uzorom jedan od ugarskih sličnih za-

[1]) Gl. „Statistique internationale des Caisses d'épargne“ str. 97. i 127.

[1]) Ob organizaciji taljanskih štediona gl. napomenutu internacijonalnu statistiku i službenu publikaciju: „Statistica delle Casse di risparmio per gli anni 1872—1876“.

[2]) Prva pravila I. hrv. štedione, izdana iste godine, razlažu njezinu svrhu i korist sljedećimi karakterističnimi riečmi: „Po odluci družtva I. austrijske štedionice u Beču od 1. kolovoza g. 1840. prestaju s godinom 1842. sve one komandite, koje je isto družtvo prije više godina po glavnih i manjih gradovih austrijanske carevine podiglo. Korist, koje štedionice čovječanskomu družtvu u obće i na pose donose, posvjedočila se je time, što su se one po svih stranah izobraženoga svieta razplodile i posvjedočila se je takovim uspjehom, da sviet štedionice posvuda kao najizvrstnije zavode novijega vremena sa zahvalnošću štuje i priznaje. Štedionice su, koje najudobniju i ujedno najpouzdaniju priliku pružaju, kako neimućnomu i ubogomu, tako i imućnomu i bogatomu — gdje onaj ono malo, što je težkom mukom prištedio, odmah sa sigurnošću na ostavu — ovaj pako ono, što izvišega imade, plodonosno na kamate dati može. Štedionice su, po kojih ubogi bogatomu, i opet bogati ubogomu ruku pruža; one su posrednice, da se onim, bez čega bogati živiti može, ubogi posluži, kad je u sili. Uložnik nosi prištedjeni svoj novčić u štedionicu, da ga ova opazno i providno, kao što valja, pozajmi onomu, komu ga treba: i pri tom uložnik tu korist imade, da iz pjeneznice svih šteditelja, ako mu treba izvaditi može odmah sve ili samo jedan dio onoga, što je uložio. Onomu pako, koji za bolji zamak dati svomu poslu, ili za poboljšati svoj život, zajma potrebuje, daje to štedionica pri dovoljnom osjeguranju, uzimajući za to umjerene samo kamate, a često i manje, nego je zakonito dopušteno. Štedionice na ovaj način ne samo da ukidaju mrzko lihvarstvo, nego pokazuju i to, kako se uspješno za sve stališe državnih gradjana novac prometati može; i priečе i odvraćaju, da trgovina i ini poslovi ne padaju, ne zapinju, kao što često biva, kad glavničari novaca svojih iz ruku ne dadu, misleći, da jih sa sigurnošću uložiti ne mogu. Budući daklem očevidno, da su štedionice od neizmjerne koristi, i da ako se one umnožaju, umnožat će se i obćinsko blagostanje: s toga sklopilo se je ovdje družtvo jedno, koje od 4. ožujka 1846. godine počamši takav zavod pod imenom „prva hrvatska štedionica“ u život uvesti želi. Utemeljenje ove štedionice osniva se na dionicah, a upravljanje njezino povjerit će se odboru pod predsjedom jednoga u glavnoj skupštini izabranoga predsjednika.“

voda i to požunsku štedionu, prama njemu i svoj zavod ustrojili na dionice i dobitak dioničara, i tiem ga podvrgli zakonskim člankom XVI—XX. ugarsko-hrvatskoga sabora od god. 1840.[1]) o predmetih stojećih u savezu sa mjenbenimi zakoni, a izmedju ovih ponapose zak. članku XVIII. o pravnih odnošajih tečevnih družtva.

Absolutna vlada, koja je malo vremena iza toga zavladala Hrvatskom, najprije se sjeti štediona i vjeresijskih zavoda u obće u svom zakonu ob udruživanju od 26. studenoga g. 1852. Dok su po napomenutih zakonskih člancih ugarsko-hrvatskoga sabora utemeljitelji dioničkih družtva samo dužni bili, mjenbenomu sudu priobćiti svrhu i zadaću družtva po njih zasnovana, iznos dioničke glavnice, osnovu za izdavanje dionica, te osnovu pravila, a za tiem iza prve glavne skupštine protokolirati pravila i tvrdku družtva, ustanovi zakon od g. 1852., stežući slobodu udruživanja, da svim družtvom treba koncesija državne uprave, a ovu da medju ostalimi za vjeresijske zavode podieljuje Nj. Veličanstvo, za štedione pako ministarstvo nutarnjih posala. Družtvena pravila morala su nadalje po tom zakonu sadržavati razgovjetne i izrazite ustanove: o svrsi družtva, o sredstvih, kojimi da se ova polučuje, o načinu, kako se družtvo stvara i kako će se obnovljivati, o upravi njegovoj, o pravih i dužnostih članova, o zastupanju družtva prama trećim osobam i oblastim, i napokon o njegovu razvrgnuću. Za dionička družtva ustanovljeno bje napose, da se od dioničara, prije nego li se steče dozvola, ne smiju tražiti nikakve predplate, da medjutomnice i dionice ne smiju glasiti na donosioca, već uvjek na stanovito ime, da pravila moraju sadržavati jasne ustanove o pravu glasovanja, koje ide dioničare, da je slobodno uz upravljajuće ravnateljstvo izabrati i nadzorni odbor, napokon da svako dioničko družtvo može svake godine držati po jednu glavnu skupštinu, kojoj će se podnieti izvještaj o poslovanju i stanju podhvata, te položiti račun. Osvrnuvši se za tiem na predhodno dozvoljivanje družtva, na promienjivanje pravila, komu da treba takodjer privola državne uprave, sadržaje zakon od 26. studenoga 1852. ustanove o razvrgnuću družtva, o kojem da odlučuje politička zemaljska oblast, a u posljednjem §-u 28. ustanovljuje, da su i ona družtva, koja već odprije postoje, dužna za tri mjeseca, iza kako zakon bude proglašen, potražiti propisanim putem dozvolu političke oblasti. U §. 27. veli se napokon naročito, da se zakonom od 26. studenoga 1852. dokidaju one ustanove ugarskoga zakona o dioničkih družtvih od g. 1840., koja se ne slažu s njegovimi ustanovami.

Pošto si je ovim zakonom vlada stekla odlučivanje ob osnivanju štediona i vjeresijskih zavoda u obće, pošla je ona naskoro i dalje, te se pobrinula, kako da se i u Hrvatskoj uvede za štedione ustrojstvo, po kojem su one već od g. 1844. bile ustrojene u zapadnoj poli monarkije, ponajpače pako, kako će se i ovamo presaditi institucija obćinskih štediona i njom umnožiti broj tih zavoda.

Početkom g. 1856. stiže za to namjestničkomu vieću u Zagrebu poziv ministarstva nutarnjih posala, u kom mu ovo razlaže, kako valja množiti broj štediona, jer da se „ovako namiče prilika, sirotinjski novac i male prištednje žiteljstva privoditi produkciji, a napose posjednikom malih zemljišta sredstvo, da se služe realnim svojim kreditom“, te namjestničko vieće pozivlje, neka sav svoj upliv uloži u to, da se bar u svakom okružju (županiji) osnuje po jedna štediona. Namjestničkom su vieću ujedno priobćena i uzor-pravila, prilagodjena regulativu od g. 1844., po kojih da se udešuje ustrojstvo novih šediona.

Središnja vlada imala je u tom bez dvojbe pred očima samo korist zemlje. Namjestničko ju vieće svojski podupiralo. Ni županijske oblasti nisu žalile truda, da se izvede nakana ministarstva nutarnjih posala. I od obćina samih bile su bar veće (Samobor, Sisak, Karlovac, Križevci, Koprivnica, Varaždin, Požega, Virovitica, Daruvar, Pakrac, Jaska itd.) sklone, privesti ju u život. Al pokušaj ipak ne podje za rukom. Sve nastojanje razbi se o tom, što obćine, od kojih se je tražilo, da o svom trošku osnuju štedione i namaknu glavnicu, koja će jamčiti za uložke, nisu za to imale dovoljno imetka. Ministarstvo nutarnjih posala moralo je pravila, što mu jih je podnosilo namjestničko vieće, odbijati, te je nakon dopisivanja od više godina jedva došlo do toga, da potvrdi statute obćinskih štediona u Karlovcu i Samoboru. Pa i od ovih samo je prva sbilja počela poslovati (g. 1860.), dočim se je druga s mjesta opet razvrgla.

Nakon taljanskoga rata pade absolutna vladavina, a s njom zamrie u našoj domovini nastojanje oko stvaranja obćinskih štediona. Od toga doba pa sve do danas ne bje više osbiljna pokušaja na tom polju. Niti jedina ona obćinska štediona, koja je nakon mnogih napora napokon počela poslovati, karlovačka naime, nije uspjevala, te se godine 1874. morala razvrgnuti.

Potreba se štediona medjutim uzela sve to više osjećati i korist jim uvidjati, pa kako državna uprava nije sama primila stvar u svoje ruke, nije čudo, da su se posla prihvatili privatni podhvatnici, te da su nam danas sve štedione osnovane o dionice i dobitak svojih dioničara.

U gradjanskom dielu zemlje bijahu pravila onih štediona, koje su stvorene prije god. 1875. priudešena uzor-pravilom za dioničke štedione, što jih je Nj. Veličanstvo prev. odlukom od 7. siečnja 1865. odobrilo za kraljevine Ugarsku, Hrvatsku i Slavoniju, a kr. jih hrv. slav. dalm. dvorska kancelarija odpisom svojim od 3. ožujka 1865. br. 419. priobćila kr. namjestničkomu vieću u Zagrebu.[1])

Hrvatski prevod ovih uzor pravila priložili smo u posebnom dodatku našoj statistici, jer su ona važna ne samo po poznavanje povjestnoga razvoja naših štediona, već i s toga, što jim još i danas pravila štedionska odgovaraju većim dielom svoga sadržaja, te su zavodi u najnovije doba promjenili samo one njihove ustanove, koje se nisu mogle svesti u sklad sa novim trgovačkim zakonom.

Ovaj, stvoren god. 1875. kao zak. članak XXXVII. po zajedničkom saboru, stupio je u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji godine 1876. u život, te dokinuo s jedne strane sve starije zakonske članke zajedničkoga sabora ob istom

[1]) Ovi promienjeni su dielomice zak. čl. VI. i VII. gg. 1843/44.

[1]) Ovim su uzor-pravilom dodana i uzor-pravila za obćinske štedione, al su ova bila od praktične vriednosti jedino tiem, što je prama njim morala karlovačka obćinska štediona promjeniti prvobitna svoja pravila. Napomenuti valja još, da je dvorska kancelarija ujedno pozvala namjestničko vieće, „neka revno nastoji, kako će se institut štediona, toli koristan po zemlju, što više razprostraniti“, te da je namjestničko vieće tu želju toplo preporučilo svim municipijem.

*

predmetu, a s druge sve ustanove zakona ob udruživanju od god. 1852., tičuće se onih družtva, kojim novi zakon uredjuje pravne odnošaje.

Dioničkih družtva, dakle i svih naših štediona, tiču se ponapose ustanove desetoga naslova novoga zakona. Ovaj naslov sadržaje najprije obćenite ustanove, uredjuje za tiem pravne odnošaje dioničara, prava glavne skupštine, govori nadalje o upravnih jim organih, ravnateljstvu i nadzornom odboru, o razvrgnuću družtva, o inozemnih družtvih dioničarskih, te završuje napokon ustanovami kaznenimi.

Štedionam i zavodom vjeresijskim u obće ne treba više po novom tom trgovačkom zakonu tražiti koncesije u državne uprave, već se je družtvo sklopilo, čim mu je glavnica osjegurana, pravila družtvena utanačena te ono zabilježeno u registar tvrdka trgovačkih. Glavnica osjegurava se podpisom dionica, na koje valja prije konstituirajuće glavne skupštine uplatiti u gotovu najmanje 10% nominalne joj vriednosti. Dioničku glavnicu može družtvo kasnije sniziti il povisiti zaključkom glavne skupštine. Snizit se može po §. 209. trg. zakona budi tiem, da se prekupe il unište dionice, budi da se odpuste neuplaćeni platežni obroci, budi napokon da se dioničarom povrati gotov novac il obali nominalna vriednost dionica. U pravilih družtvenih valja da je svakako ustanovljeno: 1) koja je tvrdka i gdje sjedište družtva, 2) koja je zadaća podhvata i trajanje družtva, 3) kolik je iznos temeljne glavnice, 4) broj i nominalna vriednost dionicâ, te da li dionice glase na ime il na donosnika, 5) koji su uvjeti za uplaćivanje dionica, koje posljedice, ako se uplata zanemari, 6) broj i nominalna vriednost obveznica, imajućih prioritet, koje će se eventualno izdati zajedno sa dionicami, kamate, kojimi će se ukamaćivati itd., 7) način sazivanja, mjesto, djelokrug, poslovnik, stvaranje zaključaka glavne skupštine, 8) kako je uredjeno pravo glasovanja dioničara, 9) kako se bira ravnateljstvo, koji mu je djelokrug i dokle mu traje vlast, 10) ustrojstvo nadzornoga odbora, 11) način, kako se podpisuje tvrdka, 12) načela po kojih valja sastavljati i pregledavati bilansu, 13) kako će se razdieljivati godišnji čisti dobitak, i napokon, 14) kako se proglašuju objave družtvene. Registri trgovačkih tvrdka vode se po sudbenih stolovih. Ovim valja takodjer predlagati prvobitna pravila, a i kasnije preinake, što jih zaključi glavna skupština.

Dok traje družtvo, dioničari ne mogu tražiti povratak uplaćene glavnice. Nje ide samo pravo na dobitak, koji se po pravilih ima porazdieliti dioničarom, a za gubitke družtva i vjerovnikom njegovim jamče samo dokle jim siže dionica. Svaki je nadalje dioničar vlastan, podići tužbu proti zaključkom glavne skupštine, ako se ovaj protivi zakonu il družtvenim pravilom, a dioničari, koji u svojih rukuh imaju deseti dio temeljne glavnice, mogu u svako doba uztražiti u nadležnoga sudbenoga stola, neka vještaci izpitaju, kako se vode družtveni poslovi, i neka jim se priobći uspjeh izpita.

Glavna skupština, koju valja svake godine bar jedanput sazvati, vrši sva prava, koja glede poslova družtvenih idu dioničare. Ona bira, diže i odriešuje ravnateljstvo i nadzorni odbor, odlučuje o pregledavanju računa, ustanovljivanju bilanse i razdiobi čistoga dobitka, o sjedinjenju s drugim kojim družtvom, o utanačivanju kartelnih ugovora; ona je za tiem vlastna sniziti il povisiti dioničku glavnicu, te zaključiti, da se družtvo razvrgne ili družtvena pravila preinače. Kraj redovitih mora se sazvati i vanredna glavna skupština, ako to uztraže dioničari, kod kojih ima deseti dio temeljne glavnice.

Družtvom upravlja ravnateljstvo, komu se članovi moraju prijavljivati sudbenomu stolu. Ravnateljstvo podpisuje tvrdku družtvenu, zastupa družtvo prama oblastim i trećim osobam, a članovi mu odgovaraju solidarno za svaku štetu, koja poteče, ako ne održe svojih ovlasti. Ako se iz računa i bilanse pokaže, da je propala polovica temeljne glavnice družtva, dužno je ravnateljstvo s mjesta sazvati glavnu skupštinu, da odluči o daljnjem obstanku il razvrgnuću družtva. Ako li pako družtvena imovina ne dotiče, da mu se namire svi dugovi, ravnateljstvo to mora priobćiti sudbenomu stolu, da se razpiše stečaj.

Upravljanje ravnateljstva nadzire nadzorni odbor, koji se po trgovačkom zakonu mora sastojati najmanje od tri člana. Za to i jest vlastan, uputiti se, kad uzhtije, o tečaju družtvenih posala te pregledati knjige, spise i blagajne družtva. Ovaj je odbor napose dužan, izpitivati godišnje račune, bilanse, te predloge ravnateljstva o razdiobi čistoga dobitka, i o tom svake godine podnositi izvješće glavnoj skupštini. Kao što članovi ravnateljstva odgovaraju i članovi nadzornoga odbora solidarno za svaku štetu, ako ne zadovolje svojim dužnostim, koje jim namiće trgovački zakon a osim ovoga i družtvena pravila.

Glede sastavljanja godišnje bilanse, koju ravnateljstvo, pošto ju je pregledao nadzorni odbor, mora osam dana prije glavne skupštine obnarodovati, a kad ju ova odobri, jedan izvorni primjerak priobćiti sudbenomu stolu, važne su sljedeće ustanove §. 199. trgovačkoga zakona: 1. Imovina družtva uvršćuje se u nju vriednošću onom, koja odgovara vriednosti, što su ju pojedini predmeti imali posljednjega dana poslovne godine. 2. Papiri sa kurzom mogu se uvrstiti u nju najviše vriednošću onom, što su ju imali posljednjega dana poslovne godine. 3. Troškova utemeljenja smie se samo toliko uvrstiti u tražbine družtvene, koliko jih, ako se razdiele na pet godina, zapane dotičnu poslovnu godinu. 4. Temeljnu glavnicu družtva i pričuvnu glavnicu valja uvršćivati u dugove. 5. Tražbine dvojbene valja uvrstiti vjerojatnom jim vriednošću, neutjerive pako odpisati. 6. Dobitak, iznos naime, kojim aktiva presižu pasiva, valja napose naznačiti na kraju bilanse.

Po ustanovah poglavja X. naslova trgovačkoga zakona razvrgnuti će se dioničko družtvo *a)* ako mine vrieme, na koje se je sklopilo, *b)* ako to zaključi glavna skupština, *c)* ako se sjedini s drugim kojim družtvom, *d)* ako bude nad njim razpisan stečaj. Razvrgnuće valja prijaviti sudbenomu stolu. Kad se razvrgne družtvo, preduzeti će se likvidacija, te su, ako se tomu ne protive pravila il glavna skupština drugo ne odluči, likvidatori članovi ravnateljstva. Kad se namire svi dugovi družtva, razdieliti će mu se imovina, koja još preostane, medju dioničare i to po razmjerju njihovih dionica. Vjerovnike valja napose il oglasom obavjestiti, da prijave tražbine svoje, a ako odatle ne bude uspjeha, položiti će jim se tražbine u gotovu. Uspjeh likvidacije dužni su likvidatori obnarodovati.

Spomenemo li napokon, da VII. poglavje X. naslova sadržaje kaznene ustanove za članove ravnateljstva, ako za upisa družtvenih pravila u registar tvrdka trgovačkih

predlože neistinitih podataka o podpisivanju i uplati temeljne glavnice, ako nadalje sbog kažnjiva jim propusta družtvo tri mjeseca ne bi imalo nadzorna odbora, ako sastavljajući bilansu povriede zakon il hotice družtvu podnesu neistinita izvješća o stanju njegovu, ako izkrive zapisnike glavne skupštine, ako hotice za dobe ne objave bilanse itd., za članove nadzornoga obbora, ako hotice krivo izvjeste glavnu skupštinu svojimi izvješći, za utemeljitelje, koji u osnovi hotice predlože neistinitih podataka, te da su kazne, kojimi se prieti svim ovom organom, zatvor do tri mjeseca i globa do tisuće forinti, izcrpili smo glavne ustanove trgovačkoga zakona o dioničkih družtvih, koji se isto tako tiču bankovnih zavoda, kao što i štediona u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji.

U hrv.-slav. Krajini pako uveden bje već g. 1863. trgovački zakon od 17. prosinca 1862. valjan za zapadnu polu monarkije i istovjetan sa trgovačkim zakonom njemačkim, te je u njezinom području još i danas u kriepostí. Bankovni zavodi i štedione, koje su se tuj počam od godine 1868. počele stvarati, sve su takodjer ustrojene na dionice, podpadaju dakle ustanovam III. naslova ovoga zakona o dioničarskih družtvih. Medju ustanovami ovoga naslova i ustanovami naslova X. trgovačkoga zakona od godine 1875. bitna je najprije razlika ta, što krajiški zakon naročito traži i potvrdu države za osnivanje dioničkih družtva i za odluke glavnih skupština o preinakah pravila, o sjedinjenju s drugim družtvom i povratku jednoga diela dioničke glavnice dioničarom, a državnoj upravi pridržaje pravo, razvrgnuti družtvo, ako se je temeljna glavnica smanjila na polovicu. Govoreći nadalje o upravi tih družtva, povjeruje ovu starješinstvu, koje se može sastojati od jednoga ili više članova, a ne obvezuje družtvâ, već jim samo daje na volju, hoće li si izabrati i nadzorni odbor. Dioničkim se družtvom za tiem ne vežu ruke glede sastavljanja bilansa, već se od njih samo traži, da načela, po kojih će se ova sastavljati i prosudjivati i po kojih izplaćivati dobitak, naročito naznače u svojih pravilih. Važna je napokon razlika u tom, što zakon krajiški u obće ne štiti toliko dioničara proti zlorabam utemeljitelja, zaključkom glavne skupštine i korakom uprave, koliko trgovački zakon u gradj. dielu zemlje, te u njem ne ima ustanova, koje jim u potonjem tu zaštitu zajamčuju. Do nekojih još nebitnijih razlika ostale se ustanove jednoga i drugoga zakona o dioničkih družtvih slažu.

Osvrnuvši se na razvoj štediona u našoj domovini, vidjeli smo dosele, da se je prva štediona utemeljila na dionice, a da su se za njezinim primjerom povele i sve kasnije štedione do jedne jedine občinske, koju je za absolutne vladavine pokrenula središnja uprava bečka, da su jim kao dioničkim družtvom bili pravni odnošaji uredjeni u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji od g. 1846., pa do 1. siečnja g. 1876. po ugarskih zakonskih člancih od godine 1840., modificiranih donekle zakonom ob udruživanju od g. 1852., a od 1. siečnja g. 1876., trgovačkim zakonom od g. 1875., u hrv.-slav. Krajini pako trgovačkim zakonom od 17. prosinca 1862. i da su nadalje za organizaciju jim izdana dva puta uzor-pravila, i to po prvi put pravila g. 1856., prilagodjena regulativu austrijskom od g. 1844., kojimi se u ostalom nije polučio nikakav praktični rezultat, a po drugi put uzor-pravila od god. 1865., o kojih se do preinaka potrebitih prama trgovačkomu zakonu od g. 1875. još i danas u bitnosti osnivaju pravila naših štediona.

Da se sa svake strane razjasni organizacija naših štediona, valjalo bi tuj još uz podatke, što smo jih dosele naveli, iztaknuti i glavne ustanove pravila, što si jih družtva sama stvaraju, a sve do g. 1876. jih potvrdjivala država. Ove su tiem važnije, što za štedione u nas ne ima posebna zakona, te je državna uprava, ako i jest potvrdjujući pravila, pazila na ustanove uzor-statuta, ipak samim zavodom donekle puštala, neka se urede prama potrebi svojoj i osvrnu na posebne okolnosti mjesta i vremena.

Osobita su domašaja medju ostalimi ustanove pravilâ o primanju i vraćanju štednih uložaka i njihovu ukamaćivanju, ob obsjegu poslovanja, porabi naime uložena novca, o temeljnoj glavnici i pričuvnoj zakladi, razdiobi čistoga dobitka itd.

Koliko dopuštaju sama pravila, pokušati ćemo odgovor i na ova pitanja i to za sljedećega razlaganja rezultata naše statistike štediona.

Ovdje nam je pako reći još koju o ustanovah, koje će se naći u pravilih o trajanju družtva i nekojih ustanovah, zasiecajućih u samu upravu štediona.

Koje su štedione unapried već ustanovile vrieme, dokle će trajati, razabrati će se iz skrižaljke II. priloga, koja uz skrižaljku I. izcrpljuje, što je važnijega u njihovih pravilih, a dade se stisnuti u tabelarni oblik. Izmedju 34 štedione ima jih 11, koje posluju na neizvjestno vrieme; kod ostalih mienjaju se rokovi, što su jih same sebi udarile, medju 30 i 50 godina. Rok od 30 godina prihvatila je većina. Sva pravila ovlaštuju medjutim glavnu skupštinu, da može rok, kad mine, i produljiti, a da je, ako uztreba, vlastna i prije toga razvrgnuti zavod, traži sama narav dioničkih družtva.

Kako je pravo glasovanja jedno od najvažnijih sredstva, kojimi dioničari mogu uticati u samu upravu i poslovanje svoga družtva, pokušali smo izcrpiti iz pravila naših štediona ustanove, koje ga uredjuju, te su tomu u skrižaljci II. namienjena dva stupca. Štedione gradjanske Hrvatske i Slavonije, gdje trgovački zakon o tom ne ima ustanova, već prepušta dioničkim družtvom, da si sama urede pravo glasovanja svojih dioničara, povele su se najvećim dielom za uzor-pravili od godine 1865. u tom, što već posjedniku jedne dionice podieljuju jedan glas u glavnoj skupštini, pak da ne bude u njoj prevelik upliv pojedinaca opredieljuju maksimum glasova za jednoga dioničara. Iznimke su tuj samo, kako se to vidi iz skrižaljke I. priloga: štedione bakarska, kraljevička, slavonska sredotočna u Osjeku, pakračka, samoborska, obća zagrebačka štediona i zalagaona i I. hrvatska štediona u Zagrebu. Za jedan glas traže prva i druga 10, treća i četvrta 2, a peta i šesta 5 dionica, dočim je prva hrvatska štediona podielila svakomu dioničaru, imao on samo jednu ili više dionica, po jedan glas. A izmedju 26 štediona gradj. diela zemlje sljedi 12 njih i u tom uzor-pravila, što i svakoj daljnoj dionici davaju po jedan glas, sve do maksimuma glasova za jednoga dioničara. Ovaj potonji ustanovljen je kod 19 štediona kod velike jim dakle većine sa 10 glasova, kod tri sa 5 glasova, kod tri napokon sa 2 glasa.

Prama §. 224. trgovačkoga zakona od 17. prosinca 1862., u kom ima sljedeća ustanova: „svaka dionica daje držaocu po jedan odvjet, ako družtvena pogodba ne usta-

novljuje inako“, sve su krajiške štedione već jednoj dionici podielile pravo glasa. No maksimum glasova, što jih jedan dioničar smie imati u glavnoj skupštini, udarile su one u cielom niže, nego li štedione u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji. Jedina ogulinska štediona ovlašćuje jednoga dioničara na 10 glasova. Kod pet štediona iznosi maksimum 5 glasova, kod jedne 6, kod jedne napokon 2 glasa.

Koji je djelokrug glavnim skupštinam, koji su za tiem upravni i nadzorni organi štediona i kakve jim ovlasti, opredieljuju, kako je već iztaknuto, trgovački zakoni i to za Krajinu zakon od g. 1862., a za gradjansku Hrvatsku i Slavoniju trgovački zakon od g. 1875. Pošto smo jim pokušali izcrpiti glavne ustanove, valjalo bi osvrnuti se još na pitanje, kako su pojedini zavodi na tom temelju dogradili svoju upravu. Al to ovdje nije moguće s toga, što statističkomu uredu još nisu od svih štediona stigla nova pravila, prilagodjena novomu trgovačkomu zakonu.

Zanimiv biti će u ostalom sljedeći pregled (skriž. 1), što smo ga sastavili po djelu „Šematizam kraljevina Hrvatske i Slavonije, izdan god. 1878. za autonomno jim područje“, sadržavajućem popis osoblja svih vjeresijskih zavoda koncem god. **1877.** Pregled ovaj izkazuje, koliko je koncem god. 1877. svako dioničko vjeresijsko družtvo (bankovni zavodi i štedione) imalo članova (zajedno sa predsjednici i podpredsjednici) u svom ravnateljstvu i nadzornom odboru, kako su se dakle, pošto trgovački zakon od g. 1875. ne opredieljuje, od koliko se članova mora sastojati ravnateljstvo, a glede nadzornoga odbora ustanovljuje samo minimum od 3 člana, poslužila pravom, koje jim u tom prepušta zakon. Uz to izkazan je u sljedećem pregledu broj činovnika i podvornika svakoga zavoda. [1]) Za krajiške štediona ne imamo sličnih podataka, te se one s toga i ne će naći u tom pregledu.

Skriž. / *Tab.* 1

Sjedište družtva / *Sitz der Gesellschaft*	Broj — *Anzahl der*: članova ravnateljstva / *Directionsmitglieder*	članova nadzornoga odbora / *Mitglieder des Aufsichtsrathes*	činovnika / *Beamten*	podvornika / *Bureaudiener*
I. Bankovni zavodi: *Bankinstitute.*				
Eskomptna i komerc. banka u Osjeku	7	4	3	1
Osječki gornjo-gradski založni zavod.	6	4	4	1
Sisačka vjeresijska banka	7	3	4	1
Eskomptno družtvo u Vukovaru	10	3	3	1
Eskomptna banka u Zagrebu	7	4	7	1
Komercijalna banka u Zagrebu	9	5	7	1
Svota — *Summe*	**46**	**23**	**28**	**6**
II. Štedione: — *Sparcassen.*				
Bakar	7	5	1	1
Bjelovar	13	5	4	1
Djakovo	19	4	2	1
Karlovac	7	4	3	1
Koprivnica	14	4	4	1
Kraljevica	7	3	1	1
Križevci	9	3	3	1
Za prenos — *als Uebertrag*	76	28	18	7
Prenos — *Uebertrag*	76	28	18	7
Našice	12	3	2	1
Osjek (osječka šted.)	9	5	5	1
Osjek (slav. sredotočna šted.)	9	18	4	1
Osjek (dolnjograd. šted.)	17	3	3	1
Pakrac	14	5	5	1
Požega	13	3	2	1
Ruma	23	3	3	1
Samobor	9	3	3	1
Senj	9	3	3	1
Sisak	5	3	4	1
Slatina	12	3	2	1
Varaždin (varaždinska šted.)	22	4	6	1
Varaždin (županijska šted.)	29	3	3	1
Virovitica	11	3	2	1
Vukovar	12	3	5	1
Zagreb (I. hrvatska šted.)	27	4	9	2
Zagreb (obća zagrebačka šted. i zalag.)	12	5	8	1
Zagreb (zagrebačka šted.)	7	3	3	1
Svota — *Summe*	**328**	**105**	**90**	**26**
III. Banke i štedione: — *Bankinstitute und Sparcassen.*	**374**	**128**	**118**	**32**

Što se napokon ustrojstva bankovnih zavoda tiče, ovo se bitno ne razlikuje od ustrojstva štediona, te je danas kao što i kod ovih udešeno prama ustanovam trgovačkoga zakona. A kako je ob ovih već bio govor kod štediona, kako jim je za tiem poslovanje udešeno onako, kao što poslovanje sličnih zavoda u ostalih zemljah naše monarkije, razmaknuo bi se po našem mnienju i preko potrebe obsjeg ovoj radnji, da tuj napose još uzmemo opisivati, kakva jim je zadaća, i uz koje ustrojstvo ovu vrše. Što glede toga ima i kod njih osebita i vriedna da se spomene, iztaknuti će se, gdje bude govor o rezultatih njihova rada.

2. Broj štediona i bankovnih zavoda.

Pošto se je institucija štediona, kojoj prvi početci sižu u posljednje godine prošloga vieka, bila već malne u svih ostalih zemljah evropejskih ljepo razvila, [2]) prionuše g. 1846. neki zagrebački rodoljubi, da u Zagrebu osnuju prvu hrvatsku štedionu.

Djelo podje jim sretno za rukom. Obćinstvo razpača dionice, kojih su bile izdane četiri stotine po 100 for.

[1]) Osim činovnika izkazanih u tom pregledu, plaća svaki zavod još po jednoga a gdjekoji i po dva odvjetnika.

[2]) O najstarijih evropejskih štedionah gl. opazku na str. 1.

srebra, a zavod započe pod konac godine 1846. svoje poslovanje.

No jedva što se je prva hrvatska štediona prihvatila posla, zarediše se dogodjaji godina 1848. i 1849., buknu rat, a iza njega zavlada mrtvilo javnim životom. Vrieme dakle samo ne bijaše nikako povoljno osnivanju vjeresijskih družtva po privatnih podhvatih. I absolutna vladavina ne samo da nije poticala na udruživanje, već ga pače, kako to dokazuje i njezin zakon o družtvih od god. 1852., što je više mogla, priečila.

Utemeljitelji zagrebačke štedione s toga i ne nadjoše nasljednika u ostaloj zemlji. Njihov zavod bijaše jedini te vrsti u svoj Hrvatskoj cielih 13 godina, dok naime nije godine 1860. nastojanjem uprave stupila u život občinska štediona grada Karlovca.

U to počelo se u nas opet vladati na ustavnu. U susjednoj kraljevini Ugarskoj, gdje je za absolutizma štedionstvo takodjer vrlo slabo napredovalo, uzeše sada stvarati jedan zavod za drugim, te jim za kratko vrieme broj znatno naraste. U nas se pako ni sada ne pokazuje volja takvim podhvatom. Istom godine 1867., pošto je dakle prošlo još i dalnjih sedam godina, započe opet pokret, koji se godina 1872. i 1873. dovio vrška. Nešto je tomu doprinjela vlada, potičući na stvaranje štediona, nešto ljep uspjeh prve hrvatske štedione, nešto i potreba takvih zavoda, koja se sve to više osjećala, no najviše svakako struja, koja je, potekla sa zapada, zahvatila i nas, koja je utemeljila toliko toga valjana i nevaljana, koja je stvorila „eru gospodarskoga napredka", a dovršila se krizom pogubnih posljedica.

Skrižaljka I. priloga izkazuje uz podatke o dioničkoj glavnici za sve štedione i bankovne zavode tvrdku jim, sjedište, godinu, kad je družtvo koje počelo poslovati i konac prve mu poslovne perijode.

Po njoj stupila je godine **1867.** u život samo jedna jedina štediona, i to štediona zemunska, prva u hrv.-slav. Krajini. Godine **1868.** utemeljene su za tiem štedione: osječka i sisačka, godine **1869.** štedione: varaždinska i vukovarska, godine **1870.:** mitrovačka, godine **1871.:** djakovačka, osječka dolnjogradska i brodska, godine **1872.:** bjelovarska, karlovačka dionička, dionička štediona u Koprivnici, križevačka, slavonska zemaljska sredotočna u Osjeku, rumska, slatinska, obća zagrebačka štediona i zalagaona, zagrebačka štediona, te štedione u Karlovcih, u Novoj Gradiški i Vinkovcih, godine **1873.:** gradska štediona u Koprivnici, primorska u Kraljevici, našička, pakračko-daruvarsko-kutinjska u Pakracu, prva požežka, samoborska, senjska, varaždinska županijska i virovitička štediona, godine **1874.:** nijedna, godine **1875.:** štediona petrinjska, godine napokon **1876.:** štedione u Bakru i Ogulinu. Iza godine 1876. ne samo da nije više podignuta nijedna štediona, već su god. 1878. dvie i to kraljevička i varaždinska pale pod stečaj.

Kako je rasao broj štediona, koliko jih je naime počam od god. 1846. pa sve do god. 1877. utemeljeno, u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji i hrv.-slav. Krajini, i koliko jih bijaše koncem razdobja 1846. 1867. i koncem svake od sljedećih godina, predočit će jasnije sljedeći pregled. (Skriž. 2.)

Skriž. *Tab.* 2.	Utemeljeno je štediona — *Errichtet wurden Sparcassen*			Koncem razdobja poslovalo je štediona — *Zahl der mit Ende des Jahres bestehenden Sparcassen*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civ.-Kroatien und Slavonien*	u hrv. slav. Krajini *in der kroat.-slavonischen Grenze*	Ukupno — *Zusammen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civ.-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slavonischen Grenze*	Ukupno — *Zusammen*
gg. 1846—1866	2	—	2	2	—	2
god. 1867	—	1	1	2	1	3
„ 1868	2	—	2	4	1	5
„ 1869	2	—	2	6	1	7
„ 1870	—	1	1	6	2	8
„ 1871	2	1	3	8	3	11
„ 1872	9	3	12	17	6	23
„ 1873	9	—	9	26	6	32
„ 1874	—	—	—	25 [1])	6	31
„ 1875	—	1	1	24 [2])	7	31
„ 1876	1	1	2	25	8	33
„ 1877	—	—	—	25	8	33

Od 26 štediona, koje su koncem godine 1877. postojale u gradj. dielu zemlje, potiče jih 20 (preko $^4/_5$), iz godina 1871., 1872. i 1873., iz razdobja dakle, za kojega se u veliko bilo pokrenulo osnivanje dioničarskih družtva u našoj monarkiji. U isto doba stvorena bje i polovica onih štediona, što jih je bilo koncem god. 1877. u hrv.-slav. Krajini.

Svakako je dakle „era utemeljivanja" bila našoj domovini na korist tiem, što je oživjela volju udruživanju, te su za nje bar glavna mjesta u zemlji dobila svoje štedione.

Godine 1873. dovrši se ona krizom, s koje još i danas toliko trpi gospodarstvo u našoj monarkiji.

S jedne je strane ova doduše odvratila mnogo zla od našega štedionstva. Jer i u nas bilo se već našlo ljudi, koji su si utemeljivanje štediona odabrali zanatom, koji su putovali iz jednoga mjesta u drugo, navraćali se i u mala sela, te svigdje nagovarali i poticali sviet nadom u ljep dobitak. Pak da ne bude za dobe „kracha", uspjeli bi bili jamačno na mnogih mjestih. Osnovane na slabu temelju, ne imajuće preduvjeta uspješnu radu, takve bi štedione, stvorene jedino na dobitak utemeljitelja i nekolicine dioničara, morale bile skrenuti s puta, a napokon propašću svojom ne samo upropastiti i druge solidne zavode, već u obće oslabiti vjeru u korist i potrebu štediona.

No s druge strane valja žaliti, što je kriza u tom predaleko zasegla, te s nje opet pokret malne posve obumro. Od godine 1873. stvorena je u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji samo jedina bakarska štediona. Krajina dobila je istina dvie, jednu u Petrinji, drugu u Ogulinu. No da se ni ovimi još nije zadovoljila potreba, da i u Hrvatskoj i Slavoniji ima široko polje uspjevanju novih štediona, vidjeti će se, čim se uzme na um, kako se štedione, sada postojeće, geografski porazdieljuju na jedan i drugi dio zemlje. Da to dokažemo, sastavili smo ponajprije sljedeći

[1]) Godine 1874. razvrgla se občinska štediona u Karlovcu, utemeljena god 1860.

[2]) Godine 1875. zaključila je likvidaciju dionička štediona u Koprivnici. Ova dovršila se je istom godine 1877., te će se u statističkih naših pregledih naći podatci o toj štedioni sve do god 1877.

pregled, izkazujući, koliko je koncem godine 1877. bilo štediona u svakoj županiji i u svakom krajiškom okružju.[1])

Skriž. } 3
Tab. }

	Broj štediona postojećih koncem g. 1877. *Zahl der zu Ende 1877 bestehenden Sparcassen*
I. Gradjan. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*	
Županije — Comitate	
riečka — *Fiume*	3
zagrebačka — *Agram*	6
varaždinska — *Warasdin*	2
križevačka — *Kreutz*	2
bjelovarska — *Belovar*	1
požežka — *Požega*	2
virovitička — *Virovitica*	7
sriemska — *Syrmien*	2
Svota — *Summe*	**25**
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat.-slav. Grenze:*	
Okružja — Districte	
ličko-otočko — *Lika-Otočac*	1
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	1
bansko — *Banal-Distr.*	1
gradiško — *Gradiška*	1
brodsko — *Brod*	2
petrovaradinsko — *Peterwardein*	3
Svota — *Summe*	8
III. Ukupno — *Zusammen*	**33**

Već iz ovoga se pregleda, prem izkazuje samo absolutni broj štediona razabire, kako su veliki predieli naše domovine nikako il posve neznatno providjeni štedionami. Kolike su glede toga razlike medju pojedinimi županijami, okružji i medju obje zemlje, vidjeti će se jasnije, ako se, kako to obično čine statistike, broj štediona, postojećih god. 1877. omjeri o njihovo žiteljstvo i njihovu površinu. (Gl. skriž. 4 na str. 9.)

Od županija ima dakle u županiji bjelovarskoj i prama žiteljstvu njezinu i prama površini joj najmanje štedionâ. Najpovoljniji pako omjeri naći će se u županijah riečkoj i virovitičkoj.

Kako su medjutim i riedke štedione u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. Krajina još daleko zaostaje za njom. Tuj dolazi poprieko jedna štediona tek na 86.999 žitelja i 2541 četvornih kilometara. U okružjih joj raste relativni broj žiteljstva od iztoka prama zapadu. U okružju ličko-otočkom, najvećem i žiteljstvom i površinom, ne ima nijedne štedione. Relativni broj okružja ogulinsko-slunjskoga i banskoga primiče se relativnu broju bjelovarske županije. Ostala napokon tri okružja kao da su dovoljno obskrbljena štedionami.

Tko pozorno promotri gornju skrižaljku, brzo će u ostalom primjetiti, da mu omjerni njezini brojevi još ne daju posve sjegurno i točno suditi o tom, kako je koji prediel zemlje bolje ili slabije obskrbljen štedionami. U varaždinskoj županiji dolazi na primjer jedna štediona na 85.011 žitelja a 914 četvornih kilometara, u požežkoj jedna na 38.156 žitelja a 1.455 kilometara. Koja je dakle od te dvie županije bolje obskrbljena štedionami? Na ovo je

[1]) Osvrćući se na štedionstvo u pojedinih krajevih gradjanske Hrvatske i Slavonije, nismo uzeli temeljem političko razdieljenje zemlje u podžupanije, već se svigdje držimo županija sa obsjegom, što su ga imale do g. 1875. Razlozi su tomu: što su rezultati posljednjega pučkoga popisa u svoje doba objavljeni po županijah, te se iz materijala o popisu, što ga je kasnije ovaj statistički ured dobio u svoje ruke, ne da točno ustanoviti broj žiteljstva pojedinih podžupanija, što bi se nadalje tabelarnim pregledom ove radnje da se sastave po podžupanijah, kojih ima 20, previše razmaknuo obsjeg, što se u županijah bolje izrazuju osebitosti pojedinih krajeva zemlje, nego li u podžupanijah malena obsjega, i napokon taj, što nijednoj našoj štedioni nije opredieljeno područje, što se dakle, ako jim se podatci razrede bilo po kojih upravnih dielovih zemlje, ne da izbjeći pogrieškam, al je ipak sva prilika, da će ove biti manje, ako se odaberu županije, nego li što bi bile, da se razdiele podatci po podžupanijah. Razdiobu u županije pridržalo je u ostalom i novo političko ustrojstvo zemlje.

Štedione, kojim je u skrižaljci I priloga izkana tvrdka i sjedište, ovako smo po njihovu sjedištu razdielili na županije i krajiška okružja: **I. Kralj. Hrvatska i Slavonija:** *a)* županija riečka: štedione u Bakru, Kraljevici i Senju, *b)* županija zagrebačka: štedione u Zagrebu (I. hrvatska, obća zagrebačka štediona i zalagaona, štediona zagrebačka) u Karlovcu, Samoboru i Sisku, *c)* županija varaždinska: štedione u Varaždinu (varaždinska i županijska), *d)* županija križevačka: štedione u Koprivnici (gradska i dionička) i Križevcih, *e)* županija bjelovarska: štediona u Bjelovaru, *f)* županija požežka: štedione u Požegi i Pakracu, *g)* županija virovitička: štedione u Djakovu, Našicah, Osjeku (osječka, slavonska sredotočna i osječka dolnjogradska), Slatini i Virovitici, *h)* županija sriemska: štedione u Rumi i Vukovaru. — **II. Hrv.-slav. Krajina:** *a)* okružje ogulinsko-slunjsko: štediona u Ogulinu, *b)* okružje bansko: štediona u Petrinji, *c)* okružje gradiško: štediona u Novoj Gradiški, *d)* okružje brodsko: štedione u Brodu i Vinkovcih, *e)* okružje petrovaradinsko: štedione u Karlovcih, Mitrovici i Zemunu. U okružju ličko-otočkom ne ima nijedne štedione.

Da se u ostalom vidi, kako se štedione, što jih obsiže naša statistika, porazdieljuju na sadanje podžupanije (zajedno sa dotičnimi gradovi), dodajemo tuj sljedeći pregled, izkazujući za svaku podžupaniju, koje od tih štediona spadaju pod njezino područje.

Podžupanija *Vicegespanschaft*	Štedione *Sparcassen*	Podžupanija *Vicegespanschaft*	Štedione *Sparcassen*	Podžupanija *Vicegespanschaft*	Štedione *Sparcassen*
riečka	bakarska primorska u Kraljevici senjska	varaždinska	varaždinska varaždinska županijska	požežka	I. požežka
delnička	—	krap.-toplička	—	pakračka	pakračko-daruvarsko-kutinjska u Pakracu
zagrebačka	samoborska zagrebačka I. hrvatska obća zagreb. štediona i zalagaona	zlatarska	—	osječka	osječka, dolnjogradska i slavonska sredotočna u Osjeku
karlovačka	karlovačka	križevačka	križevačka	djakovačka	u Djakovu našička
jastrebarska	—	koprivnička	gradska u Koprivnici dionička u Koprivnici *)	virovitička	slatinska virovitička
sisačka	sisačka	bjelovarska	bjelovarska	vukovarska	vukovarska
		križka	—	rumska	rumska

*) Ova nije više koncem g. 1877. postojala.

Skriž. Tab. } 4.	Broj žiteljstva po popisu od god. 1870.[1]) *Bewohner nach der Zählung vom Jahre 1870*	Površina u ☐kilometrih *Flächeninhalt in ☐Kilometern*	Jedna štediona dolazi na *Es entfällt eine Sparcasse auf* žitelja *Bewohner*	☐kilometara ☐*Kilometer*
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civil-Kroatien u. Slavonien*:				
Županije — *Comitate*: riečka	82.575	1.599	27.525	533
zagrebačka	261.124	4.428	43.520	738
varaždinska	170.022	1.828	85.011	914
križevačka	87.752	1.753	43.876	876
bjelovarska	159.248	3.887	159.248	3.887
požežka	76.312	2.510	38.156	1.455
virovitička	184.816	4.819	26.402	688
sriemska	120.352	2.440	60.176	1.220
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	**1,142.201**	**23.264**	**45.690**	**930**
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat.-slav. Grenze*:				
Okružja — *Distrikte*: ličko-otočko	160.856	5.946	—	—
ogulin.-slunjsko	152.109	4.158	152.109	4.158
bansko	136.131	2.771	136.131	2.771
gradiško	61.596	1.924	61.596	1.924
brodsko	82.540	2.223	41.270	1.111
petrovaradinsko	102.765	3.310	34.255	1.103
Krajina — *Grenze*	**695.997**	**20.332**	**86.999**	**2.541**
III. U cielom — *Im Ganzen*	**1,838.198**	**43.596**	**55.703**	**1.321**

pitanje po gornjem pregledu jedini odgovor: prama žiteljstvu požežka, prama površini varaždinska.[2]) „A to je“ — tuj sljedimo doslovce Engela — svakako vrlo nedostatan i neizvjestan odgovor. Mnogo precizniji biti će on, ako se obje oline sravnjivanja stegnu u jedno, t. j. razne gustoće žiteljstva svedu na jednu i ova drži normom. Takvom se normom može uzeti n. p. gustoća od 10.000 žitelja na jednu četvornu milju. Mjeru površine možeš uzeti tuj, koju ti drago. Samo se o tom radi, da računaš površinom jednake gustoće, odnosno žiteljstvom, komu jednaki broj stanuje na onoj jedinici površine, koju si si odabrao. Najjednostavnija i našoj svrsi najshodnija norma sravnjivanja jest **g e o m e t r i j s k i   p r o s j e k** iz oba omjerna broja, koja će se naći računom „na jednu četvornu milju i na 10.000 stanovnika ima toliko i toliko štediona.“ [1]) Neka nikoga ne smeta, što je ta norma samo fikcija, pošto češ i sbilja riedko kada na jednoj četvornoj milji naći 10.000 stanovnika. Ona norma nije a i ne treba da bude drugo do li mjera, našao ju čovjek često il riedko kada u naravi. Iz oba omjerna broja ne valja nadalje sračunati aritmetski već geometrijski prosjek. Prvi sračunava se, kako je poznato tiem, da se sbroj jednoga reda članaka il olina razdieli brojem članaka, što jih ima red, dočim je geometrijski prosjek četvorni korjen iz produkta obijuh članaka. Geometrijski prosjek valja upotrebljivati ponajpače ondje, gdje se ne radi o homogenitetih itd.“

Ako si dakle prama Engelovoj metodi uzmemo idealnom onom površinom površinu od 1.000 ☐kilometara sa 10.000 žitelja, ako za tiem omjerimo broj štediona u svakoj županiji i svakom okružju o površinu onu i žiteljstvo, sračunavši, koliko štediona ima na 1.000 ☐kilometara a koliko na 10.000 žitelja, ako napokon iz oba ova omjerna broja izvadimo četvorni korjen i tako nadjemo geometrijski prosjek, doći ćemo do rezultata, što jih izkazuje sljedeća skrižaljka 5:

Skriž. Tab. } 5.	Štedionà ima *Es kommen Sparcassen* na — *auf* 1.000 ☐kilomet. (a)	na — *auf* 10.000 žitelja — *Bewohn.* (b)	Geometrijski prosjek *Geometrisches Mittel* (√a˙b)
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija. *Civil-Kroatien und Slavonien.*			
Županija — *Comitate*: riečka	1.88	0.36	0.821
zagrebačka	1.35	0.23	0.557
varaždinska	1.09	0.11	0.346
križevačka	1.11	0.22	0.508
bjelovarska	0.26	0.07	0.011
požežka	0.80	0.26	0.456
virovitička	1.45	0.38	0.742
sriemska	0.82	0.16	0.362
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	**1.08**	**0.22**	**0.487**
II. Hrv.-slav. Krajina. *Kroat.-slav. Grenze.*			
Okružja *Distrikte*: ličko-otočko	—	—	—
ogulinsko-slunjsko	0.21	0.07	0.013
bansko	0.36	0.08	0.018
gradiško	0.52	0.16	0.288
brodsko	0.90	0.24	0.464
petrovaradinsko	0.91	0.29	0.513
Krajina — *Grenze*	**0.39**	**0.11**	**0.207**
III. U cielom — *Im Ganzen*.	**0.76**	**0.18**	**0.370**

[1]) Broj žiteljstva izkazujemo tuj po popisu od god. 1870, posljednjem u našoj domovini. Od te godine pa do konca godine 1877. nije se on po svoj prilici znatno promienio, uzme li se na um, da je po statistici miene žiteljstva počam od g. 1871. pa sve do konca g. 1874. žiteljstvo brojem padalo, a da se iza g. 1874. opet opazuje dosta jak prirast. Pogrieška dakle, potičuća odatle, što broj štediona koncem god 1877, omjerujemo o žiteljstvo g. 1870. ne će nikako biti znatna.
Podatci o površini uzeti su iz statističkoga ljetopisa za god. 1874.

[2]) Analognimi je primjeri ravnatelj pruskoga statističkoga ureda dr. **E r n e s t o   E n g e l** u svojoj razpravi: „Die Eisenbahnen im preussischen Staate“, otisnutoj u XIV. tečaju (1874.) časopisa „Zeitschrift des kgl. preuss. statistischen Bureaus“, dokazao, kako se varaju, koji mislo, da mjereći duljinu željeznica o žiteljstvo i površinu kojega kraja, kraj ova dva omjerna broja mogu valjano suditi o relativnu nedostatku il obilju željeznicà, kako omjerni ovi brojevi, ako su razlučeni, davaju samo varavo mjerilo, i prvi razložio, kako jih valja spajati, da se dodje do valjana mjerila. Predlog njegov, po kojem je on sam u XVII. tečaju (1876) istoga časopisa u razpravi „Zur Geschichte und Statistik der öffentlichen Sparcassen im Kgr. Preussen“ sračunao, kako su pruske pokrajine obskrbljene štedionami, a u XVIII. tečaju (1877.) ga prihvatio **S t ü r m e r** u razpravi „Die Betriebsergebnisse der europäischen Eisenbahnen“, priobćujemo u tekstu doslovce.

[1]) Engel ima tuj, kako mu se razprava tiče željeznica, mjesto rieči „štediona“ rieči „kilometara željeznice“.

Uzmemo li po tom geometrijski prosjek iz omjera broja štediona prama žiteljstvu i površini mjerom, vidjeti ćemo, da riečka županija na idealnoj našoj površini ima relativno najviše štediona. Propast kraljevičke štedione ote joj istina prvo mjesto, no kako se to dogodilo već godine 1878., nije se naša skrižaljka mogla osvrnuti na ovaj dogodjaj. Za njom prva je na redu županija virovitička, a iza ove redaju se ostali upravni dielovi gradj. Hrvatske i Slavonije i Krajine sljedećim redom: županija zagrebačka, okružje petrovaradinsko, županija križevačka, okružje brodsko, županija požežka, sriemska, varaždinska, okružja gradiško, bansko, županija bjelovarska, a napokon okružja ogulinsko-slunjsko i ličko-otočko. U potonjem počelo se istina već godine 1876. nastojati oko toga, da se podigne štediona u Otočcu, no nastojanje ne uspje sve dosele. Ondješnje žiteljstvo mora još i danas prištednje svoje ulagati bud u štedionu senjsku, bud u jednu od najbližih štediona u provincijalu.

Da Krajina u obće relativnim brojem štediona daleko zaostaje za gradjanskom Hrvatskom i Slavonijom, već smo iztaknuli. Rezultat taj potvrdjuje i gornji pregled. Prama žiteljstvu i površini broj je štediona u potonjoj svakako dva puta tolik, kolik u Krajini.

Služeći se gornjim pregledom ne valja u ostalom smetnuti s vida okolnosti, da on ovlašćuje jedino na zaključivanje o relativnu broju samih štediona, a nikako ne daje suditi o tom, koliko u kojem kraju zemlje ima prilike obćinstvu, plodonosno ulagati svoje prištednje (Spargelegenheit). Uz štedione primaju naime štednih uložaka ne samo svi bankovni zavodi, već i znatan dio vjeresijskih zadruga. [1])

Prem će o potonjih biti govor istom u drugom dielu naše radnje, to ne će biti s gorega pokazati već ovdje, kako će se promjeniti neki brojevi skrižaljke 5., ako se štedionam u pojedinih krajevih zemlje pribroje i svi ostali zavodi, koji su osim njih bili koncem g. 1877. ovlašteni, primati štednih uložaka. Za to dodajemo ovdje sljedeći pregled. (Gl. skriž. 6.)

Po ovom pregledu ide prvo mjesto županiju sriemsku, u kojoj je obćinstvu tim bolja prilika ulaganju prištednja, što su zavodi, koji jih primaju, raztreseni po cielom joj području. Malne svako oveće mjesto ima bud svoju štedionu, bud svoje pripomoćno družtvo. Samo u mjestih Rumi i Vukovaru postoje po dva zavoda, u prvom štediona i pripomoćno družtvo, u drugom štediona i vukovarsko eskomptno družtvo. U županijah pako virovitičkoj i zagrebačkoj, koje su za sriemskom prve na redu, veći će se dio tih zavoda naći u njihovu središtu. U Zagrebu ima jih šest, u Osjeku pače sedam.

U županijah riečkoj, varaždinskoj, križevačkoj, bjelovarskoj i požežkoj ne ima do štediona nijednoga zavoda, komu bi poslovanje obsizalo i primanje štednih uložaka. Brojevi se dakle skriž. 5. glede njih nimalo ne mienjaju.

Sudeći po velikih razlikah, koje se u skrižaljci 6. ukazuju medju pojedinimi krajevi zemlje, a ponapose i medju Krajinom i gradjanskom Hrvatskom i Slavonijom,

[1]) Od potonjih primaju štedne uložke: štedovni i predujmovni odbori obćega činovničkoga družtva austro-ugarske monarkije u Karlovcu, Osjeku, Viroviticí, Petrinji i Zagrebu, za tiem štedna i pripomoćna družtva u Čereviću, Iloku, Indjiji, Osjeku, Rumi, Mitrovici i Zemunu, te je iznos uložaka kod nekojih koncem god. 1877. presizao pače i 100.000 forinti.

Skriž. / *Tab.* 6.	*Zahl der Sparcinlagen annehmenden Institute* / Broj zavoda primajućih štedne uložke	Ovih zavoda ima / *Von diesen Instituten kommen*: na — *auf* 1.000 □kilomet. (a)	na — *auf* 10.000 žitelja — *Bewohner* (b)	Geometrijski prosjek / *Geometrisches Mittel* ($\sqrt{a\ b}$)
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*				
Županije — *Comitate*: riečka	3	1.88	0.36	0.824
zagrebačka	11	2.19	0.42	1.020
varaždinska	2	1.09	0.11	0.346
križevačka	2	1.14	0.22	0.508
bjelovarska	1	0.26	0.07	0.011
požežka	2	0.80	0.26	0.156
virovitička	12	2.49	0.65	1.272
sriemska	7	2.89	0.58	1.295
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	**40**	**1.72**	**0.35**	**0.776**
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat-slav. Grenze:*				
Okružja — *Distrikte*: ličko-otočko	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko	1	0.21	0.07	0.013
bansko	2	0.72	0.15	0.329
gradiško	1	0.52	0.16	0.288
brodsko	3	1.35	0.36	0.697
petrovaradinsko	5	1.51	0.48	0.851
Krajina — *Grenze*	**12**	**0.59**	**0.18**	**0.326**
III. U cielom — *Im Ganzen*	**52**	**1.19**	**0.29**	**0.587**

ima u našoj domovini svakako još široko polje zavodom, koji će žiteljstvu namicati priliku, da si koristno ulaže prištednje. Al ovi ne bi smieli da se slegnu u gradove. Tuj je već zadovoljeno priekoj potrebi. Prava bi korist poticala od njih, da se podignu po manjih mjestih. Jer samo tad olakoćivati će narodu ulaganje uložaka i tiem ga poticati na štednju. Za to ne bi dakako bile shodne štedione, osnovane na dionice i dobitak svojih dioničara, već bi valjalo, ugledati se u primjer županije sriemske, te stvarati vjeresijske zadruge, gdje jih ne ima, a gdje postoje, nastojati, da i one udese rad svoj tako, te će uz uplaćivanja svojih članova primati i ukamaćivati štedne uložke. A uz nje mogle bi se, da ne spomenemo poštovnih štediona, utemeljivati i štedione obćinske.

Da se napokon broj štediona u našoj domovini uzmogne sravnjivati sa brojem jim u ostalih zemljah austro-ugarske monarkije i nekih ostalih evropejskih državah, mi smo po Engelovu načinu i za ove sračunali, kako su obskrbljene štedionami i sastavili sljedeću skrižaljku 7. Ova izkazuje za svaku od njih a pod kraj i za našu domovinu, broj štediona, omjer jim prama žiteljstvu i površini, te geometrijski prosjek iz oba omjerna broja. Osim toga naći će se u njoj za svaku zemlju i broj žiteljstva po posljednjem pučkom popisu i površina joj u četvornih kilometrih.

Podatke o broju štediona uzeli smo: za austrijske krunovine iz publikacije „Statistisches Jahrbuch für das Jahr 1876“, herausgegeben von der k. k. statistischen Central-Commission“, a za kraljevinu Ugarsku, i to za god. 1876. iz djela „Statistisches Handbuch der österr.-ungar. Monarchie“, netom izašla a sastavljena po predstojnicih austrijskoga i ugarskoga statističkoga ureda. Za ostale pako zemlje našli smo podatke dielomice u publikaciji statističkoga ureda taljanskoga „Statistica delle Casse di risparmio per gli anni 1873—1876“, koja novijimi podatci popunjuje sunarodnu statistiku štediona, izdanu po istom uredu, dielomice smo pako sâmi iz službenih vriela izcrpili najnovije podatke o broju štediona. Do koje godine sižu podatci, naznačeno je u samoj skrižaljci.

Sravnjivosti brojeva, sadržanih u ovoj skrižaljci, smeta donekle okolnost, što nije bilo moguće broj štediona, o kom se ona osniva, svim zemljam i državam izkazati za jednu te istu godinu. Od njemačkih država jedina je n. p. Würtemberžka uvrštena brojem, što ga je imala god. 1876., dočim se je glede ostalih valjalo zadovoljiti podatci za godine 1875. i 1874, pače i starijimi podatci. Al kako broj štediona (osim poštovnih) bar u zapadnoj Evropi u novije doba slabo raste, sva je prilika, da se ne bi znatno promienili relativni brojevi ove skrižaljke, kad bi se ova nejednakost i dala ukloniti. Po vriednost njezinu ne će dakle odatle biti velika uštrba.

Ako mjerom, što nam ju daje posljednji stupac skrižaljke 7., uzmemo mjeriti, kako je naša domovina prama drugim zemljam austro-ugarske monarkije obskrbljena štedionami, vidjeti ćemo, da gradjansku Hrvatsku i Slavoniju u tom pretiče samo pet austrijskih krunovina: gornja i dolnja Austrija, Štajerska, Slezka i Moravska, al da je i ciela Ugarska od nje jača relativnim brojem svojih štediona. No rezultat ne će više biti ni tako povoljan, ako se uračuna i Krajina, gdje na 1.000 kilomet. svaki po 10.000 duša, ima samo $0{\cdot}_{207}$ štedionâ.

Skriž. Tab. 7.

Zemlje i države — *Länder und Staaten*	Broj žiteljstva po posljednjem pučkom popisu — *Zahl der Bewohner nach der letzten Volkszählung*	Površina u □kilometrih — *Flächeninhalt in □Kilometer*	Koncem godine — *Mit Jahresschluss*	Broj štediona — *Zahl der Sparcassen*	Štediona bilo je — *Es kommen Sparcassen* na — *auf* 1000 □kilom. (a)	na — *auf* 10.000 žitelja — *Bewohner* (b)	Geometrijski prosjek — *Geometrisches Mittel* ($\sqrt{a\ b}$)
Gornja Austrija — *Ober-Oesterreich*	731.579	11.997	1876	29	2.11	0.39	0.961
Dolnja Austrija — *Unter-Oesterreich*	1,954 251	19.824	„	58	2.96	0.29	0.927
Štajerska — *Steiermark*	1,131.309	22.454	„	46	2.05	0.41	0.910
Slezka — *Schlesien*	511.581	5.147	„	15	2.91	0.28	0.902
Moravska — *Mähren*	1.997.897	22.230	„	37	1.66	0.19	0.561
Česka — *Böhmen*	5.106.069	51.956	„	77	1.44	0 15	0.164
Koruška — *Kärnten*	336.400	10.373	„	7	0 67	0.21	0 375
Tirolska — *Tirol*	878.907	29.327	„	13	0.44	0.15	0.251
Solnogradska — *Salzburg*	151.410	7.166	„	2	0.28	0.13	0.190
Kranjska — *Krain*	463.273	9.988	„	2	0.20	0.05	0.100
Primorje — *Küstenland*	582.079	7.988	„	2	0.25	0.04	0.100
Dalmacija — *Dalmatien*	412.796	12.793	„	2	0.16	0.05	0.089
Galička — *Galizien*	5.118.016	78.497	„	13	0.16	0.03	0.070
Bukovina — *Bukowina*	511.964	10.451	„	1	0.10	0.02	0.045
Austrija — *Oesterreich*	20,217.531	300.191	1876	304	1.91	0.15	0.389
Ugarska — *Ungarn*[1]	13.561.245	280.428	1876	308	1.09	0.23	0.501
Njemačka — *Deutschland*: Pruska — *Preussen*	25,742.101	351.663	1875	1.004	2.85	0.39	1.051
Bavarska — *Bayern*	5,022.390	75.863	1870	260	3.43	0.51	1.323
Würtemberžka — *Württemberg*	1,881.505	19.501	1876	121	6.20	0.64	1.992
Badenska — *Baden*	1,507.179	15 266	1876	104	6.81	0.68	2.152
Saksonska — *Sachsen*	2,760 586	11.993	1875	161	10.71	0.58	2.495
Meklenburžka — *Mecklenburg*	649 158	16.233	1871	31	1.91	0.48	0.957
Hesenska — *Hessen*	884.218	7.680	1874	38	4.95	0.43	1.451
Turinžke države — *Thüringen*	1,099.386	12.301	1874	61	4.96	0.55	1.651
Oldenburžka — *Oldenburg*	319.314	6.400	1874	9	1.41	0.28	0.628
Anhaltska — *Anhalt*	213.565	2 317	1876	9	3.85	0.42	1 272
Alzacija i Lorenska — *Elsass u. Lothringen*	1,531 801	14 512	1872	21	1.45	0.11	0.451
Brunšvik — *Braunschweig*	327.193	3.690	1866	17	4.61	0.52	1.511
Hamburg, Bremen i Lübeck	587 730	948	1875	14	14.76	0.24	1.881
Ukupno — *Zusammen*[2]	42.527.032	541.400	1875	1.850	3.42	0.44	1.226
Švajcarska — *Schweiz*	2,759.851	41.389	1872	312	7.54	1.13	2.919
Francezka — *Frankreich*[3]	36,905.788	528.577	1875	532	1.01	0.15	0.389
Francezka — *Frankreich*[4]			1875	1.244	2.35	0.34	0.891
Italija — *Italien*[5]	27.769.475	296.323	1876	351	1.18	0.13	0.391
Italija — *Italien*[6]			1876	2.340	7.89	0.85	2.589
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*: gradjanska — *Civil*	1,142.201	23.264	1877	25	1.08	0.22	0.487
Krajina — *Grenze*	695.997	20.332	1877	8	0.39	0.11	0.207
U cielom — *Im Ganzen*	1.838.198	43.596	1877	33	0.76	0.18	0.370

[1]) Bez Rieke — *Ohne Fiume.*
[2]) Osim nekojih manjih državica, kojim ne znamo broja štediona — *Mit Ausnahme von einigen kleineren Staaten, von welchen uns keine Daten vorliegen.* [3]) Broj štediona bez filijalaka — *Zahl der Sparcassen ohne Filialen.* [4]) Broj štediona sa filijalkami — *Zahl der Sparcassen mit Filialen.* [5]) Bez poštovnih štediona — *Ohne Postsparcassen.* [6]) Sa poštovnimi štedionami — *Mit Postsparcassen.*

*

I nas i našu monarkiju daleko su pretekle sve njemačke države. A kraj toga ima ondje još i sila vjeresijskih zadruga, koje takodjer većinom bar primaju štednih uložaka, a naš jih pregled, pošto su mu predmetom samo štedione, ne obsiže. Ove nas države a uz nje i Švicarska uče, kako valja promicati štedljivost naroda, i koliko je nam još uraditi na tom polju.

Brojeve za Englezku, Belgiju, Italiju i Francezku uvrstismo u gornju skrižaljku, samo za to, da bude što podpunijom. Institucija poštovnih štediona, koja je u prve tri uvedena, te velik broj filijalnih štediona u Francezkoj prieče, sravnjivati jim relativni broj štediona s onim ostalih evropejskih zemalja.

Prepuštajući čitaocu, da se sam dalje koristi gornjim svakako poučnim pregledom, valja nam još koju reći o broju i postanku naših bankovnih zavoda.

Ovih bilo je, kako će se razabrati iz skrižaljke I. priloga, koncem god. 1877. šest u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji, a jedan u hrv-slav. Krajini. Nad slavonskom komercijalnom i eskomptnom bankom, koja je tuj takodjer uračunana, otvoren bje, pošto ju je već kriza god. 1873. osudila na smrt, a ona od toga doba samo životarila, prve polovice god. 1878. stečaj. Treći dakle naš vjeresijski zavod, što ga je tečajem ove godine stigao takav udes.

Kao što sve naše štedione, osim prve hrvatske u Zagrebu i obćinske u Karlovcu, tako nam potiču i svi bankovni zavodi iz posljednjega decenija. Prvi utemeljen bje godine 1868. u Zagrebu imenom „hrvatska eskomptna banka“. Po njegovu primjeru osnovaše sljedeće godine slavonsku eskomptnu i komercijalnu banku u Osjeku. Godine 1870. ustrojeno bje u Vukovaru štedno i pripomoćno družtvo, komu je sada ime: „sriemsko štedioničko i eskomptno dioničko družtvo u Vukovaru“. Sve do godine 1876. bijaše ovo potonje organizirano kao vjeresijska zadruga, namičuća si glavnicu redovitimi nedjeljnjimi ulozi članova — po 50 novčića na nedjelju — a predujmljujuća ju ponajpače svojim članovom. Uz ovo svoje ustrojstvo ljepo je napredovalo, te si steklo malne prvo mjesto medju svimi zadrugami u zemlji. Godine 1875. predloži medjutim upravljajući odbor vanrednoj glavnoj skupštini od 29. lipnja, neka ova — pošto je napredkom zavoda i glavnicom prištedjenom po članovih udaren jak temelj, o kom da se osnuje solidni novčani zavod, pošto je nadalje minulo prvih pet godina štednoga i pripomoćnoga družtva, te bi se odsele svakom godinom morala opetovati likvidacija nedjeljnih uložaka u iznosu od 100.000 forinti, s koje bi morao zapinjati napredak njegov — zaključi, da će se udieli članova štednoga i pripomoćnoga družtva pretvoriti u dionice, i dioničkom glavnicom od 100.000 forinti, porazdieljenom na 1.000 dionica po 100 forinti, osnovati bankovni zavod pod napomenutim već imenom. Vanredna glavna skupština privoli, konstituirajuća glavna skupština sasta se 22. prosinca god. 1875., ustanovi pravila novomu zavodu i povjeri upravu dosadanjemu upravljajućemu odboru dotle, dok bude nova tvrdka protokolirana i likvidirani svi udieli štednoga i pripomoćnoga družtva. Dionička glavnica bijaše već 1. siečnja 1876. sva uplaćena, a tvrdka protokolirana bje 1. lipnja 1876.

Poput vukovarskoga pretvoreno bje i vinkovačko štedno i pripomoćno družtvo, koje je g. 1873. osnovano na nedjelnje uplaćivanje članova, 1. siečnjem 1875. u dioničko družtvo sa glavnicom od 50.000 forinti.

Uz ovo potiču iz godine 1873. i ostala tri bankovna zavoda, što jih izkazuje skrižaljka I. priloga, osječki naime gornjogradski založni zavod, sisačka vjeresijska banka i komercijalna banka u Zagrebu.

Svim je ovim zavodom zadaćom, promicati obrt i trgovinu. Potreba hipotekarne banke u nas već se odavna osjeća, dokazivaše se i u javnih glasilih i u saboru, jednom su joj pače bila već i zasnovana pravila nadom, da će ona stupiti u život, no nada se ova sve dosele ne izpuni.

---

3. Štedni uložci i štedne knjižice.

Štedione. Kako štedione naše, primajući i ukamaćujući uložke, vrše glavni dio svoje zadaće, kako se s druge strane obćinstvo služi prilikom štednji, što mu jih one namiču, uputiti će nas naša statistika štednih uložaka i štednih knjižica. Ovoj namienjena je napose skrižaljka III. prilogâ.

No prije nego li se na nju osvrnemo, valja koju reći ob ustanovah, što jih ob uložcih sadržavaju pravila naših štediona. Nekoje od njih, i to one o minimu i maksimu uložaka, ob odpovjednih rokovih i vremenu, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka, izcrpljuje i skrižaljka II. priloga.

U s t a n o v e p r a v i l a o š t e d n i h k n j i ž i c a h. Štedne knjižice, kojimi štedione potvrdjuju primitak uložaka, i uz koje jih vraćaju, glase doduše, kako to opredieljuju uzor-pravila od god. 1865., kod svih zavoda na stanovito ime. No uložke izplaćuju zavodi i svakomu držaocu knjižice, ako ulagač nije naročito izjavio, da jih valja izplatiti samo njemu il njegovu cesijonaru, il ako povratka ne prieči provizorna kakva zabilježba, sudbena zabrana il postupak amortizacijoni. Ustanove jednake ovoj naći će se i u regulativu za austrijske štedione od godine 1844., u pravilih ugarskih štediona te kod štediona pruskih, oldenburžkih i badenskih. U ostalih pako evropejskih državah do jedine Italije glase po internacionalnoj statistici štediona knjižice strogo na ime ulagača, pače se u zemljah, gdje su štedione namienjene samo pojedinim razredom žiteljstva, ustanove o tom pooštruju kaznami. U Bavarskoj na primjer gubi onaj, koji je, kad mu se izdala knjižica, krivo naznačio bud svoje ime, bud svoje zanimanje, pravo na kamate od svoga uložka. U Italiji izdavaju malne sve štedione knjižice na donosioca.

M i n i m u m i m a k s i m u m u l o ž a k a. Osobito su karakteristične po naše štedione ustanove njihovih pravila o minimu i maksimu uložaka. Druge evropejske države, namienivše instituciju štediona samo siromašnijim razredom žiteljstva, nastojale su s jedne strane, da ovim što više olakote ulaganje. Zato moraju jim štedione primati i ukamaćivati već vrlo malene iznose. Po internacij. statistici iznosi minimum u Englezkoj 1 shilling ($1 \cdot_{25}$ franaka), u Belgiji 1 franak, u Rusiji 25 kopejka (1 franak), u Italiji 50 centima do 1 franka, u Austriji 50 novčića do 1 forinte, u Njemačkoj pako primaju mnoge štedione već i 12 do 24 centima. S druge strane gleda se na to, da štedione i sbilja prikupljaju samo m a l e n e prištednje, kapitale, koji se tek stvaraju. Gotovi kapitali, veći

prištedjeni iznosi, neka se služe pravimi vjeresijskimi zavodi, il neka se inače plodonosno ulažu. Zato se i svigdje, gdje se štedione još nisu prometnule u prave vjeresijske zavode, udaraju granice iznosom, što su jih štedione vlastne primati od jednoga ulagača. Čim u Francezkoj kredit jednoga ulagača [1]) dosegne svotu od 1.000 franaka, štediona ne smie više od njega primiti novih uložaka. U Englezkoj ustanovljen je maksimum za jednoga ulagača sa 5.000 franaka [2]), u Belgiji sa 3.000 franaka, u Nizozemskoj sa 424 franaka, u Bavarskoj sa 860 franaka (400 bavarskih forinti). U Italiji mienja se u obće maksimum od 500 do 5.000 franaka. Samo nekoje su ga štedione udarile na 10.000 franaka. Austrijski napokon regulativ od godine 1844. prepušta samim zavodom, da si ustanove maksimum, al ujedno jim nalaže, neka paze, kako će se od štediona odvraćati imućniji ljudi, koji se i drugim načinom mogu koristiti svojim novcem.

Promotrimo li najprije, što pravila naših štediona ustanovljuju o minimu uložaka, vidjeti ćemo iz skrižaljke II. priloga, da se najmanji iznosi, što jih one u obće primaju, mienjaju od 25 novčića do 5 forinti. Kako se one u tom razredjuju, pokazuje sljedeći pregled:

Skriž. Tab. 8 Najmanji iznos, koji se po pravilih može uložiti, iznosi *Die kleinste, nach den Statuten zulässige Einlage beträgt*	Broj štediona koncem god. 1877. *Zahl der Sparcassen zu Ende des Jahres 1877*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*
25 novčića — *Kreuzer* ..	13	2	15
50 novčića — *Kreuzer* ..	3	2	5
1 forint — *Gulden*	8	4	12
5 forinti — *Gulden* ...	1	—	1

Od 33 štedione dakle, koje su poslovale koncem godine 1877., primalo je 20 njih već i uložaka do 50 novčića, te jih ide hvala, da se nisu žacale računa i posla, što jim ga svakako zadavaju ovako maleni iznosi, već gledale, kako će i tiem poticati na štednju. Minimum od jedne forinte, što su ga prihvatile ostale do jedne jedine, koja ga je pače podigla na 5 forinti, za naše je okolnosti jamačno previsok, a odaljuje se dosta znatno od minima, koji će se u obće naći kod štediona evropejskih.

Ustanove, što smo jih tuj izkazali za naše štedione, valjaju u ostalom samo za primanje uložaka. Ukamaćivanje počimlje jim istom sa 1 forintom i to kod svih štediona do jedine pakračke, koja jih, jer ne prima uložaka manjih od 5 forinti, ukamaćuje počam od istoga iznosa.

Najveći iznos, bilo jednomu uložku, bilo za jednoga ulagača, opredielio je samo jedan dio naših štediona, dočim u pravilih drugoga diela o tom ne ima ustanove. Što su glede toga odabrali pojedini zavodi, vidjeti će se iz skrižaljke II. priloga. Sljedeća pako skrižaljka pokazuje, kako se štedione diele po iznosu maksima, ako su ga ustanovile i broj štediona, koje ga nisu unapried opredielile.

Skriž. Tab. 9.	Broj štediona koncem g. 1877., koje su ustanovile najveći iznos za jedan uložak i jednoga ulagača u forintih: *Zahl der zu Ende 1877 bestehenden Sparcassen, bei welchen das Einlage-Maximum (für eine Einlage und einen Einleger) festgesetzt wurde im Betrage von Gulden:*			Broj štediona, koje za uložke nisu ustanovile najvećega iznosa *Zahl der Sparcassen, deren Statuten kein Einlage-Maximum feststellen*
	2.000	4.000	5.000	
Gr. Hrvatska i Slavonija — *Civil-Kroatien und Slavonien:*	11	4	1	9
Hrv-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze:*	6	—	—	2
Ukupno — *Zusammen*	17	4	1	11

Jedna upravo trećina naših štediona nije, kako se to vidi iz ovoga pregleda, opredielila maksima, a i one, koje su to učinile, vlastne su primati većih uloga, te je stezi, koju su si same nametnule svojimi pravili, praktična vriednost samo ta, da mogu, a da ne navedu razloga, odbiti uložke, presižuće maksimum, pa ako jih primu, sa ulagačem ugovoriti kamate niže, nego li što jih plaćaju za ostale uloge. Da li se i zbilja služe svojim pravom, nije nam poznato glede svih štediona. Al o nekojih znamo, da ne snizuju kamatne mjere za veće uložke, već jim pače plaćaju više kamate.

Bilo tomu medjutim kako mu drago, štedione tuj po našem mnienju nisu udarile pravim putem.

S više se strana istina tvrdi, da ustanovljivanje maksima za uložke ne vodi svrsi, koju štedionska politika njim kani polučiti, neka naime štedione služe samo malenim prištednjam, pa da se od njih odvraćaju veći kapitali, koji da će drugdje više promicati napredak gospodarstva. Medju ostalimi zavrgava ga i glasoviti bavarski statistik Dr. Georg Mayr u svojoj razpravi „Statistik der bayerischen Sparcassen". [1]) Po njegovu biti će opredieljivanje absolutnoga maksima za uložke uvjek više il manje samovoljno. „Štedione — veli on doslovce — zvane su u prvom redu, prikupljati malene iznose, te primajući uložak po uložak i ukamaćujući jih, stvarati kapitale srednje ruke. Ima li u ulagača dovoljno inteligencije i volje podhvatom, izvaditi će on tad kapital, koji se je ovako nabrao, iz štedione i uložiti u podhvat, koji će mu nositi veće kamate. Kojim iznosom taj momenat nastaje, ne da se obćenito opredieliti za skup štedilacâ. Jedan će možda već i glavnicu od 100 forinti kao kapital predati posebnu kakvu podhvatu, drugi pako (n. p. služkinja koja) ne će, ako si je prištednjami nakupio i 500 il 1000 forinti, znati, kamo će sam s tolikim novcem, a da mu ne propane prevarom. Tko si mirno želi štediti novac za stare svoje dane, neka mu zakon toga ne krati. Jedino valjalo bi mu nametnuti malenu gospodarsku kazan — da se poslužim tim izrazom

[1]) Jedina su družtva na uzajemnu podporu vlastna, uložiti do 8.000 franaka.

[2]) A da se koji ulagač ne ukloni toj ustavovi tiem, da, ako mu kredit već dosegne maksimum, uzme ulagati novac u drugu štedionu, ustanovljeno bje zakonom od g. 1861., stvarajućim poštovne štedione, da je svaki ulagač, kad prvi svoj uložak uloži u koju štedionu, dužan, podpisati izjavu, da ne ima kod nijedne druge štedione štednih uložaka. Tko podpiše krivu izjavu, tomu će propasti svi uložci.

[1]) XVI. svezak publikacije „Beiträge zur Statistik des Königreichs Bayern", strane XV—XVII.

— što u njega ne ima poduzetnosti, i to na korist onih, kojim štediona najviše treba". Zato valjalo bi po Mayru veće uložke ukamaćivati znatno nižimi kamati, nego li manje uložke. Ako se to učini, a uz to za nje uvedu i dulji odpovjedni rokovi, da se ne treba štedioni bojati, da će na nju navaliti veliki kapitali. Ovi da ne će doći, pa ako i dodju, da su jim kamate tako nizke, te će odatle biti samo koristi po siromašnije štedioce.

Gdje su štedione ustrojene kao što u Bavarskoj, ili gdje su kao što u njoj namienjene samo koristi oskudnijih razreda žiteljstva, ondje bez dvojbe valjaju razlozi Mayrovi, te je suvišno ustanovljivati maksimum uložka.

No u nas su odnošaji posve drugi. Štedione, utemeljene na dionice, moraju ići za tiem, da stiču što veći dobitak svojim dioničarom. U njihovu je interesu, da si uložcî namiču što veću tudju glavnicu, koju će plodonosno upotrebljivati. Čim više uložaka, tim jim je obsježnije poslovanje, tiem veće su kamate, što će jih dobivati od pozajmljenih glavnica. Ako dakle nisu vezane ni zakonom, ni pravili, jedva da će odbijati uložke, koji jim se nudjaju a vlastne su jih primati, te malo pitati, odakle jim ovi dolaze, da li od imućnijih ili siromašnijih razreda žiteljstva. One će se pače laćati i svih dopuštenih sredstva, ne bi li si razširile kredit kod obćinstva. Zato i jest u nas, kako će se kasnije potanje izkazati, kamatna mjera za uložke tako visoka, zato se u nas i slabo drže rokovi, po pravilih ustanovljeni za odpovjed uložaka.

Da od svega toga potiču posljedice nepovoljne i po štedione same i po razvoj našega gospodarstva u obće, lako je uvidjeti. U naših su štediona dionička glavnica i pričuvna zaklada, koje jamče za uloženi novac, prosjekom malene. Uz nerazmjerno tomu gomilanje uložaka lako će se dakle, ako se porodi kriza, a obćinstvom zavlada strah, zametnuti situacija, pogibeljna po mnogi zavod. A pogibelj bit će tiem veća, što se obično ne održavaju odpovjedni rokovi. Ako se naime štedione, da se rieše prevelike navale ulagača, iznenada uzmu služiti tim pravom, same će još povećati nepovjerenje i bojazan obćinstva. Visoke napokon kamate, što jih plaćaju štedione za uložke, odvraćaju gotove glavnice od produktivnih podhvata. Osobito će u nas, gdje i onako ne ima mnogo poduzetnosti i uztrajnosti, gdje nam je obrtna industrija na vrlo nizku stepenu, gdje još ne imamo dogradjena sustava vjeresijskih zavoda, većina radje puštati novac u štedioni, te ovako bez brige vući ljep dohodak od svoje glavnice, nego li da ga u podhvatu kakvu izvrgavaju pogibelji, a da jim uza to možda još nosi i manje kamate. Istina je, da uložci ne leže mrtvi kod štediona, da jih one upotrebljuju, davajući vjeresiju poljodjelcu, obrtniku i trgovcu. No plaćajući same visoke kamate ulagačem, moraju od svojih dužnika tražiti još više kamate. Njihovi su zajmovi s toga vrlo skupi, te će biti svakako nešto istine u tvrdnji onih, koji vele, da se kreditom naših štediona promiču više neproduktivne nego li produktivne svrhe.

Imajući dakle pred očima ustrojstvo naših štediona i dosadanje izkustvo, ne možemo prihvatiti Mayrovih nazora. Štedionam svakako su premalo vezane ruke glede primanja uložaka. Strože stege bile bi koristne sa svakoga gledišta. Mayrovim pako predlogom, da se veći uložci ukamaćuju nižimi kamati, jedva se daje polučiti praktičan rezultat, osim da se već u napried opredieli kamatna mjera za razne kategorije uložaka. Al kako se tomu protive mnogi razlozi, ne bi bilo druge, već prepustiti samim štedionam, da si ga uredjuju prama okolnostim mjesta i vremena. A da će si ove same zatvarati vrielo dohodka, nije vjerojatno. Uspjeh tomu bio bi po svoj prilici onakav, kakav je uspjeh ustanove, da su štedione vlastne odbijati uložke, presižuće stanoviti iznos. Dosele bar ukamaćivahu se, kako će se kasnije vidjeti, upravo mali uložci najnižimi kamatami.

Ne preostaju dakle po našem mnienju no strože ustanove o maksimu za uložke. Ove se istina danas, ako jih štedione same ne prihvate, ne mogu uvesti. Trgovački zakon te vlasti ne daje državnoj upravi. Al možda se zakonarstvo jednom sjeti i štediona, te medju ostalim, ako štedione prije vlastitom inicijativom ne promjene svoga postupka, ukloni i ovaj nedostatak u sadanjem jim poslovanju.

O d p o v j e d n i r o k o v i. O rokovih za odpovjedanje uložaka naći će se ustanovâ u pravilih svih naših ustanova. Najveći dio opredielio jih je već u samih pravilih. Kojim načinom, vidjeti će se iz skrižaljke II. priloga. Iznos od 50 for. običan je minimum, što su ga one dužne povratiti bez odpovjedi. Većim se pako uložkom odpovjedni rokovi mienjaju od tri dana do tri mjeseca. Samo nekoje štedione prepustile su svojim upravam, neka ove same od vremena do vremena ustanovljuju odpovjedne rokove.

Formalno učinile su dakle i naše štedione sve što treba, da jih ne snadje neprilika, ako ulagači uztraže povratak većih iznosa. Ne imaju li dovoljno gotova novca, kad jim se uložak odkaže, mogu si ga namaknuti dok mine odpovjedni rok, i tako zadovoljiti svojoj dužnosti. S te jim strane po tom ne bi bilo prigovora, kad bi se i sbilja držale svojih pravila. No praksa udarila je tuj drugim putem. Mnoge štedione, možda i većina njih, ne paze na odpovjedne rokove, već vraćaju i veće uložke bez odpovjedi. Praksa je ova po ulagače vrlo udobna, al po štedione same, kako je već bilo sgode iztaknuti, vrlo pogibeljna. Za vrieme krize može upravo ona upropastiti zavod, koji je prije s mjesta vraćao sve uložke, a sad ga nedostatak gotova novca sili, da se uteče odpovjednim rokovom. Vjera obćinstva, i onako uzdrmana, lako će s takve odredbe posve smalaksati, te zavod, ako nije osobito jak, jedva odoljeti njegovoj navali. Svakako je dakle u interesu štediona, da se one i u mirno doba, ma jih kraj toga i minuo koji uložak, služe pravom, komu se, ako nastanu zamršaji ekonomski i socijalni, oteti ne mogu, te bi s toga i tuj trebalo reforme u našem štedionstvu. Jedan zavod ne može dakako sam početi drugom praksom, jer bi se tiem odviše izvrgnuo konkurenciji drugih. Al ima liek u dogovornu postupku svih štediona u zemlji.

K a m a t n a m j e r a. — Jedino dogovornim postupkom, o kojem nam je i kasnije još koju reći, dala bi se nadalje sniziti k a m a t n a m j e r a za uložke, u nas vanredno visoka.

Po podatcih, što jih je statistički ured sabrao za razdobje 1872—1877., štedione većinom ne ukamaćuju svih uložaka jednakimi kamati. Najniže plaćaju obično na uložke, koje po pravilih moraju bez odpovjedi vraćati, većinom dakle na uložke, koji ne presižu iznosa od 50 forinti. Većim uložkom raste kamatna mjera postupice prama odpovjednim jim rokovom. Čim je rok dulji, tiem su više

kamate. A uz ove nose više kamate i uložci javnih oblasti, ponajpače pupilarni novac.

Kolik je u napomenutom razdobju bio minimum i maksimum kamata, o tom podje nam za rukom sabrati podataka od svih zavoda, te sastavismo po njih sljedeću skrižaljku 10., izkazujuću, kako su se god. 1873., 1874., 1875. i 1876. štedione lučile po kamatnoj mjeri za uložke, povrative bez odpovjedna roka, a za tiem po najvećoj mjeri kamatâ, što su jih u obće plaćale.

Skriž. Tab. 10. Godine *Im Jahre*	Broj štediona plaćajućih za uložke povrative bez odpovjedna roka kamate od *Zahl der Sparcassen, von welchen die ohne Kündigungsfrist rückzahlbaren Einlagen verzinst wurden mit*			Broj štediona, kojim je najviša kamatna mjera za uložke bila *Zahl der Sparcassen mit der höchsten Einlagen-Verzinsung von*					Sav broj štediona postojećih koncem godione *Zahl der zu Ende des Jahres bestehenden Sparcassen*
	5%	6%	7%	5%	6%	6½%	7%	8%	
1873	4	25	5	—	12	—	14	5	31 [1])
1874	4	24	3	—	10	1	15	5	31
1875	5	24	3	—	8	1	18	5	32
1876	4	26	3	—	9	1	19	4	33
1877	2	29	2	—	9	1	17	6	33

Već prva tri stupca ove skrižaljke dokazuju, kako je kamatna mjera na uložke u nas vanredno visoka. Najmanja već kamatna mjera, prihvaćena po štedionah za uložke, povrative bez odpovjedna roka, iznosi do neznatnih iznimaka svigdje 6%. Minimum od 5% već se g. 1877. našao samo kod dva zavoda.

S druge strane ukazuje nam se u gornjoj skrižaljci pojav, komu do jedine Ugarske nigdje u Evropi ne ima primjera, da se u većine naših štediona ukamaćuju uložci do 7%, paće da kod dosta znatna jim diela siže kamatna mjera ća do 8%, da se dakle plaćaju kamati, što su jih do nedavna zakoni kao kamate lihvarske zabranjivali.

U Austriji — da priobćimo neke podatke o kamatnu mjerilu za uložke u drugih zemljah — ukamaćivahu se godine 1876. uložci sa 4% kod 16, sa 4½% kod 8, sa 5% kod 188, sa 5½% kod 36, sa 6% napokon kod 56 štediona. Preko 6% nigdje ne siže kamatna mjera. Većinom plaćaju štedione 5% kamate. Šest postotaka prihvatila je samo jedna šestina štediona. Pa se ipak u Austriji obćenito prigovara štedionam, da uložke ukamaćuju previsokimi kamati. [2])

U Ugarskoj pako naći će se po statističkom ljetopisu k. ug. stat. ureda za g. 1875. štediona, koje uložke sa duljimi odpovjednimi rokovi ukamaćuju i sa 10%.

U Francezkoj ukamaćuje državna blagajna pologâ uložke sa 4%. No kamate ove dobivaju štedione a ne ulagači. Odatle namiruju si one najprije upravni svoj trošak. Ostatak tek ide ulagače, te jim se uložci ukamaćuju obično sa 3½%.

U Englezkoj još je niža kamatna mjera. Poštovne štedione plaćaju samo 2½% kamata. Kod ostalih štediona siže ona do 3%.

Belgijskim štedionam mienja se kamatna mjera od 3 do 5%. No 5% daje samo jedna jedina štediona. U Švedskoj i Norvežkoj udarena je ona na 5%, u Danskoj na 3⅘%, u Rusiji na 3%.

U Italiji nije nigdje manja od 3½%, a samo jedna plaća kamate više od 5%. Kamatnu pako mjeru poštovnim štedionam ustanovljuju svake godine ministarstva financije, te obrta, poljodjelstva i trgovine, i to za uložke do 2.000 franaka. Uložci veći ne nose nikakvih kamata.

Pravila za okružnu štedionu u Teltowu, koja su godine 1873. preporučena po vladi kao uzor-pravila za sve štedione u Pruskoj, ustanovljuju, da će ona na uložke plaćati 3⅓% kamata. A okružna skupština, da je prama okolnostim novčana tržišta vlastna povisiti kamatnu ovu mjeru do 5%. Kamatna mjera virtemberžkih štediona siže doduše do 4½%, al većina jih ukamaćuje uložke sa 3½ do 4%. U kraljevini Saskoj varijira ona medju 3 i 4⅓%, u Meklenburžkoj medju 2½ i 4⅙%, u Bavarskoj medju 3 i 4%. U ostalih napokon njemačkih državah malo gdje dosiže 4%.

Svi podatci, što smo jih ovdje naveli, dokazom su našoj tvrdnji, da štedione naše domovine kamatnom mjerom za uložke daleko preticu štedione svih drugih zemalja evropejskih do jedine Ugarske, gdje su odnošaji u tom još nepovoljniji.

Zašto su naše štedione redom prionule uz toli visoko ukamaćivanje uložaka, već smo prije iztaknuli. A statistika uložaka pokazati će nam, da su svrhu svoju i polučile, nabravši u kratko vrieme od 5 ili 6 godina silan novac u svojih blagajnah. S jedne su strane istina koristile sebi, jer su mogle izplaćivati dioničarom visoke dividende, koristile i ulagačem, kojim je uložen novac nosio obilate kamate. A priznati se mora, da su tiem i poticale narod na štednju. No sravne li se s druge strane probitci, koji su odatle potekli, sa štetnimi posljedicami previsoke kamatne mjere, ove će potonje po našem mnienju prevagnuti. Jer ako se i ne uzme na um nerazmjerje, koje će se u obće naći medju iznosom uložaka i temeljnom glavnicom štediona, i koje bi za vrieme krize moglo dioničarom nanjeti štetu mnogo veću od časovite koristi sa visoka iznosa uloga, morati će se ipak prigovoriti štedionam, da su doprinjele svoju, što se je kapital odvraćao od produktivnih podhvata, te novac tako poskupio, a napokon da otudjivši se pravoj svojoj zadaći nisu, pozajmljujući novac samo uz vrlo visoke kamate, onako, kako bi mogle bile, kreditom svojim oplodjivale obrt, trgovinu i poljodjelstvo.

Kolikimi je kamati skup naših štediona p r o s j e k o m ukamaćivao štedne uložke, ne da se razabrati iz podataka, na koje smo se dosele osvrnuli. Za to valja iznos kamata, koje su godimice zapadale uložen kapital (izplaćenih i uglavničenih), sravniti sa samim iznosom uložaka. Mi smo pokušali taj račun. Rezultate priobćiti ćemo, gdje bude govor o godišnjem trošku štediona.

V r i e m e u k a m a ć i v a n j a. — Što se napokon vremena tiče, kojim kod naših štediona počimlje ukamaćivanja uloga, to su ustanove njihovih pravila dosta povoljne po ulagače. Većinom ustanovljuje se, da će se oni uložci,

---

[1]) Bez obćinske štedione u Karlovcu, o kojoj ne ima podataka. *Ohne der Gemeinde-Sparcasse in Karlstadt, für welche keine Daten vorhanden sind.*

[2]) Gl. E h r e n b e r g e r „Die österr. Sparcassen in den Jahren 1866—1875" u II. tečaju mjesečnika „Statistische Monatschrift" i razpravu istoga pisca „Die österr. Sparcassen im Jahre 1876" u IV. tečaju toga mjesečnika.

koji se ulože prve polovice mjeseca, ukamaćivati od šestnaestoga dana istoga mjeseca, a da onim, koji se uplate, druge polovice mjeseca, počimlje ukamaćivanje prvim danom sljedećega mjeseca. Samo kod šest štediona teku kamati uložkom već od sljedećega dana, iza kako jih je zavod primio. Nekoje manje diferencije, koje još glede toga postoje, razabrati će se iz skrižaljke II. priloga.

Po svih je u ostalom zavodih prihvaćeno načelo, da se kamati plaćaju samo za one uložke, koji su bar neko stanovito vrieme bili kod njih uloženi. Od štediona, postojećih koncem god. 1877., ustanovljuju to vrieme dvie na 30 dana, dvie na 5 dana, a sve ostale na 15 dana.

Toliko o štednih uložcih s formalne strane. Prelazeći na stvarne rezultate, koji se ukazuju u našoj statistici štednih uložaka, osvrnuti ćemo se najprije na pitanje, kako se je u razdobju od g. 1847. do g. 1877. množio **kredit ulagača.**

Kredit ulagača. — Kreditom ulagača (Crédit des déposants, Guthaben der Einleger) nazivljemo sav iznos, što ga štedione duguju na štedne knjižice, novac dakle, što su ga ulagači uplatili a uz ovaj i kamate, kojih nisu podigli, te su s toga spojeni sa glavnicom, uglavničeni.

Podatke o kreditu ulagača izcrpismo iz godišnjih bilansa naših štediona. Za svaku pojedinu štedionu [1]) naći će se oni u skrižaljkah priloga, izkazujućih pasiva godišnjih bilansa. A da bude bolji pregled, sastavismo i skrižaljku III. priloga, koja za gradj. Hrvatsku i Slavoniju, a od god. 1868., kad je naime stupila u život prva štediona krajiška, napose i za Krajinu izkazuje u absolutnih brojevih, koliko je u razdobju 1847—1877. iznosio kredit ulagača, početkom i koncem godine, koliko je svake godine priraslo novih uložaka i uglavničenih kamata, a koliko uložaka povraćeno. A relativni joj brojevi pokazuju, kako je, ako se brojevi g. 1847. uzmu jedinkom, godimice rasao kredit ulagača, prirast i povratak uložaka.

Uzevši iz ove skrižaljke prilogâ podatke o kreditu ulagača koncem god. 1847—1877. kod svih štediona naše domovine, predočuje nam sljedeća skrižaljka 11. kako se je on mienjao od godine do godine absolutnim iznosom i u postotcih, te kolik je bio prosječni godišnji prirast, ako se prvih šest godina stegne u jedno razdobje a od ostalih godina stvore razdobja po 5 godina.

Podatci od g. 1847. do uključivo g. 1867. tiču se kao što u obće u našoj statistici tako i tuj samo prve hrvatske štedione. Rastući razmjerjem dosta znatnim kredit joj se ulagača u tom razdobju i više nego li podesetero-

Kredit ulagača kod štediona gradj. Hrvatske i Slavonije i hrv.-slav. Krajine od god. 1846—1877. — *Guthaben der Einleger bei den Sparcassen Civil-Kroatiens und Slavoniens und der kroat.-slav. Grenze zu Ende der Jahre 1846—1877.*

Skriž. Tab. 11 Godine *Im Jahre*	Kredit ulagača koncem godine u forintih *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres in Gulden*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) *Jahres-Zunahme(+) oder Abnahme (—)* u forintih *in Gulden*	 u — *in* %	Prosječni godišnji prirast (+) il umanjaj(—) *Durchschnittliche Jahres-Zunahme (+) oder Abnahme (—)* u forintih *in Gulden*	 u — *in* %
1847	82.757	—	—		
1848	56.666	— 26.091	—31.55		
1849	110.208	+ 53 542	+94.58		
1850	172.540	+ 62.332	+56.56	+ 21.093	+ 25.49
1851	125.567	- 46.973	20.72		
1852	188.224	+ 62.657	+50.00		
1853	201.100	+ 12 876	+ 6.84		
1854	188.505	- 12.595	— 6.26		
1855	207.272	+ 18.767	+ 9.95	+ 19.072	+ 10.13
1856	230.818	+ 23.546	+11.37		
1857	283.582	+ 52.764	+22.86		
1858	351.726	+ 68.144	+24.03		
1859	368.719	+ 16.993	+ 4.83		
1860	468.636	+ 99.917	+27.09	+ 48.329	+ 17.84
1861	448.809	— 19.827	— 4.23		
1862	525.227	+ 76.418	+17.02		
1863	640.775	+ 115.548	+22.00		
1864	585.246	- 55.529	8.66		
1865	685.464	+ 100.218	+17.10	+ 109.429	+ 20.83
1866	860.982	+ 175.518	+25.60		
1867	1.072.376	+ 211.394	+24.55		
1868	1,612 500	+ 540.124	+50.36		
1869	2.639.489	+ 1.026.989	+63.69		
1870	3,616.726	+ 977.237	+37.02	+ 1.145.667	+106.83
1871	4.802.401	+ 1.185 675	+32 79		
1872	6.800.711	+ 1.998.313	+41 61		
1873	8,156.683	+ 1.355.969	+18.19		
1874	9.900.249	+ 1.743.566	+21.37		
1875	11.813.355	+ 1.913.106	+19.22	+ 1.434.212	+ 21.10
1876	12.838 492	+ 1.025.137	— 8.67		
1877	13.971.786	+ 1.133.294	+ 8.85		
1877 prama *gegen* **1868**				+ **1.373.254**	+ **85.17**

stručio. Po bilansi od godine 1867. duguje jim ona već 1.072.376 forinti.

Pod konac god. 1867. počimlju se uz nju stvarati i druge štedione, te je već koncem godine 1868. bilo za $50._{36}$% uloženo više nego li koncem god. 1867. Odsele množi se broj štediona svake godine, a uzporedo s njim raste sve do god. 1872. i kredit ulagača vrlo visokimi postotci. U pet godina podiže se on s jednoga na sedam milijuna forinti.

Ekonomski dogodjaji god. 1873. sustaviše utemeljivanje novih štediona, a ujedno oslabiše i snagu i volju ulaganju. U razdobju 1867—1873. iznosio je prirast prosjekom i preko 100 postotaka na godinu, u posljednjem

[1]) Statistika štednih uložaka obsiže, kako smo već iztaknuli, sve naše štedione, osim občinske štedione u Karlovcu i sisačke štedione za gg. 1868—1873. Koliko su iznosili ulozi kod potonje, ne mogosmo nikako doznati. Za prvu pako, koja je postojala od g. 1860. do g.1874., imamo račune samo od godina 1862—1870. Kolika je obsjega bilo njezino poslovanje, vidjeti će se iz sljedećega pregleda, sastavljena po tih računih.

Godine	I. Primitak Uplaćeno uložaka	 Povraćeno predujmova	 Unišlo kamata	 Ostali*) primitak	 Sav primitak	II. Izdatak Povraćeno uložaka	 Izdano predujmova	 Ostali **) izdatak	 Sav izdatak	III. Kredit ulagača koncem god.	IV. Stanje predujmova koncem g.	V. Dobitak štedione
						u forintih						
1862	235	188	16	74	513	—	507	6	513	359	362	7
1863	1.105	1.194	76	6	2.381	141	1.870	370	2.381	1.369	1.038	39
1864	3.000	642	66	370	4.078	315	686	3.077	4 078	4.099	1.082	50
1865	3.715	1.588	156	3.067	8.526	4.539	3.843	144	8.526	3.393	3.337	127
1866	8.079	3.777	432	145	12.433	1.331	7.932	3.170	12.433	10.417	7.492	252
1867	8 930	5.106	760	3.170	17.966	7.845	9 612	509	17.966	12.067	11.998	556
1868	10.586	7.333	795	576	19.290	5.451	13.641	198	19.290	17.790	18.304	1.001
1869	10.782	9.641	866	232	21.521	11.531	9.641	349	21.521	17.783	18.304	1.387
1870	9.131	10.314	1.029	326	20.800	9.698	9 218	1.884	20.800	18.072	17.208	1.737

*) sa gotovinom početkom godine. — **) sa gotovinom koncem godine.

pako razdobju 1873—1877. samo nešto preko 20 postotaka. Al ako i jest prirast umjereniji, kredit se ulagača kraj sve gospodarske nevolje i nadalje postojano diže. Koncem god. 1877. dugovahu štedione ulagačem ogromnu po naše okolnosti svotu od 13.971.786 forinti.

Kako gornja skrižaljka izkazuje kredit ulagača samo za cielu domovinu, samo se po sebi tuj namiće pitanje, je li u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji i hrv.-slav. Krajini polučen jednako povoljan rezultat, kojim razmjerjem raste kredit ulagača u jednom, a kojim u drugom dielu domovine.

Odgovor posve pouzdan ne može se žalibože naći u našoj statistici, jer nije nijednoj od naših štediona opredieljeno područje, te se granice područja krajiških štediona ne sudaraju sa granicami, koje još sada diele Krajinu od gradjanske Hrvatske i Slavonije. U krajiških štedionah biti će po svoj prilici uložaka i iz gradjanske Hrvatske i Slavonije, a ne ima dvojbe, da s druge strane mnogi krajiški žitelji ulažu ovamo svoj novac. U zagrebačkih štedionah n. pr. ima uložaka ća iz gornje Krajine, a biti će jih odavle i u štedioni senjskoj itd.

S istoga razloga, što naime nije nijednoj naših štediona ni zakonom ni pravilî označen prostor, što ga smie obsizati svojim poslovanjem, ne ćemo doći do posve pouzdanih rezultata, ako uzmemo na oko još manje upravne dielove zemlje. Pače čim su ovi manji, tiem je više moguće, da će se križati područja zavoda u njih postojećih, tiem se više mutiti slika.

No kako je s druge strane vjerojatno, da se područje, koje je pojedinim štedionam davalo klientelu, nije tečajem godina znatno mienjalo, da su nadalje bar sve manje štedione ponajviše poslovale u okolišu svoga sjedišta, držimo, da nam ipak valja iztraživanjem segnuti i u manje upravne dielove naše domovine. Pa ako se istini i ne ćemo posve dovinuti, rezultati će joj se ipak, čim se motre dulja razdobja a ne samo podatci jedne godine, svakako primicati, te biti od tiem veće koristi, što se u glavnih svotah za cielu domovinu gube sve osebine pojedinih joj krajeva, te one same ne dotiču valjanu sudu o razvoju i djelatnosti novčanih naših i vjeresijskih zavoda.

Zato luči veći dio skrižaljaka u tabelarnom dielu naše statistike štedione krajiške od štediona gradjanske Hrvatske i Slavonije. A u uvodu biti će nam i kod statistike uložaka i drugdje sgode, osvrnuti se i na upravne jim dielove većega obsjega, županije naime i krajiška okružja.

Promotrimo li dakle, kako se je kredit uložaka počam od g. 1868., kojom je prva krajiška štediona u Zemunu dovršila prvu svoju poslovnu perijodu, pa do god. 1877. množio u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji, a kako u Krajini, vidjeti ćemo, da je on u jednom i drugom dielu domovine postojano rasao. Samo je prirast u prvom razmjerno znatno umjereniji nego li u Krajini. Dokazuje to sljedeća skrižaljka relativnimi svojimi brojevi. U njoj uzimlje se kredit ulagača koncem godine 1868. jedinkom, a o nju umjeruje kredit koncem sljedećih devet godina. (Gl. skriž. 12.)

Dok se je dakle kredit ulagača do konca g. 1872. u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji tek početverostručio, on je koncem iste godine u Krajini već osam puti veći nego li koncem g. 1868. A koncem g. 1877. ima u prvoj prama g. 1868. prirast od 706, u drugoj ća od 1977 postotaka.

Skriž. / *Tab.* 12.	Prirast kredita uložaka (ako je ovaj koncem g. 1858. = 1) *Zunahme des Guthabens der Einleger (das Guthaben zu Ende des J. 1868 = 1)*		
Godine — *Im Jahre*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*
1868	1.00	1.00	1.00
1869	1.57	2.89	1.63
1870	2.25	2.99	2.24
1871	2.87	5.18	2.98
1872	4.07	8.45	4.21
1873	4.87	8.77	5.06
1874	5.87	11.61	6.15
1875	6.95	14.81	7.32
1876	7.12	18.70	7.96
1877	8.06	20.77	8.66

Absolutni brojevi o kreditu ulagača u jednom i drugom dielu domovine, iz kojih su izvedeni relativni brojevi gornjega pregleda, naći će se u skrižaljci V. priloga pak i u sljedećoj skrižaljci (gl. skriž. 13.), za koju smo sračunali, kolik je u istom razdobju god. 1868—1877. bio kredit ulagača u županijah gradjanske Hrvatske i Slavonije i krajiških okružjih.

Brojeve ove skrižaljke, zanimive već same po sebi, razjasnjuje sljedeća, koja poput skrižaljke 12. pokazuje relativni prirast kredita uložaka u pojedinih dielovih zemlje. Samo je u njoj mjesto godine 1868. uzeta izhodištem godina 1873. i to s toga, što su istom godine 1873. sve županije gradjanske Hrvatske i Slavonije dobile po koju štedionu, te je tiem sravnjivanje od veće vriednosti. (Gl. skriž. 14.)

U pregledu ovom ukazuje nam se pojav svakako radostan, da je naime kredit ulagača u svih krajiških okružjih, pa i u svih županijah do jedine županije virovitičke postojano rasao, te da je prirast razmjerno mnogo brži i viši u onih krajevih zemlje, gdje postoje samo manje štedione, u kojih se, kako to smiemo suditi po drugih podatcih, i sbilja stiču manje prištednje ulagača, te one s toga i bolje odgovaraju ekonomskoj zadaći štedione, nego li veći naši zavodi. Dok je n. pr., da se osvrnemo samo na posljednji stupac skrižaljke 14., koncem god. 1877. bio kredit ulagača veći od kredita koncem godine 1873. u županijah požežkoj, križevačkoj, riečkoj, bjelovarskoj i sriemskoj za 915.26, 400.67, 220.53, 161.68 i 94.67 postotaka, iznosi prirast u županijah zagrebačkoj i virovitičkoj samo 59.06 i 40.82 postotaka.

Pošto medjutim i u ovih županijah uz štedione, kojim kredit ulagača dosiže milijune, ima i štediona malenih, te se s toga ponešto muti rezultat, pokušali smo drugi račun, da se uvjerimo, valja li gornji naš zaključak. Sve smo naime štedione, kojih je koncem god. 1877. bilo u domovini a postojale su već i koncem g. 1873., po iznosu uložaka razdielili u 8 skupina (sa kreditom ulagača do 50.000, od 50.000—100.000, od 100.000—200.000, od 200.000—300.000, od 300.0000—400.000, od 400.000—500.000, od 500.000—1,000.000, i napokon preko milijuna forinti),

Skriž. } 13.
Tab. }

	Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*									
	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877
	u forintih austr. vriednote — *in Gulden österreichischer Währung*									
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civil-Kroatien u. Slavonien:*										
Županije — *Comitate*: riečka — *Fiume*	-	--	---	—	—	130.420	197.916	205.421	341.922	418.042
zagrebačka — *Agram*	1,440 241	1,971.839	2,508.063	2,809.408	3,789.407	4,281.148	4,957.127	5.638.510	6.116.737	6,809.590
varaždinska — *Warasdin*	-	68.475	171.460	253.823	433.021	493.534	613 553	816.663	847.805	900.537
križevačka — *Kreutz*	--	—	—	—	69.376	79.810	104.800	145.352	186.671	208.845
bjelovarska — *Belovar*	—	--	—	--	—	41.118	68.676	107.718	152.603	207.370
požežka — *Požega*	-	—	—	—	—	24.716	74.191	135.151	174.819	250.930
virovitička — *Virovitica*	95.775	310.559	594.891	1,153.208	1,585.035	2.136.562	2,612.828	3,155.324	3.063.426	3,008.690
sriemska — *Syrmien*	—	67.388	113.047	199.435	268.497	297.604	383.101	474.144	523.944	579.244
Svota — *Summe*	**1,536.016**	**2,418.261**	**3,387.461**	**4,415.874**	**6,154.336**	**7,485.212**	**9,012.192**	**10,678.283**	**11,407.927**	**12,383.248**
II. Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze:*										
Okružja — *Distrikte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	--	-	—	—	—	--	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	--	-	---	—	—	—	--	—	—	10.423
bansko — *Banal-Distr.*	--	--	--	---	—	--	—	25.757	36.698	58.479
gradiško — *Gradiska*	--	-	--	--	42.339	63.455	96.269	149.124	204.122	274.618
brodsko — *Brod*	--	-	-	—	53.307	69.749	127.958	176.145	281.567	314.540
petrovaradinsko — *Peterwardein*	76 484	221 228	229.265	386.527	550.732	538.267	663.830	784.046	908.178	930.478
Svota — *Summe*	**76.484**	**221.228**	**229.265**	**386.527**	**646.378**	**671.471**	**888.057**	**1,135.072**	**1,430.565**	**1,588.538**
III. U svem — *Im Ganzen:*	**1,612.500**	**2,639.489**	**3,616.726**	**4,802.401**	**6,800.714**	**8,156.683**	**9,900.249**	**11,813.355**	**12,838.492**	**13,971.786**

sbrojili, koliko je kod štedionâ svake skupine bilo uloženo novaca koncem god. 1873. a koliko koncem god. 1877., te napokon kod svake skupine sračunali, kolik joj je prirast kredita ulagača u absolutnih brojevih i postotcih. Da je račun ovaj potvrdio naš zaključak, vidjeti će se iz sljedećega pregleda. (Gl. skriž. 15.).

Posljednji stupac ove skrižaljke dokazuje nam, kako je postotak prirasta kod štediona sa razmjerno malenim kreditom ulagača mnogo viši nego li kod štediona, kod kojih je ovaj koncem g. 1877. iznosio preko 300.000 forinti.

No uzmemo li potanje promatrati potonju ovu skrižaljku, udariti će nam u oči još i drugi vrlo zanimivi pojav, kolike su naime razlike u obsjegu poslovanja naših štediona, i kako jim je samo jedna trećina nabrala u svojih blagajnah preko tri četvrtine cieloga kredita ulagača. Da popunimo sliku, što nam ju ona, u kojoj u ostalom, kako smo iztaknuli, nisu uračunane tri štedione postojeće godine 1877., o tom pojavu daje, sastavismo sljedeću skrižaljku. Ova, promjenivši u nečem gornje kategorije, izkazuje za razdobje 1873—1877., koliko je štediona svake godine išlo u svaku tu kategoriju i koliko je svakoj od ovih iznosio kredit ulagača. (Gl. skriž. 16.)

Od cieloga kredita ulagača išlo je po ovom pregledu štedione

sa kreditom ulagača g.	1873.	1874.	1875.	1876.	1877.
	postotaka				
do 500.000 forinti	$35._{64}$	$40._{15}$	$37._{57}$	$35._{99}$	$32._{44}$
preko 500.000 forinti	$64._{36}$	$59._{85}$	$62._{43}$	$64._{01}$	$67._{56}$

Velikim našim štedionam sa kreditom ulagača, presižućim iznos od 500.000 forinti, bijaše dakle povjereno prosjekom preko 60 postotaka cieloga uloženoga kapitala. Faktum je ovaj svakako vrlo znamenit po prosudjivanje našega štedionstva, te nas, kako visoki brojevi ovih štediona odlučuju malne kod svih rezultata naše statisike, potiče, da se, koliko nam dopušta prostor, osvrnemo i na najvažnije podatke, što jih pregledi u tabelarnom dielu sadržavaju o pojedinih zavodih.

Za sljedeći pregled izcrpismo podatke, izkazujuće, kako se je kod onih šest zavoda, u kojih je koncem godine 1877. bilo uloženo preko 500.000 forinti, posljednjih p e t g o d i n a mienjao kredit ulagača. (Gled. skrižaljka 17.)

Sve su ove štedione u području gradjanskoga diela domovine. Hrv.-slav. Krajina ne ima nijednoga zavoda, komu bi kredit ulagača presizao pol milijuna forinti. Najveća joj štediona, zemunska, dugovala je koncem g. 1877. ulagačem 415.116 forinti.

Do jedine štedione djakovačke imaju sve štedione, izkazane u gornjoj skrižaljci, sjedište svoje u gradovih i to u najveća naša tri grada: Zagrebu, Osjeku i Varaždinu.

Varaždinska štediona, kojoj se je poslovanje, kako to dokazuje gornji pregled, ljepo razvijalo, te joj se kredit ulagača primicao milijunu, koja je osim toga posljednju poslovnu godinu 1870. dovršila sjajnom bilansom, pade god. 1878. pod stečaj. Gubitak, koji ju je snašao s pronevjerenja jednoga njezinih činovnika, ne samo da je progutao svu dioničku glavnicu i pričuvnu zakladu, razmjerno dosta malenu, već će po svoj prilici propasti i jedan dio uložena kapitala.

Kao što ovoj, podigao se je od godine 1873. do godine 1877. kredit ulagača i svim ostalim zavodom, kojih

Skriž. Tab. 14.

	Prirast kredita ulagača, ako se kredit jim g. 1873. uzme jedinkom [1] *Zunahme des Guthabens der Einlager, wenn das Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres 1873 als Einheit genommen wird*					Kredit ulagača g. 1877. veći nego li g. 1873. *Zunahme des Guthabens im Jahre 1877 gegen das Jahr 1873*	
	1873	1874	1875	1876	1877	u forintih *in Gulden*	u — *in* %
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*							
Županija — *Comitate*: riečka — *Fiume*	1.00	1.52	1.57	2.62	3.21	287.622	220.53
zagrebačka — *Agram*	1.00	1.15	1.32	1.43	1.59	2,528.442	59.06
varaždinska — *Warasdin*	1.00	1.24	1.65	1.72	1.82	407.003	82.45
križevačka — *Kreutz*	1.00	1.31	1.82	2.34	2.61	129.035	161.68
bjelovarska — *Belovar*	1.00	1.66	2.60	3.68	5.00	165.952	400.67
požežka — *Požega*	1.00	3.00	5.47	7.07	10.15	226.214	915.26
virovitička — *Virovitica*	1.00	1.22	1.48	1.43	1.40	872.128	40.82
sriemska — *Syrmien*	1.00	1.29	1.59	1.76	1.94	281.640	94.67
Svota — *Summe*	1.00	1.20	1.42	1.52	1.65	4,898.036	65.43
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat.-slav. Grenze:*							
Okružja — *Distrikte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—	—	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	—	—	—	1.00	10.423	—
bansko — *Banal-Distr.*	—	—	1.00	1.13	2.27	58.479	—
gradiško — *Gradiska*	1.00	1.51	2.35	3.21	4.32	211.163	332.27
brodsko — *Brod*	1.00	1.83	2.53	4.01	4.50	244.791	350.95
petrovaradinsko — *Peterwardein*	1.00	1.23	1.45	1.68	1.73	392.211	72.86
Svota — *Summe*	1.00	1.32	1.69	2.13	2.36	917.067	136.57
III. Ukupno — *Zusammen*	1.00	1.21	1.45	1.57	1.71	5,815.103	71.29

Skriž. Tab. 15.

Skupine po iznosu kredita ulagača *Gruppen der Einlagegrössen*	Broj štediona koncem g. 1877. [2] *Zahl der Sparcassen zu Ende 1877*	Ovim štedionam iznosio je kredit ulagača koncem godine *Das Guthaben der Einleger betrug bei diesen Sparcassen zu Ende des Jahres*		Kredit ulagača veći je g. 1877. nego li g. 1873. *Zuwachs des Guthabens der Einleger zu Ende 1877 gegen das Jahr 1873*	
		1873	1877	u forintih *in Gulden*	u — *in* %
forinti — *Gulden*		forinti — *Gulden*			
do — *bis* 50.000	2	10.948	64.823	53.875	492.00
preko — *über* 50.000— 100.000	4	116.718	309.451	192.733	165.11
„ „ 100.000 — 200.000	10	531.152	1.472.577	941.425	177.21
„ „ 200.000 — 300.000	3	168.849	709.233	510.384	320.01
„ „ 300.000 — 400.000	4	887.367	1.338.127	450.760	50.80
„ „ 400.000 — 500.000	1	310.489	415.116	74.627	21.90
„ „ 500.000 - 1.000.000	4	1.561.230	2.820.109	1.258.879	80.63
„ „ 1 milijuna — *1 Million*	2	4.537.116	6.618.486	2.081.370	45.88

Skriž. Tab. 16.

Skupine po iznosu kredita ulagaca *Gruppen der Einlagegrössen*	Broj štediona god. *Zahl der Sparcassen im Jahre*					Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*					
	1873	1874	1875	1876	1877	1873	1874	1875	1876	1877	
						u forintih — *in Gulden*				u forintih *in Gulden*	u postotcih od cieloga kredita *in Percenten vom Gesammtguthaben*
forinti — *Gulden*											
406—10.000	3	1	1		--	12.525	2.276	1.531	—	--	—
preko — *über* 10.000 - 50.000	9	10	5	2	3	219.155	333.556	173.208	54.003	75.246	0.51
„ „ 50.000— 100.000	6	5	7	9	5	377.953	423.109	497.226	693.489	367.930	2.63
„ „ 100.000— 150.000	3	4	6	3	6	364.511	506.720	713.626	386.169	765.379	5.18
„ „ 150.000— 200.000	1	--	2	6	5	163.035	--	321.995	982.707	862.160	6.17
„ „ 200.000 - 500.000	6	8	7	7	8	1,768.921	2,709.281	2.697.239	2,503.689	2,462.476	17.62
„ „ 500.000—1,000.000	2	1	2	3	4	1,624.000	846.362	1.539.382	2,156.856	2,820.109	20.19
„ „ 1 milijun—*1 Million*	1	2	2	2	2	3,626.523	5,078.942	5,836.145	6,061.579	6,618.486	47.37
U cielom — *Im Ganzen*	31	31	32	32	33	8,156.683	2,900.249	11,813.355	12,838.492	13,971.786	100.00

[1]) Za okružje bansko uzet je jedinkom kredit ulagača koncem godine 1875. — *Für den Banal-Distrikt wurde das Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres 1875 als Einheit angenommen.*

[2]) Ovdje nisu uračunane štedione bakarska, petrinjska i ogulinska, jer nisu još koncem g. 1873. bile privedene u život. — *Die Sparcassen in Buccari, Ogulin u. Petrinja sind hier nicht einbegriffen, da dieselben im J. 1873 noch nicht bestanden.*

*

Skriž. Tab. 17. Štediona — *Sparcasse*	Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*					Kredit ulagača god. 1877. veći nego li god. 1873. u postot *Zunahme des Guthabens im Jahre 1877 gegen 1873 in Procenten*
	1873	1874	1875	1876	1877	
	u forintih — *in Gulden*					
I. hrvatska štediona u Zagrebu — *I. kroatische Sparcasse in Agram*	3,626.553	4,065.238	4,557.951	4.931.205	5.449 614	50.27
Osječka štediona u Osjeku — *Esseker Sparcasse in Essek*	910.563	1,013.704	1.278.194	1,130.374	1.168.872	28.36
Slav. sredotočna štediona u Osjeku — *Slav. Centralsparcasse in Essek*	713.437	846.362	892.181	861.262	843.243	18.19
Varaždinska štediona u Varaždinu — *Warasdiner Sparcasse in Warasdin*	423.272	483.281	647.201	690.685	728.201	72.04
Obća zagreb. štediona i zalagaona — *Allg. Agramer Sparcasse und Pfandleihanstalt in Agram*	163 035	328.960	434.539	604.909	718.803	340.87
Štediona u Djakovu — *Sparcasse in Djakovar*	261.486	368.881	476.606	479.504	529.862	102.63
Svota — *Summe*	**6,098.346**	**7,106.426**	**8,286.672**	**8,697.939**	**9,439.595**	**54.77**

se tiče pregled. No dok je kod obje štedione u Zagrebu, kod štediona djakovačke i varaždinske postojano rasao, nije štediona osječkih poslužila takva sreća. Jednoj i drugoj, osječkoj i slavonskoj sredotočnoj, smanjuje se on posljednjih godina, pa će se s toga kod njih i opaziti razmjerno najmanji prirast, ako se sravni godina 1877. sa godinom 1873. Najveći postotak ima obća zagrebačka štediona i zalagaona, koja je istom godine 1873. počela poslovati. Absolutnim prirastom pretiče dakako prva hrvatska štediona sve ostale. Pak joj je i postotak prirasta, što ga izkazuje posljednji stupac gornje skrižaljke, razmjerno dosta visok.

Kad smo već poveli rieč i o pojedinih štedionah, ne će biti bez interesa pokazati, kako se sve, što jih ima u zemlji, redaju po iznosu uloga, povjerenih jim koncem godine 1877. Sljedeća jih skrižaljka 18. po njem razporedjuje. Uz to dodaje ona svakoj štedioni i kredit njezinih ulagača koncem god. 1876., te izkazuje postotke, kojimi se je ovaj godine 1877. podignuo ili smanjio.

Od šest štediona, kojim se je od god. 1876. na god. 1877. smanjio kredit ulagača, imaju samo dvie sjedište svoje u Hrvatskoj, kraljevička naime i samoborska. Prva jamačno je u tom najviše štetovala s konkurencije štedione bakarske, koja je osnovana god. 1876. i kojoj su se već sljedeće godine 1877. podigli uložci za 77.38%. A možda se već i god. 1877. gdje šta pročulo o zlu joj gospodarstvu, s kojega je god. 1878. pala pod stečaj. Samoborskoj pako štedioni, u kojoj je kredit ulagača postojano rasao sve do god. 1876., bit će god. 1877. po svoj prilici smanjila uložke samo časovita oskudica novca.

Ostalim je četirim štedionam, kod kojih se opazuje umanjaj, sjedište u županiji virovitičkoj. Najviše su trpile štedione u samom Osjeku. A domišljati se možemo, da su tomu s jedne strane uzrokom nepovoljni ekonomski odnošaji onoga kraja, a s druge da su tomu, oslabivši vjeru občinstva u novčane zavode, svoju doprinjele i nepogode, kojimi se je počam od g. 1873. borio jedan od osječkih instituta i s kojih ga je napokon g. 1878. stigao stečaj.

U bilansah svih ostalih štediona kredit je ulagača god. 1877. veći, nego li što su ga izkazale bilanse godine 1876., pa nam i posljednja skrižaljka pokazuje veći prirast kod manjih zavoda. Osobito se visokim postotkom ističu štedione gradiška, vinkovačka i petrinjska u Krajini, a u gradj. dielu domovine štedione požežka, pakračka, bakarska i dvie zagrebačke, zagrebačka naime i obća zagrebačka štediona i zalagaona. Potonja imala je osim toga i znatan iznos uložaka na dobitak, kojih mi, jer su druge naravi, nismo spojili sa štednimi uložci.

U cielom razabiremo iz posljednjega pregleda, da god. 1877. prama god. 1876. kod napomenutih šest štediona iznosi umanjaj kredita uložaka 160.546 forintih, dočim se je ovaj kod ostalih dvadeset i sedam štediona podigao za 1,293.840 forinti. Kako je prvi iznos razmjerno vrlo nizak, ne imamo ni po detaljih, u koje se je upustila gornja skrižaljka, razloga, tužiti se na slabu vjeru občinstva u solidnost naših štediona.

Skriž. Tab. 18. Sjedište štedione *Sitz der Sparcasse*	Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*		Prirast (+) il umanjaj (–) 1877. prama 1876. *Zuwachs (+) oder Abfall (–) im Jahre 1877 gegen 1876*		
	1877	1876			
	u forintih — *in Gulden*			u forintih *in Gulden*	u % *in %*
u Zagrebu (I. hrv. št.)	5.449.614	4.931 205	—	518.409	+ 10.51
u Osjeku (osječka)...	1.168.872	1.130 374	+	38.498	+ 3.40
u Osjeku (sredot. št.).	843.243	861.262	—	18.019	— 2.09
u Varaždinu (varažd.)	728.201	690.685	+	37.516	+ 5.13
u Zagrebu (obća šted. i zalagaona)......	718.803	604 909	+	113.894	+ 18.82
u Djakovu	529 862	479.504	+	50.358	+ 10.50
u Zemunu	415.116	408.658	+	6 458	+ 1 57
u Vukovaru	351 999	330.621	+	21.378	+ 6.16
u Mitrovici	348 955	317.545	+	1.410	+ 0.40
u Osjeku (doljnjgr. št.)	336.455	452.151	—	115.696	— 25.59
u Karlovcu........	300 718	281 088	+	19.630	+ 6.98
u Novoj Gradiški ...	274.618	201.122	+	70.496	+ 31.53
u Rumi..........	227.215	193.323	+	33.922	+ 17.55
u Bjelovaru	207.370	152.603	+	51 767	+ 35.88
u Sisku..........	188 006	173.109	+	14.897	+ 8.60
u Vinkovcih	180.119	147.718	+	32.731	+ 22.16
u Varaždinu (žup. št.)	172.336	157.120	+	15.216	+ 9.69
u Karlovcih	166.407	151.975	+	14.432	+ 9.50
u Bakru	151.962	87.356	+	67.606	+ 77.38
u Kraljevici........	145.773	154.577	—	8 804	— 5.69
u Požegi	134.993	96.158	+	38.835	+ 40.38
u Brodu	134.091	133.819	+	242	+ 0.18
u Senju..........	117.307	99.989	+	17.318	+ 17.32
u Križevcih	117.278	101.602	+	12.676	+ 12.12
u Pakracu	115.937	78.661	+	37.276	+ 47.39
u Koprivnici	91.567	82.069	+	9 498	+ 11.57
u Zagrebu (zagreb. št.)	89.009	58.544	+	30 465	+ 52.00
u Našicah..........	65.435	72.618	—	7.183	— 9.89
u Samoboru	63.110	67.882	—	4.442	— 6.54
u Petrinji	58.479	36.698	+	21.781	+ 59.35
u Slatini..........	43.810	50.212	-	6.402	— 12.75
u Virovitici	21.013	17.305	+	3 708	+ 21.42
u Ogulinu..........	10.423	—	+	10.423	—
Svota — *Summe* ..	**13,971.786**	**12,838.492**	+	**1,133.294**	+ **8.85**

Broj štednih knjižica. — No kao što je ova posljednja, tako su i sve prijašnje skrižaljke imale pred očima samo kredit ulagača koncem godina, što jih obsiže naša statistika. Povoljan sud o našem štedionstvu, koji nam se po njih namiće, morati će se ponešto modificirati, ako se osvrnemo i na druge momente, važne po statistiku štednih uložaka.

Prije svega valjalo bi nam naime iztražiti, koji su razredi žiteljstva u nas namaknuli ogroman onaj kapital, kojim su koncem g. 1877. upravljale naše štedione. Jesu li to i sbilja malene prištednje onoga diela naroda, komu bi ti zavodi morali ponajpače služiti? Ne dolazi i ne odlazi li možda od naših štediona većinom samo novac, koga ljudi ne mogu il ne će plodonosno ulagati u razne podhvate?

Pouzdano mogli bismo odgovoriti na ova pitanja samo, da znamo, kako se kod pojedinih štediona razredjuju uložci po iznosu jim, i kakva su zvanja i zanimanja sami ulagači. Al se ni jedno ni drugo ne će doznati iz naše statistike, pače ne ima ni nade, da će tomu nedostatku doskočiti buduća statistika štediona. O prvoj okolnosti mogli bi se doduše tražiti podatci od samih zavoda. No izkazivanje zadalo bi jim posla tolika, da bi ga manje štedione uz maleno svoje osoblje jedva mogle svladati, ili bi jim podatci bili nepouzdani. Zvanja pako i zanimanja ulagača ne bilježe ni one štedione, kojim knjižice glase na ime njegovo, a ima jih, koji u praksi ni ne traže imena, već se zadovoljuju samo nekom oznakom knjižice.

Statistički ured, imajući sve to na umu, pokuša sabrati od štediona bar podatke o broju ulagača. Al mu ni ovaj pokušaj ne podje za rukom. Jedan dio štediona izjavi, da ni toga ne može izkazati, a podatci, koji su mu od drugih stigli, većinom ne zaslužuju prave vjere.

Ne preostaje dakle no zadovoljiti se podatci o **broju štednih knjižica**, što jih je ured sakupio za razdobje 1873—1877. Ovaj se broj ne će posve sudarati s brojem ulagača, već će po svoj prilici biti nešto viši, pošto pravila naših štediona ne prieče, da se jednomu te istomu ulagaču izdaju po dvie ili više knjižica.

Kraj svega toga doći ćemo do interesantnih rezultata, ako promotrimo, kako se je u napomenutom razdobju množio broj knjižica i kakav mu je omjer prama kreditu ulagača, što su ga štedione dugovale na štedne knjižice.

Sam broj uložnih knjižica izkazuje sljedeći pregled za svaku županiju i svako krajiško okružje, i to za god. 1873., 1874., 1875., 1876. i 1877. (Gl. skriž. 19.)

Po ovoj se skrižaljci i u gradjanskom dielu domovine i u Krajini broj uložnih knjižica svakom godinom diže. No kao što je austrijska statistika štediona, iztražujući prirast štednih knjižica i sravnjujući ga sa prirastom kredita uložaka, došla do rezultata, da prvi zaostaje za potonjim, [1]) razabrati će se i iz naše statistike, da se uložne knjižice relativno mnogo slabije množe nego li što se množi kredit ulagača. Dokazom tomu biti će sljedeći pregled, koji poput gornje skrižaljke 14. uzimlje i broj uložnih koncem god. 1873. i iznos uložaka koncem iste godine jedinicom, te na nju svodi podatke sljedećih godina. (Gl. skriž. 20).

Prama god. 1873. godine je 1877. bio kredit ulagača u cielom veći za $71._{19}\%$, dočim se je broj štednih knjižica podigao samo za $41._{63}\%$. A broj ulagača biti će još, kako već iztaknusmo, nešto manji od broja štednih knjižica. Ne ima dakle već po ovom pregledu dvojbe, da su se i u našim štedionah prikupljali sve to veći uložci pojedinih ulagača, te se njimi sve to većma služili imućniji razredi žiteljstva.

Da ovi i sbilja davaju našim štedionam veći dio njihove klientele, vidjeti će se, ako se računa, koliko je u nas prosjekom uloženo novaca na jednu knjižicu. Prosječni taj ulog na jednu knjižicu pokazuje nam sljedeća skrižaljka za jedan i drugi dio domovine, za pojedine žu-

Skriž. / *Tab.* 19.

	Broj štednih knjižica, kolajućih koncem godine / *Zahl der im Umlaufe befindlichen Sparcassebücher zu Ende des Jahres*				
	1873	**1874**	**1875**	**1876**	**1877**
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*					
Županije — *Comitate*: riečka — *Fiume*	170	287	369	531	677
zagrebačka — *Agram*	9 166	10.815	10.159	10.899	11.360
varaždinska — *Warasdin*	852	893	1.117	1.193	1.141
križevačka — *Kreutz*	255	319	385	497	655
bjelovarska — *Belovar*	111	418	516	639	642
požežka — *Požega*	145	298	428	681	803
virovitička — *Viroritica*	4.618	5 553	6.195	6.692	5.771
sriemska — *Syrmien*	933	1.091	1 282	1.064	1.310
Svota — *Summe*	**16 283**	**19.677**	**20.451**	**22.199**	**22.359**
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat.-slav. Grenze:*					
Okružja — *Distrikte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*		—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	—		—	31
bansko — *Banal-Distrikt*	—	—	85	96	120
gradiško — *Gradiska*	395	480	525	621	750
brodsko — *Brod*	228	111	418	470	651
petrovaradinsko — *Peterwardein*	1 226	2.022	2.290	2.369	2.191
Svota — *Summe*	**2.149**	**2.916**	**3.318**	**3.556**	**3.746**
III. U cielom — *Im Ganzen*	**18.432**	**22.593**	**23.769**	**25.755**	**26.105**

[1]) Gl. austrijsku „Statistische Monatsschrift". V. svezak, IV tečaja (1878.), str. 206. i 210.

Skriž. Tab. 20. Godine — *Im Jahre*	Prirast — *Zunahme*: broja štednih knjižica, ako je broj g. 1873. = 1 *der Sparbücher, wenn die Zahl der Sparbücher zu Ende 1873 als Einheit angenommen wird*			kredita uložaka, ako jim je iznos g. 1873. = 1 *des Guthabens der Einleger, wenn das Guthaben zu Ende 1873 als Einheit angenommen wird*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*
1873	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
1874	1.21	1.36	1.22	1.20	1.32	1.21
1875	1.25	1.54	1.29	1.42	1.69	1.45
1876	1.36	1.65	1.40	1.52	2.13	1.57
1877	1.37	1.74	1.42	1.65	2.36	1.71

panije i okružja. A obsiže razdobje od god. 1873. do godine 1877. (Gl. skriž. 21.)

Prosječni ulog na jednu knjižicu, što ga našim štedionam izkazuje ovaj pregled, valja samo sravniti sa prosječnim ulogom na jednu knjižicu u zemljah, gdje su štedione namienjene ponajpače samo siromašnijemu dielu naroda, a one toj namjeni i zadovoljuju, pa će nam se ukazati prava narav većega diela naših štediona.

Takvu sravnjivanju namiče materijal sljedeći pregled, za koji smo uzeli podatke iz napomenutoga već djela kr. taljanskoga statističkoga ureda „Statistica delle casse di risparmio per gli anni 1873—1876." [1]) Pošto ova naznačuje prosječni kredit ulagača na jednu knjižicu u lirah, preračunasmo prama tomu i brojeve za naše štedione. [2]) (Gl. skriž. 22.)

Na prvi pogled udariti će tuj u oči velika razlika medju štedionami naše domovine i štedionami onih evropejskih država, za koje ima u gornjem pregledu podataka. U naših štedionah bijaše pače na jednu štednu knjižicu mnogo više uloženo, nego li u štedionah austrijskih, prem i one u tom daleko nadvisuju štedione ostalih zemalja, te već Ehrenberger u svojoj razpravi „Die Sparcassen Oesterreichs in den Jahren 1866—1875" [3]) o njih sudi, da su se, promašivši pravu svoju zadaću, prometnule u depozitne banke.

Ob ostalih evropejskih državah, koje nisu uvrštene u gornji pregled, ne ima sunarodna statistika novijih podataka, koji bi mogli služiti našemu sravnjivanju. Al po starijih prosječni je ulog na jednu knjižicu i kod njih mnogo niži nego li kod naših štediona. Ovaj će dakle, izuzmemo li jedinu Ugarsku, biti u nas viši nego li igdje drugdje u Evropi.

Taj faktum ne će dakako nikoga potaknuti na misao, da u nas siromašniji razredi žiteljstva svojih prištednja ne

Skriž. Tab. 21.	Na jednu štednu knjižicu bilo je prosjekom uloženo *Durchschnitts-Guthaben auf ein Sparcassabuch*: 1873	1874	1875	1876	1877	prosjekom g. 1873—1877 *im Durchschnitte der J. 1873—1877*
	forinti — *in Gulden*					
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*						
Županije · *Comitate*: riečka — *Fiume*	767.06	689.75	556.69	643.73	617.19	636.04
zagrebačka — *Agram*	467.07	458.35	555.02	561.17	599.42	530.60
varaždinska — *Warasdin*	576.26	687.07	731.11	710.65	789.21	706.71
križevačka — *Kreutz*	313.00	328.52	377.53	375.60	318.85	343.66
bjelovarska — *Belovar*	287.62	164.30	208.75	238.81	323.00	244.92
požežka — *Požega*	170.11	248.96	315.76	255.58	312.19	280.00
virovitička — *Viroritica*	162.66	472.22	509.33	457.77	521.31	484.81
sriemska — *Syrmien*	318.97	350.19	369.81	492.13	142.17	397.33
Svota — *Summe*	**459.69**	**458.01**	**522.16**	**513.89**	**553.83**	**504.77**
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat-slav. Grenze:*						
Okružje · *Distrikte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	—	—	—	306.56	306.56
bansko — *Banal-District*	—	—	303.02	382.18	487.26	401.77
gradiško — *Gradiska*	160.65	200.56	281.01	328.70	366.15	284.22
brodsko — *Brod*	305.91	309.08	421.40	599.06	483.16	444.73
petrovaradinsko — *Peterwardein*	352.73	328.30	342.38	383.36	424.68	367.84
Svota — *Summe*	**312.46**	**304.55**	**342.09**	**402.29**	**424.06**	**364.28**
III. U cielom — *Im Ganzen*	**442.52**	**438.19**	**497.01**	**498.48**	**535.21**	**485.88**

[1]) Dielomice popunismo jih samo najnovijimi podatci iz službenih vriela, koja su nam bila pri ruci, i to ponajpače za razne njemačke države.

[2]) Kod preračunavanja držali smo se statistike taljanskoga ureda, koja je uzela, da jedna forinta vriedi $2\frac{1}{2}$ lire.

[3]) Gl. II. tečaj mjesečnika „Statistische Monatschrift" str. 475.

Skriž. Tab. 22 — Zemlje — Länder	Na jednu štednu knjižicu bilo je prosjekom uloženo lirâ — Durchschnittseinlage per Buch in Lire				
	1873	1874	1875	1876	1877
Austrija — *Oesterreich*	990	1.062	1.090	1.100	—
Pruska — *Preussen*	548	599	629	—	—
Oldenburžka — *Oldenburg*	361	387	—	—	—
Badenska — *Baden*	687	734	784	—	—
Saksonska — *Sachsen*	380	409	409	—	—
Turinžke države — *Thüringische Staaten*	345	409	—	—	—
Francezka — *Frankreich*	255	258	261	—	—
Belgija — *Belgien*	490	473	487	—	—
Velika Britanija — *Gr.-Britannien* (privatne štedione — *Privat-Sparcassen*)	700	708	716	—	—
Velika Britanija — *Gr.-Britannien* (poštovne štedione — *Post-Sparcassen*)	340	347	354	—	—
Italija — *Italien*	662	662	685	—	—
Gradj. Hrvatska i Slavonija i hrv.-slav. Krajina — *Civil-Kroatien und Slavonien und die kroat.-slav. Grenze*	1.107	1.095	1.242	1.245	1.338

nose u štedione. Maleni se uložci jamačno ulažu i u naše zavode. Biti će jih pače mnogo, koji znatno ne presižu ni jedne forinte. No upravo s okolnosti, što ima i tako nizkih uložaka, a što je ipak prosječni ulog na jednu knjižicu toli visok, naslućujemo punim pravom, da je veći dio uložena kapitala svojinom ulagača, kojim uložci dosižu stotine pa i tisuće forinti.

Brojevi naše statistike dokazuju dakle, da je štedionam u nas i sbilja pošlo za rukom, privući si veće kapitale. Koje posljedice po našem mnienju odatle mogu poticati, pokušasmo već razložiti, govoreći o sredstvih, što su jih one za to upotriebile, o visokoj naime kamatnoj mjeri, primanju velikih uložaka i neodržavanju odpovjednih rokova.

Zaključci, na koje nas je navela skrižaljka 21., tiču se u ostalom samo naših štediona u obće, a napose onih županija i krajiških okružja, koji se, kako se to razabire iz iste skrižaljke, prosječnim svojim ulogom budi primiču rezultatom za cielu zemlju, budi jih još i presižu. To su — da se osvrnemo samo na prosječni rezultat za razdobje 1873—1877. — županije riečka, zagrebačka, varaždinska, virovitička i okružje petrovaradinsko. U ostalih je županijah i okružjih prosječni ulog na jednu knjižicu mnogo niži, i to postojano za cieloga razdobja.

Već odatle daje se naslućivati, da prosječni ulog raste uzporedo sa obsjegom poslovanja naših štediona. A da je tomu sbilja tako, uvjeriti ćemo se, ako i tuj štedione po iznosu njihovih uložaka razdielimo na više skupina, te promotrimo, kolik je u svakoj prosječni ulog na jednu knjižicu. (Gl. skriž. 23.)

Da napokon popunimo sliku, što nam ju statistika naša daje o stanju uložaka koncem god. 1877. i broju uložnih knjižica, omjerujemo u sljedećem pregledu i kredit ulagača i broj uložnih knjižica o žiteljstvo gradj. Hrvatske i Slavonije i hrv.-slav. Krajine. Za županije i okružja nismo ni pokušali sračunati taj omjer, jer se, kako nije nijednoj štedioni ograničeno područje poslovanja, rezultatom, bili oni kakvi mu drago, ne bi mogla pripisivati nikakva vriednost. (Gl. skriž. 24.)

Pošto se štedione ne drže ni granica, koje još sada postoje medju gradjanskom Hrvatskom i Slavonijom i hrv.-slav. Krajinom, ne će se ni omjerni brojevi, što jih sadržaje gornji pregled za jedan i drugi dio domovine, posve osnivati na istini. No vjerojatno je, da joj se bar primiču, te će po njih svakako ići prednost gradjanski dio.

Je li pako omjer kredita ulagača i broja uložnih knjižica prama žiteljstvu u njoj samoj i u cieloj domovini povoljan, o tom nas jedino može uputiti sravnjivanje sa odnošaji u drugih zemljah.

Za to smo što po taljanskoj sunarodnoj statistici štediona, što po službenih vrielih u sljedećem pregledu za veći dio evropejskih zemalja i država izkazali iznos uložaka, broj knjižica, te omjer jim o žiteljstvo. (Gl. skriž. 25.)

Skriž. Tab. 23. — Skupine po iznosu uložaka koncem g. 1877. — *Gruppen der Einlagegrössen (1877)*	Broj štediona koncem godine 1877 — *Zahl der Sparcassen zu Ende 1877*	Sav kredit ulagača koncem god. 1877. u forintih — *Gesammt-Guthaben der Einleger zu Ende 1877 in Guld.*	Broj štednih knjižica koncem godine 1877. — *Zahl der Sparbücher zu Ende 1877*	Prosječni ulog na jednu knjižicu u forinti. — *Durchschnittliches Guthaben auf ein Einlagebuch in Gulden*
od — *von* 10.423—50.000 forinti — *Gulden*	3	75.246	238	316.20
preko — *über* 50.000—150.000 „ „	11	1.133.309	2.967	381.97
„ „ 150.000—500.000 „ „	13	3,324.636	7.367	451.28
„ „ 500.000 „ „	6	9.438.595	15.533	607.61
U cielom — *Im Ganzen*	**33**	**13.971786**	**26.105**	**535.21**

Skriž. Tab. 24.	Kredit ulagača koncem g. 1877. u forintih — *Guthaben der Einleger zu Ende 1877 in Gulden*	Broj štednih knjižica koncem godine 1877. — *Zahl der Sparcassebücher zu Ende 1877*	Na 1 žitelja bilo je uloženo novca u forintih — *Vom Guthaben der Einleger entfallen auf 1 Bewohner Gulden*	Na 100 žitelja bilo je štednih knjižica — *Auf 100 Bewohner entfallen Einlagebücher*
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civil-Kroatien und Slavonien*	12.383.248	22.359	10.84	1.96
II. Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	1.588.538	3.746	2.13	0.51
III. U cielom — *Im Ganzen*	**13,971.786**	**26.105**	**7.60**	**1.12**

Skriž. Tab. } 25. Zemlje i države — *Länder und Staaten*	Koncem godine — *Mit Jahresschluss*	Broj štediona — *Zahl der Sparcassen*	Kredit ulagača u francih — *Guthaben der Einleger in Francs*	Broj štednih knjižica — *Im Umlaufe befindliche Einlagebücher*	Od kredita ulagača zapalo je 1 štednu knjižicu — *Vom Guthaben der Einleger entfielen auf 1 Einlagebuch* — franakâ *in Francs*	Na 100.000 žitelja bilo je — *Auf 100.000 Einwohner entfallen*: štednih knjižica — *Einlagebücher*	Na 100.000 žitelja bilo je — *Auf 100.000 Einwohner entfallen*: uložaka u francih — *Einlagen in Francs*
Gornja Austrija — *Ober-Oesterreich*	1876	29	121.164.467	117.620	1.031	16.077	16.562.025
Dolnja Austrija — *Unter-Oesterreich*	„	58	464.779.052	426.633	1.089	21.831	23.782.988
Štajerska — *Steiermark*	„	46	170,158.767	174.964	972	15.466	15,040.861
Slezka — *Schlesien*	„	15	16,842.867	26.938	625	5.265	3,292.323
Moravska — *Mähren*	„	37	73,050.325	73.117	999	3.660	3,656.355
Česka — *Böhmen*	„	77	499,524.782	345.137	1.448	6.759	9,782.959
Koruška — *Kärnten*	„	7	28,583.990	30.612	934	9.100	8,497.024
Tirolska — *Tirol*	„	13	49,235.715	77.558	635	8.824	5.602.020
Solnogradska — *Salzburg*	„	2	14,873.640	17.309	859	11.432	9,823.419
Kranjska — *Krain*	„	2	28.452.532	28.647	993	6.184	6.141.674
Primorje — *Küstenland*	„	2	9,242.662	9.505	972	1.631	1.587.668
Dalmacija — *Dalmatien*	„	2	499.307	465	1.071	105	112.761
Galička — *Galizien*	„	13	44,694.832	54.319	823	1.002	824.929
Bukovina — *Bukowina*	„	1	3,965.687	3.376	1.174	659	774.608
Austrija — *Oesterreich*	1876	304	1.525,068.625	1,386.200	1.100	6.856	7,543.298
Ugarska — *Ungarn*	1876	308	474,282.785	?	?	?	3.497.338
Njemačka — *Deutschland*: Pruska — *Preussen*	1875	1.004	1.390,096.759	2,209.101	629	8.582	5.400.028
Bavarska — *Bayern*	1870	260	62,034.169	279.872	222	5.778	1,280.658
Würtemberžka — *Württemberg*	1875	121	76,384.960	?	?	?	4,059.791
Badenska — *Baden*	1875	102	119.495.951	152.434	784	10.127	7,928.460
Saksonska — *Sachsen*	1875	161	315,000.000	770.000	409	30.122	12,322.787
Meklenburžka — *Mecklenburg*	1874	31	31,372.480	?	?	?	5.623.346
Turinžke države — *Thüringen*	1874	61	61,263.705	161.912	409	18.129	6.859.654
Oldenburžka — *Oldenburg*	1874	9	20,311.738	52.524	387	16.588	6.414.773
Anhaltska — *Anhalt*	1875	10	10,921.960	27.850	392	13.041	5.114.238
Švajcarska — *Schweiz*	1872	312	289,535.367	542.162	534	20.312	10.847.487
Franeezka — *Frankreich*	1874	512	573,498.938	2.170.066	264	5.938	1.569.385
Italija — *Italien*: poštovne štedione — *Postsparcassen*	1876	1.989	2,412.899	57.429	42	209	8.780
ostale štedione — *sonstige Sparcassen*	1876	351	552,754.482	833.760	663	3.034	2.011.320
Svota — *Summe*	1876	2.340	555,167.381	891.189	623	3.243	2,020.100
Vel. Britanska — *Gr.-Britannien*: poštovne šted. — *Postsparcassen*	1875	5.260	629,683.625	1,777.103	354	5.426	1,922.747
ostale šted. — *sonst. Sparcassen*	1875	470	1.059,707.902	1,479.192	716	4.517	3.235.837
Svota — *Summe*	1875	5730	1.689.391.527	3.256.295	519	9.943	5.158.584
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*: gradjanska — *Civil*	1877	25	30,958.120	22.359	1.385	1.958	2,710.392
Krajina — *Grenze*	1877	8	3.971.345	3.746	1.060	538	570.883
Svota — *Summe*	1877	33	34.929.465	26.105	1.338	728	1,900.199

U skrižaljci ovoj naći će se i sve pojedine pokrajine austrijske, jer držimo, da je po nas najzanimivije sravnjivanje s ostalimi zemljami naše monarkije. Što se najprije kredita ulagača tiče, pokazuje nam ona, da ga, kolik mu i jest absolutan iznos, u nas ima relativno mnogo manje nego li u većem dielu austrijskih kraljevina i zemalja. Natjecati se možemo samo s onimi, gdje je štedionstvo najslabije razvijeno: austrijskim primorjem, Galicijom, Dalmacijom i Bukovinom. Prama Ugarskoj već je omjer u nas povoljniji. U njoj ima istina na 100.000 žiteljâ preko tri milijunâ franaka uložaka, u nas u cielom ni dva milijunâ. Al je u Ugarskoj i institucija štediona starija. Ondje se već razvija od god. 1860, dočim kod nas velika većina štedionâ potiče tek iz posljednjih šest godinâ.

Ako to uzmemo na um, ne imano u obće razloga potužiti se na rezultate, koji se glede relativnoga iznosa uložaka razabiru iz gornjega pregleda. No tiem su oni po nas nepovoljniji, ako se osvrnemo na omjerne brojeve predposljednjega joj stupca. Po relativnom broju ulagača ide nas jedno od posljednjih mjesta medju svimi evropejskimi državami i zemljami. I u onih zemljah gdje je omjer nizak, svaki je bar dvadeseti čovjek ulagač. U nas pako ne nosi ni stoti dio žiteljstvâ svojih prištednja u štedione. To je rezultat svakako vrlo nepovoljan, pače po svoj prilici i najnepovoljniji ciele naše statistike. Po njem ne ima dvojbe, da su naše štedione poslovanjem svojim zahvatile dosele samo vrlo uzak krug našega naroda. Velika množ naroda još jim je tudja, pa kako u nas ima malo druge prilike, gdje da se koristonosno ulažu prištednje, ne će biti odatle pogriešan zaključak, da je narod naš još slabo priviknuo štednji, a ako gdje i štedi, da voli, neka mu novac leži mrtav, nego li da ga ulaže na korist.

Tuj je dakle puklo široko polje rada svim faktorom kojim je nastojati oko dobrobiti narodnje, i razmišljati o sredstvih, s kojih bi možda i tuj stvari mogle krenuti na bolje.

Mi, uvjereni, da je osnivanje štediona u nas pošlo krivim putem, iztaknuti ćemo tuj samo jedno od onih sredstva, od kojih se smiemo nadati uspjehu. Naše su se štedione sve slegle samo u veća mjesta, mjesto da jih ima raztresenih po svoj zemlji. Koristnu ulaganju prištednja

premalo je prilike a s toga i premalo poticanja. Ovu bi dakle narodu trebalo namaknuti. Velike štedione stekle bi si za to zaslugâ, da si u svom okolišu uzmu dizati podružnice. Al će se one, jer osnovane na dionice i dobitak, jedva na to sklonuti. Poštovnim štedionicam, koje drugdje tvore čudesa, kao da još nije doraslo ustrojstvo našega poštarstva. Ne ima dakle druge, no nastojati, da se po zemlji stvaraju občinske štedione, a gdje občine ne bi za nje imale sredstva, da se promiče osnivanje vjeresijskih zadruga, koje su, jer primaju malene poslovne uložke od svojih članova, a uz to mogu poput štedionâ uzimati novaca na štedne knjižice, osobito prikladne, da potiču narod na štednju.

Uplaćivanje i vraćanje uložaka. Tri su faktora, kojima se kredit ulagača godimice mienja, uplaćivanje naime i vraćanje uložaka te uglavničivanje kamata, a prirast toga kredita od jedne godine na drugu potiče od viška, kojim uplate presižu povratak uložaka i od iznosa uglavničenih kamata.

Pošto ni one štedione, koje u godišnjih svojih izvješćih ne izkazuju prometa u raznih svojih poslovih, nisu oklievale, priobćiti statističkomu uredu sve podatke, što jih je od njih tražio o toj mieni uložaka, ima u našoj statistici i o njoj obilat materijal.

Za svaki pojedini zavod naći će se podatci u skrižaljci VII. priloga, glavne pako svote za razdobje 1847—1877 te za oba diela domovine u skrižaljci III. priloga.

Po ovoj uplaćeno bje za cieloga razdobja ukupno 52.149.821, uglavničeno kamata 2,710.399, a povraćeno ulagačem 40,888.434 forinta.

Kako su se od godine do godine nabrale ogromne ove svote, pokazuje sljedeći pregled. (Gl. skriž. 26.)

Skriž. Tab. 26. Godine *Im Jahre*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka *an erfolgten Einzahlungen*	uglavničenih kamata *an capitalisirten Zinsen*	Svota *Summe*	povraćeno uložakâ *erfolgte Rückzahlungen*
	forintî — *Gulden*			
1847	96.864	1.324	98.188	15.431
1848	44.433	1.067	45.500	71.591
1849	66.953	1.690	68.643	15.101
1850	101.820	3 979	105.799	43.467
1851	58.096	438	58 534	105.507
1852	129.396	3.540	132.936	70.279
1853	78.558	3.313	81.871	68.995
1854	90.128	1.148	91.276	103.871
1855	87.426	2.833	90.259	71.492
1856	76.801	2.731	79.532	55.986
1857	139.189	3.528	142.717	89.953
1858	177.174	3.692	180.866	112.722
1859	154.234	2.266	156.500	139.507
1860	323.650	2.783	326.433	226.516
1861	185.172	5.312	190.484	210.311
1862	236.011	7.665	243.676	167.258
1863	300.080	8 205	308.285	192.737
1864	216.982	5.075	222 057	277.586
1865	354.395	8.554	362.949	262.731
1866	477.598	18.800	496.398	320.880
1867	624.879	24.706	649.585	438.191
1868	992.581	37.958	1,030.539	490.415
1869	1.801.836	59.739	1,861.575	834.586
1870	2.158.990	87.962	2,246.952	1,269.715
1871	3,144.387	115.886	3,260.273	2,074.598
1872	5,113.583	157.941	5,271.524	3,273.211
1873	7,315.961	177.838	7,493.799	6,137.830
1874	6,269.656	268.712	6,538.368	4,794.802
1875	6,964.569	420.673	7,385.242	5,472.136
1876	6,814.003	607.023	7,421.026	6,395.889
1877	7,554.416	664.018	8,218.434	7.085.140
Svota — *Summe*..	52,149.821	2,710.399	54.860.220	40.888.434

Ob uglavničenih kamatih, koje su cielomu prirastu od 54.860.220 forinti doprinjele razmjerno dosta znatan dio, reći ćemo koju napose, pošto se prije osvrnemo na godišnje uplaćivanje i vraćanje uložaka.

Ni uplata ni povratak ne presižu prosjekom prvih deset godina iznosa od 100.000 forinti. Od godine 1857 ima nešto brži prirast. Drugi decenij prve hrvatske štedione svršuje se uplatom od 624.879 a prirastom uložaka od 438.191 forinta. Tek početkom trećega desetgodišta dosižu se tuj i tamo milijuni, te je u nove štedione, koje se sad redomice utemeljuju, uzeo grnuti silan novac. No uzporedo sa uplaćivanjem ne samo da se svake godine i vraća to više uložaka, već je prirast povratku posljednjih godina razmjerno veći nego li prirast uplate.

Koliko je u razdobju 1868—1877 uplaćeno i povraćeno uložaka u gradjanskom dielu domovine i hrv.-slav. Krajini i kolikim absolutnim iznosom tuj i tamo uplata presiže povratak il potonji prvu, izkazuje sljedeći pregled. (Gl. skriž. 27.)

Relativnim pako brojevom o godišnjem prirastu uplate i povratka uložaka namienjena je sljedeća skrižaljka, koja uz to izkazuje, koliko je u gradjanskoj Hrvatskoj i

Skriž. Tab. 27. Godine *Im Jahre*	Uplaćeno je tečajem godine — *Im Laufe des Jahres erfolgte Einzahlungen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*	Povraćeno je uložaka tečajem godine — *Im Laufe des Jahres erfolgte Rückzahlungen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*	Uplaćeno je uložaka više (+) ili manje (—), nego li je povraćeno — + *oder* — *der Einzahlungen gegenüber den Rückzahlungen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno *Zusammen*
	forintî — *Gulden*								
1868	891.250	101.331	992.581	463.700	26.715	490.415	+ 427.550	+ 74.616	+ 502.166
1869	1.586.375	215.461	1,801.836	757.258	77.328	834.586	+ 829.117	+ 138.133	+ 967.250
1870	1,982.441	176.549	2,158.990	1,091.759	177.956	1,269.715	+ 890.682	— 1.407	+ 889.275
1871	2,772.123	372.264	3,144.387	1,845.268	229.330	2.074.598	+ 926.855	+ 142.934	+ 1,069.789
1872	4,519.738	593.845	5.113.583	2,913.293	359.918	3,273.211	+ 1,606.445	+ 233.927	+ 1,840.372
1873	6,899.058	416.903	7,315.961	5,716.354	421.476	6,137 830	+ 1,182.704	— 4.573	+ 1,178.131
1874	5,524.546	745.110	6,269.656	4,227.037	567.765	4,794.802	+ 1,297.509	+ 177.345	+ 1,474.854
1875	6,104.186	860.383	6,964.569	4,808.457	663.679	5,472.136	+ 1,295.729	+ 196.704	+ 1,492.433
1876	5,791.011	1,022.992	6,814.003	5,603.779	792.110	6,395.889	+ 187.232	+ 230.882	+ 418.114
1877	6,544.495	1,009.921	7,554.416	6,163.221	921.919	7,085.140	+ 381.274	+ 88.002	+ 469.276
Svota — *Summe*..	42.615.223	5,514.759	48,129.982	33,590.126	4,238.196	37,828.322	+ 9,025.097	+ 1,276.563	+ 10,301.660

Slavoniji i hrvatsko-slavonskoj Krajini povraćeno postotaka od uplate. (Gl. skriž. 28.)

U gradjanskom dielu domovine opazuje se tuj postojan prirast i kod uplate i kod povratka uložaka sve do g. 1873. Uplata diže se nešto većim postotkom. Godinom 1873. nastaje novo razdobje. I ove se je godine doduše uplata prema prijašnjoj godini znatno podigla, al je prirast potekao ponajviše odatle, što je upravo tada najveći dio naših štediona priveden u život. Starije štedione, postojeće već odprije, sve su do štedionâ karlovačke i I. hrvatske s mjesta oćutile posljedice dogodjajâ g. 1873. u tom što jim je manje uplaćeno uložaka nego li g. 1872. Uz prirast uplate od $52._{64}$% ima već god. 1873 u cielom prirast povratka od $96._{22}$ postotaka, te je odsele postotak, kojim se povisuje povratak uložaka, redovito viši od postotka uplate. Najnepovoljniji rezultat donjela je god. 1876. Uplaćeno bje za $5·_{13}$% manje nego li godine prijašnje, povraćeno pako za 16% više.

U Krajini su uz malen joj broj štedionâ fluktuacije u uplaćivanju znatnije nego li u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. Od god. 1868—1877 ima tuj tri puta umanjaj uplate. Po prvi put god. 1870. dok je još postojala jedina zemunska štediona, po drugi god. 1873. po treći put posljednje godine 1877. Vraćanje pako uložaka raste neprekidno u cielom razdobju, te se posljednjih godina opazuje isti pojav, koji i u gradjanskom dielu zemlje, da naime prirast povratka uložaka postotkom svojim pretiče prirast uplate. Osobito nepovoljnim rezultatom iztiče se osim god. 1873. godina 1877.

Omjer povratka prama uplati uložaka razabrati će se iz posljednja tri stupca napomenute skrižaljke 28. Ovaj je u oba diela domovine do god. 1873. povoljan. U štedionah ostaje svake godine dosta znatan dio uplaćenih uložaka. Godinom pako 1873. okrenuše stvari na gore. Novac jedva uložen, opet se vraća ulagačem. Malo ima ovih, koji se služe štedionami, da „bieli novac spravljaju za crne dane." Nevolja sili i prave štedioce, da podignu i potroše, što su bili namienili drugoj svrsi. Većinom ne ulažu se prave prištednje, već se samo gotovina, koje za čas ne treba u gospodarstvu, nosi onamo, gdje će se sjegurno pohraniti a uza to nositi i korist.

Godina 1868—1873. iznosili su povratci samo nešto preko 60 postotaka godišnje uplate, godina pako 1876 i 1877 preko 93 postotka, mnogo dakle više nego li god. 1873, kad je i strah, koji je s „kracha" zavladao, mnoge ulagače potaknuo, da potraže povratak svojih uložaka.

U tom kao da su i nas snašle posljedice uzroka, koji jednako djeluju u cieloj monarkiji. Za Ugarsku ne imamo doduše podataka pošto ugarska službena statistika ne motri godišnjega uplaćivanja i vraćanja štednih uložaka. Al ako pogledamo u najnoviju statistiku austrijskih štediona „(Oesterreichs Sparcassen im Jahre 1876 von H. Ehrenberger" u V. svezku IV. tečaja mjesečnika „Statistische Monatsschrift), vidjeti ćemo, da je u Austriji od uplate povraćeno god. 1873: $73._{72}$%, g. 1874: $85._{41}$%, g. 1875: $88._{98}$% a g. 1876: $103._{53}$%, da dakle i ondje od g. 1873. neprestance raste postotak povratka, da je ovaj pače god. 1876. pretekao uplatu.

Pošto smo, govoreći o stanju uložaka pokušali, osvrnuti se i na manje upravne dielove naše domovine, valja nam i ovdje razrediti štedione po županijah i okružjih, da se vidi, kako je u njih godimice raslo i padalo uplaćivanje i vraćanje uložaka.

Absolutne brojeve priobćuje nam za razdobje god. 1868—1877. sljedeća skrižaljka. (Gl. skriž. 29. na str. 27.)

Absolutne brojeve ove skrižaljke razjasnjuju sljedeća dva pregleda. Jedan i drugi osvrću se samo na razdobje 1873—1877. Prvi izkazuje postotke, kojimi je u svakoj županiji i okružju od godine do godine raslo i padalo uplaćivanje i vraćanje uložaka. Iz drugoga se pako razabire omjer povratka prama uplati uložaka. (Gl. skriž. 30. i 31. na str. 28.)

Koliko ima pouke u detaljih, što nam jih predočuju ovi brojevi, naći će pozoran čitalac i sam. Mi jih ne možemo pojedince uzeti na oko, pošto nam se je statistika uložaka i onako otegla preko mjere, te nam ne bi dotekao prostor ostalim važnim dielovom naše statistike vjeresijskih zavoda. Iztaknuti ćemo samo dvoje, kako se naime kod štedionâ virovitičke županije od godine 1875 pa sve do godine 1877. neprekidno smanjuje godišnja uplata uložaka, te je ondje godine 1877. mnogo manje uplaćeno nego li god. 1872, kad je poslovao samo jedan dio tih štediona, a drugo, kako je postotak povratka prama uplati postojano umjereniji upravo u onih krajevih zemlje, gdje je i prosječni ulog na jednu knjižicu razmjerno nizak. Dok je n. pr., god. 1877. u štedionah žu-

Skriž. / *Tab.* 28.

Godine / *Im Jahre*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) / *Zuwachs (+) oder Abfall (—) gegen das Vorjahr*: uplate — *der Einzahlungen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji / *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini / *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno / *Zusammen*	povratakâ — *der Rückzahlungen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji / *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini / *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno / *Zusammen*	Od uplate povraćeno je postotakâ / *Rückzahlung in Procenten von der Einzahlung*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji / *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini / *in der kroat.-slav. Grenze*	Ukupno / *Zusammen*
	postotakâ — *Procente*								
1868	+ 42.63	—	+ 58.89	+ 5.82	—	+ 11.92	52.03	26.36	49.41
1869	+ 77.99	+ 112.63	+ 81.53	+ 63.30	+ 189.49	+ 70.17	47.67	35.89	46.32
1870	+ 24.97	— 18.06	+ 19.82	+ 44.17	+ 130.12	+ 52.13	55.07	100.79	58.81
1871	+ 39.83	+ 110.85	+ 45.64	+ 69.01	+ 28.87	+ 63.38	66.56	61.60	65.98
1872	+ 63.04	+ 69.62	+ 62.62	+ 57.90	+ 30.78	+ 57.99	64.46	60.61	64.01
1873	+ 52.64	— 29.79	+ 43.07	+ 96.22	+ 17.10	+ 87.52	82.86	101.08	83.89
1874	— 19.91	+ 78.72	— 14.30	— 26.05	+ 34.71	— 21.88	76.51	76.20	76.47
1875	+ 10.49	+ 15.47	+ 11.08	+ 13.75	+ 16.89	+ 14.13	78.77	77.13	78.57
1876	— 5.13	+ 18.89	— 2.16	+ 16.54	+ 19.35	+ 16.90	96.76	77.43	93.86
1877	+ 13.01	— 1.26	+ 10.86	+ 9.98	+ 16.38	+ 10.77	94.17	91.28	93.79
Prosjekom / *Im Durchschnitte*	**+ 94.73**	**+ 99.63**	**+ 110.89**	**+ 130.65**	**+ 372.70**	**+ 151.70**	**78.82**	**76.85**	**78.59**

Skriž. Tab. } 29.

Uplaćivanje i vraćanje štednih uložaka — *Einzahlungen und Rückzahlungen von Spareinlagen*

u forintih austrijske vriednote — *in Gulden österreichischer Währung*

	1868 uplaćeno *Einzahlung*	1868 povraćeno *Rückzahlg.*	1869 uplaćeno *Einzahlung*	1869 povraćeno *Rückzahlg.*	1870 uplaćeno *Einzahlung*	1870 povraćeno *Rückzahlg.*	1871 uplaćeno *Einzahlung*	1871 povraćeno *Rückzahlg.*	1872 uplaćeno *Einzahlung*	1872 povraćeno *Rückzahlg.*
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija *Civil-Kroatien u. Slavonien:*										
Županije — *Comitate*: riečka — *Fiume*	—	—	—		.		—	.	.	—
zagrebačka — *Agram*	743.123	109.117	1.010.521	521.169	1.116.738	636.170	1.097.617	853.013	2.092.839	1.166.931
varaždinska — *Warasdin*	—	.	78.740	11.108	117.756	50.288	196.506	122.750	112.515	218.565
križevačka — *Kreutz*	—	.	—	.				.	98.008	30.193
bjelovarska — *Belovar*	.						—	.		—
požežka — *Požega*	.	.						.		
virovitička — *Virovitica*	118.127	61.283	361.261	151.961	517.061	276.877	1.206.914	679.722	1.577.359	1.190.958
sriemska — *Syrmien*	—	.	135.850	69.720	170.886	128.121	271.056	189.783	339.017	276.613
Svota — *Summe*	**891.250**	**463.700**	**1,580375**	**757.258**	**1,982441**	**1,091.759**	**2,772123**	**1.845.268**	**4.519738**	**2.913.233**
II. Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*										
Okr. — *Distrikte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—	—	—				—	—	
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	—	.		.		.	.		
bansko — *Banal-Dist.*	—	—	.	.					.	
gradiško — *Gradiška*	—	—							60.063	18.631
brodsko — *Brod*	.	.					—		86.399	31.790
petrovaradinsko — *Peterwardein*	101.331	26.715	215.461	77.328	176.549	177.956	372.264	229.330	117.383	306.197
Svota — *Summe*	**101.331**	**26.715**	**215.461**	**77.328**	**176.549**	**177.956**	**372.264**	**229.330**	**593.845**	**359.918**
III. U svem — *Im Ganzen*:	**992.581**	**490.415**	**1,801836**	**834.586**	**2,158990**	**1,269.715**	**3,144387**	**3.074.598**	**5,113583**	**3,273.211**

	1873 uplaćeno *Einzahlung*	1873 povraćeno *Rückzahlg.*	1874 uplaćeno *Einzahlung*	1874 povraćeno *Rückzahlg.*	1875 uplaćeno *Einzahlung*	1875 povraćeno *Rückzahlg.*	1876 uplaćeno *Einzahlung*	1876 povraćeno *Rückzahlg.*	1877 uplaćeno *Einzahlung*	1877 povraćeno *Rückzahlg.*
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija *Civil-Kroatien u. Slavonien:*										
Županije — *Comitate*: riečka — *Fiume*	201.811	71.686	166.279	106.613	165.961	167.520	265.248	139.911	232.585	170.907
zagrebačka — *Agram*	3.206.109	2.797.568	2.650.576	2.079.360	2.951.589	2.178.088	2.834.745	2.681.196	3.506.100	3.181.992
varaždinska — *Warasdin*	328.718	286.791	361.017	265.739	401.807	226.283	371.347	375.877	160.212	441.425
križevačka — *Kreutz*	87.013	77.626	107.259	87.596	93.088	57.535	158.139	122.129	112.460	127.445
bjelovarska — *Belovar*	62.855	23.102	18.255	22.851	80.199	15.031	80.118	11.563	101.769	61.834
požežka — *Požega*	36.016	11.872	69.657	21.180	92.984	33.861	98.153	59.841	186.232	112.092
virovitička — *Virovitica*	2.536.816	2.021.171	1.669.898	1.265.900	1.825.669	1.379.966	1.482.561	1.711.394	1.291.255	1.480.258
sriemska — *Syrmien*	139.657	120.230	118.575	377.759	192.886	120.170	497.160	168.538	620.612	587.268
Svota — *Summe*	**6.899038**	**5.716.334**	**5.524546**	**4.227.037**	**6,104186**	**4,808.457**	**5.791.011**	**5.603.779**	**6.544495**	**6.163.221**
II. Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*										
Okr. — *Distrikte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*		—	—	—	—	—	—	—	26.867	17.070
bansko — *Banal-Dist.*				—	31.788	9.711	21.147	11.011	60.019	30.061
gradiško — *Gradiška*	53.260	31.798	87.120	58.718	127.805	81.703	139.871	93.143	185.215	124.515
brodsko — *Brod*	71.130	59.017	110.160	58.389	93.251	53.876	186.163	93.678	157.505	138.214
petrovaradinsko — *Peterwardein*	292.213	327.661	547.530	450.658	601.539	518.389	675.511	591.278	590.315	612.056
Svota — *Summe*	**416.903**	**421.476**	**745.110**	**567.765**	**860.383**	**663.679**	**1,022992**	**792.110**	**1,009921**	**921.919**
III. U svem — *Im Ganzen*:	**7,315961**	**6,137.830**	**6.269656**	**4,794.802**	**6.964569**	**5,472.136**	**6,814003**	**6,395.889**	**7,554416**	**7,085.140**

panije virovitičke povraćeno 114.$_{63}$ postotaka od uplate, u županijah varaždinskoj i zagrebačkoj preko 90, u okružju napokon zemunskom 103.$_{68}$ postotaka, iznosi povratak u županijah bjelovarskoj i požežkoj te okružjih ogulinsko-slunjskom, banskom i gradiškom samo nešto preko 60% uplate.

Tko se u ostalom uzme služiti podatci, sadržanimi u gornjih pregledih, neka ne smetne s vida okolnosti, da naše štedione poslovanjem svojim nisu vezane na stanovit prostor, da dakle nije moguće dovinuti se posve pouzdanoj geografiji štednih uložaka.

Granice, udarene našemu uvodu, ne daju nam na dalje, da se glede uplaćivanja i vraćanja štednih uložaka osvrnemo i na pojedine zavode. Tko želi dotle segnuti svojim iztraživanjem, naći će sav materijal u skrižaljci VII. priloga.

Koliko je napokon svake godine stranaka uložilo novaca, a koliko jih diglo uložaka, štedione nam naše nisu mogle izkazati.

U g l a v n i č e n e k a m a t e. Od kapitala uložena u naših štedionah, potiču preko dva milijuna forinti od uglavničenih kamata, kamata naime na uložke, koje su svake godine dospjele te su, jer jih ulagači nisu digli u vrieme, pravilî štedionâ opredieljeno, spojeni sa uloženom glavnicom i dalje ukamaćivani.

Kolik je bio absolutni iznos uglavničenim kamatam koje nazivlju „pravimi plodovi štedljivosti“ „potenciranim oblikom štednje“, priobćili smo već u skrižaljci 26. na strani 25.

One su osobito posljednjih godina, gdje je povratak uložaka malne dosegnuo uplatu, razmjerno mnogo doprinjele prirastu uložene glavnice. Koliko jim se od godine do godine dizala važnost po stvaranje te glavnice, pokazuje se sljedećim pregledom, za koji smo sračunali, koliko je od god. 1868 do god. 1877. zapalo postotaka od cieloga prirasta kredita ulagača ove uglavničene kamate. (Gl. skriž. 32. na str. 29.)

U Krajini su po predposljednjem stupcu ovoga pregleda dva puta uglavničeni kamati ne samo jedini podigli kredit ulagača, već osim toga i nadomjestili manjak, koji je nastao tiem, što se više povratilo nego li uplatilo uložaka. Prosjekom cieloga decenija ide od cieloga prirasta nešto preko 20 postotaka uglavničene kamate.

Omjer uglavničenih kamata prama uloženu kapitalu ne možemo točno sračunati, jer kako se po većem dielu naših štediona kamati kapitalizuju dva puta na godinu, ne poznajemo iznosa onoga kapitala, kojemu su kamati ti prirasli. Pogrieška ne će u ostalom biti znatna, ako si uzmemo temeljem prosjek medju stanjem uložaka koncem one godine, koje su kamati uglavničeni i stanjem uložaka koncem prijašnje godine. Kredit ulagača iznosio je koncem g. 1876.: 12,838.492 a koncem g. 1877.: 13,971.786 forinti. Sravnimo li kamate, uglavničene god. 1877. sa prosjekom ovih iznosa (13,405.139 forinti), to je od toga prosječnoga kredita ulagača kapitalizirano god. 1877.: 4.$_{95}$ postotaka po svih naših štedionah (u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji 4.$_{99}$% a u Krajini 4.$_{64}$%).

Štedni uložci bankovnih zavoda. Kraj štediona bave se u nas, kako već jednom spomenusmo, svi bankovni zavodi pa i znatan dio vjeresijskih zadruga primanjem štednih uložaka. Prvim je i drugim ovo doduše

*

Skriž. Tab. 30.

	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) uplate uložakâ / *Jährlicher Zuwachs (+) oder Abfall (—) der Einzahlungen*					Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) povratakâ / *Jährlicher Zuwachs (+) oder Abfall (—) der Rückzahlungen*				
	1873	**1874**	**1875**	**1876**	**1877**	**1873**	**1874**	**1875**	**1876**	**1877**
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*	u postotcih — *in Procenten*									
Županije — *Comitate*: riečka — *Fiume*	—	— 17.62	— 1.89	+ 59.86	— 12.31	—	+ 42.78	+ 57.08	— 16.46	+ 22.12
zagrebačka — *Agram*	+ 53.19	— 12.74	+ 11.05	— 3.95	+ 27.22	+ 139.73	— 25.68	+ 19.17	+ 8.32	+ 18.54
varaždinska — *Warasdin*	— 20.31	+ 10.74	+ 10.37	— 9.32	+ 22.40	+ 15.38	— 7.34	— 14.84	+ 66.11	+ 17.78
križevačka — *Kreutz*	— 11.81	+ 23.23	— 13.21	+ 69.87	— 9.91	+ 157.11	+ 12.84	— 34.32	+ 112.80	+ 4.09
bjelovarska — *Belovar*	—	— 23.22	+ 66.21	— 1.00	+ 30.76	—	— 1.09	+ 99.00	— 7.70	+ 48 77
požežka — *Požega*	—	+ 93 39	+ 33.48	+ 5.87	+ 89.01	—	+ 78.41	+ 59.87	+ 76.72	+ 87.31
virovitička — *Virovitica*	+ 60.82	— 34.60	+ 9 32	— 18.51	— 12 96	+ 70.00	— 37.47	+ 9.01	+ 24.01	— 13.15
sriemska — *Syrmien*	+ 29.69	+ 2.02	+ 9.87	+ 9.14	+ 28.69	+ 51.90	— 10.10	+ 11.23	+ 11.27	+ 25.34
Svota — *Summe*	**+ 52.64**	**— 19.91**	**+ 10.49**	**— 5.13**	**+ 13.01**	**+ 96.22**	**— 26.05**	**+ 13.75**	**+ 16.51**	**+ 9.98**
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat-slav. Grenze:*										
Okružja — *Districte*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
bansko — *Banal-District*	—	—	—	— 38.92	+ 136.55	—	—	—	+ 13.38	+ 173.14
gradiško — *Gradiska*	— 11.32	+ 63.95	+ 46.69	+ 9.14	+ 32.49	+ 86.72	+ 68.73	+ 39.14	+ 14.00	+ 33.68
brodsko — *Brod*	— 17.32	+ 54.64	— 15.57	+ 99.84	— 15.53	+ 40.84	— 1.06	— 7.73	+ 73.85	+ 47.54
petrovaradinsko — *Peterwardein*	— 34.68	+ 18.93	+ 10.41	+ 11.73	— 12.76	+ 6.90	+ 37.54	+ 15.03	+ 14.63	+ 2.98
Svota — *Summe*	**— 29.79**	**+ 78.72**	**+ 15.47**	**+ 18.89**	**— 1.26**	+ 17.10	**+ 34.71**	**+ 16.59**	**+ 19 35**	**+ 16.38**
III. U cielom — *Im Ganzen*	**+ 43.07**	**— 14 30**	**+ 11.08**	**— 2.16**	**+ 10.86**	**+ 87.52**	**— 21.88**	**+ 14.13**	**+ 16.90**	**+ 10.77**

Skriž. Tab. 31.

Godine / *Im Jahre*	Od uplate povraćeno je postotakà — *Rückzahlung in Procenten von der Einzahlung*																
	u županijah gradjanske Hrvatske i Slavonije / *in den Comitaten Civil-Kroatiens und Slavoniens*									u okružjih hrv.-slav. Krajine / *in den Distrikten der kroat.-slav. Grenze*							
	riečkoj *Fiume*	zagrebačkoj *Agram*	varaždinskoj *Warasdin*	križevačkoj *Kreutz*	bjelovarskoj *Belovar*	požežkoj *Požega*	virovitičkoj *Virovitica*	sriemskoj *Syrmien*	Svota *Summe*	ličko-otočk. *Lika-Otočac*	ogulinsko-slunjskom *Ogulin-Sluin*	banskom *Banal-Distr.*	gradiškom *Gradiska*	brodskom *Brod*	petrovarad. *Peterwardein*	Svota *Summe*	Ukupno *Zusammen*
	postotakâ — *Procente*																
1868	—	55.09	—	—	—	—	36.64	—	52.03	—	—	—	—	—	26.36	26.36	49.41
1869	—	51.90	14.10	—	—	—	42.07	51.32	47.67	—	—	—	—	—	35.89	35.89	46.32
1870	—	57.00	34.03	—	—	—	50.61	75.00	55.07	—	—	—	—	—	100.79	100.79	58.81
1871	—	77.71	62.47	—	—	—	56.32	70.01	66.56	—	—	—	—	—	61.60	61.60	65.98
1872	—	55.76	60.25	30.81	—	—	75.63	81.60	64.46	—	—	—	31.02	40.27	68.51	60.61	64.01
1873	37.00	87.33	87.25	98.18	36.91	32.96	86.11	95.58	82.86	—	—	—	65.31	82.62	112.13	101.09	83.89
1874	64.13	77.45	73.00	81.67	47.36	30.40	75 81	84 21	76.51	—	—	—	69.70	52.85	82.31	76.20	76.47
1875	100.94	84.97	56.31	61.80	56.15	36.42	75.58	85.04	78.77	--	—	27.91	63.93	57 75	85.74	77.13	78.57
1876	52.76	94.68	104.08	77.41	51.87	60.78	115.44	94.18	96.76	—	—	52.06	66 59	50.21	87.97	77.43	93.86
1877	73.43	90.74	95.92	89.46	59.01	60.19	114.63	94.62	94.17	—	63.53	60.10	67.23	87.75	103.68	91.28	93.79
Prosjekom *Im Durchschnitte*	**63.92**	**79.26**	**73.38**	**73.19**	**51.67**	**49.42**	**80.77**	**86.01**	**78.82**	—	**63.53**	**47.93**	**63.00**	**62.07**	**82.49**	**76.85**	**78.59**

samo nuzgredan posao, te ne ima po nje onoliko važnosti, koliko po štedione, kojim se upravo sav rad osniva o štednih uložcih. Njim pritiče više tudje glavnice iz drugih vriela. Al jim i ovo jedno otvara znamenit kredit u obćinstvu, te namiče razmjerno velik dio upravne imovine. I u njihove blagajne nagrnuli su već miljuni štednih uložaka, te bi statistika ovih bila nepodpunom, da se stegne jedino na štedione, a ne uzme na oko i onih uložaka, što jih ulagači vole ulagati u banke i razne vjeresijske zadruge.

U naše statistike ima, kako obsiže sve te zavode, dovoljan materijal, da se slika, kojoj smo, govoreći o štedionah, pokušali nacrtati jedan dio, dopuni, te si iz nje svatko uzmogne stvoriti sud o tom, koliko se u nas sviet služi prilikom štednji, koju mu namiču svi vjeresijski i novčani zavodi.

Ovoj statistici štednih uložaka u obće opredielismo mjesto u trećem dielu naše radnje, u kojem nam se valja osvrnuti na razvoj štedionstva, bankarstva i zadružtva u našoj domovini, te u jedno skupiti glavne rezultate, iztaknute u prva dva diela.

Ovdje doteći će s toga samo neke primjetke o podatcih, koji će se o štednih uložcih bankovnih zavoda naći u skrižaljkah V. i VII. priloga.

Uredjujući si uložni posao, naši su se bankovni zavodi posve poveli za primjerom štedionâ. Uložke primaju većinom već od 1 forinte. Na maksimum kakav ne mogu se oni vezati već s naravi bankovnoga posla. Odpovjedni rokovi za uložke odgovaraju onim, što jih je prihvatila većina štediona. Isto tako i ustanove o vremenu, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka. Kolika jim je napokon kamatna mjera na uložke, ne znamo pouzdano. No jamačno

Skriž. / Tab. 32. Godine / *Im Jahre*	Prirast kredita ulagačâ prama prošloj godini / *Zuwachs des Guthabens der Einleger gegen das Vorjahr*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji / *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini / *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom / *Im Ganzen*	Iznos uglavničenih kamatâ / *Betrag der capitalisirten Zinsen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji / *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini / *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom / *Im Ganzen*	Od cieloga prirasta išlo je postotaka uglavničene kamate / *Vom Gesammtzuwachse entfallen auf die capitalisirten Zinsen Procente*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji / *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini / *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom / *Im Ganzen*
	u forintih — *in Gulden*						postotakâ — *Procente*		
1868	463.640	76.484	540.124	36.090	1.868	37.958	7.78	2.43	7.03
1869	882.245	144.744	1,026.989	53.128	6.611	59.739	6.02	4.56	5.81
1870	969.200	8.037	977.237	78.518	9.444	87.962	8.10	100.00	9.00
1871	1,028.413	157.262	1,185.675	101.558	14.328	115 886	9.87	9.15	9.79
1872	1.738 462	259.851	1,998.313	132 017	25.924	157.941	7.59	10.00	7.90
1873	1.330.876	25.093	1.355.969	148.172	29.666	177.838	11.13	100.00	13.12
1874	1.526.980	216.586	1,743.566	229.471	39.241	268.712	15.03	18.11	15.41
1875	1.666 091	247.015	1,913.106	370.362	50.311	420.673	22.23	20.37	22.00
1876	729.644	295.493	1,025.137	542.412	64.611	607.023	74.31	21.86	59.21
1877	975.321	157.973	1,133.294	594.074	69.971	664.018	60.91	44.29	58.61
Ukupno *Zusammen* ..	**11,310.872**	**1,588.538**	**12,899.410**	**2,285.775**	**311.975**	**2,597.750**	**20 21**	**19 61**	**20 13**

nije niža nego li kod štediona. Jer kako ovih ima svigdje, gdje su sjedišta bankovnih zavoda, ne bi mogli inače potonji održati njihove konkurencije.

Kako je kod njih uspjevao uložni posao vidjeti će se iz sljedećega pregleda, u koji su za razdobje od god. 1869. kojom je eskomptna banka, najstarija u zemlji, zaključila prvu svoju poslovnu perijodu, pa sve do g. 1877. uvršteni podatci o kreditu ulagača[1]) koncem svake godine, o godišnjem prirastu i povratku uložaka, a uz ove i najvažniji relativni brojevi. (Gl. skriž. 33.)

Ne imajući no samo za god. 1877. podataka o iznosu kamata. uglavničenih svake godine, ne znamo koliko je svake godine uplaćeno uložaka. Uplata je sve do g. 1877. u gornjem pregledu spojena sa kapitaliziranimi kamati, te mu se s toga i omjerni brojevi posljednjega stupca, kako izkazuju postotak povratka uložaka od cieloga godišnjega prirasta a ne samo od uplate, ne mogu pravo sravnjivati sa rezultati, što smo jih glede toga našli kod štedionâ. No sudeći po omjeru uglavničenih kamata prama uplati, koja se daje sračunati za god. 1877., biti će postotak povratka od godišnje uplate kod bankovnih zavoda u cielom znatno viši nego li kod štediona. Ako nam se već kod potonjih nametnuo zaključak, da znatan dio ulagača traži samo časovitu pohranu razpoloživih svojih glavnica, još će to više vriediti za bankovne zavode. Uložci su kod ovih izuzmemo li dva manja zavoda, koja cielim svojim poslovanjem naginju više štedionam, štedni samo po imenu. Klientela sastoji jim se samo od kapitalista, koji da jim novac ne leži mrtav, vole, ulagati ga na knjižice nego li, povjeravati ga u drugom kojem poslu svojoj banci.

Da nam je dakle pošlo za rukom, sabrati za cielo razdobje 1869—1877. podataka i o broju štednih knjižica, izdanih po bankovnih zavodih i kolajućih koncem godina, vidjeli bismo jamačno, da je i prosječni ulog na jednu knjižicu kod banka svedj bio mnogo viši nego li kod štediona. Da je tomu bar god. 1877 bilo tako, ne ima dvojbe po podatcih što jih za ovu godinu imamo o broju štednih knjižica. Ovih kolalo je koncem godine 1877.: 1123. Sav kredit ulagača iznosio je koncem god. 1877.: 1,702.020 forinti. Prosjekom bijaše dakle kod bankovnih

Štedni uložci bankovnih zavoda. — *Spar-Einlagen der Bank-Institute.*

Skriž. / Tab. 33. Godine / *Im Jahre*	Kredit ulagača koncem godine / *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen an*: novih uložaka / *Einzahlungen*	uglavničenih kamata / *capitalisirten Zinsen*	ukupno / *im Ganzen*	povraćeno uložakâ / *erfolgte Rückzahlungen*	Prirast il umanjaj, ako se brojevi za god. 1868. uzmu = 1 / *Zuwachs oder Abfall, wenn die Daten pro 1868 = 1 angenommen werden*: kredita ulagačâ / *des Guthabens der Einleger*	novih uložaka i uglavničen. kamata / *der Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*	povratka uložakâ / *der Rückzahlungen*	Od prirasta novimi uložci i uglavničenimi kamt. povraćeno postotaka / *Procente der Rückzahlungen vom Zuwachse an Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*
	forintî — *in Gulden*								
1869	212.173	721.820		721.820	512.617	1 00	1 00	1.00	69.01
1870	402.872	1,119.632		1,119.632	928.933	1.89	1.51	1.81	82 96
1871	689.926	1,992.813		1.992.813	1,705.759	3.25	2.75	3.33	85.59
1872	1,088.634	3,031.519		3.031.519	2,632.811	5.13	4.18	5.13	86.81
1873	616.673	2,133.166		2.133.136	2.605.127	2.90	2.91	5.08	125 12
1874	1,134.823	2,060.318		2.060.318	1,542.198	5.65	2.81	3.00	74.85
1875	1,402.001	2,369.817		2,369.817	2,102.639	6.61	3.27	4.10	88.73
1876	1.688.115	1,887.755		1,887.755	1,601.641	7.95	2.60	3.12	84.84
1877	1,702.020	1,620.566	100.420	1.720.986	1,707.081	8.02	2.37	3.31	99.19

[1]) Pod kreditom ulagača razumjevamo tuj samo uložke na štedne knjižice i nedignute jim kamate, a nismo ubrojili i uložaka na kontokorent, što jih bankovni zavodi takodjer primaju. I od ovih plaćaju se istina kamate, al se inače bitno razlikuju od uložaka na knjižice. „Da se komu u banci kojoj otvori kontokorent“ — ovako se označuje ta razlika u djelu „Statistique internationale des caisses d'épargne“ — valja da ga ondje osobno poznavaju, a napose da mu poznavaju i podpis. Treba dakle, da znade bar pisati. Od ulagača pako, koji novac ulažu na štedne knjižice, ne traže se nikakve formalnosti, nikakvo jamstvo. Osim toga ne mogu se na kontokorent uložiti tako maleni iznosi, kakvi se primaju na štedne knjižice, pa su i prvim uložkom obično niži kamati nego li potonjim.

zavoda na jednu knjižicu uloženo 1516 forinti[1]). Kod štediona pako iznosio je iste godine prosječni ulog na jednu knjižicu samo 535 forinti.

I bankovnim našim zavodom raste kredit ulagača dosta visokim postotkom. Koncem godine 1877. bijaše on, kako to dokazuju relativni brojevi posljednjega pregleda, osam puta veći nego li god. 1869. Do jedine god. 1873. prirast je postojan. No faktori, kojimi se on množi, godišnje naime uplaćivanje uložaka i uglavničivanje kamata gube posljednjih godina sve to više svoje važnosti. Najviše uplatilo se uložaka godine 1872., kad još nisu ni postojali svi zavodi, što jih je koncem god. 1877. bilo u zemlji. Ovoga iznosa više ne dosegnuše uplate kasnijih godinâ. Od godine 1875. one su svakom godinom manje, dok jih je napokon god. 1877. nadvisio povratak uložaka.

Kojim su se razmjerjem uzporedo mienjali uplaćivanje uložaka i kapitaliziranje kamata s jedne a vraćanje uložaka s druge strane, razabrati će se iz omjernih brojeva sedmoga i osmoga stupca gornje skrižaljke 33.

4. Temeljna glavnica i pričuvna zaklada štedionâ i bankovnih zavoda.

Temeljna glavnica i pričuvna zaklada štediona.

Uz ogroman iznos od 13,971.786 forinti uložaka, koji se je ponajpače posljednjih deset godina nakupio kod naših štedionâ, namiće se samo po sebi pitanje, ima li u tih zavoda dovoljna jamstva, da neće s gubitaka, koji jih u njihovu redovitu poslovanju mogu snaći, štetovati ulagači.

Gdje su štedione utemeljene po občinah ili drugih samoupravnih tielih, jamče ova ulagačem cielom svojom imovinom. Ako se kraj toga od viška, kojim godišnji dohodak pretiče trošak, stvara i pričuvna zaklada, to se ova ne namienjuje toliko ulagačem, koliko tomu da se što više smanji jamstvo, preuzeto onimi korporacijami javnoga prava.

Gdje su pako štedione kao što u nas utemeljene po privatnih družtvih, jamči ulagačem i ostalim vjerovnikom jedino svojina družtvena, sastojeća se od temeljne glavnice i pričuvne zaklade, koju si svako družtvo stvara što iz godišnjega dobitka što iz ostalih vriela, njoj namienjenih.

Po ulagače ima dakle tiem veća sjegurnost, čim je veća svojina štediona, te bi se u tom, kako visoka glavnica povisuje zavodu kredit u občinstvu, interes njihov sudarao s interesom samih štedionâ, da ove ne idu za dobitkom svojih dioničara. Al pošto su kod nas štedione tečevna družtva, zamiće se sukob medju probitkom vjerovnika a ponajpače ulagača i medju probitkom dioničara. Čim je naime niža dionička glavnica, tiem će veći dio dobitka zapadati jednu dionicu, čim se od dobitka manje daje pričuvnoj zakladi, tiem će ga više preostajati za dividendu.

Jesu li naše štedione, stvarajući si temeljnu glavnicu i dotirajući svoju pričuvnu zakladu, sretno riešavale tu koliziju interesa i svodile u sklad korist svojih dioničara sa sjegurnošću ulagača, to ćemo pokušati da razjasnimo brojevi naše statistike.

Za to ćemo promotriti najprije samu svojinu štediona i sastojine joj, a za tiem ju omjeriti o dugove, kojim ona jamči.

Do jedine občinske štedione u Karlovcu sve si ostale štedione namaknuše **temeljnu glavnicu** izdanjem dionicâ. Iznos dioničke glavnice, narav samih dionicâ, uplaćivanje kapitala i pravne odnošaje dioničara uredjuju družtvena pravila prama postojećim glede toga zakonskim ustanovam. Krajiške štedione vezao je u tom trgovački zakon od god. 1863., štedione pako gradjanskoga diela domovine sve su u novije doba prilagodile ustanove svojih pravila trgovačkomu zakonu zajedničkoga sabora od god. 1875. Jednim su i drugim dionice nerazdieljive, te glase na ime dioničara svigdje do jedine štedione zagrebačke, gdje su dionice izdane na donosioca. Prenositi mogu se cesijom, nasljedstvom, girom in bianco i svakim drugim pravnim poslom dopuštenim po zakonu. Izgubljene dionice mogu se o trošku dioničara amortizirati. Ako dioničar koji ne održi roka ustanovljena za uplatu, vlastna su družtva njegovu dionicu uništiti, te će ono, što je već uplatio, pripasti pričuvnoj zakladi. Po novom trgovačkom zakonu dionička se glavnica u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji ne može povratiti, dok traje družtvo, od krajiških pako štediona ustanovile su neke u svojih pravilih, da će se, kad pričuvna zaklada dosegne iznos dioničke glavnice, ova odplaćivati dioničarom. Dioničar jamči za obveze družtva samo do nominalne vriednosti svoje dionice, a od dobitka, koji se po zaključku glavne skupštine porazdieljuje medju dioničare, ide ga dio, razmjeran iznosu po njem uplaćenu. Kod jedine mitrovačke štedione naći će se napokon ustanova, da jedan dioničar ne smie imati više od 5 dionica.

Koji su iznos štedione naše opredielile dioničkoj glavnici, koliko dionica odredile za emisiju, koliko je smjesta valjalo uplatit na svaku dionicu i koliko je kod svake bilo uplaćeno dioničke glavnice do konca godine 1877. pokazuje skrižaljka I. priloga.

Od štediona samo su se dvie poslužile pravom, povisiti prvobitnu svoju dioničku glavnicu i to primorska štediona u Kraljevici, koja ju je god. 1875., od 30.000 pridigla na 60.000 forinti, i štediona u Mitrovici, koja je već druge godine iza utemeljenja odlučila, povisiti ju od 20.000 na 40.000 forinti.

Prvobitno iznosila je dionička glavnica ustanovljena pravili u cielom 1,763.500 for., te bila porazdieljena na 22.855 dionicâ. Ako se tomu još pribroji 50.000 forinti, iznos naime, kojim je glavnica povišena kasnije po štedionah kraljevičkoj i mitrovačkoj, doseći će ona 1,813.500 forinti. Do konca godine pako 1877. bilo je ukupno uplaćeno 1,067.240 forinti a izdano 23.128 dionicâ. Podpuno uplaćena bje do godine 1877. glavnica samo kod deset štediona. Veći dio ostalih zadovoljio se uplatom od 50 postotaka.

Već s toga bilo je moguće i žiteljem manje imućnim, sudjelovati kod stvaranja štediona, te su i štedione, ustanovljujući iznos jednoj dionici, gledale na to, da jih ne izključe od podpisivanja dionica. Dvie ustanovile su ga na 25, jedna na 40, devet jih na 50 forinti, a samo kod četiri štedione presiže on 100 forinti.

[1]) Odlučimo li od bankovnih zavoda vinkovačko štedno i pripomoćno družtvo i dioničko eskomptno družtvo u Vukovaru, koje se je takodjer iz štednoga i pripomoćnoga družtva prometnulo u pravi bankovni zavod, vidjet ćemo, da je kod ova dva družtva koncem g. 1877. bilo uloženo 390.062 forinta na 538 knjižica, da jim dakle prosječni ulog na jednu knjižicu iznosi samo 725 forinti, dočim je kod ostalih bankovnih zavoda bilo uloženo 1,311.958 forinti na 585 knjižica, te jim prosječni ulog dosiže iznos od 2243 forinta.

Kako se je dionička glavnica od god. 1868.[1]) pa do konca god. 1877. postupice dizala u gradjanskom dielu domovine i hrv.-slav. Krajini, vidjeti će se iz sljedećega pregleda. (Gl. skriž. 34.)

Za primjerom mitrovačke i kraljevičke štedione, od kojih je prva odmah nakon svoga postanka a druga god. 1875. povisila dioničku glavnicu, nije se kasnije više povela nijedna štediona. Razpolažući sve to većom tudjom glavnicom, imale su ove jamačno dosta posla, da ovu plodonosno ulažu, te jih nije potreba prisilila, razširiti krug svojih dioničara. Prirast dakle dioničke glavnice od g. 1873. do g. 1877., koji nam se ukazuje u prva tri stupca gornjega pregleda, potiče do 30.000 for. kraljevičke štedione sav od tri nove štedione, koje je su tom razdobju utemeljene, štediona naime bakarske, ogulinske i petrinjske.

Postotak uplaćene glavnice prama glavnici pravili ustanovljenoj najniži je dakako godina 1872. i 1873., kad je naime utemeljen veći dio naših štedionâ, te su se mnoge zadovoljile uplatom od 25 do 40 postotaka podpisane glavnice. Kasnije se nekojim od njih moralo uplatiti 50 a nekojim do 100 postotaka, te se s toga god. 1874. znatno povisuje postotak uplate. Al od ove godine počam ostaje on malne jednako visok i u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji i u hrv.-slav. Krajini. Štedionam doticala je uplaćena glavnica, te jim nije trebalo tražiti novih uplata od svojih dioničara.

Koliko je uplaćena dionička glavnica u razdobju 1868—1877 iznosila postotaka od ciele upravne imovine štediona svih naime njihovih pasiva, vidjeti će se iz sljedećega pregleda. (Gl. skriž. 35.)

O postotnom dielu uplaćene dioničke glavnice od ciele upravne imovine biti će još sgode koju primjetiti, kad se osvrnemo na samu upravnu imovinu i promotrimo sve njezine sastojine. Tuj nam je samo upozoriti čitaoca na faktum, koji se razabire iz gornjega pregleda, da je naime starijim štedionam dionička glavnica malne posve izčeznula medju ostalimi njihovimi pasivi, da su mladje štedione opet ponešto podigle njenu važnost, al da i kod njih prirast njezin zaostaje za prirastom ukupnih pasiva.

Skriž. Tab. 35. Godine — *Im Jahre*	Od ciele upravne imovine zapalo je uplaćenu dioničku glavnicu — *Vom gesammten Verwaltungsvermögen entfielen auf das eingezahlte Actiencapital*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom — *Im Ganzen*
	postotakâ — *Procente*		
1868	3.82	20.70	4.77
1869	3.30	8.08	4.01
1870	2.19	7.81	2.81
1871	2.12	7.75	2.60
1872	2.69	12.38	3.76
1873	8.29	13.92	8.80
1874	7.81	11.31	8.00
1875	6.79	10.71	7.19
1876	6.63	8.80	6.86
1877	6.16	8.70	6.16

da je napokon u cielom razdobju 1868—1877. postotni dio dioničke glavnice bio postojano viši kod štedionâ hrvat.-slavon. Krajine nego li kod štediona gradjanskoga diela domovine.

Sve štedione dužne su po pravilih svojih stvarati si pričuvnu zakladu, da se iz nje mogu nadoknadjivati eventualni gubitci. Pravila namienjuju joj ujedno vriela, iz kojih da se sastavlja i godimice množi. Medju timi vrieli svakako je najvažnije godišnji čisti dobitak, od kojega valja svake godine izlučiti stanoviti dio pričuvnoj zakladi. Kolik su dio opredielila pravila svake pojedine štedione, pokazuje nam skrižaljka II. priloga u predposljedna svoja dva stupca, izkazujuća način, kojim se dieli čisti dobitak. Po njih iznosi minimum postotka od čistoga dobitka, kojim se mora dotirati pričuvna zaklada: kod dvie štedione 5%, kod šestnaest njih 10%, kod dvie 15%, kod dvie 20%, kod tri 25% a kod osam njih nešto preko 33% ($^1/_3$). No veći dio pravila sadržaje i ustanovu tu, da će se toliki postotci čistoga dobitka davati u pričuvnu zakladu samo dotle, dok ova ne dosegne stanovita iznosa, ravna kod većine štedionâ polovini dioničke glavnice. Kad

Skriž. Tab. 34. Godine — *Im Jahre*	Dionička glavnica bila je ustanovljena — *Betrag des durch die Statuten und spätere Erhöhungen festgestellten Actiencapitals*			Dioničke glavnice bilo je uplaćeno — *Eingezahltes Actiencapital*					
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom — *Im Ganzen*	u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*		u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*		U cielom — *Im Ganzen*	
	u forintih — *in Gulden*			u forintih — *in Gulden*	u — *in* % od ustanovljena iznosa — *vom festgestellten Betrage*	u forintih — *in Gulden*	u — *in* % od ustanovljena iznosa — *vom festgestellten Betrage*	u forintih — *in Gulden*	u — *in* % od ustanovljena iznosa — *vom festgestellten Betrage*
1868	82.000	20.000	102.000	62.000	75.61	20.000	100.00	82.000	80.39
1869	142.000	20.000	162.000	92.000	61.80	20.000	100.00	112.000	69.11
1870	142.000	20.000	162.000	92.000	61.80	20.000	100.00	112.000	69.11
1871	164.500	40.000	201.500	103.250	62.70	35.000	87.50	138.250	67.60
1872	401.500	155.000	559.500	181.015	44.75	103.280	66.63	284.325	50.81
1873	1,494.500	185.000	1,679.500	761.134	50.93	127.500	68.92	888.634	52.91
1874	1,494.500	185.000	1,679.500	838.391	56.10	127.500	68.92	965.891	57.51
1875	1,524.500	209.000	1,733.500	817.862	55.61	151.500	72.49	999.362	57.65
1876	1,564.500	209.000	1,773.500	890.848	56.91	151.500	72.49	1,012.348	58.77
1877	1,564.500	249.000	1,813.500	899.505	57.49	167.735	67.36	1,067.240	58.85

[1]) Od godine 1847—1868. ne ima promjene u dioničkoj glavnici. Prva hrvatska štediona nije dioničke svoje glavnice od 40.000 for. srebra il 42.000 forinti a. vr., uplaćene podpuno već g. 1847., kasnije povisila.

dotle naraste, da će ju od čista dobitka zapadati manji dio. Ako li se pako kasnije opet usljed gubitaka smanji, da ju valja s nova nadopunjivati većimi onimi postotnimi dielovi čistoga dobitka.

Osim čista dobitka opredieljuju pravila naših štediona još sljedeća vriela, iz kojih da se množi pričuvna zaklada: višak od pristojba za prenos dionicâ, koji preostane, pošto se namire biljegovne pristojbe, za tiem uplate dioničara, koje jim propadnu ako ne održe rokovâ, opredieljenih jim za dalnje uplate, te sve zastarjele tražbine. Kod nekojih naći će se nadalje ustanova, da se dividenda na jednu dionicu izplaćuje samo u cielih forintih, a da će joj iznosi, manji od forinte, pripadati pričuvnoj zakladi. One štedione napokon, koje su po pravilih vlastne, povisiti svoju dioničku glavnicu izdanjem novih dionica, te ustanovljuju, da dioničare prve emisije ide pravo na stanoviti broj dionicâ nove emisije, pa da će se ove tek ako jih oni ne bi htjeli uzeti, prodati pod što bolju cienu, namienjuju ujedno pričuvnoj zakladi višak, koji poteče od te prodaje, kojim bi naime kupovnina pretekla nominalnu vriednost prodanih dionicâ [1]).

Koliko su sva ta vriela od god. 1868 do god. 1869. umnožila obću pričuvnu zakladu štediona u oba diela domovine, i koliko od godišnjega joj prirasta potiče od čistoga dobitka prošle godine te drugih vriela, pokazuje sljedeći pregled. (Gl. skriž. 36.)

Pričuvnu zakladu iznosom od 779 for., koja nam se prva ukazuje u gornjem pregledu, stvorila si je prva hrvatska štediona iz dobitka god. 1867., pošto nije cielih deset godina, iza kako joj se naime godine 1857. posve izcrpila pričuvna zaklada, namaknuta god. 1852., imala nikakve pričuve. I prva ta dotacija od 779 forinti jedva je vriedna spomena. Kasnijih godina tek potaknuo ju je silan tudji kapital, koji joj je sve to više priticao, da nastoji, kako će si svojimu povisiti jakom pričuvnom glavnicom. Bilansa njezina za god. 1877. izkazuje već pričuvnu zakladu od 79.948 forinti, koja sama iznosi malne trećinu pričuvne zaklade svih naših štediona.

Da li su ove u obće posvećivale dovoljnu pažnju pričuvnoj zakladi, kad su razdieljivale svoj dobitak, ne može se još prosuditi po gornjem pregledu. Zato valja promotriti s jedne strane sam iznos dobitka, polučena svake godine, a s druge razmjerje medju dielovi, koji su odatle zapali dioničku glavnicu, pričuvnu zakladu i ostale svrhe. Rezultate, do kojih nas je dovelo to iztraživanje predočiti ćemo, kad se osvrnemo na razdiobu čistoga dobitka. Da je u cielom pričuvna zaklada naših štediona relativno još malena, vidjeti će se u ostalom već iz sljedećega pregleda, pokazujućega kako se je od godine do godine mienjao omjer pričuvne zaklade prama iznosu uplaćene dioničke glavnice. (Gl. skriž. 37. na str. 33.)

Prama dioničkoj glavnici pričuvna je zaklada krajiških štedionâ relativno manja od pričuvne zaklade štedionâ u gradjanskom dielu domovine. No kao što u potonjem, pretiče počam od god. 1873. i u Krajini prirast pričuvne zaklade prirast dioničke glavnice, te joj je omjer prama potonjoj svakom godinom povoljniji. Krajiške pače štedione u tom razmjerno brže napreduju, te su se godine 1877. malne posve primakle štedionam gradjanske Hrvatske i Slavonije, pa da su nam pri ruci podatci za god. 1878. vidjeli bismo po svoj prilici, da su jih već i pretekle.

Tko poželi, proniknuti i u detalje, te se uvjeriti, kako se iznos pričuvnoj zakladi mienjao kod pojedinih štedionâ, naći će sav materijal u skrižaljci V. priloga.

Skriž. Tab. } 36.	Obća pričuvna zaklada iznosila je *Betrag des allgemeinen Reservefondes der Sparcassen*			Prirast pričuvne zaklade od godine do godine *Zunahme des Reservefondes gegen das Vorjahr*			Godišnji prirast potiče od *Von der Zunahme gegen das Vorjahr entfällt auf*: čista dobitka prošle godine *den Reingewinn des Vorjahres*			iz ostalih vriela *andere Quellen*		
Godine *Im Jahre*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U svem *Im Ganzen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U svem *Im Ganzen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U svem *Im Ganzen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U svem *Im Ganzen*
	u forintih — *Gulden*											
1868	779	—	779	+ 779	—	+ 779	779	—	779	—	—	—
1869	1.094	—	1.094	+ 315	—	+ 315	303	—	303	12	—	12
1870	18.072	429	18.501	+ 16.978	+ 429	+ 17.407	3.388	429	3.817	13.590	—	13.590
1871	23.826	1.000	24.826	+ 5.754	+ 571	+ 6.325	4.445	571	5.016	1.309	—	1.309
1872	33.180	1.729	34.909	+ 9.354	+ 729	+ 10.083	7.446	729	8.175	1.908	—	1.908
1873	88.884	4.986	93.870	+ 55.704	+ 3.257	+ 58.961	12.231	3.257	15.488	43.473	—	43.473
1874	123.314	9.756	133.070	+ 34.430	+ 4.770	+ 39.200	32.151	4.639	36.790	2.279	131	2.410
1875	169.992	15.183	185.175	+ 46.678	+ 5.427	+ 52.105	31.646	5.422	37.068	15 032	5	15.037
1876	190.479	23.023	213.502	+ 20.487	+ 7.840	+ 28.327	31.461 [2])	7.638	39.099	? [2])	202	? [2])
1877	228.177	33.823	262.000	+ 37.698	+ 10.800	+ 48.498	28.373	10.593	38.966	9.325	207	9.532

[1]) Uz obću pričuvnu zakladu, koja se stvarala iz svih ovih vriela, naći će se kod nekojih zavoda i posebne pričuvne zaklade, namienjene posebnoj svrsi, i to budi gubitkom na kurzu vriednostnih papira, budi kreditnim zadrugam, što su si jih neke štedione utemeljile. Mi jih u skrižaljci V. priloga, gdje se uz ostala pasiva izkazuju i pričuvne zaklade, nismo spojili sa obćom pričuvnom zakladom, već jih izkazujemo napose s toga, što se od potonje razlikuju svojom namjenom. A kako jim je iznos bio dosta neznatan, držimo, da se tuj na nje ne treba napose osvrnuti. Pod pričuvnom zakladom razumjevamo ovdje samo obću pričuvnu zakladu, onu naime, koju pod imenom „pričuvna zaklada“ razumjevaju i pravila štedionâ.

[2]) Tečajem g. 1876. upotriebili su neki zavodi u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji pričuvnu zakladu, da namire svoje gubitke. Ova s toga nije koncem godine 1876. veća nego li koncem god. 1875. ni toliko, koliko ju je dopalo iz dobitka g. 1875. Nismo dakle mogli sračunati, koliko od prirasta potiče iz drugih vriela.

Skriž. Tab. } 37. Godine — *Im Jahre*	Na svaku stotinu uplaćene dioničke glavnice došlo je pričuvne zaklade *Auf je 100 Gulden des eingezahlten Actiencapitals entfielen an Reservefond*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*
	forintî — *Gulden*		
1868	1.25	—	0.95
1869	1.19	—	0.97
1870	19.64	2.11	16.51
1871	23.07	2.86	18.00
1872	18.33	1.67	12.28
1873	11.68	3.91	10.56
1874	14.71	7.76	13.77
1875	20.05	10.02	18.53
1876	22.61	15.19	20 48
1877	25.37	20.16	24.55

Tuj vidjeti će medju ostalim, kako su godine 1876., u obće vrlo nepovoljne po naše štedionstvo, gubitci smanjili pričuvu kod pet štedionâ gradjanske Hrvatske i Slavonije. Ovim iznosila je ona koncem god. 1875.: 34.504 forinta, koncem god. 1876. samo 18.672 forinta, spala je dakle za 15.832 forinta. Pojav ovaj nije medjutim ni s daleka tako nepovoljan, kao što ovaj, što nam ga za istu godinu predočuje statistika austrijskih štediona. Od 303 štedione smanjila se ondje pričuva kod 72 i to ogromnim iznosom od 2.289.434 forinta, dočim joj se ovaj kod 231 podigao samo za 1,381.371 forint. U nas pako ima kraj umanjaja od 15.832 forinta prirast pričuvne zaklade kod ostalih štediona iznoseći 44.159 forinti, tako te se ona u cielom ne samo nije smanjila, već, kako nam to pokazuje gornji pregled 36., podigla od godine 1875. do god. 1876. za 28.327 forinti. A osim toga podje i onim našim štedionam, kojim je god. 1876. postradala pričuva, već god. 1877. za rukom, donekle bar nadomjestiti manjak prošle poslovne perijode.

Imajući pred očima najvažnije brojeve o svojini naših štediona, njihovoj dioničkoj glavnici i pričuvnoj zakladi, valja nam sad u njih potražiti odgovor na pitanje, iztaknuto već prije, koliko naime u te svojine ima jamstva i sjegurnosti po silni ovaj novac, što su ga štedionam povjerili ulagači.

Zato smo najprije za razdobje 1868—1877. omjerili svojinu štediona o kredit ulagača koncem svake godine. Računom svojim dodjosmo do rezultata, što nam jih za oba diela domovine izkazuje sljedeći pregled, iz koga se ujedno razabire i prirast svojine od godine do godine i to absolutnim iznosom i u postotcih. (Gl. skriž. 38.)

U relativnih brojevih posljednjih trijuh stupaca jasno nam se ukazuje faktum, da se posljednjih pet godina prirast svojine koli kod štedionâ gradjanskoga diela domovine toli kod štedionâ krajiških nije mogao takmiti sa sve to većom nalogom tudjega kapitala. Od godine je 1873. omjer svojine prama kreditu ulagača svakom godinom nepovoljnijim. God. 1873. imale su štedione na svaku 100 for. uložene glavnice 12.04 forinti, god. 1877. samo 9.51 forinti svojine.

Brojevi nam oni nadalje pokazuju, da je svojina krajiških štediona bila za svih deset godina relativno znatno veća, nego li svojina štediona u gradjanskom dielu domovine, da je dakle u njih bilo i više jamstva za uložen novac.

No dali su i one i naše štedione u obće, stvarajući si dioničku glavnicu i nadieljujući svake godine pričuvu, namakle uloženu kapitalu d o v o l j n u sjegurnost, o tom se još ne može izreći sud po samih brojevih gornjega pregleda, pošto se unapried ne da ustanoviti pravo razmjerje medju kreditom ulagača i svojinom štediona, te opredieliti minimum, što bi ga potonja prama uloženu kapitalu svakako doseći morala, da u normalnih odnošajih ne bude pogibelji po ulagače.

Ne ima dakle druge no uteći se sravnjujućoj statistici. Al dok ona drugdje obiluje materijalom po nas vrlo poučnim, tuj nas pravo ne može uputiti, što rade štedione u zemljah, gdje su na dobru glasu i sretno preživile mnogu buru, koliko su one nakupile svojine, da osjeguraju svoju klientelu. Upravo u tih zemljah utemeljene su one većim dielom po korporacijah javnoga prava, koje, kako već iztaknusmo, svojom imovinom jamče ulagačem. Koliko od te imovine ima jamstva, ne da se izraziti brojevi, pričuvna pako zaklada, o kojoj nam sravnjujuća statistika daje

Skriž. Tab. } 38. Godine *Im Jahre*	Sva svojina štedionâ (dionička uplaćena glavnica i pričuvna zaklada) *Eigenes Vermögen der Sparcassen (Eingezahltes Actiencapital und Reservefond)*			Prirast svojine od godine do godine *Zunahme des eigenen Vermögens gegen das Vorjahr*						Na svaku 100 forintî uložene glavnice došlo je svojine štedionâ *Auf je 100 Gulden des Einlagenstandes entfielen vom eigenen Vermögen der Sparcassen*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*		u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*		U cielom *Im Ganzen*		u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*
	u forintih — *in Gulden*			u forintih *in Guld.*	u — *in* %	u forintih *in Guld.*	u — *in* %	u forintih *in Guld.*	u — *in* %	forintî — *Gulden*		
1868	62.779	20.000	82.779	20.779	49.4	20.000	—	40.779	97.0	4.09	26.15	5.13
1869	93.094	20.000	113 094	30.315	48.3		—	30.315	36.6	3.85	9.04	4.28
1870	110.072	20.429	130.501	16.978	18.2	429	2.1	17.407	15.4	3.25	8.91	3.61
1871	127.076	36.000	163.076	17.004	15.4	15.571	76.2	32.575	24.9	2.90	9.32	3.39
1872	214.225	105.009	319.234	87.149	68.6	69.009	191.9	156.158	95.7	3.48	16.21	4.69
1873	850.018	132.486	982.504	635.793	297.9	27.477	26.1	663.270	207.7	11.35	19.73	12.04
1874	961.705	137.256	1,098.961	111.687	13.1	4.770	3.6	116.457	11.8	10.69	15.45	11.10
1875	1,017.854	166.683	1,184 537	56.149	5.8	29.427	21.4	85.576	7.8	9.53	14.68	10.03
1876	1,081.327	174.523	1,255.850	63.473	6.2	7.810	4.7	71.313	6.0	9.48	12.19	9.79
1877	1,127.682	201.558	1,329.240	46.355	4.3	27.035	15.5	73.390	5.8	9.10	12.69	9.51

podataka, samo je prva na redu, da nadomjesti gubitke i teret svali sa gospodarstva onih korporacija. Tek ako ne doteče ona, doći će red na njihovu imovinu.

Ako dakle i doznamo, kakav je kod tih štedionâ omjer pričuve prama uloženoj glavnici, to se ipak ne ćemo domoći prava mjerila, kojim da mjerimo sjegurnost, što ju uživaju ulagači naših štediona. Ovim je svojina štediona jedinim jamstvom. Drugdje ga ona samo povećuje.

Kraj svega toga držimo, da ne će ni tuj biti bez svake koristi sravnjivanje podataka naših sa podatci drugih zemalja, ako se naime stegnemo samo na one, gdje uz štedione utemeljene po samoupravnih tielih ima kao što u Austriji, Italiji i Pruskoj štediona privatnih družtva, ili gdje su kao što u Ugarskoj odnošaji ravni našim.

Zato sastavismo sljedeću skrižaljku, izkazujuću za napomenute zemlje omjer svojine štediona prama kreditu ulagača.

Skriž. Tab. 39.

Zemlje — *Länder*		Na svaku 100 forinti uložene glavnice došlo je svojine štediona *Auf je 100 Gulden des Einlagenstandes entfielen vom eigenen Vermögen der Sparcassen* for. — *Guld.*
Dalmacija — *Dalmatien*	1876	8.63
Kranjska — *Krain*	„	7.18
Tirolska — *Tirol*	„	6.57
Bukovina — *Bukovina*	„	6.12
Koruška — *Kärnten*	„	5.19
Galička — *Galizien*	„	5.01
Šlezka — *Schlesien*	„	5.00
Štajerska — *Steiermark*	„	4.87
Česka — *Böhmen*	„	4.66
Moravska — *Mähren*	„	4.51
Gornja Austrija — *Ober-Oesterreich*	„	4.05
Dolnja Austrija — *Unter-Oesterreich*	„	3.88
Solnogradska — *Salzburg*	„	3.60
Primorje — *Küstenland*	„	2.88
Ciela Austrija — *Oesterreich im Ganzen*	„	4.52
Ugarska — *Ungarn*	1875	12.81
Taljanska — *Italien*	1872	7.98
Pruska — *Preussen*	1875	5.20
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	1877	9.51

U Ugarskoj, gdje je svojina štediona godine 1875. dosegla iznos od 22.239.129 forinti, (18.837.731 for. uplaćene dioničke glavnice a 3.401.398 forinti pričuvne zaklade) a uložena glavnica iznosila 173.631.413 forinti, bijaše iste godine svaka stotina forinti uložaka zajamčena sa $12._{81}$ for. svojine. U nas samo sa $9._{51}$ for. Pa se ipak u ugarskoj publicistici pojaviše uvaženi glasovi i uzeše dokazivati, da su si štedione u obće stvorile premalenu dioničku glavnicu i premalo marile za pričuvu, pak da su upravo s toga propali i ulagačem nanjeli veliku štetu mnogi zavodi, u kojih je inače bilo životne snage, koji bi mogli bili odoljeti svojim gubitkom, te se opet oporaviti, da jim je bila veća svojina. Al kako ova nije odgovarala obsjegu njihova poslovanja, da su se morali prihvatiti likvidacije ili pače pasti pod stečaj.

A kao što ne ima dvojbe, da naše štedione nisu ni toliko osjegurale svojih ulagača, koliko ugarske, isto tako ne ćemo pogriešiti, ako uztvrdimo, da je prama omjernim brojevom, što jih gornji pregled izkazuje za ostale zemlje, omjer svojine prama uloženu kapitalu kod naših štediona samo prividno povoljnijim, te da nas u istinu rezultat sravnjivanja nikako ne može zadovoljiti. Jer dok je u nas svojina štedina, ako jim posao podje po zlu, jedinim utočištem ulagača, ima u austrijskih zemljah, Italiji i Pruskoj kraj pričuve još i jamstvo obćina i ostalih samoupravnih tiela a to vriedi svakako mnogo više, nego li neznatan onaj višak, kojim naš omjer svojine prama uložkom pretiče njihov postotak sjegurnosti. Osim toga ne valja smetnuti s vida ni okolnosti, da je u onih zemljah više ili manje stegnuto poslovanje štedionâ, da je državnoj upravi zajamčen znatan upliv, da su dakle one štedione svakako manje izvržene gubitkom, nego li štedione naše kojim se posao samo neznatno razlikuje od posla bankarskoga.

Sravnjivanje sa podatci drugih zemalja uvjerava nas dakle, da naše štedione u cielom nisu dovoljno pazile, kako jim silan prirast uložaka sve to više pretiče svojinu, te se napokon razvilo nerazmjerje, koje ne ide nikako u prilog ni samim štedionam niti njihovoj klienteli.

Ako se medjutim ne zadovoljimo samo prosjekom za cielu zemlju već se osvrnemo i na odnošaje, koji glede toga postoje kod pojedinih štediona, to će nam sljedeći pregled, koji za sve štedione redom onim kojim smo jih poredali po iznosu kredita ulagača u skrižaljci 18. na str. 20. izkazuje svojinu koncem godine 1877. i omjer joj prama uloženu kapitalu, dokazati, da oni naši zaključci vriede samo za štedione sa poslovanjem većega obsjega. (Gl. skriž. 40. na str. 35.)

Postotak sjegurnosti — omjer svojine prama uloženoj glavnici — u obratnu je dakle razmjerju sa kreditom ulagača. Najviši je kod onih štedionâ, kojim je povjereno najmanje uložaka, najniži kod onih, kojim kredit ulagača bud presiže milijun forinti bud mu se primiče.

Da je ulagačem onih štedionâ, kojim svojina iznosi 30 i više postotaka uložene glavnice, kapital dovoljno osjeguran, ne ima dvojbe. No tiem više valja onim štedionam, gdje postotak ovaj ne dosiže ni prosječna postotka za cielu zemlju, nastojati, da si svojinu množe od godine do godine, pa ako u tom i ne mogu sljediti velika prirasta uložaka, donekle bar podignu omjer njezin prama uloženu kapitalu. A to bi jim, sve da i neće povisiti dioničku glavnicu, lako bilo uz veliko povjerenje, što ga uživaju u obćinstvu i znatan dobitak, što ga svake godine polučuju od tudje glavnice. Neka se sklonu sniziti na kratko vrieme dividendu, pak je za malo godina pričuvna zaklada tolika, da će lako odoljeti i većim nepogodam. A dionička glavnica nositi će i uz to ljepih kamata dioničarom.

Da u ostalom ne budemo nepravedni, valja nam priznati, da su posljednjih godina gdjekoje i pošle tim putem, da će jamačno u tom i uztrajati, a da će se i ostale povesti za njihovim primjerom. U sljedećoj statistici možda se više ne će naći prigovor, komu se tuj nismo mogli oteti, da su naime štedione naše u cielom premalo pazile na sjegurnost svoje klientele. Mi se tomu svakako nadamo.

Temeljna glavnica i pričuvna zaklada bankovnih zavoda. Kod štediona naših iznosi, kako vidjesmo, dio-

Skriž. Tab. 40. Sjedište štedione *Sitz der Sparcasse*	Svojina koncem god. 1877. *Eigenes Vermögen zu Ende 1877* Uplaćena dionička glavnica *Eingezahltes Actien-capital*	Pričuvna zaklada *Reservefond*	Svota *Summe*	Na svaku 100 forinti uložene glavnice došlo je svojine — *Auf je 100 Gulden des Einlagenstandes entfielen vom eigenen Vermögen*
	forinti — *Gulden*			
u Zagrebu (I. hrv. št.)	42.000	79 948	121.948	2.24
u Osjeku (osječka)...	20.000	14.300	34 300	2.93
u Osjeku (sredot. št.).	60.000	3.701	63.701	7.55
u Varaždinu (varažd.)	20.000	13.536	33.536	4.60
u Zagrebu (obća šted. i zalagaona)......	100.000	5.061	105 061	14.61
u Djakovu	11.250	10.924	22.174	4.18
u Zemunu	20.000	4.145	24.145	5.81
u Vukovaru	20.000	17.845	37.845	10.75
u Mitrovici	30.000	10.376	40 376	11.57
u Osjeku (dolnjogr. št.)	33.725	—	33.725	10.02
u Karlovcu.........	50.000	15.690	65.690	21.81
u Novoj Gradiški ...	30.000	5 556	35.556	12.95
u Rumi...........	18.000	12.673	30.673	13.50
u Bjelovaru	20.000	817	20.817	10.04
u Sisku...........	50.000	14.961	64.961	34.65
u Vinkovcih	15.000	3.490	18.490	10.21
u Varaždinu (žup. št.)	50 000	4.631	51.631	31.69
u Karlovcih	20 000	7.612	27.612	16.60
u Bakru	21.000	67	21.067	15.53
u Kraljevici	31.825	1.876	33.791	23.05
u Požegi..........	30.000	1.010	31.010	22.97
u Brodu	12 500	2 070	11.570	10.86
u Senju...........	34.890	2.611	37.504	32.00
u Križevcih	35.970	5 536	41.506	35.39
u Pakracu	50 000	3.806	53.806	46.40
u Koprivnici	15.000	3 810	18.810	20.51
u Zagrebu (zagreb. št.)	50 000	1.423	51.423	57.77
u Našicah..........	30.000	1.031	31.031	47.42
u Samoboru	50.000	6.767	56.767	89.48
u Petrinji	24 000	574	24.574	42.02
u Slatini..........	19.780	1 198	20.978	17.88
u Virovitici	24.805	4 952	29.757	111.61
u Ogulinu..........	16 235	—	16 235	155.80
Svota — *Summe* ..	1,058.980	262.000	1,320.980 [1]	9.05

nička glavnica samo nešto preko 6% imovine, kojom one upravljaju. Preko devet desetina upravne imovine sastoji se od tudjega kapitala, što su ga nakupile bud u obliku štednih uložaka bud u drugih poslovih.

Mnogo veća važnost ide dioničku glavnicu kod naših bankovnih zavoda, pošto jim ne pritiče razmjerno ni s daleka toliko tudjega novca, koliko štedionam. Visoka temeljna glavnica treba jim osobito s početka, da si njom uzmognu steći razgranjenu klientelu i zadovoljivati njezinoj potrebi kredita. Pa kako jih u poslovanju njihovu i laglje mogu snaći gubitci, treba jim izdašno zaklonište. Inače svladala bi jih prva nepogoda.

Kolika je bila dionička glavnica koju su si bankovni naši zavodi svojimi pravili prvobitno opredielili, razabire se iz skrižaljke I. priloga. Od zavoda, osnovanih već s početka na dionice, dva su kasnije i to eskomptna banka u Zagrebu te komercijalna i eskomptna banka u Osjeku mienjale iznos svojoj glavnici. Prva, koja ju je s početka ustanovila na 500.000 forinti, odluči godine 1872. povisiti ju na 750.000 forinti. Višak bje odmah uplaćen, te je ona glavnicom od 750.000 forinti poslovala sve do god. 1878. Glavna skupština, koja se je sastala početkom te godine, prihvati predlog ravnateljstva, da se odkupom dionica glavnica opet smanji na prvobitni joj iznos. Eskomptna i komercijalna banka u Osjeku, kojoj je po pravilih imala glavnica iznositi milijun forinti, porazdieljen na 5000 dionica po 200 for. bila je s prva emitirala samo 2.500 dionica uz uplatu od 40 postotaka. No glavnicom od 200.000 for. poslovaše ona samo godina 1870. i 1871. U glavnoj skupštini od 20. veljače 1872. pohvali izvješće ravnateljstva ljep napredak zavoda, iztaknu medju ostalim kako on nastoji oko utemeljenja hipotekarne banke, te predloži, neka se u oči veće potrebe emitira druga serija dionica. Glavna skupština prihvati predlog, te je uplaćena dionička glavnica, pošto je emitirano 2.500 novih dionica uz uplatu od 40%, koncem g. 1872. iznosila 400.000 for. a koncem g. 1873., pošto je odredjena nova 10 postotna uplata na sve dionice, 668.080 forinti. Dogodjaji g. 1873. ne nanješe nijednomu naših zavoda tolike štete, koliku komercijalnoj i eskomptnoj banci osječkoj. Bilansa god. 1873. dovrši se gubitkom od 102.931 forint te bi, kako je pričuvna zaklada iznosila samo 32.016 forinti, valjalo bilo odpisati iznos od 70.915 forinti od dioničke glavnice. No jer su se predvidjali i drugi znatni gubitci, valjalo je po predlogu ravnateljstva iz dioničke glavnice za te ostale gubitke stvoriti rezervu, te je glavna skupština koncem god. 1874. zaključila, da se po dvie dionice, na koju je svaku uplaćeno 140 forinti, konvertiraju u jednu dionicu glaseću na 200 forinti. Tiem smanjio se broj dionica na 2.500 a iznos dioničke glavnice na 500.000 for. Pošto medjutim nije ni ona rezerva dotekla, predloženo bje glavnoj skupštini od 12. ožujka 1876., neka se dionička glavnica od 500.000 forinti reducira na 300.000 forinti. Glavna skupština prihvati i ovaj predlog. No zavoda samoga nije spasila. Dvie godine još je životario, a napokon god. 1878. pao pod stečaj.

Komercijalna banka u Zagrebu, založni zavod u Osjeku i vjeresijska banka u Sisku ne samo da nisu povisile prvobitne svoje glavnice, već je samo potonja od svojih dioničara potražila podpunu uplatu dionica, dočim se je sve do konca god. 1877. zagrebačka komercijalna banka zadovoljila uplatom od 60%, a osječki založni zavod uplatom od 30 postotaka.

O vukovarskom pako štedioničkom i eskomptnom družtvu te vinkovačkom štednom pripomoćnom družtvu, već smo jednom napomenuli, da su oba družtva bila s početka osnovana ne o dionice već o nedjeljne uplate svojih članova, te su se tek kasnije i to prvo god. 1875. a potonje god. 1876. pretvorila u dionička družtva. Do konca god. 1877. bijahu dionice vukovarskoga eskomptnoga družtva podpuno, a dionice vinkovačkoga štednoga i pripomoćnoga družtva uplaćene sa $41._{12}$%.

Kao što štedione dužni su i bankovni zavodi stvarati si iz dobitka i drugih vriela i to onih istih, što jih ustanovljuju i pravila štediona, obću pričuvnu zakladu. Kako su zadovoljivali toj dužnosti, pokazuje skrižaljka V. priloga. Najbolje dotirala je po njoj pričuvu eskomptna banka u Zagrebu, kojoj je ona još i god. 1877., prem su ju već nepovoljni rezultati godina 1876. i 1877. smanjili za 20.000 forinti, sama iznosila preko dvie trećine pričuve

[1]) Medju ovim iznosom i iznosom izkazanim u skrižaljci 38. na str. 33. ima razlika od 8.260 for., koja potiče odatle, što u ovom pregledu nije uračunana dionička glavnica dioničke štedione u Koprivnici, koja, u likvidaciji od god. 1875., nije koncem god. 1877. imala nikakve uložene glavnice.

svih bankovnih zavoda. I komercijalna banka u Zagrebu podiže ju do god. 1877. na 16.916 forinti. Pričuvna pako zaklada eskomptne i komercijalne banke u Osjeku propade sva godine 1874. Kasnije ovaj zavod ne samo da nije dospio, stvarati si novu pričuvu, već mu velikim gubitkom nisu doticale ni rezerve za gubitak, što si jih je stvorio iz dioničke glavnice. Ostalim je zavodom pričuvna zaklada razmjerno vrlo neznatna.

Da bude bolji pregled o promjenah, što jih je u razdobju od godine 1869. do god. 1877. doživila svojina bankovnih zavoda, uplaćena naime dionička glavnica i pričuvna zaklada, sastavismo sljedeću skrižaljku 41. Ujedno izkazujemo u njoj omjer potonje prama prvoj i omjer ciele svojine prama svoti ciele upravne jim imovine.

U uplaćenu dioničku glavnicu uračunani su i poslovni uložci, što su jih članovi vukovarskoga i vinkovačkoga štednoga i pripomoćnoga družtva izplatili prije nego li što su se ova družtva pretvorila u družtva dionička. Prvo obavilo je god. 1876. likvidaciju tih uložaka, koji su po bilansi god. 1875. iznosili 322.102 forinta, te se zadovoljilo dioničkom glavnicom od 100.000 forinti. Umanjaj ovaj doprinesao je dosta znatan dio razlici, koja se u gornjem pregledu ukazuje medju uplaćenom glavnicom godina 1875. i 1876. Ostali dio potiče od redukcije dioničke glavnice, izvedene po osječkoj komercijalnoj i eskomptnoj banci.

Velike pako diferencije, koje će se glede toga naći medju brojevi prijašnjih godina, tumače se povisivanjem i smanjivanjem dioničke glavnice dvijuh najvećih bankovnih zavoda u našoj domovini, osječke i zagrebačke eskomptne banke.

Isto tako kriva su ova dva zavoda većim dielom i umanjaju pričuvne zaklade, koji se godina 1874. i 1877. pokazuje u gornjem pregledu. Prvi izgubio je cielu svoju pričuvu s gubitaka godine 1873., drugi smanjio ju je god. 1877. od 73.261 na 51.651 forinta.

Posljednji stupac gornje skrižaljke dokazuje brojevi tvrdnju našu, da kod bankovnih nam zavoda ide svojinu njihovu mnogo veća važnost nego li kod štediona. Dok je ona kod potonjih koncem godine 1877. iznosila samo $8._{04}$ postotka od ciele upravne imovine, bilo je koncem iste godine na svaku stotinu forinti upravne imovine bankovnih zavoda $33._{70}$ forinti svojine. S druge je pako strane pričuvna jim zaklada znatno manja prama dioničkoj glavnici nego li kod štediona. Tuj ima koncem god. 1877. samo $4._{77}$ forinti pričuve na svaku stotinu temeljne glavnice, a kod štedionâ $24._{55}$ forinti.

---

5. Sva upravna imovina štediona i bankovnih zavoda.

Upravna imovina štediona. Pošto smo u posljednja dva odsjeka promotrili najvažnije sastojine upravne imovine štedionâ: kredit ulagača, temeljnu glavnicu i pričuvnu zakladu, valja nam prije nego li predjemo na pitanje, kako one njom upravljaju, te ju upotrebljuju na korist svoju i korist ulagača, osvrnuti se i na ostale važnije stavke, što jih njihove bilanse uvršćuju u pasiva a ponajpače na razmjerje medju pojedinimi dielovi upravne imovine.

Sastavljajući iz ovih bilansa glavne preglede, nismo jih mogli detaljirati više, nego li to čini skrižaljka V. priloga. Svaka štediona drži se tuj svoga knjigovodstva. Jedne izkazuju napose i sve najmanje stavke svojih pasiva, druge stežu više njih u jednu, te bi jim zadalo mnogo posla, kad bi jih možda u posebnih izkazih morale razlučivati. Nije dakle, ako smo htjeli, da pod svaki naslov sakupimo samo istovrstne brojeve, bilo druge, već u „ostala pasiva" stisnuti sve one stavke, što jih jednako ne zaračunavaju sve štedione. Tuj spojismo medju ostalim predplaćene kamate od aktivnih glavnica, jamčevine, pologe, specijalne pričuve i t. d., napose pako izkazasmo uz temeljnu glavnicu, kredit ulagača i zakladu pričuvnu još iznos kolajućih doznačnica, nedignutih dividenda, pričuvnih zaklada vjeresijskih družtva, što su jih stvorile neke štedione, zaklade namienjene činovničtvu zavodâ (mirovinsku i pripomoćnu zakladu), vjerovnike, reskompt mjenica te račun dobitka i gubitka.

Da budu podatci skrižaljke V. priloga sravnjivi za sve štedione, morali smo osim toga kod gdjekojih štediona dirati i u sam iznos svih pasiva, te će one naći, da jim se ovaj, kako ga izkazuje napomenuta skrižaljka, ne sudara s onim, što su ga one uvrstile u svoju bilansu, već da je nešto viši. U računu dobitka i gubitka našli smo naime medju troškom nekoje stavke, koje se po svih ostalih namiruju iz čistoga dobitka, kao što n. p. tantijeme ravnateljstvu, nagrade podieljene činovničtvu kraj

Skriž. / *Tab.* 41. Godine *Im Jahre*	Svojina bankovnih zavoda *Eigenes Vermögen der Bank-Institute*: Uplaćena dionička glavnica *Eingezahltes Actiencapital*	Pričuvna zaklada *Reservefond*	Svota *Summe*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) *Zunahme (+) oder Abfall (-) gegen das Vorjahr*: uplaćene dioničke glavnice *des eingezahlten Actiencapitals*	pričuvne zaklade *des Reservefondes*	ciele svojine *des eigenen Vermögens*	Na svaku 100 forinti uplaćene dioničke glavnice bilo je pričuvne zaklade *Auf je 100 Gulden des eingezahlten Actiencapitals entfiel ein Reservefond von*	Na svaku 100 forinti ciele upravne imovine bilo je svojine *Auf je 100 Gulden des gesammten Verwaltungsvermögens entfiel an eigenem Vermögen*
	forinti — *Gulden*							
1869	300.000	—	300.000	—	—	—	—	29.75
1870	521 898	1.190	523.088	+ 221.898	+ 1.190	+ 223 088	0.22	31.89
1871	564.104	4.911	569.015	+ 42.206	+ 3.721	+ 45.927	0.87	21.50
1872	1.004.284	29.090	1.033.374	+ 440.180	+ 24.179	+ 464.359	2.89	25.66
1873	2,023.912	74.325	2.107.237	+ 1,028.628	+ 45.235	+ 1,073.863	3.65	50.03
1874	1,977.603	70.182	2.047.785	— 55.309	— 4.143	— 59.452	3.52	44.98
1875	2,119.602	83.495	2,203.097	+ 141.999	+ 13.313	+ 155.312	3.94	40.94
1876	1,697.500	90.626	1.788.126	— 422.102	+ 7.131	— 414.971	5.31	37.91
1877	1,704.112	83.328	1.785.440	+ 6.612	— 9.298	— 2.686	4.77	33.70

njihovih redovitih beriva, prinesak pričuvnoj zakladi i t. d. Ove smo stavke s toga pribrojili dobitku, a jer se ovaj tiem povisio, podigao se ujedno i sav iznos pasiva. U tom postupku ima možda nešto samovolje, al je bio neobhodno potrebit, da se u pregledih poluči istovrstnost i sravnjivost podataka.

Uz materijal ponešto nedostatan ima u skrižaljke V. priloga svakako dosta detalja, pače toliko, da ga ovdje, gdje nam je izticati samo glavne momente naše statistike, svega niti ne treba uzeti na oko. Iznos neuplaćenih dividenda, kolajućih doznačnica, i pričuve vjeresijskih družtva vrlo je neznatan, te ga nestaje medju ostalimi stavkami upravne imovine. Ako dakle i ovaj spojimo s „ostalimi pasivi", ne će se tiem vriednost sljedećih pregleda ni malo smanjiti.

Kako su se pojedini dielovi upravne imovine svih naših štediona absolutnim iznosom mienjali od god. 1868. do god. 1877., pokazuje sljedeći pregled, sastavljen po skrižaljci V. priloga. (Gl. skriž. 42.)

Mirovinskoj zakladi, namienjenoj obskrbljivanju činovnika, pridržasmo posebno mjesto u gornjem pregledu za to, da se vidi, kako joj je još godine 1877. bio iznos neznatan prama veliku broju osoblja, služećega štedionam. Samo četiri štedione: bjelovarska, osječka, vukovarska i I. hrvatska u Zagrebu sklonuše se, uzimati svake godine nešto od dobitka i odatle si stvarati posebnu mirovinsku zakladu. Sve ostale davaju činovnikom samo tantijeme od čista dobitka, te jim prepuštaju, neka se sami brinu za svoju budućnost. Al bi one po našem mnienju koristile više i činovničtvu i samim sebi, da se povedu za primjerom onih štedionâ, koje su u svoje ruke uzele obskrbljivanje osoblja, te da svake godine od onoga diela čistoga dobitka, koji bi imao zapasti činovničtvo, po koju svoticu ulože u mirovinsku zakladu.

Stavci „vjerovnici", u kojoj ide svakako najvažnije mjesto vjerovnike u kontokorentu i koja odgovara stavci „dužnika" medju aktivi, bio se je godine 1874. s dogodjaja godine 1873. iznos znatno podigao. No posljednjih godina kao da su štedione nastojale, riešiti se što više moguće dugova te vrsti. Reeskompt mjenica uspješnim je sredstvom štedionam, da doskoče nedostatku gotovine. Gdjekoja služiti će se reeskomptom i za to, da si razgrani poslovanje i steće što veći dobitak. Eskomtujuć naime mjenice svoje klientele uzimati će tolike kamate i provizije, da joj još preostane višak, ako mjenice, providiv jih svojim podpisom, dade u reeskompt drugomu zavodu. Već ovako polučiti će dobitak a ovaj još povećat, jer će novac, koga su se reeskomptom domogle, uložiti u posao. Po gornjem pregledu znatno je posljednjih godina narasao iznos toj stavci, te se to donekle protumačuje i tiem, što se je u isto doba moralo vraćati vanredno mnogo uložaka, a štedione nisu uvjek mogle držati u zalihi toliko gotovine, da uzmognu zadovoljiti zahtjevom svojih interesenta. Iz bilansa samih ne razabire se u ostalom sav obsjeg reeskomptovanja. Za to trebalo bi znati, kolike su se svote u tom poslu svake godine prometnule. Al o tom imamo podataka samo od jednoga zavoda, prve hrvatske štedione, koja nam je na našu molbu sastavila izkaz, iz koga doznajemo, da je ona sama godine 1877. reeskomptirala mjenica od 17 naših štediona u ukupnom iznosu od 2,557.430 forinti.

Brojevi posljednjega stupca gornjega pregleda, izkazujući svu upravnu imovinu štediona, sami su po sebi dovoljnim dokazom ljepu razvoju našega štedionstva i povjerenju, što ga uživaju u občinstvu. Institucija, kojoj je u razmjerno kratku vremenu uz naše nepovoljne ekonomske odnošaje pošlo za rukom, privući si ogromnu glavnicu od preko 16 milijuna forinti, stekla si je svakako znatnih zasluga, te bi krivo učinio svatko, tko bi našim štedionam s mana, što će jih naći u njihovu ustrojstvu i poslovanju posve porekao važnost i korist po napredak našega gospodarstva. Samo ne valja ove precienjivati.

O posljednjem pregledu osniva se sljedeća skrižaljka, iz koje će se vidjeti, kako se za posljednjih deset godina mienjalo razmjerje medju pojedinimi dielovi upravne imovine štedionâ. (Gl. skriž. 43. na str. 38.)

Prama veliku postotku uložena novca, komu se doduše tečajem ovih deset godina dosta znatno mienjao relativni iznos, al ga nikad nije bilo izpod 80 postotaka svih pasiva, gube svoju važnost sve ostale stavke upravne imovine.

Razmjerje medju njezinimi pojedinimi dielovi, koje se ukazuje u gornjem pregledu za cielu zemlju, stvorile su medjutim samo veće štedione. Da se kod manjih dostaje veće važnosti njihova svojina, već smo napomenuli, kad je ob ovoj bio govor. A sljedeća skrižaljka, koja nam razmjerje ono predočuje za svaku pojedinu štedionu, pokazati će, koliko se kod njih snizuje i postotni dio uložene glavnice te ga pače relativnim svojim iznosom svojina štediona i presiže.

Skriž. Tab. 42.	Upravna imovina stedionâ - *Verwaltungs-Vermogen der Sparcassen*								
Koncem godine *Zu Ende des Jahres*	Kredit ulagača *Guthaben der Einleger*	Uplaćena dionička glavnica *Eingezahltes Actiencapital*	Obća pričuvna zaklada *Allgem Reservefond*	Mirovinska zaklada *Pensionsfond*	Vjerovnici *Creditoren*	Reescompt *Reescompt*	Dobitak *Reingewinn*	Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	Ukupno *Zusammen*
	forinti - *Gulden*								
1868	1.612 500	82 000	779	1.113		–	18 561	4.591	1,719.547
1869	2.639.489	112.000	1 091	1 113	—	–	33.790	9.174	2.796.960
1870	3.616.726	112.000	18 501	3.192	110.000	-	55 398	24 757	3.940 574
1871	4,802.401	138.250	24 826	5.410	211 095	19.750	77.516	38.819	5,318.067
1872	6.800.714	284.325	31 909	8.779	167.513	32.800	119.506	84.084	7.562.630
1873	8.156.683	888.631	93 870	16.083	323.256	173.325	295.529	142.335	10,089.715
1874	9,900.249	965.891	133.070	21 278	429.672	206.749	258 588	156.062	12.071.559
1875	11,813.355	999.362	185.175	23.034	260.656	182.224	259.507	182.438	13.905.751
1876	12,838.492	1,042.318	213.502	28.309	265.761	358.290	249.995	172 906	15,169.603
1877	13,971.786	1.067.240	262.000	32.146	281.950	406.905	308.431	194.629	16.525.087

Skriž. Tab. 43. Godine / *Im Jahre*	Od ciele upravne imovine štedionâ zapalo je — *Vom Gesammt-Verwaltungsvermögen der Sparcassen entfielen auf*							
	kredit ulagačâ / *das Guthaben der Einleger*	uplaćenu dioničku glavnicu / *das eingezahlte Actiencapital*	obću pričuvnu zakladu / *den allgem. Reservefond*	mirovinsku zakladu / *den Pensionsfond*	vjerovnike / *die Creditoren*	reeskompt / *den Reescompt*	dobitak / *den Reingewinn*	ostala pasiva / *sonstige Passiven*
	postotakâ — *Proceten*							
1868	93.78	4.77	0.04	0.06	—	—	1.08	0.37
1869	94.37	4.01	0.03	0.04	—	—	1.21	0.34
1870	91.78	2.84	0.47	0.08	2.79	—	1.41	0.63
1871	90.30	2.60	0.46	0.10	3 97	0.37	1.46	0.74
1872	89.92	3.76	0.16	0.12	2 22	0.43	1.97	1.12
1873	80.84	8.80	0 93	0.15	3.20	1.71	2 93	1.44
1874	82.01	8.00	1.10	0.17	3.56	1.71	2.14	1.31
1875	84.95	7.19	1.33	0.17	1.88	1.31	1.87	1.30
1876	83.31	6.86	1.40	0.18	1.75	2.36	1.65	2.49
1877	84.55	6.46	1.58	0.19	1.70	2.46	1.87	1.19
Prosjekom *Im Durchschnitte*	**85**.17	**6**.39	**1**.08	**0**.16	**2** 30	**1**.55	**1**.92	**1**.13

Skrižaljka ova dieli, da zapremi što manje prostora, upravnu imovinu samo u četiri diela: kredit ulagača, dioničku glavnicu, pričuvu i ostala pasiva. Same štedione poredane su po iznosu novca, uložena kod njih koncem godine 1877. (Gl. skriž. 44.)

Poznavajući vriela, iz kojih si naše štedione namiču upravnu imovinu, pokušali smo iztražiti, koji odnošaji glede toga postoje u drugih zemljah evropejskih, al kako nismo našli potrebita materijala u sunarodnoj statistici, što ju je izdao kr. statistički ured taljanski, morali smo se stegnuti na sravnjivanje sa štedionami ugarskimi i austrijskimi. Podatke o prvih uzeli smo iz petoga tečaja ljetopisa kr. statističkoga ureda ugarskoga, koji izkazuje imovinu štediona koncem godine 1875. Za austrijske služila nam je napomenuta već razprava „Die österreichischen Sparcassen im Jahre 1876:"

Potonja dieli upravnu imovinu samo u tri diela; kredit ulagača, pričuvnu zakladu i ostala pasiva. Prama njoj morali smo, da bude moguće sravnjivanje, priudesiti razdiobu pasiva za naše i ugarske štedione. Kako su po nas od osobita interesa odnošaji ugarskih štedionâ, ustrojenih poput štediona naših, razredismo sljedeću skrižaljku, koja predočuje rezultate našega sravnjivanja, kraj toga i tako, da se iz nje uzmogne razabrati, koji postotni dio ciele upravne imovine ide i druge neke važnije dielove upravne imovine kod štediona naših a koji kod štediona ugarskih. Brojevi sljedeće skrižaljke svi se tiču god. 1875., pošto za Ugarsku ne imamo novijih podataka. (Gl. skriž. 45. na str. 39.)

Medju ugarskimi i našimi štedionami ne ima dakle bitnije razlike glede relativnih iznosa pojedinih dielova njihove upravne imovine. Kredit ulagača iznosi joj tuj i tamo nešto preko 80 postotaka. Postotni dio svojine ugarskih štedionâ za dva je postotka veći od postotnoga diela dioničke glavnice i pričuve naših štediona. Prvoj podigli su u Ugarskoj relativni iznos nekoje veće štedione, kojim dionička glavnica presiže milijun forinti, a kako se je štedionstvo ondje prije razvilo nego li u nas, imale su njezine štedione i više vremena stvaranju pričuvne zaklade. Da kod ugarskih zavoda ide manji postotni dio vjerovnike nego li u nas, nije vjerojatno te je sva prilika, da je razlika samo prividna, te da potiče od različita zaračunavanja. Što napokon ostala pasiva ugarskih štedionâ presižu postotnim dielom naša, razjasnjuje se donekle već tiem, što su one znatno razgranile posao uložaka na doznačnice. Ovi iznosili su ondje koncem godine 1875. 4,426.492 forinta, kod nas samo 37.241 forint.

Podatci, što jih imamo ob austrijskih štedionah, sižu sve do god. 1870., te je kod njih kao što god. 1875. tako i godina prijašnjih kredit ulagača iznosio preko 93 postotka upravne imovine. Od ostatka ide joj 4.89 postotaka

Skriž. Tab. 44. Sjedište štedione / *Sitz der Sparcassen*	Od upravne imovine koncem g. 1877. zapalo je / *Vom Verwaltungs-Vermögen zu Ende 1877 entfielen auf*			
	kredit ulagačâ / *das Guthaben der Einleger*	uplaćenu dioničku glavnicu / *das eingezahlte Actiencapital*	pričuvnu zakladu / *auf den Reservefond*	ostala pasiva / *sonstige Passiva*
	postotakà — *Procente*			
u Zagrebu (I. hrvatska štediona)	95.60	0.71	1.40	2.26
u Osjeku (osječka štediona)	86.12	1.48	1.06	11.01
u Osjeku (sredotočna štediona)	89 11	6.36	0.40	3 80
u Varaždinu (varaždinska šted.)	80.73	2.21	1.50	15.56
u Zagrebu (obća šted. i zalagaona)	79.60	11.07	0.56	8.77
u Djakovu	94.62	2.01	1.95	1.42
u Zemunu	88 19	4 25	0 88	6 68
u Vukovaru	84.09	4.78	4.26	6 87
u Mitrovici	84.91	7.30	2.52	5.21
u Osjeku (dolnjogradska štediona)	71 01	7.12	—	21.87
u Karlovcu	77.17	12 83	4.02	5.98
u Novoj Gradiški	84.50	9.23	1.71	4.56
u Rumi	83.66	6.62	4.66	5.06
u Bjelovaru	88.31	8.52	0 35	2 82
u Sisku	61.81	16.14	4.92	16.80
u Vinkovcih	86 04	7.15	1.66	5.15
u Varaždinu (županijska štediona)	52 38	15 20	1.40	31.62
u Karlovcih	79 77	9.59	3.65	6.99
u Bakru	84.40	13.07	0.03	2.50
u Kraljevici	76.96	16.80	0.99	5.25
u Požegi	77.05	17.12	0.57	5.26
u Brodu	81.86	7.63	1.27	9.21
u Senju	73.63	21.90	1.64	2.83
u Križevcih	67.91	20.82	3 20	8.07
u Pakracu	52.86	22.80	1.73	22.61
u Koprivnici	76.38	12.51	3.18	7.93
u Zagrebu (zagrebačka štediona)	59.93	34.35	0.95	4.77
u Našicah	65.16	29.88	1.02	3.94
u Samoboru	29.56	23.30	3.15	43.99
u Petrinji	60.50	25.26	0.59	13.65
u Slatini	64.42	29.09	1.76	4.73
u Virovitici	38.28	45.18	9.02	7.52
u Ogulinu	23.48	36.56	—	39.96
Prosjekom *Im Durchschnitte*	**84**.55	**6**.39	**1**.08	**7**.98

Skriž. Tab. } 45. Štedione — *Sparcassen*	Od upravne imovine koncem g. 1875. zapalo je — *Vom Verwaltungs-Vermögen zu Ende 1875 entfielen auf*							
	kredit ulagačâ *das Guthaben der Einleger*	svojinu štediona — *das eigene Vermögen*: uplaćenu glavnicu *eingezahltes Actiencapital*	pričuvnu zakladu *Reservefond*	Svota *Summe*	ostala pasiva — *sonstige Passiven*: vjerovnike *die Creditoren*	dobitak *den Reingewinn*	ostala *sonstige Posten*	Svota *Summe*
	postotakâ — *Procente*							
ugarske — *ungarische*	82.16	8.91	1.61	10.52	0.59	1.95	4.78	7.32
hrvatske — *kroatische*	84.95	7.19	1.33	8.52	1.88	1.87	2.78	6.53
austrijske — *österreich.*	93.51	—	—	4.89	—	—	—	1.60

pričuvnu zakladu, koja jim dielomice nadomješćuje temeljnu glavnicu. A za sva ostala pasiva preostaje samo $1_{.60}$ postotaka.

Upravna imovina bankovih zavoda. S formalne strane jedva bi se dale točno označiti granice, koje u nas diele štedione od bankovnih zavoda. Uz jednako ustrojstvo bave se istimi poslovi. Jedan te isti zakon uredjuje jim pravne odnošaje. No da medju radom njihovim, kako se je ovaj razvijao u praksi, ima nekih razlika, da jih u našoj statistici punim pravom lučimo, vidjelo se već kod statistike uložaka, temeljne jim glavnice i pričuve, te će nas o tom uvjeriti i sastav njihove upravne imovine.

Ovu crpe i jedni i drugi iz istih vriela, al se bankovni zavodi njimi služe drugom mjerom nego li štedione. Dok su potonjim štedni uložci najizdašnjim izvorom, odakle si namiču sredstva svomu poslovanju, to se kod bankovnih zavoda s njimi natječu: uplate njihovih dioničara, koje jih paće posljednjih godina pretiću, uložci na doznačnice, vjerovnici kontokorentni i t. d. Koliko jim važe ova vriela absolutnim iznosom i kakvo je medju njimi brojevno razmjerje, razabrati će se iz sljedećega pregleda sastavljena za razdobje 1869—1877. (Gl. skriž. 46.)

Gledajući upravnu imovinu naših štedionâ, mogli smo se uvjeriti, da se je ona i u cielom i u pojedinih svojih sastojinah razvijala i poslje godine 1873. Koncem ove godine iznosila su jim pasiva 10,089.715, koncem godine 1877.: 16.525.087 forinti, narasla su dakle za cielih 6.435.372 forinti ili 63 postatka. Do jedine stavke vjerovnika naći će se ako i ne tolik a ono svakako dosta znatan prirast i kod svih pojedinih joj dielova. Štedionam se dakle ne da poreći postojan napredak, te jim valja priznati, da su se uspješno borile sa posljedicami krize.

Bankovnim zavodom ne mogu toga u cielom posvjedočiti absolutni brojevi gornjega pregleda. Što je bilo napredka, taj potiče iz prve četiri godine njihova poslovanja. Poslje god. 1872. zapinje jim rad. Dionička glavnica se smanjuje, uz nju moraju se nadomještati gubitci iz pričuve, posao ulaganja na doznačnice gubi važnost, dobitka ima i absolutno i relativno svake godine manje, „ostala pasiva“ rastu s toga, što medju njimi ima godine 1874.: 101.176 forinti, godine 1875.: 126.252 forinta a godine 1877.: 262.162 forinta rezerve za gubitke, ciela napokon upravna imovina podigla se od god. 1873. do godine 1877. samo za 1,096.714 forinti ili 25 postotaka.

Svatko će se medjutim, tko se osvrne na specijalne izkaze skrižaljke V. prilogâ i promotri razvoj svakoga pojedinoga zavoda, uvjeriti, da sve, što tuj rekosmo, valja samo o skupu svih bankovnih zavoda, pa da je nepovoljnim rezultatom, koji nam se ukazuju u gornjem pregledu, kriva ponajviše komercijalna i eskomptna banka

Skriž. Tab. } 46. Godine *Im Jahre*	Upravna imovina bankovih zavoda — *Verwaltungs-Vermögen der Bankinstitute*								
	Uplaćena dionička glavnica *Eingezahltes Actiencapital*	Štedni uložci *Spareinlagen*	Pričuvna zaklada *Reservefond*	Mirovinska zaklada *Pensionsfond*	Doznačnice *Cassascheine im Umlaufe*	Vjerovnici *Creditoren*	Dobitak *Reingewinn*	Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	Ukupno *Zusammen*
	u forintih — *in Gulden*								
1869	300.000	212.173	—	—	214.700	251.152	21.930	8.273	1,008.228
1870	521.898	402.872	1.190	—	262.200	371.612	50 921	29 761	1,640.457
1871	564.104	689.926	4.911	134	473.000	740 714	121 218	51.503	2,615 810
1872	1,004.284	1,088.634	29.090	2.530	171.000	1,205.253	197.118	25.315	1,026.221
1873	2.032.912	616 673	74 325	5.367	402.500	809.461	168.222	93.743	1,203.203
1874	1.977 603	1,134.823	70 182	7.200	301.100	718 919	171.521	171.479	4,552.830
1875	2.119.602	1,402.001	83.495	8 938	319 550	1,044.501	169.529	203.769	5,381.388
1876	1,697.500	1,688.115	90.626	10.518	208.450	781 315	169.517	71.320	4,717 361
1877	1,704.112	1,702.020	81.328	11.875	237 700	1,005.754	111.360	445.768	5,299.917
	u postotcih od ciele upravne imovine — *in Procenten von der Summe der Passiven*								
1869	29.75	21.01	—	—	21.29	24.91	2.17	0.81	100.00
1870	31.81	24.56	0.07	—	15.98	22.65	3.10	1 83	100.00
1871	21.32	26.08	0.18	0 01	17 88	28 00	4.58	1.95	100.00
1872	22.95	27.01	0 72	0.06	11.77	29 91	1.89	2.63	100 00
1873	48.36	14.67	1.76	0.12	9.57	19.26	4 00	2.26	100.00
1874	43.44	24.92	1.54	0.16	6.61	15.79	3.77	3.77	100.00
1875	39.39	26.05	1.55	0.17	6.50	19.11	3.15	3.78	100.00
1876	35.98	35.78	1.92	0.22	4.12	16.56	3.59	1.53	100.00
1877	32.15	32.11	1.53	0.23	4.18	18.98	2 10	8.42	100.00

u Osjeku. Najveći dio ostalih zavoda nije izgubio povjerenja u obćinstvu. Poslovi uspjevahu jim i posljednjih godina, te nas napredak njihov može tim više zadovoljiti ako uzmemo na um, koliko su banke stradale u našem susjedstvu.

Razmjerje medju raznimi sastojami upravne imovine bankovnih zavoda, što nam ga pokazuju relativni brojevi gornjega pregleda, promjenilo se posljednjih godina ponajpače u tom, što su si štedni uložci stekli veću važnost o trošku dioničke glavnice. God. 1873. iznosila je potonja $48._{36}$, god. 1877. samo $32._{15}$ postotaka upravne imovine toliko dakle, koliko i štedni uložci. — God. 1877. uvrštena su u stavku „ostala pasiva" 262.162 forinta rezerve za gubitke osječke komercijalne i eskomptne banke, te 122.101 for. reeskompta, izkazana u bilansah vinkovačkoga štednoga i pripomoćnoga i vukovarskoga eskomptnoga družtva. Odatle tolik postotni dio te stavke.

Kao što kod štediona, pokušali smo i kod bankovnih zavoda postotni dio, koji ide pojedine sastojine njihove upravne imovine, sravniti s onim, što nam ga predočuju statistike bankovnih zavoda ugarskih i austrijskih i to V. tečaj statističkoga ljetopisa kr. ugarskoga statističkoga ureda i razprava „Oesterreichs Bank- und Credit-Institute in den Jahren 1870—1876".[1]) Prvi sadržaje podatke samo za god. 1875. Morali smo dakle i za austrijske i za naše zavode upotriebiti brojeve za istu godinu. Za sravnjivanja valjalo nam se nadalje osvrnuti na okolnost, da si nekoji od austrijskih i ugarskih zavoda namiču novac izdavanjem založnica (Pfandbriefe), dočim toga naš nijedan ne čini, a da se visok iznos založnica znatno dojimlje razmjerja medju sastojinami upravne imovine. S toga sračunasmo najprije postotni dio, koji ondje ide njezine dielove, ako se založnice ne izluče, a za tiem, da bude veća sravnjivost, postotni jim dio, ako se založnice smetnu s vida. Računom svojim došli smo do brojeva, sadržanih u sljedećoj skrižaljci 47.

Skriž. } 47. *Tab.* } Od ciele upravne imovine koncem god. 1875. išlo je *Vom Gesammt-Passivstande zu Ende 1875 entfielen auf*	Bankovni zavodi — *Bankinstitute*				
	ugarski *ungarische*	austrijski *österreichische*	ugarski *ungarische*	austrijski *österreichische*	hrvatski *kroatische*
	ako se založnice ne izluče *ohne Ausscheidung der Pfandbriefe*		ako se založnice izluče *mit Ausscheidung der Pfandbriefe*		
	postotakâ — *Procente*				
dioničku glavnicu — *das Actiencapital*	45.23	25.19	48.16	38.15	39.39
založnice — *das Pfandbriefcapital*	10.01	33.17	—	—	—
štedne uložke — *Einlagen auf Büchel*	15.42	} 10.77	17.14	} 16.11	26.05 } 32.55
doznačnice — *Cassenscheine*	6.86		7.62		6.50
vjerovnike — *die Creditoren*	10.80	17.23	12.00	25.78	19.41
pričuvnu zakladu — *den Reservefond*	1.02	3.32	1.14	4.97	1.55
dobitak — *den Gewinn- und Verlust-Conto*	1.73	0.96	1.93	1.43	3.15
ostala pasiva — *sonstige Passiven*	8.93	9.06	11.71	13.56	3.95

[1]) Napisao ju g. H. Ehrenberger u III. tečaju (1877.) mjesečnika „Statistische Monatsschrift" str. 441. i slj.

Postotnim dielom dioničke glavnice još su dakle g. 1875. naši bankovni zavodi preticali zavode austrijske. Al kako jim je kasnije spala dionička glavnica, razmjerje se to po svoj prilici promjenilo. Najviše iztiču se naši zavodi visokim postotnim dielom uložaka na knjižice i doznačnice. U Ugarskoj iznosili su ovi samo $24._{76}$, u Austriji $16._{11}$, u nas $32._{55}$ postotaka upravne imovine. I dobitak bio je u nas po gornjem pregledu relativno veći. No je li slobodno suditi po toj skrižaljci, naši su zavodi svakako premalo marili za pričuvnu zakladu. Od njihove upravne imovine ide ovu samo $1._{55}$ postotaka, dočim je ona kod ugarskih zavoda razmjerno dva puta, a kod austrijskih malne tri puta veća. Naše banke griešile su u tom kao što i štedione. Dok se nisu trebale tužiti na svoje poslove, sav su dobitak razdieljivale dioničarom, a nisu mislile, da mogu stvari okrenuti i na gore, pa da bi tada jaka pričuva i dioničarom bila od velike koristi. Prošlost jih je u ostalom i same poučila, da nisu pravo radile, te će u buduće svojoj pričuvi jamačno posvećivati više pažnje.

---

6. Uporaba upravne imovine.

Štedione. Novac, što si ga štedione namiču štednimi uložci i drugimi poslovi, moraju one plodonosno ulagati, da mogu ukamaćivati uložene glavnice i namirivati trošak svoje uprave. Tiem vrše one i drugu stranu svoje zadaće, posreduju naime medju ponudom i tražnjom kapitala i ovaj privode raznim granam produkcije.

Pravo štedionâ, odlučivati o samom načinu, kojim će upotrebljivati upravnu imovinu, u većem je dielu država stegnuto, gdjegdje jim pače posve oteto. U Francezkoj n. pr. vlastne su štedione razpolagati samo svojom svojinom, koju su si stekle baštinami ili darovi posebnika te podporami departemenata ili obćina. Štedne pako uložke dužne su ulagati u državnu blagajnu pologa, a ova njimi kupuje državnu rentu. U istu svrhu upotrebljuje jih i englezko povjerenstvo za odplaćivanje državnoga duga, komu pritiču štedni uložci privatnih i poštovnih štedionâ. U njemačkih državah štedione su većinom upućene, da upravnu svoju imovinu ulažu u zajmove, osjegurane hipotekami, a kraj toga dopušteni su jim i drugi neki poslovi. Pravila štedione teltovske, koja služe uzorom ostalim pruskim štedionam, ovlašćuju ju na pr., da uz zajmove hipotekarne kupuje državne obveznice ili vriednostne papire, s onimi izjednačene, da na nje predujmljuje novac, da izdaje zajmova okružju ili obćini, da napokon eskomptuje i mjenice, ali da u potonji posao ne smie uložiti više od dvie trećine svih svojih aktiva. Svimi ovimi poslovi mogu se po regulativu od god. 1844. baviti i austrijske štedione, kojim je kraj toga slobodno, predujmljivati novac zalagaonam ili zavodom, osnovanim o načelu uzajemnosti, kupovati si pod nekojimi uvjeti nekretnine te ulagati novac u vjeresijske zavode.

Svigdje gdje je državna vlast označila štedionam pravac, kojega da se drže upravljajući svojom imovinom, išlo se za tiem, da se tudji novac, koji pritiče štedionam, ulaže s jedne strane sjegurno i ulagači što više osjeguravaju, a da ga štedione s druge strane, pošto su dužne vraćati ga ulagačem, čim to ovi uztraže, i lako mogu realizirati.

No kako već ovih zahtjeva nije lako svesti u sklad, to je još teža zadaća, koja se nameće upravam naših štedionâ.

Jer ne samo da su one dužne paziti, da upravnu svoju imovinu smještaju uz što veću sjegurnost, a da ujedno ne griešе proti najglavnijemu načelu bankovne tehnike, po kojem zavodi ne smiju davati kredita dugotrajna, dok sami uživaju kredit na kratko vrieme, već jim valja nastojati i oko toga, kako će jim uložene glavnice nositi korist toliku, da mogu kraj upravna troška i ukamaćivanja štednih uložaka namirivati još i dividende dioničara. Svih trijuh zahtjeva ne će zadovoljivati sam po sebi nijedan način ulaganja upravne imovine. Hipotekarnimi zajmovi smješta se ona n. pr. na sjegurnu mjestu, al jer se ovi vrlo sporo vraćaju, mogle bi štedionu snaći velike neprilike, kad bi u nju uložila svu ili bar veći dio svoje imovine. Ako je novac upotriebila za posao eskomptovni ili kupovanje državnih papira, lako će ga realizirati. No od jednoga i drugoga posla može osobito za vrieme krize poteći znatna pogibelj, a kraj toga ne nose državni papiri ni dosta visokih kamata. Štedionam ne ima dakle druge, no da što raznovrstnije ulažu svoju upravnu imovinu, pa da se tada prednosti i mane pojedinih posala izjednačuju, te će vješta uprava gledati najviše na to, da obćenitim okolnostim novčana tržišta i odnošajem mjestnim priudešuje razmjerje medju pojedinimi poslovi, u koje je vlastna ulagati novac.

Našim štedionam nisu u tom vezane ruke nikakvim zakonom. Jedino jih donekle stežu ustanove njihovih pravila. Što ove ustanovljuju, ne treba nam potanje priobćiti, jer i onako ne izcrpljuju svega poslovanja, te se o njem jedino po rezultatih t. j. brojevih naše statistike daje izreći valjan sud. Napomenuti ćemo samo, da su sve štedione bez iznimke vlastne, eskomptovati mjenice, na kojih se obično traže tri podpisa a teku na tri ili najviše četiri mjeseca, pozajmljivati novac na zemljišta i kuće uz pupilarnu sjegurnost, kupovati i prodavati državne obveznice i ravne jim u prometu vriednostne papire, predujmljivati na papire ove novac te pozajmljivati ga obćinam i zavodom, osnovanim o načelu uzajemnosti. Veći dio pridržao si je za tiem pravo, izdavati predujmove na dragocienosti, zlatni i srebrni novac te se baviti poslom kontokorentnim. Gdjekoje predujmljuju novac i na ostalu robu, neke nakupile su si i nekretnina. Nekoje štedione kao što n. pr. karlovačku, našičku, osječku dolnjogradsku ovlašćuju napokon pravila, da do stanovita iznosa pomažu obrtnikom, pozajmljujući jim manje iznose (obično do 50 for.) jedino uz njihovu obveznicu (osobni kredit).

Stanje aktivnih glavnica koncem godina, što jih obsiže naša statistika, izkazuje skrižaljka V. prilogâ za svaku pojedinu štedionu, te nam, osnivajuća se o njihovih bilansah, predočuje bar obsjeg svih važnijih jim posala. Nedostatci materijala, što smo jih već po više puti iztakli, priečili su nas doduše i tuj, da posebno mjesto namienimo svakomu od načina, kojimi štedione upotrebljuju upravnu svoju imovinu. Pod stupac „mjenice“ morali smo n. pr. uvrstiti i iznos mjenica kreditnih družtva, koja postoje kraj nekih štedionâ i iznos ostalih mjenica. Sa hipotekarnimi zajmovi spojismo zajmove obćinam, al je iznos ovim vrlo neznatan te jih izdavaše samo nekolicina štediona. Stupac „predujmovi“ obsiže nadalje predujmove na vriednostne papire i predujmove na dragocienosti i ostalu robu, pošto jih neki zavodi u svojih bilansah ne luče. Pod „ostalimi aktivi“ valja napokon tražiti pologe, jamčevine, trošak utemeljiteljni i sve ostale stavke, što jih štedione osim onih, koje su napose izkazane u skrižaljci V. priloga, još zaračunavaju medju svojimi aktivi. No kako je vidjeti, trebalo je stezavanja samo kod posala manje važnosti. I onaj tko želi potanje iztraživati poslovanje naših štediona, naći će tomu u skrižaljci V. priloga i u skrižaljci VII., koja izkazujući i godišnji promet u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom, prvu znatno dopunjuje, obilat materijal. Ovaj je pače tolik, da ga mi tuj ni s daleka ne možemo izcrpiti, te smo zadovoljili svojoj dužnosti, ako koju reknemo samo o glavnih rezultatih, koji nam se ukazuju u obje one skrižaljke, i tiem, kako su već ovi vrlo zanimivi, potaknemo one, kojih se tiče, na dalnje proučavanje detaljâ.

Koliko su aktiva svih naših štedionâ iznosila koncem god. 1868—1877. i koje je medju pojedinimi jim dielovi bilo percentualno razmjerje, pokazuje nam sljedeći pregled, sastavljen po skrižaljci V. priloga. (Gl. skriž. 48. na str. 42.)

Prvih godina bijaše po tom upravna imovina vrlo povoljnim razmjerjem razdieljena na glavne poslove, u koje ju naše štedione običavaju ulagati. Zajmovi na nekretnine natječu se sa eskomptom mjenica pače ga i pretiču. Oba ova posla ide nešto preko 60 postotaka svih aktiva. Ostatak ulagahu dielomice u predujmove na robu i vriednostne papire a dielomice u kupovanje ovih papira. Štedionam kao da je tad pošlo za rukom, svesti u sklad sva ona tri zahtjeva, što smo jih prije iztaknuli. Jednu trećinu imovine namieniše poslu zajmovnom, gdje je ona, ako se i ne vraća tako brzo kao što u drugih poslovih, svakako najsjegurnije smještena. Dvie jim pako trećine preostaše, koje su lako mogle realizirati, te su jim one uz to nosile i veću korist nego li zajmovi hipotekarni. Al već god. 1871. uze poslovanje njihovo udarati drugim pravcem, te se posao eskomptovni razvijati o trošku ostalih posala. Čim je više rasla upravna imovina, tiem je više rasao i portefeuille mjenica. Od godine 1875. iznosi on preko 54 postotka svih aktiva. Hipotekarnim zajmovom preosta jedva jedna petina, predujmovom niti jedna desetina, a efektom spade postotni dio od $24._{74}$ na $5._{27}$ postotaka.

Uzmemo li na um, kolika je fluktuacija štednih uložaka kod naših štediona, kako su povratci uložaka posljednjih godina iznosili preko 90 postotaka uplate, morati ćemo priznati, da su štedione u nas, ulažući svoju upravnu imovinu, više nego li drugdje dužne paziti na laku i brzu povrativost pozajmljenih glavnica. Prama svomu ustrojstvu moraju one nadalje nastojati i oko dobitka svojih dioničara, te za to birati one poslove, koji jim nose najveću korist. S jednoga i drugoga gledišta znatne su prednosti posla eskomptovnoga. S toga i nije čudo, da ga uprave naših štedionâ više njeguju nego li sve ostale poslove, na koje jih ovlašćuju njihova pravila.

No prem mu se ni sa stanovišta narodnogospodarskoga ne da poreći vriednost kao sredstvu vrlo prikladnu, da se zadovoljuje potreba kredita trgovaca i obrtnika, to ipak držimo, da štedione naše nisu udarile pravim putem, kad su njemu za volju uzele u posljednje doba posve zanemarivati zajmove hipotekarne, te je po našem mnienju opravdana želja, da jim odsele posvećuju više pažnje. Prvi

Skriž. Tab. } 48. Koncem godine *Zu Ende des Jahres*	Aktiva svih štediona — *Activstand sämmtlicher Sparcassen*									
	Gotovina *Cassabarschaft*	Mjenice *Wechselvorrath*	Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	Predujmovi na vried. papire, dragocienosti i robu *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen u. sonstige Waaren*	Efekti *Effecten*	Nekretnine *Werth an Realitäten*	Ulozi kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Creditinstituten*	Dužnici *Debitoren*	Ostala aktiva *Sonstige Activa*	Sva aktiva *Sämmtliche Activa*
	a) u forintih — *in Gulden*									
1868	68.249	447.351	509.149	240.550	425.507	5.488	—	—	23 253	1,719.547
1869	78.188	790.059	891.900	364.747	626.963	12.467	—	1.500	31.136	2,796.960
1870	92.393	1,224.276	1,322.813	487.906	707.908	42.801	13.173	1.500	47.804	3,940.574
1871	205.009	1,908.278	1,720.162	634.028	636.745	83.969	36.013	39.010	54.853	5,318.067
1872	276.048	3.477.639	1.961.673	711.402	712.252	109.265	40.272	163.597	110.482	7,562.630
1873	387.887	4,577.620	2,560.066	1,181.168	686.062	128.925	2.494	382.623	182.870	10,089.715
1874	316.237	6,417.683	2.651.301	1,141.975	656.701	135.925	53.881	496.315	201.541	12,071.559
1875	346.012	7,536.776	2,848.912	1,342.038	900.590	201.964	120.315	399.114	210.030	13,905.751
1876	432.393	8.340.217	3,009 523	1,359.749	874.621	267.847	113.886	512.671	258.696	15,169.603
1877	502.285	9,012.099	3,441.877	1,491.878	875.447	301.465	127.888	595.902	176.246	16.525.087
	b) u postotcih svih aktiva — *in Procenten der sämmtlichen Activa*									
1868	3.97	26.01	29.61	13.99	24.71	0.32	—	—	1.35	100.00
1869	2.79	28.25	31.89	13.01	22.11	0.45	—	0.05	1 12	100.00
1870	2.34	31.07	33.57	12.38	17.96	1.08	0.33	0.04	1.23	100.00
1871	3.85	35.88	32.35	11.92	11.97	1.58	0.67	0.73	1 05	100.00
1872	3.65	45 99	25.96	9.40	9.42	1.41	0.53	2.16	1.45	100.00
1873	3.84	45.37	25.37	11.70	6.80	1.27	0.02	3.79	1.84	100.00
1874	2.62	53.16	21 96	9 49	5.44	1.12	0.44	4.11	1 66	100.00
1875	2.49	54 20	20.49	9.65	6.47	1.45	0.86	2.87	1.52	100.00
1876	2 85	54 98	19.83	8.96	5.76	1.76	0.75	3.38	1.73	100.00
1877	3 04	54.53	20.83	9.02	5.29	1.83	0.77	3.60	1 09	100.00

je tomu razlog taj, što je novac u mjenicah, ma se one i vrlo strogo prosudjivale po cenzorih, riedko kad tako sjegurno uložen kao što u zajmovih, osjeguranih hipotekom. Sjegurnosti ove ne bi smiele s metnuti s vida osobito one štedione, kojim štedni uložci iznosom svojim nerazmjerno presižu njihovu svojinu. U naših će za tiem okolnostih štedione samo onda pravo vršiti svoju zadaću, ako će, promičući s jedne strane interese obrta i trgovine, s druge strane isto toliko gledati i na probitak poljodjelstva. Ima doduše mnogo istine u tvrdnji onih, koji vele, da one po svom ustrojstvu, po načinu, kojim si same namiču upravnu imovinu, nisu dorasle, toj grani produkcije davati sav onaj kredit, koji njoj upravo treba. Tuj da ima ponajprije kredit imobilarni. Ovaj se hoće gospodaru da si namiče i nadopunjuje temeljnu glavnicu, koja će se tek nakon mnogo godina posve reproducirati. Takva kredita da on u štedionâ neće naći, jer da se ove ne mogu odreći prava, odpovjedati zajam, ako to uztreba. Odpovjedivost pako da se s njim ne da svesti u sklad. Gospodaru da treba nadalje kredit, kojim će si nadomještati upravnu glavnicu, al ga on ne osjegurava svojim nekretnim dobrom već svojim poštenjem, svojom vještinom. Osobnomu tomu kreditu neće se istina tako dugi rokovi kao što kreditu imobilarnomu, no u mnogih slučajevih ne će s posebina te vrsti gospodarstva, s nesjegurnosti i nejednakosti priroda, kojim ne odlučuju samo ljudski um i ljudska ruka, s promienljivosti ciena gospodarskih produkta, doteći ni kredit od tri ili četiri mjeseca, koji se obično daje obrtu i trgovini. Gospodar biti će tad prisiljen tražiti kredit, što ga Dr. Marchet u svom djelu „Der Kredit des Landwirthes“ nazivlje kreditom agrikolnim i to n. pr., ako bude žetva loša na 4—6 mjeseci, ako ga i sljedeća iznevjeri na 16—18 mjeseci, ako si kani nabaviti strojeva, koji se tek za dvie do tri godine reproduciraju, i na koju godinu. Potrebu agrikolna kredita mogu zadovoljivati samo zavodi oni, koji su za to stvoreni i uredjeni. Dr. Marchet mnije, da bi tomu valjalo priudesiti zadruge sustava Raiffeisenova i Schulze-Delitzschova, te jih spojiti sa velikim centralnim zavodom, koji bi jim privodio potrebite glavnice. Po svem tom mogle bi dakle štedione gospodara pravom koristi služit samo onda, ako mu treba kredit tako kratak, kako ga uzimlju trgovci i obrtnici.

Da su razlozi, kojimi Dr. Marchet u napomenutoj svojoj knjizi i drugih svojih djelih vojuje za posebnu organizaciju gospodarskoga kredita osnovani, obćenito se priznaje, te bi trebalo da se njegovi predlozi uzmu i u nas ozbiljno proučavati i koliko moguće izvoditi. No dok se u nas takva organizacija ne privede životu, dok u obće ne imamo nijednoga zavoda, namienjena samo zemljištnoj vjeresiji, a gospodarstvo s nedostatka toga strada, držimo, da su uz vjeresijske zadruge i štedione naše zvane, sredstvi svojimi promicati interese poljodjelstva. Ako jim kredit, što ga po svom ustrojstvu mogu davati na nekretnine, i ne bude organičnim, to će on ipak, pošto se zajmovi hipotekarni po štedioničkih pravilih mogu vraćati i u obrocih te se u normalnih odnošajih ne će odkazivati prije ustanovljena roka, bolje odgovarati potrebi naših gospodara nego li kredit, što bi ga inače bili prisiljeni tražiti kod posebnikâ.

Da štedionâ, ako razmjeran dio upravne imovine ulože u zajmove hipotekarne, ne će snaći neprilike, dokazuje izkustvo, što su ga same stekle prijašnjih godina pak i primjer štedionâ u ostalih evropejskih zemljah. Internacijonalna statistika, izradjena kr. talijanskim statističkim uredom, sadržaje medju ostalim i sljedeći pregled, izkazujući, koliko su kod štediona raznih zemalja hipotekarni zajmovi iznosili postotaka od svih njihovih aktiva. (Gl. skriž. 49. na str. 43.)

Jesu li dakle štedione u većem dielu država mogle i preko 60 postotaka svoje upravne imovine ulagati u hipotekarne zajmove, pa kraj toga uspjevati i odoljivati

Skriž. Tab. 49.	Godine *Im Jahre*	Hipotekarni zajmovi iznosili su postotakà od svih aktiva *Die Hypothekar-Darlehen in Procenten vom Gesammt-Activstande*
Badenska — *Baden*	1873	69.01
Kralj. Saksonska — *Königr. Sachsen*	1871	68.70
Meklenburžka — *Mecklenburg*	1872	68.51
Turinžke države — *Thüringische Staaten*	1872	68.53
Brema — *Bremen*	1874	65.23
Bavarska — *Bayern*	1869	62.30
Austrija — *Oesterreich*	1874	60.88
Oldenburžka — *Oldenburg*	1872	59.16
Pruska — *Preussen*	1874	51.92
Danska — *Dänemark*	1872	46.51
Ugarska — *Ungarn*	1873	40.02
Taljanska — *Italien*	1872	20.96
Norvežka — *Norwegen*	1873	20.82

težkim krizam, to je sva prilika da bi naše štedione bez ikakve pogibelji mogle tomu poslu namienjivati bar 30 do 40 % svoje imovine. Tiem bi joj podigle sjegurnost, a promakle razvoj našega gospodarstva.

Kako je u naših štedionâ neznatan obsjeg poslu hipotekarnih zajmova prama poslu eskomptovnom, toliko se još ni ne razabire iz gornjega pregleda, koliko iz podataka skrižaljke VII. priloga, izkazujuće godišnji promet u glavna tri posla: eskomptu mjenica, hipotekarnih zajmovih i predujmovih na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu. Podatci ovi izcrpljeni su iz izkazâ o poslovnom prometu, što jih štedione sastavljaju za svaku godinu. Po njih vidjeti će se u sljedećoj skrižaljci, koliko je u forintih svake godine mjenica s jedne strane eskomptovano i prolongirano a s druge izplaćeno, koliko hipotekarnih zajmova izdano i povraćeno i napokon koliko predujmova što izdano što prolongirano a koliko jih povraćeno. (Gl. skriž. 50.)

Prispodabljanje prometa u ova tri posla bilo bi male vriednosti, da imamo podataka samo za jednu ili dvie godine. Kredit koji se njimi daje, vrlo je različit. Na mjenice i zaloge on je kratkotrajan. I eskompt i predujmovi teku obično samo na tri mjeseca. Zajmove pako hipotekarne podieljuju i naše štedione na dulje vrieme pače na više godinâ, pridržavši si samo pravo odpovjedi. Dok se dakle u prva dva posla jedan te isti novac više puti prometne tečajem jedne godine, promet bi jim i onda, da štedione jednakom pažnjom paze sva tri posla, znatno presizao promet u poslu hipotekarnih zajmova. Al kako podatci naši obsižu cielih deset godina, vriede oni već s toga, što se iz njih može razabrati relativni prirast prometa u sva tri posla, te se po njem izreći sud o smjeru, kojim je udarilo poslovanje naših štediona.

Da jasnije predočimo godišnji prirast prometa u sva ova tri posla, da se nadalje vidi, kako se je mienjalo razmjerje medju iznosi, što su jih štedione u nje svake godine uložile, koliko napokon postotaka iznosi povratak pozajmljena novca u sva tri posla, dodajemo sljedeći pregled, sadržavajući o tom relativne brojeve. Relativni prirast sračunali smo tiem, što smo primitak i izdatak te sav promet godine 1868. uzeli = 1, a o tu jedinicu omjerili primitak, izdatak i sav promet kasnijih godina. (Gl. skriž. 51. na str. 44.)

Eskomptovanje mjenica napreduje dakle već prvih pet godina mnogo brže nego li izdavanje hipotekarnih zajmova i predujmova. A odkad su počele poslovati štedione, utemeljene godina 1872. i 1873. prirast je onomu poslu razmjerno još veći. Za cieloga decenija, što ga obsiže gornji pregled, promet se u poslu eskomptovnom podvadeseterostručio, dočim je on u poslu zajmovnom bio god. 1877. samo četiri, u poslu pače predujmovnom niti četiri puta tolik, kolik godine 1868.

Štedione koje potiču iz godina 1872. i 1873. bile su prve godine svoga rada namienile hipotekarnim zajmovom dosta znatan dio svoje upravne imovine. Odatle i visok iznos zajmova godine 1873. No sljedećih godina ne samo da su se tomu poslu otudjile, već bi se po predposljednjem stupcu skrižaljke 51. koji nam izkazuje omjer povratka tih zajmova prama iznosu zajmova, podieljenih iste godine, dalo naslućivati, da su uzele nastojati, kako će jim se novac, što su ga s početka uložile u taj posao, što prije opet povratiti za to, da njim za tiem uzmognu podignuti svoj portefeuille mjenica.

Tko u ostalom uzme iztraživati promet pojedinih štediona, što ga izkazuje skrižaljka VII. priloga, vidjeti će, da oni iznosi, koji su po gornjoj skrižaljci 50. svake godine izdani u poslu hipotekarnih zajmova, potiču većim dielom od tri štedione, prve naime hrvatske u Zagrebu i dvie u Osjeku i to osječke i slavonske sredotočne, a da

Godišnji promet stedionâ u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom.

Jährlicher Verkehr der Sparcassen im Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte.

Skriž. Tab. 50. Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*	Eskompt mjenica — *Wechsel-Escompte*			Hipotekarni zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*			Predujmovi na vried. papire, dragocienosti i ostalu robu *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren*		
	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Sav promet *Gesammtumsatz*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Sav promet *Gesammtumsatz*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Sav promet *Gesammtumsatz*
	u forintih — *in Gulden*								
1868	1.772.908	1,737.271	3.510.182	309 260	12.016	321.276	375.555	380.432	755.987
1869	2,595.143	2,552.435	5.117 578	113 507	30.756	411.263	575.188	450.991	1,026.179
1870	4,211.855	3,777.638	7,989.493	509.100	78.187	587.287	719.688	596.525	1,316.213
1871	5.988.411	5,301.439	11,292.880	512.648	115 299	627.947	925.645	779.523	1,705.168
1872	10,929.194	9.360.133	20.289.627	546.010	304.499	850 509	1,087.188	1,009.814	2,097.002
1873	22.439 955	21.339.974	43,779.929	1.177.237	578.844	1,756.081	2,095.010	1,625.244	3,720.254
1874	24,537.861	22.697.798	17.235.659	457.238	366.003	823 241	1.657.266	1,696.459	3,353.725
1875	31.211.721	30.092 628	61.301.319	491.739	294.128	785.867	1,924.504	1,342.038	3,266.542
1876	34,246 241	33.442 800	67.689.011	583.797	123.186	1,006.983	1,357.459	1,339.748	2,697.207
1877	36,272.319	35.600.167	71.872 816	931.637	499.283	1,430.920	1,558.414	1,426.285	2.984.699
Ukupno *Zusammen*	174,205.968	165,905.586	340,111.554	5,932.173	2,702.201	8,634.374	12,275.917	10,647.059	22,922,976

Skriž. / Tab. 51. Godine / Im Jahre	Godišnji prirast iznosâ — *Jährliche Zunahme der Beträge*: izplaćenih u — *welche verausgabt wurden im*: poslu eskomptovnom *Wechsel-Escompte*	poslu zajmovnom *Darlehens-Geschäft*	poslu predujmovnom *Vorschuss-Geschäft*	povraćenih u — *welche rückgezahlt wurden im*: poslu eskomptovnom *Wechsel-Escompte*	poslu zajmovnom *Darlehens-Geschäft*	poslu predujmovnom *Vorschuss-Geschäft*	svega prometa u — *des Gesammt-Verkehrs im*: poslu eskomptovnom *Wechsel-Escompte*	poslu zajmovnom *Darlehens-Geschäft*	poslu predujmovnom *Vorschuss-Geschäft*	Od cieloga prometa u sva tri posla ide — *Vom Gesammt-Verkehr in den drei Geschäften entfielen auf das*: eskomptovni posao *Escompte-Geschäft*	zajmovni posao *Darlehens-Geschäft*	predujmovni posao *Vorschuss-Geschäft*	Od izdatka povraćeno je u poslu — *Von der Ausgabe wurden rückgezahlt im*: eskomptovnom *Escompte-Geschäft*	zajmovnom *Darlehens-Geschäft*	predujmovnom *Vorschuss-Geschäft*
	ako se podatci za god. 1868. uzmu = 1 — *wenn die Daten pro 1868 = 1 angenommen werden*									postotakâ — *Procente*					
1868	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	76.19	7.01	16.50	98.00	3.90	101.31
1869	1.46	1.31	1.53	1.17	2.56	1.19	1.16	1.38	1.36	77.79	6.71	15.50	98.36	7.74	78.10
1870	2.37	1.64	1.92	2.17	6.50	1.56	2.67	1.82	1.74	80.76	5.93	13.31	89.69	15.35	82.88
1871	3.37	1.65	2.46	3.05	9.59	2.05	3.22	1.95	2.25	82.88	4.61	12.51	88.58	22.50	84.21
1872	6.16	1.76	2.89	5.39	25.31	2.66	5.78	2.61	2.77	87.32	3.66	9.02	85.61	55.76	92.89
1873	12.66	3.80	5.57	12.28	48.17	4.27	12.47	5.47	4.92	88.87	3.58	7.55	95.09	48.32	77.57
1874	13.81	1.18	4.41	13.06	30.00	4.46	13.16	2.56	4.43	91.88	1.60	6.52	92.50	80.06	102.36
1875	18 17	1.60	5.12	17.32	24.17	3 53	17.16	2.41	4.32	93.79	1.21	5.00	96.41	59.82	69.73
1876	19.31	1.90	3.61	19.25	35.22	3.52	19.28	3.13	3.57	94.82	1.41	3.77	97.65	72.48	98.69
1877	20.16	3.01	4.15	20.19	41.55	3.75	20.47	4.15	3.95	94.02	1.87	3.91	98.15	53.59	91.52

sve ostale štedione učestvaju u tom poslu dielom vrlo neznatnim prama njihovu broju. Napomenute tri štedione izdale su hipotekarnih zajmova godinâ 1868.: 246.804, 1869.: 335.293, 1870.: 476.678, 1871.: 423.958, 1872.: 317.013, 1873.: 836.405, 1874.: 273.494, 1875.: 158.686, 1876.: 268.076, 1877.: 563.045 forinti, sve ostale pako štedione godinâ 1868.: 62.456, 1869.: 78.214, 1870.: 32.422, 1871.: 88.690, 1872.: 228.997, 1873.: 340.832, 1874.: 183.744, 1875.: 333.053, 1876.: 315.721, 1877. napokon: 368.592 forinta.

Proučavanjem specijalnih izkaza, što jih sadržaje skrižaljka V. priloga naći će se nadalje da razmjerje medju pojedinimi načini ulaganja upravne imovine, koje se za sve naše štedione razabire iz gornje skrižaljke 48. nije pravim izrazom odnošaja, koji u tom postoje kod većega diela tih zavoda, već da prosjek onaj rezultira samo od velikih brojeva nekolicine štediona.

Dokazom tomu neka bude sljedeći pregled, koji nam daje odgovor na pitanje, kako se je kod svake od naših štediona za posljednjih pet godina promjenilo razmjerje medju poslovi, u koje običavaju ulagati upravnu imovinu. Da ne zapremimo previše prostora, sračunali smo relativne brojeve samo za prvu i potonju godinu toga razdobja, te se uz gotovinu koncem godine napose osvrnuli samo na četiri glavna posla, kojimi se one bave, posao naime eskomptovni, zajmovni, predujmovni te kupovanje i prodavanje vriednostnih papira, dočim smo ostale stavke aktiva, važnije i onako samo kod vrlo neznatna broja štediona, stegnuli u zajednički naslov „ostala aktiva.“ (Gl. skriž. 52. na str. 45.)

Kod svih štediona bijaše god. 1877. prosjekom od upravne imovine uloženo 54.53 postotaka u eskomptovnom poslu. Odlučimo li najprije krajiške od onih u gradjanskom dielu zemlje, to se je prvim po gornjem pregledu postotni dio toga posla podigao već na 70.64 postotaka. Ako nadalje uzmemo na oko i pojedine zavode, doći ćemo do rezultata, da je god. 1877. posao eskomptovni samo kod devet štediona dopalo manje od 50 postotaka upravne imovine, da je unj uložilo 50—70 postotaka dvanaest njih, 70—80 postotaka sedam a preko 80 postotaka pet štediona. Relativni je dakle iznos toga posla kod ciele dvie trećine štediona viši nego li prosjekom za cielu zemlju.

Hipotekarnih zajmova bijaše iste godine samo kod 12 štedionâ relativno više, nego li što to izkazuje prosjek za cielu zemlju. Dvie nisu imale o tom poslu ni 5 postotaka upravne imovine, šest njih uložilo je unj 5—10 postotaka, četiri 10—15, četiri napokon 15—20 postotaka. Ostale nisu se do sisačke, koja hipotekarne zajmove zaračunava zajedno sa predujmovi, te jim se ne zna postotni dio, ni bavile izdavanjem hipotekarnih zajmova. Što se napose krajiških štediona tiče, one su s početka bile ovaj posao prigrlile više nego li štedione u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji, al su ga već naskoro uzele zavrgavati. Od god. 1873. do god. 1877. spade mu postotni dio od 32.55 na 17.90 postotaka.

Predujmove na vriednostne papire dragocienosti i ostalu robu, ide kod krajiških štediona mala važnost. Od ciele upravne imovine dopade jih koncem godine 1877. samo 3.69 postotaka. I u gradjanskom dielu naći će se samo osam štedionâ, koje su jim odatle bile namienile više nego li deset postotaka.

Efekta posjeduje znatniji iznos jedina prva hrvatska štediona u Zagrebu. Ostale nisu marile, razvijati svoj posao. One pače, koje su unj bile uložile oveće svote, kao da su nastojale, riešiti se koliko prije moguće svojih vriednostnih papira. A sva je prilika, da će još i više nestajati kupovanja efekta s ustanove novoga trgovačkoga zakona, po kojem jim se u bilansu ne smie uvrščivati veća vriednost od one, što su ju imali po kurzu posljednjega dana poslovne godine. Da ne postradaju s promjena kurza, morale bi si štedione sa znatnijim posjedom efekta stvarati posebnu pričuvu, a na to jih se većina ne će sklonuti.

Koje su štedione imale dužnika u kontokorentu, ne razabire se iz gornjega pregleda, jer je u njem posao ovaj stegnut s „ostalimi aktivi:“ Iz skrižaljke V. priloga vidi se medjutim, da je koncem godine 1877. te stavke bilo u bilansah 25 štedionâ, ali da joj je bio relativno veći iznos samo kod šest zavoda.

U cielom namiće nam se po detalju posljednjega pregleda zaključak, da je u nas samo malen broj štediona

Skriž. } 52.
Tab.

Sjedište štedione *Sitz der Sparcasse*		gotovinu *die Cassa-Baarschaft*	mjenice *den Wechsel-Vorrath*	hipotekarne zajmove *Hypothekar-Darlehen*	predujmove *Vorschüsse*	efekte *Effecten*	ostala aktiva *sonstige Activa*
		Od svih aktiva išlo je — *Von den Activen entfielen auf* — postotakâ — *Procente*					
I. Štedione gradj. Hrvatske i Slavonije — *Die Sparcassen Civil-Kroatiens und Slavoniens*							
u Bakru	1873	—	—	—	—	—	—
	1877	2.79	65.00	6.43	4.15	—	21.63
u Bjelovaru	1873	2.50	33.58	44.80	15.16	—	3.96
	1877	2.62	49.16	42.13	5.01	—	0.78
u Djakovu	1873	1.30	45.88	37.83	13.65	—	1.31
	1877	2.33	50.81	35.58	5.85	—	5.43
u Karlovcu	1873	7.53	74.87	1.45	9.43	0.73	5.99
	1877	3.32	66.91	7.48	11.01	2.79	8.49
u Koprivnici (gradska šted.)	1873	0.23	89.05	—	4.20	—	6.52
	1877	1.30	89.62	—	1.98	—	7.10
u Koprivnici (dionička šted.)	1873	6.28	74.87	8.92	6.19	—	3.71
	1877	—	—	—	—	—	—
u Kraljevici	1873	3.77	58.09	16.52	3.08	0.23	17.31
	1877	5.50	45.00	26.88	6.55	—	16.07
u Križevcih	1873	3.17	45.82	44.68	4.80	—	1.53
	1877	1.39	55.11	27.35	1.82	—	14.33
u Našicah	1873	3.98	40.81	51.20	—	—	4.01
	1877	1.06	51.10	45.12	—	—	2.42
u Osjeku (osječka šted.)	1873	3.92	33.69	50.78	7.61	3.35	0.65
	1877	3.59	62.85	24.65	2.05	0.02	6.81
u Osjeku (slav. sredot. šted.)	1873	2.25	37.20	52.31	6.23	0.80	1.18
	1877	1.51	37.11	43.75	13.77	0.15	3.08
u Osjeku (dolnjogr. šted.)	1873	6.78	41.87	7.37	41.99	0.53	1.16
	1877	1.81	46.22	15.16	25.09	0.31	11.11
u Pakracu	1873	5.59	55.62	7.70	28.93	—	2.16
	1877	4.36	77.31	6.89	10.63	—	0.87
u Požegi	1873	6.56	30.17	43.19	12.65	—	6.83
	1877	4.96	47.37	22.42	9.77	—	15.18
u Rumi	1873	3.31	91.76	—	3.56	—	1.31
	1877	3.19	87.66	—	2.07	—	7.08
u Samoboru	1873	17.10	81.12	—	0.23	—	0.95
	1877	3.26	94.81	—	1.47	—	0.46
u Senju	1873	1.68	69.85	13.91	10.08	—	4.15
	1877	2.53	63.80	7.36	10.61	2.15	12.92
u Sisku [1]	1873	5.53	10.88	—	70.16	3.97	9.16
	1877	6.16	11.90	—	30.01	3.37	18.26
u Slatini	1873	0.98	39.03	—	—	—	60.89
	1877	0.07	71.98	15.82	—	—	12.13
u Varaždinu (varaždinska šted.)	1873	2.91	34.92	0.80	9.81	9.72	41.81
	1877	1.03	35.87	15.05	22.41	4.63	21.01
u Varaždinu (županijska šted.)	1873	5.25	67.74	12.49	11.41	1.76	1.32
	1877	3.11	74.38	13.81	4.80	2.66	0.88
u Virovitici	1873	1.49	67.98	15.01	7.88	—	7.61
	1877	5.84	42.12	41.82	5.23	—	4.69
u Vukovaru	1873	0.56	85.50	11.48	2.12	—	0.31
	1877	2.21	84.58	9.50	1.69	—	2.02
u Zagrebu (obća šted. i zal.)	1873	2.91	51.19	1.29	13.12	4.81	26.35
	1877	2.03	52.45	1.00	11.37	4.15	29.00
u Zagrebu (I. hrv. šted.)	1873	3.68	41.12	23.20	12.26	13.98	5.46
	1877	2.31	45.97	25.98	9.16	13.21	3.01
u Zagrebu (zagreb. šted.)	1873	5.09	73.87	—	12.31	4.71	4.02
	1877	2.19	65.06	1.16	4.20	—	27.09
Svota — *Summe*	1873	**3.75**	**44.63**	**24.66**	**12.51**	**7.17**	**6.98**
	1877	**2.57**	**52.11**	**21.31**	**9.73**	**5.99**	**7.96**
II. Štedione hrv.-slav. Krajine — *Die Sparcassen der kroat.-slav. Grenze*							
u Brodu	1873	1.19	42.15	25.98	3.39	0.75	26.51
	1877	2.15	71.56	14.61	6.62	0.55	4.51
u Karlovcih	1873	14.97	73.51	—	9.28	—	2.21
	1877	2.57	88.42	—	2.88	—	6.13
u Mitrovici	1873	7.37	48.30	35.18	0.59	—	8.26
	1877	14.95	65.40	14.75	3.58	—	1.32
u Novoj Gradiški	1873	1.43	42.23	44.58	10.61	0.11	1.61
	1877	7.05	74.85	14.28	3.36	0.09	0.37
u Ogulinu	1873	—	—	—	—	—	—
	1877	1.76	77.21	17.07	1.65	—	2.31
u Petrinji	1873	—	—	—	—	—	—
	1877	2.09	78.11	8.17	9.33	—	1.70
u Vinkovcih	1873	5.95	60.18	20.15	9.47	—	4.25
	1877	7.02	67.72	21.09	3.87	—	0.30
u Zemunu	1873	3.22	56.33	37.65	2.01	—	0.79
	1877	3.12	63.21	28.90	2.33	—	2.11
Svota — *Summe*	1873	**4.81**	**52.81**	**32.55**	**3.62**	**0.12**	**6.09**
	1877	**6.58**	**70.61**	**17.00**	**3.69**	**0.06**	**2.05**
III. Sve stedione — *Sämmtl. Sparcassen*	1873	**3.81**	**45.37**	**25.37**	**11.70**	**6.80**	**6.92**
	1877	**3.01**	**54.53**	**20.83**	**9.02**	**5.29**	**7.29**

nastojao, kako će si što raznovrstnije udesiti upotrebljivanje upravne imovine, da se tad izjednačuju prednosti i mane pojedinih posala, te uloženim glavnicam zajamčuje sjegurnost, laka povrativost i unosljivost. Kod većega jim diela preotimlje eskomptovanje mjenica sve to više mah, kod nekojih je pače iztisnulo sve ostale poslove.

Da se u tom naše štedione bitno razlikuju od štedionâ ostalih evropejskih zemalja, pokazati će sljedeća skrižaljka, u kojoj sravnjujemo razmjerje medju pojedinimi načini ulaganja upravne imovine, što nam ga predočuje naša statistika, sa razmjerjem, koje glede toga postoji kod štedionâ austrijskih, ugarskih, pruskih i taljanskih. Podatke o potonjih crpili smo iz službenih vriela, pošto si redakcija internacijonalne statistike štediona nije mogla namaknuti dovoljan materijal, da sastavi sravnjujući pregled o uporabi upravne imovine. (Gl. skriž. 53. na str. 46.)

Štedionam, što jih ovaj pregled sravnjuje s našimi, nisu glede ulaganja upravne imovine vezane ruke tako kao što u ostalih evropejskih zemljah. Ugarskim se pače u tom kao što i našim daje podpuna sloboda. Tiem više ima i pouke u rezultatih, koji se iz njega razabiru.

Po njem ne ima dvojbe, da se medju svimi štedionami evropejskimi naše najviše bave eskomptovnim poslom. Nigdje se on drugdje nije tako razvio, pače ni kod štedioná ugarskih, koje inače ustrojstvom i poslovanjem svojim najviše nalikuju štedionam u našoj domovini. Postotnim dielom hipotekarnih zajmova pretiču potonje samo taljanske štedione. Al je zato ovim preko 13 postotaka uloženo u zajmove obćinam i drugim korporacijam, što jih gornji pregled uvršćuje pod „ostala aktiva." Taljanskim štedionam valja u obće priznati, da više nego li sve druge gledaju, kako će si upravnu imovinu jednako porazdieliti

[1]) I sisačka štediona izdavala je hipotekarnih zajmova, al nije toga posla napose zaračunavala, već ga stezavala sa predujmovi. Molbi statističkoga ureda, da oba posla razluči, te mu o svakom napose priobći podatke za gg. 1873—1877., nije mogla zadovoljiti, te su s toga i u gornjem pregledu i u dotičnih skrižaljkah prilogâ hipotekarni zajmovi, kojim u ostalom iznos nije znatan, izkazani zajedno sa predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu.

Skriž. Tab. 53. Štedione — *Sparcassen*	Od svih aktiva zapalo je koncem god. 1875. *Vom Gesammt-Activstande zu Ende 1875 entfielen auf*						
	gotovinu *die Cassa-Baarschaft*	mjenice *den Wechsel-Vorrath*	efecten *Effecten*	hipotekarne zajmove *Hypothekar-Darlehen*	predujmove na vried. papire i ostalu robu *Vorschüsse auf Werthpapiere u. sonstige Waaren*	dužnike *die Debitoren*	ostala aktiva *sonstige Activen*
	postotakâ — *Procente*						
u Austriji — *in Oesterreich*	2.28	8.17	13.81	61.84	3.78	—	10.09
u Ugarskoj — *in Ungarn*	2.17	32.03	10.90	38.25	6.87	1.16	8.02
u Pruskoj — *in Preussen*	3.19	22.61		50.97	3.63	—	19.30
u Italiji — *in Italien*	3.67	9.92	21.66	19.69	12.30	8.09	24.67
u Hrvatskoj i Slavoniji — *in Kroatien und Slavonien*	2.19	54.20	6.17	20.49	9.65	2.87	3.83

na razne poslove, na koje jih ovlašćuju njihova pravila. Po statistici jim od god. 1875., kojoj smo podatke upotriebili za gornji pregled ali razredbu njihovu morali priudesiti statistikam ostalih zemalja, dielila se aktivna imovina sljedećim razmjerjem na pojedine poslove: zajmovi hipotekarni 19.69%, zajmovi občinam i ostalim korporacijam 12.92%, zajmovi uz obveznice 1.95%, predujmovi na zaloge, i vriednostne papire 12.30%, dionice i obveznice trgovačkih i industrijalnih družtva 10.69%, mjenice 9.92%, državni papiri 16.24%, dužnici u kontokorentu 8.09%, posjed nekretnina 1.29%, gotovina 4.18%, ostala aktiva 2.73%.

Štedionam, koje su znatniji dio upravne imovine, uloživ ju u hipotekarne zajmove ili zajmove občinam ili ostalim korporacijam, imobilizirale, trebaju sredstva, kojim će si, čim uztreba, moći namaknuti gotova novca. S toga i jest kod štediona austrijskih, ugarskih, pruskih i taljanskih razmjerno veći posjed efekta nego li kod štediona naših, kojim najveći jim posao, posao eskomptovni, zajamčuje brzu povrativost pozajmljenih glavnica.

Kao što posjed efekta, visi o načinu, kojim se upotrebljuje upravna imovina, i iznos gotovine, što ju moraju štedione pridržavati u svojih blagajnah, da u svako doba mogu zadovoljivati svojim obvezam a ponajpače smjesta izplaćivati štedne uložke, povrative bez odpovjedi. Uz to valja joj iznos priudešivati i fluktuaciji štednih uložaka. Gdje se ovi ulažu samo na kratko vrieme, uvjek će trebati u blagajni više gotovine, gdje pako ostaju dulje vremena u štedionah, doteći će joj i manji iznos. Jesu li glede toga uprave naših štediona tako oprezne kao što one u drugih zemljah, o tom nas ne će poučiti brojevi gornjega pregleda, pošto nam pokazuju samo postotni dio one gotovine, koja se je posljednjega dana godine slučajno našla u blagajni. Tomu trebalo bi znati prosječno stanje gotovine ciele godine. Po omjernih brojevih gornje skrižaljke 48, po kojoj je postotni dio gotovine od god. 1874. postojano rasao, daje se ipak donekle naslućivati, da su uprave naših štediona uzele pridržavati više gotovine u blagajnah, čim su primjetile, da se od njih u sve to većoj mjeri traži povratak štednih uložaka.

Kad smo, govoreći o statistici tih štednih uložaka, priobćili podatke o kamatnoj mjeri, koju su štedione plaćale svojim ulagačem, iztaknusmo, kako se ona mora dojimati i kamatne mjere, koju one ustanovljuju za aktivne svoje glavnice. Potonja mora naime, da štedione uzmognu ukamaćivati štedne uložke, namirivati svoj upravni trošak a uz to si još sticati dobitak, biti svakako višom od prve. Čim su više kamate, što jih štedione same plaćaju svojim vjerovnikom, tiem će one višu kamatnu mjeru tražiti od svojih dužnika.

Statistički ured sabrao je i o potonjoj podataka. Moguće nam je dakle, brojevi dokazati, koliko je visoka kamatna mjera za štedne uložke poskupila štedionske zajmove.

Napomenuti podatci tiču se razdobja 1873—1877. No pošto smo se uvjerili, da se kamatna mjera za ovih pet godinâ do neznatnih iznimaka nije mienjala, dovoljno je tuj priobćiti samo podatke za godinu 1877. te nam sljedeći pregled pokazuje, kako su se ove godine dielile štedione po najmanjem i najvećem iznosu kamatne mjere, prihvaćene u glavna tri posla, eskomptovnom, predujmovnom i zajmovnom. Na minimum i maksimum steže se ona s toga, što kod mnogih štediona nije stalno ustanovljena kamatna mjera, već jim varijira prama tražnji zajmova. (Gl. skriž. 54. na str. 47.)

Za hipotekarne dakle, zajmove ne samo da je veći dio štediona, koje su se bavile tim poslom, uzimao kamata od 9 i 10 postotaka već je kamatna mjera kod nekojih sizala ća do 11 i 12 postotaka. Je su li kreditom tako skupim mogli gospodari unapredjivati svoje gospodarstvo, lako će si sam čitalac odgovoriti. Početkom god. 1878. stupio je medjutim u kriepost zakon od 8. prosinca 1877. „o preinaci zakonskoga članka IX. 1870. ob ukinuću zakonâ, postojećih proti lihvarstvu", po kojem se pred nijednom javnom oblasti ne može sklopiti ni pogodba ni nagoda, kojom bi se dužnik obvezao plaćati kamate više od 8 postotaka, koji nadalje zabranjuje sudovom dosudjivati više nego li 8 postotne kamate, te napokon brani uknjižbu ili predbilježbu prava zaloga za sigurnost kamata preko osam po sto na godinu. S ovoga zakona morale bi dakle i štedione sniziti kamatnu mjeru za hipotekarne svoje zajmove. No sva je prilika, da će se mnoge usljed njegovih ustanova bud posve odreći toga posla, bud ga stegnuti u što uže granice. Uprava jednoga naših vjeresijskih zavoda već je u posljednjem svom izvješću izjavila, da ju je napomenuti zakon, pošto nikako ne može izdavati zajmova uz kamate od 8 postotaka, prisilio, napustiti zajmovni posao. Za njezinim primjerom

Skriž. Tab. 54.

Kamatna mjera g. 1877.

Zinsfuss im Jahre 1877 [1])

		Hipotekarni zajmovi *Hypothekar-Darlehen*[2])	Eskompt mjenica *Wechsel-Escompt*	Predujmovi na vried. papire, dragocienosti i ostalu robu *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen u. sonstige Waaren*[2])
		Broj štedionâ *Anzahl der Sparcassen*		
Najviša kamatna mjera *Höchster Zinsfuss*	7 postotakâ — *Procente*	1	1	1
	7.5 „ „	1	2	1
	8 „ „	7	3	1
	9 „ „	11	8	9
	10 „ „	6	12	11
	11 „ „	—	3	3
	12 „ „	3	4	5
Najniža kamatna mjera *Niedrigster Zinsfuss*	7 „ „	1	—	—
	8 „ „	1	—	—
	9 „ „	11	3	6
	10 „ „	9	14	10
	11 „ „	1	3	3
	12 „ „	6	13	11
	15 „ „	—		1

povele su se jamačno i druge, te je predvidjeti, da će posao ovaj sve to više nestajati iz bilansa naših štediona. Al ako jim on ne može uspjevati no uz kamatnu mjeru od 10—12 postotaka, ne ima ni razloga za njim žaliti.

Još viša nego li za hipotekarne zajmove bijaše god. 1877. po gornjem pregledu kamatna mjera za glavnice, uložene u posao eskomptovni i predujmovni. Od predujmova uzimaše pače jedna štediona i 15 postotne kamate i provizije. Uz visoku kamatnu mjeru, koja se je plaćala za štedne uložke, morale su dakako štedione udariti tako težke uvjete svojim zajmovom, te se ne ćemo čuditi ni tomu, da ugarske štedione, koje su u tom pošle još dalje, traže i 17 do 18 % kamata i provizija od svojih vjerovnika. Al su nam s druge strane austrijske štedione dokazom, kako su s narodnogospodarskoga gledišta povoljne posljedice umjerena ukamaćivanja štednih uložaka. Ondje su god. 1875. od 158 štediona 142 prihvatile za eskompt mjenica kamatnu mjeru nižu od 8 postotaka, dočim se za predujmove na vriednostne papire plaća manje od 8 postotaka kod 249 izmedju 251 štedione. Znatan jim pače dio (112) nije sizao ni dalje od 6 postotaka.

Kolika je kamatna mjera za zajmove kod drugih evropejskih štediona, o tom ne imamo podataka do jedine Italije, gdje su štedione uzimale od hipotekarnih zajmova prosjekom $6._{28}$ postotaka, a od mjenica $6._{14}$ postotaka kamata. No kao što tuj biti će i drugdje jamačno niža nego li kod štediona austrijskih.

Bankovni zavodi. Kako je upravna imovina bankovnih zavoda koncem godina 1869—1877. bila uložena te razmjerje medju pojedinimi stavkami aktivâ pokazuje sljedeći pregled, osnivajući se o skrižaljci V. priloga. (Gl. skriž. 55.)

Krug posala, kojimi su se bankovni zavodi, ulažući upravnu svoju imovinu, po pravilih svojih vlastni baviti, mnogo je dakako širi nego li djelokrug štediona. I potonjim pušteno je mnogo slobode, al se one ipak, pošto malne izključivo posluju tudjom glavnicom, te jim ulagači povjeruju svoj novac jedino pod uvjet, da bude sjegurno uložen, ne smiju upuštati u spekulaciju, u podhvate, gdje si, ako jim je i vješta uprava i povoljne konjunkture, mogu steći ljep dobitak, al i postradati, ako jim sreća ne posluži.

Uz poslove, kojimi se bave štedione, ovlašćuju pravila naše bankovne zavode na burzovne operacije i to

Skriž. Tab. 55.

Koncem godine *Zu Ende des Jahres*	Aktiva bankovnih zavoda — *Activstand der Bankinstitute*									
	Gotovina *Cassabaarschaft*	Mjenice *Wechselvorrath*	Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	Predujmovi na vried. papire, dragocienosti i ostalu robu *Vorschüsse auf Werthpapiere Pretiosen u. sonstige Waaren*	Efekti *Effecten*	Nekretnine *Werth an Realitäten*	Dužnici *Debitoren*	Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	Ostala aktiva *Sonstige Activa*	Sva aktiva *Sämmtliche Activen*
	a) u forintih — *in Gulden*									
1869	15.599	211.311	—	260.995	—	—	339.819	—	150.471	1,008.228
1870	73.145	751.431	673	202.730	38.866	—	415.857	—	127.752	1,610.457
1871	60.838	1,793.916	21 527	111.197	30.561	14.672	479.681	—	130.088	2,615.810
1872	85.431	1,639 175	27.220	299.580	238.509	37.120	1,666.011	—	32.848	4,026.224
1873	127.789	1,310.698	41 822	218.293	163.518	33.412	1,952 323	102.931	222 357	4,203.203
1874	82.746	1,696.292	53 716	232.120	90.451	31.336	2,010.323	1.637	321.179	4,552 830
1875	113.811	2,081.260	68 359	320.711	134.552	31.273	2,217.536	4.603	406.283	5,381.388
1876	135.918	1,818.388	135 000	196 671	250.387	25.192	1,885.011	—	270.761	4,717.361
1877	107.543	1,718 835	338.000	197.677	195.018	196.681	2,117.411	43.125	355 567	5,299 917
	b) u postotcih od svih aktiva — *in Procenten der sammtlichen Activa*									
1869	1.51	23.91	—	25.88	—	—	33.70	—	14.91	100.00
1870	4.16	45.80	0.01	12.36	2.37		27.17	—	7.80	100.00
1871	2.30	67.80	0.81	4.33	1.15	0.55	18.13	—	4.93	100.00
1872	2.12	40.72	0.67	7.11	5.92	0.92	41.38	—	0.83	100.90
1873	3.01	31.18	1.00	5.90	3.89	0.79	46.42	2.45	5.33	100.00
1874	1.82	37.26	1.18	5.09	1.98	0.69	44.81	0.01	7.13	100.00
1875	2.11	38.73	1.27	5.96	2.50	0.58	41.20	0.08	7.57	100.00
1876	2.88	38.55	2.86	4.17	5.30	0.53	39.95	—	5.76	100.00
1877	2.03	32.13	6.38	3.73	3.68	3.71	40.51	0.81	6.72	100.00

[1]) Kod eskompta mjenica i predujmova uračunane su i provizije. — *Bei dem Wechsel-Escompt- und Vorschuss-Geschäfte sind auch die Provisionen hinzugerechnet.*

[2]) Hipotekarnih zajmova nisu god. 1877. izdavale 4, a predujmova 2 štedione. Nisu dakle za ove poslovne grane ni ustanovile kamatne mjere. — *Im Jahre 1877 wurde das Hypothekar-Darlehengeschäft von 4, das Vorschuss-Geschäft von 2 Sparcassen nicht betrieben.*

gdjekoje na vlastiti a gdjekoje samo na tudji račun, na osnivanje i sudjelovanje kod obrtnih podhvata, stvaranje dioničkih družtva, posredovanje kod financijalnih posala povjerenih jim po državi, zemlji, obćinah i t. d. Ni u prvih onih poslovih nisu jim nametnute stege one, što jih sadržavaju pravila štedionâ. Izdavanje predujmova nije jim na primjer stegnuto samo na neke vrsti vriednostnih papira i robu, već su jih one vlastne podieljivati na dionice i obveznice svih dioničkih družtva, na učestnice zadruga, trgovačke doznačnice, connaissemente, pjeneze, dragocienosti, raznu robu i t. d.

Sudeći medjutim po podatcih naše statistike, nisu se u nas bankovni zavodi svimi timi ovlastmi služili toliko, koliko slični jim zavodi austrijski i ugarski. Oni koji su utemeljeni već prije godine 1873., laćahu se istina raznih industrijalnih podhvata, jedan je paće pošao tako daleko, da su ga obveze iz te dobe napokon i upropastile. Al poslje dogodjaja godine 1873. valjalo jim je poslove ove vrsti stezavati u što uže granice, djelatnost svoju odvraćati od spekulativna smjera, te što više pozornosti svraćati raznim granam legitimnoga bankarskoga posla, manje unosnim al tiem sjegurnijim.

Mnienje naše potvrdjuje donekle već i gornja skrižaljka 55, po kojoj se je posao eskomptovni od $31._{18}$ postotaka svih aktiva, koji su ga zapali god. 1872. već god. 1873. podigao na $37._{26}$ postotaka, a i kasnijih si godina sticao sve to veću važnost. I zajmovi hipotekarni rasli su absolutnim i relativnim iznosom. No slika bit će jasnija, ako se iz nje izluči osječka eskomptna i komercijalna banka, koja je od g. 1873. sve do svoje propasti morala raditi jedino oko toga, da se otme obvezam, preuzetim prije krize, a veliki joj se brojevi znatno dojimlju rezultata gornje skrižaljke. Kod ostalih bankovnih zavoda bijaše od godine 1872—1877 sljedeće razmjerje medju pojedinimi sastojinami njihovih aktiva. (Gl. skriž. 56.)

Skriž. } 56.
Tab.

Od aktiva bankovih zavoda, osim osječke eskomptne i komercijalne banke, zapalo je
Von den Activen der Bankinstitute (mit Ausschluss der Essеker Commercial- u. Escomptebank) entfielen auf

Godine *Im Jahre*	mjenice *den Wechsel-Vorrath*	hipotekarne zajmove *die Hypothekar-Darlehen*	predujmove *das Vorschuss-Geschäft*	Svota — *Summe*	efekte *den Effecten-Besitz*	dužnike *die Debitoren*	ostala aktiva *sonstige Activa*
	postotakà — *Procente*						
1872	34.39	1.02	5.90	41.31	5.20	51.10	2.19
1873	34.08	1.30	5.81	41.19	3.28	45.21	10.29
1874	43.77	1.45	5.55	50.77	2.13	40.23	6.57
1875	44.58	1.53	0.63	52.74	2.63	38.02	6.61
1876	41.16	3.22	4.09	48.47	5.78	39.32	6.13
1877	37.43	7.66	4.19	49.28	4.19	39.10	7.43

U prva tri posla: zajmovnom, predujmovnom i eskomptovnom, koja su još god. 1873. iznosila samo $41._{19}$ postotaka svih aktiva, bijaše dakle od god. 1874. uložena reć bi upravo polovica ciele upravne imovine. A po svoj prilici biti će i posjed efekta, koji se posljednjih godina opet znatnije podigao, posve druge naravi nego li posjed efekta prije godine 1873. Ako uz to još uzmemo na um, kako stavka dužnika, u koju se, kako je pruživa, mogu stisnuti razni poslovi manje sjegurnosti, sve to više gubi važnosti, punim ćemo pravom iz brojeva naše statistike zaključiti, da je djelatnost bankovnih zavoda udarila smjerom, koji jim zajamčuje uspješan rad a nije ni s daleka tako pogibeljan kao što onaj, kojim su nekoji od njih bili pošli u prvo doba svoje djelatnosti.

Što se napose eskomptovanja mjenica tiče, posao ovaj bio bi jamačno još brže napredovao, da ne ima tolike konkurencije od štediona, koje mu, kako vidismo, namienjuju sve to veći dio svoje upravne imovine. No i kraj nje pošlo je našim bankovnim zavodom za rukom, preteći portefeuillom mjenicâ ne samo austrijske već i ugarske štedione. Dokazom neka bude sljedeći pregled, za koji smo uzeli podatke godine 1875., do koje siže ugarska statistika vjeresijskih zavoda. (Gl. skriž. 57.)

Skriž. } 57.
Tab.

Od svih aktiva koncem god. 1875. išlo je *Vom Gesammt-Activstande zu Ende 1875 entfielen auf*	Bankovni zavodi *Bankinstitute*: austrijski *österreichische*	ugarski *ungarische*	hrvatski *kroatische*
	% od svih aktiva *von der Summe der Activen*		
gotovinu — *die Cassa-Baarschaft*	3.38	2.40	2.11
mjenice — *den Wechsel-Vorrath*	18.50	30.86	38.73
hipotekarne zajmove — *die Hypothekar-Darlehen*	32.96	12.07	1.27
predujmove — *das Vorschuss-Geschäft*	4.16	5.74	5.96
efekte — *den Effecten-Besitz*	6.36	9.42	2.50
dužnike — *die Debitoren*	26.52	12.45	41.20
račun dobitka i gubitka — *das Verlust- und Gewinn-Conto*	1.34	5.39	0.08
ostala aktiva — *sonstige Activen*	6.78	21.67	8.15

Kao što mjenicam u nas je veći postotni dio i predujmovom. Al i to samo godine 1875. Kasnijih je godina pao, te će biti po svoj prilici još i manji nego li kod ugarskih i austrijskih banka. Isto tako ne će se više u novije doba naći velika ona razlika u posjedu efekta. Visok postotni dio hipotekarnih zajmova, što ga vidimo u gornjem pregledu kod austrijskih i ugarskih zavoda, potiče od poslovanja hipotekarnih banka, kojih u Austriji ima razmjerno više nego li u Ugarskoj. Našim bankam jedva će se napokon moći pripisati u zaslugu, što relativnim iznosom stavke „dužnika“ toliko pretiču i austrijske i ugarske banke.

Kojimi su se poslovi osobito bavili pojedini naši bankovni zavodi, razabrati će se iz sljedećega pregleda, pokazajućega razmjerje medju pojedinimi sastojinami aktivâ godine 1876. (Gl. skriž. 58. na str. 49.)

Poslovanje štednoga i eskomptnoga družtva u Vukovaru odgovara posve njegovu imenu. Preko 50 postotaka upravne imovine namaklo si je one godine 1877. štednimi uložci te ju malne izključivo uložilo u eskomptovni posao. Ovaj još je osobito znatan kod sisačke vjeresijske banke. Hipotekarnih zajmova ima relativno najviše kod vinkovačkoga štednoga i pripomoćnoga družtva,

Skriž. Tab. 58. Zavod — *Institut*	mjenice *den Wechsel-Vorrath*	hipotekarne zajmove *die Hypothekar-Darlehen*	predujmove *das Vorschuss-Geschäft*	efekte *den Effecten-Besitz*	dužnike *die Debitoren*	ostala aktiva *sonstige Activa*
	Od aktivâ koncem g. 1877. išlo je *Vom Gesammt-Activstande zu Ende 1877 entfielen auf*					
	postotakâ — *Procente*					
Eskomptna banka u Zagrebu *(in Agram)*	35.62	6.38	2.13	5.08	39.80	10.99
Komercijalna banka u Zagrebu *(in Agram)*	25.78	—	4.92	2.71	63.67	2.92
Eskomptna i komercijalna banka u Osjeku *(in Essek)*	7.68	—	1.48	1.16	47.51	42.17
Vjeresijska banka u Sisku *(in Sissek)*	66.03	1.98	0.48	7.17	21.34	3.00
Eskomptno družtvo u Vukovaru *(in Vukovar)*	78.40	0.48	5.21	2.23	10.08	3.60
Štedno i pripomoćno družtvo u Vinkovcih *(in Vinkovce)*	17.35	58.01	3.40	0.07	18.08	3.09
Založni zavod u Osjeku *(Esseker Pfandleihanstalt)*	—	—	83.20	4.36	—	12.44
Svi zavodi — *Sämmtliche Institute*	32.43	6.38	3.73	3.68	40.51	13.27

predujmova pako kod založnoga zavoda u Osjeku, komu je njegovanje predujmovnoga posla već i po pravilih glavnom zadaćom. Bilansa eskomptne i komercijalne banke sastavljena za godinu 1877. već je navješćala katastrofu.

U obće opazuju se medju poslovanjem pojedinih zavoda vrlo velike razlike, pa s toga i valja, da ne bude krivih zaključaka, glavne svote sadržane u tabelarnih naših pregledih vrlo oprezno upotriebljivati, te nam je i ovdje preporučiti proučavanje detaljâ.

Kao što štedionam, izkazali smo u skriž. VII. prilogâ i bankovnim našim zavodom godišnji promet u poslovih eskomptovnom, predujmovnom i zajmovnom. Sljedeći nam ga pregled predočuje za razdobje 1869—1877. (Gl. skr. 59.)

Da posao predujmovni ne uspjeva kod bankovnih naših zavoda, vidjesmo već iz njihovih bilansa. A da mu nazadovanje, koje se osobito opazuje u posljednje tri godine, potiče odatle, što mu zapinje sav promet, dokazuju brojevi gornjega pregleda. Pa i od onih malenih svota, koje su se u tom poslu prometnule poslje godine 1873. zapade prosjekom preko polovice sam osječki gornjogradski založni zavod. Ovaj izdao je predujmova godine 1873.: 102.127, god. 1874.: 254.310, god. 1875.: 263.253, god. 1876.: 278.432, a god. 1877.: 310.942 forinta.

Hipotekarnimi zajmovi bavila su se do god. 1877. samo tri zavoda, sisačka naime vjeresijska banka, te vukovarsko i vinkovačko štedno i pripomoćno družtvo, no jedino je potonje družtvo bilo ulagálo nešto viših iznosâ u taj posao. U izdatku godine 1877. učestvuje hrvatska eskomptna banka sa 150.000 forinti.

Po skrižaljci 59. bijaše napokon godine 1872. najviše prometa u eskomptovnom poslu. Već godine 1873. uze se on smanjivati, te spade do posljednje god. 1877. malne za cielih dvadeset milijuna forinti. Velikim promjenam, koje su ga snašle, ponajviše je medjutim kriva eskomptna i komercijalna banka osječka. Kolik je bio njezin promet a kolik promet ostalih zavoda, ako se onaj izluči, razabrati će se iz sljedećega pregleda.

Skriž. Tab. 60. Godine *Im Jahre*	Promet u poslu eskomptovnom *Umsätze im Wechsel-Escompte-Geschäfte*			
	eskomptne i komercijalne banke u Osjeku *der Esseker Escompte- und Commercialbank*		ostalih bankovnih zavoda *der übrigen Bankinstitute*	
	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*
	u forintih — *in Gulden*			
1869	—	—	4,243.429	4,002.085
1870	4,038.630	3,780.826	5,010.750	4,758.464
1871	7,206.721	6,888 043	7,784.119	7,060.285
1872	12,177.734	12,035.258	11,654.000	11,950.947
1873	9,014.766	9,513.483	11,186.685	11,016.745
1874	3,628.255	3,776.242	12,296.362	11,762.781
1875	2,741.242	2,718.065	15,016.128	14,651.337
1876	2,115.707	2,105.821	14,272.325	14,548.083
1877	2,219.594	2,256.483	13,575 857	13,638.521

Ako se dakle izluče brojevi osječke banke, u kojih se zrcali sva njezina povjest, to kod godišnjega prometa ostalih zavoda ne ima više ogromnih onih razlika, koje se opazuju u skrižaljci 59. Al on i kod ovih poslje god. 1873. zapinje, te su rezultati tiem nepovoljniji, čim su god. 1873. stvorena tri nova zavoda, koja se bave eskomptovanjem mjenica.

Godišnji promet bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom.

Jährlicher Verkehr der Bankinstitute im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte.

Skriž. Tab. 59. Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*	Eskompt mjenica — *Wechsel-Escompte*			Hipotekarni zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*			Predujmovi na vried. papire, robu itd. *Vorschüsse auf Werthpapiere, Waaren etc.*		
	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Sav promet *Gesammtumsatz*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Sav promet *Gesammtumsatz*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Sav promet *Gesammtumsatz*
	u forintih — *in Gulden*								
1869	4,243.429	4.002.085	8,245.514	—	—	—	636.132	375.137	1,011.269
1870	9,049.380	8,539.290	17.588 670	1.347	674	2.021	847.066	905.331	1,752.397
1871	14,990.840	13,948.328	28,939.168	24.038	3.184	27.222	492.751	580.984	1,073.735
1872	23,831.734	23,986.205	47,817.939	13.952	8.259	22.211	853.828	668.745	1,522.573
1873	20,201.451	20,530.228	40,731.679	30.601	15.599	46.200	632.775	684.462	1,317.237
1874	15,924.617	15,539.023	31,463.640	21 800	9.876	31.676	568.980	585.153	1,154.133
1875	17,757.370	17,369.402	35,126.772	36.119	21.506	57.625	628.773	540.182	1,168.955
1876	16,388.032	16,653.904	33,041.936	78.000	11.359	89.359	427.074	551.114	978.188
1877	15,795.451	15,895.004	31,690.455	218.866	15.866	234.732	416.142	415.136	831.278

7. Prihod i razhod bankovnih zavoda i štedionâ.

Štedione. Glavnice, što jih štedione pod raznimi oblici pozajmljuju svojoj klienteli i kojim smo stanje i mienu izkazali u prijašnjem poglavju, glavnim su vrielom njihovu prihodu. Uz nje ukamaćuje jim se nadalje novac, uložen u nabavu vriednostnih papira i nekretnina. Nešto jim napokon nose i razne pristojbe što jih ustanovljuju njihova pravila, pristojbe n. pr. za uložne knjižice, prenos dionicâ i t. d.

Prihodom, utičućim iz ovih vriela, valja da se namiruje sav upravni trošak, plaće naime i stalna beriva osoblja te stvarne potrebštine, da se plaćaju državi porez i pristojbe, ukamaćuju štedni uložci i uložci na doznačnice, popunjuje inventar, te nadomješćuju, koliko dotiče, gubitci i dubijozne tražbine. Što iza svega ovoga troška još preostane prihoda, čisti je dobitak štedionâ, te ga po ustanovah pravilâ valja porazdieliti medju dioničare i ostale svrhe.

Izpitujući zaglavne račune štedionâ, po kojih smo naumili izkazati njihov godišnji prihod i razhod, i to račune jim o dobitku i gubitku, naišli smo na razlike u knjigovodstvu još veće od onih, koje nam pokazuju njihove bilanse. Nekoje štedione izkazuju napose prihod svakoga od posala, kojimi se bave, kamate dakle mjenica, hipotekarnih zajmova, predujmova, vriednostnih papira i t. d. Druge stežu bud sav prihod u jedno, bud samo luče kamate i provizije pozajmljenih glavnica od raznih pristojba, koje pobiru po svojih pravilih. Uvjerismo se nadalje, da su jedne uvrščivale u prihod samo netto — prihod od eskompta mjenica, onaj naime koji ostane nakon odbitka kamata za reeskompt, dočim su druge i to veći jim dio reeskomptne kamate izkazivale medju troškom, te ga ne odbijale od brutto — prihodâ. U trošku našli smo napokon, — da još iztaknemo i tu važniju razliku — kod nekolicine štedionâ stavaka, koje onamo ne spadaju, već jih valja namiriti iz čiste dobiti kao što n. pr. tantijeme činovničtvu, kamate dioničarom, darove za dobrotvorne svrhe i t. d.

Potonje ove stavke lako nam je do nekojih neznatnih iznimaka bilo izlučiti iz troška i prenjeti u skrižaljku, izkazujuću razdiobu čistoga dobitka. Dopisivanjem sa samimi zavodi doznasmo takodjer i one iznose, koje bi oni bili morali uvrstiti u račun gubitka i dobitka, ali su jih prije već odbili od prihoda.

I tuj smo dakle mogli priudesiti račune štediona tako, da podatci, što jih odatle izcrpimo, budu što istovrstniji. Nikako nam pako ne podje za rukom, doskočiti nedostatku, što smo ga prva iztakli, ukloniti naime razlike u načinu, kojim štedione izkazuju prihod raznih svojih posala. Ove osnivaju se o samom knjigovodstvu, te bi onim štedionam, koje već u svojih knjigah ne luče prihoda po raznih mu vrielih, samo uz velik posao, nerazmjeran koristi, moguće bilo, razstaviti ga u u pojedine česti. Ne bijaše s toga druge, već se za skup štediona zadovoljiti razdiobom prihoda u tri diela: u prihod od pozajmljenih glavnica, u ostali prihod i prenos dobitka od prošle godine. Štedione, kojim nije u računih prihod ni tako detaljiran, priobćile su statističkomu uredu naknadno podatke, njemu potrebite.

Priredivši prama tomu materijal, izkazujemo u skrižaljci VI. priloga prihod i razhod štediona za cielo razdobje 1847—1877. Prihod dieli se tuj kako rekosmo, za skup svih štediona u tri diela: *a)* u prihod od eskomptovanja mjenica, hipotekarnih zajmova, predujmova, kamate ostale, obsižuće kamate od vriednostnih papira, dužnika kontokorentnih i kamate zatezne, te provizije, *b)* u ostali prihod, pod koji smo uvrstili prihod vlastitih nekretnina dobitak na kurzu vriednostnih papira i razne pristojbe (za prenos dionica, štedne knjižice i t. d.) *c)* u prenos dobitka od prošle godine. Prvi dieli se doduše u više podrazdiela, no podatci, koji će se u ovih naći, mogu se upotriebiti samo, ako se iztražuju odnošaji pojedinih štedionâ.

Trošak izkazan je potanje. Prva dva stupca namienjena su trošku upravnom. Jedan izkazuje stalna beriva osoblja, službećega štedionam, plaće dakle, stalne nagrade pojedinim činovnikom i troškove na stan, drugi trošak na stvarne potrebštine. U skrižaljci VI. priloga naći će se nadalje podatci o trošku na porez i pristojbe, o kamatah koje su svake godine zapale ulagače te jim bud izplaćene bud pripisane uložkom, ob odpisih od inventara i utemeljiteljnih troškova, o gubitcih i dvojbenih tražbinah. Pod ostali trošak uvrstismo napokon kamate, što su jih štedione plaćale za pasivne glavnice osim uložaka, i to kamate vjerovnikom u kontokorentu i reeskomptninu, za tiem ostale stavke troška, koje se nisu dale uvrstiti u nijedan drugi stupac. Medju ostalim ima tuj i nešto izdataka za dobrotvorne svrhe, kojih nije bilo moguće izlučiti iz računa o dobitku i gubitku, pošto su tuj bile spojene sa drugimi izdatci.

Kolik je po ovoj u skrižaljci VI. priloga bio prihod i trošak svih štediona od godine 1868. do godine 1877., vidjeti će se iz sljedećega pregleda, koji se u tom razlikuje od napomenute skrižaljke, što je u njem „prenos dobitka od prošle godine“ spojen s „ostalim prihodom“, a „odpisi od inventara i utemeljiteljnih troškova“ s „ostalim razhodom“. Iznos je jednoj i drugoj stavci neznatan. (Gl. skriž. 61. na str. 51.)

Do god. 1876. ima dakle postojan prirast i prihoda i razhoda. Prvih četirijuh godina (1868—1871.) rastu uzporedo malne jednakimi postotci. Godinâ 1872. i 1873. kad je stvoren najveći broj štedionâ, te se još nisu toliko oćutile posljedice krize, pretiče prihod relativnim svojim prirastom razhod. Sljedećih pako trijuh godina razmjerje je medju njimi sve to nepovoljnijim. Razhod, rastući brže, mal da se nije posve primaknuo prihodu. Posljednje napokon god. 1877. opet se potonji znatnije podigao, dočim je troška bilo nešto manje nego li god. 1876.

Uzmemo li nadalje na oko omjer prihoda i razhoda prama iznosu imovine, kojom su štedione upravljale za razdobja 1868—1877., vidjeti ćemo, da se potonji u cielom brže množi nego li upravna imovina. Isti pojav ukazuje nam se i kod prihoda do god. 1874. Od te pako godine omjer mu se prama upravnoj imovini posve neznatno mienja.

Relativni brojevi o prirastu prihoda i razhoda, ob omjeru jim prama upravnoj imovini i omjeru razhoda prama prihodu, naći će se u sljedećem pregledu za razdobje 1868—1877. (Gl. skriž. 62. na str. 51.)

Izlučimo li iz cieloga prihoda onaj, što ga gornja skrižaljka 61. izkazuje pod naslovom „ostali prihod“, i koji mu je samo neznatnim dielom, te dohodak, što su ga štedionam nosile glavnice, plodonosno uložene, sravnimo s iznosom tih glavnica, doznati ćemo, kolike kamate naše štedione prosjekom traže za aktivne svoje glavnice. Medju ove valja od stavaka, izkazanih u godišnjih bilansah, raču-

Prihod i razhod štedionâ. — *Erträgniss und Lasten der Sparcassen.*

Skriž. Tab. 61. Godine *Im Jahre*	I. Prihod — *Erträgniss*: Kamate i provizije *Zinsen und Provisionen*	Ostali prihod *Sonstiges Erträgniss*	Sav prihod *Gesammterträgniss*	II. Razhod — *Lasten*: Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*: Plaće i najamnine *Gehalte u. Miethzinse*	Ostali trošak *Sonstige Auslagen*	Svota *Summe*	Porez i pristojbe *Steuer u. Gebühren*	Kamate na uložke *Den Einlegern erwachsene Zinsen*	Gubitci i dvojbene tražbine *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe der Lasten*
	forintî — *Gulden*										
1868	99.540	869	100 409	10.323	2.394	12.717	976	67.653	—	502	81.848
1869	151.519	7.407	158.926	12.660	4.306	16.966	65	104.616	—	3.489	125.136
1870	239.421	2.619	242.040	15.177	4.353	19.530	606	156.123	—	10.383	186.642
1871	344.117	2.196	346.313	19.635	4.706	24.341	2.000	224.020	—	18.436	268.797
1872	565.588	20.158	585.746	34.862	12.974	47.836	9.756	339.459	--	39.189	436.240
1873	942.527	52.548	995.075	80.547	31.385	111.932	18.894	494.932	578	73.210	699.546
1874	1,044.814	30.929	1,075 743	86.524	29.005	115.529	25.813	579 811	3.569	92.433	817.155
1875	1,184.890	33.215	1,218.105	88.056	22.103	110.159	25.688	668.264	38 978	115.509	958.598
1876	1.321.999	29.359	1,351.358	88 483	35.706	124.189	33 518	734.016	152.971	135.321	1,180.015
1877	1,425.129	42.463	1,467.592	94.319	34.844	129.193	30.712	830.258	35.175	133.823	1,159.161

Skriž. Tab. 62. Godine *Im Jahre*	Godišnji prirast prihoda i razhoda, ako je prihod i razhod god. 1868 = 1 *Jährliche Zunahme der Erträgnisse und der Lasten, wenn die Daten pro 1868 = 1 angenommen werden*: Prihod *Erträgniss*	Razhod *Lasten*	Na svakih 100 forinti upravne imovine bilo je *Auf 100 Gulden des Verwaltungs-Vermögens entfielen an*: prihoda *Erträgniss*	razhoda *Lasten*	Na svakih 100 for. prihoda bilo je razhoda — *Auf je 100 Gulden des Erträgnisses entfielen Lasten*
			forintî — *Gulden*		
1868	1.00	1.00	5.81	4.76	81.32
1869	1.15	1.52	5.68	4.38	78.75
1870	2.21	2.28	6.14	4.74	77.09
1871	3.17	3.28	6.51	5.05	77 62
1872	5.35	5.33	7.74	5.76	74.45
1873	9.09	8.51	9.86	6.93	70.09
1874	9.83	9.98	8.91	6.77	75 95
1875	11.13	11.71	8.76	6.90	78.70
1876	12.35	14.11	8 91	7.71	87.31
1877	13.41	14.16	8.88	7.01	78.98

nati ovdje samo sljedeće: eskompt mjenicâ, zajmove na nekretnine, predujmove, efekte i vjerovnike. Jer gotovina u blagajni, inventar te račun dobitka i gubitka nisu glavnice plodonosno uložene. Isto tako ne nosi kamatâ veći dio stavaka, što jih uvrstismo pod „razna aktiva.“ Prihod pako od nekretnina, što jih posjeduju same štedione, izkazan je u skrižaljci 61. medju „ostalim prihodom“, ne može dakle tuj doći u račun. Za sravnjivanje ne može nadalje služit iznos aktivnih glavnica koncem godine, kako se on izkazuje u bilansah, jer je veći od onoga, od koga je sbilja potekao prihod, već samo prosječno jim stanje. Ovo smo za svaku godinu, kao što je to učinio i Dr. G. Mayr u svojoj statistici bavarskih štedionâ, sračunali tiem, što smo uzeli prosjek izmedju stanja tih glavnica koncem prošle godine i stanja koncem one godine, koje se sravnjivanje tiče.

Kako naša statistika sadržaje podatke i o cielom iznosu kamata, koje su svake godine, što izplaćene što uglavničene, zapale štedne uložke, bijaše nam načinom sličnim onomu, kojim smo došli do prosječne kamatne mjere za aktivne glavnice, moguće sračunati i prosječno ukamaćivanje štednih uložaka. Zato nam je naime valjalo iznos kamata, izkazanih u 9 stupcu gornje skrižaljke 61, sravniti sa prosječnim stanjem štednih uložaka, a ovo doznasmo istim računom, kojim smo sračunali prosječno stanje glavnica, po štedionah plodonosno uloženih.

Posljedke jednoga i drugoga računa priobćujemo za razdobje 1873—1877. i to napose za štedione krajiške i napose za štedione u gradj. dielu domovine u sljedećem pregledu. (Gl. skriž. 63.)

Prosječna dakle kamatna mjera za ukamaćivanje štednih uložaka iznosila je kod naših štediona nešto preko 6 postotaka. Prosjek ovaj odgovara i podatkom o kamatnoj mjeri, što smo jih priobćili, gdje je bio govor o štednih uložcih. Nekojim štedionam siže ona doduše i do 8 postotaka, al valja uzeti na um, da ju, ako se promotri pro-

Skriž. Tab. 63. Godine *Im Jahre*	Prosječno stanje štednih uložaka *Durchschnitt des Einlagenstandes*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*	Prosječno stanje glavnica, plodonosno uloženih *Durchschnitt des Standes der zinsbar angelegten Activ-Capitalien*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*	Prosječno ukamaćivanje se — *Durchschnittliche Verzinsung*: štedni uložci *der Spareinlagen*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*	aktivne glavnice *der Activ-Capitalien*: u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien u. Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*
	u forintih — *in Gulden*						postotcî — *in Procenten*					
1873	6,819.774	658.924	7.478 698	7.397.125	831 310	8.228 135	6 67	6.05	6.61	11.55	10.59	11.45
1874	8,248.702	779.761	9,028.466	9,432.170	971.775	10,103.915	6.11	6.19	6.12	9.91	11.05	10.04
1875	9.845.237	1,011.565	10,856.802	11,071.916	1,210.885	12,282.801	6.17	6.00	6.15	9.50	11.01	9.64
1876	11,013.105	1,282.818	12,325.923	12.191.191	1,485.015	13,679.206	5.95	5.95	5.95	9.55	10 56	9.66
1877	11,895.587	1.509.552	13,405.139	13.173 132	1,701 147	11.877.879	6 21	6.01	6.19	9.10	11.11	9.58

*

sječno ukamaćivanje, snizuju razne okolnosti, kao što n. p. ona, da se kod većine štedionâ uložci ne ukamaćuju s mjesta onim danom, kada su uloženi, da štedione osim toga plaćaju kamate samo za one uložke, što su jih ulagači neko vrieme ostavili u štedionah i t. d.

Prosječna kamatna mjera za aktivne glavnice mnogo je viša, diferencija nam se pače, što ju naše štedione uzimlju za svoje posredovanje medju ponudom i tražnjom kapitala i koja iznosi malne četiri postotka (preko 6% za uložke a do 10% za aktivne glavnice) čini i previsokom. Kod bavarskih štedionâ n. pr. ne presižu kamate primljene za aktivne glavnice ni za cieli jedan postotak kamatâ, izdanih na uložke.

Po gornjem pregledu kamatna je mjera za pozajmljene glavnice prosjekom niža kod štediona gradjanskoga diela domovine nego li kod štedionâ krajiških. Ovaj pojav razjasnjuju nam brojevi naše statistike, pokazujući, da prva hrvatska štediona, kojoj aktivne glavnice same iznose više od jedne trećine pozajmljenih glavnica svih štediona gradjanske Hrvatske i Slavonije, nije za nje prosjekom tražila ni 8 postotaka kamata. Kako ona nije izlučena iz gornjega pregleda, to joj se nizka kamatna mjera dojimlje prosječne kamatne mjere svih štediona gradj. Hrvatske i Slavonije, te ju znatno snizuje. Bez nje bila bi ona još i viša od one, što ju gornji pregled izkazuje za krajiške štedione.

Kamate na uložke iznosom su svojim najvažnija stavka u razhodu štedionâ. Od cieloga jih troška ide prosjekom do 70 postotaka. Za njimi najviše su iznosili do god. 1875. izdatci na upravu, plaće dakle osoblja, najamnina za prostorije i razne stvarne potrebštine. Od godine jih pako 1875. pretiču „ostali izdatci", medju kojimi ima, kako je već napomenuto, najviše kamata za glavnice, koje su si štedione namakle budi u kontokorentu budi reeskomptom mjenica, po njih eskomptovanih. Iznos poreza i pristojba mienja se prama čistomu dohodku štedionâ. Što se napokon gubitaka i dubijozâ tiče, ovi su se znatnijim iznosom dovili tek godine 1875. Najviše jih pako bijaše godine 1876. Skrižaljka VI. priloga izkazuje jih za tu godinu kod 10 zavoda. Ukupno odpisalo se u to ime g. 1875.: 38.978, g. 1876.: 152.971, a g. 1877.: 35.175. for.

Procentualno razmjerje medju pojedinimi stavkami troška naših štedionâ izkazuje sljedeći pregled i to za god. 1868—1877. za skup svih štedionâ, za prosjek pako god. 1873—1876. napose za štedione gradjanske Hrvatske i Slavonije a napose za štedione krajiške. (Gl. skriž. 64.)

Kod krajiških štediona postotni je dio upravna troška viši samo s toga, što je u njihovu izdatku niža stavka „ostali trošak" te su one jedino godine 1877. odpisale neznatnu svotu u ime gubitaka. Ne valja dakle po gornjem pregledu zaključivati, da one relativno više troše na upravu. Prosjekom će pače u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji jednu štedionu zapasti više troška na upravu nego li u Krajini. (Gl. skriž. 65.)

I u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji ima doduše dosta znatan broj štediona, koje uprava stoji samo nešto preko tisuću forinti na godinu, al će se već god. 1877. naći 10 njih, koje su na upravni trošak izdale preko 4000 for., 5 njih pače kojim je upravni trošak presizao i 6000 forinti. A tuj još nisu uračunane ni tantijeme ni vanredne nagrade, koje se godimice od čista dobitka podieljuju činovničtvu i upravnomu vieću, te po naravi svojoj

Skriž. / *Tab.* 64.

Godine — *Im Jahre*		trošak upravni *die Verwaltungskosten*	poreze i pristojbe *Steuern und Gebühren*	kamate za uložke *Spareinlagen-Zinsen*	gubitke i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	ostali trošak *sonstige Ausgaben*	Ukupno — *Zusammen*
		Od cieloga troška štedionâ zapalo je — *Von den Gesammt-Ausgaben entfielen auf* postotakâ — *Protente*					
1868		15.51	1.19	82.70	—	0.57	100
1869		13.60	0.05	83.62	—	2.73	100
1870		10.47	0.32	83.66	—	5.55	100
1871		9.05	0.74	83.33	—	6.88	100
1872		10.96	2.23	77.82	—	8.99	100
1873		16.00	2.84	70.73	0.08	10.35	100
1874		14.13	3.16	70.95	0.43	11.33	100
1875		11.50	2.67	69.73	4.06	12.01	100
1876		10.52	2.84	62.20	12.97	11.47	100
1877		11.11	2.65	71.62	3.03	11.59	100
1873—1877 prosjekom *Im Durchschnitte*	gradj. Hrvatska i Slavonija *Civil-Kroatien und Slavonien*	**11.36**	**2.81**	**68.80**	**5.31**	**11.72**	**100**
	hrv.-slav. Krajina *kroat.-slav. Grenze*	**20.76**	**2.65**	**67.70**	**0.01**	**8.88**	**100**

Skriž. / *Tab.* 65. Jednu je štedionu išlo upravna troška — *Auf eine Sparcassa entfiel an Verwaltungs-Auslagen*

Godine *Im Jahre*	u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*
	forintî — *Gulden*		
1873	3.845	2.634	3.610
1874	3.890	3.045	3.726
1875	3.613	2.833	3.442
1876	4.018	2.814	3.763
1877	4.076	2.902	3.799

takodjer spadaju u upravni trošak. O njih bit će govora, kad se osvrnemo na razdiobu čista dobitka.

Omjerimo li napokon upravni trošak ob upravnu imovinu štedionâ, uvjeriti ćemo se, da prvi ne raste uzporedo s njom, već da je tiem manji, čim se povisuje iznos upravne imovine. (Gl. skriž. 66.)

Skriž. / *Tab* 66. Upravni trošak štediona iznosio je postotakâ upravne imovine — *Die Verwaltungsauslagen der Sparcassen in Procenten des Verwaltungsmögens*

Godine *Im Jahre*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*
1873	1.01	1.72	1.11
1874	0.89	1.62	0.96
1875	0.72	1.40	0.79
1876	0.77	1.13	0.82
1877	0.72	1.20	0.78

Bankovni zavodi. Materijal naš o prihodu i razhodu bankovnih zavoda podpun je samo do godine 1877. Za ovu godinu ne imamo podataka o vinkovačkom štednom

i pripomoćnom družtvu. S toga ju ovdje puštamo s vida, a tko želi doznati, kolik je godine 1877. bio prihod i razhod ostalih zavoda, naći će se o tom podatke u skrižaljci VI. priloga.

Glede načina, kojim je ova sastavljena iz računa o dobitku i gubitku, valja i za bankovne zavode ono, što smo rekli o štedionah. Knjigovodstvo nije ni kod njih jednako uredjeno, te smo i tuj, izpitujući zaglavne jim račune, naišli na razlike tolike, da nam nije, prem je i prihod i trošak kod bankovnih zavoda mnogo raznovrstniji, bilo druge, već pridržati razredbu materijala, odabranu kod štedionâ.

Kako smo ovu već potanje razložili, slobodno nam je s mjesta preći na rezultate, što nam jih podatci skrižaljke VI. priloga predočuju o prihodu i razhodu bankovnih zavoda za razdobje 1869—1876. (Gl. skriž. 67.)

Od god. 1873., kojom je prestalo osnivanje novih bankovnih zavoda, pa do god. 1876. narasao jim je prihod za 12 postotaka, dočim se kod štediona u istom razdobju ukazuje prirast od 35 postotaka. Samo neznatan dio znatne ove diferencije valja pripisati okolnosti, da su u četiri ove godine utemeljene dvie nove štedione. Ponajviše potiče ona odatle, što je poslje godine 1873. kako nam to dokazuju izkazi o poslovnom prometu, ponešto zapelo poslovanje bankovnih zavoda, s druge se pako strane i poslje krize sve to više razvijao promet štediona u poslu eskomptovnom, koji jim nosi najviše kamate.

S nedostataka materijala dieli gornji pregled prihod bankovnih zavoda samo u dvie stavke. U prvom sadržane su kamate i provizije od posla eskomptovnoga, predujmovnoga, zajmovnoga, prihod efekta i aktivnih glavnica u kontokorentu. „ostali pako prihod“ obsiže prihod vlastitih nekretnina, dobitak na kurzu vriednostnih papira i ostale manje stavke. Nije nam dakle moguće, iztražiti, koliko su s k u p u bankovnih zavoda nosili legitimni jim poslovi, a koliko one grane poslovanja, koje služe i promiču spekulaciju. Samo kod četiri zavoda, vinkovačkoga naime i vukovarskoga štednoga i pripomoćnoga družtva, sisačke vjeresijske banke i komercijalne banke u Zagrebu, zaglavni se računi bar u toliko slažu, te se iz njih razabiru sljedeći podatci o tom, koliko su od god. 1873. do god. 1876. primili kamata od eskompta mjenica, od predujmova i zajmova i koliko ostala prihoda. (Gl. skriž. 68.)

Sva su dakle četiri zavoda ponajviše služila eskomptu mjenica, komu kamate presižu polovicu cieloga jim pri-

Skriž.} 68. Tab.}

Prihod štednih i pripomoćnih družtva u Vinkovcih i Vukovaru, sisačke vjeresijske banke i komercijalne banke u Zagrebu

Erträgniss der Spar- und Vorschussvereine in Vinkovce und Vukovar, der Sisseker Creditbank und der Commercialbank in Agram

Godine *Im Jahre*	od eskompta mjenica *vom Wechsel-Escompte*	od hipotekarnih zajmova *vom Hypothekar-Geschäft*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali prihod *diverse Einnahmen*	Sav prihod *Gesammterträgniss*
	forinti — *Gulden*				
1873	52.329	3.703	8.037	30.074	94.143
1874	74.415	6.425	11.650	51.220	143.710
1875	105.720	7.253	15.609	61.757	190.339
1876	120.569	13.813	5 666	59.039	199.087

hoda te svakom godinom znatno rastu. Prama njim neznatan je „ostali prihod“, ako se uzme na um, da je tuj uračunano i nešto provizija od mjenica, koje se iz zaglavnih računa nisu dale izlučit i pribrojit kamatam, da ta stavka nadalje sadržaje i sve kamate od vriednostnih papira, pa da kraj svega toga ne iznosi ni jedne trećine cieloga prihoda.

Kao što kod štediona pokušasmo i tuj odgovoriti na pitanje, kako su bankovni zavodi prosjekom ukamaćivali štedne uložke, njim povjerene, i koliku prosječnu kamatnu mjeru tražili za aktivne svoje glavnice. Posluživši se metodom, koju smo ondje upotriebili i razložili, došli smo, za razdobje 1872—1876. do rezultata, izkazanih u sljedećem pregledu. (Gl. skriž. 69. na str. 54.)

Prosječna kamatna mjera za aktivne glavnice nešto je niža nego li kod štedionâ. Razlika ova poticati će ponajviše odatle, što su bankovni zavodi razmjerno veći dio svoje upravne imovine ulagali u kupovanje vriednostnih papira, a ovi ne nose tolikih kamata koliko glavnice, namienjene ostalim poslovom. Pak su jamačno predujmovi, što jih je vukovarsko štedno i pripomoćno družtvo izdavalo članovom i koji su koncem godine 1875. prije dakle nego što je družtvo ovo promjenilo svoj ustroj, iznosili preko 100.000 forinti, bili jeftiniji od predujmova, izdavanih po štedionah i ukamaćivanih obično sa 10—12 postotaka.

Prihod i razhod bankovnih zavoda. — *Erträgniss und Lasten der Bankinstitute.*

Skriž.} 67. Tab.}

Godine *Im Jahre*	I. Prihod -- *Erträgniss*: Kamate i provizije *Zinsen und Provisionen*	Ostali prihod *Sonstiges Erträgniss*	Sav prihod *Gesammt-Erträgniss*	II. Razhod -- *Lasten*: Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*: Plaće i najamnine *Gehalte u. Miethzinse*	Ostali trošak *Sonstige Auslagen*	Svota *Summe*	Porez i pristojbe *Steuern und Gebühren*	Kamate na štedne uložke *Den Einlegern erwachsene Zinsen*	Gubitci i dvojbene tražbine *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe der Lasten*
	forinti -- *Gulden*										
1869	50.677	25.333	76.010	17.074	8.254	25.328	—	16.436	1.744	10.572	54.080
1870	144.531	16.966	161.497	26.465	7.838	34.303	2.099	12.996	40.695	20.483	110.576
1871	182.560	39.545	222.105	24.010	11.088	38.098	3.588	22.163	6.305	30.733	100.887
1872	308 411	45.597	354.008	20.470	21.576	42.046	5.492	59.272	2.848	47.232	156.890
1873	362.920	17.432	380.352	42.529	25.141	67.670	15.344	54.937	133.029	44.081	315.061
1874	354.640	58.362	413.002	43.509	20.932	64.441	20.840	57.708	63.057	37.069	243.115
1875	405.905	30.405	436.310	45.733	18.725	64.458	23.340	77.828	68.606	37.152	271.384
1876	392.438	33.558	425 996	42.121	25.592	67.713	26.635	97.332	34.134	30.665	256.479

Skriž. Tab. } 69. Godine *Im Jahre*	Prosječno stanje *Durchschnitt des Standes*		Prosječno ukamaćivanje *Durchschnittliche Verzinsung*	
	glavnica, plodonosno uloženih *der zinsbar angelegten Capitalien*	štednih uložaka *der Spareinlagen*	aktivnih glavnica *der Activcapitalien*	štednih uložaka *der Spareinlagen*
	u forintih — *in Gulden*		sa postotci — *in Procent.*	
1872	3,155.518	889.280	9.77	6.66
1873	3,793.779	852.653	9.57	6.45
1874	3,917.333	875.748	9.05	6.58
1875	4,471.670	1,268.412	9.08	6.13
1876	4,555.447	1,545.058	8.61	6.30

Štednim je pako uložkom prosječna kamatna mjera za cieloga razdobja viša. Po svoj prilici povisila ju je konkurencija štedionâ.

Kod potonjih vidjesmo nadalje, da se je trošak uzporedo množio sa prihodom, te da je prvi iznosio prosjekom do 80% prihoda. Kod bankovnih zavoda raste postojano samo potonji. Trošak pako znatno se mienja osobito od god. 1873. Jedne je godine veći druge manji. A u cielom mu je omjer prama prihodu mnogo povoljniji nego li kod štedionâ. Dokazom su tomu omjerni brojevi sljedećega pregleda.

Skriž. Tab. } 70. Godine *Im Jahre*	Godišnji prirast il umanjaj prihoda i razhoda, ako su prihod i razhod g. 1869. = 1 *Jährliche Zu- oder Abnahme des Erträgnisses und der Lasten, wenn die Daten pro 1869 = 1 angenommen werden*		Na svaku 100 forinti prihoda bilo je razhoda *Auf je 100 Gulden entfielen Lasten*
	Prihod *Erträgniss*	Razhod *Lasten*	u forintih *in Gulden*
1869	1.00	1.00	71.16
1870	2.12	2.01	68.46
1871	2.92	1.86	45.42
1872	4.66	2.90	44.32
1873	5.00	5.82	82.82
1874	5.13	4.50	58.86
1875	5.71	5.02	62.20
1876	5.69	4.71	60.20

Bankovni zavodi ne posluju u nas ni s daleka toliko tudjim kapitalom, koliko štedione. Njihove bilanse pokazaše, da jim od upravne imovine ide preko 30 postotaka dioničku glavnicu, dočim ova iznosi jedva dvadeseti dio upravne imovine štedionâ. Ukamaćivanje tudjih glavnica namiće jim dakle manje troška, a kako se dividende na dioničku glavnicu ne izplaćuju iz brutto — prihoda već iz čiste dobiti, nazrievamo u ovoj okolnosti glavni uzrok pojavu, da je razhod bankovnih zavoda prama prihodu relativno mnogo manji od razhoda štedionâ. Po skrižaljci 70. iznosi mu on prosjekom samo do 60 postotaka. Skrižaljka pako 62 na str. 51 pokaza, da su štedione na svaku stotinu forinti prihoda potrošile prosjekom do 80 forinti.

Velike razlike, što jih po skrižaljkah 67. i 70. ima medju troškom pojedinih godina, potiču većim dielom od stavke „gubitci i dubijoza:“ Ova ističe se po prvi put znatnijim iznosom godine 1870., kad je naime jedan od zavoda bio prisiljen odpisati iznos od 34.496 for., pronevjeren po njegovu ravnatelju. Nizka sljedećih dvijuh godina, dovinu se ona god. 1873. vrška, pak ju i kasnijih godina ide visok postotak cieloga troška. Skrižaljka VI. priloga dokazuje nam u ostalom, da su malne dvie trećine svih gubitaka, odpisanih od god. 1869. do god. 1876. po bankovnih zavodih (350.418 forinti) zapale jedan jedini zavod, osječku komercijalnu i eskomptnu banku (208.731 for.) Po njezinih zaglavnih računih iznosili su odpisi gubitaka i dvojbenih tražbina godinâ 1870.: 6.199, 1871.: 351, 1872.: 2.848, 1873.: 113.547, 1874.: 51.915, 1875.: 32.743, 1876.: 1.128, 1877. napokon: 38.755 forinti. Tko bi dakle bio sklon, izreći po skrižaljci 67. nepovoljan sud o radu naših bankovnih zavoda, morat će ga u oči ovih brojeva znatno modificirati. Gubitaka bilo je istina i kod ostalih zavoda, al ovi nisu razmjerno veći od gubitaka štedionâ, pače posve izčezavaju, ako se promotre silne štete, što jih je kriza nanjela bankovnim zavodom ugarskim i austrijskim[1]).

Prama broju zavoda i prama upravnoj jim imovini uprava je bankovne zavode stajala mnogo više troška nego li štedione. Kod potonjih ne iznosi upravni trošak ni jednoga postotka upravne imovine, a prosjekom bilo ga je do 4000 forinti na jedan zavod. Prvim pako sračunasmo sljedeće omjerne brojeve.

Skriž. Tab. } 71. Godine *Im Jahre*	Upravna troška bilo je u forintih *Von den Verwaltungs-Auslagen entfielen Gulden*	
	na svaku 100 for. upravne imovine *auf je 100 Gulden des Verwaltungs-Vermögens*	prosjekom na jedan zavod *im Durchschnitte auf ein Institut*
1869	2.51	25.328
1870	2.09	11.434
1871	1.44	12.699
1872	1.04	14.015
1873	1.61	9.640
1874	1.42	9.206
1875	1.20	9.208
1876	1.44	9.674

Pogledamo li podatke, što nam jih skrižaljka VI. priloga izkazuje ob upravnom trošku svakoga pojedinoga zavoda, vidjeti ćemo, da eskomptnu banku u Zagrebu i komercijalnu i eskomptnu banku u Osjeku ide do god. 1873. najveći dio, od godine pako 1873. preko polovice upravna troška svih zavoda. Prva trošila je na upravu svoju mnogo, dok je uzdržavala više podružnica. Dokinuvši jih polučila je znatne prištednje, te joj je upravni trošak svakom godinom manji. Eskomptna i komercijalna banka u Osjeku izdavala je i poslje g. 1873. preko 15.000 for. na svoje činovničtvo i ostale potrebštine uprave.

Od ostalih stavaka razhoda rastu postojano „porez i pristojbe“ sve od god. 1870., a kamate na štedne uložke od godine 1873. „Ostali razhod“ napokon sastoji se najvećim dielom od kamata za uložke na doznačnice i odpisa od inventara i utemeljiteljnih troškova. Ove dvie stavke iznosile su po zaglavnih računih bankovnih zavoda: (Gl. skriž. 72. na str. 55.)

[1]) Austrijske banke (osim narodne banke) odpisale su gubitakâ i dubijozâ u okruglih brojevih godine 1870.: 1,841.000, 1871.: 1.088.000, 1872.: 3,457.000, 1873: 101.172.000, 1874.: 15,006.000, 1875.: 12.743.000, 1876.: 14,182.000 forinti. Gl. Ehrenberger: „Oesterreichs Bank- und Credit-Institute in den Jahren 1870—1876“ str. 456 i 457.

Skriž. / Tab. 72. Godine / *im Jahre*	Iznos kamatâ na doznačnice / *Betrag der Zinsen auf Cassascheine*	Iznos odpisa od inventara i utemeljiteljnih troškova / *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*
	u forintih — *in Gulden*	
1869	6.787	3.785
1870	16.799	2.944
1871	25 985	4.083
1872	30.252	4.135
1873	21.398	13.593
1874	25 329	5.376
1875	23.910	3.087
1876	14.888	3.240

Koliko su napokon „ostali razhod" i sve druge stavke troška bankovnih zavoda, kojim su absolutni brojevi izkazani u skrižaljci 67. na strani 53., iznosili postotaka od cieloga troška, pokazuje sljedeći pregled.

Skriž. / Tab. 73. Godine / *Im Jahre*	trošak upravni / *die Verwaltungskosten*	porez i pristojbe / *Steuern und Gebühren*	kamate za štedne uložke / *Spareinlage-Zinsen*	gubitke i dubijoza / *Verluste und Dubiosen*	ostali trošak / *sonstige Ausgaben*	ukupno / *Zusammen*
	Od cieloga troška bankovnih zavoda zapalo je / *Von den Gesammtausgaben entfielen auf* — postotakâ — *Procente*					
1869	46.81	—	30.38	3 22	19.59	100
1870	31.01	1.90	11.75	36.79	18.55	100
1871	37.75	3.55	21.96	6.21	30 50	100
1872	26.80	3.50	37.77	1.81	30.12	100
1873	21.47	4.86	17.13	42.21	14.03	100
1874	26 50	8.57	23.71	25.93	15.26	100
1875	23.75	8.60	28.69	25.27	13.69	100
1876	26.39	10.38	37.91	13.30	11.99	100
Prosjekom *Im Durchschnitte*	**26.78**	**6.15**	**26.12**	**23.23**	**17.12**	**100**

8. Dobitak bankovnih zavoda i štediona.

Štedione. Statistikom štednih uložaka pokušasmo pokazati, kako štedione nastoje oko glavne svoje zadaće i koliko su uspjevale, prikupljajući prištednje i potičući na štednju. Statistika ciele jim upravne imovine i ulaganja njezina u razne poslove, kojimi se po pravilih mogu baviti, namaknu materijal, da se njim kao vjeresijskim zavodom prosudjuje rad. Statistika pako dobitka njihova, na koju tuj prelazimo i kojom dovršujemo svoj osvrt na sve štedione, namienjena je rezultatom, što su jih štedione polučile kao teževna družtva.

Dobitak i gubitak štediona, višak naime, kojim je prihod godinâ 1847—1877. preticao razhod ili obratno, izkazuje skrižaljka VI. priloga u posebnom stupcu. Brojevi u njem sadržani, ne će se kod nekih zavoda sudarati s podatci njihovih računa i to s razloga, navedenih na strani 50. Za izradjivanja gradje valjalo je naime nekoje stavke, kao što n. pr. kamate na dioničku glavnicu, tantijeme, vanredne nagrade činovničtvu, darove za dobrotvorne svrhe, ako su bili napose izkazani i t. d., što su jih zavodi uvrstili medju svoj razhod, odavle izlučiti, pošto jih svi drugi namiruju iz čistoga dohodka. S jedne strane smanjio se je tiem razhod, a s druge povećala diferencija medju njim i prihodom, povisio dakle i dobitak.

No i kraj rektifikacija ovih potrebitih, da se pod naslov „dobitak i gubitak" uzmognu uvrstiti istovrstne oline, napomenuti nam stupac skrižaljke VI. priloga ne izkazuje posve točno onoga dobitka, što su ga štedione stekle za svake poslovne perijode. Neke štedione ne bi naime svake godine razdielile cieloga svoga dobitka na svrhe, kojim služi, već po zaključku glavne skupštine budi sav budi jedan mu dio prenjele na račun buduće godine. Prenos ovaj uračunale bi tad u prihod sljedeće godine, a tiem povisile i iznos dobitka nove te poslovne perijode, te bi se ovaj sastojao od dobitka tekuće perijode i dobitka, prenesena u nju iz prošle godine, koji je tuj po drugi put došao u račun. Da se dakle kad se promatraju razlike medju dobitkom pojedinih godina, jedan te isti dobitak ne računa po dva puta, pa da se točno uzmogne doznati uspjeh svake poslovne perijode, valja od iznosa, što jih skrižaljka VI. priloga izkazuje kao „dobitak" odbiti iznose, koji su u istoj skrižaljci sadržani u stavci prihoda, „prenos dobitka od prošle godine"[1]).

Zato priobćujemo sljedeći pregled, iz koga će se razabrati, kolik je od god. 1868—1877. svake godine bio višak prihoda nad razhodom, iznos naime što ga skrižaljka VI. priloga izkazuje kao dobitak, koliko su nadalje iznosili prenosi dobitka od prošlih godina, a koliko napokon, ako se prenosi ovi odbiju od onoga viška, dobitci svake poslovne perijode. Gubitaka ima samo kod pojedinih štediona. U cielom nije razhod nijedne godine bio veći od prihoda. (Gl. skriž. 74. na str. 56.)

Štedionam je krajiškim čisti dobitak, kako ga izkazuje gornji pregled, po absolutnom iznosu svakom godinom to veći. Kod štediona pako gradjanskoga diela domovine bijaše ga najviše godine 1873. Od te godine smanjuje se on sve do godine 1876. Godine 1876. iznosi on samo 115.394 for., pošto je jedna štediona bilansirala znatnim gubitkom od 78.434 forinta. Posljednje godine 1877. posluži štedionam opet bolja sreća. Dobitak samo je nešto manji od velika dobitka godine 1873. I onaj jedan zavod ne samo da nije bilanse svoje zaključio gubitkom, već su mu aktiva malenim iznosom preticala pasiva.

Kad bismo dobitak, polučen svake godine, razdielili brojem štediona, koje su ga stekle, zapao bi svaki zavod i godine 1875. kad ga je najmanje bilo, ljep iznos. No prosjek ovaj ne bi imao nikakve vriednosti u oči podataka, što nam jih skrižaljka VI. priloga izkazuje za svaku pojedinu štedionu. Ako se ovi uzmu na oko, vidjeti će se s mjesta, kako se on nejednako razdieljuje na pojedine zavode, i kako starije štedione njim preticu mladje svoje družice. Mi smo pokušali sračunati, koliko i poslje godine 1873. od cieloga dobitka ide onih pet štediona, koje su prve stupile u život, koje su naime počele poslovati budi prije godine 1869. budi te godine, te se uvjerismo, da jih je godina 1874. 1875. i 1877. zapalo samo nešto manje godina pako 1873. i 1876. i više od polovice onoga dobitka, što ga skrižaljka 71. izkazuje u posljednjem stupcu. (Gl. skriž. 75. na str. 56.)

Medju svimi zavodi bijaše posljednjih pet godina najunosnije poslovanje prve hrvatske štedione u Zagrebu.

[1]) U skrižaljci VI. priloga nije ovaj račun proveden s toga, što se inače iznos dobitka ne bi sudarao sa svotom sljedećih stupaca, sadržanih u istoj skrižaljci, a izkazujućih, kako se je svake godine dobitak sav, dakle dobitak tekuće perijode i dobitka, prenesen od prošle godine, porazdielio na pojedine svrhe.

Čisti dobitak štedionâ. — *Reingewinn der Sparcassen.*

Skriž. Tab. 74. Godine *Im Jahre*	U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*			U hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*			U cielom — *Im Ganzen*		
	Višak prihoda nad razhodom *Ueberschuss des Erträgnisses über die Lasten*	Prenos dobitka od prošle godine *Uebertrag des Gewinnes aus dem Vorjahre*	Čisti dobitak tekuće poslovne periode *Reingewinn der laufenden Geschäfts-Periode*	Višak prihoda nad razhodom *Ueberschuss des Erträgnisses über die Lasten*	Prenos dobitka od prošle godine *Ueberschuss des Gewinnes aus dem Vorjahre*	Čisti dobitak tekuće poslovne periode *Reingewinn der laufenden Geschäfts-Periode*	Višak prihoda nad razhodom *Ueberschuss des Erträgnisses über die Lasten*	Prenos dobitka od prošle godine *Uebertrag des Gewinnes aus dem Vorjahre*	Čisti dobitak tekuće poslovne periode *Reingewinn der laufenden Geschäfts-Periode*
	forintî — *Gulden*								
1868	18.443	—	18.443	118	—	118	18.561	—	18.561
1869	30.903	—	30.903	2.887	78	2.809	33.790	78	33.712
1870	51.245	—	51.245	4.153	—	4.153	55.398	—	55.398
1871	72.073	340	71.733	5.443	114	5.329	77.516	454	77.062
1872	128.468	50	128.418	21.038	55	20.983	149.506	105	149.401
1873	264.925	971	263.954	30.604	2.107	28.497	295.529	3.078	292.451
1874	225.492	10.774	214.718	33.096	36	33.060	258.588	10.810	247.778
1875	215.972	6.809	209.163	43.535	56	43.479	259.507	6.865	252.642
1876	121.494	6.100	115.394	49.849	126	49.723	171.343	6.226	165.117
1877	246.493	2.286	244.207	61.938	31	61.907	308.431	2.317	306.114

Skriž. Tab. 75. Štedione — *Sparcassen*	Čisti dobitak godine — *Reingewinn im Jahre*				
	1873	1874	1875	1876	1877
	forintî — *Gulden*				
I. hrvatska štediona — *I. kroatische Sparcasse* (1847)	96.325	69.316	76.288	41.709	83.908
Osječka štediona — *Esseker Sparcasse* (1868)	31.735	11.362	3.310	9.199	10.944
Varaždinska štediona — *Warasdiner Sparcasse* (1869)	7.205	14.340	14.278	14.392	15.236
Vukovarska štediona — *Vukovarer Sparcasse* (1869)	9.646	10.147	12.902	12.462	11.578
Zemunska štediona — *Semliner Sparcasse* (1868)	6.964	6.838	7.754	9.167	10.545
Svota — *Summe*	**151.875**	**112.003**	**114.532**	**86.929**	**132.211**
Sve ostale štedione — *Alle sonstigen Sparcassen*	**140.576**	**135.775**	**138.110**	**78.188**	**173.903**
Sve štedione — *Sämmtliche Sparcassen*	**292.451**	**247.778**	**252.642**	**165.117**	**306.114**

Njezin dobitak iznosio je sam god. 1873.: 33, god. 1874.: 28, god. 1875.: 30, god. 1876.: 25, a god. 1877.: 27 postotaka dobitka svih štedionâ, te prosjekom bio malne dva puta veći od dioničke joj glavnice (42.000 for.) I kod ostale četiri štedione, kojim se dobitak napose izkazuje u gornjem pregledu, presizao je on prosjekom preko 50 postotaka dioničke glavnice, koja nije kod nijedne veća od 20.000 forinti. Znamenito je svakako, da je i varaždinska godine 1877. bilansirala dobitkom od 15.236 for., prem već iz te godine pače i iz godina prijašnjih potiču gubitci, koji su ju godine 1878. doveli do stečaja.

Omjerimo li dobitak svih štediona o uplaćenu jim dioničku glavnicu, koja ga je stekla i kojoj je najvećim dielom došao u prilog, vidjeti će se iz sljedećega pregleda, koliko ga je od god. 1868. do god. 1877. bilo na jednu stotinu forinti dioničke glavnice. (Gl. skriž. 76.)

Prije godine 1873. i same te godine bijaše dakle prama dioničkoj glavnici dobitak štedionâ u gradjanskoj

Skriž. Tab. 76. Godine *Im Jahre*	Na svaku 100 for. uplaćene dioničke glavnice bilo je dobitka *Auf je 100 Gulden des eingezahlten Actiencapitals entfiel an Reingewinn*					
	kod štedionâ gradj. Hrvatske i Slavonije *bei den Sparcassen Civil-Kroatiens und Slavoniens*			kod štedionâ hrv.-slav. Krajine *bei den Sparcassen der kroat.-slav. Grenze*	U cielom — *Im Ganzen*	
	kod I. hrv. štedione *I. kroat. Sparcasse*	kod ostalih štediona *sonstige Sparcassen*	kod svih štediona *alle Sparcassen*		sa I. hrv. štedionom *mit der I. kroat. Sparcasse*	bez I. hrv. štedione *ohne der I. kroat. Sparcasse*
	forintî — *Gulden*					
1868	42.32	3.34	29.74	0.59	22.63	1.96
1869	55.24	15.40	33.60	14.04	30.10	15.12
1870	74.00	40.40	56.70	20.76	49.45	34.77
1871	92.40	53.87	69.43	15.22	55.80	39.84
1872	136.40	51.60	70.91	20.31	52.42	38.28
1873	229.34	23.31	34.68	22.35	32.91	23.53
1874	165.04	18.26	25.61	25.93	25.65	20.48
1875	181.62	16.48	24.67	28.70	25.28	19.12
1876	99.30	8.68	12.95	32.82	15.84	12.53
1877	199.80	18.70	27.15	36.91	28.68	21.87

Hrvatskoj i Slavoniji, izlučila se il ne izlučila I. hrvatska štediona, veći nego li kod štedionâ krajiških. Poslje god. 1873. pako pretiču jih krajiške štedione, kojim dobitak ne samo raste absolutnim svojim iznosom, kako to pokaza skrižaljka 74., već jim je poslovanje i prama svojini njihovoj svakom godinom to unosnije.

Kao što je dobitak svih štediona do godine 1873. prirastom svojim preticao prirast dioničke jim glavnice, tako se je on do iste godine i brže množio, nego li što se razvijaše njihovo poslovanje, kasnije pako za njim zaostajao. Ako ga omjerimo ob upravnu imovinu, i to ovdje o sva pasiva nakon odbitka samoga dobitka, naći ćemo omjerne brojeve sljedećega pregleda.

Skriž. / *Tab.* 77. Godine / *Im Jahre*	Na svaku 100 for. upravne imovine bilo je dobitka / *Auf je 100 Gulden des Verwaltungsvermögens entfielen an Reingewinn* — forintî — *Gulden*
1868	1.09
1869	1.38
1870	1.43
1871	1.47
1872	2.01
1873	2.99
1874	2.09
1875	1.86
1876	1.10
1877	1.90

Uredjujući svojimi pravili način, kojim da se svake godine razdieljuje čisti dobitak, nekoje su štedione potanko opredielile dielove, koji će zapasti razne svrhe, druge osjegurale samo dotaciju pričuvnoj zakladi, prepustivši glavnoj skupštini, neka ona odlučuje o razdiobi ostatka, treće zajamčile dioničarom stanovite kamate, koje jim se paće, ako sam dobitak ne bi dotekao, moraju izplatiti iz pričuvne zaklade i t. d. Kako smo sve te ustanove pravila pokušali izcrpiti u skrižaljci II. priloga, ne treba jih ovdje potanje nabrojiti, već nam je s mjesta preći na statistiku razdiobe dobitka, koju sadržaje skrižaljka VI. priloga. Ova a po njoj i sljedeći pregled, izkazuje koliko se od njega svake godine razdielilo: dividendâ i superdividendâ dioničarom, tantijemâ i vanrednih nagrada organom uprave, dotacije obćoj pričuvnoj zakladi i zakladi mirovinskoj, darova u dobrotvorne svrhe, koliko ga se svake godine prenjelo na račun godine sljedeće i koliko ga napokon zapalo druge svrhe kao što n. pr. posebne pričuve za gubitak na vriednostnih papirih i t. d. (Gl. skriž. 78.)

Uzmemo li najprije na oko dividende, koje su svake godine razdieljene medju dioničare, a iznos jim izkazan u 3 stupcu skrižaljke 78., namiću nam se dva pitanja: kolik je naime dio čista dobitka svake godine zapao dioničare, a za tiem kakav je bio rentabilitet štedionskih dionica. Odgovoru na ova pitanja ne dotiču absolutni brojevi gornjega pregleda, već nam za to valja omjeriti iznos godišnje dividende o sav dobitak s jedne, a s druge strane ob iznos uplaćene dioničke glavnice. Relativni brojevi, ovako sračunani, naći će se u sljedećem pregledu. (Gl. skriž. 79. na str. 58.)

Do god. 1873. preostao bi dakle, nakon što bi se izlučila dividenda dioničara, godimice samo neznatan dio dobitka namirivanju drugih potreba, kojim je to vrielo takodjer namienjeno. Postotni dio dividende iznosio je tad svake godine preko 70 postotaka cieloga dobitka, a dionička glavnica nosila ogromne kamate. Svaku 100 for. uplaćene glavnice zapade godine 1872. dividenda od 52 postotka kod štediona gradj. Hrvatske i Slavonije.

Znatan iznos od 37.491 forinti, koji je od dobitka god. 1873. prošao po skrižaljci 78. na razne svrhe, te su njim većim dielom stvorene posebne rezerve za gubitke na vriednostnih papirih, snizi postotni dio dividende od cieloga dobitka na $57._{03}$ postotaka. Sljedeće se on god. 1874. doduše opet podiže, al ne dosegnu ni tada ni godina kasnijih postotak razdobja 1868—1873. Štedione, osnovane godina 1872. i 1873, bijahu s razlogâ, stojećih valjda u savezu sa motivi, koji jih pokrenuše, obvezane, izdašnije nagradjivati upravne svoje organe, pak jim nalagaše i opreznost, da bolje dotiraju svoju pričuvnu zakladu. Nje-

Razdioba dobitka štedionâ. — ***Vertheilung des Reingewinnes der Sparcassen.***

Skriž. / *Tab.* 78. Godine / *Im Jahre*	Iznos razdieljena dobitka [1]) / *Betrag des zur Vertheilung gelangten Reingewinnes*	Od čista dobitka zapalo je — *Vom Reingewinne wurden verwendet*: dividendu dioničarâ / *zu Dividenden an die Actionäre*	tantijeme i nagrade / *zu Tantièmen und Remunerationen*	obću pričuvnu zakladu / *für den allgem. Reservefond*	mirovinsku i obskrbnu zakladu / *für den Pensions- und Versorgungsfond*	dobrotvorne svrhe / *zu wohlthätigen Zwecken*	ostale svrhe / *zu sonstigen Zwecken*	prenos na sljedeću godinu / *als Uebertrag auf das künftige Jahr*
	forintî — *Gulden*							
1868	18.561	15.240	2.310	303	--	600	—	78
1869	33.790	24 362	3.494	3.817	870	1.247	—	—
1870	55.398	41.388	4.898	5.016	1,884	1.684	74	454
1871	77 516	56.983	6.357	8.175	2,363	3.533	—	105
1872	149.506	109.112	13.213	15.488	3.371	4.606	338	3.078
1873	295.529	168.536	30.187	36.790	3.826	7.889	37.491	10.810
1874	258.588	175.830	27.411	37.068	3.427	5.929	2.058	6.865
1875	259.507	171.760	31.507	39.089	3.409	6.108	1.408	6.226
1876	249.995 [2])	161.690	38.208	38.966	1.963	5.494	1.357	2.317
1877	308.431	188.521	55.373	48.621	4.095	5.491	720	5.610

[1]) Ovdje uzet je dobitkom sav višak, kojim je prihod svake godine presizao razhod štediona, te ga je svake godine razdielila glavna skupština dioničara. Prenosi dobitka iz prošlih godina nisu od toga viška odbiti. Odatle i razlike medju iznosom dobitka, izkazanim u ovoj skrižaljci, i iznosom što ga izkazuje skrižaljka 74. u posljednjem stupcu kao „čisti dobitak tekuće poslovne perijode".

[2]) Za g. 1876. izkazan je ovdje dobitak onih zavoda, koji su dobitkom bilansirali, a nije odbit gubitak od 78.652 forinta, koji je snašao dvie štedione.

Skriž. Tab. 79. Godine *Im Jahre*	Dividende iznosile su kod štedionâ *Betrag der zur Vertheilung gelangten Dividenden bei den Sparcassen*			Od svake 100 forintî čistoga dobitka zapalo je dioničare štedionâ *Von je 100 Gulden des Reingewinnes entfielen an die Actionäre der Sparcassen*			Na svakih 100 for. uplaćene dioničke glavnice zapalo je dividende kod štedionâ *Auf je 100 Gulden des eingezahlten Actiencapitals entfiel an Dividende bei den Sparcassen*		
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Ganzen*	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*	u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	U cielom *Im Ganzen*
	forintî — *Gulden*								
1868	15.240	—	15.240	82.82	—	82.00	24.58	—	18.60
1869	22.762	1.600	24.362	73.67	55.36	72.08	24.74	8.00	21.75
1870	38.988	2.400	41.388	76.09	57.83	74.71	42.38	12.00	36 95
1871	53.173	3 810	56 983	73.75	69.99	73.53	51 50	10.90	41.22
1872	94 132	15.280	109.412	73.26	72.62	73.19	52.00	14.80	38.48
1873	147.016	21.520	168.536	55.50	70.32	57.03	19.31	16.90	18.97
1874	151.650	24.180	175.830	67.25	73.05	68.00	18.09	19.00	18.20
1875	141.560	30.200	171.760	65.51	69.43	66.19	16.70	19.96	17.19
1876	130.000	31.690	161.690	64.98	63.51	64.68	14.59	20.91	15.50
1877	150.477	38.044	188.521	61.05	61.16	61.13	16.73	22.69	17.66

zina je dotacija svakom godinom osim godine 1876., kad je naime jedan zavod sbog svojih gubitaka nije mogao nadieliti, sve to viša. Isto tako raste godimice i iznos tantijemâ i nagradâ, podieljivanih činovničtvu, upravnomu odboru i drugim organom uprave. Kako se u isto doba iznos samoga dobitka nije znatno mienjao, moralo ga je po tom sve to manje preostajati za dioničare. Godine 1877. iznosi dividenda samo $61._{13}$ postotaka čista dobitka.

Dionička glavnica nosila je medjutim i posljednjih godina ljepi dohodak dioničarom. Njezin je rentabilitet još uvjek vanredno povoljan, ako se uzme na um, da nisu dioničarom ni jedne godine, pače ni g. 1876., kad je bilo najmanje dobitka, izplaćene kamate niže od 14 postotaka. Viših kamata ne razdieljivahu u cielom niti austrijske banke ni u ono doba, kad su jim poslovi najbolje uspjevali, kad su si smjelimi spekulacijami sticale silan dobitak, te se sviet otimao za njihovimi dionicami. Po Ehrenbergeru [1]) iznosile su kamate i superdividende, porazdieljene njihovim dioničarom: g. **1870.**: $14._{58}$, g. **1871.**: $17._{48}$, g. **1872.**: $16._{49}$, g. **1873.**: $6._{15}$, g. **1874.**: $5._{96}$, **1875.**: $3._{95}$, g. **1876.**: $2._{79}$ postotaka od uplaćene dioničke glavnice.

Po skrižaljci 79. nosile su dionice krajiških štediona od god. 1874. pa sve do god. 1877. veći dohodak od dionicâ štedionâ u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji. Godine 1877. ima pače medju njimi razlika od cielih šest postotakâ.

Al to valja dakako samo za skup štedionâ jednoga i drugoga diela domovine. Imajući pred očima samo prosječni jim rentabilitet, ne znamo još, odakle potiče prosjek ovaj, da li odatle, što su i sve pojedine štedione il bar većina njih jednako visoko ukamaćivale dioničku svoju glavnicu, il možda odatle, što su gdjekoje davale dividenda i superdividenda mnogo viših nego li druge, te ovako povisile prosjek. Po samih prosječnih brojevih gornjega pregleda ne možemo si dakle još stvoriti pravu sliku o rentabilitetu dionica naših štediona, već nam za to valja potanje izcrpiti materijal, sadržan u skrižaljci VI. priloga, te promotriti, kako je svaki pojedini zavod ukamaćivao svoju dioničku glavnicu. Tomu neka služi sljedeći pregled, izkazujući, koliko su od god. 1873. do god. 1877. [1]) dividende i superdividende iznosile postotaka uplaćene dioničke glavnice kod svake od štediona, poslujućih za toga razdoblja. Štedione poredane su u njem istim redom, kojem i u skrižaljkah na stranah 20, 35 i 38, po iznosu naime štednih uložaka godine 1877.

Skriž. Tab. 80. Sjedište štedione *Sitz der Sparcasse*	Na svakih 100 for. uplaćene dioničke glavnice razdieljeno bje dividendâ i superdividendâ godine *Auf je 100 Gulden des eingezahlten Actiencapitals entfiel an Dividenden und Superdividenden im Jahre*				
	1873	1874	1875	1876	1877
	forintî — *Gulden*				
u Zagrebu (I. hrvatska šted.) .	114.3	119 0	119.0	66.6	114.3
u Osjeku (osječka)	80.0	40.0	--	32.0	36.0
u Osjeku (sredotočna šted.) ...	37.5	16.0	—	10 0	12.0
u Varaždinu (varažd. šted.)...	18.0	40.0	46.0	46.0	46.0
u Zagrebu (obća šted. i zalag.)	12.5	12.0	6.0	6.0	6.0
u Djakovu	41.9	29.8	21.3	35.0	34.9
u Zemunu	25.0	30 0	32.5	35.0	40.0
u Vukovaru	60.0	32 2	43.0	37.0	35.0
u Mitrovici................	18.2	22.1	26 6	22.6	21.3
u Osjeku (dolnjogradska šted.)	13.1	16 6	13 3	—	—
u Karlovcu	23.3	23.3	30.0	11.0	8.0
u Novoj Gradiški	13.7	16.0	20.1	20.0	25.0
u Rumi	7.5	10.0	5.0	26.0	29.0
u Bjelovaru	8.0	9.0	11.0	12.0	—
u Sisku.	11.5	11.5	6.0	—	9.0
u Vinkovcih	2.2	7.3	11.5	24.0	29.2
u Varaždinu (županijska šted.)	10.0	12.0	13.0	17.0	16.0
u Karlovcih	24.4	18.0	22.0	27.0	34.0
u Bakru	—	—	—	3.4	10.0
u Kraljevici................	8.3	9.6	11.9	11.5	7.3
u Požegi................	4.1	5.3	9.7	11.6	15.5
u Brodu	13.8	16.5	16.1	15.1	5.1
u Senju................	4.0	6.0	6.3	7.0	8.3
u Križevcih	—	16.0	10.0	10.8	10.5
u Pakracu	5.5	9.0	12.0	15.0	16.0
u Koprivnici	—	9.7	15.2	12.0	15.0
u Zagrebu (zagreb. št.)........	--	—	14.0	7.0	5.0
u Našicah................	10.3	5.5	7.0	8.0	6.5
u Samoboru	7.3	10.0	12.0	12.0	10.0
u Petrinji	—	—	6.0	4.0	10.0
u Slatini................	10.6	10.3	10.6	10.1	10.1
u Virovitici	6.3	8.0	12.0	16.0	8.0
u Ogulinu................	—	—	—	—	18.0
U cielom — *Im Ganzen*..	**18.9**	**18.2**	**17.2**	**15.5**	**17.6**

[1]) Oesterreichs „Bank- und Credit-Institute in den Jahren 1870—1876“ u III. tečaju mjesečnika „Statistische Monatsschrift“ str. 461.

[1]) Štedione, poslujuće već prije godine 1873., do te su godine razdielile medju svoje dioničare sljedeće dividende i superdividende u postotcih od uplaćene dioničke glavnice: I. hrvatska štediona: 1868.: 35, 1869.: 43, 1870.: $57._1$, 1871.: $71._4$, 1872.: 105 postotakâ. Osječka štediona: 1868.:

U toj skrižaljci udariti će prije svega u oči ogromne dividende, što su jih ne samo jedne godine, već do malo iznimaka za cieloga razdobja podieljivale najstarije i najveće naše štedione. Kod prve hrvatske štedione iznosi dividenda osim godine 1876., kad je velik dio prihoda namienila rezervi za gubitak na vriednostnih papirih, preko 100 postotaka. Dioničarom osječke štedione, za njom najstarije u zemlji, ukamaćivaše se glavnica i poslje g. 1873. sa više od 30 postotaka. Varaždinska dovinu se već godine 1874. dividendi od 40 postotaka, te izplati još godine 1877. 46 postotaka, prem je tada već bila pasivna. Vukovarskoj ne bijaše nijedne godine niža od 30 postotaka. Posljednjih godina uze se s njom natjecati i druga sriemska štediona u Rumi, izplativši god. 1876.: 26, godine 1877.: 29 postotaka. I krajiške su štedione za razdobja od pet godina, što ga obsiže gornji pregled, razdielile na dividendah iznos veći od ciele jim uplaćene dioničke glavnice. Godišnja naime dividenda iznosila jim je prosjekom više od 20 postotaka.

Štedione, koje su djelovanje svoje počele tek godine 1873. ili kasnije, nisu još dospjele, da podiele tolike dividende, kao što starije jim družice, al se niti njihovi dioničari ne mogu potužiti na dohodak, što jim ga je nosila dionička glavnica. Do neznatnih iznimaka ova se svigdje ukamaćivaše višom kamatnom mjerom nego li novac, uložen na štedne knjižice. Dioničare n. p. županijske štedione u Varaždinu, požežke, pakračke i koprivničke štedione — da navedemo samo neke zavode — dopade već god. 1877. dividenda od 15 i više postotaka. I od najmladje dvie štedione razdielila je bakarska druge godine svoga obstanka dividendu od 10, ogulinska pače već prve godine dividendu od 18 postotaka.

Toliku rentabilitetu novca, uložena u dionice naših štediona, ne će se nitko čuditi, ako uzme na um, da je malne svim vrlo malena dionička glavnica, da je dobitak valjalo dieliti samo medju malo ovlaštenika, svakoga dakle zapadao velik mu dio. S toga i vidimo, da su štedione, kojim dionička glavnica iznosi većim dielom samo 20.000 forintî, a posluju malne izključivo tudjim kapitalom, razdieljivale najviše dividende, dočim je ova najniža kod onih zavoda, koji su si namakli dioničku glavnicu od 50 do 100.000 forintî.

Drugo je pako pitanje, nisu li dioničari štedionâ, odlučujući u glavnih skupštinah o razdiobi godišnjih dobitaka, previše pazili na svoju korist a zanemarivali interes svojih zavoda. Po našem mnienju bio bi danas temelj, o kom se osniva rad naših štediona, svakako čvršći, da se je u glavnih skupštinah više uvidjala korist jake pričuvne zaklade, koja je tiem potrebitija, čim je nepovoljniji omjer dioničke glavnice prama cieloj upravnoj imovini. Da su se n. pr. dioničari bar kod većih zavoda znali zadovoljivati dividendom od 20 postotaka, a diferenciju izmedju ove i one, koja jih je sbilja dopala, namienjivali pričuvi, ne bi jim, prem je već i ona vanredno velika, nitko mogao prigovoriti postupku, pričuvna pako zaklada bila bi se podigla tako, te bi zavodom bila u buduće jakim zakloništem.

Sudeći po podatcih, što jih naša statistika sadržaje o godišnjoj dotaciji obće **pričuvne zaklade**, nisu u nas štedione i preko svoje dužnosti množile svoje pričuve, već ju nadieljivale samo onim dielom čista dobitka, što jim ga kao minimum propisuju njihova pravila. Koliko je svake godine dopalo pričuvu kod štediona gradjanske Hrvatske i Slavonije i štediona krajiških i dio joj od čista dobitka izkazuje sljedeći pregled.

Skriž. *Tab.* 81. — Godine *Im Jahre*	Od čista dobitka zapalo je pričuvnu zakladu *Vom Reingewinne entfielen auf den Reservefond*					
	kod štediona gradj. Hrvatske i Slavonije *bei den Sparcassen in Civil-Kroatien und Slavonien*		kod štediona krajiških *bei den Sparcassen der kroat.-slav. Grenze*		U cielom *Im Ganzen*	
	forintî *Gulden*	u — *in* % čista dobitka *des Reingewinnes*	forintî *Guld.*	u — *in* % čista dobitka *des Reingewinnes*	forintî *Guld.*	u — *in* % čista dobitka *des Reingewinnes*
1868	303	1.65	—	—	303	1.63
1869	3.388	10.96	429	14.95	3.817	11.29
1870	4.445	8.67	571	13.76	5.016	9.05
1871	7.446	10.32	729	13.40	8.175	10.55
1872	12.231	9.52	3.257	15.49	15.188	10.36
1873	32.151	12.13	4.639	15.16	36.790	12.45
1874	31.646	14.03	5.422	16.10	37.068	14.33
1875	31.461	14.57	7.628	17.51	39.089	15.06
1876	28.373	14.17	10.593	21.23	38.966	15.58
1877	34.113	13.88	14.508	23.81	48.621	15.77

Od štediona u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji veći je dio svojimi pravili ustanovio, da od čista dobitka valja svake godine izlučiti najmanje 10 postotaka za pričuvnu zakladu. Tri namienile su joj nadalje samo 5 postotaka. Ostale pako povisile minimum od 15 do 33$^1/_3$ postotaka. Da su dakle štedione, razdieljujući dobitak, vršile samo svoju dužnost, te ne prekoračivale toga minima, zapadalo bi pričuvu prosjekom nešto više od 10 postotaka čista dobitka. Gornji nam pregled svjedoči, da je tomu i bilo tako, da dotacija pričuve faktično nije nijedne godine iznosila više od 15 postotaka čista dobitka.

Ni krajiške štedione nisu obilatije nadieljivale svoje pričuve. Postotni dio dobitka svake joj je doduše godine viši nego li kod štediona gradjanske Hrvatske i Slavonije. Al su joj od krajiških štediona samo dvie (ogulinska i zemunska) u pravilih opredielile 10 postotaka, sva ostala pravila traže za nju veći dio. Kod brodske štedione ide pričuvu najmanje 15, kod mitrovačke najmanje 25, a kod ostalih preko 30 postotaka. I tuj odgovara dakle prosječna dotacija pričuve samo ustanovam pravila.

Medju dielovi, u koje se svake godine dielio čisti dobitak štediona, za dividendami su i dotacijom pričuvne zaklade najveće važnosti **tantijeme i nagrade či-**

$2._2$, 1869.: 17_3, 1870.: $60._0$ 1871.: 80, 1872.: 120_0 postotakâ. Varaždinska štediona: 1869: $4._7$, 1870.: $7._1$, 1871.: 13_0, 1872.: 18_5 postotakâ Štediona u Djakovu: 1871.: $7._0$, 1872.: 20_9 postotakâ. Zemunska štediona: 1868.: —, 1869.: $8._0$, 1870.: $12._0$, 1871.: $15._0$, 1872.: $24._1$ postotakâ. Vukovarska štediona: 1869.: $3._5$, 1870.: 15_0, 1871.: $28._0$, 1872.: $50._0$ postotakâ. Mitrovačka štediona: 1871.: $5._4$, 1872.: $32._1$ postotakâ Osječka dolnjogr. štediona: 1872.: 40_0 postotakâ Štediona u Karlovcu: 1872.: $10._0$ postotakâ. Štediona u Brodu: 1872.: $10._0$ postotakâ. Dionička napokon štediona u Koprivnici, koja nije sadržana u sljedećem pregledu, razdielila je dividende g. 1873.: $4._2$ a g. 1874.: $2._7$ postotakâ. Godine 1875. počela je likvidaciju. — Kod nekih zavoda biti će možda medju dividendami i superdividendami, što jih izkazuje skrižaljka 80. i onimi, što su jih sbilja izplatili, neznatne diferencije, i to s toga, što smo mi absolutni iznos dividenda svigdje omjerili o dioničku glavnicu, uplaćenu po bilansi iste godine, dočim ova možda ciela još nije ni imala prava na dividendu, već samo jedan joj za dobe uplaćen dio.

novničtvu i ostalim organom uprave. Iznos jim u forintih i postotni dio od čista dobitka izkazuje sljedeći pregled.

Skriž. Tab. 82.

Godine *Im Jahre*	Od čista dobitka zapalo je tantijeme i nagrade *Vom Reingewinne entfielen auf Tantièmen und Remunerationen*					
	kod štedionâ gradj. Hrvatske i Slavonije *bei den Sparcassen Civil-Kroatiens und Slavoniens*		kod štedionâ krajiških *bei den Sparcassen der kroat.-slav. Grenze*		U cielom *Im Ganzen*	
	u forint. *in Guld.*	u — *in* % čista dobitka *des Reingewinnes*	u for. *in Guld.*	u — *in* % čista dobitka *des Reingewinnes*	u for. *in Guld.*	u — *in* % čista dobitka *des Reingewinnes*
1868	2.300	12.50	40	29.50	2.340	12.58
1869	2.808	9.09	686	23.71	3.494	10.33
1870	4.048	7.90	850	20.19	4.898	8.84
1871	5.808	8.05	549	10.09	6.357	8.20
1872	13.087	10.19	126	0.60	13.213	8.83
1873	26.789	10.11	3.398	11.10	30.187	10.22
1874	24.413	10.82	2.998	9.06	27.411	10.60
1875	27.515	12.71	3.992	9.17	31.507	12.40
1876	33.230	16.09	5.978	11.99	38.208	15.29
1877	47.970	19.46	7.403	12.00	55.373	17.95

Tuj su dakle štedione u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji prosjekom bar bile darežljivije od štediona krajiških. No postotni dio nagrada i tantijema od čista dobitka ne čini nam se ni kod jednih ni kod drugih previsokim. Štedione promiču i vlastiti svoj interes i zadovoljuju zahtjev pravednosti, ako iz dobitka nagradjuju organe, koji su jim ga stekli svojom vještinom i revnosti.

Koliko je od iznosa izkazanih u gornjom pregledu zapalo ravnateljstvo, a koliko samo stalno namješteno činovničtvo, nismo mogli doznati iz materijala, po kojem je sastavljena statistika razdiobe dobitka. No svakako razdieljeno jim je više od polovice medju činovničtvo, te ovo s toga i ne ima razloga tužiti se, što su zavodi slabo dotirali mirovinsku zakladu, njemu namienjenu. Po skrižaljci 78. dopade ovu prosjekom samo do 3.000 forinti na godinu.

Nešto viši je absolutnim iznosom dio, koji se godimice razdieljivaše na dobrotvorne svrhe, a ponajpače medju javne zavode, al je i ovaj u cielom iznosio samo 2 postotka čista dobitka. I tuj bi dakle štedione, kad bi se sklonule, smanjiti ponešto dividendu, mogle mnogo više koristiti obćemu dobru, te se i tiem odužiivati narodu za povjerenje, što ga on ulaže u njihov rad.

Koliko je napokon od čista dobitka prošlo na ostale svrhe i kakvo je u obće za razdoblja 1868—1877. bilo razmjerje medju glavnijimi dielovi, u koje se je dobitak dielio, vidjeti će se iz sljedećega pregleda. (Gl. skriž. 83.)

Bankovni zavodi. Kao što kod štediona, ne sudara se ni kod bankovnih zavoda višak prihoda nad razhodom, što ga izkazuje skrižaljka VI. prilogâ, točno sa dobitkom, stečenim svake poslovne perijode. I tuj su naime u prihod uračunani prenosi dobitaka od prošlih godina. Ovi su kod bankovnih zavoda pače znatniji nego li kod štediona.

Da dakle jedan te isti dobitak ne dodje po dva puta u račun, valja nam od napomenutoga viška svake godine odbiti prenos dobitka od prošle godine. Ostatak pokazati će nam dobitak svake poslovne perijode.

Skriž. Tab. 83.

Godine *Im Jahre*	Od čista dobitka štedionâ zapalo je *Vom Reingewinne wurden verwendet*						
	dividende dioničara *zu Dividenden an die Actionäre*	tantijeme i nagrade *zu Tantièmen und Remunerationen*	obću pričuvnu zakladu *für den allgem. Reservefond*	dobrotvorne svrhe *zu wohlthätigen Zwecken*	ostale svrhe *zu sonstigen Zwecken*	pronos na sljedeću godinu *als Uebertrag auf das künftige Jahr*	Ukupno *Zusammen*
	postotakâ — *Procente*						
1868	82.00	12.58	1.63	3.22	—	0.57	100
1869	72.08	10.33	11.29	3.70	2.60	—	100
1870	74.71	8.84	9.05	3.04	3.54	0.82	100
1871	73.53	8.20	10.55	4.56	3.03	0.13	100
1872	73.19	8.83	10.36	3.08	2.48	2.06	100
1873	57.03	10.22	12.45	2.67	13.97	3.66	100
1874	68.00	10.60	14.33	2.29	2.13	2.65	100
1875	66.19	12.14	15.06	2.35	1.86	2.40	100
1876	64.68	15.29	15.58	2.19	1.33	0.93	100
1877	61.13	17.95	15.77	1.60	1.51	1.81	100

Dobitak ovaj izkazujemo u sljedećem pregledu najprije za sve zavode a za tiem za bankovne zavode osim osječke komercijalne i eskomptne banke. Od svih banka ova je jedina za razdoblja 1869—1877. bilansirala gubitkom, i to ne samo jedne godine već četiri puta, te bi, da uzmemo na oko samo skup svih zavoda, njezini gubitci znatno potamnili sliku o njihovu rentabilitetu. (Gl. skr. 84. na str. 61.)

Skrižaljci ovoj valja nam primjetiti još i to, da ona obsiže i godinu 1877., koju smo, osvrnuv se na prihod i razhod, bili pustili s vida. Ondje su nam naime manjkali podatci o prihodu i razhodu vinkovačkoga štednoga i pripomoćnoga družtva. Tuj smo pako za taj zavod uzeli dobitkom g. 1877. iznos, kojim su po inventuri, sastavljenoj početkom g. 1878., aktiva presizala pasiva.

Ako se dakle izluči osječka komercijalna i eskomptna banka, koja se nije više kraj svih napora mogla pridići od udaraca godine 1873., to su dobitci ostalih zavoda poslje te godine ako i ne onako sjajni kao što prije nje, a ono bar toliki, te se je dionička glavnica mogla u cielom pristojno ukamaćivati. Absolutnim iznosom bijaše jih najviše god. 1874. (169.235 forinti). Od te godine ima nazadak i to postojan sve do posljednje g. 1877., koje je, kako vidjesmo, štedione najbolje poslužila sreća te si ove stekle dobitak viši od dobitka svih prijašnjih godina.

Kao što kod štediona sravnismo i tuj čisti dobitak, što ga izkazuje gornja skrižaljka 84. s iznosom uplaćene dioničke glavnice i s iznosom njihovih pasiva (osim dobitka), te sračunasmo omjerne brojeve sljedećega pregleda: (Gl. skriž. 85. na str. 61.)

Prama upravnoj imovini bijaše po tom dobitak bankovnih zavoda, ako smetnemo s vida osječku komercijalnu i eskomptnu banku, svake godine znatno viši nego li kod štediona. Potonjim ne dosegnu on nijedne godine ni 3 postotka svih pasiva, dočim jim je kod bankovnih zavoda iznosio jedne god. preko 5, gg. 1871., 1872. i 1873. preko 4, pak i g. 1877. do 3 postotka. Razlika ova ne potiče toliko odatle, što bi aktivne glavnice bankovnih zavoda bile nosile razmjerno viši prihod, koliko od toga, što je ovim, pošto nisu trebali ukamaćivati toliko tudjega novca, već

Čisti dobitak bankovnih zavoda. — *Reingewinn der Bank-Institute.*

Skriž. / *Tab.* 84.

Godine *Im Jahre*	Svi bankovni zavodi / *Sämmtliche Bank-Institute*: Višak prihoda nad razhodom *Ueberschuss des Erträgnisses über die Lasten*	Prenos dobitka od prošle godine *Uebertrag des Gewinnes aus dem Vorjahre*	Čisti dobitak tekuće poslovne perijode *Reingewinn der laufenden Geschäfts-Periode*	Bankovni zavodi bez osječke komercijalne i eskomptne banke / *Die Bank-Institute ohne der Esseker Escompte- und Commercialbank*: Višak prihoda nad razhodom *Ueberschuss des Erträgnisses über die Lasten*	Prenos dobitka od prošle godine *Uebertrag des Gewinnes aus dem Vorjahre*	Čisti dobitak tekuće poslovne perijode *Reingewinn der laufenden Geschäfts-Periode*
	forintî — *Gulden*					
1869	21.930	—	21.930	21.930	—	21.930
1870	50.921	430	50.491	25.039	430	24.609
1871	121.218	2.031	119.187	71.702	31	71.671
1872	197.118	4.067	193.051	118.763	1.067	117.696
1873	65.291	8.255	57.036	168.222	6.689	161.533
1874	169.887	2.289	167.598	171 524	2.289	169.235
1875	164.926	5.489	159.437	169 529	5.489	164.040
1876	169.517	6.149	163.368	149.933	6.149	143.784
1877	68.235	3.337	64.898	111.360	2.837	108.523

Skriž. / *Tab.* 85.

Godine *Im Jahre*	Čista dobitka bilo je na svakih 100 for. / *Vom Reingewinne entfielen auf je 100 Gulden*: uplaćene dioničke glavnice / *des eingezahlten Actien-Capitals* — kod bankovnih zavoda / *bei den Bank-Instituten*: sa eskomptnom i komercijal. bankom u Osjeku *incl. der Escompte- und Commercial-bank in Essek*	bez eskomptne i komercijalne banke u Osjeku *ohne der Escompte- und Commercial-bank in Essek*	upravne imovine / *des Verwaltungs-Vermögens*: sa eskomptnom i komercijal. bankom u Osjeku *incl. der Escompte- und Commercial-bank in Essek*	bez eskomptne i komercijalne banke u Osjeku *ohne der Escompte- und Commercial-bank in Essek*
	forintî — *Gulden*			
1869	7.31	7.31	2.13	2.13
1870	9.67	7.62	3 18	2.06
1871	21.13	19 71	4.72	4.07
1872	19.22	19.47	5.03	4.60
1873	2 81	11.89	1.37	5.31
1874	8 50	11.75	3.82	4.77
1875	7.52	10.13	3 05	3.82
1876	9 62	10.30	3.58	3.57
1877	3 81	7.76	1.21	2.52

mnogo više radile dioničkom svojom glavnicom, bio godišnji trošak znatno niži a tiem veći i dobitak.

S druge je strane okolnost, što je u bankovnih zavodâ mnogo više dioničke glavnice nego li u štedionâ, uzrokom, te je ova glavnica kod njih nosila relativno manje prihoda od dioničke glavnice štediona. Kod bankovnih zavoda zapade svaku joj stotinu, ako se ona sravni s c i e l i m iznosom dobitka, prosjekom jedva deset, kod štediona dvadeset i više forinti dobitka. Najpovoljniji još rezultat polučen bje godine 1871. Kasnije se postotni dio dobitka od uplaćene dioničke glavnice svakom godinom snizuje. Godine 1877 iznosi on samo 7·76 postotaka, dočim je te godine svaka stotina dioničke glavnice štedionâ stekla dobitak od 21·87 forinti (bez I. hrv. štedione, a s njom 28·68 for.)

Kako se je svake godine r a z d i e l i o čisti dobitak bankovnih zavoda, pokazati će sljedeći pregled, koji najprije izkazuje, koliko mu je forinti zapalo svaku od svrhâ, kojim je namienjen, a za tiem, koliko je svaki tih dielova iznosio postotaka cieloga dobitka. (Gl. skriž. 86 na str. 62.).

Iz skrižaljke 85. vidjesmo, da je sav dobitak bankovnih zavoda prosjekom iznosio jedva nešto preko 10 postotaka uplaćene dioničke glavnice. Jesu li dakle zavodi ovi htjeli, ukamaćivati dioničku svoju glavnicu višimi kamati nego li pasivne glavnice, — a na to silila jih je već konkurencija štediona — morale su zato izcrpljivati malne sav svoj dobitak. S toga i jest postotni dio dobitka, koji je za razdiobe zapadao dioničare, kod njih znatno viši nego li kod štediona, te ga malo preostajaše za ostale svrhe.

Sravni li se razmjerje medju pojedinimi dielovi dobitka, što ga izkazuje gornja skrižaljka 86., s onim što ga za štedione predočuje skrižaljka 83., vidjeti će se, da kod potonjih nije poslje g. 1873. nijedne godine zapalo dioničare ni 70 postotaka dobitka, dočim mu se kod bankovnih zavoda dividenda podigla g. 1875. na 81·22 a i ostalih godina preko 70 postotaka. S druge je strane kod potonjih razmjerno mnogo niža dotacija pričuvne zaklade. Nijedne je godine osim godine 1873. ne dopade ni 10 postotaka dobitka. A bilo je doba, kad su bar stariji od tih zavoda imali sredstva, da ju podignu do znatnijega iznosa. Ni postotnim dielom nagrada i tantijema, prem je viši od postotna diela pričuvne zaklade, ne dostigoše bankovni zavodi štedionâ. Što se napokon darova za dobrotvorne svrhe tiče, ne mogu se istina ni štedione do nekih iznimaka podičiti osobitom darežljivosti. Al su one ipak svake godine kojom tisućom forinti nadarile što zavode prosvjetne što ostale javne svrhe. Bankovni jim pako zavodi godimice namienjivahu jedva nešto preko 200 for. Malen darak al i mala zadušbina!

Ako napokon uzmemo na oko rentabilitet dionica svih pojedinih naših bankovnih zavoda, ako naime sravnimo dio, koji se je od čista jim dobitka svake godine porazdielio medju dioničare, s iznosom uplaćene dioničke glavnice, to će nas sljedeća skrižaljka 87. uvjeriti, da se je glavnica ova i tuj kod većine zavoda ukamaćivala dosta visokimi kamati. Ako i nisu dividende tako sjajne kao što kod većine štediona, a ono su svakako tolike, da dioničari ne imaju razloga požaliti, što su novac svoj uložili u te podhvate. Najgore prošli su dakako dioničari osječke komercijalne i eskomptne banke. Njihova glavnica ne samo da nije više godina nosila prihoda, već će i sama ako ne sva a ono jamačno znatnim dielom propasti, da se nadoknade gubitci. (Gl. skriž. 87. na str. 62).

U cielom bijaše godina 1877 najnepovoljnijom po dioničare bankovnih zavoda. Svu uplaćenu dioničku glavnicu zapade dividenda samo nešto viša od četiri postotka.

Razdioba dobitka bankovnih zavoda. — *Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute.*

Skriž. / *Tab.* 86. Godine / *Im Jahre*	Iznos razdieljena dobitka [1]) *Betrag des vertheilten Reingewinnes*	Od čista dobitka zapalo je — *Vom Reingewinne wurden verwendet*						
		dividende dioničarâ *zu Dividenden an die Actionäre*	tantijeme i nagrade *zu Tantièmen und Remunerationen*	obću pričuvnu zakladu *für den allg. Reservefond*	mirovinsku i obskrbnu zakladu *für den Pensions- u. Versorgungsfond*	dobrotvorne svrhe *zu wohlthätigen Zwecken*	ostale svrhe *zu sonstigen Zwecken*	prenos na sljedeću godinu *als Uebertrag auf das künftige Jahr*
	forintî — *Gulden*							
1869	21.930	13 500	—	—	—	—	8.000	430
1870	50.921	38.463	4.815	3.274	325	—	2.013	2.031
1871	121.218	87.368	11.811	7.859	1.500	613	8.000	4.067
1872	197.118	141.919	22.217	16.796	2.500	451	4 980	8.255
1873	168.222	123.736	14.266	27.393	500	38	—	2.289
1874	171.524	135.132	16.070	12.918	800	543	572	5.489
1875	169.529	137.672	13.075	11.856	500	277	—	6.149
1876	169.517	127.275	19.871	15.020	407	256	3.351	3.337
1877	111.360	77.760	15.899	10.011	303	272	—	7.115
	u postotcih od cieloga dobitka — *in Procenten vom Gewinne*							
1869	100	60.70	—	—	—	—	36.53	1.77
1870	100	75.56	9.46	6.44	0.64	—	3.95	3.95
1871	100	72.09	9.74	6.49	1.23	0.50	6.60	3.35
1872	100	72.00	11.27	8.73	1.27	0.22	2.52	3.99
1873	100	73.56	8.48	16.29	0.29	0.02	—	1.36
1874	100	78.80	9.37	7.53	0.46	0.31	0.32	3.21
1875	100	81.22	7.71	7.00	0.29	0.16	—	3.62
1876	100	75.09	11.72	8.86	0.30	0.15	1.98	1.90
1877	100	69.80	14.00	9.00	0.27	0.24	—	6.69

Skriž. / *Tab.* 87. Godine / *Im Jahre*	Na svaku 100 for. uplaćene dioničke glavnice razdieljena bje dividenda i superdividenda kod *Auf je 100 Gulden des eingezahlten Actiencapitals betrug die Dividende bei*							
	eskomptne banke u Zagrebu *der Escomptebank in Agram*	komercijalne banke u Zagrebu *der Commercialbank in Agram*	eskomptne i komercijalne banke u Osjeku *der Escompte- und Commercialbank in Essek*	vjeresijske banke u Sisku *der Creditbank in Sissek*	eskomptnoga i šted. družtva u Vukovaru *der Spar- und Escompte-Gesellschaft in Vukovar*	štednoga i pripom. družtva u Vinkovcih *dem Spar- und Aushilfsvereine in Vinkovce*	gornjogr. založn. zavoda u Osjeku *der Oberstädter Pfandleihanstalt in Essek*	kod svih bankovnih zavoda *sämmtlichen Bank-Instituten*
	forintî — *Gulden*							
1869	4.5	—	—	—	—	—	—	4.5
1870	6.0	—	10.0	—	2.1	—	—	7.3
1871	15.0	—	18.7	—	7.6	—	—	15.5
1872	15.0	—	15.0	—	6.6	—	—	14.1
1873	10.0	9.0	—	4.2	12.7	7.0	10.6	6.1
1874	8.0	10.0	—	9.0	11.5	7.0	13.3	6.8
1875	6.0	10.0		10.0	10.9	24.1	11.6	6.5
1876	5.0	10.0	3.8	11.0	15.0	40.0	13.3	7.5
1877	—	11.0	—	14.0	11.7	—	16.3	4.5

Postotak je ovaj tako nizak s toga, što tri zavoda nisu razdielila nikakve dividende. Od ovih jedan je i to osječka komercijalna i eskomptna banka bilansirao gubitkom, dočim je kod druga dva zavoda bilo doduše dobitka, al tako neznatna, da ga nije bilo vriedno porazdieliti medju dioničare.

S druge strane valja iztaknuti, kako je upravo god. 1877. kod tri druga zavoda i to komercijalne banke u Zagrebu, vjeresijske banke u Sisku i gornjogr. osječkoga zavoda bila dividenda viša nego li ikoje od prijašnjih godina.

9. Prva hrvatska štediona u Zagrebu.

Prva hrvatska štediona u Zagrebu, najstariji naš vjeresijski zavod, tako je po svoj zemlji razgranila svoje poslovanje i dovila se toli važna mjesta medju štedionami naše domovine, da nam, prem i nju obsiže statistika o kojoj je dosele bio govor, o njoj valja još koju i napose reći.

Kad je ona i kako utemeljena, napomenusmo, osvrnuvši se na ustrojstvo i organizaciju naših štediona. Ustanove njezinih pravila o dioničkoj glavnici, štednih uložcih, pravu glasa u glavnih skupštinah i razdiobi dobitka naći će se nadalje u skrižaljkah I. i II. priloga. Tuj nam je dakle s mjesta preći na same rezultate njezina poslovanja od g. 1847. do g. 1877.

Kolik je za toga razdobja bio **kredit ulagača** I. hrv. štedione koncem svake godine, koliko je nadalje svake godine priraslo novih uložaka i uglavničenih kamata s jedne, a povraćeno uložaka s druge strane, pokazuje sljedeća skrižaljka, sadržavajuća ujedno i neke najvažnije relativne brojeve. (Gl. skriž. 88. na str. 63).

Dok je I. hrv. štediona bila jedinim zavodom svoje vrsti u zemlji, poslovanje joj samo sporo napredovaše. Cielih je dvadeset godina proteklo, dok si je nakupila jedan milijun forinti uložaka. Za posljednjih pako 10 godina mnogo joj je brži napredak. Od g. 1868. do g. 1877. samo je jedne godine, godine naime 1873. i to po svoj prilici s časovite oskudice novaca njezine klientele, povratak uložaka veći od prirasta novimi uložci i uglavničenimi kamati. Svih ostalih godina ima kod nje postojan prirast kredita ulagača, te se ovaj za toga decenija podigao za ciela **četiri** milijuna forinti. I uplata novih uložakâ veća je godina 1875., 1876. i 1877. nego li ikoje od prijašnjih godina.

[1]) I ovdje uzet je kao što kod štedionâ dobitkom sav višak, kojim je prihod svake godine presizao razhod onih zavoda, koji su bilansirali dobitkom, dakle i osječke komercijalne i eskomptne banke za one godine, kad je imala dobitka. Prenosi dobitka od prošlih godina nisu od toga viška odbijeni.

Štedni uložci I. hrvatske štedione. — *Spareinlagen der I. kroatischen Sparcasse in Agram.*

Skriž. / *Tab.* 88. Godine *Im Jahre*	Kredit ulagača koncem godine u forintih *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres in Gulden*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (−) kredita ulagačâ u postotcih *Jährliche Zunahme (+) oder Abnahme (−) des Guthabens in Proc.*	Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: priraslo novih uložaka i uglavničenih kamata *zugewachsen an neuen Einlagen und capitalisirten Zinsen* (forinti — *Gulden*)	Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: povraćeno uložakâ *an Einlagen rückgezahlt* (forinti — *Gulden*)	Od uplate i uglav. kamata povraćeno postotakâ — *Rückzahlung in Procenten vom Zuwachse durch Einzahlungen und capitalisirte Zinsen*
1847	82 757	--	98.188	15.431	15.71
1848	56 666	— 31.55	45.500	71.591	157.31
1849	110.208	+ 94.58	68.643	15.101	22.01
1850	172.540	+ 56 56	150.799	43 467	41.08
1851	125.567	— 20.72	58.534	105.507	180.35
1852	188.224	+ 50.00	132 936	70.279	52.87
1853	201.100	+ 6.81	81.871	68.995	84.21
1854	188 505	— 6 26	91.276	103.871	113.70
1855	207.272	+ 9.95	90 259	71.492	79 17
1856	230 818	+ 11.37	79.532	55.986	70.17
1857	283.582	+ 22.86	142.717	89.953	63.01
1858	351.726	+ 24.03	180.866	112.722	62.31
1859	368.719	+ 4.83	156.500	139.507	89.14
1860	468.636	+ 27.09	326.433	226.516	69.40
1861	448 809	— 4.23	190.484	210.311	107.90
1862	525 227	+ 17.02	243.676	167.258	68.63
1863	640.775	+ 22.00	308.285	192.737	63.29
1864	585.246	— 8 66	222.057	277.586	121.98
1865	685.464	+ 17.46	362.949	262.731	72.39
1866	860.982	+ 25.60	496.398	320.880	61.61
1867	1,072.376	+ 24.55	649.585	438.191	67.19
1868	1.440.241	+ 34.30	777.282	409.417	52.67
1869	1,971.839	+ 36.91	1,056 067	524.469	49.66
1870	2,508.063	+ 27.20	1.172.694	636.470	54.28
1871	2.809.408	+ 12.01	1.151.358	853.013	73.89
1872	3.653.882	+ 30 05	1.973.091	1.128.617	57.20
1873	3.626.553	— 0.71	1.872.260	1,899.589	101.16
1874	4,065.238	+ 12.09	1.838.797	1,400.112	76.11
1875	4.557.951	+ 12.12	2.106.549	1,613.836	76.61
1876	4,931.205	+ 8.19	2.191.467	1,821.213	83.00
1877	5.449.614	+ 10.51	2.706.591	2.188.182	80.81

Sabravši do konca god. 1877. preko 5 milijuna forinti štednih uložaka, prva je hrv. štediona ne samo znatno pretekla sve ostale štedione u zemlji. [1]) već si je i medju štedionami ciele austro-ugarske monarkije stekla jedno od prvih mjesta. Po najnovijih podatcih o štedionah austrijskih i ugarskih, što smo jih našli u posljednjem financijalnom ljetopisu g. Gustava Leonhardta [2]) imale su koncem god. 1877. medju svimi štedionami u Ugarskoj i Erdelju samo tri više uložaka od prve hrvatske štedione i to dvie u Budimpešti (I. peštanska štediona i štediona glavnoga grada Budimpešte) a jedna u Požunu. Od austrijskih pako štediona, kojih je kao što i ugarskih bilo preko 300., samo je 21 štediona koncem god. 1877. bilansirala višim kreditom ulagača. To su štedione: u Beču (prva bečka), bečkom Novom Mjestu, Ober-Hollabrunnu, St. Pöltenu, Lincu, Steyru, Solnogradu, Gradcu (štajerska i občinska), Celovcu, Ljubljani, Innsbrucku, Pragu (česka i gradska), Karlovih Varih, Hebu, Ljutomericah, Libercu, Brnu, Lavovu i Budjejovicah, štedione dakle starije a smještene do malo iznimaka u gradovih mnogo većih od Zagreba.

Kamatna mjera za štedne uložke bijaše pravilî I. hrvatske štedione od godine 1847. ustanovljena na 4%. Godine 1857. zamoli ona u namjestničkoga vieća, neka joj se dozvoli povisiti ju na 5%, al joj molba ne bje uslišana. Tek god. 1860. domože se ona te dozvole. Sa 5% ukamaćivaše I. hrv. štediona štedne uložke sve dotle, dok je nisu drugi zagrebački zavodi, prihvativši višu kamatnu mjeru, sklonuli, da ju i ona podigne na 6%. Kamate od 6% plaćaše ona odsele za sve uložke bez razlike ulagača i bez razlike vremena, na koje su bili uloženi.

Podatci ob ostalih dielovih imovine, kojom je I. hrv. štediona upravljala od svoga postanka pa do g. 1877., naći će se u skrižaljci V. prilogâ medju pasivi svih naših štediona. Dionička glavnica iznosila je za cieloga razdobja samo 42.000 forinti. Pričuvna zaklada uzela se množiti tek posljednih godina, te do konca g. 1877. dosegla 79.948 for. Uz nju stvara si I. hrv. štediona mirovinsku zakladu za svoje činovničtvo. Do konca god. 1877. uložila je u nju 23.602 for. Nedignute dividende iznose svake god. nešto preko 1000 forinti. Stavke „vjerovnici“ bilo je samo u bilansah za g. 1867., a za tiem za gg. 1870. do uklj. 1874. Najviši iznos bijaše joj godine 1871. (191.095 for.) Ostala napokon pasiva nisu nijedne godine dosegla ni 20.000 for. (Godine 1877. bijaše jih 19.799 forinti). — Kraj štednih uložaka, koji su koncem godine 1877. po skrižaljci 44. na str. 38 sami iznosili do 96 postotaka ciele upravne imovine a prijašnjih jih godina išao još viši postotni dio, nije nijedan od napomenutih dielova upravne imovine tolike važnosti, da bi ga tuj valjalo još napose promotriti.

Kao što o pasivih sadržaje skrižaljka V. priloga i podatke ob uporabi upravne imovine I. hrv. štedione, o njezinih naime aktivih. Po njoj sastavismo da bude bolji pregled i slika što jasnija, sljedeću skrižaljku 89., izkazujuću stanje aktivne imovine koncem godina 1847—1877. Samo smo u njoj, pošto I. hrv. štediona počam od g. 1867. u svojih bilansah napose zaračunava predujmove na vriednostne papire a napose predujmove na dragocienosti, oba ova posla razlučili, dočim jih je skrižaljka V. obzirom na ostale štedione, kojoj je takodjer namienjena, morala stegnuti u jedno. (Gl. skriž. 89. na str. 64.)

Iz brojeva ove skrižaljke izvedeni su relativni brojevi sljedeće skrižaljke 90. o razmjerju medju pojedinimi stavkami aktivâ I. hrv. štedione godina 1868—1877. i o prosječnom razmjerju za 6 razdobja, u koje smo razdielili cielo vrieme poslovanja I. hrv. štedione. (Gl. skriž. 90).

Za razdobja 1847—1862. prva je hrvatska štediona relativno najveći dio svoje upravne imovine ulagala u posao predujmovni. Od godine 1847. do 1852. iznose glavnice u nj uložene prosjekom 49·00 %, od godine 1853. do 1857.

[1]) Koliko od cieloga kredita ulagačâ, što ga je bilo kod svih naših štediona koncem godina 1873—1877., od cieloga za tiem godišnjega prirasta novimi uložci i uglavničenimi kamati, od cieloga napokon povratka ide postotaka I. hrv. štedionu, izkazuje sljedeći pregled.

Prvu hrv. štedionu ide postotakâ — *Procent-Antheil der I. kroatischen Sparcasse*

Godine — *Im Jahre*	od kredita ulagačâ koncem godine *vom Gesammt-Guthaben der Einleger sammtlicher Sparcassen*	od godišnjega prirasta novimi uložci i uglav. kamati *vom Gesammt-Zuwachse durch neue Einlagen und capitalisirte Zinsen sämmtl. Sparcassen*	od godišnjega povratka uložakâ *von den Gesammt-Rückzahlungen sämmtlicher Sparcassen*
1873	44.16	25.00	30.91
1874	41.06	28.12	29.20
1875	38.58	28.52	29.49
1876	38.41	29.57	28.17
1877	39.01	32.93	30.88

[2]) „Compass. Finanzielles Jahrbuch für Oesterreich-Ungarn. Herausgegeben von Gustav Leonhardt. XII. Jahrgang. 1879.“

Uporaba upravne imovine I. hrv. štedione koncem god. 1847—1877.

Anlage des Verwaltungs-Vermögens der I. kroat. Sparcasse zu Ende der Jahre 1847—1877.

Skriž. / Tab. 89. Godine / *Im Jahre*	Activa — *Activa*									
	Gotovina koncem godine / *Cassa-Baarschaft*	Mjenice / *Wechsel-Portefeuille*	Zajmovi na nekretnine / *Darlehen auf Realitäten*	Predujmovi na vriedn. papire / *Vorschüsse auf Werthpapiere*	Predujmovi na dragocienosti / *Vorschüsse auf Pretiosen*	Efekti / *Effecten*	Nekretnine / *Realitäten*	Inventar / *Inventar*	Ostala aktiva / *Sonstige Activen*	Sva aktiva / *Summe*
	forintî — *Gulden*									
1847	6.251	14.168	28.780	68.153		—	12.324	1.444	—	131.120
1848	3.717	—	27.940	59.151		—	12.324	1.237	—	104.459
1849	30.414	18 034	44.562	51.700		—	12.324	1.237	1.014	159.285
1850	23.485	46.297	66.466	76 174		—	12.324	1.163	137	226.047
1851	9.619	—	39.061	120.395		—	12.324	1.079	252	182.730
1852	8.336	50.533	35.754	139.604		—	12.324	1.025	344	247.920
1853	9.211	50.150	35.754	152.088		—	12.324	926	567	261.020
1854	12.328	29.040	35.177	148.133		—	12.324	840	2.157	239.999
1855	9.263	35.782	36.273	160.741		—	12.324	790	7.937	263.110
1856	15.818	46.312	35 306	166.890		—	12.324	710	12.341	289.701
1857	18.506	105.522	34.524	161.505		—	12.324	640	1.403	334.424
1858	23.514	133.483	30.546	184.441		—	27.093	605	5.400	405.082
1859	31.584	128.079	29.568	193 634		—	29.139	544	7.832	420.380
1860	34.444	187.431	34.953	227.331		4.803	29.139	490	11.504	530.095
1861	19.272	199.186	34.538	234.086		4.803	16.815	442	9.805	518.947
1862	22.218	260.888	29.485	253.098		4.803	16.815	398	10.645	598.350
1863	43.375	343.254	34.900	265.959		4.803	16.815	358	10.618	720.082
1864	11.743	289.563	41.539	281.211		4.803	16.815	365	17.075	663.114
1865	24.331	357.780	44.290	299.053		4.803	—	396	20.352	751.005
1866	74.605	423.654	79.245	247.208		87.403	—	442	10.358	922.915
1867	21.609	411.717	211.905	87.374	158 053	239.288	5.488	2.200	16.217	1,153.851
1868	43.942	374.059	407.472	107.650	122.119	425.507	5.488	1.997	17.019	1,505.253
1869	24.301	468.543	616 327	193.545	113.546	591.113	12.467	1.931	20.272	2,042.045
1870	59.811	759.669	771 557	268.182	112.851	647.936	42.801	1.770	38.258	2.702.835
1871	133.127	911.373	850.605	391.304	116.407	582.415	83.969	1.729	41.319	3,112.248
1872	173.579	1,504 935	936.217	381.488	113.999	634.114	109.265	1.692	58 858	3.914.147
1873	146.822	1,654.772	927.020	368.311	121.274	558.457	109.691	2.637	106 003	3.994.987
1874	135.401	2,152.151	984 253	268.636	128.955	529.766	109.691	2.399	115.935	4.427.187
1875	121.737	2,219.062	1,012.132	314 946	116.429	764.148	111.463	2.410	116.446	4,778.773
1876	137.230	2,464.363	1,110.450	396.814	106.801	754.608	111.903	2.232	49.547	5,133.948
1877	133.625	2,620 888	1,481.019	438.053	100.668	755.013	114.835	2.022	57.102	5,700.225

prosjekom $56._{86}$ %, a od g. 1858. do g. 1862. prosjekom $44·_{20}$ % svih aktiva. Pozajmljivanju na nekretnine ne samo da nije za istoga razdobja rasao obsjeg, već je posao ovaj medju ostalimi načini uporabe upravne imovine svakom godinom to više gubio svoje važnosti. Tomu biti će najviše doprinjela okolnost, što su pravila branila I. hrv. štedioni uzimati za hipotekarne zajmove kamatâ viših od 5%. Pošto je sama za štedne uložke plaćala 4% kamate, ne bijaše joj posao ovaj dosta unosan, pa kad joj se godine 1857. odbila molba, da joj se dozvoli povisiti kamatnu mjeru za hipotekarne zajmove, kao da je odlučila posao ovaj malo po malo napuštati. Za razdobja 1858—1862. iznose hipotekarni zajmovi prosjekom samo $6·_{44}$ % svih aktiva. Glavnice, što jih je tada povukla iz toga posla, najviše su došle u prilog razvoju posla eskomptovnoga, koji si je postupice i absolutnim i relativnim svojim iznosom sticao sve to važnije mjesto medju njezinimi aktivi.

U posljednjem deceniju 1868—1877. posao se je eskomptovni i dalje razvijao te se napokon dovio onoga mjesta medju aktivi I. hrvatske štedione, koje je za prva dva decenija išlo predujmove na vriednostne papire i dragocienosti. Prosjekom godina 1873—1877. iznosi on $46·_{23}$ postotka svih aktiva. A promet mu se godišnji, kako se to razabire iz sljedeće skrižaljke 91., izkazujuće promet u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom, podiže za razdobja 1868—1877. od 3,091.531 for. (1867). na 18,798.597 forinti (1877). (Gl. skriž. 91. na str. 65.)

Pošto je I. hrvatska štediona, promjenivši si pravila, stekla upravi svojoj vlast, opredieljivati kamatnu mjeru, mogla je i više pažnje posvećivati hipotekarnim zajmovom. I ovim rastijaše odsele važnost. Prvih već godina razdobja 1868—1877. zapadaše jih do 30 postotaka upravne imovine. Ovaj se postotni dio doduše kasnije opet ponešto smanjio, al se godine 1877. opet podigao na $25·_{98}$ postotaka. Ove je godine prva hrv. štediona, kako se to vidi iz napomenute skrižaljke 91., izdala zajmova na hipoteke više, nego li ikoje od prijašnjih godinâ. — Najgore prodje u posljednje doba posao predujmovni. Dok je još prosjekom godina 1863—1867. iznosio preko 30 postotaka svih aktiva, ovaj mu postotni dio već za sljedećega razdobja spade na $14·_{47}$, a za posljednjega razdobja 1873—1877. ća na $9·_{82}$ postotaka. I godišnji je promet tuj postupice sve to manji. Godine 1871. prometnulo se posljednji put preko jednoga milijuna for. predujmova. Promet kasnijih godina mienja se medju 7 do 9 sto tisuća forinti. Posljednje pače g. 1877. ne dosegnu on ni 700.000 for. Nazadak ovaj opazuje se osobito kod predujmova na dragocienosti, koji nisu koncem g. 1877. iznosili ni 2 postotka svih aktiva. Štediona jih po svoj prilici sama napuštala sbog velika troška i posla spojena tim poslom, a nešto biti će nazadku mu doprinjela i konkurencija drugih zagrebačkih zavoda. (Gl. skriž. 91. na str. 65.)

Osvrnuvši se na uporabu upravne imovine svih naših štediona, već smo iztaknuli, da u I. hrvatske štedione ima i absolutno i relativno najveći posjed efekta. Ovaj iznosio je kod nje još i godine 1877. do 14 postotaka svih aktiva. Kakovih je ona vriednostnih papira posjedovala za razdobja 1868—1877. pokazuju nam njezine bilanse, u kojih je po-

Skriž. Tab. } 90. Godine *Im Jahre*	Od svih aktivâ I. hrv. štedione išlo je — *Von den Activen der I. kroat. Sparcasse entfielen auf*							
	gotovinu *die Cassa-Baarschaft*	mjenice *den Wechsel-Vorrath*	hipotekarne zajmove *Hypothekar-Darlehen*	predujmove — *Vorschüsse* na vriednostne papire *auf Werthpapiere*	predujmove — *Vorschüsse* ostale *sonstige*	efekte *Effecten*	nekretnine *Realitäten*	ostala aktiva *sonstige Activen*
	postotakâ — *Procente*							
1868	2.92	24.85	27 07	7.15	8.12	28.27	0.36	1.26
1869	1.19	22.95	30.18	9.47	5.56	28.95	0.61	1.09
1870	2.21	28.10	28.55	9.92	4.18	23.97	1.59	1.48
1871	4.28	29.28	27.33	12.57	3.74	18.72	2.70	1.38
1872	4.43	38.45	23.92	9.75	2.92	16.20	2.79	1.54
1873	3.68	41.42	23.20	9.22	3.04	13.98	2.75	2.71
1874	3.06	48.61	22.23	6.07	2.91	11.97	2.48	2.67
1875	2.54	46 44	21.18	6.60	2.43	16.00	2.33	2.48
1876	2.67	48 00	21.67	7.73	2.08	14.70	2.18	1.00
1877	2.34	45.97	25 98	7.70	1.76	13.24	2.02	0.99
Prosjekom godina *Im Durchschnitte der Jahre* 1847—1852	7.78	12.27	23.07	49.00		—	7.03	0.85
1853—1857	4.69	19.22	12.76	56.86		—	4.44	2.03
1858—1862	5.29	36.76	6.44	44.20		0.58	4.81	1.92
1863 - 1867	4.17	43.36	9.78	31.80		8.10	0.93	1.86
1868—1872	3.25	30.27	26.99	14.47		21.70	1.92	1.40
1873—1877	2.81	46.23	22.95	9.82		13 98	2.32	1.89

Godišnji promet I. hrv. štedione u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom.

Jährlicher Verkehr der I. kroat. Sparcasse im Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte.

Skriž. Tab. } 91. Godine *Im Jahre*	Eskompt mjenica — *Wechsel-Escompte*		Hipotekarni zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*		Predujmovi na vried. papire i dragocienosti — *Vorschüsse auf Werthpapiere und Pretiosen*	
	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*	Izdatak *Ausgaben*	Primitak *Einnahmen*
	u forintih — *in Gulden*					
1847	153.185	139.017	61.667	32.887	180.172	112.019
1848	31.551	45.719	—	840	146 148	155.150
1849	44.013	25.979	18.900	2.278	148.370	155.821
1850	169 684	141.421	26 220	4.316	267.423	242.949
1851	134.558	180.855	4.042	31.447	359.171	314 950
1852	209.731	159.198	—	3.307	462 084	442.875
1853	199.749	200.132	—	—	493.622	481.138
1854	197.626	218.736	1.260	1.837	438.543	442.498
1855	182 065	175.323	2.941	1 845	409.035	396.427
1856	161.132	150.602	2.100	3 067	425 610	419.191
1857	391.359	332.149	—	782	406 331	411.716
1858	533.867	505.906	—	3.978	380.167	357.231
1859	478.274	483.678	1.700	2.678	406 689	397.496
1860	672.568	613.216	9.422	4.037	447 265	413.568
1861	749.593	737 838	—	415	469.259	462.504
1862	881.062	819.360	3.000	8.053	191 330	472 318
1863	1.196 914	1.114.548	6.150	735	518 066	505.205
1864	1.158.903	1,212.591	6.639	—	503.828	488.576
1865	1.185.701	1.117.481	5 090	2.339	164 680	446.838
1866	1,589.405	1.523.531	35 500	515	546 318	598 163
1867	1.539.797	1,551.731	135.070	2.410	357 214	359.025
1868	1,514.456	1.552.111	206.724	11.157	312 600	358.258
1869	1,606,232	1,511.748	225 293	16.438	425.485	318.163
1870	2,600.890	2.309.761	183.318	28.118	415.219	371.307
1871	3,152.929	3,001 225	103.008	23 960	566.197	139 519
1872	4,772.105	4.178 843	129.775	44.163	476 407	488.631
1873	6,501.369	6,351.532	49 099	58.296	161.099	467 001
1874	6,612.755	6,115.376	128.120	70 887	378 399	170 393
1875	7.761.955	7,698 014	78.950	51 071	161.952	431.168
1876	8 827.851	8,582.553	172.150	73 832	390.656	318.116
1877	9,177 561	9.321.036	445.375	74.806	367.115	332.009

sjed efekta potanko izkazan, a po njih i sljedeća skrižaljka. (Gl. skriž. 92. na str. 66.)

Što se napokon posjeda nekretnina i gotovine, stavaka dosta važnih u bilansah I. hrv. štedione, tiče, to se prvomu znatno podiže vriednost godinâ 1871. i 1872., kad si je prva hrv. štediona sagradila veliku kuću u Zagrebu. Od tih godina iznosi joj posjed nekretnina do 3 postotka svih aktiva. Gotovini pako, koje je prosjekom posljednjih sedam godina bilo do 140.000 forinti u blagajni, pada. ako joj se promotri prosječni postotni iznos za 6 razdobja, u koja se u skrižaljci 90. dieli ciela perijoda 1847—1877, relativni iznos svakim razdobjem, te je spao od $7._{78}$ na $2._{81}$ postotaka svih aktiva.

Sudeći po razmjerju medju svimi stavkami aktiva, izkazanu u skrižaljci 90. i po absolutnih brojevih skrižaljke 89. uprava je prve hrv. štedione svedj nastojala kako će upravnu imovinu što raznovrstnije ulagati, al se i uvjek strogo držala granica udarenih joj pravili zavoda.

Posjed efektâ I. hrvatske štedione. — *Effecten-Besitz der I. kroatischen Sparcasse.*

Skriž. / *Tab.* 92. Koncem godine / *Zu Ende des Jahres*	Razteretnicâ / *Grundentlastungs-Obligationen*	Papirne rente / *Papier-Rente*	Ugar. željezničkih zajmova / *Ungar. Eisenbahn-Anlehen*	Lutrijskoga zajma od godine 1860. / *Lotterie-Anlehen vom Jahre 1860*	Željezn. prioritetâ / *Eisenbahn-Prioritäten*	Založnicâ / *Pfandbriefe*	Doznačnica / *Cassascheine*	Ostalih efektâ / *Diverse Effecten*	Sav posjed efekta / *Gesammter Effecten-Besitz*
	u forintih — *in Gulden*								
1868	257.23·	—	—	4.803	163.466	—	—	—	425.507
1869	274.057	—	28.231	4.803	223.526	60.496	—	—	591.113
1870	272.936	—	28.231	4.803	281.470	60.496	—	—	647.936
1871	284 260	—	—	4.803	227.856	60.496	—	5.000	582.415
1872	333.299	—	2.150	4.803	228.366	60.496	—	5.000	634.114
1873	341.054	—	2.150	4.803	126.769	60.496	14.500	8 685	558.457
1874	335.548	—	2.150	4.803	126.769	60.496	—	—	529.766
1875	329.343	190.252	42.970	4.803	126.284	60.496	10.000	—	764.148
1876	344.112	168.448	42.105	5.785	95.461	46.519	28.500	23.678	754.608
1877	346.947	172.000	41.370	5.856	100.749	42.100	28.500	17.491	755.013

A da je imovina ulagača i sjegurno uložena, dokazuje veliko povjerenje, što ga zavod taj uživa u obćinstvu.

Kamatna mjera, koju je I. hrv. štediona rabila kod aktivnih svojih glavnica, niža je nego li kod većine ostalih naših štediona. Odkad ukamaćuje uložke za 6 postotaka, uzimaše I. hrv. štediona od hipotekarnih zajmova 6% kamate i $1\frac{1}{2}\%$ provizije, od eskompta mjenica 6% kamate i 1 do 3% provizije, od predujmovna na vriednostne papire 6% kamate i $1\frac{1}{2}$ do 3% provizije, od predujmova, napokon na dragocienosti 6% kamate i 2 do 4 postotka provizije.

Kolik joj bijaše prihod aktivnih glavnica od god. 1847. do 1877. pokazuje sljedeći pregled: (Gl. skriž. 93.)

Medju „ostali prihod“ uračunan je u toj skrižaljci i prihod od vriednostnih papira, za tiem dobitak na kurzu vriednostnih papira i dohodak nekretnina. Kako je osobito prvoj stavci znatan prihod, priobćujemo u sljedećoj skrižaljci 94., koliko je za razdobja 1868—1877. unišlo prvoj hrv. štedioni iz napomenuta tri vriela: (Gl. skriž. 94. na str. 67.)

Vriednostni papiri I. hrv. štedione ukamaćivahu se dakle, ako sravnimo prosječni jim godišnji prihod razdobja 1868—1877. sa prosječnim stanjem koncem godina 1867. do 1877. sa nešto preko 6 postotaka. Kraj tih kamata bijaše još, kako to pokazuje gornji pregled i dobitka na kurzu vriednostnih papira, osobito znatna godine 1873.

Medju ostalimi stavkami prihoda iznosom su svojim bar posljednjih 15 godina najvažnije kamate od eskomptovanja mjenica, što jih izkazuje prvi stupac skrižaljke 93. A to još nije ni sav prihod toga posla. Od njega potiče i veći dio provizija, izkazanih u četvrtom stupcu iste skrižaljke.

Kolik je za razdobja 1847—1877. bio godišnji razhod I. hrv. štedione, vidjeti će se iz sljedeće skrižaljke. (Gl. skriž. 95. na str. 67.) Ova sastavljena je po skrižaljci VI. priloga, i to tako, da su u njoj stavke skrižaljke VI.: „plaće i najamnine, ostali upravni trošak i odpisi od inventara“ stegnuti u jedno pod naslovom: „upravni trošak“, a isto tako spojene i njezine stavke: „gubitci i ostali razhod“.

Tko napokon želi doznati, kolik si je I. hrv. štediona svake godine stekla dobitak, koliko je naime svake godine bio prihod viši od razhoda, kako se nadalje dobitak svake godine razdielio, naći će podatke o tom u skrižaljci VI. priloga. O dividendah samih bijaše već govor, kad smo se osvrnuli na rentabilitet dionica svih naših štediona.

Prihod I. hrvatske štedione. — *Jährliches Erträgniss der I. kroatischen Sparcasse.*

Skriž. / *Tab.* 93. Godine / *Im Jahre*	Kamate — *Zinsen*: od eskompta mjenica / *vom Wechsel-Escompte*	od hipotekarnih zajmova / *von Hypothekar-Darlehen*	od predujmova / *von Vorschüssen*	Provizije / *Provisionen*	Ostali prihod / *Sonstige Einkünfte*	Sav prihod / *Gesammt-Erträgniss*
	u forintih — *in Gulden*					
1847	1.517	703	3.234	504	1.409	7.367
1848	646	1.444	4.425	555	2.646	9.716
1849	533	1.536	3 993	656	4.761	11.479
1850	2.731	3.142	4.068	1.303	7.485	18.729
1851	3.063	2.775	5.705	1.476	11.035	24.054
1852	3.557	2.014	7.545	1.867	598	15.581
1853	2.902	1.924	8.822	3.5 0	294	17.442
1854	3.059	1.892	7.671	5.861	381	18.867
1855	2.628	1 863	7.561	5.464	844	18.363
1856	2.276	1.915	8.305	6.159	850	19.505
1857	5.271	1.842	8.051	8.042	695	23.901
1858	7.185	1.689	8.314	9.143	1.024	27.355
1859	7.468	1.680	9.284	9.218	924	28.574
1860	9.910	1.805	9.967	11.202	2.736	35.620
1861	11.142	1.669	10.190	11.830	2.552	37.383
1862	12.235	1.523	11.147	13.259	2.040	40.204
1863	17.737	1.801	11.961	16.211	1.414	49.124
1864	17.355	1.984	12.550	16.390	2.429	50.708
1865	18.612	2.102	12.819	16.636	2.156	52.325
1866	24.396	2.957	13.586	15.098	4.627	60.664
1867	23.502	7.545	14.208	17.060	15.113	77.428
1868	23.445	14.622	12.643	15.711	22.302	88.723
1869	23.323	23.639	13.454	12.884	45.394	118.694
1870	35.427	34.328	18.914	22.495	44.850	156.014
1871	49.470	37.517	25.918	31.046	43.952	187.903
1872	74.246	43.922	28.612	56.116	60.725	263.621
1873	100.065	56.418	29.800	81.739	72.901	340.923
1874	117.529	57.192	26.321	77.249	44.319	322.6'0
1875	130.021	58.900	30.820	76.100	48.060	343.901
1876	142.369	65.781	33 989	78.472	61.992	382.603
1877	150.941	80.179	31.965	85.657	68.416	417.158

Skriž. Tab. } 94. Godine *Im Jahre*	Prihod od vriednostnih papira *Erträgniss der Werthpapiere*	Dobitak na kurzu vriedn. papira *Gewinn am Curse der Werthpapiere*	Prihod nekretnina *Erträgniss der Realitäten*
	u forintih — *in Gulden*		
1868	21.981	—	321
1869	38.209	—	476
1870	43.998	—	810
1871	42.252	—	826
1872	41.155	—	10.617
1873	37.717	27.225	7.937
1874	34.326	1.948	7.988
1875	37.214	2.318	8.372
1876	48.583	—	9.110
1877	49.350	10.443	8.376

Osvrtom na rad najstarije i najvažnije naših štediona dovršismo prvo poglavje svoje radnje. Koliko je dopuštao materijal i prostor, pokušasmo u njem nacrtati, što je bitnijega u organizaciji bankovnih zavoda i štediona, te brojevi naše statistike pokazati, kojim jim je smjerom krenulo poslovanje i kako uspjevalo. — Prije nego li predjemo na treći ogranak vjeresijskih zavoda, vjeresijske naime zadruge, neka nam još bude slobodno, sabrati u jedno glavnije zaključke, do kojih nas je dovelo naše iztraživanje namienjeno tomu, da čitaoca uvedemo u tabelarni dio naše statistike i potaknemo na dalnje proučavanje gradje, ondje sabrane.

Što se najprije bankovnih zavoda tiče, rezultati su naše statistike svakako povoljni, pače i povoljniji nego li što se je nadati bilo. Do jedne jedine, koja je već s početka nosila u sebi klicu propasti, sve su nam banke sretno preživjele veliku krizu, koja se porodila baš u doba, kad je većina njih privedena životu. Posve se dakako ne mogahu oteti njezinim posljedicam. Udarac zasegnu predaleko. No kako se sve naše banke drže strogo načelà bankovne tehnike, kako svu pažnju posvećuju legitimnim bankovnim poslovom, kaneći se smjelih spekulacija, svakako je opravdana nada, da će i ondje, gdje još ima bolesti iz onoga doba, saniranje sretno poći za rukom. Ako jih nije već dosele nestalo, to ne ima krivnje u samih zavoda, već ju valja pripisivati slabu napredovanju obrta i trgovine, koje jim u svem sapinje ruke. U oči nepovoljnih tih ekonomskih odnošaja, držimo, da ne ima razloga tužiti se ni s podataka, što jih statistika priobćuje o poslovanju naših banka iz najnovijega doba. Napredak doduše nije sjajan, al nas svakako mora zadovoljiti, uzmemo li na oko, kako su stradale i danas još stradaju eskomptne i komercijalne banke austrijske i ugarske, koliko je ovih propalo i koliko jih se još danas bori za obstanak. Tek u najnovije doba nešto jim je bolja situacija. Službena bar statistika više ne bilježi silnih onih gubitaka, kojim su se svršavale bilanse prijašnjih godina. Statistika ova pokazuje nam u ostalom i to, da ondje banke, u kojih ima snage životu, osbiljno nastoje, kako će se učvrstiti i osjegurati proti budućim nepogodam, pak da za to, dok

Razhod I. hrvatske štedione. — ***Lasten der I. kroatischen Sparcasse.***

Skriž. Tab. } 95. Godine *Im Jahre*	Upravni trošak *Verwaltungs-Auslagen*	Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	Kamati ulagačem *Den Einlegern erwachsene Zinsen*	Ostali razhod *Sonstige Lasten*	Sav razhod *Sämmtliche Lasten*
	u forintih — *in Gulden*				
1847	3.805	—	1.457	118	5.380
1848	2.711	—	2.826	68	5.605
1849	2.575	—	2.631	42	5.248
1850	2.638	—	5.906	—	8.544
1851	3.587	—	5.983	32	9.602
1852	3.629	—	6.484	19	10.132
1853	3.590	—	7.342	—	10.932
1854	4.533	—	7.779	—	12.312
1855	4.573	—	7.858	—	12.431
1856	5.157	—	8.345	1.007	14.509
1857	4.684	466	9 840	1.003	16.083
1858	5.207	523	11.785	—	17.515
1859	5.399	717	13.675	783	20.574
1860	5.231	739	16.250	—	22.220
1861	5.991	900	18.092	—	24.983
1862	6.483	1.014	19.107	—	26.604
1863	6 902	1.254	23.368	—	31 524
1864	5.696	3.342	24.400	—	33.438
1865	3.512	1.823	29.860	—	35.195
1866	5.982	1.799	38.533	—	46.314
1867	7.249	1.137	52.410	740	61.536
1868	6.819	976	62.980	173	70.948
1869	8.137	—	85.536	1.819	95.492
1870	8.997	—	111.897	4.065	124.959
1871	9.163	—	132.652	6.938	148.753
1872	10.229	5.824	186.028	4.793	206.874
1873	11.226	4.040	222.527	6.805	244.598
1874	12.479	6.508	229.528	4.779	253.294
1875	13 186	724	253.547	—	267 457
1876	11.213	4.422	279.697	41.264	336.596
1877	14.048	2 961	311.817	4.177	333.003

su prije malo marile za pričuvnu zakladu, ovoj sada posvećuju osobitu pažnju te ju uzele obilato nadieljivati. U tom morali bi se za njihovim primjerom povesti i svi naši bankovni zavodi, a ponajpače oni, kojim sada služi sreća, te jim dobitak svakom godinom raste. Postotak dobitka, koji je po našoj statistici dosele zapadao pričuvu njihovu zakladu, nije nikako dovoljan. Ako se sklonu, povisiti ga u buduće, učvrstiti će si jamačno kredit u obćinstvu i opravdati dobar glas, s kojega slove i preko granica hrvatskih.

Toliko o bankovnih zavodih, postojećih već u nas. Da bankarstvo naše u ostalom još nije dogradjeno, jedva nam treba iztaknuti. Banke, što jih imamo, služe samo trgovcu i obrtniku, te se živo osjeća potreba velika zavoda za zemljištnu vjeresiju. Kako da se ovaj ustroji, tuj nam dakako nije razlagati, već nam samo obzirom na naše okolnosti svratiti pozornost čitalaca na organizaciju ratarske vjeresijske u Ugarskoj, gdje su zasnovali podporom zemlje veliku centralnu zadrugu u Budimpešti, s kojom da budu u savezu manje ratarske zadruge po cieloj zemlji. Tu organizaciju valjalo bi temeljito proučiti te nastojati, da se presadi i u našu zemlju, i to čim prije, jer je valjano organiziran kredit jedan od prvih uvjeta napredovanju našega ratarstva.

I štedione naše stekle su si tiem, što su se poslujući držale strogo granica, udarenih jim njihovimi pravili, što jim je uprava najvećim dielom bila povjerena vještim i čestitim rukam, veliko povjerenje u obćinstvu. Za

malo godina podje jim za rukom, nabrati silan novac u svojih blagajnah, te poslovanje svoje razgraniti tako, da jim je već god. 1877. sav promet iznosio preko 100 milijuna forinti.

No koliko smo i gotovi priznati štedionam ljepe rezultate, što su jih polučile svojim poslovanjem, koliko i jest bilo od njih koristi po narodno naše gospodarstvo, to ipak nismo smieli, govoreći o njih, prešutiti nekih nedostataka njihove organizacije i njihova rada, koji jim prieče, da onako, kako bi valjalo vrše pravu svoju ekonomsku zadaću. Uredivši se kao tečevna družtva, išle su one za dobitkom, te nastojale, da si prikupe što više tudjih glavnica, za to se laćale svih sredstva, kako će sklonuti obćinstvo na ulaganje novca, za to prihvatile previsoku kamatnu mjeru za uložke, s nje poskupljivale svoje zajmove, odvraćale dakle novac od produktivnih podhvata, a ovim ga opet privodile pod pretežkimi uvjeti, osobito njegovale samo unosnije poslove a premalo pažnje posvećivale poslovom onim, u kojih bi mogle bile najviše koristiti narodu, za to napokon puštale s vida valjano razmjerje medju tudjom i vlastitom glavnicom, te ne povisujući s jedne strane akcijonarnoga kapitala, s druge strane dielile previsoke dividende, mjesto da razmjerno veći dio dobitka namienjuju pričuvnoj zakladi i ojačav ovu promiču sjegurnost i dioničara i svoje klientele.

Ovi nedostatci svi su dakako posljedicom kriva temelja, o kom je osnovano naše štedionstvo, komu se pravo uspjevanje ne da složiti sa podhvati na dobitak. Al ako i potiču od same organizacije, to ipak držimo, da se mogu u poslovanju naših štediona i za te organizacije izvesti uspješne i koristne reforme. Ovim se dakako ne nadamo od pojedinih zavoda, već tomu treba dogovorno i složno nastojanje svih štediona. Kao što su se sdružile tisuće njemačkih predujmiona, te upravo [illegible] silno napredovale, valjalo bi, da si i naše štedione stvore savez. Sdružene mogle bi one tad najprije sniziti kamatnu mjeru na štedne uložke i ovako izvesti zamašnu reformu, kojoj jamačno već i same uvidjaju potrebu. Jer ne samo da bi jim tad moguće bilo, izdavati jeftinije zajmove a razširivati si tiem svoju klientelu, te sbilja oplodjivati produkciju, već bi se ovako riešile i prevelike naloge novca, kojoj se dotle ne mogu oteti. Tad bi nestalo i jednoga od glavnih prigovora, koji se proti njim dižu, da naime skupimi svojimi zajmovi i inače po zemlji poskupljuju novac, promiču lihvarstvo itd. Dogovorom dalo bi se nadalje ustanoviti, da se po svih štedionah strogo drže odpovjedni rokovi, polučiti jednak postupak i u drugih pitanjih itd. Savez štediona mogao bi si napokon stvoriti i centralni organ poput organa, što si ga uredniše njemačke predujmione. Koliko bi ovaj, ako ga povjere vještim rukam, mogao unapredjivati njihove interese već tiem, što bi medju njimi posredovao plasiranje upravne imovine, nastojao, da se novac, suvišan kod jednoga, namakne drugomu, koga je možda snašla navala ulagača itd., ne treba potanje razložiti. Svi zajednički jim interesi našli bi tuj zastupnika, zagovornika, a kako bi tek savez zasvjedočio svoju korist u doba krize i pogibelji!

Da je savez ovaj i izvediv, mi smo uvjereni, jer držimo, da su štedionam interesi istovjetni, da medju njimi ne valja da bude konkurencije. Svim je zadaća, promicati narodno gospodarstvo, a ne boriti se za korist svojih dioničara. Uz znatan broj štediona lako će se i smagati trošak za savez i njegov organ. A možda mu vremenom podje za rukom, privući si i vjeresijske zadruge. Korist biti će mu tad još većom.

Potaknuvši ovu misao, zadovoljismo svojoj dužnosti. Na drugih je, da o tom pitanju razmišljaju i savez štediona, ako je sbilja izvediv, nastoje privesti životu.

II. Poglavje.

Vjeresijske zadruge.

1. Organizacija i broj vjeresijskih zadruga.

„Potreba vjeresijskih zavoda za zanatlije, manje obrtnike i radnike tako je prieka i tako se obćenito priznaje, da je ne treba ni potanje razlagati ni dokazivati, kako je ekonomski opravdana u oči poslovanja i napredovanja banka, namienjenih velikoj trgovini i velikoj industriji. U industriji našega vremena preotimlje radnja u velike sve to više mah, jer se s vanrednih pomagala novije tehnike i modernoga prometa hoće u produkciji i trgovini sve to veće poslovne glavnice, a onomu, koji se onimi pomagali ne služi nestaje snage, da se natječe s jačimi svojimi takmaci. Da dakle posao može uspjevati treba mu danas kraj veće obrtničke naobrazbe prije svega veći kapital, a kako upravo toga uvjeta ne ima kod većega diela manjih samostalnih obrtnika, to jim obstanak visi o uredjenu i izdašnu kreditu. Odatle obćeniti vapaj za pučkimi bankami u onih razredih družtva, kojim je promet bankovni, kako se je on razvio osobito iza godine 1848., reć bi posve nepristupan".

To su prve rieči djela: „Vorschuss- und Credit-Vereine als Volksbanken. Praktische Anweisung zu deren Einrichtung und Gründung", napisana Drom. Schulze-Delitzschem, komu je ime glasovito u novijem socijalnom pokretu njemačkom. Da se zadovolji potreba vjeresije u onih riečih iztaknuta, stvorena bje snažna ona organizacija kredita za oskudnije slojeve žiteljstva, koja je, pokrenuta u Njemačkoj po Schulze-Delitzschu pod imenom „predujmiona", tuj naskoro zahvatila čvrsto korienje, te se, razgranjujući se sve to više, presadila i u druge zemlje.

Uvjeren naime, da manjim zanatlijam i obrtnikom ne ima proti konkurenciji velike industrije spasa, ako jim se kraj ostalih uvjeta ne otvore i izdašna vriela kreditu, a da su jim postojeći vjeresijski zavodi po namjeni svojoj tudji, odluči Schulze-Delitzsch i na tom polju pokušati snagu načela „vlastite pomoći", komu je on svedj bio odlučnim zatočnikom. Onim kojim treba kredit, da si namaknu kapitala svomu podhvatu, valja se po njegovu udruživati, da ga se domognu. U zadrugah, ovako stvorenih, biti će, ako se zadrugari svi solidarno obvežu za obveze zadruge, ako si ove uzmu namicati poslovnimi udieli svojih članova vlastitu glavnicu, a iz dobitaka godišnjih stvarati pričuvu, ako si poslovanje urede po načelu „činitba uz činitbu", dosta snage, da si pribave dovoljna novčana sredstva, sklonu i tudje kapitale, te će njimi i svojom glavnicom moći onako zadovoljivati potrebi vjeresije malih obrtnika i radnika i onako služiti njihovim interesom, kao što veliki bankovni zavodi služe interesom trgovine i velike industrije. „Tko sam ne može nigdje naći kredita", veli Schulze-Delitzsch, „steći će si sposobnost kredita, ako pristupi zadruzi, ako za tiem, vršeći dužnosti zadrugarske svojim ćudorednim i ekonomskim ponašanjem dokaže, da je kredita vriedan".

O načelih tuj iztaknutih osnova Schulze-Delitzsch god. 1850. prvu pučku banku u Delitzschu, nadjenuvši joj ime „Delitzschko predujmovno družtvo". [1] Po pravilih njegovih članovi su, kao nosioci podhvata, solidarno obvezani za njegove obveze. Poslovanje uredjeno mu je po načelih bankovnoga prometa. Članovi se za tiem obvezaše, stvarati si nedjeljnjim uplaćivanjem poslovne uložke. Godišnji dobitak imao se upotrebljivati stranom za to, da se uložci ovi ukamaćuju, stranom da se stvara pričuvna zaklada. Iz glavnicâ napokon, što si je družtvo pozajmljivalo il su mu se povjerile kao štedni uložci, podieljivahu se predujmovi samim članovom.

Energičnu poticanju Schulze-Delitzscha i njegovih prijatelja podje za rukom, razširiti spoznaju o koristi ovakvih zavoda, te se za malo vremena u velike pokrenu stvaranje predujmiona po svoj Njemačkoj. Broj jim svakom

[1] Stvarajući zadruge obrtnika i radnika, udruge naime, u kojih su članovi supodhvatnici tečevna posla, nije se Schulze-Delitzsch stegnuo samo na tako zvana predujmovna družtva il pučke banke. Kraj ovih stvarahu se i to ponajpače njegovim poticanjem: zadruge za nabavu sirovina, koje si uz kredit, osnovan o solidarnoj odgovornosti, kupuju sirovina u velike, pa jih prodavaju zadrugarom, zadruge skladištne, koje se brinu za prodju gotovih produkta tiem, što jih stranom kupuju od članova i prodavaju na svoju pogibelj, stranom jih nudjaju obćinstvu na račun producenta, asocijacije produktivne, družtva konzumna itd. Na sve ove zadruge mi se tuj ne možemo osvrnuti, jer je drugi predmet našoj radnji. Tko se želi upoznati njihovom organizacijom i njihovim poslovanjem, toga upućujemo na djelo: Die Genossenschaften in einzelnen Gewerbszweigen. Praktische Anweisung zu ihrer Gründung und Einrichtung von Schulze-Delitzsch unter Mitwirkung von Dr. F. Schneider", a kraj toga na godišnja izvješća Schulze-Delitzschova pod naslovom „Jahresbericht über die auf Selbsthilfe gegründeten Deutschen Erwerbs- u Wirthschafts-Genossenschaften". Još nam je samo napomenuti, da je po najnovijoj statistici zadruga bilo u njemačkom carstvu g. 1877.: zadrugâ u pojedinih obrtnih granah 622, konzumnih družtva 624, a gradjevnih zadruga 50.

godinom rastijaše. Po najnovijoj statistici bilo je g. 1877. u Njemačkoj 1827 vjeresijskih zadruga.

Schulze-Delitzsch nije se medjutim zadovoljio samo ovim uspjehom, već iz svih sila nastojao, da sav pokret uredi i osnuje o čvrstu temelju i zadružtvu njemačkomu namakne organizaciju. Prva mu briga bijaše, stvoriti organ, koji će zastupati i promicati zajedničke interese svih zadruga. Zastupnici pojedinih zadruga sastaše se g. 1859. po prvi put u Weimaru, te zaključiše, da će se odsele svake godine redovito sastajati, viećati o zajedničkih potrebah, priobćivati si svoja izkustva i udešivati zajednički rad. Iz ovih skupština razvi se obći savez svih njemačkih tečevnih i gospodarskih zadruga, stvoren godine 1864. sa posebnim središnjim uredom. Godišnja skupština saveza uredjuje i odlučuje o zajedničkih poslovih. Medju centralnimi organi i pojedinimi zadrugami posreduju pokrajinski il zemaljski savezi, obsižući zadruge pojedinih pokrajina i zemalja. — U Berlinu utemeljena bje nadalje g. 1865, banka njemačkih zadruga (komanditno družtvo na dionice), dotirana s prva s tri milijuna talira, od kojih su same zadruge namakle tri četvrtine. Njezinom je zadaćom, davati zadrugam bankovni kredit, te u obće medju njimi uredjivati priticanje i odticanje glavnica. — Zasluga je napokon Schulze-Delitzscheva, da se je i zakonarstvo njemačko osvrnulo na zadružtvo i uredilo mu pravne odnošaje. Godine 1868. stvoren bje za sjeveronjemački savez zakon o privatno-pravnom položaju tečevnih i gospodarskih zadruga (Erwerbs- u. Wirthschafts-Genossenschaften),[1] koji od 1. siečnja 1871. valja kao zakon carevinski.

Uz sudjelovanje svih faktora ljepo se razvijaše i poslovanje Schulze-Delitzschevih predujmiova. Obrtnici, kojim su bile namienjene, nadjoše u njih izdašnu podporu, te se njimi svakako mnogo doprinjelo riešenju važnoga socijalnoga pitanja, kako da se malenu obrtu namakne valjana organizacija kredita, i njemu kraj velike industrije, napredujuće sve to više, uzdrži životna snaga.

Uspjeh Schulze-Delitzscheva pokušaja, organizaciju vjeresijskih zavoda za obrtnike osnovati o načelu udruživanja, potaknu malo godina, iza kako je utemeljena prva njegova predujmiona u Delitzschu, načelnika heddesdorfžkoga, g. Raiffeisena, pregaoca isto tako revna i požrtvovna, da prione stvarati zadruge ratarâ zadaćom, da zadovoljuju potrebi kredita posjednikâ malih zemljišta. Jer potrebu ovu osjećahu ratari u mnogih krajevih Njemačke, ako ne jače a ono jamačno isto tako kao što i mali obrtnici. Osobito je u porenskoj pokrajini, gdje se je Raiffeisen prihvatio posla, prietila seljačtvu tolika pogibelj od lihvarstva, te bi ga ovo bilo, da za dobe ne bude pomoći od Raiffeisenovih zadruga, po svoj prilici i uništilo.

Kako su odnošaji u ratarâ drugi, nego li u obrtnikâ, nije se dakako Raiffeisen smio sljepo povesti za primjerom Schulze-Delitzschevim, već mu je bilo nastojati, da zadruživanje priudesi potrebam seljačtva i maloga posjeda u obće. Njegove se zadruge, što jih je nazvao imenom zajmovnica (Darlehens-Cassenvereine), osnivaju kao što i Schulze-Delitzscheve o načelih, da su članovi zadruge sami nosioci podhvata, da su solidarno cielim svojim imetkom odgovorni za njegove obveze, da zadruge posluju samo sa svojimi članovi. Od predujmiona se pako razlikuju ponajpače tiem, što jim je u obće mnogo manji broj članova i tiesnije područje, što jim je uprava bezplatna, što zajmove svoje podieljuju na dulje vrieme, što napokon većina jih od članova svojih ne traži poslovnih uložaka il udiela, što dakle osim jedine pričuve, koja se stvara iz čistoga dobitka svake godine, rade samo tudjim kapitalom.[1])

I Raiffeisenu podje djelo za rukom. Od g. 1855. do god. 1877. utemeljeno bje u porenskoj pokrajini, u Westfalskoj i Hessenskoj do 100 zajmovnica, te su one, kako se danas obćenito priznaje, otele ondje, gdje su stvorene, ratare rukom lihvarskim i znatno jim promicale cielo gospodarstvo. Na kraj svega jim uspjevanja o njih se sve do najnovijega vremena malo šta čulo po svietu. Tek prigovori Schulze-Delitzscha i njegovih pristaša svrnuše i na nje pozornost strukovnjaka i obćinstva. Izpitujući, jesu li prigovori osnovani, upozna sviet velike jim prednosti, pa kako se sve to više uvidjaše potreba posebne organizacije ratarskoga kreditâ, nadje se Raiffeisenovim zajmovnicam znatan broj zagovornika, koji mniju, da je u njih jezgra zdrava, pa da je institucija ta, ako se razvije prama napredku znanosti, sposobna zadovoljivati onoj potrebi. Izmedju ovih iztaknuti nam je kraj dra. Helda, Krausa i drugih, osobito dra. Marcheta, koji preporučuje, neka si austrijski ratari stvaraju zadruge, slične onim zajmovnicam. Još ćemo spomenuti, da su i u nas strukovnjaci poveli o njih rieč u javnih naših glasilih i razlagali, kako bi one i nam bile od velike koristi, al da žalibože

[1]) „Tečevnim je zadrugam svrhom, članovom promicati tečenje i produkciju, a obsižu od postojećih zadruga predujmovna i vjeresijska družtva, zadruge za nabavljanje sirovinâ, zadruge skladištne i zadruge za produkciju (Vorschuss- und Credit-Vereine, Rohstoff-, Magazin- und Productiv-Genossenschaften). Gospodarskim je pako zadrugam zadaćom, unapredjivati kućanstvo u užem smislu, kao što konzumna družtva, stanovne zadruge itd. (Consum-Vereine, Wohnungs-Genossenschaften).“ Srav. Ziller: „Das österr. Genossenschafts-Gesetz und die Organisation der Vorschuss-Vereine.“

[1]) Ovako opisuje osebine Raiffeisenovih zajmovnica Th. Kraus u svom djelu: „Die Raiffeisen'schen Darlehens-Cassenvereine in der Rheinprovinz. Bonn. 1877.“ Knjiga je ova, sadržavajuća opis i statistiku samih zajmovnica, poučna i s toga, što se pisac potanje osvrće na prepirku, koja se je prije nekoliko godina zametnula medju Schulze-Delitzschem i zagovornici Raiffeisenovih zadruga. Schulze-Delitzsch prigovorio je zadrugam ponajpače to, što od svojih članova ne traže poslovnih uložaka il udiela, te jim s toga nije dovoljan vlastiti poslovni kapital, što za tiem članovom davaju dulji kredit, nego li što ga same uživaju, i ovako grieše proti glavnim načelom bankovne tehnike. Pobijajući prvi prigovor, izticahu prijatelji zajmovnica, da Raiffeisen sam nije bio u načelu protivnik poslovnih udiela, al da jih je napustio, jer da su kod zadruga ratarskih suvišni, da je jamstvo, kojim one jamče vjerovnikom svojim i bez njih toliko, te jim se ne treba bojati nestašice kapitalâ, a osim toga da bi seljaka mjesečno uplaćivanje na udiele i previše obterećivalo. Drugi prigovor da je u teoriji osnovan, al da mnogogodišnje izkustvo zajmovnica svjedoči, kako one i kraj toga nedostatka ljepo uspjevaju, da jih nikad nisu snašle neprilike s toga, što davaju kredit dulji od vlastita si kredita. Zajmovnice da si u ostalom pridržavaju pravo odpovjedi zajma i prije ustanovljena roka. Polemika ova, često i vrlo žestoka, dovršila se predbježno tiem, da je državna vlast naložila i zajmovnicam, stvarati si vlastiti kapital poslovnimi udieli svojih članova. Tuj nam je još spomenuti, da je o njoj obširniji progovorio i dr. Marchet u svojoj knjizi: „Zur Organisation des landwirthschaftlichen Credites“. I on brani Raiffeisenove zajmovnice proti nasrtajem Schulze-Delitzschevim, drži, da su prikladnije kreditu ratarâ nego li predujmione Schulze-Delitzscheve, a da mogu bez pogibelji podieljivati zajmove na dulje vrieme, predlaže, neka se za obveze pojedinih zadruga kraj solidarne odgovornosti članova zajamče i obćine, neka se za tiem zadruge sdruže u savez, te si zajedničkimi silami stvore veliki novčani zavod, koji će jim namicati potrebiti kapital.

od njihova poticanja ni danas još ne ima praktična rezultata.

Dok su ovako Raiffeisenove zajmovnice djelovale samo na malenu teritoriju, zadrugam sustava Schulze-Delitzscheva sve se to više razširivaše područje. Pokret, njim pokrenut, zahvatio je najprije susjedne austrijske pokrajine, gdje je već godine 1875. poslovalo preko 1000 zadruga razne vrsti (medju ovimi bilo je preko 500 českih zadruga po Českoj i Moravskoj). Po njihovu primjeru uzeše nadalje u Italiji profesori Vigano i Luzzatti organizovati pučke banke. Po statistici Luzzattievoj [1]) poslovaše jih koncem godine 1876. 118, prem jim je postojeće zakonarstvo smetalo razvoju. Trgovački naime zakon taljanski zahtjeva, da se kapital unapried ustanovi, da se udieli članova ne mogu uplaćivati postupice itd. — U Rusiji utemelji prvu predujmionu sustava Schulzeova Luginin, koji je u Njemačkoj dulje vremena proučavao organizaciju i poslovanje Schulze-Delitzschevih zadruga.[2]) Njegova predujmiona započe g. 1866. svoje djelovanje. Do konca god. 1873. potvrdi vlada pravila od 324 slične zadruge.

Iz Austrije otvori se put predujmionam u Ugarsku i u našu domovinu. Od zavoda, što jih naša statistika obsiže pod zajedničkim imenom vjeresijskih zadruga, utemeljen bje prvi početkom godine 1876. i to po zagrebačkom mjestnom odboru obćega austrijskoga činovničkoga družtva. Uprava ove predujmione, namienjene članovom činov. družtva, bijaše sve do g. 1876. spojena s upravom same podružnice istoga družtva. Tek nakon što je stvoren trgovački zakon od g. 1875., promjeni si ona ime i ustrojstvo, te se danas zove „zagrebačkim štedovnim i predujmovnim družtvom I. činovničke zadruge austro-ugarske monarkije". Uz podružnice činovničkoga družtva podignute su u novije doba i u drugih hrvatskih mjestih predujmione, kojim kao što i zagrebačkoj mogu biti članovi samo članovi samoga činovničkoga družtva.

Kojim se redom osnivahu ove potonje predujmione, a kako se kraj njih redaše utemeljivanje drugih vjeresijskih zadruga, razabrati će se iz sljedećega pregleda. Ovaj izkazuje svakoj vjeresijskoj zadruzi tvrdku i sjedište, za tiem dan i godinu kad je počela poslovati i godinu kojom joj se svršila prva poslovna perijoda.[3]) (Gl. skriž. 96. na str. 72.)

Za razdobja 1866—1877. podignute su dakle u nas, ako se štedna i pripomoćna družtva u Vukovaru i Vinkovcih puste s vida, u cielom dvadeset i dvie predujmione, i to 5 prije godine 1872., 12 njih godinâ 1872. i 1873., a 5 jih poslje godine 1873. Preko polovice potiče jih po tom iz onih dvijuh godina, kojih je utemeljen i najveći broj štedionâ i bankovnih zavoda.

[1]) Relazione sulle condizione economiche e morali delle banche mutue popolari italiane al 31. Dicembre 1876" u časopisu „Giornale degli Economisti". tečaju V.

[2]) Schwanebach: „Die Vorschuss-Vereine in Russland".

[3]) Osim zavoda izkazanih u tom pregledu, još su utemeljena u nas dva štedna i pripomoćna družtva, i to g. 1870. štedno i pripomoćno družtvo u Vukovaru a god. 1873. štedno i pripomoćno družtvo u Vinkovcih, al kako su se oba ova družtva kasnije pretvorila u družtva dionička i promjenila si ustroj, mi smo jih u svojoj statistici uvrstili medju bankovne zavode, te jih s toga i ne sadržaje ovaj pregled. — *Ausser den in dieser Tabelle nachgewiesenen Instituten wurden in Kroatien noch zwei Vorschuss-Vereine, und zwar die Spar- und Aushilfs-Vereine in Vukovar (1870) und Vinkovce (1873), gegründet. Wir reihten sie indessen in Folge ihrer Umwandlung in Actien-Gesellschaften, und in Berücksichtigung ihrer Organisation und Thätigkeit unter die Bank-Institute ein.*

Od 22 zavoda, što jih izkazuje gornja skrižaljka, dva su se medjutim prije konca god. 1877. razvrgla, i to pomoćnica u Terezovcu (Suhompolju), koja je samo tri godine poslovala, i štedno i pripomoćno družtvo šidsko, razvrgnuto usljed zaključka glavne skupštine od 24. travnja 1877. Koncem godine 1877. postojaše dakle u području gradjanske Hrvatske i Slavonije i hrv.-slav. Krajine samo 20 vjeresijskih zadruga.

Ako li, kao što smo to učinili kod štediona, promotrimo, kako se sav ovaj broj porazdieljuje na pojedine županije i krajiška okružja, vidjeti ćemo iz sljedeće skrižaljke (Gl. skriž. 97. na str. 72.), da jih, ako zadrugâ obćega činovničkoga družtva ne odlučimo od ostalih, ima najveći broj u županiji zagrebačkoj, dočim će, ako napomenute zadruge, pošto nisu pristupne svim razredom žiteljstva, pustimo s vida, zapasti prvo mjesto županiju sriemsku. U hrv.-slav. Krajini, koja je i brojem štediona znatno zaostala za gradj. Hrvatskom i Slavonijom, steglo se osnivanje obćih kreditnih zadruga na jedino okružje petrovaradinsko.

Prije nego li što je stupio u kriepost trgovački zakon od godine 1875. ne bijaše u nas posebna zakona o vjeresijskih zadrugah. I za nje valjao je kao što i za štedione zakon ob udruživanju od god. 1852., koji se je, kako se to vidi iz glavnih njegovih ustanova, priobćenih na drugom mjestu, zadovoljio samo tiem, da u političkom pogledu zajamči državnoj vlasti što veći upliv na stvaranje i poslovanje družtvâ. Zadrugam našim bijaše dakle prepušteno, da si same odaberu organizaciju, opredicle područje svojih organah, urede pravne odnošaje članova itd. Samo jim pravila potvrdjivahu državne oblasti (u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji do god. 1869. dvorska kancelarija, kasnije zajedničko hrv.-ug. ministarstvo za obrt, poljodjelstvo i trgovinu, a u Krajini glavno zapovjedničtvo u Zagrebu). Po kojih su načelih ove izpitivale pravila, nije nam poznato, no sudeći po bitnih razlikah medju pravili, potičućimi iz onoga doba, jedva da su se držale kakvih uzor-pravila, te nastojale oko jedinstvene organizacije zadrugarstva.

Neizvjestnosti pravnoj, koja je vladala i nedostatku zakonskih propisa, doskoči bar glede zadruga u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji trgovački zakon od god. 1875., koji je tuj 1. siečnja 1876. stupio u život, i komu je sav naslov XI. namienjen pravnim odnošajem zadruga. U poglavju prvom opredieljuje se najprije pojam zadruge, te je po njem zadrugom svako družtvo, koje se uz neopredieljeni broj članova sklopilo, da vodeći zajednički poslove dotično na temelju uzajemnosti unapredjuje vjeresiju, privriedu i gospodarstvo svojih članova. Ovamo da medju ostalimi spadaju i predujamna i vjeresijska družtva. Zadruga da je konstituiranom kad se ustanove družtvena pravila, kojim §. 225. potanje opredieljuje neobhodne sastojine, i kad se družtvo upiše u registar trgovačkih tvrdka. Poglavjem drugim uredjuju se odnošaji članova medju sobom i prama trećim osobam. Poput austrijskoga zakona o zadrugah prepušta se i tuj zadrugam, da si izaberu, hoće li jim članovi za obveze družtva jamčiti ograničeno il neograničeno. Je li prihvaćeno neograničeno jamstvo, to jamče članovi cielim svojim imetkom, je li ograničeno, to samo do iznosa poslovnih svojih udiela il uložaka, osim ako pravila drugo odredjuju. Proti pojedinim članovom

Skriž. Tab. 96.

Tvrdka vjeresijske zadruge *Firma der Credit-Genossenschaft*	Sjedište — *Standort*	Početak poslovanja *Beginn der Thätigkeit*: Mjeseca i dan *Tag und Monat*	Početak poslovanja *Beginn der Thätigkeit*: Godine *Jahr*	Prva poslovna perijoda svršila se koncem godine *Die erste Geschäfts-Periode endete mit Schluss des Jahres*
Štedovno i predujmovno družtvo I. obće činovničkoga družtva austro-ugarske monarkije — *Spar- und Vorschuss-Consortium des I. allgemeinen Beamten-Vereines der österr.-ungar. Monarchie*	Zagreb — *Agram*	1./I.	1866	1866
Predplatno družtvo u Bjelovaru — *Vorschuss-Verein in Belovar*	Bjelovar — *Belovar*	1./I.	1870	1870
Slavonsko obće štedno i pripomoćno družtvo u Osjeku — *Slavonischer allgem. Spar- und Vorschuss-Verein in Essek*	Osjek — *Essek*	20./II.	1870	1870
Prvo štedion. i pripomoćno družtvo čerevićko — *I. Spar- und Vorschuss-Verein in Čerević*	Čerević — *Čerević*	21./IV.	1871	1871
Štedovni i predujmovni konzorcij I. obćega činovničkoga družtva austro-ugar. monarkije u Petrinji — *Spar- und Vorschuss-Consortium des I. allgemeinen Beamten-Vereines der österr.-ungar. Monarchie in Petrinja*	Petrinja — *Petrinja*	24./IX.	1871	1873
Štedovni i predujmovni konzorcij I. obćega činovničkoga družtva austro-ugar. monarkije u Osjeku — *Spar- und Vorschuss-Consortium des I. allgemeinen Beamten-Vereines der österr.-ungar. Monarchie in Essek*	Osjek — *Essek*	1./I.	1872	1872
Štedovni i predujmovni konzorcij I. obćega činovničkoga družtva austr.-ugar. monarkije u Sisku — *Spar- und Vorschuss-Consortium des I. allgemeinen Beamten-Vereines der österr.-ungar. Monarchie in Sissek*	Sisak — *Sissek*	1./I.	1872	1872
Prvo hrvatsko pomoćno družtvo u Varaždinu — *I. kroatischer Aushilfs-Verein in Warasdin*	Varaždin — *Warasdin*	1./IV.	1872	1872
Prva zemunska zadruga za podpomaganje i štednju u Zemunu — *I. Semliner Spar- und Aushilfs-Verein in Semlin*	Zemun — *Semlin*	1./V.	1872	1873
Karlovačka pomoćnica u Karlovcu — *Karlstädter Aushilfs-Verein in Karlstadt*	Karlovac — *Karlstadt*	25./VIII.	1872	1872
Sriemsko štedion. i pripomoćno družtvo u Rumi — *Syrmier Spar- und Aushilfs-verein in Ruma*	Ruma — *Ruma*	1./X.	1872	1873
Prvo štedno i pripomoćno družtvo u Šidu. — *I. Spar- und Aushilfs-Verein in Šid*	Šid — *Šid*	30./XI.	1872	1873
Koprivnička pomoćnica u Koprivnici — *Aushilfs-Verein in Kopreinitz*	Koprivnica—*Kopreinitz*	1./I.	1873	1873
Štedni i predujmovni konzorcij I. obćega činovničkoga družtva austro-ugarske monarkije u Virovitici — *Spar- und Vorschuss-Consortium des I. allgem. Beamten-Vereines der österr.-ungar. Monarchie in Virovitica*	Virovitica — *Virovitica*	1./II.	1873	1873
Križevačka pomoćnica u Križevcih — *Aushilfs-Verein in Kreutz*	Križevci — *Kreutz*	1./III.	1873	1873
Pomoćnica u Terezovcu — *Aushilfs-Verein in Terezovac*	Terezovac — *Terezovac*	1./IX.	1873	1874
Predujmiona u Brdovcu — *Vorschuss-Verein in Brdovac*	Brdovac — *Brdovac*	1./X	1873	1875
Iločko štedno i pripomoćno družtvo u Iloku — *Spar- u. Aushilfs-Verein in Ilok*	Ilok — *Ilok*	1./I.	1874	1874
Prva indjijska zadruga za podpomaganje i štednju u Indjiji — *I. Spar- und Aushilfs-Verein in Indjija*	Indjija — *Indjija*	1./V.	1874	1875
Zadruga za medjusobno podpomaganje i štednju u Mitrovici — *Spar- und Aushilfs-Verein in Mitrovica*	Mitrovica — *Mitrovica*	1./I.	1875	1875
Jastrebarska pomoćnica u Jastrebarskom — *Aushilfs-Verein in Jaska*	Jastrebarsko — *Jaska*	31./I.	1875	1875
Štedovni i predujmovni konzorcij I. obćega činovničkoga družtva austro-ugar. monarkije u Karlovcu — *Spar- und Vorschuss-Consortium des I. allgemeinen Beamten-Vereines der österr.-ungar. Monarchie in Karlstadt*	Karlovac — *Karlstadt*	1./II.	1875	1875

Skriž. Tab. 97.

	Broj vjeresijskih zadruga postojećih koncem g. 1877. *Zahl der zu Ende 1877 bestehenden Credit-Genossenschaften*: sa zadrug. činovn. družtva *mit den Genossenschaften des Beamt.-Verein.*	bez zadrug. činovn. družtva *ohne den Genossenschaften des Beamt.-Verein.*
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*		
Županije — *Comitate*: riečka — *Fiume*	—	—
zagrebačka — *Agram*	6	3
varaždinska — *Warasdin*	1	1
križevačka — *Kreutz*	2	2
bjelovarska — *Belovar*	1	1
požežka — *Požega*	—	—
virovitička — *Virovitica*	3	1
sriemska — *Syrmien*	4	4
Svota — *Summe*	17	12
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat.-slav. Grenze:*		
Okružja — *Distr.*: ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	—
bansko — *Banal-District*	1	—
gradiško — *Gradiska*	—	—
brodsko — *Brod*	—	—
petrovaradinsko — *Peterwardein*	2	2
Svota — *Summe*	3	2
III. U cielom — *Im Ganzen*	**20**	**14**

mogu vjerovnici družtva udariti samo iza kako je zaglavljen stečaj, te u toliko u koliko njihove tražbine nisu za stečaja uzete u račun i dosudjene. — Članovi, koji pristupe zadruzi, odgovaraju i za one obveze družtva, koje su nastale prije njihova pristupa. Bila il ne bila zadruga sklopljena na opredieljeno vrieme, članovom se dozvoljuje izstup uz odpovjed. — Članstvo prestaje nadalje smrću, a nasljednikom je, ako jim toga ne brane pravila, slobodno preuzeti prava i obveze pokojnikove. Zadruga si napokon sama u pravilih može pridržati pravo, sa stanovitih razloga izključiti člana. Tko je s kojega mu drago razloga prestao biti članom, jamči još godinu dana za zadrugine obveze. S druge strane ide njega il njegove baštinike pravo na izplatu poslovnoga udiela, a pravili može mu se podieliti i pravo na pričuvu i ostali imetak družtva. Poslovni udiel i ostali pripadci izplaćuju se kod zadruga s neograničenom odgovornosti tri mjeseca nakon što je ustanovljen zaglavni račun, a kod zadruga s ograničenom odgovornosti tek iza kako je minulo zagodno vrieme t. j. godina dana. Zadrugar vlastan je nadalje, ako mu ne brane pravila, pojedine ili sve poslovne svoje udiele i sva prava članstva prenjeti na drugu osobu, pošto je to prijavio ravnateljstvu zadruge.

Treće poglavje naslova o zadrugah namienjeno je ustanovam o glavnoj skupštini, ravnateljstvu i nadzornom odboru, te se tuj i za zadruge uvode ustanove, valjajuće za dionička družtva. Samo se još ravnateljstvu namiće dužnost, da svakoga četvrgodišta prijavi sudištu članove, koji su za toga doba pristupili i izstupili, te broj odpovjedanih poslovnih udiela, da mu nadalje koncem mjesesa siečnja svake godine predloži abecedni imenik članova. — Članovi ravnateljstva i nadzornoga odbora odgovaraju solidarno za pravilnost bilanse, predložene glavnoj skupštini.

Po ustanovah poglavja četvrtoga razvrgnuti će se zadruga, kad mine rok, na koji je sklopljena, kad to zaključi glavna skupština, kad se zadruga sjedini s drugim kojim družtvom, kad padne pod stečaj i napokon kad ju razvrgne sudište s toga, što se je prihvatila posala, ne slažućih se sa svrhami, oko kojih smiju zadruge nastojati. Iz imovine razvrgnute zadruge valja da se najprije namire tražbine vjerovnika po redu, kojim su dospjele. Za nedospjele tražbine pridržati će se potrebiti tomu iznos. Što preostane imovine, kad se namire dugovi, to će se porazdieliti medju zadrugare i to po načelih ustanovljenih pravilî, al ne prije nego li što mine šest mjeseci iza kako je razvrgnuće po treći put proglašeno u javnih listovih.

Posljednje poglavje peto sadržaje nadalje ustanove o zagodi tužba proti članovom zadružnim. Rok je zagodni za ove tužbe, ako pravila ne odredjuju drugo, ustanovljen na godinu dana, a počimlje bud razvrgnućem družtva bud izstupom il izključenjem zadrugara. Al ako je zadruzi ostalo nerazdieljene imovine, mogu vjerovnici i nakon zagodna roka tražiti, da se namire iz te imovine.

Po §§. 557. i 558. prelaznih odredba trgovačkoga zakona valja napokon, da se zadruge, stvorene prije nego li je zakon trgovački stupio u kriepost, upišu u nove registre tvrdka, pa da prama njegovim ustanovam preinače svoja pravila. — Prama ovoj ustanovi unesene su bile do konca godine 1877. u registre trgovačkih tvrdka sve vjeresijske zadruge u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji osim predujmione u Brdovcu, predplatnoga družtva u Bjelovaru, te pomoćnica u Jastrebarskom i Karlovcu.

Izcrpivši glavne ustanove, što jih naš trgovački zakon sadržaje o zadrugah, valja nam se osvrnuti na pitanje, kako su se svojimi pravili same uredile zadruge u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji, koje su pravila ta u najnovije doba priudesile napomenutomu zakonu, i zadruge krajiške, gdje za nje ni danas još ne ima posebna zakona. Pri tom ne ćemo se obazrieti na zadruge, razvrgnute prije konca godine 1877., jer si nismo mogli pribaviti njihovih pravila.

Najprije uzeti nam je na oko ustanove o jamstvu zadrugara za obveze zadrugine. „Jer djelatnosti se zadruge“ — veli Ziller u svom djelu ob austrijskom zakonu o zadrugah i organizaciji predujmiona — „njezina položaja u prometnom životu narodnjem, njezinih posljedica po ekonomski i ćudoredni razvoj zadrugarâ odlučno dojimlje oblik jamstva, što su ga nametnule svojim članovom, te je s toga i zakonarstvu o zadrugah težište u ustanovah, kojim se uredjuje način njihova jamstva.“

Gdje su se u zadrugah vjeresijskih sdružile siromašnije osobe za to, da si sdružene uzmognu namaći sredstva, kojimi će zadovoljiti svojoj potrebi kredita, ondje će zadruga samo uz neograničeno jamstvo moći uspješno nastojati oko svoje svrhe. Jer kako joj je vlastita glavnica s početka neznatna, a kasnije s pristupanja i izstupanja članova izvržena neprestanim promjenam, priticati će joj tudji kapital jedino, ako joj članovi jamče vjerovnikom cielom svojom imovinom. Takve je naravi veći dio njemačkih zadruga. S toga i jest Schulze-Delitzsch već s prvoga početka prihvatio taj način jamstva, s toga kasnije i njemački zakon o zadrugah ustanovio, da zadrugari, ako imovina zadruge ne doteče namirenju njezinih vjerovnika, ovim jamče solidarno cielim svojim imetkom.

Nastojeći oko iste svrhe, kojoj su namienjene predujmione njemačke, uredio se je i veći dio austrijskih zadruga o načelu neograničena jamstva, te je i austrijski zakon o zadrugah samo s nekih razloga shodnosti i to ponajpače za to, da se tobože ne steže sloboda sdruživanja i ne sapinje gospodarski razvoj, dopustio, da si zadruge mogu odabrati i ograničeno jamstvo zadrugara.

U Ugarskoj, a po njezinu primjeru i u nas, udariše utemeljitelji vjeresijskih zadruga drugim putem. Pravila ističu doduše i tuj, da je zadaćom zadrugâ, pomagati predujmovi siromašnijim razredom žiteljstva. No sudeći po njihovu ustrojstvu i radu faktično se za osnivanja njihova radilo više o tom, da se članovom namakne sgoda, gdje će ulagati razpoloživ svoj novac i prilika dobitku, nego li o tom, da se stvori institucija, koja bi sa svoje strane liečila socijalnu nevolju. Naše su vjeresijske zadruge većinom poput zadruga ugarskih kapitalistični podhvati idući za dobitkom. „U njih sdružuje se kapital, da se pokrene unosan posao, a ne sdružuju se u njih kao što u predujmionah njemačkih osobe za to, da pokrenu posao, kojim će si tek sticati kapital.“ Takvim podhvatom nije više neobhodno trebalo neograničeno solidarno jamstvo članova, a kako bi se ovomu obliku jamstva jedva bili sklonuli slojevi žiteljstva, u kojih su se tražili članovi zadruga, nije čudo, da je u zadrugah naših prevladalo jamstvo, stegnuto samo na uložke članova. Od svih naših vjeresijskih zadruga jedina je predujmiona brdovačka, koja je i inače svojim ustrojstvom najbliža predujmionam Schulze-Delitzschevim, ustanovila u pravilih, da su njezini članovi, ako se niti uložci niti pričuvnom zakladom ne mogu namiriti svi dugovi, obvezani, namiriti te dugove iz vlastita imetka. Sve ostale naše vjeresijske zadruge prihvatile su svojimi pravili samo ograničeno jamstvo, te jim zadrugari jamče za obveze njihove dotle, dok jim siže poslovni udiel.

Drugo je dakako pitanje, ne bi li naše zadruge i kraj smjera svoga i zadaće, koju su si same odabrale, bolje uspjevale, da su uvažile prednosti, koje idu neograničeno jamstvo zadrugara s pravnoga, ekonomskoga i ćudorednoga gledišta, [1]) te ga mjesto ograničena jamstva ustanovile svojimi pravili. Odgovor naći će čitalac, ako uzme na oko s jedne strane liep razvoj zadrugarstva polučen ondje, gdje postoje zadruge neograničenim jamstvom, a s druge strane podatke o poslovanju vjeresijskih zadruga, što jih sadržaje naša statistika.

Temeljnu glavnicu sve si naše zadruge namiču poslovnimi udieli zadrugara. Kolik će biti iznos jednomu

[1]) Mi se tuj ne možemo upustiti u razglabanje razloga, kojimi se brani i osudjuje taj oblik jamstva. Koga to pitanje zanima, toga upućujemo na djela Schulze-Delitzscha, na napomenute već razprave Dra. Mareheta o kreditu ratara a ponapose i na Zillerovo djelo o austrijskom zakonu o zadrugah i organizaciji predujmiona. Pitanju ovomu namienjen je znatan dio njegove knjige (str. 45—84.)

udielu točno su unapried ustanovila samo pravila štednih i predujmovnih konzorcija obćega činovničkoga družtva austro-ugarske monarkije i pravila predujmione brdovačke. Jedan udiel onih konzorcija iznosi po 50 for. a. vr., a slobodno ga uplaćivati u mjesečnih obrocih po 1 forint. Poslovni pako udiel brdovačke predujmione ustanovljen je sa 30 for. Članovi mogu ga izplatiti il smjesta il u četvrtgodišnjih obrocih od 2 for. 50 novč. Sve ostale naše vjeresijske zadruge opredielišе pravili samo iznos, što ga član na svaki udiel, po njem podpisan, mora uplaćivati svake nedjelje i to bud dotle dok traje družtvo bud dotle dok se razvrgne godišnje družtvo, kojemu je on članom. Dvie se naime zadruge, i to obće slavonsko štedno i pripomoćno družtvo u Osjeku, te štedionsko i pripomoćno družtvo u Rumi, sastoje od više godišnjih družtva. Prvoga siečnja svake godine stvara se po jedno godišnje družtvo na 6 godina, koje će nakon što mine to vrieme, likvidirati, te se članovom izplatiti njihovi udieli sa odpadajućim dobitkom. — Iznos nedjelnje uplate na jedan udiel mienja se od 25 do 50 novčića. Po 25 novčića plaćaju svake nedjelje članovi vjeresijskih zadruga u Indjiji, Mitrovici i Zemunu, po 40 novč. članovi štednoga i pripomoćnoga družtva u Čereviću, a po 50 novčića članovi ostalih zadruga. Nedjelnje ove iznose dužni su članovi redovito uplaćivati. Tko unatoč opomenam zadružne uprave stanovito vrieme, što ga pravila ustanovljuju na 2 do 6 mjeseci, zaostane uplatom, tomu će bud propasti uplaćeni već uložci na korist zadruge (zadruge u Čereviću, Bjelovaru, Iloku, Indjiji, Jastrebarskom, Karlovcu, Koprivnici, Križevcih, Rumi, Varaždinu i sva konzorcija činovničkoga družtva), il jim se tek povratiti bud 10 godine iza kako je zadruga postala (zadruge u Mitrovici il Zemunu), bud kad se razvrgne godišnje jim družtvo (Osjek), il napokon 3 mjeseca nakon zaključka dotične poslovne godine (Brdovac). Broj udiela, što jih napokon jedan član može podpisati, ograničen je samo brojem udiela odredjenih u obće za subskripciju. — Prama razmjerju uplaćenih udiela ide članove razmjeran dio dobitka svake poslovne perijode, a po njem nose oni i gubitak. Onaj dio dobitka, koji zapadne članove, kod nekih se zadrugah s mjesta porazdieljuje, kod drugih pako pripisuje uložkom članova, te jim se izplaćuje bud nakon izstupa jim iz zadruge, bud kad jim se razvrgne godišnje družtvo, bud nakon razvrgnuća zadruge.

Članstvo stiče se podpisom jednoga poslovnoga udiela, a prestaje kod svih zadruga smrću, izstupom, stečajem i neodržavanjem rokovâ za uplaćivanje poslovnih udiela. Zadruge neke vlastne su izključiti člana, ako su predujmove, njemu podieljene, morale od njega sudbeno utjerati i s drugih razloga. Kod štednih i predujmovnih konzorcija obćega činovničkoga družtva prestaje i onaj biti članom, koji je izstupio iz samoga činovničkoga družtva. Kod nekojih napokon zadruga prestaje članstvo, ako se član drugamo preseli, il osiromaši tako, da ne može više vršiti svojih dužnosti prama zadruzi. Uz redovite članove imaju pomoćnice u Jastrebarskom i Karlovcu članova utemeljitelja. Utemeljiteljem postane svatko, tko pomoćnici daruje 12 for. il joj najmanje 200 forinti pozajmi bezkamatno na dvie godine. Utemeljiteljni članovi ne preuzimlju dakako nikakvih dužnosti prama družtvu, a prava su jim prisustvovati glavnim skupštinam i stavljati tuj predloge. Udielne knjižice članova mogu se po pravilih zadruga prenositi i na druge osobe. Samo se tomu hoće prijava upravi zadruge.

Uz temeljnu glavnicu, namaknutu poslovnimi udieli, stvaraju si sve zadruge, osim zadruga u Čereviću, Indjiji, Osjeku i Rumi, pričuvnu zakladu, u koju utiču propali poslovni udieli, upisnina članova, koja je većinom ustanovljena na 25 il 50 novč. za svaki udiel i jedan dio čistoga dobitka, što ga opredieli glavna skupština. Kolik da bude ovaj dio, opredieljuju samo pravila zadruga u Mitrovici, Zemunu i konzorcijâ činovničkoga družtva. Prva namienjuje mu 25%, druga jednu trećinu onoga dobitka, koji preostane, pošto se odbiju 5% kamate na poslovne udiele članova, a kod konzorcijâ činovničkoga družtva valja ju nadieljivati najmanje sa 5% dobitka sve dotle, dok ne dosegne 10% iznosa podpisanih poslovnih udiela. Osim pomoćnica u Jaski i Karlovcu pričuva će se svih zadruga porazdieliti zajedno s ostalom imovinom. Samo dvie napomenute pomoćnice namieniti će ju tad dobrotvornim svrham. Član, koji izstupi iz zadruge prije nego li se ova razvrgne, gubi svigdje svoje pravo na dio pričuvne zaklade.

Osim zajmova i reeskompta, kojim si zadruge mogu množiti upravnu svoju imovinu, vlastne su zadruge u Čereviću, Iloku, Indjiji, Mitrovici, Osjeku, Rumi i Zemunu, te sva konzorcija obćega činovničkoga družtva primati od članova i nečlanova štednih uložaka na ukamaćivanje. Uredjujući ovaj posao povele su se zadruge za štedionami, te nam je samo iztaknuti, da su nekoje iznos najmanjega uložka, koji se uložiti može, snizile ća na 10 novč. a. v.

Upravnu svoju imovinu ulažu zadruge u predujmove, te jim je samo, ako je ovi ne bi izcrpili, slobodno ostatak uložiti koristonosno kod vjeresijskih zavoda. Samo članovom svojim vlastne su podieljivati predujmove zadruge u Brdovcu, Indjiji, Jastrebarskom, Karlovcu, Koprivnici, Križevcih, Varaždinu i Zemunu. Sve ostale mogu jih davati i nečlanovom, al i tad ide članove prednost. Što se oblika samih predujmova tiče, to su zadruge većinom vlastne, baviti se eskomptovanjem mjenica, zajmovi na nekretnine i predujmovi na zaloge. Uz to mogu podieljivati predujmove članovom i uz samu obveznicu bez druge sjegurnosti, al to samo do iznosa jednaka bud cielomu iznosu, bud stanovitu dielu uplaćenih već po njih poslovnih uložaka. Maksimum ovaj iznosi kod većine zadruga $^4/_5$, kod nekih $^3/_4$, kod nekih napokon $^{15}/_{16}$ uplaćenih uložaka.

Pravo glasovanja u glavnoj skupštini, kojoj se podnose zaglavni računi zadruga i izvješća o njihovu poslovanju, koja nadalje odlučuje ob obstanku družtva, koja napokon uz ostale družtvene poslove izabire organe uprave, uredile su si zadruge vrlo raznoliko. Predujmiona u Brdovcu i štedni i predujmovni konzorciji činovničk. družtva davaju svakomu članu po jedan glas, one u Zemunu, Koprivnici i Bjelovaru po jedan glas svakomu udielu, kod pomoćnice u Varaždinu ima 1—5 udiela jedan, a preko 5 udiela 2 glasa, kod zadruga u Čereviću, Osjeku, Rumi, Indjiji i Iloku imaju 1—2 udiela jedan, 3—5 dva, 6—9 tri, a svakih dalnjih 10 udiela po jedan glas, kod pomoćnica u Jastrebarskom i Karlovcu 1—4 udiela jedan, 5—9 dva, a preko 9 jedan glas, kod pomoćnice križevačke 1—4 udiela jedan, 5—8 dva, 9—12 tri, 13—16 četiri, 17—20

pet i svakih daljnjih 10 udiela po jedan glas, kod zadruge u Mitrovici napokon 1—2 udiela jedan, 3—4 dva, 5—6 tri, 7—8 četiri, 9—10 pet, 11—12 šest, 13—14 sedam, 15—16 osam, 17—18 devet a 19—20 deset glasova. Uz to opredieljuju sve zadruge i maksimum glasova, što jih može imati jedan zadrugar, te se ovaj mienja medju jednim i deset glasova. Po jedan samo glas može imati zadrugar kod predujmione u Brdovcu i štednih i predujmovnih konzorcija činovničkoga družtva. Maksimum od dva glasa daje jednom članu podporno družtvo u Varaždinu, po tri glasa daju mu pomoćnice jastrebarska i karlovačka, po deset napokon glasova sve ostale zadruge. Sudeći po tih ustanovah zadružnih pravilā zajamčen je dakle imućnijim članovom zadrugā kod većega jim diela, kod onih naime, koje jednom članu dozvoljuju ća deset glasova, odlučan upliv na njihove poslove.

Zadrugami, koje su do konca 1877. unesene u registar trgovačkih tvrdka, upravlja prama ustanovam trgovačkoga zakona ravnateljstvo područjem onim, što ga ima ravnateljstvo dioničkih družtva, a uz ovo postoji i nadzorni odbor, sastojeći se najmanje od tri člana. Kod ostalih pako zadruga postoji samo upravni odbor, što ga bira glavna skupština. Od koliko se osoba sastoje ravnateljstva odnosno upravni odbori, za tiem nadzorni odbori, koliko je nadalje koncem godine 1877. bilo činovničtvo zadruga u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji, razabrat će se iz sljedećega pregleda, što smo ga, kao što i skriž. 1. na strani 6. sastavili po djelu „Šematizam kraljevina Hrvatske i Slavonije“, izdanu god. 1878. po službenih podatcih. O krajiških zadrugah ne imamo tih podataka, pak se s toga one ni ne će naći u sljedećem pregledu.

Skriž. } 98.
Tab. }

Sjedište vjeresijske zadruge *Sitz der Credit-Genossenschaft*	Broj *Anzahl der* članova ravnateljstva *Directions-Mitglieder*	članova nadzornoga odbora *Mitglieder des Aufsichtsrathes*	činovnika — *Beamten*	podvornika *Bureaudiener*
Bjelovar — *Belovar*	5	.	1	—
Brdovac — *Brdovac*	5	3	1	.
Čerević — *Čerević*	18	1	2	1
Ilok — *Ilok*	15	5	2	1
Indjija — *Indjija*	11	3	1	.
Jastrebarsko — *Jaska*	20		1	1
Karlovac — *Karlstadt*	20		1	—
Koprivnica — *Kopreinitz*	12	1	3	1
Križevci — *Kreutz*	12	1	2	1
Osjek — *Essek*	8	5	3	1
Ruma — *Ruma*	31	3	3	1
Varaždin — *Warasdin*	14	5	2	1
Karlovac čin. dr. — *Karlstadt Beamt.-V.*	9	3	2	
Osjek „ „ — *Essek* „	16	5	2	. .
Sisak „ „ — *Sissek* „	9	1	2	.
Virovitica „ „ — *Virovitica* „	15	5	3	1
Zagreb „ „ — *Agram* „	12	3	4	1
Svota — *Summe*	235	56	35	10

Što se **trajanja** naših zadruga tiče, jedan jim je dio unapried ustanovio vrieme, kad će se razvrgnuti te imovinu porazdieliti medju članove, drugi takodjer opredielio stanovito vrieme no tim pridržajem, da je kad ovo mine, samo glavna skupština vlastna zaključiti većinom od dvie trećine razvrgnuće zadruge. Ostale posluju na neizvjestno vrieme. Medju prve spadaju zadruge u Jastrebarskom, Karlovcu, Koprivnici, Križevcih, Mitrovici, Varaždinu i Zemunu. Pomoćnica u Jastrebarskom odabrala si vrieme od 8, a ostale vrieme od 10 godina. Zadruge u Čereviću i Indjiji ustanoviše, da će trajati predbježno 6 godina, da će se nakon tih 6 godina imovina porazdieliti medju članove, a glavna skupština odlučiti o daljnjem obstanku družtva. Prvu perijodu čerevićko je štedno i pripomoćno družtvo navršilo koncem god. 1876., te se i obavila likvidacija. Pošto glavna skupština nije zaključila razvrgnuća, otvorila se nova subskripcija na poslovne udiele i zadruga nastavila svoje poslovanje. Medju zadruge utemeljene na neizvjestno vrieme spadaju napokon sva štedna i pripomoćna konzorcija činovničkoga družtva, a osim njih zadruge u Bjelovaru, Brdovcu, Iloku, Osjeku i Rumi.

Da se neke zadruge sastoje od više godišnjih družtva, koja su ustanovljena na stanoviti broj godina, te se o njih, kad ove minu, obavlja likvidacija, već je napomenuto.

2. Poslovanje vjeresijskih zadruga.

Ocienjujući podatke, što jih je statistički ured sabrao za statistiku bankovnih zavoda i štediona, bijaše nam dužnost napomenuti neke jim nedostatke, kojim se nije nikako dalo doskočiti. No čitalac mogao se je uvjeriti, da se ti nedostatci ne tiču okolnosti, bitnih po prosudjivanje djelatnosti onih zavoda, da je materijal i kraj njih vrlo obilat, a da mu se vriednost povisuje i tiem, što do jednoga jedinoga obsiže sve zavode, utemeljene u nas za posljednjih trideset godina.

Znatniji su nedostatci gradje, koju je ured sabrao od vjeresijskih zadruga. Ova je ponajprije nepodpuna s toga, što uredu nije pošlo za rukom, izvesti nakanu svoju, da naime statistiku protegne na sve zadruge, koje su u nas privedene životu, postojale one il ne postojale još koncem godine 1877., te da priobći podatke o svakoj zadruzi od njezina postanka. Statistika mu vjeresijskih zadruga ne obsiže pomoćnice suhopoljske (terezovačke), koja je, utemeljena god. 1873., poslovala do god. 1875. Bivši joj knjigovodja priobći doduše račune za god. 1874., al ne imajući podataka o prvoj i posljednjoj poslovnoj godini, nije bilo koristi ni od tih računa jedne godine, te je s toga ured, izradjujući gradju, pomoćnicu suhopoljsku pustio posve s vida. [1]) Statistika ne sadržaje nadalje podataka o prvoj poslovnoj godini 1866. zagrebačkoga štednoga i predujmovnoga konzorcija obćega činovničkoga družtva, te podataka o prve četiri poslovne godine štednoga i pripomoćnoga družtva u Iloku.

Uredu bijaše za tiem nakanom, podatke sadržane u zaglavnih računih vjeresijskih zadruga koncentrirati u for-

[1]) Račun suhopoljske pomoćnice za god 1871. sadržaje u primitku i izdatku sljedeće stavke u forintih: I Primitak. Gotovina početkom godine: 1.917; uplata nedjelnjih uložaka 25.088; kamati 3.437; zatezni kamati 118; predbilježnine 52; povratak predujmova 2.334; prepisnine 24; primitak od tiskanica 17; sav primitak 33.317 forinti. — II. Izdatak. Izdano predujmova 26.090; povratak nedjelnjih uložaka 927; upravni trošak 941; dividende 5.235; gotovina koncem godine 121; sav izdatak 33.317 forinti.

mulare jednake onim, po kojih su sastavljene skrižaljke naše statistike bankovnih zavoda i štediona. Al je tomu priečila manjkavost materijala, što ga je našao u onih računih. Nekoje zadruge i to predujmiona u Brdovcu, pomoćnice u Jastrebarskom, Karlovcu, Koprivnici i Križevcih te konzorcij činovn. družtva u Petrinji, nisu sastavljale godišnjih bilansa i računa o dobitku i gubitku. te su uredu mogle priobćiti samo izkaze o godišnjem svom primitku i izdatku. Valjalo bi dakle bilo posve napustiti preglede o aktivih i pasivih te prihodu i razhodu vjeresijskih zadruga, pak priobćiti jedino podatke o godišnjem prometu. No držeći, da bi ti podatci bili male vriednosti, ako se kraj njih ne izkaže bar stanje nekojih sastojina zadružne imovine i dugovine, a uz to i rezultat poslovanja svake godine, dobitak naime il gubitak, odlučio je dodati pregledom o poslovnom prometu još podatke o dobitku i o stanju poslovnih udiela, predujmova, pričuvne zaklade, štednih uložaka i zajmova, podieljenih zadrugam. Za zadruge, koje sastavljaju redovite bilanse, našao jih je u tih bilansah, za ostale pako zadruge pokušao jih je sam sračunati iz izkaza o njihovu primitku i izdatku. Rezultati posve pouzdani nisu se dakako mogli polučiti ovim sračunavanjem, jer bi se tomu bile htjele same poslovne knjige zadruga. Al je ono bilo potrebito, da se bar približno mogu izkazati posljedci njihova djelovanja. Prva statistika vjeresijskih zadruga valja, da se zadovolji i ovakvimi podatci. Buduća biti će svakako podpunijom i pouzdanijom.

Koliko se je dao upotriebiti materijal, sabran od vjeresijskih zadruga, vidjeti će čitalac iz skriž. IX. prilogâ. — Podatci njezini o godišnjem prometu osnivaju se, kako rekosmo, glede svih zadruga o njihovih izkazih. Podatci pako o dobitku i stanju imovine posve su pouzdani samo glede zadruga, kojim su zaglavni računi tako podpuni, kao što zaglavni računi bankovnih zavoda i štediona. Glede ostalih i to predujmione u Brdovcu, pomoćnicâ u Jastrebarskom, Karlovcu, Koprivnici i Križevcih, te konzorcija u Petrinji, samo se primiču istini. No svakako naći će se i kraj toga pak i kraj drugih nekih manjih nedostataka, koji će se kasnije napomenuti, u skrižaljci IX. dosta jasna slika o djelatnosti vjeresijskih naših zadruga za razdobja 1867—1877.

Prije nego li pokušamo, osvrnuti se na glavne joj rezultate, valja nam još priobćiti podatke, što jih je statistički ured od zadruga, postojećih koncem god. 1877., sabrao o **broju njihovih članova** i **broju poslovnih udiela**, podpisanih po tih članovih. Podatci ovi tiču se samo godine 1877. O prijašnjih godinah ne bijaše jih moguće sakupiti.

Sljedeći pregled (Gl. skriž. 99. na str. 77.) izkazuje po njih broj članova koncem g. 1876., promjene, što jih je doživio tečajem god. 1877., te broj članova i broj poslovnih udiela koncem godine 1877.

Statistika članova njemačkih vjeresijskih zadruga, što ju godimice izdaje Dr. Schulze-Delitzsch, ne priobćuje samo broja članova i promjena mu, već razredjuje članove i po njihovu zvanju i zanimanju u XII razreda. [1]

Jer tek uz tu razredbu moguće je pouzdano suditi, u kojih je slojevih družtva težište radu vjeresijskih zadruga. U naše je statistike još ne ima. No statistički ured nastojati će, da mu u buduće stižu potanji podatci i o članovih naših zadruga, pa da se tad i s te strane uzmogne iztraživati njihova djelatnost. Za godinu 1877. valja nam se zadovoljiti sravnjivanjem podataka o broju članova s podatci o broju poslovnih udiela. Sudeći po posljednjem stupcu gornje skrižaljke, koji izkazuje, da je kod većine naših zadruga prosjekom zapalo jednoga člana po 2 i više, i to ća do 10 poslovnih udiela, članovi su jim većinom ljudi iz imućnijih razreda žiteljstva. Zaključak ovaj potvrdjuju i izvješća nekih zadruga, koja su uz ime svakoga zadrugara priobćile i broj udiela, što jih je podpisao. U tih imenicih nisu riedki zadrugari sa 10, 20 pače i više udiela (ima pojedinaca i sa 100 i više udiela), a najmanji je medju njimi broj onih, koji su smogli uplaćivati uložke svoje na jedan samo udiel.

Sam broj zadrugara, mjesto da se godimice množi, te da se sve to više razširuje krug, u koji zasižu zadruge svojim poslovanjem, smanjio se je dosta znatno god. 1877. Podatkom za jednu samo godinu ne bi istina valjalo pripisivati prevelike važnosti. No kako nas drugi podatci naše statistike upućuju o tom, da se je u posljednje doba uzela postupice smanjivati i vlastita glavnica zadruga, to se i u brojevih gornje skrižaljke 99. može nazrievati znak slabu napredovanju te institucije.

Uzevši iz skrižaljke 99. na str. 77. podatke o broju vjeresijskih naših zadruga i njihovih članova, sravnjuje sljedeća skriž. 100. na str. 77. zadrugarstvo naše sa zadrugarstvom drugih nekih zemalja, o kojih smo si mogli pribaviti podataka i to njemačkih država, za tiem Ugarske, Austrije i Galicije. U njoj priobćuju se uz podatke o broju zadruga i njihovih članova još brojevi o prosječnu broju članova jedne zadruge, te ob omjeru broja zadruga i broja članova prama žiteljstvu.

Relativnim brojem svojih vjeresijskih zadruga mogla bi se bar gradj. Hrvatska i Slavonija natjecati s nekojimi od zemalja, što jih obsiže gornji pregled. No glede relativna broja članova ide i nju i Krajinu posljednje mjesto. Sravnjujuća nas dakle statistika dovodi i tuj do rezultata sličnih onim, do kojih smo došli, sravnjujući broj naših štediona i njihovih ulagača sa podatci drugih zemalja. Ondje vidjesmo, da ako se i ne možemo pohvaliti dovoljnim brojem štediona, ipak nismo posljednji u kolu evropejskih zemalja, al se uputismo i u tom, kako nam je malen dio žiteljstva, koji se služi timi zavodi.

---

[1] Razredi su ovi: I. samostalni ratari, vrtljari, šumari i ribari; II. pomoćnici i radnici kod ratarstva, šumarstva, vrtljarstva i ribarstva; III. tvorničari, posjednici rudnika i gradjevni podhvatnici; IV. samostalni zanatlije; V. radnici u tvornicah, rudnicih i djetići; VI. samostalni trgovci; VII. trgovački pomoćnici i šegrti; VIII. vozaci, vlastnici brodova, krčmari i gostioničari; IX. listonoše, niži željeznički, brzojavni i poštarski činovnici, željeznički radnici, nesamostalni brodari, konobari; X. služnici, služinčad; XI. liečnici, ljekari, učitelji, umjetnici, književnici, činovnici crkve, države i općina; XII. glavničari, umirovljeni činovnici i ostale osobe bez stalna zvanja i zanimanja. — Poput Schulze-Delitzschevih statistikâ priobćuje i Luzzattieva statistika taljanskih pučkih banka podataka o zvanju i zanimanju njihovih članova. Samo je prihvatila drugu razredbu, te dieli članove u 8 razreda. — Po Schulze-Delitzschevoj statistici za god. 1876. išlo je od cieloga broja zadrugara članove razredâ: I: $21_{.75}$, II: $2_{.85}$, III: $3_{.90}$, IV: $33_{.35}$, V: $4_{.90}$, VI: $10_{.00}$, VII: $0_{.90}$, VIII: $5_{.25}$, IX: $2_{.00}$, X: $1_{.10}$, XI: $7_{.20}$, XII: $6_{.80}$ postotaka. Luzattieva pako statistika iste godine izkazuje, da je od članova taljanskih pučkih banka spadalo ratarom većim $6_{.10}$, ratarom manjim $16_{.80}$, pomoćnikom i radnikom kod ratarstva i šumarstva $3_{.20}$, velikim obrtnikom i trgovcem $4_{.40}$, zanatlijam $32_{.15}$, radnikom i nadničarom $7_{.25}$, činovnikom javnim i privatnim $16_{.65}$, a medju osobe bez stalna zvanja i zanimanja $13_{.15}$ post.

Članovi i poslovni udieli vjeresijskih zadruga god. 1877.

Bewegung der Mitgliedschaft und Zahl der Geschäftsantheile der Credit-Genossenschaften im Jahre 1877.

Skriž. Tab. 99.

Sjedište zadruge *Sitz der Genossenschaft*	Broj članova koncem g. 1876. *Zahl der Mitglieder zu Ende des Jahres 1876*	Tečajem godine 1877. *Im Laufe des Jahres 1877* pristupilo novih članova *neu eingetretene Mitglieder*	brisano je članova *ausgeschiedene Mitglieder* usljed smrti *durch Tod*	slog izstupa *durch freiwillig. Austritt*	s drugih razloga *aus sonstigen Gründen*	Svota *Summe*	Broj članova koncem g. 1877. *Zahl der Mitglieder zu Ende des Jahres 1877*	Broj poslovnih udiela koncem godine 1877. *Zahl der Geschäfts-Antheile zu Ende 1877* U cielom *Im Ganzen*	Jedan član imao je prosjekom udiela *Auf ein Mitglied entfielen Geschäfts-Antheile*
Bjelovar — *Belovar*	168	—	—	16	—	16	92	101	1.09
Brdovac — *Brdovac*	67	4	—	—	—	—	71	80	1.12
Čerević — *Čerević*	249	2	1	2	16	19	232	371	1.60
Ilok — *Ilok*	197	12	—	12	4	16	193	281	1.45
Indjija — *Jastrebarsko*	397	39	1	9	42	52	381	835	2.17
Jastrebarsko — *Jaska*	237	—	—	—	—	—	237	493	2.08
Karlovac — *Karlstadt*	156	—	—	—	—	—	156	1.000	6.41
Koprivnica — *Kopreinitz*	306	—	2	5	—	7	299	891	3.00
Križevci — *Kreutz*	170	—	—	1	—	1	169	769	4.55
Mitrovica — *Mitrovica*	237	—	3	—	1	4	233	1.100	4.72
Osjek — *Essek* *)	127	—	—	—	...	—	127	346	2.72
Ruma — *Ruma*	559	—	1	—	11	12	547	1.164	2.13
Varaždin — *Warasdin*	484	—	3	1	20	24	460	2.305	5.01
Zemun — *Semlin*	401	—	3	.	—	3	401	1.816	4.52
Karlovac čin. dr. — *Karlstadt B.-V.*	60	10	—	2	—	2	68	154	2.26
Osjek „ „ — *Essek* „	181	13	1	30	7	38	156	202	1.30
Petrinja „ „ — *Petrinja* „	24	2	1	—	—	1	25	121	4.64
Sisak „ „ — *Sissek* „	130	20	—	20	10	30	120	171	1.42
Virovitica „ „ — *Virovitica* „	113	80	—	21	—	21	172	296	1.72
Zagreb „ „ — *Agram* „	216	21	—	10	—	10	227	2.164	10.86
U cielom — *Im Ganzen*	4 422	203	16	129	111	256	4 369	14 960	3.43

Skriž. Tab. 100

Zemlje — *Länder*	Koncem godine *Zu Ende des Jahres*	Broj vjeresijskih zadruga *Zahl der Credit-Genossenschaften*	Broj članova *Mitgliederzahl*	Jedna je zadruga imala prosjekom članova *Auf eine Credit-Genossenschaft entfallen Mitglieder*	Na jednu zadrugu bilo je žitelja *Auf eine Credit-Genossenschaft entfallen Bewohner*	Medju svakom 1000 žitelja bilo je članova zadruga *Von je 1000 Bewohnern waren Mitglieder von Credit-Genossenschaften*
Pruska — *Preussen*	1877	518	260.149	502	49.696	10.01
Bavarska — *Bayern*	„	61	33.036	512	82.334	6.06
Saksonska — *Sachsen*	„	51	29 131	571	51.129	11.00
Virtemberžka — *Württemberg*	„	86	37 344	434	21.878	20.10
Badenska — *Baden*	„	58	35.637	614	25 986	23.06
Hesenska — *Hessen*	„	28	11.647	416	31.579	13.02
Meklenburžka — *Beide Mecklenburg*	„	27	12.299	456	24.054	19.00
Brunšvik, Oldenburg — *Braunschweig, Oldenburg*	„	15	4.546	303	56 476	5.01
Saksonske vojvodine i Turinžka — *Sächsische Herzogthümer und Thüringen*	„	71	35.890	505	15 484	32.06
Lippe, Waldek, Schaumburg-Lippe — *Lippe, Waldeck, Schaumburg-Lippe*	„	—	—	. .		
Hans. gradovi — *Hanse-Städte-Gebiet*	„	7	7 617	1.088	83 961	13.00
Anhalt — *Anhalt*	„	5	895	179	42 713	4.02
Njemačke državne zemlje — *Deutsche Reichslande*	„	1	231	231	1.531.804	0.02
Njemačka država — *Deutsches Reich* [1]	„	928	468 425	505	16.012	11.00
Ugarska — *Ungarn* [2]	1876	211	?	?	61 271	?
Austrija — *Oesterreich* [3]	„	876	?	?	23.082	?
Galicija — *Galizien* [4]	1877	79	33.360	422	68 582	6.01
Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civil-Kroatien und Slavonien*	„	17	3.713	219	67.188	3.25
Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	„	3	656	218	231.999	0.09
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	„	20	4.369	218	91.909	2.38

*) Podatci tiču se samo godišnj. družtva iz godine 1877. — *Die Daten beziehen sich nur auf die Jahres-Gesellschaft 1877.*

[1]) Podatke uzesmo iz razprave Dra. Jannascha „Die neueste Entwickelung der deutschen u. englischen Erwerbs-Genossenschaften" u XVIII. tečaju (1878.) časopisa k. pruskoga statističkoga ureda. U račun nisu uzete sve zadruge, već samo one, koje su pristupile njemačkom savezu zadruga, te podniele statističke svoje izkaze. — *Dr. Jannasch „Die neueste Entwickelung der deutschen und englischen Erwerbs-Genossenschaften" im XVIII. Jahrgang der Zeitschrift des k. preussischen statistischen Bureaus. In obiger Uebersicht sind nur die zum deutschen Genossenschafts-Verbande gehörigen Credit-Genossenschaften berücksichtigt.*

[2]) „Statistisches Jahrbuch für Ungarn." VI. Jahrgang. 1876. Herausgegeben vom kgl. ungar. statist. Bureau.

[3]) „Statistisches Jahrbuch für das 1876." Herausgegeben von der k. k. statist. Central-Commission.

[4]) Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowich wydane przez krajowe bióro statystyczne pod redakcyą prof. Dr. T. Pilata." Rocznik piąty. Zeszyt I. Lwów 1878.

Vlastita glavnica vjeresijskih zadruga. — Vjeresijske si zadruge naše, kako smo to napomenuli, opisujući njihov ustroj, sve bez iznimke namiču temeljnu glavnicu poslovnimi udieli svojih članova. Poslovni udieli štedovnih i predujmovnih konzorcija, koji iznose po 50 for., mogu se uplaćivati u mjesečnih obrocih po 1 for., brdovačka predujmiona tražila je četvrtgodištne uplate od 2 for. 50 novč. na poslovni udiel od 30 for., sve ostale napokon zadruge opredielile su nedjeljne uplate, mienjajuće se medju 25 i 50 novč. Veći dio zadruga pripisuje poslovnim udielom i onaj dio dobitka, koji za razdiobe zapadne članove, a izplaćuje ga zajedno sa iznosom uplaćenih već uložaka bud kad član izstupi, bud kad se razvrgnu pojedina godišnja družtva, koja se, kako je napomenuto, stvaraju kod dvie zadruge.

Koliko je za razdobja 1867—1877. svake godine uplaćeno poslovnih uložaka po članovih i ovim povraćeno, koliko su koncem svake godine iznosili uplaćeni uložci, a koliko nerazdieljen i njim pripisan dio čista dobitka, vidjeti će se iz sljedeće skrižaljke. Podatci, o kojih se ona osniva, izcrpljeni su iz izkazâ o godišnjem prometu, a dielomice i iz bilansa onih zavoda, koji jih godimice sastavljaju. Glede štednih i predujmovnih konzorcija u Petrinji i Sisku valja još napomenuti, da oni u svojih računih kumuliraju poslovne udiele sa štednimi uložci, da se potonji nisu dali od prvih odlučiti, te da su s toga i u sljedećoj skrižaljci sadržani pod poslovnimi udieli. Iznos jim je medjutim vrlo neznatan, te se tiem malo smanjuje vriednost samoga pregleda. (Gl. skriž. 101. na str. 79.)

Što s osnivanja novih zadruga, što s podpisivanja novih udiela i revnijega uplaćivanja raste uplata uložaka od g. 1867. do 1873. postojano i to vrlo visokimi postotci. Od 3.860 for. godine 1867. podigla se do god. 1873. na 448.473 for. Od godine se 1873. pako opazuje nazadak sve do posljednje godine 1877. Prve godine 1874. nije umanjaj znatan, te potiče po svoj prilici odatle, što se je smanjio broj udiela. Godine 1875. iznosi on već preko 12 postotaka i to kraj svega toga, što je iste godine privedeno životu više novih i to upravo većih zadruga. Toliku umanjaju te godine najviše je u ostalom kraj drugih razloga, s kojih je uplata od g. 1873. svakom godinom to niža, doprinjela okolnost, što je štedni i predujmovni konzorcij činovn. družtva u Zagrebu g. 1875. počeo primati i napose zaračunavati štedne uložke, te mu s toga uplata poslovnih uložaka od 117.475 forinti, što jih je iznosila god. 1874., spala god. 1875. na 14.463 forinta.

Povratak je poslovnih uložaka sve do godine 1872. prama uplati posve neznatan. Za prvih 6 godina uplaćeno je ukupno 529.374 a povraćeno samo 41.428 forinti ($7._7$ postotaka uplaćena iznosa). God. 1873., 1874. i 1875. raste povratak što s viših povrataka osječkoga obćega štednoga i pripomoćnoga družtva, što s povrataka novih zavoda, za toga razdobja utemeljenih. Godinom 1876. preteče on napokon samu uplatu i to s razloga toga, što se je godine 1876. razvrglo prvo godišnje družtvo osječkoga obćega štednoga i pripomoćnoga družtva, koje je započelo uplaćivanje 20. veljače 1870., te je nakon 6. godine po pravilih valjalo imovinu njegovu porazdieliti medju članove. Sljedeće godine 1877. razvrglo se za tiem drugo družtvo itd. Što se povratka g. 1877. tiče, on se je opet nešto smanjio, al valja napomenuti, da tuj nisu uračunani iznosi, što su jih iste godine povratile sljedeće zadruge: **šidska**, koja je godine 1877. zaključkom glavne skupštine dovršila svoju djelatnost, **čerevićka**, kojoj je koncem god. 1876. izteklo vrieme od 6 godina, na koje je bila predbježno utemeljena, pak je s toga imovina porazdieljena medju članove [1]), a glavna skupština zaključila daljnji obstanak zadruge i odredila novo podpisivanje udiela, te napokon **karlovačka pomoćnica**,[2]) koja je 30. kolovoza 1877. iza prvih naime 5 godina razdielila imovinu medju članove, te 9. rujna 1877. započela novo uplaćivanje uložaka na dalnjih 5 godina.

U okolnostih tuj navedenih, da su se naime g. 1876. počela redomice razvrgavati godišnja družtva osječkoga obćega štednoga i pripomoćnoga družtva, da je šidska zadruga prestala djelovati, a zadruge u Čereviću i Karlovcu god. 1877. započele novim uplaćivanjem uložaka, razdielivši imovinu medju članove, valja tražiti i uzrok tomu, da se je posljednjih godina, 1876. naime i 1877., smanjilo stanje poslovnih uložaka, a po tom i sva vlastita glavnica naših vjeresijskih zadruga. Jer ako pričuvna glavnica, koju si stvara veći jim dio, i postupice raste, to su joj iznos i prirast tako neznatni, da nije mogla nadomjestiti manjka u glavnici potičućega odatle, što je počeo padati iznos poslovnih uložaka. Vlastita glavnica zadruga podigla se do god. 1875. na 1,683.054 forinta, od te pako godine do konca g. 1877. spala na 1,579.879 for. (za 103.175 for. il preko 6%). No i ovim je nižim iznosom ona još uvjek znatno viša od vlastite glavnice naših štediona. U ovih bilo je koncem g. 1877. 1.067.240 for. dioničke glavnice, a 262.000 forinti pričuve, ukupno dakle samo 1.329.240 forinti vlastite glavnice, prem je i broj štediona mnogo veći i njihovo poslovanje mnogo obsježnije. Razliku ovu lako je dakako protumačiti tiem, što su štedione iznos dioničkoj glavnici unapried ustanovile, a kasnije ju do neznatnih iznimaka ne povisivale, dočim kod vjeresijskih zadruga uplaćivanje neprekidno traje, što se na dalje na dionice štediona s mjesta moraju uplatiti veći iznosi, dočim se poslovni udieli zadruga i postupice uplaćuju i to u malenih iznosih. Maleni ovi iznosi mogli bi se doduše ulagati i kao štedni uložci bud u štedionu, ako postoji ondje, gdje je sjedište zadruge, bud u samu zadrugu, ako prima štednih uložaka. Al će si mnogi ovim novcem radje sticati poslovne udiele, jer mu ovi davaju i pravo na dobitak zavoda, dočim se štedni uložci ukamaćuju samo stalnimi, unapried ustanovljenimi kamati, pak

[1]) Po izkazu čerevićkoga štednoga i pripomoćnoga družtva iznosila mu je imovina, koju je valjalo razdieliti medju članove, koncem god. 1876. 31.208 for. 73 novč., te je svaki udiel, uplaćen sa 120 for., zapao iznos od 171 for. 47 novč., dobitak dakle od 51 for. 47 novč. ili $42._5$%. — *Nach einem Ausweise des Spar- und Aushilfs-Vereins in Čerević betrug zu Ende des Jahres 1876 das zur Vertheilung an die Mitglieder bestimmte Vereinsvermögen 31.208 fl. 73 kr. Es entfiel demnach auf jeden mit 120 Gulden eingezahlten Geschäfts-Antheil der Betrag von 171 fl. 47 kr. (Ein Reingewinn von 51 Gulden 47 kr. oder $42._5$%).*

[2]) Imovina, koju je valjalo razdieliti medju članove, iznosila je 163.316 forinti, i to 130.000 for. uložaka i 33.346 for. dobitka. Svaki udiel uplaćen sa 130 forinti zapade, pošto je iznos od 346 for. namienjen dobrotvornim svrham, dobitak od 33 for. ili $25._3$%. — *Das zur Vertheilung an die Mitglieder bestimmte Vereinsvermögen des Karlstädter Aushilfs-Vereins betrug am 30. August 1877 163.346 fl. (130.000 fl. an Geschäfts-Einlagen und 33.346 fl. an Reingewinn). Auf jeden mit 130 fl. eingezahlten Geschäfts-Antheil entfiel demnach, da der Restbetrag von 346 Gulden zu wohlthätigen Zwecken verwendet wurde, ein Reingewinn von 33 Gulden oder $25._3$%.*

Vlastita glavnica vjeresijskih zadruga. — *Eigener Fonds der Credit-Genossenschaften.*

Skriž. / Tab. 101. Godine / *im Jahre*	Tečajem godine / *Im Laufe des Jahres*: uplaćeno poslovnih uložaka / *eingezahlte Geschäfts-Einlagen*	Tečajem godine / *Im Laufe des Jahres*: povraćeno poslovnih uložaka / *rückgezahlte Geschäfts-Einlagen*	Koncem godine bilo je uplaćeno poslovnih uložaka / *Stand der Geschäfts-Antheile zu Ende des Jahres*	Dobitak nedignut i pripisan poslovnim udielom / *Unbehobener und den Geschäfts-Antheilen zugeschriebener Gewinn*	Sav kredit članova / *Gesammt-Guthaben der Mitglieder*	Pričuvna zaklada / *Reservefond*	Sva vlastita glavnica / *Gesammter eigener Fonds*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) / *Zuwachs (+) oder Abfall (—) gegen das Vorjahr*: uplate poslovnih uložaka / *der Einzahlung der Geschäfts-Einlagen*	povratka poslovnih uložaka / *der Rückzahlung der Geschäftseinlagen*	stanja poslovnih uložaka / *des Standes der Geschäfts-Einlagen*	ciele vlastite glavnice / *des gesammten eigenen Fonds*
	u forintih — *in Gulden*							u postotakah — *in Procenten*			
1867	3.860	175	3.685	—	3.685	59	3.744	—	—	—	—
1868	5.087	788	7.984	—	7.981	182	8.166	+ 31.80	+ 350.29	+ 116.66	+ 118.11
1869	13.349	1.192	20.141	—	20.141	303	20.444	+ 162.15	+ 51.11	+ 152.26	+ 150.28
1870	83.426	3.264	100.303	2.525	102.828	580	103.408	+ 524.92	+ 174.12	+ 398.02	+ 405.81
1871	154.426	9.479	245 250	15.233	260 483	855	261.338	+ 85.10	+ 190.11	+ 144.51	+ 152.72
1872	269.226	26.530	487 946	44.768	532.714	1.657	534 371	+ 74.33	+ 180.00	+ 98.95	+ 104.50
1873	448.473	93.671	842 748	92.957	935.705	3.555	939.260	+ 66.60	+ 253.08	+ 72.71	+ 75.77
1874	434.502	96.169	1.181.081	156.526	1.337.607	6.740	1.344.347	— 3.11	+ 2.66	+ 40.14	+ 43.13
1875	379.487	99.560	1.461.008	211.591	1.672 599	10.455	1.683 054	— 12.66	+ 3.52	+ 23.70	+ 25.20
1876	320.463	373.571	1.407.900	238.881	1.646.781	12 232	1.659.013	— 15.55	+ 275.22	— 3.63	— 1.43
1877	296.924	218 248	1.305.292	260.732	1.566.024	13.855	1.579 879	— 7.31	— 41.59	— 7.28	— 4.77

je osim toga član i prisiljen na redovito uplaćivanje, ne će li, da mu prijašnje uplate propadnu. Poslovnimi udieli preuzimlje se istina i jamstvo za zadrugine obveze, al odatle ne ima velike pogibelji, pak su s njimi spojene i druge pogodnosti, kao što na pr., da će član laglje dobiti predujam itd. Nije se dakle, ako se to uzme na um, čuditi, da je vjeresijskim zadrugam pošlo za rukom, namaknuti si za kratko vrieme glavnicu, u naših okolnostih svakako dosta znatnu.

Dugovi vjeresijskih zadruga. — U njemačkih se predujmionah i zadrugah, stvorenih po njihovu uzoru, sdružuju, kako već iztaknusmo, zadrugari ponajpače za to, da si, jamčeći solidarno i to cielim imetkom za zadružne obveze, pribave što više tudjega kapitala, kojim će zadovoljiti svojoj potrebi kredita, i koji će jim omogućiti, da si sami postupice stiću kakvu takvu glavnicu. Vlastitoj je glavnici ovakvih zadruga glavnom zadaćom, da jamči njihovim vjerovnikom, da si zadruge uzmognu laglje naći kredit. U samom jim poslovanju ide mnogo veća važnost tudju glavnicu. Ova je glavnom sastojinom imovine, kojom upravljaju.

I naše su zadruge po svojih pravilih vlastne, namicati si tudje kapitale. Svim je slobodno uzimati zajmove od posebnika il vjeresijskih zavoda, a većina jih smie primati novac i u obliku štednih uložaka.

Kako se svaka pojedina služi tim pravom, pokazuje sljedeći pregled (Gl. skriž. 102. na str. 80.), osnivajući se o podatcih za god. 1877. Iz njega se razabire, koliko je svaka koncem te godine u upravnoj svojoj imovini imala tudjih glavnica njoj povjerenih, a namaknutih bud primanjem štednih uložaka, bud reeskomptovanjem mjenica, bud zajmovi i drugimi poslovi. Uz to izkazuje on i iznos vlastite glavnice svakoj zadruzi, te u posljednjem stupcu omjer joj prama glavnicam, uzetim na vjeresiju.[1])

Koncem godine 1877. bijaše u nas po ovom pregledu 6 vjeresijskih zadruga, koje su poslovale izključivo samo vlastitom svojom glavnicom. Kod četiri zadruge viša je glavnica uzeta na vjeresiju od vlastite glavnice. Kod ostalih deset zadruga bilo je i dugovâ, al jih poslovni udieli i pričuvna zaklada iznosom svojim znatno presizahu. U cielom imale su napokon naše zadruge na svaku forintu tudjega kapitala preko 210 forinti vlastite glavnice.

Da se ne stegnemo samo na podatke jedne godine, dodajemo skrižaljci 102. na str. 80. još sljedeći pregled 103. U njem izkazujemo, kako se je omjer vlastite prama tudjoj glavnici svih vjeresijskih zadruga mienjao od god. 1867. do 1877. (Gl. skriž. 103. na str. 80).)

Prije godine 1877. postojaše dakle još veće nerazmjerje medju vlastitom glavnicom vjeresijskih zadruga i glavnicami, uzetimi na vjeresiju, nego li što ga pokaza skrižaljka 102. Prva ne bijaše tad samo dva, već četiri, pet, pače i šest puti više od potonjih. Posljednjih tek godina poče vjeresijskim zadrugam pritiecati više štednih uložaka, te jim posljednje godine 1877., kako su i same uzele razgranjivati reeskomptom svoje poslovanje, tudja glavnica dosegnu iznos od 719.560 for.

Kako je omjer vlastitih prama tudjim glavnicam karakterističan po naše vjeresijske zadruge, vidjeti će se iz sljedećega pregleda, (Gl. skriž. 101. na str. 80.) u kojem jih sravnjujemo sa predujmionami njemačkimi, pučkimi bankami u Italiji, predujmionami u Galičkoj i zadrugami ugarskimi. O predujmionah austrijskih i drugih ne mogosmo se domoći podataka. O njemačkih priobćujemo samo glavne svote za cielu državu, jer se omjer vlastite glavnice prama tudjoj kod predujmiona pojedinih njemačkih država samo neznatno udaljuje od prosjeka za cielu carevinu.

U pregledu ovom udariti će najprije u oči ogromne svote, povjerene Schulze-Delitzschevim predujmionam.

[1]) Skrižaljka IX. priloga izkazuje pod naslovom „stanje imovine“ samo sljedeće stavke pasiva: poslovne udiele, pričuvnu zakladu, štedne uložke s nedignutimi kamati, reeskompt mjenica i zajmove. Uz ove stavke našli smo u bilansah trijuh vjeresijskih zadruga medju pasivi i manje neke iznose pod naslovom „vjerovnici“, pak jih je valjalo uvrstiti u sljedeći pregled. Ova je stavka iznosila godine 1873.: 1.217, 1874: 3.132, 1875.: 3.985, 1876.: 3303, a 1877.: 2.174 forinta. — Napomenuti valja još, da se nije dao posve točno sračunati iznos glavnica, uzetih na vjeresiju s toga, što nismo od poslovnih udiela štednih i predujmovnih konzorcija obćega činovničkoga družtva u Petrinji i Sisku mogli odlučiti štedne uložke, što jih oba zavoda, kako već rekosmo, primaju. Iznos potonjim bit će u ostalom posve neznatan.

Vlastita i tudja glavnica vjeresijskih zadruga koncem godine 1877.

Eigener und fremder Fonds der einzelnen Credit-Genossenschaften zu Ende 1877.

Skriž. Tab. 102. Sjedište zadruge — *Sitz der Genossenschaft*	Vlastita glavnica — *Eigener Fonds*	Tudja glavnica — *Auf Credit entnommene Gelder*: Štedni uložci — *Spar-Einlagen*	Reeskompt — *Reescompte*	Zajmovi i ostali dugovi — *Anlehen und sonstige auf Credit entnommene Gelder*	Ukupno — *Zusammene*	Na 100 for. tudje glavnice bilo je vlastite glavnice — *Auf je 100 Gulden des fremden Fonds entfiel ein eigener Fonds von*
	forintì — *Gulden*					
Bjelovar — *Belovar*	1.676	—	—	—	—	—
Brdovac — *Brdovac*	1.299	—	—	450	450	288.66
Čerević — *Čerević*	9.423	5.872	1.200	—	7 072	133.28
Ilok — *Ilok*	35.354	14.103	8 250	—	22.353	158.18
Indjija — *Indjija*	50.027	29.319	27.729	253	57.301	87.30
Jastrebarsko — *Jaska*	47.157	—	—	—	—	—
Karlovac — *Karlstadt*	8.482	—	—	—	—	—
Koprivnica — *Kopreinitz*	139.610	—	—	—	—	—
Križevci — *Kreutz*	124.288	—	—	—	—	—
Mitrovica — *Vitrovica*	47.008	70.113	—	—	70.113	67.04
Osjek — *Essek*	207.234	76.546	70.235	1.921	148.702	139.36
Ruma — *Ruma*	122.454	108.650	6.030	—	114.680	106.81
Varaždin — *Warasdin*	416.622	—	—	—	—	—
Zemun — *Semlin*	186 524	190.438	—	—	190.438	97.94
Karlovac činovn. družtvo — *Karlstadt Beamt.-V.*	6.305	5.260	—	—	5.269	119.87
Osjek „ „ — *Essek* „	10.849	880	—	536	1.416	766.17
Petrinja „ „ — *Petrinja* „	10.170	—	—	600	600	1.695.00
Sisak „ „ — *Sissek* „	9.285	—	—	2.227	2.227	417.00
Virovitica „ „ — *Virovitica* „	21.617	1.135	—	—	1.135	1 904.58
Zagreb „ „ — *Agram* „	124.495	127.813	—	—	127.813	97.40
U cielom — *Im Ganzen*	1.579.879	630.129	113.444	5 987	749.560	210.77

Vlastita i tudja glavnica vjeresijskih zadruga god. 1867—1877. — *Eigener und fremder Fonds der Credit-Genossenschaften in den Jahren 1876—1877.*

Skriž. Tab. 103. Godine — *Im Jahre*	Vlastita glavnica — *Eigener Fonds*	Tudja glavnica — *Fremde auf Credit entnomm. Gelder*: Štedni uložci — *Spar-Einlagen*	Reeskompt — *Reescompte*	Zajmovi i ostali dugovi — *Anlehen u. Creditoren*	Ukupno — *Zusammen*	Na 100 for. tudje bilo je vlastite glavnice — *Auf je 100 Guld. des fremden entfiel ein eigener Fonds von*
	forintì — *Gulden*					
1867	3.744	—	—	510	510	734.11
1868	8.166	—	—	6.081	6.081	134.31
1869	20.414	—	—	6.000	6.000	310.73
1870	103.408	15.430	—	15.000	30.430	339.82
1871	261.338	50.497	7.000	14.000	71 497	365.50
1872	534.371	89.130	26.360	15.129	130.619	409.10
1873	939.260	100.577	31.360	22.916	154.883	606.11
1874	1.314.347	159.535	36.765	30.347	226.647	593.14
1875	1,683.051	304.139	58.289	14.002	376.430	417.11
1876	1,659.013	168.836	83.993	8.672	561.501	297.21
1877	1,579.879	630.129	113.444	5.987	749.560	210.77

A podatci tuj priobćeni niti se ne tiču svih, već samo jednogâ diela tih predujmiona, onih naime, koje su pristupile savezu njemačkih zadruga te centralnomu jim uredu poslale svoje račune.

Privodeći toliki tudji kapital članovom, koji jim pristupljuju većinom iz oskudnijih razreda žiteljstva, mogu one u velike zadovoljivati zadaći, koju jim je namienio njihov utemeljitelj.

Još su razmjerno više kredita uživale taljanske pučke banke. Dionička jim glavnica i pričuvna zaklada iznose zajedno samo do 27 postotaka glavnicâ, što su jih uzele na vjeresiju. I galičkim predujmionam, kojim je vlastita glavnica samo za 300.000 forinti viša od glavnice naših predujmiona, te su jim s toga odnošaji osobito prikladni sravnjivanju s našimi, podje za rukom, što štednimi uložci, što drugimi poslovi povisiti svoju upravnu imovinu sa čitiri milijuna forinti tudjih glavnica. Podatci napokon ob ugarskih vjeresijskih zadrugah posvjedočuju nam i opet, koliko se je susjedstvo Ugarske dojimalo organizacije i

Skriž. Tab. 104. Zemlje — *Länder*	Vlastita glavnica — *Eigener Fonds*	Tudja glavnica — *Auf Credit entnommene Gelder*: Štedni uložci — *Spar-Einlagen*	Ostale tudje glavnice — *Sonstige*	Ukupno — *Zusammen*	Na 100 for. tudje glavnice bilo je vlastite glavnice — *Auf je 100 Gulden des fremden Fonds entfiel ein eigener Fonds von*
	forintì — *Gulden*				
Njemačka 1877 — *Deutschland 1877* [1])	55,350.496	62.295.931	113,213.620	175.509.551	31.51
Taljanska 1876 — *Italien 1876* [2])	22,469.490	30.437.903	53,372.100	83,810.003	26.81
Ugarska 1876 — *Ungarn 1876* [3])	14.403.315	6,343 212	1.219.279	7,562.491	190.45
Galicija 1877 — *Galizien 1877* [4])	1.899.694	2,901.369	881.217	3.782.616	50.22
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	1,579.879	63 ·.129	119.431	749.560	210.77

[1]) Dr. Schulze-Delitzsch: „Jahresbericht der deutschen Erwerbs- und Wirthschafts-Genossenschaften pro 1877.“

[2]) Fr. Vigano: „Resoconto di 160. banche popolari italiane.“

[3]) Statistisches Jahrbuch für Ungarn. VI. Jahrg. 1876.

[4]) Dr. Alf. Zgórski: „Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze w Galicyi i w W. Ks. Krakowskiem.

djelatnosti naših vjeresijskih zadruga. Ondje je omjer vlastite prama tudjoj glavnici malne posve jednak omjeru, što ga naša statistika izkazuje za hrvatske vjeresijske zadruge. I ondje zadruge stranom neće, stranom ne mogu, da si razšire kredit, te jim je vlastita glavnica daleko pretežnijim dielom upravne imovine.

Našim bi i ugarskim zadrugam istina jedva i moguće bilo namicati si razmjerno toliko tudje glavnice, koliku si namiču predujmione njemačke i predujmione ustrojene po njihovu uzoru. Uz ograničeno jamstvo članova, što su ga obćenito prihvatile, ne ima naime u njih vjerovnikom ni s daleka toliko sjegurnosti, koliko ondje, gdje članovi kraj poslovnih svojih udiela jamče i cielim svojim imetkom. I taljanske su pučke banke doduše osnovane o ograničenu jamstvu, al su to dionička družtva, gdje je temeljna glavnica unapried ustanovljena, pa nije podvržena neprestanim promjenam, kao što ondje, gdje se tek poslovnimi uložci postupice stvara. Osim ograničena jamstva prieči nadalje našim vjeres. zadrugam i druga okolnost, razširivati si kredit, ta naime, da je znatan jim dio utemeljen na kratko vrieme, na 5 do 6 il najviše 10 godina.

Kraj svega toga ne ima ipak dvojbe, da bi si zadruge, da uzmu o tom svojski nastojati, mogle znatno povisiti postotni dio tudjega kapitala, i s njim razgraniti svoje poslovanje. Ako ne više, a ono bi jamačno do iznosa vlastite svoje glavnice našle uvjek kredita u obćinstvu. Što ne idu za tiem, to bismo si, da su jim predujmovi, u koje ulažu svoju upravnu imovinu vrlo jeftini, mogli protumačiti tiem, da jim uz skup u nas novac nije moguće pod povoljnimi si uvjeti pribaviti tudjih glavnica. Al kako jim je kamatna mjera za aktivne glavnice malne isto tolika, kolika i kamatna mjera drugih naših vjeresijskih zavoda, kako bi dakle mogle ukamaćivati novac uzet na vjeresiju, a uz to jim još preostajao višak kao dobitak, ne ima druge no držati, da bud s toga posluju izključivo il većinom samo svojim kapitalom, što ne bi inače gdje imale smještati upravnu svoju imovinu, bud s toga što ovako mogu sticati veći dobitak.

Bilo jedno ili drugo, podatci, što jih priobćismo ob omjeru tudje prama vlastitoj glavnici naših predujmiona, potvrdjuju tvrdnju onu, da nam vjeresijske zadruge nisu osnovane za to, da se zadovolji potreba kredita njihovih članova i ovako unapredjuje njihovo gospodarstvo, već da su to do neznatnih iznimaka kapitalistični podhvati idući za dobitkom.

Što se pojedinih posala tiče, u kojih vjeresijskim zadrugam pritiče tudji novac, to se na reeskompt mjenica ne možemo potanje osvrnuti, jer ne poznajemo obsjega ni eskomptovnomu poslu. Koliko je koncem svake godine bilo mjenica u reeskomptu, i koje su jih zadruge dale u reeskompt, vidjeti će se iz skrižaljke IX. prilogâ. Zajmovom nestaje posljednjih godina sve to više važnosti. Najviši jim iznos bijaše godine 1874. (27.215 for.) Zajmovi ovi nači će se u ostalom malne izključivo samo u bilansah štednih i predujmovnih konzorcija obćega činovničkoga družtva, a uzeli su jih većinom od centralne uprave činovničkoga družtva u Beču. Najvažniji su napokon medju dugovi vjeresijskih zadruga svojim iznosom **štedni uložci**. Koliko jih je svake godine priraslo što uplatom, što uglavničenimi kamati, a koliko povraćeno, kolik je za tiem bio kredit ulagača koncem svake godine, izkazuje sljedeći pregled (Gl. skriž. 105.) i to za razdobje od godine 1870., kad jih je naime počelo primati osječko obće štedno i pripomoćno družtvo, pokrenuto te godine, pa do godine 1877. Absolutnim brojevom dodani su i relativni brojevi o godišnjem prirastu ulaganja i vraćanja novaca, te kredita ulagača, i o omjeru povratka prama prirastu, a naznačen je uz to i broj zadruga, kojih se ti podatci tiču, koje su naime primale štednih uložaka (osim petrinjskoga i sisačkoga konzorcija činovničkoga družtva.)

O broju **štednih knjižica** imamo podataka samo za god. 1877. Koncem te godine kolahu 1543 knjižice. Prosjekom išlo je od cieloga kredita ulagača, — koji je, kako se to vidi iz skrižaljke 105. od godine do godine postojano rasao, te koncem godine 1877. dosegnuo iznos od 630.129 for., — na jednu knjižicu 408 forinti, znatno dakle manje od prosječna uloga štediona.

Kamatna mjera, kojom se ukamaćivahu štedni uložci uloženi kod vjeresijskih zadruga, bijaše g. 1877. razmjerno viša od kamatne mjere, prihvaćene po štedionah.

Štedni uložci vjeresijskih zadruga. — *Spar-Einlagen der Credit-Genossenschaften.*

Skriž. / *Tab.* 105. Godine / *Im Jahre*	Broj zadruga primajućih štedne uložke / *Zahl der Genossenschaften, von welchen Spar-Einlagen angenommen wurden*	Tečajem godine / *Im Laufe des Jahres*: prirasio novih uložaka i nedignutih kamata / *zugewachsen an neuen Einlagen u. capitalisirten Zinsen*	povraćeno uložaka / *erfolgte Rückzahlungen*	Kredit ulagača koncem godine / *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	Prirast il umanjaj, ako se brojevi za g. 1870. uzmu = 1 / *Zuwachs oder Abnahme, wenn die Daten pro 1870 = 1 angenommen werden*: kredita ulagača / *des Guthabens der Einleger*	novih uložaka i uglavničen. kamata / *der Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*	povratka uložaka / *der Rückzahlungen*	Od prirasta novimi uložci i uglavnič. kamati povraćeno postotaka / *Procente der Rückzahlungen von den erfolgten Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*
		u forintih — *in Gulden*						
1870	1	19 680	4.250	15.430	1.00	1.00	1.00	21.60
1871	2	95.266	60.199	50.497	4.81	14.16	3.27	63.20
1872	2	190.709	152.076	89.130	9.69	35.78	5.77	79.74
1873	5	352.489	311.042	100.577	17.91	80.24	6.52	96.75
1874	6	429.068	370.110	159.535	21.80	87.08	10.34	86.26
1875	11	672.761	528.157	304.139	34.19	124.27	19.71	78.50
1876	11	674.633	509.936	468.836	34.28	119.98	30.38	74.10
1877	11	748.592	585.195	630.129	38.04	137.70	40.83	78.17

Od onih 11 zadruga, kojih se tiču podatci gornje skrižaljke 105., ukamaćivale su štedne uložke: jedna (Čerević) sa 6%, dvie (obće štedno i pripomoćno družtvo u Osjeku i šted. i predujm. konzorcij u Virovitici) sa 6 do 7%, dvie (Mitrovica i Ruma) sa 6 do 8%, dvie (štedn. i predujm. konzorciji u Karlovcu i Osjeku) sa 7%, četiri napokon (Ilok, Indjija, Zemun i šted. i predujm. konzorcij u Zagrebu) sa 8%.

Sva upravna imovina vjeresijskih zadruga. Posluživši se glede zadruga, koje godimice sastavljaju svoje bilanse, podatci tuj sadržanimi, a glede ostalih zadruga podatci o stanju vlastite jim imovine i dugovih, te podatci o godišnjem dobitku, što jih priobćuje skrižaljka IX. priloga, sastavismo sljedeću skrižaljku (Gl. skriž. 106.), koja izkazuje, koliko je koncem svake godine aproksimativno iznosila sva upravna imovina svih vjeresijskih zadruga. Zadruge uzesmo tuj pojedince na oko za to, da se uzmogne razabrati obsjeg njihova poslovanja i njihovo napredovanje. Glavne svote, izkazane u istoj skrižaljci, ne će posve odgovarati istini, jer smo, kako rekosmo, za neke zavode morali iznos upravne imovine sračunati po njihovih izkazih o godišnjem prometu, a ti nisu dovoljnom podlogom točnu računu. No razlika medju njimi i pravim iznosom upravne imovine bit će jamačno posve neznatna.

Sva se upravna imovina vjeresijskih zadruga po ovom pregledu postojano množi. No kraj znatna prirasta, polučena za razdobja 1867—1875, poslovanje se njihovo posljednjih trijuh godina u cielom slabo razgranjivalo. Pojedine zadruge mogu se istina i poslje godine 1875. pohvalit liepim uspjehom, al jih ima i dosta znatan broj, kojim ne samo da se nije iznos upravne imovine podigao već je pače i zaostao za iznosom prijašnjih godina. — Napredak se ne da poreći, al nas ne može zadovoljit, ako uzmemo na um, kako se je silno razvilo poslovanje štediona i poslje g. 1873., kako vjeresijske zadruge uspjevaju drugdje, kako je on napokon nerazmjeran prama visoku iznosu vlastite glavnice vjeresijskih naših zadruga.

Gornja skrižaljka 106. predočuje nam samo cielu njihovu upravnu imovinu. Koji su joj glavni dielovi, već smo priobćili, osvrnuvši se na vlastitu jim glavnicu i dugove. Da se medjutim uzmogne laglje razabrati razmjerje medju timi dielovi, evo još sljedeće skrižaljke, izkazujuće za razdobje 1867—1877. iznos ciele vlastite glavnice, glavnicâ uzetih na vjeresiju, ostalih pasiva i svih pasiva u absolutnih brojevih a uz to i postotni dio tih dielova od ciele upravne imovine. (Gl. skriž. 107. na str. 83.)

Uporaba upravne imovine. Po pravilih vjeresijskih zadruga valja da se upravna imovina upotrebljuje za izdavanje predujmova i to bud samo članovom, kako su to nekoje od njih ustanovile, bud članovom u prvom redu a iza njih i drugim osobam. Što uz predujmove i gotovinu, koju valja držati u blagajni, preostane razpoloživa novca, većinom se koristonosno ulaže kod vjeresijskih zavoda.

Do stanovita iznosa, koji malne kod svih zadruga ne smie presegnuti iznos uplaćenih već poslovnih uložaka, mogu se članovom davati predujmovi uz jednostavnu jim obveznicu il mjenicu bez druge sjegurnosti. Viši iznosi i predujmovi nečlanovom izdavaju se samo uz dovoljnu sjegurnost i u poslovih, kojim se bave drugi vjeresijski zavodi, u poslu eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom.

Prama ovim ustanovam zadružnih pravila valjalo bi dakle statistici namaknuti materijal, da se uzmogne prosudjivati obsjeg svakoga tih posala i predočiti, kako zadruge zadovoljivaju potrebi kredita svojih članova i ostale svoje klientele. Al kako većina zadruga u svojih računih ne luči raznih vrsti predujmova, već jih bez

Skriž. / *Tab.* 106.

Sjedište zadruge *Sitz der Genossenschaft*	Sva upravna imovina vjeresijskih zadruga godine: *Gesammtes Verwaltungs-Vermögen der Credit-Genossenschaften im Jahre:* 1867	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877
	forintî — *Gulden*										
Bjelovar — *Belovar**	—	—	—	183	2.580	2.762	2.738	3.064	2.467	2.376	1.775
Brdovac — *Brdovac*	—	—	—	—	—	—	—	—	1.002	1.739	1 941
Čerević — *Čerević**	—	—	—	—	3.866	11.219	15.825	21.483	25.408	31.632	16.659
Ilok — *Ilok**	—	—	—	—	—	—	—	9 028	19.136	29·253	57.729
Indjija — *Indjija**	—	—	—	—	—	—	—	—	41.866	85.847	109.283
Jastrebarsko — *Jaska*	—	—	—	—	—	—	—	—	12.065	29.630	47.157
Karlovac — *Karlstadt*	—	—	—	—	—	8.392	38.643	68.805	101.419	137.623	8.482
Koprivnica — *Kopreinitz*	—	—	—	—	—	—	25.675	52.873	81.749	110.604	139.610
Križevci — *Kreutz*	—	—	—	—	—	—	17.277	33.203	70.877	96.956	125.598
Mitrovica — *Mitrovica**	—	—	—	—	—	—	—	—	27·634	76.752	120.891
Osjek — *Essek**	—	—	—	82.40	242.801	462.484	537.765	671.523	718.764	451.942	361.487
Ruma — *Ruma**	—	—	—	—	—	—	54.508	100.603	143.753	214.464	240.450
Šid — *Šid*	—	—	—	—	—	—	13.731	23.092	36.436	37.792	—
Varaždin — *Warasdin**	—	—	—	—	—	52.245	119.537	192.522	269.080	352.445	421.068
Zemun — *Semlin**	—	—	—	—	—	—	86.779	134.563	202.026	284.326	381.693
Karlovac čin. dr. — *Karlstadt* B.-V.*	—	—	—	—	—	—	—	—	2.468	7.575	11.909
Osjek „ „ — *Essek** „	—	—	—	—	—	6.453	12.659	13.678	13.770	14.258	12.988
Petrinja „ „ — *Petrinja* „	—	—	—	—	—	—	5.081	6.943	7.601	8.267	10.770
Sisak „ „ — *Sissek** „	—	—	—	—	—	2.796	6.114	9.221	9.992	11.955	12.228
Virovitica „ „ — *Virovitica** „	—	—	—	—	—	—	1.640	5.485	9.725	14.461	24.205
Zagreb „ „ — *Agram** „	4.622	15.433	28.543	59.452	99.810	145.424	188.670	264.574	306.206	264.346	266.031
U cielom — *Im Ganzen*	**4.622**	**15.433**	**28.543**	**142.035**	**349.057**	**691.775**	**1,126.642**	**1,610.660**	**2.103.444**	**2,264.243**	**2.370.954**

[1]) Zadrugam, označenim znakom * izkazana je upravna imovina po njihovih bilansah, ostalim pako sračunana je po njihovih izkazih o godišnjem prometu. — *Der Stand des Verwaltungs-Vermögens der mit * bezeichneten Genossenschaften ist nach den jährlichen Bilanzen nachgewiesen, für die übrigen Genossenschaften musste derselbe, da keine sonstigen Quellen benützt werden konnten, aus ihren jährlichen Verkehrs-Ausweisen berechnet werden.*

Upravna imovina svih vjeresijskih zadruga.
Verwaltungs-Vermögen der sämmtlichen Credit-Genossenschaften.

Skriž. / *Tab.* 107. Godine / *Im Jahre*	Vlastita glavnica [1]) (Poslovni udieli i pričuvna zaklada) / *Eigener Fonds*[1]) (*Geschäfts-Antheile und Reservefond*)	Štedni uložci, zajmovi, reeskompt, vjerovnici / *Spar-Einlagen, Anlehen, Reescompte und Creditoren*	Ostala pasiva / *Sonstige Passiven*	Sva pasiva / *Sämmtliche Passiven*
	u forintih — *in Gulden*			
1867	3.744	510	368	4.622
1868	8.166	6 081	1.186	15.433
1869	20.444	6.000	2.099	28.543
1870	103.408	30.430	8.197	142.035
1871	261.338	71.497	16.222	349.057
1872	534.371	130.619	26.785	691.775
1873	939.260	154.883	32.499	1,126.642
1874	1,344.347	226.647	39.666	1,610.660
1875	1,683.054	376.430	43.980	2.103.444
1876	1.659.013	561.501	43.729	2.264.243
1877	1.579.879	749.560	41.515	2.370.954
Prosjekom god. / *Im Durchschnitte der Jahre*	u postotcih svih pasiva / *in Procenten der sämmtlichen Passiven*			
1867—1868	59.38	32.86	7.76	100 00
1869—1871	74.13	20 77	5.10	100 00
1872—1874	82 18	14.94	2.88	100.00
1875—1877	73.04	25.01	1.92	100.00
1867—1877	75.99	21.61	2.40	100.00

razlike zajedno zaračunava, ne bijaše jih ni za sastavljanja skrižaljke IX. moguće razlučiti za skup svih zadruga. Podatci njezini izkazuju glede uporabe ciele upravne imovine samo, koliko je koncem svake godine bilo gotovine u blagajni, koliko ukupno predujmova izdano a koliko uloženo kod vjeresijskih zavoda, za tiem kolik je tečajem svake godine bio promet predujmovi, kolik naime izdatak i primitak, te koliko uloženo kod vjeresijskih zavoda i od ovih povraćeno uložaka.

Izcrpimo li iz skrižaljke IX. priloga najprije podatke tičuće se predujmova naći ćemo za razdobje 1867—1877. absolutne brojeve sljedeće skriž. 108. Ovim dodani su u njoj još relativni brojevi o godišnjem prirastu predujmova i omjeru iznosa godimice povraćenih predujmova prama iznosu godišnjih izdataka i prolongacija. (Gl. skriž. 108.)

Prosjekom iznosili su, kako će se kasnije vidjeti, predujmovi vjeresijskih zavoda preko 96 postotaka ciele jim upravne imovine. Koliko se dakle ova množila, toliko je rasao iznos i predujmovom. Prvih se godina uzporedo s njom znatno množe i absolutnim iznosom i u postotcih. U novije pako doba postotak se prirasta sve to više snizuje, te su osobito nepovoljni rezultati posljednjih dvijuh godina 1876 i 1877, za kojih se stanje predujmova od 2,032.323 forinta, što ga gornji pregled izkazuje za god. 1875. podiglo samo na 2,266.378 forinti. Slabomu tomu napredku najviše su dakako doprinjele one zadruge, kojim se upravo za tih godina upravna imovina smanjila što s

[1]) U vlastitu glavnicu uračunan je tuj i onaj dio čista dobitka, koji je pripisan poslovnim uložkom. Ostali pako dio dobitka, onaj naime, koji je članovom izplaćen kao dividenda il razdieljen na druge svrhe, sadržan je u predposljednjem stupcu medju „ostalimi pasivi." — *In diesem Betrage ist auch jener Theil des Reingewinnes, welcher den Geschäfts-Einlagen jährlich zugeschrieben wurde, enthalten. Der Restbetrag des jährlichen Reingewinnes, welcher theils als Dividende unter die Mitglieder vertheilt, theils zu sonstigen Zwecken verwendet wurde, ist unter die „sonstigen Passiven" eingestellt.*

Predujmovi vjeresijskih zadruga. — ***Vorschüsse der Credit-Genossenschaften***

Skriž. / *Tab.* 108. Godine / *Im Jahre*	Tečajem godine / *Im Laufe des Jahres*: izdano i produljeno / *gewährte und prolongirte*	povraćeno / *rückgezahlte*	Predujmovi koncem godine / *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*: Iznos / *Betrag*	Godišnji prirast / *Jährliche Zunahme*	Od izdanih i produljenih predujmova povraćeno bjo / *Von den gewährten und prolongirten Vorschüssen rückerstattet*
	predujm. — *Vorschüsse*				
	u forintih — *in Gulden*			u postot. — *in Proc.*	
1867	7.716	3.214	4.502	—	41.63
1868	19.866	8.952	15.416	242.53	45.10
1869	27.756	18.320	24.852	61.20	66.00
1870	225.839	115.721	134.970	443.20	51.24
1871	637.241	432.864	339.347	151.42	67.93
1872	1,123.397	796.170	666.574	96.43	70.87
1883	1.921.498	1.498.690	1,089.382	63.13	78.00
1874	2,162.360	1.725.490	1.526.252	40.10	79.80
1875	2.958.327	2.452.256	2,032.323	33 15	82.90
1876	3.247.189	3,091.499	2,188.013	7.66	95.20
1877	3,865.917	3.559.110	2.266.378	3.58	92.06

razvrgnuća godišnjih družtva, po njih sklopljenih, što s razdiobe njihove imovine medju članove. Sravnimo li n. p. stanje predujmova pojedinih zadruga koncem g. 1876. s iznosi, koji su po njih bili predujmljeni koncem g. 1877. vidjeti ćemo da je ono kod tri četvrtine, kod 15 naime zadruga, za te jedne godine naraslo za 316.597 forinti, kod pet se pako zadruga smanjilo za 238.232 forinta, da dakle s potonjega umanjaja, prem je daleko veći dio zadruga posao svoj znatno razgranio, ima u cielom samo prirast od 78.365 forinti. Već iz podataka, što jih gornja skrižaljka 108. sadržaje o godišnjem prometu predujmova, iz znatna mu prirasta i velikih iznosa, prometnutih svake godine daje se zaključivati, da je medju predujmovi vjeresijskih zavoda izdavanje novaca na mjenice sve to više preotimalo mah. Zaključak ovaj potvrdjuju i relativni brojevi posljednjega joj stupca, po kojih se svake godine od izdanih i produljenih predujmova vraćao sve to viši postotni dio, a osim njih i podatci o stanju predujmova onih zadruga, koje jih u svojih bilansah luče po pojedinih vrstih.

Jesu li naše zadruge udarile pravim putem, kad su za svoje predujmove uzele sve to više rabiti mjenicu, moći ćemo razabrati tek kad doznamo, kako se njihovi članovi diele po svom zvanju i zanimanju i kojim razmjerjem u njih traže kredit ratari, kojim li obrtnici i drugi razredi žiteljstva. Nikako se pako s ekonomskoga gledišta neda opravdati visoka kamatna mjera, što ju zadruge uzimlju od svojih predujmova.

Po podatcih, što jih je o toj kamatnoj mjeri statistički ured sabrao za godinu 1877. razdieljuje sljedeća skrižaljka 109. zadruge postojeće g. 1877., po kamatnoj mjeri, pod koju su davale predujmove, a ujedno izkazuje i iznos predujmova koncem god. 1877. po kamatnjaku, kojim se ukamaćivahu.

Od svih dvadeset zadruga uzimale su po njoj samo tri kamate niže od 9 postotaka, dvie tražile za sve, a dvie za predujmove podieljivane članovom 9 postotaka. Kod svih ostalih iznosila je kamatna mjera više od 9 postotaka, kod nekojih pače sizala ća do 13 i 14 postotaka! Novac bijaše jim dakle razmjerno skuplji nego li kod štediona i bankovnih zavoda.

Kamatna mjera za predujmove g. 1877. — *Zinsfuss für Vorschüsse im Jahre 1877.*

Skriž. / Tab. 109. Postotci, što jih uzimahu zadruge za svoje predujmove / *Procente, welche von den Genossenschaften für Vorschüsse genommen wurden*	Broj zadruga / *Zahl der Genossenschaften*	Iznos predujmova, podieljenih koncem g. 1877. pod tu kamatnu mjeru u forintih / *Betrag der zu Ende 1877 zu diesem Zinsfusse ausstehenden Vorschüsse in Gulden*
6	1	413.762
7½	1	129.894
8	1	120.564
9	2	8.903
10 i — *und* 9 [1]	1	342.578
10	2	116.971
11 i — *und* 10 [2]	1	358.775
11.5	1	12.034
12 i — *und* 10 [3]	2	280.206
12	6	452.158
13 i — *und* 10 [4]	1	20.622
14 i — *und* 9 [5]	1	9.911
U cielom — *Im Ganzen*	20	2.266.378

Visoke kamatne mjere dojimaše se svakako i tuj previsoko ukamaćivanje štednih uložaka. Od zadruga kojim je kamatna mjera iznosila 6—9 postotaka ne primaše ni jedna tih uložaka. Ostale, davajući ulagačem svojim, kako vidjesmo, do 8 postotaka kamata, morale su prama tomu povisiti i kamate za aktivne svoje glavnice. Samo jim za to nije trebalo uzimati i kamatâ od 12 pače i 14 postotaka.

Kraj ostalih stavaka primitka izkazuje skrižaljka IX. priloga i prihod, što su ga vjeresijske zadruge imale svake godine od predujmljenih svojih glavnica. U tom prihodu sadržane su doduše i zatezne kamate, što su jih plaćali članovi za zaostale nedjeljne svoje uplate, primitci dakle, koji u taj prihod ne spadaju, al su se morali tuj uračunati, jer nekoje zadruge u svojih računih ne luče ovih zateznih kamata od zateznih kamata za predujmove. To su medjutim neznatni iznosi, te nam napomenuti podatci skrižaljke IX. mogu rabiti, da, kao što smo to učinili kod štediona i bankovnih zavoda i tuj sračunamo prosječnu kamatnu mjeru za predujmove a to tiem, da sravnimo godišnji onaj prihod sa iznosom predujmova, prosječnim jim naime godišnjim stanjem. Za razdobje 1873. do 1877. doći ćemo ovim računom do rezultata, što jih izkazuje sljedeća skrižaljka 110.[1])

Skriž. / Tab. 110. Godine / *Im Jahre*	Prosječno stanje predujmova / *Durchschnittlicher Stand der Vorschüsse* (u forintih — *in Gulden*)	Godišnji prihod od predujmova / *Jährliches Erträgniss der Vorschüsse* (u forintih — *in Gulden*)	Prosječna kamatna mjera za predujmove u postotcih / *Durchschnittliche Verzinsung der Vorschüsse in Procenten*
1873	877.978	108.699	12.38
1874	1,307.817	143.817	11.00
1875	1,779.287	183.960	10.40
1876	2,110.168	198.922	9.42
1877	2,227.195	224.314	10.07

Stavci primitka „kamate i provizije od predujmova“ odgovara nadalje u skrižaljci IX. prilogâ stavka izdatka „kamate za tudje glavnice“, izkazujuća, koliko su zadruge svake godine platile kamata na štedne uložke, za reeskompt mjenica, zajmove i drugim svojim vjerovnikom. Znajući po tom, kolik je svake godine bio taj trošak, a poznavajući i iznos dugova vjeresijskih zadruga, moguće nam je načinom, kojim je sračunana prosječna kamatna mjera za predujmove, doznati i prosječnu kamatnu mjeru za pasivne glavnice. Kolika li ova bijaše za razdobja 1873. do 1877. vidjeti će se iz sljedeće skrižaljke, kojoj posljednji stupac ujedno predočuje razliku medju njom i prosječnom kamatnom mjerom za predujmove.

Skriž. / Tab. 111. Godine / *Im Jahre*	Prosječno god. stanje dugova vjeresijskih zadruga / *Durchschnittlicher Stand der auf Credit entnommenen Capitalien der Genossenschaften* (u forintih — *in Gulden*)	Kamate, izplaćene na dugove / *Zinsen für die auf Credit entnommenen Capitalien* (u forintih — *in Gulden*)	Prosječna kamatna mjera za pasivne glavnice u postotcih / *Durchschnittliche Verzinsung der Passiv-Capitalien in Procenten*	Razlika medju prosječnom kamatnom mjerom za aktivne i pasivne glavnice / *Differenz zwischen der durchschnittlichen Verzinsung der Activ- und Passiv-Capitalien*
1873	142.751	15.512	10.86	1.52
1874	190.765	17.170	9.00	2.00
1875	301.538	23.583	7.82	2.58
1876	468.965	32.361	6.90	2.52
1877	655.530	50.417	7.69	2.38

Po ovom su pregledu i zadruge same za glavnice, što su jih uzimale na kredit, plaćale prosjekom vrlo visoke kamate; pak je jamačno i ta okolnost poskupljivala njihove predujmove. Al ne valja smetnut s uma, da je znatan dio zadruga poslovao samo svojom glavnicom, da je i kod ostalih do malih iznimaka tudja glavnica iznosila samo malen dio upravne jim imovine, da jim dakle ni kraj visoke kamatne mjere za pasivne glavnice nije tre-

[1]) 9% za predujmove na udielne knjižice članova, a 10% za ostale predujmove. — *9% für Vorschüsse auf Antheilsbücher der Mitglieder, 10% für sonstige Vorschüsse.*

[2]) 10% za predujmove na udielne knjižice članova, a 11% za ostale predujmove. — *10% für Vorschüsse auf Antheilsbücher der Mitglieder, 11% für sonstige Vorschüsse.*

[3]) Od dvie zadruge, uzimajuće za predujmove 10 i 12%, jedna je tražila 12% za predujmove na mjenice, a 10% za ostale predujmove, druga pako 10% za predujmove na plaće činovnika, a 12% za ostale. — *Von den zwei Genossenschaften, bei welchen der Zinsfuss für Vorschüsse 10 und 12% betrug, forderte die eine 12% für Vorschüsse auf Wechsel und 10% für Vorschüsse auf Beamtengehalte, die andere 10% für Vorschüsse auf Beamten-Gehalte und 12% für sonstige Vorschüsse.*

[4]) 10% za predujmove članovom, 13% za ostale predujmove. — *10% für Vorschüsse an Mitglieder, 13% für sonstige Vorschüsse.*

[5]) 9% za predujmove članovom, 14% za ostale predujmove. — *9% für Vorschüsse an Mitgleder, 14% für sonstige Vorschüsse.*

[1]) O metodi, kojom je sračunano prosječno stanje predujmova gl. str. 51. ovoga uvoda.

balo udariti svojim predujmovom toliku cienu i tražit od svoje klientele kamate ako ne više a ono jamačno tolike, kolike plaćaju dužnici štediona i bankovnih zavoda. Glavni uzrok skupu kreditu valja po tom tražit drugdje i to u visokih dividendah što jih zadruge davaju svojim članovom.

Mogu li unapredjivati gospodarstvo zadrugara predujmovi, za koje jim je plaćati 10 do 14 postotaka kamata, na to će si pitanje svatko lako i sam odgovoriti.

Glede predujmova vjeresijskih zadruga još nam je jednu iztaknuti. Predujmione njemačke i druge, ustrojene po njihovu primjeru, vlastne su po svojih pravilih davati predujmove i na samu osobnu vjeresiju. Uzor-pravila Schulze Delitzscheva ustanovljuju u §. 68: „Kredit daje se članovom i to dotle, dok ima dovoljna sjegurnost bud u njihove osobe bud u njihovih okolnosti“. Koga dakle zadruga poznaje čestitim čovjekom, koji pošteno vrši zadrugarske svoje dužnosti, naći će u zadruge kredit, ako ga i ne može zajamčiti realnom kakvom sjegurnosti. Predujmovi ove vrsti njemačke su zadruge silno promakle napredak obrta. Našim pako zadrugam toga pravila njihova ne dopuštaju. I najmanji jim predujam valja da je osjeguran, ako ne zalogom il poručanstvom a ono bar poslovnimi uložci člana.

Posluživši se napokon podatci u iznosu ciele upravne imovine, što smo jih sračunali za skrižaljke 106. i 107. na str. 82. i 83., te podatci skrižaljke IX. priloga o gotovini koncem svake godine i iznosih uloženih kod vjeresijskih zavoda, pokušasmo sastaviti u jednu sliku podatke, što jih imamo ob uporabi upravne imovine vjeresijskih zadruga. Sljedeća skrižaljka 112 pokazuje za to, koliko su za razdobja 1867—1877. iznosile pojedine stavke aktiva, i koje je bilo razmjerje medju pojedinimi načini, kojimi zadruge rabe upravnu svoju imovinu.

Uporaba upravne imovine vjeresijskih zadruga god. 1867 do 1877. — *Verwendung des Verwaltungs-Vermögens der Credit-Genossenschaften in den Jahren 1867—1877.*

Skriž. / *Tab.* 112 Godine *Im Jahre*	Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft zu Ende des Jahres*	Predujmovi *Vorschüsse*	Uložci kod vjeresijskih zavoda *Einlagen bei Credit-Instituten*	Ostala aktiva *Sonstige Activen*	Sva aktiva *Sämmtliche Activen*
	u forintih — *in Gulden*				
1867	120	1.502	—	—	4.622
1868	17	15.416			15.433
1869	3.691	24.852	.	—	28.543
1870	2.726	131.970	—	4.339	142.035
1871	4.082	339.347		5.628	349.057
1872	8.739	666.574	1.509	14.953	691.775
1873	16.344	1.089.382	408	20.508	1.126.642
1874	11.627	1.526.252	19.753	23.028	1,610.660
1875	48.926	2.032.323	1.132	21.063	2.103.444
1876	53.094	2,188.013	1.478	21.658	2,264.243
1877	77.747	2.266.378	9.222	17.607	2.370.951
Prosjekom god. *Im Durchschnitte der Jahre*	u postotcih od svih aktiva *In Procenten der sämmlichen Activen*				
1867—1868	0.68	99.32	—	—	100.00
1869—1871	2.02	96.06	—	1.92	100.00
1872—1874	1.95	95.72	0.63	1.70	100.00
1875—1877	2.66	96.28	0.16	0.90	100.00
1867—1877	2.10	96.09	0.31	1.20	100.00

Predujmovi izcrpljuju dakle malne svu upravnu imovinu. Ostalih stavaka nisu prosjekom zapala ni 4 postotka svih aktiva, pak nam se, kako su neznatne, ne treba na nje napose osvrnuti.

Upravni trošak zadruga. Kraj troška na pasivne glavnice izkazuje skrižaljka IX. priloga i godišnji upravni trošak vjeresijskih zadruga, izdatke naime njihove na osoblje, najamnine i ostale stvarne potrebštine. Odatle izcrpismo za sljedeći pregled (113) iznos mu u forintih a uz to sračunasmo zanj još omjer troška prama upravnoj imovini i prosječni upravni trošak jedne zadruge.

Skriž. / *Tab.* 113. Godine *Im Jahre*	Upravni trošak vjeresijskih zadruga — *Verwaltungs-Auslagen der Credit-Genossenschaften* u forintih *in Gulden*	u postotcih upravne imovine *in Procenten des Verwaltungs-Vermögens*	Jednu je zadrugu prosjekom zapalo upravna troška u forintih *Auf eine Credit-Genossenschaft entfielen Verwaltungs-Auslagen in Gulden*
1867	41	0.89	41
1868	42	0.27	42
1869	216	0.76	216
1870	2.293	1.61	764
1871	4.747	1.36	1.187
1872	9.515	1.37	1.189
1873	23.710	2.10	1.580
1874	27.101	1.68	1.694
1875	31.706	1.57	1.509
1876	31.801	1.11	1.514
1877	34.176	1.11	1.703

Absolutnim je svojim iznosom upravni trošak vjeresijskih zadruga mnogo manji od upravnoga troška štediona. I prosjekom ide odatle jednu zadrugu iznos niži od prosječna troška jedne štedione, izkazana u skrižaljci 65. na str. 52. Al ako uzmemo mjerilom upravnu imovinu jednih i drugih zavoda, vidjeti ćemo, da zadruge prama obsjegu svoga poslovanja više troše na svoju upravu nego li štedione. Kod potonjih ne iznosi on ni jednoga postotka upravne imovine, kod prvih pako nije joj on poslije god. 1870. nijedne godine niži od $1._{36}$ postotaka.

Odatle ne ima dakako nikakva prigovora našim zadrugam. Stanovit trošak valja namirivat, rasla il padala upravna imovina, a po zadruge bit će samo korist, ako poslove svoje povjere vještim rukam, ma jih i bolje plaćale.

Čisti dobitak i razdioba dobitka. Kraj podataka o godišnjem primitku i izdatku te stanju imovine koncem svake godine izkazuje skrižaljka IX. priloga i dobitak, što su ga vjeresijske zadruge stekle svake godine. Sam iznos dobitka izkazan je za zadruge, koje su statističkomu uredu priobćile svoje bilanse i godišnje račune o dobitku i gubitku, po tih vrielih uz neke preinake potrebite za to, da se poluči istovrstnost podataka za sve zavode. Nekoje n. pr. zadruge nisu kamata, zapadajućih vlastitu jim glavnicu, uračunale u dobitak, druge dotaciju pričuvne zaklade i razne nagrade uvrstile u redoviti trošak i t. d. Za ostale pako zadruge nije bilo druge, već sračunati dobitak po njihovih izkazih o godišnjem prihodu od aktivnih glavnica i o trošku za ukamaćivanje tudjih glavnica i za njihovu upravu. Koliko je podloga ova dotekla takvu sračunavanju, toliko su pouzdani i podatci o dobitku potonjih zadruga. Posve se po svoj prilici ne će slagati sa rezultatom, sbilja polučenim, no svakako su prikladni, da se iztraži, kako je bilo unosno poslovanje zadruga.

Po skrižaljci IX. izkazuje sljedeći pregled iznos čista dobitka, polučena za razdobja 1867—1877. i omjer dobitka prama temeljnoj glavnici i upravnoj imovini.

Čisti dobitak vjeresijskih zadruga. — *Reingewinn der Credit-Genossenschaften.*

Skriž. / Tab. 114. Godine / *Im Jahre*	Čisti dobitak / *Reingewinn*	Na svaku 100 for. temeljne glavnice namaknute uložci članova bilo je dobitka [1]) / *Auf je 100 Gulden des durch Geschäfts-Einlagen der Mitglieder gebildeten Capitals entfielen an Reingewinn* [1])	Na svaku 100 for. upravne imovine bilo je dobitka [2]) / *Auf je 100 Gulden des Verwaltungs-Vermögens entfielen an Reingewinn* [2])
	forinti — *Gulden*		
1867	368	10.00	8.65
1868	1.186	14.52	8.33
1869	2.098	10.11	7.93
1870	7.194	7.17	5.31
1871	21.079	8.51	6.43
1872	42.080	8.35	6.18
1873	71 712	8.11	6.80
1874	92.829	7.32	6.12
1875	95.671	5.96	4.76
1876	123.014	7.91	5.74
1877	123 179	8 12	5.18

Omjerivši čisti dobitak štediona ob upravnu jim imovinu vidjesmo, da su na svaku joj stotinu forinti bile poprieko samo do 2 forinte dobitka. Kod vjeresijskih pako zadruga nije dobitak, kako to pokazuje gornji pregled, spao nijedne godine izpod $4._{76}$ postotaka upravne imovine. Al zato i valja zadrugam, dobitkom svojim ukamaćivati preko dvie trećine upravne imovine, dočim dionička glavnica štediona, kojoj je namienjen dobitak, ne iznosi prosjekom ni 7 postotaka njihove upravne imovine, te je omjer dobitka prama glavnici, kojoj se odatle namiruje ciena, mnogo nepovoljniji kod zadruga nego li kod štediona. Kod potonjih bijaše po skrižaljci 76. na str. 56. i godine 1876., koja se medju svimi godinami svršila najnepovoljnijim rezultatom, preko 12 forinti dobitka na svaku stotinu forinti uplaćene dioničke glavnice. Inače iznosio bi joj on preko 20, pače i preko 30 postotaka. Kod vjeresijskih pako zadruga nije dobitak poslje god. 1869., prem je postojano rasao te se dovio vrlo znatnu iznosu, dosizao ni 9 postotaka glavnice, stvorene što uplaćivanjem uložaka, što pripisivanjem dobitka. Jedne joj je godine pače spao i izpod 6 postotaka.

Al i kraj te razlike morati će se i sa stanovišta zadrugara priznati, da jim je uz ograničen djelokrug zadruga i tiesno jim područje, novac uložen u poslovne udiele nosio ljepu i obilnu korist.

O tom uvjeriti će nas podatci o razdiobi dobitka i o dividendah zapadajućih svake godine zadrugare.

Koliko su ove iznosile svake godine absolutnim iznosom a koliko u postotcih od glavnice, koja jih je stekla i kojoj su došle u prilog, pokazuje sljedeća skrižaljka 115.

Razdioba čista dobitka vjeresijskih zadruga g. 1867—1877.
Verwendung des Reingewinnes der Credit-Genossenschaften in den Jahren 1867—1877.

Skriž. / Tab. 115. Godine / *Im Jahre*	Od čista dobitka zapalo je / *Vom Reingewinne wurden verwendet*: članove / *als Dividende an d. Mitglieder*: u forintih / *in Gulden*	u % cieloga dobitka / *in % des Reingewinnes*	ostale svrhe / *zu sonstigen Zwecken*: u forintih / *in Gulden*	u % cieloga dobitka / *in % des Reingewinnes*	Dividenda iznosila je postotaka od glavnice namaknute poslovnimi uložci i pripisanim dobitkom [1]) / *Die Dividende betrug in Procent. des durch Geschäftseinlagen und zugeschriebenen Gewinn gebildeten Capitals* [1])
1867	368	100.00	—	—	10.0
1868	800	67.29	386	32.71	10.0
1969	2.000	95.30	98	4.70	10.0
1870	6.480	90.08	714	9.92	6.4
1871	20.020	94.98	1.059	5.02	8.1
1872	40.430	96.88	1.650	3.92	8.0
1873	69.410	96.79	2.302	3.21	7.9
1874	89.616	96.51	3.213	3.16	7.0
1875	91.432	95.57	4.239	4.13	5.7
1876	119.100	96.80	3 941	3.20	7.7
1877	114.940	93.31	8 239	6.69	7.8

Po posljednjem stupcu ove skrižaljke, po omjeru naime dividendâ prama glavnici, koju su zapale, ne ima dvojbe, da je novac, uložen u poslovne udiele zadruga, nosio zadrugarom korist znatno veću od koristi, što ju je klientela štediona crpila od svojih štednih uložaka. Štedni uložci ukamaćivahu se prosjekom sa preko 6 postotaka, kamatnom dakle mjerom dosta visokom, pače s razloga, drugdje navedenih i previsokom. Poslovnim pako udielom, koji se stvarahu malne istim načinom, kojim i glavnice ulagača štedionskih, nije za posljednjih 7 godina osim godine 1875., kad su poslovni udieli dosegli najviši iznos a dobitak zaostao za njihovim prirastom, iznosila dividenda manje od 7 postotaka.

U skrižaljci 115. izkazuje se u ostalom samo prosječni postotak dividende za sve zadruge. Ako jih pro-

[1]) Sravnjivanju sa dobitkom ne mogahu služit iznosi, što jih skriž. 101. na str. 79 izkazuje kao: „kredit članovâ", jer je u njih sadržan i onaj dio dobitka svake godine, koji nije porazdieljen, već pripisan poslovnim uložkom. Od onih iznosa valjalo je s toga odbiti nerazdieljen iznos dobitka dotične godine. Po tom odbitku iznosila je glavnica, namaknuta poslovnimi uložci i dobitkom prošlih godina, koji je pripisan uložkom, koncem godine: 1867. 3.685, 1868. 7.984, 1869. 20.141. 1870. 100.303, 1871. 247.675, 1872. 503.733, 1873. 881.350. 1874. 1.267.896, 1875. 1,604.002, 1876. 1.548.782. 1877. 1.462.800 for., te je ob ove iznose omjeren dobitak svake godine i sračunani relativni brojevi trećega stupca gornje skriž. 114. — *Zur Vergleichung mit dem Reingewinne konnten jene Beträge, welche in der Tab. 101. auf Seite 79 als „Gesammt-Guthaben der Mitglieder" nachgewiesen sind, nicht benützt werden, da in denselben auch jener Theil des jährlich erzielten Reingewinnes, welcher nicht vertheilt, sondern den Geschäfts-Einlagen zugeschrieben wurde, enthalten ist. Von jenen Beträgen musste daher der nicht vertheilte Reingewinn in Abzug gebracht werden. Das auf diese Weise ermittelte und theils durch Geschäfts-Einlagen, theils durch zugeschriebene Reingewinne der vorhergehenden Jahre gebildete Capital betrug zu Ende des Jahres* 1867 3.685, 1868 7.984, 1869 20.141, 1870 100.303, 1871 247.675, 1872 *503.733*, 1873 *881.350*, 1874 *1.267.896*, 1875 *1,604.002*, 1876 *1,548.782*, 1877 *1,462.800 Gulden, und wurden diese Beträge der Berechnung der in obiger Tabelle 114 enthaltenen relativen Zahlen zu Grunde gelegt.*

[2]) Od iznosâ ciele upravne imovine, što jih izkazuje skriž. 107. na str. 83. odbijen je čisti dobitak svake godine, u njih takodjer sadržan, a ob ostatak omjeren dobitak i sračunani relativni brojevi četvrtoga stupca gornje skrižaljke 114. — *Von den in der Tabelle 107 auf Seite 83 als „sämmtliches Verwaltungs-Vermögen" nachgewiesenen Beträgen wurde der in denselben enthaltene Reingewinn in Abzug gebracht, und auf Grundlage der nach diesen Abzügen erübrigenden Beträgen das Verhältniss des Reingewinnes zum Verwaltungs-Vermögen ermittelt.*

[1]) O glavnici ovoj gled. opazku [1]) k skriž. 114. — *Betreffs dieses Capitales vergl. die Anmerkung* [1]) *zur Tabelle 114.*

motrimo pojedince, vidjeti ćemo, da je ona kod većega diela zadruga i viša od prosjeka pače da ga znatno presiže, primičući se ogromnim dividendam štediona.

Da ne zapremimo previše prostora, izkazujemo sljedećom skrižaljkom 116. samo rezultate posljednje poslovne godine, što ju obsiže naša statistika, godine naime 1877. Prijašnjih godina bijahu oni još i povoljniji po zadrugare.

Skriž. Tab. 116.

Sjedište zadruge *Sitz der Genossenschaft*	Čisti dobitak godine 1877. *Reingewinn im Jahre 1877*	Od čistoga dobitka zapalo je — *Vom Reingewinne wurden verwendet*: dividendu *zu Dividenden an die Mitglieder*	pričuvn *für den Reservefond*	ostale svrhe *zu sonstigen Zwecken*	Na svakih 100 forinti glavn. uplaćene po članovih, zapalo je dobitka *Auf je 100 Gulden des von den Mitgliedern eingezahlten Capitals entfiel eine Dividende von*
	forinti — *Gulden*				
Bjelovar	132	122	—	10	9.4
Brdovac	166	72	94	—	6.0
Čerević	1.022	1.022	—	—	12.2
Ilok	4.062	4.062	—	—	13.3
Indjija	5.630	5.330	—	300	12.4
Jastrebarsko	4.826	4.826	—	—	11.5
Karlovac	152	152	—	—	1.8[1])
Koprivnica	9.677	9.677	—	—	7.5
Križevci	7.409	7.409	—	—	6.1
Mitrovica	4.426	2.878	1.106	442	7.6
Osjek	12 999	11.248	—	1.751	6.0
Ruma	12.321	12.171	—	150	11.7
Varaždin	23.985	23.747	159	79	6.0
Zemun	17.430	16.625	805	—	10.0
Karlovac činovn. družtvo	337	310	27	—	6.0
Osjek „ „	706	625	—	81	6.0
Petrinja „ „	679	548	31	100	9.0
Sisak „ „	670	600	45	25	7.0
Virovitica „ „	2.830	1.469	166	1.195	9.0
Zagreb „ „	13 720	12.017	843	830	10.0
U cielom — *Im Ganzen*	123 179	114 940	3.276	4.963	7.8

Od 20 zadruga, što jih obsiže ovaj pregled, sedam jih je g. 1877. podielilo članovom dividendu od 10 i više postotaka, kod tri zavoda iznosi ona 9 do 11 postotaka, kod ostalih pako mienja se ona medju 6 i 9 postotaka.

Visoka je dakle kamatna mjera za predujmove nosila plodove svoje zadrugarom, no jedva promicala svrhu, kojoj bi zadruge imale služiti.

Iz skrižaljke 116. iztaknuti nam je još nerazmjerno malen dio dobitka, kojim su zadruge nadielile svoju pričuvnu zakladu. Od cieloga dobitka iznosi on samo nešto preko dva postotka, a ako izuzmemo zadruge, koje si ne stvaraju pričuvne zaklade, nešto preko tri postotka dobitka ostalih zadruga.

Sav promet vjeresijskih zadruga. Osim podataka na koje smo se dosele osvrnuli, iz skrižaljke se IX. prilogâ još doznaje sav promet vjeresijskih zadruga. Pustimo li s vida gotovinu početkom godine, uvrštenu medju izdatak, naći će se brojevi sljedeće skrižaljke 117. izkazujuće, koliko su zadruge svake godine izdale i primile i koliko u cielom prometnule novaca. (Gl. skriž. 117.)

Sav promet vjeresijskih zadruga. — *Gesammt-Verkehr der Credit-Genossenschaften.*

Skriž. Tab. 117.

Godine *Im Jahre*	Primitak *Einnahmen*	Izdatak *Ausgaben*	Sav promet *Gesammt-Verkehr*	Godišnji prirast cieloga prometa u postotcih *Jährliche Zunahme des Gesammt-Verkehrs in Procenten*
	u forintih — *in Gulden*			
1867	8.052	7.932	15.984	—
1868	21.259	21.362	42.621	166.70
1869	36.769	33.095	69.864	63.
1870	250.980	251.945	502.925	620.00
1871	765.114	763 758	1,528.872	204.00
1872	1.562.607	1.557.950	3.120 557	104.12
1873	2.863.209	2.855.604	5.718 813	83.26
1874	3.159.253	3.133.970	6.293.223	10.05
1875	3,785.455	3.778.156	7.563.611	10.19
1876	4.474.160	4,469.992	8.914.152	18.13
1877	5.058.683	5.033.255	10.091 938	12.83
Ukupno *Zusammen*	21.985.541	21.907.019	43.892 560	.

. . . . .

Tko drži, da je kreditnim zadrugam vršiti posebnu ekonomsku, socijalnu i moralnu zadaću, koja jih luči od ostalih vjeresijskih zavoda, tko u njih traži organizaciju, koja će „zadrugare, oplemenjujući jih spašavati od materijalne nevolje", toga će slabo zadovoljiti razvoj našega zadrugarstva. Utemeljitelji su se hrvatskih vjeresijskih zadruga, mjesto da se ugledaju u uzor zadruga u Njemačkoj, gdje jih je živo osjećana potreba privela životu i gdje se one mogu punim pravom ponositi svojimi uspjesi, poveli za primjerom zadruga ugarskih, te su u nas zadruge do malo iznimaka podhvati, kojim je glavnom zadaćom, sticati članovom što veći dobitak. Da jim je poslovanje unosno, dokazala je naša statistika, a da uz to i nekoje od njih i to one, koje se zadovoljuju nižimi kamati za predujmove, mogu i koristiti narodu, rado vjerujemo. No kolike li razlike medju koristi, koje one nose narodu i koristi, koja bi po obrtnike i ratare naše, kojim u gospodarstvu sve to više nestaje kapitala poticala odatle, da se je prije kojih desetak godina i u nas našlo ljudi, koji bi poput Schulze-Delitscha i Raiffeisena i sborom i tvorom uzeli raditi oko toga, da se u gradovih i manjih mjestih osnuju predujmione poput predujmiona njemačkih, a da se medju seljačtvom uzmu stvarati zajmovnice poput zajmovnica Raiffeisenovih!

Što se je medjutim zanemarilo prije, još se i sada može nadomjestiti. Samo se tomu hoće eneržije i uztrajnosti. Nastojanje ne smie da smalakše s jednoga neuspjeha. Ni obrtnik ni seljak naš ne će s mjesta shvatiti i prigrlit savjet, koga nisu sami tražili i koji jim se nezvan nudja. Al će napokon ipak ovdje il ondje pokušaj poći za rukom. A čim se jednom prokrči put, čim se na jednom mjestu poluči uspjeh, ovaj će obodravati i druge, te će se jamačno i u nas uz pomoć i poticanje vlade i njezinih organa moći privesti životu organizacija toli koristna drugdje a u nas jamačno još i više potrebita. Ni u Rusiji ne bijaše, da navedemo samo jedan primjer, lahak posao rodoljubom, koji su prionuli, da instituciju njemačkih predujmova presade u svoju domovinu, priudesivši ju dakako potrebam ruskoga naroda. Ni ondje jim ovaj nije s početka vjerovao. Vlastelin Luginin, [1]) koji se

[1]) Za tri mjeseca — *Für drei Monate.*

[1]) Gl. Schwanebach: „Die Vorschuss-Vereine in Russland."

je prvi prihvatio posla. dugo se je mučio, nagovarajući i potičući svoje seljake, dok je napokon u njihovu kolu našao dvadesetoricu, da zajedno s njim podpišu osnovu pravilâ prve ruske predujmione. Prije nego li što se je ova mogla ustrojiti, umre Luginin. No djelo po njem započeto nastavi njegov brat. Pozajmivši predujmioni na 10 godina 1000 rubalja uz solidarno jamstvo njezinih članova privede ju g. 1866. u život. Uspjevajući udje ona naskoro u volju narodu, te si sticaše sve to više prijatelja i članova. O pokušaju se ovom medjutim malo šta pročulo u Rusiji, te je i opet prošlo neko vrieme, dok se prvoj predujmioni našlo nasljednicâ. Tek godine 1870. zahvati pokret šire krugove. Te godine izdaše gg. Jakovljev i Kulimpanov dvie knjige, u kojih se je razlagala organizacija njemačkih predujmiona i korist, koja bi od takvih zadruga mogla poticati ponajpače po rusko seljačtvo i zaklinjala zemstva neka prionu uz organizovanje pučkoga kredita. Iste godine izjavi se za stvaranje predujmiona i moskovski kongres ruskih ratara, te se njegovim poticanjem sastavi odbor zadaćom, da nastoji oko utemeljivanja predujmiona i promiče njihov napredak. Odbor ovaj lati se svojski posla. Najprije izdade knjižicu, upućujuću narod, kako valja utemeljivati predujmione i kako jim udešivati ustroj. Za tiem je gledao, da predujmionam, jer si nisu same lako mogle naći zajmova, namiče potrebite jim glavnice, sdruživao jih i nadzirao njihov razvoj. Vlada rado je podupirala djelatnost toga odbora, te se on može i podičiti ljepim uspjehom. Već g. 1873. poslovaše u Rusiji preko 300 predujmiona a rad jim se obćenito hvali.

U nas je od najpreče potrebe organizacija kredita za ratare. Kako da se ova osnuje o načelu zadruživanja i pokrene stvaranje ratarskih zadruga, o tom valjalo bi, da se izjavi zemaljsko kulturno vieće, komu je i onako nastojati oko unapredjivanja gospodarskoga kredita, te da autoritetom svojim udari valjan smjer pokretu. Osvrnuvši se na ustrojstvo zajmovnica Raiffeisenova sustava u Njemačkoj, na predujmione austrijske i ruske, na nastojanje, da se u Ugarskoj osnuje zemaljski savez za ratarsku vjeresiju a ponapose i na vrlo poučne rezultate zanimivih studija profesora Dra. Marcheta o ratarskom kreditu.[1] valjalo bi vieću izreći sud o tom, koja bi organizacija najbolje odgovarala odnošajem našega ratarstva i predložiti, kako da se ona privede životu.

Ovako udario bi se po našem mnienju temelj, da se na njem dalje gradi. Iza toga valjalo bi prije svega upoznati narod sa potrebom i koristi kreditnih zadruga, te one, koji su po položaju svom i po povjerenju, što ga uživaju u narodu, zvani, nastojati oko stvaranja tih zadruga, uputiti, kako da se late posla, kako da se zadruge utemeljuju i organizuju. Tomu mogla bi svoju doprinjeti i javna glasila. No kako se članci novinski brzo pročitaju i brzo zaborave, trebala bi svakako i posebna knjiga, da razloži koliko si mogu ratari sdruženi u kreditne zadruge, koristiti, koja je svrha zadrugam i kako da oko nje

---

[1]) Što se je u Ugarskoj do god. 1878. uradilo oko organizacije ratarskoga kredita, opisuje Dr. M a r c h e t u svom djelu: „Der Kredit des Landwirthes“ sljedećimi riečmi: „Da se doskoči nevolji malih posjednika, sastavljen bje odbor od vlastele, članova sabora, te drugih otmenih lica, da obavi predradnje za organizaciju ratarskoga kredita. Odboru predložena bje osnova, ova po njem zrielo izpitana i napokon predana nekolicini vanjskih strukovnjaka, da o njoj izjave svoje mnienje. Strukovnjaci ti bijahu: Courcelle-Seneuil (u Parizu), Capaun-Karlowa (u Neuwiedu), prof. Held (u Bonnu), prof. Marchet (u Beču), vladin savjetnik Nöll (u Koblenzu), Raiffeisen (u Neuwiedu), Léon Say (u Parizu), Schäffle (u Canstattu), Schulze-Delitzsch (u Berlinu) i prof. Adolfo Wagner (u Berlinu). Na temelju njihovih izjava bje osnova konačno ustanovljena, te će se već naskoro privesti životu. Po njoj valja stvoriti u Budimpešti c e n t r a l n o d r u ž t v o. Ovo pokrenuti će osnivanje što većega broja mjestnih zadruga, kojimi će se služiti kao svojim podružnicami. Glavnicu svoju namicati će si centralno družtvo kraj poslovnih udiela mjestnih zadruga izdavanjem založnica. Mjestnim je zadrugam zadaćom, pomagati centralnomu družtvu kod podieljivanja zajmova na nekretnine tiem, što će, poznavajući mjestne odnošaje, predlagati družtvu, koji da se zajmovi podiele il odbiju. Mjestne zadruge jamče za zajmove, što su jih one preporučile, a centralno jih družtvo dozvolilo. Pošto su medjutim u Ugarskoj uvidjali, da se ne radi samo o tom, stvarati zavode za imobilarni kredit, a uz to zadovoljivati jedino onoj potrebi kredita, kojoj dotiču poslovni udieli i pričuvne zaklade mjestnih zadruga, već da treba i kapital, kojim će se namirivati potreba agrikolnoga kredita, bio je onaj odbor prisiljen nastojati, da si namakne i drugih glavnica. Za to udario je putem, što mu ga svjetovahu ugarski odnošaji i ondješnji običaji, odlučio naime, stvoriti tu glavnicu fundacijami (utemeljiteljnimi prinesci), podpisanimi što po pojedincih, što po jurističkih osobah. Fundacije ove diele se u ciele i dielomične. Prve iznose po 5.000, potonje po 500 forinti. Utemeljiteljni prinesci mogu se uplatiti bud na jedanput, bud u 10 postotnih obrocih. U potonjem slučaju valja prvi obrok uplatiti u gotovu, a ostatak osjegurati bud uknjižbom, bud vriednostnimi papiri. Dalnja se 10 postotna uplata može tražiti samo, ako se gubitcî smanji temeljna glavnica. Oni utemeljitelji, koji će podpisati ciele fundacije, izplatit jim samo jedan dio, a ostatka ne osjegurati, platit će prve poslovne godine jedan 20 postotni obrok, ostatak pako podpisana po njih utemeljiteljna prinosa za četiri godine u jednakih obrocih Članove utemeljitelje ide pravo na 5 postotno ukamaćivanje njihove glavnice, al jih ne ide nikakvo pravo na dividende il druge kakve užitke, oni pače nisu vlastni tražiti za se personalnu vjeresiju. — Kraj glavnica namaknutih fundacijami, razpolaže ugarsko zemaljsko družtvo za zemljištnu vjeresiju još i iznosom od 500.000 forinti, što ga je njemu zemlja bez kamatà pozajmila na 5 godina, i iznosom od 10.000 forinti, što ga je Njeg. Veličanstvo kralj darovao centralnomu odboru.“

Iztražujući u djelu, iz kojega smo uzeli ovaj opis, i u djelu: „Zur Organisation des landwirthschaftlichen Credites in Oesterreich“, koja bi organizacija bila najshodnija po ratarske zadruge, došao je Dr. Marchet do sljedećih rezultata: Mjestnih zadruga valja stvarati što veći broj, i to za malena područja, tako da će si zadrugari medjusobno poznavati svoje odnošaje. Uz tiesno područje bit će i uprava zadruga laglja i jednostavnija, te će i od neograničena solidarna jamstva, koje svakako valja da bude podlogom kreditu zadrugà, poticati manje pogibelji po zadrugare. I ratarske zadruge neka si namiču vlastitu glavnicu. Tuj daje Marchet najveću važnost izdašno dotiranoj pričuvnoj zakladi. Uz nju neka si članovi, pošto to zakon traži, stvaraju i poslovne udiele. No iznos valja da jim bude malen, broj stegnut, a uz to da treba pravili već unapried preprieč iti razdieljivanje visokih dividenda, jer da su ove najvećom zapriekom koristnu djelovanju zadruga. Od čista dobitka neka se ponajprije izluče najviše 4 % kamate na udiele, od ostatka neka se dvie trećine ulažu u pričuvnu zakladu, a tek jedna trećina kao dividenda razdieljuje medju članove. Glavnice, koje će kraj pričuvne zaklade, u koju se ulažu i pristupnine članova, i kraj poslovnih zadruga, trebati zadrugam, neka si ove namiču, primajući štedne uložke i uzimajući zajmove. Odatle podieljivati će se predujmovi i to samo zadrugarom, jer da jedino to odgovara duhu i historičkomu razvoju zadrugarstva, jer da bi inače zadruge bile nepravedne proti svojim članovom. Predujmove daje ravnateljstvo na vrieme do 5 godina. Duljim predujmovom treba privola nadzornoga odbora. Zadruge pridržati će si istina pravo tromjesečne odpovjedi, al će se njom poslužiti samo u vanrednih okolnostih. Ravnateljstvo odlučuje, da li treba predujam osjegurati uknjižbom. Članovi ravnateljstva i nadzornoga odbora vrše službu svoju bezplatno. U glavnoj skupštini ima svaki zadrugar po jedan glas. Da zadruge mogu dobivati potrebite jim zajmove, zajamčit će se vjerovnikom i obćine i to za one dugove, koji se ne će namiriti, pošto zadruge i zadrugari zadovolje svim svojim dužnostim. Zato bit će obćine vlastne, nadzirati poslovanje zadruga, zato će jim, ako se zadruga razvrgne, pripasti njezina pričuvna zaklada. Zadruge sdružiti će se napokon u savez i stvoriti solidarnim svojim jamstvom centralnu zadrugu.

Tko se želi potanje upoznati sa nazori i predlozi Dra. Marcheta, toga upućujemo na napomenuta mu djela. U knjizi „Zur Organisation des landwirthschaftlichen Credites in Oesterreich“ otisnuta su i uzor-pravila za mjestne i centralne zadruge.

nastoje, da u kratko naerta privatnopravni položaj zadruga, prava i dužnosti zadrugara, da priobći pouku o načinu, kojim da se uredi knjigovodstvo, a napokon da se u nju uvrste i uzor-pravila, po kojih da se zadruge same uredjuju.

Kad se izpune ovi preduvjeti, biti će ne samo organom uprave već i svakomu, komu je stalo do narodnjega napredka, nastojati, da se stvara što više ratarskih zadruga. U to morali bi ponapose uložiti sve svoje sile zastupnici, koje je narod odlikovao svojim povjerenjem, svećenstvo, koje medju njim živi, učiteljstvo, občinsko činovničtvo i t. d. A gdje jim djelo podje za rukom, valja da mu zajamče uspjeh tiem, da bud zadrugam stupe na čelo, bud da si sačuvaju odlučnu rieč u njihovoj upravi. Posao, što će jim ga ova zadavati, ne će biti znatan te ga se nijedan rodoljub ne bi smio žacati.

Prihvati li se organizacija zadrugarstva, što ju predlaže Dr. Marchet, nastati će čim se pokrene stvaranje mjestnih zadruga, potreba, da jim se uredi savez, te da se po njih samih uz solidarno jim jamstvo stvori centralna zadruga, koja će jim namicati potrebite glavnice, omogućivati koristonosno ulaganje razpoloživa novca, pak u obće medju njimi uredjivati ponudu i tražnju kapitala. U tom moći će se dakako polučiti uspjeh jedino uz posredovanje i poticanje vlade i njezinih organa. Ako li se pako zavrgnu predlozi Marchetovi, morati će se zadrugam namaknuti drugo vrielo, odakle će crpiti glavnice potrebite jim za njihovo poslovanje, gdje će naći zajmove pod jeftinu cienu i odplative u duljih rokovih.

U ratarske zadruge mogli bi se, da se bez potrebe ne ciepaju sile, primati i ladanjski obrtnici, koji bar većinom posjeduju nešto zemljišta. Obrtnikom pako u gradovih i trgovištih trebaju, kako već češće iztaknusmo, posebne zadruge, koje se od ratarskih razlikuju i ustrojstvom i poslovanjem svojim. Uz uzor, što ga imamo u Schulze-Delitzschevih predujmionah, ne bi jim težko bilo odabrati najshodniju organizaciju, a da jih se stvori što veći broj, neka kraj drugih faktora nastoje i organi obrtnika, njihove komore i družtva. U kolo ovih obrtničkih zadruga mogle bi stupiti i one vjeresijske zadruge, koje već u nas postoje, ako se sklonu, priudesiti svoja pravila njihovu ustrojstvu, te bi jih tuj, kako su si sabrale već ljepe glavnice i znatno razgranile svoje poslovanje, išlo vrlo važno mjesto. I uz dosadanje ustrojstvo mogu one u ostalom koristonosno djelovati te nastojati oko zadaće, koju su si same nametnule svojimi pravili, pod uvjet dakako da se, zadovoljujuć se manjim dobitkom, odvaže sniziti kamatnu mjeru za svoje predujmove.

Savez ratarskih zadruga, dao bi se po našem mnienju udesiti tako, da mu bude slobodno primati kao članove i obrtničke zadruge a tiem polučiti se složan i dogovoran rad svih tih zavoda. Kako napokon ima mnogo zajedničkih interesa medju zadrugami i štedionami, koje su potonje većinom već po svojih pravilih vlastne glavnicami svojimi pomagati zavodom, osnovanim o načelu uzajamnosti, te bi velikimi svojimi glavnicami mnogo mogle doprinositi razvoju zadrugarstva, bio bi svakako u prilog jednim i drugim zavodom organ posredujući medju njihovimi savezi.

Rezultati statistike naših vjeresijskih zadruga sklonuše nas, da koju reknemo o tom, kako bi u nas valjalo pokrenuti utemeljivanje zadruga ratarskih i obrtničkih i kako jim udesiti organizaciju, pa da tiem opet potaknemo pitanje, o kom se u nas već češće no žalibože bez uspjeha povela rieč. A svatko će, ma se i ne slagao s našimi nazori, priznati, da su vjeresijske zadruge osobito prikladne zadovoljivati potrebi kredita ratarâ i obrtnikâ, da jih osnovane o načelu uzajemnosti i vlastite pomoći ide velika važnost s ekonomskoga, socijalnoga i moralnoga stanovišta, pa da će si po narod steći velike zasluge oni, kojim podje za rukom, stvoriti nam valjanu organizaciju zadrugarstva. Svatko složit će se s nami i u tom, da tuj ne valja oklievati već se s mjesta prihvatiti posla. Čim se zadrugarstvo prije dogradi, tiem će prije nositi plodove, tiem mu se prije osjećati blagotvorne posljedice po gospodarstvo i ćudorednost naroda.

III. Poglavje.

Svi vjeresijski zavodi.

Nakon što smo, služeći se podatci naše statistike, napose promotrili sva tri ogranka vjeresijskih zavoda, dovršiti nam je uvod osvrtom na skup svih tih zavoda i glavne neke rezultate, koji se o njih razabiru iz tabelarnoga diela. I u skrižaljci X. priloga sabrani su u jedan pregled najvažniji podatci za sve vjeresijske zavode.

Broj vjeresijskih zavoda. Uzmemo li najprije na oko broj vjeresijskih zavoda, vidjeti ćemo, da jih je koncem godine 1877. bilo u cielom 60 u području gradj. Hrvatske i Slavonije i hrv.-slav. Krajine i to 7 bankovnih zavoda, 33 štedione i 20 vjeres. zadruga. Kako se sav ovaj broj razdieljuje na pojedine županije i okružja i kako je svaki od ovih krajeva bio prama broju žiteljstva i površini svojoj oskrbljen vjeresijskimi zavodi, pokazuje sljedeća skrižaljka 117.

I tuj nam u ostalom valja čitaoca upozorit na okolnost, koju smo iztaknuli, govoreći o štedionah, da je naime znatan dio i ovih i ostalih vjeresijskih zavoda smješten u većih naših gradovih. U samom Zagrebu bilo jih je koncem g. 1877. šest (3 štedione, 2 banke i 1 vjer. zadruga), u Osjeku pače 7 (3 štedione, 2 banke i 2 vjer. zadruge), u Varaždinu tri (2 štedione i 1 zadruga), u Zemunu napokon dva (1 štediona i 1 vjeresijska zadruga), u samih dakle gradovih, u kojih ima preko 10.000 žitelja, 18 vjeresijskih zavoda. I od ostala 42 zavoda bijaše malne polovici sjedište u gradovih. Bankovni se dakako zavodi već po naravi svoga posla mogu smještat samo ondje, gdje je središte obrtu i trgovini. Al od štediona i vjeresijskih zadruga ima prava korist tek kad su raztresene po svoj zemlji, kad su već po sjedištu svom lako pristupne narodu.

Broj vjeresijskih zavoda koncem god. 1877. — *Zahl der Credit-Institute zu Ende 1877.*

Skriž. / *Tab.* 117.	Broj — *Zahl der* bankovnih zavoda *Bank-Institute*	štediona *Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *Credit-Genossenschaften*	svih vjeresijskih zavoda *sämmtlichen Credit-Institute*	Vjeresijskih zavoda ima — *Es kommen Credit-Institute* na — *auf* 1.000 □kilomet. *(a)*	na — *auf* 10.000 žitelja *Bewohner* *(b)*	Geometrijski prosjek *Geometrisches Mittel* $(\sqrt{a\ b})$
I. Gradj. Hrvatska i Slavonija: *Civil-Kroatien und Slavonien:*							
Županije — *Comit.* riečka — *Fiume*	—	3	—	3	1.88	0.36	0.824
zagrebačka — *Agram*	3	6	6	15	3.49	0.57	1.410
varaždinska — *Warasdin*	—	2	1	3	1.64	0.18	0.543
križevačka — *Kreutz*	—	2	2	4	2.28	0.45	1.010
bjelovarska — *Belovar*	—	1	1	2	0.52	0.14	0.271
požežka — *Požega*	—	2	—	2	0.80	0.26	0.456
virovitička — *Virovitica*	2	7	3	12	2.49	0.65	1.272
sriemska — *Syrmien*	1	2	4	7	2.90	0.58	1.297
Hrvatska i Slav. — *Kroat. u. Slav.*	6	25	17	48	2.07	0.42	0.932
II. Hrv.-slav. Krajina: *Kroat.-slav. Grenze:*							
Okružj. — *Dist.* ličko-otočko — *Lika-Otočac*	—	—	—	—	—	—	—
ogulinsko-slunjsko — *Ogulin-Sluin*	—	1	—	1	0.24	0.07	0.013
bansko — *Banal-District*	—	1	1	2	0.72	0.16	0.354
gradiško — *Gradiska*	—	1	—	1	0.52	0.16	0.288
brodsko — *Brod*	1	2	—	3	1.35	0.36	0.697
petrovaradinsko — *Peterwardein*	—	3	2	5	1.51	0.48	0.851
Krajina — *Grenze*	1	8	3	12	0.60	0.17	0.320
III. U cielom — *Im Ganzen*	**7**	**33**	**20**	**60**	**1.38**	**0.32**	**0.665**

Inače služiti će se njimi malen dio žiteljstva, a oni koji jih najviše trebaju, ne će ni znati da postoje. U tom nas podatci o broju i sjedištu naših štediona i zadruga nikako ne mogu zadovoljiti, te bi već s toga razloga valjalo nastojati oko osnivanja občinskih štediona i kreditnih zadruga (što ratarskih što obrtničkih).

Da bude moguće sravnjivanje broja naših vjeresijskih zavoda sa brojem vjeresijskih zavoda u kraljevini Ugarskoj i kraljevinah i zemljah, zastupanih u carevinskom vieću, dodajemo tuj sljedeći pregled, izkazujući ujedno i omjer toga broja prama broju žiteljstva. (Gl. skriž. 118.)

Upravna imovina vjeresijskih zavoda. Kako su se množile glavnice, kojimi su upravljali vjeresijski zavodi i što su jih bud sakupili kao dioničku glavnicu, poslovne udiele i pričuvnu zakladu, bud uzeli na vjeresiju, razabrati će se iz sljedeće skriž. 119. U njoj izkazuje se za razdobje 1868—1877. stanje upravne imovine koncem svake godine i godišnji joj prirast u postotcih: (Gl. skriž. 119.)

U cielom rastijaše dakle upravna imovina svakom godinom i to vrlo znatnimi iznosi, te se poslovanje vjeresijskih zavoda sve to više razgranjivaše. Koncem godine 1877. dosegnu jim upravna imovina 24,195.958 forinti, iznos, koji već sam po sebi pokazuje, kolika je važnost tih zavoda u ekonomskom našem životu.

Relativno malen prirast godine 1876. valja pripisati okolnosti, što je kako smo već napomenuli na drugom mjestu, upravo te godine znatno spala upravna imovina bankovnih zavoda.

Medju pojedinimi dielovi upravne imovine ide prvo mjesto glavnice, povjerene vjeresijskim zavodom u obliku štednih uložaka. Osvrnuvši se već u prva dva poglavja na obsjeg toga posla kod pojedinih ogranaka vjeresijskih zavoda, predočiti nam je ovdje samo za skup svih zavoda promet štednimi uložci za posljednjega decenija i stanje jim koncem svake godine. Tomu neka služi sljedeća skrižaljka. (Gl. skriž. 120.)

Prvih šest godina iznos se uplaćenih uložaka i uglavničenih kamata diže vrlo visokimi postotci, jer je, kako se za toga razdobja utemeljivahu postupice vjeresijski zavodi, i svakom godinom bilo to više prilike ulaganju štednih uložaka, jer su nadalje prije g. 1873. bili u nas

Upravna imovina vjeresijskih zavoda god. 1868—1877.
Verwaltungs-Vermögen der Credit-Institute in den Jahren 1868—1877.

Skriž. / *Tab.* 119. Koncem godine — *Zu Ende des Jahres*	Upravna imovina — *Verwaltungs-Vermögen*: bankovnih zavoda — *der Bank-Institute*	štediona — *der Sparcassen*	vjeresijskih zadruga — *der Credit-Genossenschaften*	Ukupno — *Zusammen*	Godišnji prirast u postotcih — *Jährliche Zunahme in Procenten*
	u forintih — *in Gulden*				
1868	—	1,719.547	15.433	1,734.980	—
1869	1,008.228	2,796.960	28.543	3,833.731	120.96
1870	1,640.457	3,940.574	142.035	5,723.066	49.28
1871	2,645.810	5,318.067	349.057	8,312.934	45.26
1872	4,026.224	7,562.630	691.775	12,280.629	47.73
1873	4,203.203	10,089.715	1,126.642	15,419.560	25.56
1874	4,552.830	12,071.559	1,610.660	18,235.049	18.26
1875	5,381.388	13,905.751	2,103.444	21,390.583	17.30
1876	4,717.361	15'169.603	2,264.243	22,151.207	3.55
1877	5,299.917	16,525.087	2,370.954	24.195.958	9.23

Štedni uložci svih vjeresijskih zavoda.
Spar-Einlagen der sämmtlichen Credit-Institute.

Skriž. / *Tab.* 120. Godine — *Im Jahre*	*Im Laufe des Jahres* Tečajem godine: uplaćeno uložaka i uglavničeno kamata — *zugewachsen an Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*	povraćeno uložaka — *rückgezahlte Einlagen*	Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	Godišnji prirast kredita ulagača u postotcih — *Jährliche Zunahme des Guthabens der Einleger in Procenten*	Od prirasta novimi uložci i uglavničenimi kamati povraćeno postot. — *Procente der Rückzahlungen vom Zuwachse an Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*
	u forintih — *in Gulden*				
1868	1,030.539	490.415	1,612.500	—	47.60
1869	2,586.395	1,347.233	2,851.662	76.87	52.09
1870	3,386.264	2,202.898	4,035.028	41 50	65.06
1871	5.348.352	3,810.556	5.542 824	37.36	71.87
1872	8,493.782	6,058.128	7,978.478	43.94	71.32
1873	9.979.454	9,083.999	8.873.933	11.22	91.03
1874	9.027.784	6,707.110	11,194.607	26.26	74.29
1875	10.427.820	8,102.932	13,519.495	20.76	77.70
1876	9,983.411	8,507.466	14,995.113	10.92	85.22
1877	10,688 012	9,377.416	16,303.935	8.72	87.74

Skriž. / *Tab.* 118. Zemlje — *Länder*	Koncem godine — *Mit Jahresschluss*	Broj — *Anzahl*: bankovnih zavoda — *der Bank-Institute*	štediona — *der Sparcassen*	vjeresijskih zadruga — *der Credit-Genossenschaften*	Ukupno — *Zusammen*	Na jedan vjeresijski zavod ima žitelja — *Es entfällt ein Credit-Institut auf Einwohner*
Gornja Austrija — *Ober-Oesterreich*	1876	2	29	9	40	18.289
Dolnja Austrija — *Unter-Oesterreich*	"	21	58	106	185	10.563
Štajerska — *Steiermark*	"	3	46	24	73	15.497
Slezka — *Schlesien*	"	2	15	20	37	13.826
Moravska — *Mähren*	"	3	37	255	295	6.772
Česka — *Böhmen*	"	17	77	350	444	11.500
Koruška — *Kärnten*	"	—	7	5	12	29.700
Tirolska — *Tirol*	"	—	13	7	20	43.945
Solnogradska — *Salzburg*	"	—	2	1	3	50.470
Kranjska — *Krain*	"	1	2	6	9	51.475
Primorje — *Küstenland*	"	3	2	9	14	41.577
Dalmacija — *Dalmatien*	"	—	2	1	3	147.598
Galička — *Galizien*	"	7	13	77	97	55.856
Bukovina — *Bukowina*	"	1	1	6	8	63.995
Sva Austrija — *Oesterreich*	"	60	304	876	1.240	16.304
Ugarska — *Ungarn*	"	119	308	211	638	21.256
Hrvatska i Slavonija — *Kroatien und Slavonien*	1877	7	33	20	60	30.636

*

donekle i povoljniji gospodarski odnošaji. Poslje godine 1873., odkad je naime prestalo osnivanje novih zavoda, ne ima medju uplatami pojedinih godina znatnijih razlika. Al ako se i za posljednjih godina tuj opazuje s jedne strane neka tendencija prirastu, to se s druge strane i svake godine sve to više uložaka vraća. Omjer je iznosa povraćenih uložaka prama iznosu uplaćenih uložaka i uglavničenih kamata sve to nepovoljnijim, a s toga i relativno sve to slabiji prirast kredita ulagača.

U velikom iznosu od 16,303.935 forinti, komu se je i kraj toga dovinuo kredit ulagača postojanim svojim prirastom, rado nazrievamo znak veliku povjerenju, što ga obćinstvo ulaže u vjeresijske naše zavode, i što su si ga ovi stekli poštenom upravom i solidnim poslovanjem. Al ako uzmemo tražiti uzroke, s kojih su tolike glavnice priticale tim zavodom, to se ne ćemo moći oteti uvjerenju, da nam se u tih rezultatih ne ukazuju samo plodovi nastojanja vjeresijskih zavoda, poticati narod na štednju, da se onih 16 milijuna forinti nije nabralo samo prištednjami, koje se drugdje ne mogu koristonosno upotriebiti, da velik prirast kredita ulagača ne samo da nije posljedicom ekonomskoga napredka već da je pače u savezu sa nazadovanjem naše industrije i trgovine. Razpoložive glavnice, mjesto da tuj oplodjuju produktivan rad, radje se ulagahu u štedione i druge zavode, koje s toga, što u njihovih vlastnika nije bilo dosta poduzetnosti, koje s toga, što su jih na to poticali sami zavodi, nudjajući jim ljep i sjeguran dohodak, i riešavajući jih tiem briga i posla oko plodonosna ulaganja njihova imetka. Tko to pak i druge podatke naše statistike uzme na um, svakako će požaliti, što se znatan dio novca, uložena u obliku štednih uložaka u vjeresijske zavode, nije izravno privodio produktivnim podhvatom.

Iza štednih uložaka iztiču se u upravnoj imovini vjeresijskih naših zavoda najvišim iznosom glavnice, što su si jih ovi namaknuli budi izdanjem dionica, budi poslovnimi udieli svojih članova. Kolik je ovim bio iznos za razdobja 1868—1877. pokazuje sljedeća skrižaljka, izkazujući za bankovne zavode i štedione iznos uplaćene dioničke glavnice a za vjeresijske zadruge iznos uplaćenih poslovnih udiela zajedno sa dobitkom, pripisanim iz prošlih godina. [1]) (Gl. skriž. 121.)

Promjene u dioničkoj glavnici bankovnih zavoda i štediona i uzroci, s kojih se posljednjih godina smanjio iznos poslovnim uložkom vjeresijskih zadruga, razloženi su i navedeni već u prva dva poglavja. U cielom iznose ove glavnice posljednjih godina nešto preko 4 milijuna forinti.

Uz glavnice, izkazane u gornjem pregledu, jamče vjerovnikom još pričuvne zaklade vjeresijskih zavoda. Al se jamstvo iznosom tih zaklada samo neznatno povisuje. Podatci o razdiobi dobitka, što smo jih priobćili u prva dva poglavja uvjeriše nas, kako su zavodi bez razlike slabo dotirali svoju pričuvu. A dobitak glavno joj je vrielo, kojim ju množe. Kraj upravne imovine od preko 24 milijuna, kraj godišnjega prometa od 150 milijuna forinti pričuvna je zaklada svih vjeresijskih zavoda koncem g. 1877. iznosila samo 357.183 for. (Gl. skriž. 122.)

Da se nadalje uzmogne razabrati, koliko u te vlastite glavnice vjeresijskih zavoda ima sjegurnosti za vjerovnike

Uplaćena dionička glavnica i poslovni udieli vjeresijskih zavoda. — *Eingezahltes Actien-Capital und Geschäfts-Antheile der Credit-Institute.*

Skriž. Tab. 121. Godine *Im Jahre*	Dionička glavnica i poslovni udieli *Eingezahltes Actien-Capital und Geschäfts-Antheile* — Bankovni zavodi *Bank-Institute*	Štedione *Sparcassen*	Vjeresijske zadruge *Credit-Genossenschaften*	Ukupno *Zusammen*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) u postotcih *Jährliche Zunahme (+) oder Abfall (—) in Procenten*
	u forintih — *in Gulden*				
1868	—	82.000	7.984	89.984	—
1869	300.000	112.000	20.141	432.141	+ 380.17
1870	521.898	112.000	100.303	734.201	+ 70.00
1871	564.104	138 250	547.675	950.029	+ 29.40
1872	1,004.284	284.325	503.733	1,792.342	+ 88.66
1873	2,032.912	888.634	881 350	3.802.896	+ 112.18
1874	1.977.603	965.891	1,267.896	4,211.390	+ 10.74
1875	2,119 602	999 362	1,604.002	4,722.966	+ 12.14
1876	1,697.500	1,042.348	1,548.782	4,288.630	— 9.20
1877	1,704.112	1,067.240	1,462.800	4,234.152	— 1.27

Pričuvna zaklada vjeresijskih zavoda. — *Reservefond der Credit-Institute.*

Skriž. Tab. 122. Godine *Im Jahre*	Pričuvna zaklada — *Reservefond* — bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *der Sparcassen*	vjer. zadruga *der Credit-Genossenschaften*	Ukupno *Zusammen*	Godišnji prirast u forintih *Jährliche Zunahme in Gulden*
	u forintih — *in Gulden*				
1868	—	779	182	961	—
1869	--	1.094	303	1.397	436
1870	1.190	18 501	580	20.271	18.874
1871	4.911	21.826	855	39.592	10.321
1872	29.090	34.909	1.657	65 656	35.064
1873	74.325	93.870	3 555	171.750	106.094
1874	70.182	133.07	6.740	209.992	38.242
1875	83.495	185 175	10.455	279.125	69.133
1876	90.626	213.502	12.232	316.360	37.235
1877	81.328	262.000	13.855	357.183	40.823

njihove, sastavismo sljedeću skriž. 123. Iz absolutnih joj brojeva vidjeti će se iznos vlastite glavnice (dioničke glavnice, pričuvnih zaklada i poslovnih udiela sa pripisanim jim dobitkom), te iznos dugova, kojim su si povisile upravnu svoju imovinu a namakle jih bud primajuć štedne uložke, bud u poslu doznačnica, bud reeskomptom i t. d. Relativni pako brojevi predočuju, koliko je na svaku 100 forinti tudje bilo vlastite glavnice kod bankovnih zavoda, štediona, vjeresijskih zadruga te napokon kod svih vjeresijskih zavoda.

Prosjekom razdobja 1868—1877 iznosila je po podatcih ovoga pregleda vlastita glavnica prama tudjoj, koja je zavodom povjerena u napomenutih poslovih, kod bankovnih zavoda $62\cdot_{13}$, kod štediona $8\cdot_{26}$, kod vjeresijskih zadruga $351\cdot_{54}$, a kod svih vjeresijskih zavoda zajedno $26\cdot_{41}$ postotaka. Dok bi dakle vjeresijske zadruge bile samo promakle svrhu, oko koje jim je nastojati, da su se više služile svojim kreditom, štedione kao da su s druge strane u tom predaleko pošle. Poslujući malne izključivo samo tudjim kapitalom, davaju one svojim vjerovnikom premalu sjegurnost, te je po našem mnienju

[1]) Kako se ovaj sračunao, o tom gl. opazku 1. na str. 86.

Skriž. Tab. 123. Godine *Im Jahre*	Vlastita glavnica — *Eigener Fonds*: bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *Sparcassen*	vjeres. zadruga *der Credit-Genossenschaften*	Ukupno *Zusammen*	Tudja glavnica — *Fremder Fonds*: bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *der Sparcassen*	vjeres. zadruga *der Credit-Genossenschaften*	Ukupno *Zusammen*	Na 100 for. tudje bilo je vlastite glavnice *Auf je 100 Guld. des fremden Fonds entfiel ein eigener Fonds*: kod bankovnih zavoda *bei den Bank-Instituten*	kod štediona *bei den Sparcassen*	kod vjeres. zadruga *bei den Credit-Genossenschaften*	Ukupno *Zusammen*
	u forintih — *in Gulden*											
1868	—	82.779	8.166	90 945	—	1.617.094	6.081	1.623.175	—	5.12	134.31	5.60
1869	300 000	113.094	20.444	433.538	686.298	2.648 963	6.000	3.341.261	43.71	4.27	310.73	13.00
1870	523.088	130.501	103 408	756.997	1.066.448	3,751.483	30.430	4.848 361	49.05	3.48	339 82	15.61
1871	569.015	163.076	261 338	993.429	1.955.143	5.072 065	71.497	7.098.705	29.10	3.21	365.50	13.99
1872	1,033.374	319.234	534.371	1.886.979	2,793.202	7.085.111	130.619	10.008.932	37.00	4.50	409.10	18.85
1873	2,107.237	982.504	939.260	4.029.001	1,922,377	8.795.599	154 883	10,872.859	109.61	11.17	606.41	37.24
1874	2.047.785	1.098.961	1.344.347	4.491.093	2,326.321	10,692.732	226.647	13.245.700	88.03	10.28	593.11	33.90
1875	2.203.097	1.184.537	1,683.054	5.070.688	2.999 824	12,438.673	376.430	15.814.927	73.44	9.52	447.11	32.06
1876	1,788.126	1.255.850	1,659.013	4.702.989	2.749.200	13.635.449	561.501	16.946.150	65.01	9.21	297.21	27.75
1877	1,785.440	1,329.240	1.579.879	4,694.559	3,391.242	14,855.270	749.560	18,996.072	53.60	8.95	210.77	24.71

opravdano mnienje onih, koji drže, da bi jim i u vlastitu i u interesu njihove klientele valjalo nastojati, kako će podignuti vlastitu svoju glavnicu i to ponajpače izdašnijim nadieljivanjem pričuvne zaklade.

Razmjerje medju pojedinimi dielovi upravne imovine nije se kod nijednoga ogranka naših vjeresijskih zavoda za posljednjih 10 godina znatno mienjalo. S toga će, da ga tuj predočimo, doteći podatci za posljednju god. 1877., uvršteni u sljedeću skrižaljku. (Gl. skriž. 124.)

Uporaba upravne imovine. Uz vjeresijske zavode, koji su u nas utemeljeni po domaćih utemeljiteljih i domaćimi glavnicami, postoji u Zagrebu još podružnica narodne banke, podignuta godine 1854. Njezin je djelokrug ograničen na tri posla: na izdavanje hipotekarnih zajmova, posao lombardni i posao bankovnimi naputnicami. Promet bijaše joj i uz to stegnuto područje dosta znatan, te nam ovdje, gdje je govor o skupu svih vjeresijskih zavoda, valja uzeti na oko i podatke o njezinu poslovanju.

Podatke ove našli smo u godišnjih zaglavnih računih narodne banke, te po njih sastavili skrižaljku VIII. prilogâ, sadržavajuću materijal dosta obilat, da joj se uzmogne prosuditi njezin rad i napredak. Iz nje vidjeti će se za razdobje 1862—1877. godišnji joj promet u sva tri posla, na koja je ovlaštena, a za hipotekarne zajmove doznati će se ponapose i stanje zajmova koncem svake godine po broju njihovu, iznosu i po raznih kategorijah hipotekâ. Ovimi je zajmovi ona malne pretekla skup svih naših vjeresijskih zavoda.

Uzevši odatle podatke o stanju hipotekarnih zajmova i predujmova, a iz skrižaljaka V. i IX. priloga podatke o stanju portefeuilla mjenica, hipotekarnih zajmova i predujmova naših bankovnih zavoda, štediona i vjeresijskih zadruga, pokazujemo sljedećim pregledom 125. iznose, koji su za razdobja 1868—1877. koncem svake godine bili što eskomptovani, što pozajmljeni, što predujmljeni po skupu svih tih zavoda. (Gl. skriž. 125. na str. 94.)

Manjkavost materijala, što ga imamo o predujmovih vjeresijskih zadruga, ne daje nam žalibože, da iznose izkazane u posljednjem stupcu ovoga pregleda razlučimo po poslovih, u kojih su jih zavodi izdavali, pak nam s toga i nije moguće predočiti, kolik je u cielom bio obsjeg

Upravna imovina svih vjeresijskih zavoda koncem g. 1877.

Verwaltungs-Vermögen sämmtlicher Credit-Institute zu Ende 1877.

Skriž. Tab. 124.	Pasiva koncem god. 1877. *Passiven zu Ende des Jahres 1877*: bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *der Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *der Credit-Genossenschaften*	svih vjeresijskih zavoda *der sämmtlichen Credit-Institute*
	u forintih — *in Gulden*			
Dionička glavnica i posl. udieli *Actien-Capital und Geschäfts-Antheile*	1,704.112	1,067.240	1.462.800	4,234.152
Pričuvna zaklada *Reservefond*	81.328	262.000	13.855	357.183
Stedni uložci *Spar-Einlagen*	1.702.020	13.971.786	630.129	16.303.935
Dobitak *Reingewinn*	111.360	308 431	123.179	542.970
Ostala pasiva *Sonstige Passiven*	1,701.097	915 630	110 991	2.757.718
Sva pasiva *Sämmtliche Passiven*	5,299.917	16.525.087	2.370.951	24.195.958
	u — *in* % — svih pasiva *der sämmtlichen Passiven*			
Dionička glavnica i posl. udieli *Actien-Capital und Geschäfts-Antheile*	32.15	6.46	61.70	17 49
Pričuvna zaklada *Reservefond*	1.53	1.58	0 59	1.47
Štedni uložci *Spar-Einlagen*	32 11	84.55	26.58	67.38
Dobitak *Reingewinn*	2.10	1.87	5.19	2.24
Ostala pasiva *Sonstige Passiven*	32.11	5.54	5.94	11.42
Sva pasiva *Sämmtliche Passiven*	100.00	100.00	100.00.	100.00

poslu eskomptovnomu, poslu hipotekarnih zajmova i predujmovom, podieljivanim na vriednostne papire, zlatni i srebrni novac, dragocienosti, ostalu robu i udielne knjižice zadruga.

Na jedno nam je ipak pitanje, kako je vrlo zanimivo, pokušati odgovor, koji je naime omjer hipote-

Skriž. } 125. Tab. }	Mjenice, hipotekarni zajmovi i predujmovi *Stand des Wechsel-Portefeuilles, der Hypothekar-Darlehen und Vorschüsse*				
Koncem godine *Zu Ende des Jahres*	bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *der Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *der Credit-Genossenschaften*	zagrebačke podružnice narodne banke *der Agramer National-bank-Filiale*	Ukupno *Zusammen*
	u forintih — *in Gulden*				
1868	--	1,197.050	15.416	1,844.843	3,057.309
1869	502.339	2,046.706	24.852	2.096.541	4,670.438
1870	954.837	3.034.995	134.970	2,711.254	6,836.056
1871	1,929 970	4,262.468	339.347	2.546.561	9,078.346
1872	1,966.275	6,150.714	666 574	2,367.895	11,151.458
1873	1,600 813	8,318.854	1,089.382	2.657.116	13,666.165
1874	1,982.158	10,210.959	1.526.252	3,235.467	16,954.836
1875	2,473.330	11,727.726	2,032.323	3,180.825	19,414.204
1876	2,150.059	12,709.489	2,188.013	3,361.776	20,409.337
1877	2,254.512	13,945.854	2.266.378	3,397.080	21,863.824

karnih zajmova, što su jih izdali naši vjeresijski zavodi prama cielomu iznosu hipotekarnih tereta, koji u nas obterećuju nekretnine.

Odgovarajući na to valjalo nam se stegnuti na gradjansku Hrvatsku i Slavoniju, jer se dosele samo za njezino područje sabirahu podatci ob obterećivanju i razterećivanju nekretnina.

Iznos tereta, koji su za razdobja 1868—1877. bili na ovih uknjiženi, poznat nam je po izkazih gruntovnih oblastih. Iznos pako hipotekarnih zajmova vjeresijskih zavoda sračunasmo tiem, što smo, izlučivši vinkovačko štedno i pripomoćno družtvo, te krajiške štedione i vjeresijske zadruge, iz skrižaljke V. uzeli podatke o hipotekarnih zajmovih ostalih bankovnih zavoda i štediona, a ovim pribrojili zajmove zagrebačke podružnice narodne banke te zajmove osječkoga obćega štednoga i pripomoćnoga družtva, koje jih jedino medju vjeresijskimi zadrugami gradj. Hrvatske i Slavonije napose izkazuje, a koje jih je po svoj prilici i jedino izdavalo.

Sravnivši iznos zajmova ovako sračunan s iznosom svih tereta, uknjiženih na nekretninah u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji, dodjosmo do rezultata, što ga predočuje sljedeća skrižaljka:

Predposljednji stupac ovoga pregleda možda da ne izkazuje posve točno hipotekarnih zajmova, što su jih vjeresijski zavodi gradj. Hrvatske i Slavonije pozajmili na nekretnine u njezinu području. Možda je gdjekoji jedan dio svojih zajmova uložio u nekretnine krajiške, a krajiški zavodi podielili zajmove posjednikom gradj. Hrvatske i Slavonije. Moguće je za tiem, da je gdjekoji predujam druge koje zadruge osim osječkoga štednoga i pripomoćnoga družtva osjeguran uknjižbom. Al ako i ima u iznosu zajmova, sračunanu napomenutim načinom pogrieška, to ona jamačno nije znatna te se ne dojimlje omjernih brojeva posljednjega stupca. Po njem ide vjeresijske zavode gradjanske Hrvatske i Slavonije po prilici samo deseti dio cieloga iznosa, kojimi su joj obterećene nekretnine.

Skrižaljci 124 na str. 93. odgovara sljedeći pregled izkazujući, u što je koncem god. 1877. uložena bila sva upravna imovina vjeresijskih zavoda, i koje je razmjerje bilo medju pojedinimi stavkami njihovih aktiva. I tuj stegnuti su u jedno: portefeuille mjenica, zajmovi i predujmovi, a pod „ostalimi aktivi“ spojene stavke: „vjerovnici“, račun dobitka i gubitka i druge manje stavke. (Gl. skriž. 127.)

Dobitak i razdioba dobitka. Podatci o godišnjem prihodu i razhodu vjeresijskih zavoda nisu toliko istovrstni, da bi po njih mogli sastaviti glavni pregled za skup tih zavoda. S toga jih tuj puštamo s vida prelazeći s mjesta na plodove, kojim je njihovo poslovanje urodilo po dioničare bankovnih zavoda, štediona i članove vjeresijskih zadruga.

Koliko jim je iznosio godišnji čisti dobitak za razdobja 1868—1877. vidjeti će se iz sljedeće skrižaljke: (Gl. skriž. 128. na str. 95.)

Za posljednjih pet godina nije dakle dobitak nijedne godine bio niži od pol milijuna forinti. Najvišemu iznosu dovinu se on godine 1877., prem se upravo te godine ukupna bilansa bankovnih zavoda svršila vrlo nepovoljnim rezultatom. Od 169.517 forinti dobivenih godine 1876., spade jim dobitak godine 1877. na 111.360 forinti dakle za cielih 58.157 forinti. Umanjaj su ovaj medjutim nadomjestile štedione, gdje prirast dobitka prama god. 1876. iznosi 58.436 forinti.

Skriž. } 126. Tab. }	Iznos tereta uknjiženih na nekretninah u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji *Hypothekar-Lastenstand der Realitäten in Civil-Kroatien und Slavonien*	Stanje hipotekarnih zajmova, podieljenih u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji — *Stand der in Civil-Kroatien und Slavonien ausstehenden Hypothekar-Darlehen*					Hipotekarni zajmovi vjeresijskih zavoda iznosili su postotaka od svih tereta, uknjiženih na nekretninah *Procent-Antheil der Hypothekar-Darlehen der Credit-Institute am Hypothekar-Lastenstande*
Koncem godine *Zu Ende des Jahres*		bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *der Credit-Genossenschaften*	zagrebačke podružnice narodne banke *der Agramer National-bank-Filiale*	Ukupno *Zusammen*	
	u forintih — *in Gulden*						
1868	32,165.925	—	447.242	—	1,662.343	2,109.585	6.56
1869	33,909.898	—	755.808	—	1,914.241	2,670.049	7.87
1870	34,377.444	673	1,167.294	19.150	2,384.954	3,572.071	10.39
1871	37.865.139	21.527	1,543.399	40.187	2,196.561	3,801.674	10.04
1872	38,349.365	27.220	1.714.071	90.043	2,090.695	3,922 029	10.23
1873	43,163.850	30.639	2.262.244	96.950	2,198.716	4,588.549	10.63
1874	45,629.781	23.947	2,353.665	101.998	2,745.167	5,224.777	11.45
1875	48.173.833	15 554	2,547.893	91.741	2.932.725	5,587.913	11.60
1876	50,089.329	10.752	2,683 197	73.070	3.051.276	5,818.295	11.61
1877	52,151.059	159.489	3,115.042	63 645	3,066.880	6,405.056	12.28

Uporaba upravne imovine.

Verwendung des Verwaltungs-Vermögens.

Skriž. / *Tab.* 127.

	Aktiva koncem god. 1877. *Activen zu Ende des Jahres 1877*			
	bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *der Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *der Credit-Genossenschaften*	svih vjeresijskih zavoda *der sämmtlichen Credit-Institute*
	u forintih — *in Gulden*			
Gotovina *Cassa-Baarschaft*	107.543	502.285	77.747	687.575
Mjenice, zajmovi i predujmovi *Wechsel, Darlehen und Vorschüsse*	2,254.512	13,945.854	2,266.378	18,466.744
Efekti *Effecten-Besitz*	195.048	875.447	—	1,070.495
Nekretnine *Realitäten-Besitz*	196.681	301.465	—	498.146
Uložci kod vjer. zavoda *Zeitliche Anlage bei den Credit-Instituten*	4.000	127.888	9.222	141.110
Ostala aktiva *Sonstige Activen*	2,542.133	772.148	17.607	3,331.888
Sva aktiva *Sämmtliche Activen*	5,299.917	16,525.087	2,370.954	24,195.958
	u postotcih svih aktiva *in Procenten der sämmtlichen Activen*			
Gotovina *Cassa-Baarschaft*	2.03	3.04	3.28	2.81
Mjenice, zajmovi i predujmovi *Wechsel, Darlehen und Vorschüsse*	42.54	84.38	95.58	76.32
Efekti *Effecten-Besitz*	3.68	5.29	—	4.42
Nekretnine *Realitäten-Besitz*	3.71	1.83	—	2.06
Uložci kod vjer. zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	0.07	0.77	0.40	0.60
Ostala aktiva *Sonstige Activen*	47.97	4.69	0.74	13.76
Sva aktiva *Sämmtliche Activen*	100.00	100.00	100.00	100.00

Dobitak vjeresijskih zavoda. — *Gewinn der Credit-Institute.*

Skriž. / *Tab.* 128.

Godine *Im Jahre*	Čisti dobitak — *Reingewinn*: bankovnih zavoda *der Bank-Institute*	štediona *der Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *der Credit-Genossenschaften*	Ukupno *Zusammen*	Godišnji prirast (+) ili umanjaj (—) u forintih *Jährliche Zunahme (+) oder Abnahme (—) in Gulden*
	u forintih — *in Gulden*				
1868	—	18.561	1.186	19.747	—
1869	21.930	33.790	2.098	57.818	+ 38 071
1870	50 921	55.398	7.191	113 513	+ 55.695
1871	121.218	77.516	21.079	219.813	+ 106.300
1872	197.118	149.506	42.080	388.704	+ 168.891
1873	168.222	295.529	71.712	535.463	+ 146.759
1874	171.524	258.588	92.829	522.941	— 12.522
1875	169.529	259.507	95.671	524.707	+ 1.766
1876	169.517	249.995	123.044	512.556	+ 17.849
1877	111.360	308.431	123.179	542.970	+ 414
Ukupno *Zusammen*	1,181.339	1,706.821	580 072	3,468.232	--

Koji je omjer cieloga dobitka prama glavnici, koja ga je stekla i prama upravnoj imovini, izkazali smo već u prva dva poglavja za sva tri ogranka vjeresijskih naših zavoda. Relativne brojeve ondje sračunane uvrstismo, da rezultate predočimo jednom slikom, u sljedeću skrižaljku:

Skriž. / *Tab.* 129.

Godine *Im Jahre*	Na svaku 100 for. dioničke glavnice i posl. uložaka bilo je dobitka *Auf je 100 Gulden des Actiencapitals und der Geschäfts-Einlagen entfiel ein Reingewinn von*: kod bankovnih zavoda *bei den Bank-Instituten*	kod štediona *bei den Sparcassen*	kod vjeresijskih zadruga *bei den Credit-Genossenschaften*	Na svaku 100 for. upravne imovine bilo je dobitka *Auf je 100 Gulden des Verwaltungs-Vermögens entfiel ein Reingewinn*: kod bankovnih zavoda *bei den Bank-Instituten*	kod štediona *bei den Sparcassen*	kod vjeresijskih zadruga *bei den Credit-Genossenschaften*
	u forintih — *in Gulden*					
1868	—	22.63	14.52	—	1.00	8.33
1869	7.31	30.10	10.41	2.13	1.38	7.93
1870	9.67	49 45	7.17	3.18	1.43	5.31
1871	21.13	55.80	8.51	4.72	1.47	6.43
1872	19.22	52.42	8.35	5.03	2.01	6.48
1873	2.81	32.91	8.14	1.37	2.99	6.80
1874	8.50	25.65	7.32	3.82	2.09	6.12
1875	7.52	25.28	5.96	3.05	1.86	4.76
1876	9.62	15.81	7.94	3.58	1.10	5.74
1877	3.81	28.98	8.42	1.24	1.90	5.48

Postotni dio cieloga dobitka, koji je za razdobja 1868—1877. zapadao dividende na dioničku glavnicu i poslovne udiele zadrugara, izkazuje sljedeća skrižaljka:

Skriž. / *Tab.* 130.

Godine *Im Jahre*	Od čista dobitka upotriebilo se za dividendu kod: — *Vom Reingewinne wurden als Dividende verwendet bei:* kod bankovnih zavoda *den Bank-Instituten*	štediona *den Sparcassen*	vjeresijskih zadruga *der Credit-Genossenschaften*	svih vjeresijskih zavoda *sämmtlichen Credit-Instituten*
	postotaka — *Procente*			
1868	—	82.00	67.29	81.12
1869	60.70	72.08	95.30	69.00
1870	75.56	74.71	90 08	76.07
1871	72.09	73.53	94.98	74.77
1872	72.00	73 19	96.88	75.06
1873	73.56	57.03	96.79	67.51
1874	78.80	68.00	96.51	76.60
1875	81.22	66.19	95.57	76.38
1876	75.09	61.68	96.80	75.22
1877	69.80	61.13	93 31	70.22
Prosjekom *Im Durchschnitte*	74.73	65.25	95.54	73 51

Štedione, imajući razmjerno najmanje vlastite glavnice, te poslujući malne izključivo tudjim kapitalom, mogle su dioničarom izplaćivati visoke dividende a uz to još znatan dio dobitka upotrebljivati za pričuvnu zakladu i razne druge svrhe. Prosjekom iznosile su njihove dividende samo nešto preko 65 postotaka dobitka. Najviši jim je pako postotni dio kod vjeresijskih zadruga, koje kako jim je glavnica, namaknuta poslovnimi udieli, sama već znatno presizala iznos tudjih glavnica, nisu ni trebale obilnije nadieljivati pričuvne svoje zaklade, pak jim je uz

jednostavniju upravu bila manja i potreba za tantijeme i nagrade činovničtvu. I one mogle bi bile medjutim i to bez uštrba po zadrugare opredieljivati veće iznose za dobrotvorne svrhe.

I pojedinih godina i prosjekom cieloga razdobja 1868—1877. bijahu dividende prama glavnici, na koju jih je bilo razdieljivati, najviše kod štediona. Po sljedećoj skrižaljci 131., koja dividende omjeruje o dioničku glavnicu i glavnicu zadruga, ukamaćivaše se dionička glavnica štediona prosjekom sa 19.5 postot. prosječna pako dividenda bankovnih zavoda i vjeresijskih zadruga siže samo do 8 postot. Razlozi toliku rentabilitetu glavnica, uloženih u štedionske dionice, već su navedeni na drugom mjestu.

Skriž. / *Tab.* 131. Godine *Im Jahre*	Dividenda iznosila je postotaka od uplaćene dioničke glavnice (poslovnih udiela) *Die Dividende in Procenten des eingezahlten Actiencapitals (resp. der Geschäfts-Antheile)*			
	kod bankovnih zavoda *bei den Bank-Instituten*	kod štediona *bei den Sparcassen*	kod vjeresijskih zadruga *bei den Credit-Genossenschaften*	kod svih vjeresijskih zavoda *bei sämmtlichen Credit-Instituten*
1868	—	18.6	10.0	17.7
1869	4.5	21.7	10.0	9.2
1870	7.3	36.9	6.4	11.7
1871	15.5	41.2	8.1	17.3
1872	14.1	38.4	8.0	16.3
1873	6.1	18.9	7.9	9.5
1874	6.8	18.2	7.0	9.5
1875	6.5	17.1	5.7	8.5
1876	7.5	15.5	7.7	9.5
1877	4.5	17.6	7.8	9.0
Prosjekom *Im Durchschnitte*	7.4	19.5	7.2	10.1

Sav promet vjeresijskih zavoda. Uz materijal, što ga skrižaljke V., VI. i VII. priobćuju za statistiku štediona i bankovnih zavoda, sadržaje skrižaljka X. prilogâ još i podataka o cielom jim godišnjem prometu. Pribrojivši ovim iznosom iznose, prometnute svake godine po vjeresijskih zadrugah, sračunasmo za sljedeću skriž. 132., kolik je za razdobja 1868—1877. bio svake godine primitak i izdatak svih vjeresijskih zavoda i kolik sav jim revirement.

Sav promet vjeres. zavoda. — *Gesammt-Verkehr der Credit-Institute.*

Skriž. / *Tab.* 132. Godine *Im Jahre*	Primitak *Einnahmen*	Izdatak *Ausgaben*	Sav promet *Gesammt-Verkehr*	Godišnji prirast (+) il umanjaj (—) *Jährliche Zunahme (+) oder Abnahme (—)*
	u forintih — *in Gulden*			
1868	3,384.442	3,337.905	6,722.347	—
1869	10,704.189	10,674.977	31,379.166	+ 14,656.819
1870	19,376.916	19,306.130	38,683.046	+ 17,303.880
1871	29,364.038	29,262.373	58,626.411	+ 19,943.365
1872	50,481.791	50,381.502	100,863.293	+ 42,236.882
1873	55,647.954	55,486.152	111,134.106	+ 10,270.813
1874	53,773.542	53.864.952	107,638.494	— 3,495.612
1875	64,367.223	64,299.084	128,666.307	+ 21,027.813
1876	68,426.122	68,313.466	136,739.588	+ 8,073.281
1877	72,575.241	72,508.296	145,083.537	+ 8,343.949
Ukupno *Zusammen*	428,101.458	427,434.837	855,536.295	

Podatci, što smo jih tuj priobćili osvrnuvši se na rad svih naših vjeresijskih zavoda, posvjedočuju nam s nova ljepo jim napredovanje i veliku jim važnost, te će svaki rodoljub željeti, da i u buduće što bolje uspjevaju i odsele uživaju povjerenje, što ga je u njih ulagao narod. Ako u njihovu poslovanju ima mana, to smo uvjereni, da jih bar većinom već i sami uvidjaju, te da će svojski nastojati, kako da jih što prije nestane. I nepovoljne posljedice, koje potiču od ustrojstva glavnih jim dvijuh ogranaka mogu oni ako i ne posve ukloniti, a ono bar znatno oslabiti, gledajući, kako će posebnu svoju korist svesti u sklad sa pravom si zadaćom.

Njihovu razvoju i napredovanju ne će nimalo priečiti organizovanje vjeresijskih zadruga, koje bi imale zadovoljivati potrebi kredita ratara i malih obrtnika. Banke tudje su već po svom ustrojstvu i po naravi svoga posla krugovom, kojim bi zadruge one bile namienjene. One vjeresijske zadruge, koje već posluju, lako bi si našle mjesto u onom organizmu. A štedione ne samo da bi mogle već bi pače i dužne bile, glavnicami svojimi oplodjivati rad vjeresijskih zadruga. Uz ove još bi jim se dakle razgranilo poslovanje, te ne bi jamačno požalile, da jim zadruge preuzmu koji od hipotekarnih jim zajmova, i to tiem manje, čim se i onako sve to više otudjuju tomu poslu. — Po štedione ne bi napokon potekle nikakve štedne posljedice ni od obćinskih štediona, što bi jih po našem mnienju valjalo takodjer utemeljivati. Jer ovim ne bi bilo zadaćom, natjecati se sa ostalimi štedionami, već vršiti jim zadaću, poticati naime na štednju ondje, gdje narodu ne ima prilike ulaganju prištednja.

Uz silan novac, koji se godimice promiće u blagajnah naših vjeresijskih zavoda, uz velike glavnice, koje su jim s jedne strane povjerene, a s druge po njih plodonosne uložene, uz zamašne posljedice, koje u obće s njihova rada potiču po narodno gospodarstvo, zaslužuju ti zavodi osobitu pažnju i uprave i znanosti. Za to i valja službenoj statistici, da jim pozorno motri djelovanje, te je statistički ured odlučio, redovito o njih sabirati podataka i priobćivati jih u posebnih publikacijah.

U prvoj statistici, koja se oviem predaje javnosti i koja valja da bude temeljem sljedećim statistikam, naći će se podatci za godine 1847—1877. Koliko je uredu uspjelo nastojanje, sabrati što podpuniji materijal, vidjeti će se iz tabelarnoga diela ove radnje.

Uvodom, što smo ga dovršili osvrtom na sve vjeresijske zavode, pokušasmo ujedno ocieniti gradju, o kojoj se ova statistika osniva, opisati ustrojstvo samih zavoda, iztaknuti najvažnije rezultate njihova rada, tiem probuditi u širih krugovih interes za važnu tu granu gospodarske statistike, potaknuti napokon i druge na znanstveno iztraživanje samoga brojevnoga materijala.

Nismo li svigdje održali granicâ, što jih je predmet sam udario tomu uvodu, neka nam toga čitalac ne upiše u grieh. Primjetbe, na koje nas je navelo iztraživanje naše, potekoše jedino od žive želje, potaknuti i tom sgodom pitanja: kako da se zavodom u nas već postojećim zajamče svi uvjeti uspješnu radu i napredku, i kako da se kraj ovih zavoda što prije o načelu združivanja osnuje i oživotvori organizacija kredita za ratare i male obrtnike.

Skrižaljke — Tabellen.

Križ. I. Tvrdka, sjedište, početak poslovanja i dionička glavnica bankov. zavoda i štediona —

Tekući broj — Laufende Zahl	Tvrdka družtva *Firma der Gesellschaft*	Sjedište družtva *Sitz der Gesellschaft*	Družtvo započelo je poslovanje svoje — *Beginn der Geschäftsthätigkeit*: mjeseca *im Monate*	god. *im Jahre*	Prva poslovna godina dovršila se koncem godine *Die erste Geschäftsperiode schloss mit Ende des Jahres*	Dionička glavnica — Po pravilih — odredjeno prvobitno za emisiju dionica *betrug die Zahl der ursprünglich zur Emission bestimmten Actien*	ustanovljen jednoj dionici iznos sa forinti: *wurde der Betrag einer Actie festgesetzt auf Gulden:*
	A. Bankovni zavodi. — *Bank-Institute.*						
1	Slav. komerc. i eskom. banka (u steč. od g. 1878.) — *Slavonische Commercial- u. Escompte-Bank (im Conc. seit 1878)*	Osjek - *Essek*	listop. - *Octob.*	1869	1870	5.000	200
2	Osječki gornjogradski založni zavod — *Essek-Oberstädter Pfandleihanstalt*	Osjek - *Essek*	veljače - *Febr.*	1873	1873	1.000	100
3	Sisačka vjeresijska banka — *Sisseker Credit-Bank*	Sisak - *Sissek*	svibnja - *Mai*	1873	1873	2.000	100
4	Štedno i pripomoćno družtvo u Vinkovcih — *Vinkovcer Spar- und Aushilfs-Verein*	Vinkovce - *Vinkovce*	ožujka - *März*	1873	1873	1.000	50
5	Sriemsko štedioničko i eskomp. družtvo u Vukovaru — *Syrmier Spar- u. Escompt-Actien Gesellschaft in Vukovar*	Vukovar - *Vukovar*	siečnja - *Jänner*	1870	1870	1.000	100
6	Hrvatska eskomptna banka — *Kroatische Escompte-Bank*	Zagreb - *Agram*	stud. - *Novemb.*	1868	1869	1.500	200
7	Hrv. komercijalna banka — *Kroatische Commercial-Bank*	Zagreb - *Agram*	ožujka - *März*	1873	1873	5.000	100
	Svota — *Summe*					**16.500**	
	B. Štedione. — *Sparcassen.*						
	I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — *In Civil Kroatien und Slavonien.*						
8	Bakarska štediona — *Buccarier Sparcasse*	Bakar - *Buccari*	srpnja - *Juli*	1876	1876	1.600	25
9	Bjelovarska štediona — *Belovarer Sparcasse*	Bjelovar - *Belovar*	rujna - *Sept.*	1872	1873	400	100
10	Štediona u Djakovu — *Sparcasse in Djakovar*	Djakovo - *Djakovar*	svibnja - *Mai*	1871	1871	450	50
11	Karlovačka štediona — *Karlstädter Sparcasse*	Karlovac - *Karlstadt*	kolov. - *August*	1872	1872	1.000	100
12	Gradska štediona u Koprivnici — *Städtische Sparcasse in Kopreinitz*	Kopriv. - *Kopreinitz*	siečnja - *Jänner*	1873	1873	300	100
13	Dionička štediona u Koprivnici — *Actien Sparcasse in Kopreinitz* [5]	Kopriv. - *Kopreinitz*	stud. - *Novemb.*	1872	1873	400	100
14	Primorska štediona u Kraljevici — *Küstenländische Sparcasse in Portoré* [6]	Kraljevica - *Portoré*	ožujka - *März*	1873	1873	1.200	25
15	Dionička štediona u Križevcih — *Actien-Sparcasse in Kreutz*	Križevci - *Kreutz*	veljače - *Febr.*	1872	1872	400	100
16	Našička štediona — *Našicer Sparcasse*	Našice - *Našice*	siečnja - *Jänner*	1873	1873	600	50
17	Osječka štediona — *Esseker Sparcasse*	Osjek - *Essek*	siečnja - *Jänner*	1868	1868	400	100
18	Slavonska zem. sredotočna štediona — *Slavonische Landes-Central-Sparkasse*	Osjek - *Essek*	listop. - *Octob.*	1872	1873	1.200	100
19	Osječka d.-grad. štediona i založni zavod — *Essek-Unterstädter Sparcasse und Pfandleihanstalt*	Osjek - *Essek*	stud. - *Novemb.*	1871	1872	1.000	100
20	Pakračko-daruvarsko-kutinjska okružna štediona — *Pakrac-Daruvar-Kutinjaer Bezirks-Sparcasse*	Pakrac - *Pakrac*	rujna - *Sept.*	1873	1873	1.000	50
21	Prva požežka štediona — *Erste Požegaer Sparcasse*	Požega - *Požega*	veljača - *Febr.*	1873	1873	1.000	100
22	Rumska štediona — *Rumaer Sparcasse*	Ruma - *Ruma*	srpnja - *Juli*	1872	1873	300	100
23	Samoborska štediona — *Samoborer Sparcasse*	Samobor - *Samobor*	ožujka - *März*	1873	1873	1.000	50
24	Senjska štediona — *Zengger Sparcasse*	Senj - *Zengg*	ožujka - *März*	1873	1873	1.000	50
25	Sisačka štediona — *Sisseker Sparcasse*	Sisak - *Sissek*	stud. - *Novemb.*	1868	1869	500	100
26	Slatinska štediona — *Slatinaer Sparcasse*	Slatina - *Slatina*	rujna - *Sept.*	1872	1873	400	50
27	Varaždinska štediona — *Warasdiner Sparcasse* [8]	Varaždin - *Warasdin*	veljače - *Febr.*	1869	1869	400	100
28	Varažd. župan. štediona — *Warasdiner Comitats-Sparcasse*	Varaždin - *Warasdin*	ožujka - *März*	1873	1873	500	200
29	Virovitička štediona — *Viroviticer Sparcasse*	Virovit. - *Virovitica*	ožujka - *März*	1873	1873	1.000	50
30	Štediona u Vukovaru — *Sparcasse in Vukovar*	Vukovar - *Vukovar*	siečnja - *Jänner*	1869	1869	200	100
31	Obća zagrebačka štediona i zalagaona — *Allgemeine Agramer Sparcasse und Pfandleihanstalt*	Zagreb - *Agram*	listop. - *Octob.*	1872	1873	2.000	100
32	Prva hrvatska štediona — *Erste kroatische Sparcasse*	Zagreb - *Agram*	listop. - *Octob.*	1846	1847	400	105
33	Zagrebačka štediona — *Agramer Sparcasse*	Zagreb - *Agram*	listop. - *Octob.*	1872	1873	1.000	100
	Svota — *Summe*					**19.650**	
	II. U hrv.-slav. Krajini. — *In der kroat.-slav. Grenze.*						
34	Brodska štediona — *Broder Sparcasse*	Brod - *Brod*	stud. - *Novemb.*	1871	1872	125	200
35	Sriem.-karlovačka štediona — *Syrm.-Karlovicer Sparcasse*	Karlovci - *Karlovic*	svibnja - *Mai*	1872	1872	400	100
36	Mitrovačka štediona — *Mitrovicer Sparcasse*	Mitrovica - *Mitrovic*	kolov - *August*	1870	1871	200	100
37	Novo-gradiška štediona — *Neu-Gradiskaner Sparcasse*	N.-Gr. - *N.-Gradiska*	ožujka - *März*	1872	1872	300	100
38	Ogulinska štediona — *Oguliner Sparcasse*	Ogulin - *Ogulin*	kolov. - *August*	1876	1877	1.000	40
39	Petrinjska štediona — *Petrinjaner Sparcasse*	Petrinja - *Petrinja*	srpnja - *Juli*	1875	1875	480	50
40	Vinkovačka štediona — *Vinkovcer Sparcasse*	Vinkovce - *Vinkovce*	pros. - *Decem.*	1872	1873	600	50
41	Zemunska štediona — *Semliner Sparcasse*	Zemun - *Semlin*	srpnja - *Juli*	1867	1868	100	200
	Svota — *Summe*					**3.205**	
	Sve štedione — *Alle Sparcassen*					**22.855**	
	Bankovni zavodi i štedione — *Bankinstitute u. Sparcassen*					**39.355**	

Tab. I. Firma, Sitz, Beginn der Thätigkeit und Actiencapital der Bankinstitute und Sparcassen.

Actiencapital — Nach den Statuten d. Gesellschaft: imala prvobitno iznositi dionička glavnica forinti / war der Betrag des Actiencapitals ursprünglich festgestellt auf Gulden:	valjalo je na jednu dionicu s mjesta uplatiti — betrag die auf eine Actie sofort zu leistende Einzahlung: u forintih / in Guld.	u postot. / in Proc.	Koncem godine 1877 / Zu Ende des Jahres 1877: bilo je emitirano dionica / Zahl der emittirten Actien	iznosila uplaćena dionička glavnica u forintih / Betrag des eingezahlten Actien-Capitals in Gulden: ukupno / im Ganzen	na jednu dionicu / auf eine Actie	Opazke / Anmerkungen	Tekući broj — Laufende Zahl
1.000.000[1]	40	40.00	2.500	303.550	121.42	1) Glavna skupština, držana mj. ožujka 1874. zaključi, konvertirati po dvie sa 140 for. izplaćene dionice u jednu glasećn na 200 for. — *Mit Beschluss der Generalversammlung von März 1874 wurden je zwei mit 140 fl. eingezahlte Actien in eine auf 200 fl. lautende Actie convertirt.* — Glavna skupština mj. ožujka god. 1876. smanji dioničku glavnicu na 300.000 for. — *Durch Beschluss der Generalversammlung von März 1876 wurde das mit 500.000 fl. eingezahlte Actiencapital auf 300.000 Gulden vermindert.* — God. 1878. otvoren bje nad osječkom eskomp. i komerc. bankom stečaj. — *Seit dem Jahre 1878 im Concurse.*	1
100.000	30	30.00	1.000	30.000	30.00		2
200.000	50	50.00	2.000	200.000	100.00		3
50.000[2]	25	50.00	700	20.562	29.51	2) Društvo bilo je s prva utemeljeno na nedjeljno uplaćivanje poslovnih uložaka al se već 1. siečnja 1875. pretvorilo u dioničko društvo. — *Der Verein wurde auf wöchentlich einzuzahlende Geschäftseinlagen gegründet, jedoch schon den 1. Jänner 1875 in eine Actiengesellschaft umgewandelt.*	4
100.000[3]	100	100.00	1.000	100.000	100.00	3) Družtvo bilo je s prva utemeljeno na nedjeljno uplaćivanje poslovnih uložaka al se već po zaključku glavne skupštine od g. 1875. 1 siečnja 1876. pretvorilo u dioničko družtvo. — *Die Gesellschaft wurde auf wöchentlich einzuzahlende Geschäftseinlagen gegründet, und den 1 Jänner 1876 in Folge eines Beschlusses der Generalversammlung von 1875 in eine Actiengesellschaft umgewandelt.*	5
300.000[4]	60	30.00	3.750	750.000	200.00		6
500.000	40	40.00	5.000	300.000	60.00	4) Godine 1873. povišena bje dionička glavnica na 750.000. — *Im Jahre 1873 wurde das Actiencapital auf 750.000 Gulden erhöht.*	7
2.250.000			15.950	1.704.112			
40.000	10	40.00	1.600	24.000	15.00		8
40.000	50	50.00	400	20.000	50.00		9
22.500	25	50.00	450	11.250	25.00		10
100.000	30	30.00	1.000	50.000	50.00		11
30.000	20	20.00	300	15.000	50.00		12
40.000	44	44.00	400	8.260	20.65	5) Štediona likvidirala je god. 1875. — *Die Sparcasse liquidirte im J. 1875.*	13
30.000[7]	10	40.00	1.273	31.825	25.00	6) God. 1878. otvoren bje nad štedionom u Kraljevici stečaj. — *Im Jahre 1878 wurde über die Sparcasse in Portoré der Concurs verhängt.*	14
40.000	25	25.00	400	35.970	89.92		15
30.000	25	50.00	600	30.000	50.00	7) God. e 1875. povišena bie dionička glavnica za 30.000 for. (1.200 dionica po 25 for.) — *Im Jahre 1875 wurde das Actiencapital um 30.000 fl. erhöht (1.200 Actien zu 25 fl.*	16
40.000	50	50.00	400	20.000	50.00		17
120.000	40	40.00	1.200	60.000	50.00		18
100.000	30	30.00	1.000	33.725	33.72		19
50.000	50	100.00	1.000	50.000	50.00		20
100.000	30	30.00	1.000	30.000	30.00		21
30.000	60	60.00	300	18.000	60.00		22
50.000	27	55.00	1.000	50.000	50.00		23
50.000	25	50.00	1.000	31.890	31.89		24
50.000	50	50.00	500	50.000	100.00		25
20.000	20	40.00	400	19.780	49.45		26
10.000	50	50.00	100	20.000	50.00	8) God 1878. otvoren bje nad varaždinskom štedionom stečaj. — *Im Jahre 1878 wurde über die Warasdiner Sparcasse der Concurs verhängt.*	27
100.000	100	50.00	500	50.000	100.00		28
50.000	25	50.00	1.000	21.805	21.80		29
20.000	50	50.00	200	20.000	100.00		30
200.000	50	50.00	2.000	100.000	50.00		31
12.000	105	100.00	100	12.000	105.00		32
100.000	50	50.00	1.000	50.000	50.00		33
1.534.500			19.723	899.505			
25.000	100	50.00	125	12.500	100.00		34
40.000	50	50.00	400	20.000	50.00		35
20.000[9]	75	75.00	100	30.000	75.00	9) Dionička glavnica povišena bje godine 1872. na 40.000 for. (200 dionica po 100 for.) — *Das Actiencapital wurde im Jahre 1872 auf 40.000 Gulden erhöht (200 Aktien zu 100 fl.)*	36
30.000	50	50.00	300	30.000	100.00		37
40.000	20	50.00	1.000	16.235	16.23		38
21.000	50	100.00	480	21.000	50.00		39
30.000	25	50.00	600	15.000	25.00		40
20.000	200	100.00	100	20.000	200.00		41
229.000			3.405	167.735			
1.763.500			**23.128**	**1.067.240**			
4,013.500			**39.078**	**2,771.352**			

Skriž. II. Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —

	Tvrdka i sjedište družtva / *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo / *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen*: Najmanji iznos / *Kleinste Einlage*: koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos / *Kleinste Einlage*: što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos / *Höchster Betrag*: za jedan uložak / *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos / *Höchster Betrag*: za jednoga ulagača / *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke / *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamata mjera za uložke / *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka / *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
1	**Bakarska štediona u Bakru** / *Buccarier Sparcasse in Buccari*	Vrieme nije ustanovljeno / *Die Dauer nicht bestimmt*	1.00	1.00	Nije pravili ustanovljeno. / *In den Statuten nicht festgestellt.*		Odpovjedne rokove ustanovljuje ravnateljstvo od vremena do vremena. / *Die Kündigungsfristen werden von der Direction von Zeit zu Zeit bestimmt.*	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. / *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana / *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovine mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. / *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
2	**Bjelovarska štediona u Bjelovaru** / *Belovarer Sparcasse in Belovar*	30 godina / *30 Jahre*	0.25	1.00	2.000	2.000 za jednu uložnu knjižicu / *für ein Einlage-Büchel*	do / *bis* 50 forint. bez odpovjedi / *Guld. ohne Kündigung*; od / *von* 50—100 for. / *Gld.* 8 dana / *Tage*; „ 101—250 „ 15 „; „ 251—500 „ 30 „; „ 501—1000 „ 45 „; „ 1001—2000 „ 60 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. / *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana / *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovine mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovine mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. / *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monats verzinst.*
3	**Štediona u Djakovu** / *Sparcasse in Djakovar*	Vrieme nije ustanovljeno / *Die Dauer nicht bestimmt*	0.50	1.00	2.000	2.000	do / *bis* 10 forint. bez odpovjedi / *Guld. ohne Kündigung*; od / *von* 11—50 for. / *Gld.* 8 dana / *Tage*; „ 51—100 „ 14 „; „ 101—500 „ 30 „; „ 501—1000 „ 60 „; „ 1001—2000 „ 90 „	6% za uložke do 2.000 for. / *für Einlagen bis zu dem Betrage von 2.000 fl.*	30 dana / *30 Tage*	Uložci, uloženi do 10. svakoga mjeseca ukamaćuju se od 16. istoga mjeseca, oni pako, koji se lože do 25. svakoga mjeseca, ukamaćuju se od 1. budućega mjes. / *Die bis zu dem 10. Tage eines jeden Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die bis zu dem 25. eines jeden Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
4	**Karlovačka štediona u Karlovcu** / *Karlstädter Sparcasse in Karlstadt*	40 godina / *40 Jahre*	1.00	1.00	4.000	4.000	do / *bis* 10 forint. bez odpovjedi / *Guld. ohne Kündigung*; od / *von* 11—100 for. / *Gld.* 8 dana / *Tage*; „ 101—500 „ 14 „; „ 500—1000 „ 30 „; „ 1001—2000 „ 45 „; „ 2001—4000 „ 60 „; „ 4001 i dalje / *und weiter* 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. / *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana / *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca od 1. dana budućega mjes. / *Die in der ersten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die in der zweiten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*

Tab. II. Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovania dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih / *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes* pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
10 dionica po 1 glas *10 Actien je 1 Stimme*	10	najmanje 10 % *Minimum 10 %* dok pričuvna glavnica nenaraste na 10.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 10.000 Gld. erreicht.*	O tom odlučuje glavna skupština. *Die Entscheidung steht der General-Versammlung zu.*	Štediona vlastna je po pravilih, podignuti si, kad uztreba, i filijalke. *Der Sparcasse ist es durch die Statuten gestattet, nach Bedarf zur Errichtung von Filialen zu schreiten.*	1
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	najmanje 5 % *Minimum 5 %* dok pričuvna glavnica ne naraste na 2.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 2.000 Gld. erreicht.*	Od ostatka ide prije svega dioničare 6 % kamate, a od onoga što preostane 5 % mirovinsku zakladu a 10 % tantijeme. *Vom Reste des Reingewinnes entfallen vorerst 6 % Zinsen auf das Actiencapital, dann 5 % für den Pensionsfond und 10 % Tantièmen.*	Štediona vlastna je primati i uložaka, većih od 2.000 for. te ugovoriti s ulagačem kamate. *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 2.000 Gld übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird dann mit dem Einleger vereinbart.*	2
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	33·33 % dok pričuvna zaklada ne naraste na 23.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 23 000 fl. erreicht.*	Od ostale dvie trećine daje se dioničarom do 5 % u ime kamata a od ostatka 5 % nagrade upravitelju, 2 % dobrotvornim svrham. Sto još ostane ide dioničare kao dividenda. *Von den übrigen 2 Drittheilen entfallen 5 % als Verzinsung des Actiencapitals, von dem Reste 2 % zu wohlthätigen Zwecken, 5 % zu Remunerationen. Was noch erübrigt, kommt als Dividende an die Actionäre.*	Po pravilih valja bar jednu trećinu upravne imovine uložiti u zajmove na nekretnine. Ovi mogu se odplaćivati u obrocih. *Nach den Statuten ist wenigstens ein Drittel des Verwaltungs-Vermögens zu Darlehen auf Realitäten zu verwenden.*	3
1 – 4 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 5 — 9 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 10 – 14 „ „ 3 „ „ 15 — 19 „ „ 4 „ „ 20 – 24 „ „ 5 „ „ 25 — 29 „ „ 6 „ „ 30 — 34 „ „ 7 „ „ 35 — 39 „ „ 8 „ „ 40 — 44 „ „ 9 „ „ 45 – 50 „ „ 10 „ „	10	10 % dok pričuvna zaklada ne naraste na 50.000 for. *bis der Reservefond d. Betrag von 50.000 fl. erreicht.*	6 % ravnateljstvu i nadzornomu odboru kao tantijeme, 2 % za remuneracije činovničtvu, 2 % dobrotvornim svrham a ostatak dioničarom kao dividenda. *6 % der Direction und dem Aufsichtsrathe als Tantième 2 % Remunerationen an die Beamten, 2 % zu wohlth. Zwecken, der Rest den Actionären als Dividende.*	Stediona vlastna je primati i uložaka viših od 1.000 for. te ugovoriti s ulagačem kamate *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 1.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird m. d. Einleger vereinb.* Ravnateljstvu stoji na volju, da do 5 % uplaćene dioničke glavnice uzajmljuje jedino na osobnu vjeresiju u iznosih od 50 for. uz jednostavni podpis dužnika. — *Der Direction ist es freigestellt, bis zu 5 % des eingezahlten Actiencapitals auf Darlehen gegen die blosse Unterschrift des Darlehensnehmers (Personalcredit) zu verwenden und zwar in Beträgen bis zu 50 fl.*	4

Skriž. II. (Nastavak). **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen* Najmanji iznos *Kleinste Einlage* koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos *Kleinste Einlage* što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
5	**Gradska štediona u Koprivnici** *Städtische Sparcasse in Kopreinitz*	30 godina *30 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 for. *Gld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 15 dana *Tage* „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 i više *u. mehr* 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca od 1. dana budućega mjes. *Die in der ersten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die in der zweiten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
6	**Dionička štediona u Koprivnici** *Actien-Sparcasse in Kopreinitz*	30 godina *30 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 for. *Gld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 15 dana *Tage* „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 i više *u. mehr* 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgestellt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca od 1. dana budućega mjes. *Die in der ersten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die in der zweiten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
7	**Primorska štediona u Kraljevici** *Küstenländische Sparcasse in Portoré*	Vrieme nije ustanovljeno *Die Dauer nicht bestimmt*	0.25	1.00	Nije pravili ustanovljeno. *In den Statuten nicht festgestellt.*		Odpovjedne rokove ustanovljivaše ravnateljstvo od vremena do vremena. *Die Kündigungsfristen wurden von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgestellt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi do 12. sata prije podne, ukamaćuju se od sljedećega dana djelatnika, a uložci uloženi poslje podne od drugoga dana djelatnika. *Die Vormittags erfolgten Einlagen werden vom nächsten Werktage, die Nachmittags erfolgten Einlagen vom zweitnächsten Werktage an verzinst.*
8	**Dionička štediona u Križevcih** *Actien-Sparcasse in Kreutz*	30 godina *30 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 for. *Gld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 101— 500 „ 15 „ „ 500—1000 „ 30 „ „ 1000—2000 „ 60 „ i više — *und mehr*	Svake godine ustanovljuje ga glavna skupština. *Der Zinsfuss wird jährlich von der Generalversammlung festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, ukamaćuju se od sljedećega dana iza što su uloženi. *Die Verzinsung beginnt mit dem auf den Tag der erfolgten Einlage folgendem Tage.*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih — *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes* pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
1—5 dionica 1 glas — *1—5 Actien 1 Stimme* preko 5 dionica 2 glasa — *über 5 Actien 2 Stimmen*	2	33.33% ($\frac{1}{3}$) dok pričuvna zaklada ne naraste na 20.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 20.000 fl. erreicht.*	Od ostatka ide 80% dioničare a 20% ostale svrhe. *Vom Reste 80% den Actionären, 20% für andere Zwecke.*	Štediona vlastna je primati i uložaka viših od 2.000 for., te ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.*	5
1—5 dionica 1 glas — *1—5 Actien 1 Stimme* preko 5 dionica 2 glasa — *über 5 Actien 2 Stimmen*	2	33.33% ($\frac{1}{3}$) dok pričuvna zaklada ne naraste na 20.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 20.000 fl. erreicht*	Od ostatka ide 80% dioničare a 20% ostale svrhe. *Vom Reste 80% den Actionären, 20% für andere Zwecke.*	Štediona vlastna je primati i uložaka viših od 2.000 for., te ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.* Godine 1875. započeta je likvidacija štedione. — *Im Jahre 1875. wurde die Liquidation der Sparcasse in Angriff genommen.*	6
10 dionica po 1 glas — *10 Actien je 1 Stimme*	10	najmanje 10% *Minimum* 10% dok pričuvna glavnica ne dosegne 20.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 20.000 fl. erreicht.*	8% tantijema ravnateljstvu, 2% tantijema nadzornomu odboru, 5% na dobrotvorne svrhe, ostatak dioničarom i ostalim svrham po zaključku glavne skupštine. *8% Tantième an den Director, 2% Tantième an den Aufsichtsrath 5% zu wohlthätig. Zwecken, der Rest den Actionären u. für sonstige Zwecke n. Beschluss d. Generalversamml.*	Godine 1875. podigla je štediona podružnicu u Bakru al ju već god. 1877. napustila. *Im Jahre 1875. wurde eine Filiale in Buccari eröffnet, aber schon im Jahre 1877. aufgelassen.* Štediona pala je prve polovice godine 1878. pod stečaj. *Ueber die Sparcasse wurde in der ersten Hälfte des Jahres 1878 der Concurs eröffnet.*	7
1—5 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 6—10 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 11—15 „ „ 3 „ „ 16—20 „ „ 4 „ „ 21—25 „ „ 5 „ „ 26—30 „ „ 6 „ „ 31—35 „ „ 7 „ „ 36—40 „ „ 8 „ „ 40—45 „ „ 9 „ „ 46—50 „ „ 10 „ „	10	Jedna treć na čistoga dohodka iz kog su već izlučene tantijeme ravnatelju i upravljajućemu odboru i to dotle, dok pričuvna glavnica nedosegne iznosa od 50.000 for. *Ein Drittel des Reingewinnes nachdem aus demselben schon die Tantièmen für den Director und den Verwaltungsrath ausgeschieden sind, und zwar bis der Reservefond den Betrag von 50.000 fl. erreicht*	Od čistoga dobitka izplaćuje se najprve tantijema ravnateljstvu i upravljajućema odboru. Ostatak valja razdieliti u tri diela. Jedna trećina ide pričuvnu zakladu a o razdiobi ostatka odlučuje glavna skupština. *Vom Reingewinne werden zuerst die Tantièmen an den Director und den Verwaltungsrath ausbezahlt. Der Rest wird in drei gleiche Theile getheilt. Ein Drittel wird dem Reservefonde zugeschlagen. Ueber die Vertheilung des Restes entscheidet die General-Versammlung.*	Štediona vlastna je primati i uložaka, viših od 2.000 for. te ugovoriti s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.*	8

Skriž. II. (Nastavak). **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen* Najmanji iznos *Kleinste Einlage* koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos *Kleinste Einlage* što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
9	**Našička štediona u Našicah** *Našicer Sparcasse in Našice*	30 godina *30 Jahre*	0.25	1.00	4.000	4.000	do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 50—100 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 101—500 „ 14 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 45 „ „ 2001—4000 „ 60 „ „ 4000 dalje *weiter* 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
10	**Osiečka štediona u Osjeku** *Esseker Sparcasse in Essek*	30 godina *30 Jahre*	0.25	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht festgestellt.*		do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 50—100 for. *Gld.* 3 dana *Tage* „ 101—500 „ 8 „ „ 501—1000 „ 14 „ „ 1001—2000 „ 30 „ „ 2001 i više *und mehr* 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci ukamaćuju se od sljedećega dana kako su uloženi. *Die Verzinsung beginnt mit dem auf den Tag der erfolgten Einlage folgenden Tage.*
11	**Slavonska zemaljska sredotočna štediona u Osjeku** *Slavonische Landes-Central-Sparcasse in Essek*	40 godina *40 Jahre*	0.25	1.00	Nije pravili ustanovljeno. *In den Statuten nicht festgestellt.*		do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 50—100 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 101—500 „ 14 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 15 „ „ 2001 i dalje po dogovoru *u. weiter nach gegenseitiger Vereinbarung*	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der erten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
12	**Osiečka dolnjogradska štediona i založni zavod u Osjeku** *Essek-Unterstädter Sparcasse u. Pfandleih-Anstalt in Essek*	40 godina *40 Jahre*	0.25	1.00	4.000	4.000	do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 50—100 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 101—500 „ 14 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 45 „ „ 2001—4000 „ 60 „ „ 4001 i dalje *und weiter* 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ga od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih — *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes*: pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
10 dionica po 1 glas *10 Actien je 1 Stimme*	10	10%	10% tantijeme ravnateljstvu, 3% nagrade činovničtvu, 3% na dobrotvorne svrhe. Ostatak porazdieljuje se dioničarom *10% Tantièmen an die Direction, 3% Remuneration an die Beamten, 3% zu wohlthätigen Zwecken. Der Rest wird an die Actionäre vertheilt*	Štediona vlastna je primati i uložaka viših od 4 000 for. te ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 4.000 fl. übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart* Od godišnjega dobitka kreditne zadruge upotrebljuje se 5% za posebnu pričuvnu zakladu a ostatak se razdieljuje s ostalim dobitkom štedione. — *Vom Jahresertrage des Creditvereines werden 5% zur Bildung eines besonderen Reservefondes verwendet, der Rest aber mit dem übrigen Gewinne vertheilt* Ravnateljstvu slobodno je, da do 5% uplaćene dioničke glavnice uzajmljuje jedino na osobnu vjereiju obrtnikom uz jedini podpis pozajmitelja. Jedan takav zajam smije dosegnut samo svotu od 50 for. — *Der Direction ist es freigestellt, 5% von dem eingezahlten Actiencapitale in Theilbeträgen von höchstens 50 Gulden blos auf Personalcredit auf die alleinige Unterschrift des Darlehenswerbers (hauptsächl. an Gewerbetreibende) zu verwenden*	9
1— 4 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 5— 9 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 10—14 „ „ 3 „ „ 15—19 „ „ 4 „ „ 20 i preko — *u. darüber* 5 „ „	5	10% dok pričuvna glavnica ne naraste na 50.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 50.000 Gld. erreicht.*	10% tantijema ravnateljstvu, 5% nadzornomu odboru, 5% nagrade činovničtvu, 3% mirovinskoj zakladi, 3% dobrotvornim svrham, a ostatak dioničarom *10% Tantième an die Direction 5% an den Aufsichtsrath, 5% Remunerationen an Beamte, 3% an den Pensionsfond, 3% zu wohlthätig. Zwecken, der Rest an die Actionäre*	Stediona utemeljuje o načelu medjusobna jamstva kreditna družtva i eskomptuje prihvate njihovih članova *Die Sparcasse gründet auf dem Principe der wechselseitigen Haftung Credit-Vereine und escomptirt die Accepte der Mitgleder derselben*	10
2 dionice po 1 glas *2 Actien je 1 Stimme*	10	10%	12% tantijeme ravnateljstvu, 2% nagrade činovničtvu, 2% dobrotvornim svrham a ostatak dioničarom *12% Tantièmen an die Direction, 2% Remunerationen an Beamte, 2% zu wohlthät. Zwecken, der Rest an die Actionäre*	Štediona utemeljuje o načelu medjusobna jamstva kreditna družtva i eskomptuje prihvate njihovih članova *Die Sparcasse gründet auf dem Principe der wechselseitigen Haftung Credit-Vereine und escomptirt die Accepte der Mitglieder derselben*	11
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	10%	10% tantijeme ravnateljstvu i nadzornomu odboru ($^{15}/_{18}$ prvomu, a $^{3}/_{18}$ drugomu) 3% nagrade činovnikom, 3% dobrotvornim svrham a ostatak dioničarom *10% Tantièmen an die Direction und den Aufsichtsrath ($^{15}/_{18}$ der Ersteren, $^{3}/_{18}$ dem Letzteren), 3% Remunerationen an Beamte, 3% zu wohlthät. Zwecken, der Rest an die Actionäre*	Štediona vlastna je primati i uložaka viših od 4.000 for. te ugovoriti s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, die den Betrag von 4.000 fl. überschreiten, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird m. d. Einleger vereinb.* Ravnateljstvu slobodno je, do 5% uplaćene dioničke glavnice uzajmljivati na osobnu vjeresiju uz jedini podpis pozajmioca. Jedan zajam smije iznosit samo 50 for. — *Die Direction ist berechtigt 5% des eingezahlten Actiencapitals in Theilbeträgen von höchstens 50 fl. blos auf Personalcredit auf die alleinige Unterschrift des Darlehenswerbers (hauptsächlich an Gewerbetreibende) zu verwenden*	12

Skriž. II. (Nastavak). **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen*							
			Najmanji iznos *Kleinste Einlage*		Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag*		Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
			koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	za jedan uložak *für eine Einlage*	za jednoga ulagača *für einen Einleger*				
13	**Pakračko-Daruvarsko-Kutinjska okružna štediona u Pakracu** *Pakrac-Daruvar-Kutinjaer Bezirks-Sparcasse in Pakrac*	30 godina *30 Jahre*	5.00	5.00	2.000	2.000	do / *bis* 10 forint. bez odpovjedi / *Guld. ohne Kündigung* od / *von* 11— 50 for. / *Gld.* 8 dana / *Tage* „ 51— 100 „ 14 „ „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 „ 90 „	6% za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis zu dem Betrage von 2.000 fl.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca od 1. dana budućega mjes. *Die in der ersten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die in der zweiten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst*
14	**Prva požežka štediona u Požegi** *Erste Požeganer Sparcasse in Požega*	30 godina *30 Jahre*	0.25	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht festgestellt*		do / *bis* 50 for. bez odpovjedi / *Gld. ohne Kündigung* od / *von* 50— 100 for. / *Gld.* 8 dana / *Tage* „ 101— 500 „ 14 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 45 „ preko / *über* 2000 for. po dogovoru / *Gld. n. Vereinbarung* Ovi odpovjedni rokovi valjaju samo za uložke, za koje se plaćaju najniže kamate. Plaća li se više nego 6%, računaju se odpovjedni rokovi dvostruko *Diese Kündigungsfristen gelten nur für Einlagen niedrigster Verzinsung. Wenn letztere 6% übersteigt, werden diese Kündigungsfristen doppelt gerechnet*	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgestellt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca od 1. dana budućega mjes. *Die in der ersten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die in der zweiten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst*
15	**Rumska štediona u Rumi** *Rumaer Sparcasse in Ruma*	Vrieme nije ustanovljeno *Die Dauer nicht bestimmt*	1.00	1.00	2.000	2.000	do / *bis* 50 for. bez odpovjedi / *Gld. ohne Kündigung* od / *von* 51— 100 for. / *Gld.* 3 dana / *Tage* „ 101— 500 „ 15 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 60 „	6% za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis zu dem Betrage von 2.000 fl.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca od 1. dana budućega mjes. *Die in der ersten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die in der zweiten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst*
16	**Samoborska štediona u Samoboru** *Samoborer Sparcasse in Samobor*	Vrieme nije ustanovljeno *Die Dauer nicht bestimmt*	0.25	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht festgestellt*		Odpovjedne rokove ustanovljuje ravnateljstvo od vremena do vremena. *Die Kündigungsfristen werden von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, ukamaćuju se od sljedećega dana iza što su uloženi *Die Verzinsung beginnt mit dem auf den Tag der erfolgten Einlage folgendem Tage*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes*		Opazke *Anmerkungen*	
		pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*		
2— 4 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 5— 9 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 10—14 „ „ 3 „ „ 15—19 „ „ 4 „ „ 20—29 „ „ 5 „ „ 30—39 „ „ 6 „ „ 40—49 „ „ 7 „ „ 50—59 „ „ 8 „ „ 60—69 „ „ 9 „ „ 70—79 „ „ 10 „ „	10	10% dok pričuvna glavnica ne naraste na 50.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 50.000 fl. erreicht.*	90% dioničarom *90% an die Actionäre*	Štedni uložci školski primaju se i sa jednom forintom. — *Schulspareinlagen werden auch mit einem Gulden angenommen* Štediona vlastna je primati i uložaka viših od 2.000 for., te ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.*	13
1 dionica 1 glas — *1 Actie 1 Stimme*	10	5%	23% tantijeme i nagrade, 2% dobrotvornim svrham 70% dividenda dioničarom. *23% Tantièmen u. Remunerationen 2% zu wohlthätigen Zwecken, 70% Dividende an die Actionäre*		14
1—2 dionice — *Actien* 1 glas — *Stimme* 3—4 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 5—6 „ „ 3 „ „ 7—8 „ „ 4 „ „ 9 i više — *u. darüber* 5 „ „	5	25% od dobitka koji preostane pošto se izluči 5% kamata dioničarom *vom Gewinn der nach Auszahlung von 5% Zinsen auf d. Actiencapital erübrigt*	Od dobitka izplaćuje se najprije 5% kam. na dioničku glavnicu a od ostatka 25% prič. zakladi, 25% posebnoj pričuvnoj zakladi vjeres. zadruge. Od onoga što iza toga preostane, ide ⅕ dobrot. svrhe a ⅘ dioničare. *Vom Gewinne wird vorerst das Actiencapital mit 5% verzinst, von dem Reste fallen 25% dem allg. und 25% dem speciellen Reservefond des Creditvereins zu. Was noch erübrigt wird mit 4/5 an die Actionäre, mit 1/5 an wohlth. Zwecke verwendet.*	Štediona vlastna je primati i uložaka, viših od 2.000 for. te ugovoriti kamate s ulagačem. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. überschreiten berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.*	15
5 dionica po 1 glas — *5 Actien je 1 Stimme*	10	najmanje 10% *Minimum* 10% dok pričuvna zaklada ne naraste na 20.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 20.000 fl. erreicht.*	5% tantijoma ravnateljstvu, 1% tantijema nadzornomu odboru, 1% dobrotvornim svrham; o razdiobi ostatka odlučuje glavna skupština *5% Tantièmen an die Direction, 1% Tantièmen an den Aufsichtsrath, 1% zu wohlthätigen Zwecken, Ueber die Vertheilung des Restes entscheidet die Generalversammlung*		16

*

Skriž. II. (Nastavak). **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen* Najmanji iznos *Kleinste Einlage* koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos *Kleinste Einlage* što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
17. **Senjska štediona** (aliter Cassa di risparmio Segniana) **u Senju** *Zengger Sparcasse in Zengg*	30 godina *30 Jahre*	0.50	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht bestimmt*		do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 51— 100 for. *Gld.* 2 dana *Tage* „ 101— 500 „ 10 „ „ 501—1000 „ 15 „ preko *über* 1000 po dogovoru *nach Vereinbarung*	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
18. **Sisačka štediona u Sisku** *Sisseker Sparcasse in Sissek*	50 godina *50 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 51— 100 for. *Gld.* 15 dana *Tage* „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 „ 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovine mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
19. **Slatinska štediona u Slatini** *Slatinaer Sparcasse in Slatina*	40 godina *40 Jahre*	0.25	1.00	4.000	4.000	do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 101— 500 „ 14 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 45 „ „ 2001—4000 „ 60 „ preko *über* 4000 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der erten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
20. **Varaždinska štediona u Varaždinu** *Warasdiner Sparcasse in Warasdin*	30 godina *30 Jahre*	0.25	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 3 dana *Tage* „ 101 - 500 „ 15 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 60 „	6 % za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis 2.000 fl.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih / *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes*: pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
1 dionica po 1 glas — *1 Actie je 1 Stimme*	10	10% dok pričuvna glavnica ne naraste na 50.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 50.000 Gld. erreicht hat*	Od ostatka: 20% tantijeme ravnateljstvu, 3% nagrade činovničtvu, 2% dobrotvornim svrham 75% dioničarom *Vom Reste: 20% Tantièmen an die Direction, 3% Remunerationen an Beamte, 2% an wohlthätige Zwecke, 75% an die Actionäre*		17
1 dionica po 1 glas — *1 Actie je 1 Stimme*	10	20% od dobitka pošto su odavle već odbijeni 6% kamati na dioničku glavn. 20% *vom Gewinne der nach Abzug von 6% Zinsen an das Actiencapital erübrigt*	Od čistoga dobitka idu ponajprije dioničare 6% kamate na dioničku glavnicu. A od ostatka najmanje 20% pričuvnu zakladu, za tiem tantijeme, nagrade, prinesci dobrotvornim svrham i superdividenda po odluci glavne skupštine *Vom Reingewinne entfallen vorerst auf die Actionäre, 6% Zinsen für das Actiencapital. Vom Reste werden mindestens 20% dem Reservefonde zugeschlagen. Ueber die Höhe der Tantièmen, Remunerationen, Beträge zu wohlthätigen Zwecken und Superdividenden entscheidet die Generalversammlung*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for., te ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart* Kad pričuvna zaklada dosegne iznos od 50.000 for. množit će se ona jedino vlastitimi svojimi kamati. — *Erreicht der Reservefond den Betrag von 50.000 Gld. so wird er nur durch eigene Zinsen vermehrt werden*	18
1 dionica po 1 glas — *1 Actie je 1 Stimme*	10	10% ok pričuvna glavnica ne naraste na 20.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 20.000 Gld. erreicht hat*	10% tantijeme ravnateljstvu, 3% nagrade činovničtvu, 3% dobrotvornim svrham, ostatak dioničarom. *10% Tantième an die Direction, 3% Remunerationen an Beamte, 3% zu wohlthätigen Zwecken, der Rest an die Actionare*	Štediona vlastna je primati i uložaka, većih od 2.000 for. i s ulagačem ugovoriti kamate *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 Gld übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart*	19
1—5 dionica po 1 glas *1—5 Actien je 1 Stimme* 5 dionicah i više po 2 glasa *5 Actien und darüber je 2 Stimmen*	2	20%	20% tantijeme i nagrade na dioničku glavnicu, 6% kamate, a ostatak po zaključku glavne skupštine dioničarom i dobrotvornim svrham *20% Tantièmen u. Remunerationen, dann den Actionären 6% Zinsen. Der Rest wird nach Beschluss der Generalversammlung als Superdividende und zu wohlthätigen Zwecken verwendet*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for. i s ulagačem ugovoriti kamate. *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 Guld. übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart* Štediona prijavila je mjeseca rujna 1878 stečaj — *Ueber die Sparcasse wurde im Monate September 1878 der Concurs verhängt*	20

Križ. II. (Nastavak.) Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —

	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen* Najmanji iznos *Kleinste Einlage* koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos *Kleinste Einlage* što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag* za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
21	**Županijska štediona u Varaždinu** *Comitats-Sparcasse in Warasdin*	30 godina *30 Jahre*	0.25	1.00	5.000	5.000	do *bis* 25 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 25— 100 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 101— 500 „ 15 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—5000 „ 60 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve trećine mjeseca, ukamaćuju se od 11. dana istoga mjeseca, uložci uloženi druge trećine mjeseca od 21. dana istoga mjeseca, uložci napokon uloženi treće trećine mjeseca od prvoga dana sljedećega mjeseca *Die im ersten Drittel des Monates erfolgten Einlagen werden vom 11. Tage desselben Monates, die im zweiten Drittel erfolgten Einlagen vom 21. Tage des Monates, schliesslich die im dritten Drittel erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst*
22	**Virovitička štediona u Virovitici** *Viroviticer Sparcasse in Virovitica*	40 godina *40 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 10 forint. bez odpovjedi *Guld. ohne Kündigung* od *von* 11— 50 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 51— 100 „ 14 „ „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 „ 90 „	6% za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis zu dem Betrage von 2.000 fl.*	30 dana *30 Tage*	Uložci, uloženi do 10. svakoga mjeseca ukamaćuju se od 16. istoga mjeseca, oni pako, koji se ulože do 25. svakoga mjeseca, ukamaćuju se od 1. budućega mjes. *Die bis zu dem 10. Tage eines jeden Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die bis zu dem 25. eines jeden Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
23	**Štediona u Vukovaru** *Sparcasse in Vukovar*	30 godina *30 Jahre*	0.25	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 for. bez odpovjedi *Gld. ohne Kündigung* od *von* 51— 100 for. *Gld.* 5 dana *Tage* „ 101— 500 „ 15 „ „ 501—1000 „ 30 „ „ 1001—2000 „ 60 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgestellt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovine mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovine mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monats verzinst.*
24	**Obća zagrebačka štediona i zalagaona u Zagrebu** *Allgemeine Agramer Sparcasse und Pfandleihanstalt in Agram*	Nije pravili ustanovljeno *Die Dauer in den Statuten nicht festgestellt*	0.25	1.00	Nije pravili ustanovljeno. *In den Statuten nicht festgestellt.*		Odpovjedne rokove ustanovljuje ravnateljstvo od vremena do vremena. *Die Kündigungsfristen werden von der Direction von Zeit zu Zeit bestimmt.*	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prije podne, ukamaćuju se od sljedećega dana djelatnika, a uložci uloženi poslje podne od drugoga dana djelatnika. *Die Vormittags erfolgten Einlagen werden vom nächsten Werktage, die Nachmittags erfolgten Einlagen vom zweitnächsten Werktage an verzinst.*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes*		Opazke *Anmerkungen*	
		pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*		
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	15% dobitka pošto su odavle već odbijeni 6% kamati na dioničku glavnicu *vom Gewinn der nach Abzug von 6% Zinsen auf das Actien-capital erübrigt*	Od čistoga dobitka idu ponajprije 6% kamate dioničku glavnicu a od ostatka 15% prič. zakladi, 15% tantijema i nagrada. Što preostane razdieljuje se medju dioničare. — *Vom Reingewinne entfallen vorerst auf das Actiencapital 6% Zinsen. Vom Reste werden verwendet: 15% f. d. Reservef., 15% f. Tantièmen, was noch erübrigt an Actionäre verth.*		21
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	Jedna trećina dobitka dok pričuvna glavnica ne naraste na 50.000 for. *Ein Drittel d. Gewinnes bis der Reservefond den Betrag von 50.000 fl. erreicht hat*	Dvie trećine dobitka dioničarom *Zwei Drittel des Gewinnes an die Actionäre*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for. i ugovoriti s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.*	22
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	5	25% dok pričuvna glavnica ne naraste na 20.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 20.000 Gld. erreicht hat*	10% tantijeme ravnateljstvu. 2% nadzornomu odboru, 2% nagrade činovničtvu, 2% mirovinskoj zakladi, 4% dobrotvornim svrham. O razdiobi ostatka odlučuje gl. skupština *10% Tantièmen an die Direction, 2% Tantième an den Aufsichtsrath, 2% Remunerationen an Beamte, 2% an d. Reservefond, 4% für wohlthätige Zwecke. Ueber die Vertheilung des Restes entscheidet die Generalversammlung*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for., i ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einleger vereinbart.*	23
5 dionica po 1 glas *5 Actien je 1 Stimme*	10	10%	10% tantijeme ravnateljstvu, 5% nadzornomu odboru, 5% remuneracije činovničtvu. O razdiobi ostatka odlučuje gl. skupština *10% Tantième an die Direction 5% an den Aufsichtsrath, 5% Remunerationen an Beamte, Ueber die Vertheilung des Restes entscheidet die General-Versammlung*	Štediona utemeljuje i družtva za štedne uložke s dobitkom *Die Sparcasse ist auch zur Errichtung von Gesellschaften für Spareinlagen auf Gewinn ermächtigt*	24

Skriž. II. (Nastavak.) **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

Br.	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen*: Najmanji iznos *Kleinste Einlage*: koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos *Kleinste Einlage*: što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag*: za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag*: za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
25	**Prva hrvatska štediona u Zagrebu** *Erste kroatische Sparcasse in Agram*	Nije pravili ustanovljeno *Die Dauer in den Statuten nicht bestimmt*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 100 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 101— 500 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 501—1000 „ 14 „ „ 1000 i preko *u. darüber* 30 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
26	**Zagrebačka štediona u Zagrebu** *Agramer Sparcasse in Agram*	30 godina *30 Jahre*	0.50	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht festgestellt*		do *bis* 50 for. *Gld.* 2 dana *Tage* od *von* 101— 500 „ 4 „ „ 501—1000 „ 6 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	5 dana *5 Tage*	Uložci, ukamaćuju se od sljedećega dana iza što su uloženi *Die Verzinsung beginnt mit dem auf den Tag der erfolgten Einlage folgendem Tage*
27	**Brodska štediona u Brodu** *Broder Sparcasse in Brod*	Nije pravili ustanovljeno *Die Dauer in den Statuten nicht bestimmt*	0.25	1.00	2.000	2.000	do *bis* 50 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 3 dana *Tage* „ 101— 500 „ 10 „ „ 501—1000 i preko — *u. darüber* 30 „	6% za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis 2.000 fl.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der erten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
28	**Sriemsko-karlovačka štediona u Karlovcih** *Syrmier-Karlovicer Sparcasse in Karlovic*	Nije pravili ustanovljeno *Die Dauer in den Statuten nicht bestimmt*	0.25	1.00	2.000	2.000	do *bis* 20 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 21— 50 for. *Gld.* 3 dana *Tage* „ 51—100 „ 14 „ „ 101—500 „ 30 „ „ 501 i preko *u. darüber* 60 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi do 10. dana mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi do 25. dana mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die bis zum 10. Tage des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die bis zum 25. Tage des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes* pričuvnu zakladu *Reservefond*	 ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
Svaki dioničar po 1 glas *Jeder Actionär je 1 Stimme*	—	5—10%	5% mirovinskoj zakladi, 20% od čista dobitka nadilazećega svotu od 8000 for. činovnikom kao nagrada a o razdiobi ostatka odlučuje glavna skupština *5% an den Pensionsfond, 20% von dem den Betrag von 8.000 fl. übersteigenden Reingewinne f. Remunerat. an Beamte. Ueber die Vertheil. des Restes entscheidet die Generalversammlung*	Štediona vlastna je primati i uložaka viših od 2.000 for. te s ulagačem ugovoriti kamate *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart*	25
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	10%	Od ostatka: 20% tantijeme ravnateljstvu, 5% tantijeme nadzornomu odboru, 75% dioničarom *Vom Reste: 20% Tantièmen an die Direction, 5% Tantiemen an den Aufsichtsrath, 75% an d. Actionäre*		26
1 dionice — *Actien* 1 glas — *Stimme* 2 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 3 „ „ 3 „ „ 4 „ „ 4 „ „ 5—9 „ „ 5 „ „ 10 i više — *u. darüber* 6 „ „	6	15% dok pričuvna glavnica ne dosegne iznosa jednaka 5% cieloga kredita ulagača *bis der Reservefond eine Hohe erreicht, welche dem Betrage von 5% der Gesammtsumme der Spareinlagen gleichkommt*	15% tantijeme i nagrade, 3% dobrotvorn svrham, 67% dioničarom *15% Tantièmen u. Remunerationen, 3% an wohlthatige Zwecke, 67% an die Actionare*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for. i s ulagačem ugovoriti kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 Guld. übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart* Ako koje godine čisti dobitak ne doteče, da se dioničarom izplati 5% dividenda na uplacenu glavnicu, to će se ono što tomu manjka, uzeti iz pričuvne zaklade *Wenn in einem Jahre der Reingewinn nicht ausreichen sollte, eine 5% Dividende auf das eingezahlte Actiencapital zu vertheilen, so wird das zu dem Betrage dieser Minimal-Dividende Fehlende aus dem Reservefonde ergänzt insofern dessen Bestand dies zulässt*	27
1—5 dionica po 1 glas *1—5 Actien je 1 Stimme* 5 dionicah i više po 2 glasa *5 Actien und darüber je 2 Stimmen*	2	1/3	Od ostale dvie trećine izplaćuju se dioničarom 5% kamate na dioničku glavnicu. Što preostane upotriebit će se sa 4/5 za dividend. dioničarom a sa 1/5 za prosvjetne svrhe. — *Von den übrigen zwei Dritteln werden d. Actionären 5% Zinsen auf das eingezahlte Actiencapital ausbezahlt. Vom Reste entfallen 4/5 als Divid. an Actionäre, 1/5 a. Bildungszwecke*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for. i ugovoriti s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit dem Einlegern vereinbart*	28

Skriž. II. (Nastavak.) **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen* Najmanji iznos *Kleinste Einlage*: koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos *Kleinste Einlage*: što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag*: za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag*: za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamato	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
29	**Mitrovačka štediona u Mitrovici** *Mitrovicer Sparcasse in Mitrovica*	Nije pravili ustanovljeno *Die Dauer in den Statuten nicht bestimmt*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 20 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 21— 50 for. *Gld.* 3 dana *Tage* „ 51— 100 „ 14 „ „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 45 „ „ 1001—2000 „ 60 „	6% za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis zu dem Betrage von 2.000 fl.*	15 dana *15 Tage*	Uložci ukamaćuju se od 16. dana iza kako su uloženi *Die Einlagen werden vom 16. Tage nach erfolgter Einlage verzinst*
30	**Novogradiška štediona u Novoj Gradiški** *Neu-Gradiskaner Sparcasse in Neu-Gradiska*	30 godina *30 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 10 for. *Gld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 11— 50 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 51— 100 „ 14 „ „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 „ 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgesetzt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovine mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
31	**Ogulinska štediona u Ogulinu** *Oguliner Sparcasse in Ogulin*	30 godina *30 Jahre*	0.50	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht festgestellt*		do *bis* 50 for. *Gld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 50— 100 for. *Gld.* 2 dana *Tage* „ 101— 500 „ 4 „ „ 501—1000 „ 6 „ „ 1001—5000 „ 8 „ preko *über* 5000 „ 14 „	6% najmanje *Minimum*	5 dana *5 Tage*	Uložci se ukamaćuju od sljedećega dana iza kako su uloženi *Die Verzinsung der Einlagen beginnt nach dem Tage ihrer Uebernahme*

Tab. II. (Forts.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih — *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes*: pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
1 dionica — *Actie* 1 glas — *Stimme* 2—3 dionice — *Actien* 2 glasa — *Stimmen* 4—5 „ „ 3 „ „ 6—7 „ „ 4 „ „ 8 i više — *u. darüber* 5 „ „	5	25% čista dobitka, koji preostane, ako se odbiju 5% kamate na dioničku glavnicu *des Reingewinnes der nach Abzug von 5% Zinsen auf das eingezahlte Actiencapital erübrigt*	Od čistoga dobitka idu ponajprije dioničku glavnicu 5% kamate, od ostatka pako 25% pričuvnu zakladu, 25% na posebnu pričuvnu zakladu, a što preostane dioničarom i dobrotvornim svrham *Vom Reingewinne entfallen vorerst an das Actiencapital 5% Zinsen. Vom Reste 25% an den allg. Reservefond, 25% an den spec. Reservefond, der Rest an die Actionäre und an wohlthätige Zwecke*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for., i ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart*	29
1— 4 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 5— 9 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 10—14 „ „ 3 „ „ 15—19 „ „ 4 „ „ 20 i preko — *u. darüber* 5 „ „	5	1/3 dok pričuvna glavnica ne naraste na 30.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 30.000 Gld. erreicht hat*	Od ostale dvie trećine idu ponajprije dioničku glavnicu 7% kamate, a od ostatka 4/5 dioničare kao dividenda, a 1/5 dobrotvornim svrham *Von den übrigen zwei Dritteln entfallen vorerst auf das eingezahlte Actiencapital 7% Zinsen, vom Reste aber 4/5 an die Actionäre als Dividende und 1/5 an wohlthätige Zwecke*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for., te ugovorit s ulagačem kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 fl. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart*	30
1 dionica po 1 glas *1 Actie je 1 Stimme*	10	10%	Od čistoga dohodka idu ponajprije pričuvnu glavnicu 10%, za tiem dioničku glavnicu 5% kamate. Od ostatka: 24% tantijeme, 3% nagrade činovničtvu, 3% dobrotvornim svrham, 70% dioničarom *Vom Reingewinne entfallen vorerst 10% an den Reservefond, dann an das Actiencapital 5% Zinsen. Vom Reste 24% Tantièmen, 3% Remunerationen an Beamte, 3% an wohlthätige Zwecke, 70% an die Actionäre*		31

Skriž. II. (Zaglavak.) **Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka. —**

	Tvrdka i sjedište družtva *Firma und Sitz der Gesellschaft*	Po pravilih trajati će družtvo *Die durch die Statuten festgesetzte Dauer der Gesellschaft*	Ustanove družtvenih pravila o štednih uložcih — *Bestimmungen der Statuten über die Spareinlagen* Najmanji iznos *Kleinste Einlage*: koji se može uložiti — *zur Annahme zulässig*	Najmanji iznos: što ga družtvo ukamaćuje — *zur Verzinsung zulässig*	Najveći redoviti iznos *Höchster Betrag*: za jedan uložak *für eine Einlage*	Najveći redoviti iznos: za jednoga ulagača *für einen Einleger*	Odpovjedni rokovi za uložke *Kündigungsfristen für Einlagen*	Kamatna mjera za uložke *Zinsfuss für die Einlagen*	Koliko vremena valja da su uložci uloženi, da štediona od njih plaća kamate	Vrieme, kojim počimlje ukamaćivanje uložaka *Zeitpunkt, mit welchem die Verzinsung der Einlagen beginnt*
32	**Petrinjska štediona u Petrinji** *Petrinjaer Sparcasse in Petrinja*	30 godina *30 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 10 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 11— 50 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 51— 100 „ 14 „ „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 „ 90 „	6% za uložke do 2.000 for. *für Einlagen bis zu dem Betrage von 2.000 fl.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovine mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovine mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monats verzinst.*
33	**Vinkovačka štediona u Vinkovcih** *Vinkovcer Sparcasse in Vinkovce*	30 godina *30 Jahre*	1.00	1.00	2.000	2.000	do *bis* 10 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 11— 50 for. *Gld.* 8 dana *Tage* „ 51— 100 „ 14 „ „ 101— 500 „ 30 „ „ 501—1000 „ 60 „ „ 1001—2000 „ 90 „	Ravnateljstvo ustanovljuje ju od vremena do vremena. *Der Zinsfuss wird von der Direction von Zeit zu Zeit festgestellt.*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi prve polovice mjeseca ukamaćuju se od 16. dana istoga mjeseca, uložci pako uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od prvoga dana budućega mjeseca. *Die in der ersten Hälfte des Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monats, die in der zweiten Hälfte des Monats erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*
34	**Zemunska štediona u Zemunu** *Semliner Sparcasse in Semlin*	Nije pravili ustanovljeno *Die Dauer in den Statuten nicht festgestellt*	0.50	1.00	Nije pravili ustanovljeno *In den Statuten nicht festgestellt*		do *bis* 20 forint. *Guld.* bez odpovjedi *ohne Kündigung* od *von* 21— 50 for. *Gld.* 3 dana *Tage* „ 51 100 „ 14 „ „ 101—500 „ 30 „ „ 501 i preko *u. darüber* 60 „	6% za uložke javn. zaklada i zavoda, pupilarske i skrbničke novce. Za ostale uložke ustanovljuje kamat. mjeru ravnateljstvo 6% *für Einlagen öffentl. Fonde u. Anstalten, Pupillar- u. Curatelgeld. Für sonstige Einlagen wird der Zinsfuss von der Direction festgesetzt*	15 dana *15 Tage*	Uložci, uloženi do 10. svakoga mjeseca ukamaćuju se od 16. istoga mjeseca, oni pako, koji se ulože do 25. svakoga mjeseca, ukamaćuju se od 1. budućega mjes. *Die bis zu dem 10. Tage eines jeden Monates erfolgten Einlagen werden vom 16. Tage desselben Monates, die bis zu dem 25. eines jeden Monates erfolgten Einlagen vom 1. Tage des künftigen Monates verzinst.*

Tab. II. (Schluss.) Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den Generalversammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes.

Pravo glasovanja dioničara u glavnoj skupštini *Stimmrecht der Actionäre in der General-Versammlung*	Broj glasova, što jih najviše može imati jedan dioničar *Maximum der Stimmen, welche einem Actionär zufallen können*	Od čistoga dobitka ide po pravilih / *Statutenmässige Vertheilung des Reingewinnes* pričuvnu zakladu *Reservefond*	ostale svrhe *Sonstige Zwecke*	Opazke *Anmerkungen*	
1— 4 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 5— 9 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 10—14 „ „ 3 „ „ 15—19 „ „ 4 „ „ 20 i preko — *u. darüber* 5 „ „	5	1/3 dok pričuvna glavnica ne naraste na 24.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 24.000 Gld. erreicht hat*	2/3 dioničarom kao dividenda. Ako bi pako ove dvie trećine iznosile više nego li 8% kamate na uplaćenu dioničku glavnicu, ide 1/5 dobitka onoga, koji prekoračuje te 8% kamate, dobrotvornim svrham *2/3 den Actionären als Dividende. Für den Fall, dass die Dividende eine mehr als 8% Verzinsung des eingezahlten Actiencapitals ergeben sollte, ist der fünfte Theil des Mehrerträgnisses zu wohlthätig. Zwecken zu verwenden*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for. i s ulagačem ugovoriti kamate *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 Gld übersteigen, berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart*	32
1— 4 dionica — *Actien* 1 glas — *Stimme* 5— 9 „ „ 2 glasa — *Stimmen* 10—14 „ „ 3 „ „ 15—19 „ „ 4 „ „ 20 i preko — *u. darüber* 5 „ „	5	33% dok pričuvna zaklada ne naraste na 30.000 for. *bis der Reservefond den Betrag von 30.000 Gld. erreicht hat*	Od ostale dvie trećine idu ponajprije uplaćenu dioničku glavnicu 9% kamate, a od ostatka 4/5 dioničare kao dividenda a 1/5 dobrotvorne svrhe *Von den übrigen zwei Drittheilen entfallen vorerst 9% Zinsen auf das eingezahlte Actiencapit. Vom Reste werden 4/5 als Dividende an die Actionäre und 1/5 zu wohlthätigen Zwecken verwendet*	Štediona vlastna je primati i uložaka većih od 2.000 for. i s ulagačem ugovoriti kamate. — *Die Sparcasse ist auch zur Annahme von Einlagen, welche den Betrag von 2.000 Gld. übersteigen berechtigt. Die Verzinsung derselben wird mit den Einlegern vereinbart* Kad pričuvna zaklada naraste na 15.000 forinti, povratit će se dioničarom polovica uplaćene dioničke glavnice, a druga polovica, kad pričuvna zaklada naraste na 30.000 for. — *Erreicht der Reservefond den Betrag von 15.000 Gld., so wird den Actionaren die Hälfte des eingezahlten Actiencapitals rückerstattet. Die Rückzahlung der zweiten Hälfte erfolgt, sobald der Reservefond den Betrag von 30.000 Gld. erreicht*	33
1 dionica — *Actie* 1 glas — *Stimme* 2—3 dionice — *Actien* 2 glasa — *Stimmen* 4—5 „ „ 3 „ „ 6—8 „ „ 4 „ „ 9 i preko — *u. darüber* 5 „ „	5	10% od čista dobitka, koji preostane ako se odbiju 6% mate na dioničku glavn. *Vom Reingewinne, der nach Abzug von 6% Zinsen auf das Actiencapital erübrigt*	Ponajprije idu dioničku glavnicu 6% kamate. Od ostatka 10% pričuvnu zakladu. Od onoga što još preostane idu 4/5 dioničare kao dividenda a 1/5 dobrotvorne svrhe *Vorerst entfallen auf d. Actiencapital 6% Zinsen. Vom Reste 10% an den Reservefond. Was noch erübrigt wird mit 4/5 als Dividende an d. Actionäre und mit 1/5 zu wohlthätig. Zwecken verwendet*	Kad pričuvna glavnica dosegne iznos dioničke glavnice, slobodno je po zaključku glavne skupštine privolom zemaljske oblasti ono, što bi imalo i nadalje uticati u pričuvnu zakladu, upotrebljivati na odplaćivanje dioničke glavnice. — *Wenn der Reservefond die Höhe des Stammcapitals erreicht, so können durch Beschluss der Generalversammlung und mit Genehmigung der Landesbehörde die weiteren dem Reservefond zugehenden Zuflüsse zur Rückzahlung des Actiencapitals verwendet werden*	34

Skriž. III. Štedni uložci štediona od godine 1847. do godine 1877. —

Tekući broj — *Laufende Zahl*	Godine — *Im Jahre*	Kredit ulagača početkom godine — *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe* — priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka — *an neuen Einlagen*	uglavničenih kamatâ — *an capitalisirten Zinsen*	svota — *Summe*
		u forintih —			
1	1847 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien und Slavonien*	—	96.864	1.324	98.188
2	1848 " " " " " " " "	82.757	44.433	1.067	45.500
3	1849 " " " " " " " "	56.666	66.953	1.690	68.643
4	1850 " " " " " " " "	110.208	101.820	3.979	105.799
5	1851 " " " " " " " "	172.540	58.096	438	58.534
6	1852 " " " " " " " "	125.567	129.396	3.540	132.936
7	1853 " " " " " " " "	188.224	78.558	3.313	81.871
8	1854 " " " " " " " "	201.100	90.128	1.148	91.276
9	1855 " " " " " " " "	188 505	87.426	2.833	90.259
10	1856 " " " " " " " "	207.272	76.801	2.731	79.532
11	1857 " " " " " " " "	230.818	139.189	3.528	142.717
12	1858 " " " " " " " "	283.582	177.174	3.692	180.866
13	1859 " " " " " " " "	351.726	154.234	2.266	156.500
14	1860 " " " " " " " "	368.719	323.650	2.783	326.433
15	1861 " " " " " " " "	468.636	185.172	5.312	190.484
16	1862 " " " " " " " "	448.809	236.011	7.665	243.676
17	1863 " " " " " " " "	525.?27	300.080	8.205	308.285
18	1864 " " " " " " " "	640.775	216.982	5.075	222.057
19	1865 " " " " " " " "	585.246	354.395	8.554	362.949
20	1866 " " " " " " " "	685.464	477.598	18.800	496.398
21	1867 " " " " " " " "	860.982	624.879	24.706	649.585
	1868 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	1,072.376	891.250	36.090	927.340
	1868 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	—	101.331	1.868	103.199
22	1868 Svota — *Summe*	1.072.376	992.581	37.958	1,030.539
	1869 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	1,530.016	1,586.375	53,128	1,639.503
	1869 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	76.484	215.461	6.611	222.072
23	1869 Svota — *Summe*	1.612.500	1.801.836	59.739	1.861.575
	1870 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	2,418.201	1,982.441	78.518	2,060.959
	1870 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	221.228	176.549	9.444	185.993
24	1870 Svota — *Summe*	2,639.489	2 158.990	87.962	2,246.952
	1871 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	3,387.401	2,772.123	101.558	2,873.681
	1871 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	229.265	372.264	14.328	386.592
25	1871 Svota — *Summe*	3.616.726	3.144.387	115.886	3.260.273
	1872 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	4,415.874	4,519.738	132.017	4,651.755
	1872 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	386.527	593.845	25.924	619.769
26	1872 Svota — *Summe*	4.802 401	5,113.583	157.941	5.271.524
	1873 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	6,154.336	6,899.058	148.172	7,047.230
	1873 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	646.378	416.903	29.666	446.569
27	1873 Svota — *Summe*	6,800.714	7.315.961	177.838	7.493.799
	1874 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	7,485.212	5,524.546	229.471	5,754.017
	1874 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	671.471	745.110	39.241	784.351
28	1874 Svota — *Summe*	8,156.683	6.269.656	268.712	6.538.368
	1875 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	9,012.192	6,104.186	370.362	6,474.548
	1875 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	888.057	860.383	50.311	910.694
29	1875 Svota — *Summe*	9,900.249	6.964.569	420.673	7 385 242
	1876 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	10,678.283	5,791.011	542.412	6,333.423
	1876 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	1,135.072	1,022.992	64.611	1,087.603
30	1876 Svota — *Summe*	11,813.355	6.814.003	607.023	7.421.026
	1877 Gradj. Hrvatska i Slavonija — *Civ. Kroatien u. Slavonien*	11,407.927	6,544.495	594.047	7,138.542
	1877 Hrv.-slav. Krajina — *Kroat.-slav. Grenze*	1,430.565	1,009.921	69.971	1,079.892
31	1877 Svota — *Summe*	12,838.492	7,554.416	664.018	8,218.434

Tab. III. Spar-Einlagen der Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

des Jahres		Prirast i umanjaj — *Zu oder Abnahme*					
dignuto uložaka *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	godišnjega prirasta — *des jährlichen Zuwachses*: novimi uložci *an neuen Einlagen*	uglavničenimi katami *an capitalisirten Zinsen*	cieloga prirasta *des gesammten Zuwachses*	povratka uložaka *der Einlagen-Rückzahlungen*	kredita ulagača koncem godine *des Guthabens der Einleger zu Ende des Jahres*	Tekući broj — *Laufende Zahl*
in Gulden		ako se brojevi god. 1847 uzmu = 100 *wenn die Zahlen pro 1847 = 100 angenommen werden*					
15.431	82.757	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	1
71.591	56.666	45.87	80.58	46.33	463.22	68.47	2
15.101	110.208	69.12	127.61	69.87	97.85	133.17	3
43.467	172.540	105.10	300.52	107.74	281.68	208.48	4
105.507	125.567	59.83	33.08	59.61	683.73	151.72	5
70.279	188.224	132.52	267.52	135.38	456.08	227.44	6
68.995	201.100	81.10	250.22	83.38	447.48	243.00	7
103 871	188.505	93.04	86.63	92.96	673.13	227.78	8
71.492	207.272	90.24	213.97	91.92	463.30	250.45	9
55.986	230.818	79.28	206.26	80.99	362.16	278.91	10
89.953	283.582	143.69	266.01	145 35	582.93	342 66	11
112.722	351.726	182.91	278.85	184.20	730.19	425.01	12
139.507	368.719	159.12	171.14	159.37	904.06	445.54	13
226 516	468.636	334.12	210.19	332.45	1467.92	566.27	14
210.311	448.809	191.16	401.51	193.89	1362.91	542.32	15
167.258	525.227	243.51	578.92	248.17	1083.90	634.64	16
192.737	610.775	309.79	619.71	313.95	1249.02	774.15	17
277.586	585.246	224.01	383.32	226.15	1798.23	707.18	18
262.731	685.464	365.86	646.07	369.51	1702.61	828.28	19
320 880	860.982	493.06	1419.41	505.55	2079.45	1040.39	20
438.191	1.072.376	645.10	1866.01	661.57	2838.31	1295.81	21
403.70[illegible] 26,715 490.115	1,536.016 76.484 1.612.500	1021 72	2866.11	1049.55	3178.11	1960.55	22
757.258 77.328 831 586	2.418 261 221.228 2,639.189	1860.17	4511.00	1895.92	5408.50	3189.45	23
1,091.759 177.950 1,269.715	3,387.461 229.265 3,616.726	2229.81	6643 65	2288 11	8228.33	4370.29	24
1.845.268 229.330 2.074.598	4.415.874 386.527 4.802.401	3246.19	8752.16	3320.41	13.441.31	5803.00	25
2,913.293 359.918 3.273.211	6,154.336 646.378 6,800.711	5279.03	11.853.07	5368.86	21.211.19	8217.69	26
5,716.354 421.476 6.137.830	7.485.212 671.471 8.156.683	7552.81	13.131.87	7642.27	39.776.96	9877.02	27
4.227.037 567.765 4,794.802	9,012.192 888.057 9,900.249	6472.63	20.295.46	6459.13	31.072.53	10.751.67	28
4,808.457 663.679 5.472.136	10,678.283 1,135.072 11,813.355	7190.08	31.672.27	7521.53	34.807.80	15.495.19	29
5,603.779 792.110 6,395.889	11,407.927 1,430.565 12.838.492	7034 60	45.847.66	7557.97	41.440.98	15.501.27	30
6,163.221 921,919 7,085.140	12,383.248 1,588.538 13,971.786	7798.93	50.152.41	8370.10	45.914.71	16.882.32	31

Skriž. IV. Razvoj bankarstva i štedionstva u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji i hrv.-slav. Krajini od godine 1847 do godine 1877. —

Tekući broj — *Laufende Zahl*	I. Godine — *Im Jahre*	II. Uplaćena dionička glavnica — *Eingezahltes Actien-Capital*	III. Pričuvna zaklada koncem godine — *Reserve-fond zu Ende des Jahres*	IV. Gotovina u blagajni koncem godine — *Cassa-Baarschaft zu Ende des Jahres*	V. Štedni uložci — *Spareinlagen*: Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: uplaćeno uložaka i uglavničeno kamata — *zugewachsen an Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*	V. Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: povraćeno uložaka — *rückgezahlt*	V. Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben des Einleger zu Ende des Jahres*	V. Tečajem godine uplaćeno i uglavničeno kamata na uložke — *Ausgezahlte u. capitalisirte Einlagezinsen im Laufe des Jahres*	VI. Od upravne imovine bilo je koncem godine uloženo —: u poslu eskomptovnom — *im Wechsel-Escompte-Geschäft*	VI. u zajmovih na nekretnine — *an Darlehen auf Realitäten*
									u forintih austr. vriednote —	
									A. Bankovni zavodi. —	
1	1869	300.000	—	15.599	724.820	512.647	212.173	16.436	241.344	—
2	1870	521.898	1.190	73.145	1,119.632	928.933	402.872	12.996	751.434	673
3	1871	564.104	4.911	60.838	1,992.813	1.705.759	689.926	22.163	1,793.946	21.527
4	1872	1.004.284	29.090	85.431	3,031.549	2,632.841	1,088.634	59.272	1,639.475	27.220
5	1873	2,032.912	74.325	127.789	2,133.166	2,605.127	616.673	54.937	1,310,698	41.822
6	1874	1.977.603	70.182	82.746	2,060.348	1.542.198	1.134.823	57.708	1,696.292	53.746
7	1875	2,119.602	83.495	113.811	2,369.817	2,102.639	1,402.001	77.828	2,084.260	68.359
8	1876	1,697.500	90.626	135.918	1,887.755	1,601.641	1,688.115	97.332	1.818.388	135.000
9	1877	1.704.112	81.328	107.543	1,720.986	1.707.081	1.702.020	99.990[1]	1.718.835	338.000
									B. Štedione. —	
10	1847	42.000	—	6.251	98.188	15.431	82.757	1.457	14.168	28.780
11	1848	42.000	—	3.717	45.500	71.591	56.666	2.826	—	27.940
12	1849	42.000	—	30.414	68.643	15.101	110.208	2.631	18.034	44.562
13	1850	42.000	—	23.485	105.799	43.467	172.540	5.906	46.297	66.466
14	1851	42.000	10.252	9.619	58.534	105.507	125.567	5.983	—	39.061
15	1852	42.000	10.662	8.336	132 936	70.279	188.224	6.484	50.533	35.754
16	1853	42.000	372	9.211	81.871	68.995	201.100	7.342	50.150	35.754
17	1854	42.000	208	12.328	91.276	103.871	188.505	7.779	29.040	35.177
18	1855	42.000	404	9.263	90.259	71.492	207.272	7.858	35 782	36.273
19	1856	42.000	—	15.818	79.532	55.986	230.818	8.345	46.312	35.306
20	1857	42.000	—	18.506	142.717	89.953	283.582	9.810	105.522	34.524
21	1858	42.000	—	23 514	180.866	112.722	351.726	11.785	133.483	30.546
22	1859	42.000	—	31.584	156.500	139.507	368.719	13.675	128.079	29.568
23	1860	42.000	—	34.444	326.433	226.516	468.636	16.250	187.431	34.953
24	1861	42.000	—	19.272	190.484	210.311	448.809	18.092	199.186	34.538
25	1862	42.000	—	22.218	213.676	167.258	525.227	19.107	260.888	29.485
26	1863	42.000	—	43.375	308.285	192.737	640 775	23.368	343.254	34.900
27	1864	42.000	—	11.743	222.057	277.586	585.246	24.400	289.563	41.539
28	1865	42.000	—	24.331	362.949	262.731	685.461	29.860	357.780	44.290
29	1866	42.000	—	74.605	496.398	320.880	860.982	38.533	423.654	79.245
30	1867	42.000	—	21.609	649.585	438.191	1.072.376	52.410	411.717	211.905
31	1868	82.000	779	68.249	1.030.539	490.415	1,612.500	67.653	447.351	509.149
32	1869	112.000	1.094	78.188	1,861.575	834.586	2,639.489	104.616	790.059	891.900
33	1870	112.000	18.501	92.393	2.246.952	1,269.715	3.616 726	156.123	1.224.276	1,322.813
34	1871	138.250	24.826	205.009	3.260.273	2.074.598	4,802.401	224.020	1.908.278	1,720.162
35	1872	284.325	34.909	276.048	5.271.524	3.273.211	6.800.714	339.459	3.477.639	1,961.673
36	1873	888.634	93.870	387.887	7.493.799	6.137.830	8.156.683	494.932	4.577.620	2,560.066
37	1874	965.891	133.070	316.237	6.538.368	4.791.802	9.900.249	579.811	6.417.683	2,651.301
38	1875	999.362	185.175	346.012	7.385.242	5.472.136	11.813.355	668.264	7,536.776	2,848.912
39	1876	1,042.348	213.502	432.393	7,421.026	6,395.889	12.838.492	734 016	8,340.217	3.009.523
40	1877	1.067.240	262.000	502.285	8.218.434	7.085.140	13.971.786	830.258	9,012.099	3,441.877

1) Bez štednoga i pripomoćnoga družtva u Vinkovcih. — *Ohne den Spar- und Aushilfsverein in Vinkovce.*

Tab. IV. Entwicklung des Bank- und Sparcassenwesens in Civ. Kroatien und Slavonien und der kroat.-slav. Grenze in den Jahren 1847 bis 1877.

Vom Verwaltungs-Vermögen waren zinsbar angelegt			VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	
u predujmovih *in Vorschüssen*	u efektih, devizah i valutah *in Effecten, Devisen und Valuten*	kod vjeresijskih zavoda *bei Geld- und Credit-Instituten*	Sva aktiva *Gesammtbetrag der Activen*	Prihod *Erträgniss*	Razhod *Lasten*	Dobitak (+) il gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Iznos dividende dioničarom *Betrag der Dividende an die Actionäre*	Tekući broj — *Laufende Zahl*
in Gulden österr. Währung								
Bank-Institute.								
260.995	—	—	1,008.228	76.010	54.080	+ 21.930	13.500	1
202.730	38.866	—	1,640.457	161.497	110.576	+ 50.921	38.463	2
114.497	30.561	—	2,645.810	222.105	100.887	+ 121.218	87.368	3
299.580	238.509	—	4,026.224	354.008	156.890	+ 197.118	141.919	4
248.293	163.548	—	4.203.203	380.352	315.061	+ 65.291	123.736	5
232.120	90.451	5.000	4.552.830	413 002	243.115	+ 169.887	135.132	6
320.711	134.552	—	5.381.388	436.310	271.384	+ 164.926	137.672	7
196.671	250.387	—	4,717.361	425.996	256.479	+ 169.517	127.275	8
197.677	195.048	4.000	5.299.917	370.172 [1])	302.983 [1])	+ 67.189 [1])	77.760	9
Sparcassen.								
68.153	—	—	131.120	7.367	5.380	+ 1 987	—	10
59.151	—	—	104.459	9.716	5.605	+ 4.111	—	11
51.700	—	—	159.285	11.479	5.248	+ 6.231	—	12
76.174	—	—	226.047	18.729	8.544	+ 10.185	—	13
120 395	—	—	182.730	24.054	9.602	+ 14.452	4.200	14
139.604	—	—	247.920	15.581	10.132	+ 5.449	5.449	15
152.088	—	—	261.020	17.442	10.932	+ 6.510	6.510	16
148.133	—	—	239 999	18 867	12.312	+ 6.555	6.555	17
160.741	—	—	263.110	18.363	12,431	+ 5.932	5.932	18
166.890	—	—	289.701	19.505	14.509	+ 4.996	4.996	19
161.505	—	—	334.421	23.901	16.083	+ 7.818	7.818	20
184 141	—	—	405.082	27.355	17.515	+ 9.840	9.840	21
193.634	—	—	420.380	28.574	20.574	+ 8.000	8 000	22
227.331	4.803	—	530.095	35.620	22.220	+ 13.400	12.400	23
231.086	4 803	—	518.947	37.383	24.983	+ 12.400	12.400	24
253.098	4.803	—	589.350	40 204	26 604	+ 13.600	13.600	25
265.959	4.803	—	720.082	49.124	31.521	+ 17.600	17.600	26
281.211	4.803	—	663.114	50.708	33.438	+ 17.270	15.200	27
299.053	4.803	—	751.005	52.325	35.195	+ 17.130	14.400	28
217.208	87.403	—	922.915	60.664	46.314	+ 11.350	11.200	29
245.427	239.288	—	1,153.851	77.428	61.536	+ 15 892	12.000	30
240.550	425.507		1.719 517	100.109	81 818	+ 18.561	15.240	31
361 747	626.963	—	2,796.960	158.926	125.136	+ 33.790	24.362	32
487.906	707.908	13.173	3,910.574	242.010	186.612	+ 55.398	41.388	33
634.028	626.745	36.013	5,318 067	316.313	268.797	+ 77.516	56.983	34
711.402	712.252	40.272	7,562.630	585.746	436.240	+ 149.506	109.412	35
1,181.168	686.062	2.491	10.089.715	995 075	699.546	+ 295.529	168.536	36
1,141.975	656.701	58.881	12,071.559	1.075.713	817.155	+ 258.588	175.830	37
1,342.038	900.590	120.315	13.905.751	1.218.105	958.598	+ 259.507	171.760	38
1,359.749	874.621	113.886	15,169.603	1,351.358	1,180.015	+ 171.343	161.690	39
1,491.878	875.447	127.888	16,525.087	1,467.592	1,159.161	+ 308.431	188.521	40

Skrižaljka V. Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. —

	1847	1848	1849	1850	1851	1852	1853	1854	1855
	Prva hrvatska štediona u Zagrebu —								
	u forintih austr. vriednote —								
Aktiva. — *Activa.*									
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	6.251	3.717	30.414	23.485	9.619	8.336	9.211	12.328	9.263
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	14.168	—	18.034	46.297	—	50.533	50.150	29.040	35.782
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	28.780	27.940	44.562	66.466	39.061	35.754	35.754	35.177	36.273
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	68.153	59.151	51.700	76.174	120.395	139.604	152.088	148.133	160.741
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uloženo kod vjeres. zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Institut.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nekretnine *Realitäten*	12.324	12.324	12.324	12 324	12.324	12.324	12.324	12.324	12.324
Inventar *Inventar*	1.444	1.327	1.237	1.163	1.079	1.025	926	840	790
Dužnici *Debitoren*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- und Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	—	—	1.014	137	252	344	567	2.157	7.937
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	**131.120**	**104.459**	**159.285**	**226.047**	**182.730**	**247.920**	**261.020**	**239.999**	**263.110**
Pasiva. — *Passiva.*									
Dionička glavnica *Actiencapital*	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uložci na knjižice sa nedig. kamat. *Spar-Einlagen sammt den haftenden Zinsen*	82.757	56.666	110.208	172.540	125.567	188.224	201.100	188.505	207.272
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	—	—	—	—	450	239	446	576
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	—	—	—	—	10.252	10.662	372	208
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vjerovnici *Creditoren*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- und Verlust-Conto*	1.987	4.111	6.231	10.185	14.452	5.449	6.510	6.555	5.932
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	4.376	1.682	846	1.322	711	1.545	509	2.121	7.122
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	**131.120**	**104.459**	**159.285**	**226.047**	**182.730**	**247.920**	**261.020**	**239.999**	**263.110**

Tabelle V. Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

1856	1857	1858	1859	1860	1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867
Erste kroatische Sparcasse in Agram											
in Gulden österr. Währung											
15.818	18.506	23.514	31.581	34.444	19.272	22.218	43.375	11.743	24.331	74.605	21.609
46.312	105.522	133.483	128.079	187.431	199.186	260.888	343.254	289.563	357.780	423.654	411.717
35.306	34.524	30.546	29.568	34.953	34.538	29.485	34.900	41.539	44.290	79.245	211.905
166.890	161.505	184.441	193.634	227.331	234.086	253.098	265.959	281.211	299.053	247.208	245.427
—	—	—	—	4.803	4.803	4.803	4.803	4.803	4.803	87.403	239.288
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.324	12.324	27 093	29.139	29.139	16.815	16.815	16 815	16.815	—	—	5.488
710	640	605	544	490	442	398	358	365	396	442	2.200
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.341	1.403	5.400	7.832	11.504	9.805	10.645	10.618	17.075	20.352	10.358	16.217
289.701	**334.424**	**405.082**	**420.380**	**530.095**	**518.947**	**598.350**	**720.082**	**663.114**	**751.005**	**922.915**	**1,153.851**
42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
230.818	283.582	351.726	368.719	468.636	448.809	525.227	640.775	585.246	685.464	860.982	1,072.376
543	435	581	1 223	1.198	1.319	1.344	2.697	3.245	2.058	2.524	2.925
404	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19.800
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.996	7.818	9.840	8.000	13.400	12.400	13.600	17.600	17.270	17.130	14.350	15.892
10.940	589	935	438	4.861	13.389	16.179	17.010	15.353	4.353	3.059	858
289.701	**334.424**	**405.082**	**420.380**	**530.095**	**518.947**	**598.350**	**720.082**	**663.114**	**751.005**	**922.915**	**1,153.851**

Skrižaljka V. (Nastavak.) Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. —

	1868					
	Štedione — *Sparcassen*					Bankovni zavodi *Bank-Institute*
	u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*			u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escompte-Bank)*
	Osijek (osječka štediona) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Zagreb (I. hrvatska štediona) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Svota *Summe*	Zemun *Semlin*		
					u forintih austr. vriednote —	
Aktiva. — *Activa.*						
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	6.764	43.942	50.706	17.543	68.249	15.599
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	58.892	374.059	432.951	14.400	447.351	241.344
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	39.770	407.472	447.242	61.907	509.149	—
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	10.019	229.769	239 788	762	240.550	260 995
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	—	425.507	425.507	—	425 507	—
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—
Nekretnine *Realitäten*	—	5.488	5.488	—	5.488	—
Inventar *Inventar*	2.247	1.997	4.244	1.930	6.174	20.541
Debitoren *Debitoren*	—	—	—	—	—	339.819
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- und Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	—	17.019	17.019	60	17.079	129.930
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	117.692	1,505.253	1,622.945	96 602	1,719.547	1,008.228
Pasiva. — *Passiva.*						
Dionička glavnica *Actiencapital*	20.000	42.000	62.000	20.000	82.000	300.000
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	214.700
Uložci na knjižice sa nedign. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	95.775	1,440.241	1.536.016	76.484	1.612.500	212.173
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	2.665	2.665	—	2.665	—
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	779	779	—	779	—
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	1.113	1.113	—	1.113	—
Vjerovnici *Creditoren*	—	—	—	—	—	251.152
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- und Verlust-Conto*	668	17.775	18.443	118	18.561	21.930
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.249	680	1.929	—	1.929	8.273
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	117.692	1,505.253	1.622.945	96.602	1,719.547	1,008.228

Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

1869							
Štedione — *Sparcassen*							
u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*					u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*		
Osijek (osječka štediona) *Essek (Essecker Sparcasse)*	Varaždin (varaždinska štediona) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (I. hrvatska štediona) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Svota *Summe*	Zemun *Semlin*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
in Gulden öster. Währung							
37.505	4.210	899	24.301	66.915	11.273	78.188	93.787
124.770	42.554	75.530	468.543	711.397	78.662	790.059	1,031.403
139.481	—	—	616.327	755.808	136.092	891.900	891.900
22.996	27.880	1.546	307.091	359.513	5.234	364.747	625.742
13.000	12.000	—	591.113	616.113	10.850	626.963	626.963
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	12.467	12.467	—	12.467	12.467
2.023	972	970	1.931	5.896	2.000	7.896	28.437
—	1.500	—	—	1.500	—	1.500	341.319
—	—	—	—	—	—	—	—
—	849	—	20.272	21.121	2.119	23.240	153.170
339.775	89.965	78.945	2,042.045	2.550.730	246.230	2.796.960	3,805.188
20.000	20.000	10.000	42.000	92.000	20.000	112.000	412 000
—	—	—	—	—	—	--	214.700
310.559	68.475	67.388	1,971.839	2,418.261	221.228	2.639.489	2,851.662
120	—	—	1.081	1.201	—	1.201	1.201
240	—	—	854	1.094	—	1 094	1.094
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1.113	1.113	—	1.113	1.113
—	—	—	—	—	—	..	251.152
—	—	—	—	—	---	—	—
5.734	1.490	477	23.202	30.903	2.887	33.790	55.720
3.122	—	1.080	1.956	6.158	2.115	8.273	16.546
339.775	89.965	78.945	2,042.045	2,550.730	246.230	2,796.960	3,805.188

Skrižaljka V. (Nastavak.) Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. —

	1870											
	Bankovni zavodi *Bank-Institute*				Štedione — *Sparcassen*							
					u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*					u hrv.-sl. Krajini *in d. kr.-sl. Grenze*		
	Osjek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escomptebank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*	Osjek (osječka štediona) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (I. hrv. šted.) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Svota *Summe*	Zemun *Semlin*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
	u forintih austr. vriednote —											
Aktiva — *Activa.*												
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	17.103	6.045	49.997	**73.145**	12.997	12.659	3.615	59.811	89.082	3.311	**92.393**	**165.538**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	257.804	36.652	456.978	**751.434**	182.117	79.017	120.876	759.669	1,141.679	82.597	**1.224.276**	**1,975.710**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	—	673	—	**673**	395.737	—	—	771.557	1,167.294	155.519	**1,322.813**	**1,323.486**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	41.095	1.675	159.960	**202.730**	38.620	53.402	2.276	381.033	475.331	12.575	**487.906**	**690.636**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	38.866	—	—	**38.866**	—	59.972	—	647.936	707.908	—	**707.908**	**746.774**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	13.173	—	—	—	13.173	—	**13.173**	**13.173**
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	—	—	—	42.801	42.801	—	**42.801**	**42.801**
Inventar *Inventar*	1.859	1.085	18.919	**21.863**	2.680	1.370	801	1.770	6.621	1.900	**8.521**	**30.384**
Dužnici *Debitoren*	61.607	—	384 250	**445.857**	—	1 500	—	—	1.500	—	**1.500**	**447 357**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	6.354	845	98.690	**150.889**	—	802	—	38.258	39.060	223	**39.283**	**145.172**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	424.688	46.975	1,168.794	**1,640.457**	645.324	208.722	127.568	2,702.835	3,684.449	256.125	**3,940.574**	**5,581.031**
Pasiva. — *Passiva.*												
Dionička glavnica *Actiencapital*	200.000	21.898	300.000	**521.898**	20.000	20.000	10.000	42.000	92.000	20.000	**112.000**	**633.898**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	262.200	**262.200**	—	—	—	—	—	—	—	**262 200**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	169.420	22.073	211.379	**402.872**	594.891	171.460	113.047	2.508.063	3.387.461	229.265	**3,616.726**	**4,019.598**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	—	—	—	249	7	12	1.174	1.442	16	**1.458**	**1.458**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	1.190	—	**1.190**	2.280	522	120	15.150	18.072	429	**18.501**	**19.691**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	11.460	—	—	**11.460**	5.183	—	—	—	5.183	—	**5.183**	**16.643**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	100	—	7	3.085	3.192	—	**3.192**	**3.192**
Vjerovnici *Creditoren*	18.402	—	353.210	**371.612**	—	13.000	—	97.000	110.000	—	**110.000**	**481.612**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	--	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	25.406	476	25.039	**50.921**	15 394	2.417	2.379	31.055	51.245	4.153	**55.398**	**106.319**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	1.338	16.966	**18.304**	7.227	1.316	2.003	5.308	15.854	2.262	**18.116**	**36.420**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	424.688	46.975	1,168.794	**1,640.457**	645.324	208.722	127.568	2,702.835	3,684.449	256.125	**3,940.574**	**5,581.031**

Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

1871														
Bankovni zavodi — *Bank-Institute*				**Štedione** — *Sparcassen*										
				u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji *in Civil-Kroatien und Slavonien*						u hrv.-slav. Krajini *in der kroat.-slav. Grenze*				
Osjek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escomptebank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*	Djakovo *Djakovar*	Osjek (osječka štediona) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasd. Sparcasse)*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (I. hrvatska štediona) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Svota *Summe*	Mitrovica *Mitrovica*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
in Gulden österr. Währung														
32.498	2.457	25.883	**60.838**	1.393	19.228	34.866	3.230	133.127	191.844	7.538	5.627	13.165	**205 009**	**265.847**
576.482	111.223	1,106.241	**1,793.946**	20.575	407.628	110.666	214.406	911.373	1,664.648	123.145	120.485	243.630	**1.908 278**	**3,702.224**
—	21.527	—	**21.527**	27.663	642 082	6.800	16.249	850.605	1.543.399	27.218	149 545	176.763	**1.720.162**	**1.741.689**
40.705	8.548	65.244	**114.497**	2.917	72.164	34.161	3.408	507.711	620.361	3.040	10.627	13.667	**634 028**	**748.525**
30.561	—	—	**30.561**	—	—	54.330	—	582.415	636.745	—	—	—	**636 745**	**667.306**
—	—	—	—	—	35.317	696	—	—	36.013	—	—	—	**36.013**	**36.013**
14.672	—	—	**14.672**	—	—	—	—	83.969	83.969	—	—	—	**83 969**	**98.641**
1.851	1.040	16.118	**19.009**	682	2.638	1.256	744	1.729	7.049	1.399	1.500	2.899	**9.948**	**28.957**
111.682	—	367.999	**479.681**	—	—	39.010	—	—	39.010	—	—	—	**39 010**	**518.691**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6.283	1.414	103.382	**111.079**	722	—	1.609	—	41.319	43.650	505	750	1.255	**44.905**	**155.984**
814.734	146.209	1,684 867	**2,645.810**	53.952	1,179.057	283.394	238.037	3.112.248	4,866 688	162.845	288.534	451.379	**5.318.067**	**7.963.877**
200 000	64.104	300.000	**564.104**	11.250	20.000	20 000	10.000	42.000	103.250	15.000	20.000	35.000	**138.250**	**702.354**
4 300	—	468.700	**473.000**	—	—	—	—	—	—	—	—			**473 000**
311.819	72.198	305.909	**689.926**	40.601	1,112.607	253.823	199.435	2,809.408	4,415 871	124.953	261.571	386.527	**4.802.401**	**5.492 327**
40	—	—	**40**	—	563	—	30	1.503	2 096	—	261	261	**2.360**	**2.400**
770	1.637	2.504	**4.911**	—	4 240	1.393	686	17.507	23 826	-	1.000	1.000	**24 826**	**29.737**
11.970	—	—	**11.970**	—	6.600	—	—	—	6 600	—	—	—	**6.600**	**18.570**
434	—	—	**434**	—	934	—	39	4.437	5.410	—	—	—	**5 410**	**5.844**
230.885	—	509.829	**740.714**	—	—	—	—	191 095	191.095	20.000	—	20.000	**211.095**	**951.809**
—	—	—	—	—	—	—	19.750	—	19.750	—	—	—	**19.750**	**19.750**
49.516	4.868	66.834	**121.218**	1.225	20.730	6.390	4.578	39.150	72 073	1.139	4.301	5.443	**77.516**	**198 734**
5.000	3.402	31.091	**39.493**	876	13.383	1.788	3.519	7.148	26.714	1.753	1.392	3.145	**29.859**	**69.352**
814.734	146. 209	1,684.867	**2,645.810**	53.952	1,179.057	283.394	238.037	3,112.248	4.866.688	162.845	288.534	451 379	**5,318.067**	**7.963.877**

Skrižaljka V. (Nastavak.) Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. —

	18										
	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*				Štedione —						
					u gradj. Hrvatskoj i Slavoniji —						
	Osjek (eskomptna i komercijalna banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Vukovar — *Vukovar*	*Agram (Escomptebank)* Zagreb (eskomptna banka)	Svi bankovni zavodi *Sämmtlishe Bank-Institute*	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Križevci *Kreutz*	Osjek (osječka šted.) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Osjek (dolnjogr. šted.) *Essek (Unterstädter Sparcasse)*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*
									u forintih austr. vriednote —		
Aktiva. — *Activa.*										
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	34.029	2.012	49.390	**85.431**	5.560	5.567	1.649	24.744	17.820	22.013
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	718.958	127.499	793.018	**1,639.475**	122.624	140.282	52.204	561.029	112.980	216.742
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	—	27 220	—	**27.220**	52.136	—	60.950	620.431	15.160	3.950
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	142.092	31.958	125.530	**299.580**	14.033	28.767	6 235	75.709	23.845	41.691
Efekti. devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	99.396	—	139.113	**238.509**	—	3.150	—	18.800	4.165	51.323
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage b. Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	30.000	10.272	—
Nekretnine *Realitäten*	37.120	—	—	**37.120**	—	—	—	—	—	—
Inventar *Inventar*	2.744	960	13.128	**16.832**	650	1.820	945	2.370	3.560	1.578
Dužnici *Debitoren*	301.461	—	1,364.580	**1,666.041**	--	89	—	—	—	137.259
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	--	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	14.132	1.884	—	**16 016**	851	745	675	5.000	14.359	7.368
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	1,349.932	191.533	2,484.759	**4.026.224**	195 854	180.420	122.658	1,338.083	202.161	481.924
Pasiva. — *Passiva.*										
Dionička glavnica *Actiencapital*	400.000	104.284	500.000	**1.004.284**	11 250	30.000	17.795	20.000	30.000	20.000
Doznačnice *Cassascheine*	159.500	—	314 500	**474.000**	--	--	—	—	—	250
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	458.655	64.082	565.897	**1.088 634**	177.729	144.525	69.376	1,256.123	151.183	433.021
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	180	—	—	**180**	41	—	—	555	—	—
Pričuvna zaklada *Reservefond*	7.041	1.780	20.269	**29 090**	433	125	--	6.720	—	3.735
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	12.920	—	—	**12.920**	—	—	--	6.140	4.485	—
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	1.116	—	1.414	**2 530**	—	—	—	1.931	—	—
Vjerovnici *Creditoren*	232.165	--	973.088	**1.205.253**	—	—	146	—	—	—
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	32.800	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	78.355	9.172	109.591	**197.118**	4.214	3.770	955	31.514	16.493	5.869
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	12.215	—	**12.215**	2.187	2.000	1.586	15.100	—	19.049
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	1.349.932	191.533	2,484.759	**4.026.224**	195.854	180.420	122.658	1,338.083	202.161	481.924

Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

7 2

Sparcassen

in Civil-Kroatien und Slavonien			u hrv.-slav. Krajini — in der kroat.-slav. Grenze							
Vukovar *Vukovar*	Zagreb (I. hrvatska štediona) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Svota *Summe*	Brod *Brod*	Karlovci *Karlovic*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiska*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
in Gulden österr. Währung										
3.020	173.579	253.952	1.143	3.137	4.752	6.908	6.156	22.096	276.048	361.479
260.346	1,504.935	2.971.142	76.986	53.741	179.718	17.674	178 378	506.497	3,477.639	5.117.114
25.227	936.217	1,714.071	2.825	—	66.066	40.654	138.057	247.602	1.961.673	1,988.893
4.313	495.487	690.080	5 304	860	3.120	5.276	6.762	21.322	711.402	1.010.982
—	634.114	711.552	700	—	—	—	—	700	712.252	959.761
—	—	40.272	—	—	—	—	—	—	40.272	40.272
—	109 265	109 265	—	—	—	.	—	—	109 265	146.385
670	1.692	13 285	1.242	1.306	1.924	1.565	1 550	7.587	20 872	37.704
.	—	137.318	26.100	—	149	—	—	26.249	163.597	1.829.638
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	58 858	87.856	93	500	—	67	1.094	1.754	89.610	105.626
293.576	3.911.147	6 728 823	114.393	59.544	255.729	72.144	331.997	833 807	7.562 630	11.588 854
10 000	42.000	181 015	12.500	20.000	30.000	20.780	20.000	103.280	284.325	1.288.609
	—	250	-	—	—		.		250	474 250
268.497	3,653 882	6.151 336	53.307	36 857	210 668	12 339	303.207	646 378	6 800 714	7.889.348
42	2.238	2 876			45	—	75	120	2 996	3.176
1 843	20 321	33.180			329		1.100	1.729	34 909	63 999
—		10.625	1.444	—				1.111	12 069	24.989
102	6.746	8 779	—		—		—		8 779	11.309
	121.882	122 028	45.185					45.185	167.513	1,372 766
-	—	32.800	—					—	32 800	32.800
8.906	56 717	128 168	1.657	2.000	12.472	87	4 822	21.038	149.506	346 624
4 186	10.328	54 136		687	2 215	8.938	2.493	14.333	68 769	80.984
293.576	3.911.147	6,728 823	114.393	59.514	255.729	72.141	331.997	833.807	7.562.630	11.588 854

stavak.) **Bilanse bank** *7—1877.*

						u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*								
Bjelovar	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica (grad. št.) *Kopreinitz (städt. Sp.)*		Svota *Summe*	Brod *Brod*	Karlovci *Karlovic*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiska*	Vinkovce *Vinkovce*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
1.619	4.671	27.071	74	34	343.878	1.428	12.371	14.785	1.449	1.484	12 492	44.009	387.887	515.676
1.693	130.947	268.803	28.142	35	4,094.557	50.148	60.751	96.795	42.405	14.985	217.979	483.063	4,577.620	5.888.318
3.945	107.980	5.200	—		2,262.244	30.970	—	71.112	44.764	5.019	145.957	297.822	2,560.066	2.601.888
9.796	38.969	33.845	1.328	77	1,148.056	4.042	7.666	1.190	10.060	2.358	7.796	33.112	1.181.168	1,429.461
—	—	2.622	—	48	685.012	900	—	—	150	—	—	1 050	686.062	849.610
—	—	—	2.000		2.494	—	—	—	—	—	—	—	2.494	2 494
—	—	19.234	—		128.925	—	—	—	—	—	—	—	128 925	162.367
1 894	691	2.128	—	12	40.571	726	1.176	1.868	1.500	777	1.350	7.397	47.968	67.163
—	1.000	—	—		337.421	30.600	—	14.414	—	188	—	45.202	382.623	2.334 946
—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	102.931
625	1 080	—	—	03	131.707	351	600	229	—	—	2 015	3.195	134.902	338.064
4.572	285 338	358 903	31 54	09	9.171 865	119.165	82.561	200.393	100.328	21.811	387 589	914.850	10.089.715	14.292.918
0 000	11.250	30.000	15.00	00	761.131	12 500	20.000	30.000	30.000	15.000	20 000	127 500	888 634	2.921 546
—	—	-	—		27 375	.	-	—	—	.	—		27.375	429 875
1 418	261.486	301 884	11.26	71	7,485 212	60 411	51.085	143.693	63 155	9 305	319.189	671.171	8.156 683	8.773.356
—	39	57			2 198	86		122		.	312	520	3.018	3 066
—	1.948	624	—		88 881	151		3.072			1 760	1 986	93 870	168.195
—	—	—	—		20.908	1 480						1.180	22 388	38.876
—	—	—	—		16.083	—		—				—	16 083	21.450
—	—	8.317	1.2	83	251.921	42 311	-	11 024	-		15.000	71.335	323.256	1.132.717
—	—	..	—		173.325	..	..	..	-	.	.	.	173 325	173 325
2 289	7.699	16.020		59	264 925	2.190	7.500	8.079	5.315	506	6.981	30.601	295.529	463 751
865	2.916	2.001	3.9	96	82 600	—	979	1.403	1.528	—	3 041	6 951	89 554	166 961
4.572	285.338	358.903	31.5	09	9.174 865	119 165	82.561	200 393	100 328	21.811	387.589	914 850	10.089.715	14.292.918

Skrižaljka V. (Nastavak.) Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. — *Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.*

1 8 7 3

u forintih austr. vriednote — *in Gulden österr. Währung*

Bankovni zavodi — *Bank-Institute*

	Osijek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Osijek (gornjogr. založni zavod) *Essek (Oberstädter Pfandleihanstalt)*	Sisak — *Sissek*	Vinkovce — *Vinkovce*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escomptebank)*	Zagreb (komercijalna banka) *Agram (Commercialbank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*
Aktiva — *Activa.*								
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	11.509	5.288	17.987	2.016	3.399	72.569	15.021	**127.789**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	220.241	—	53.897	32.001	169.433	775.371	59.755	**1,310.698**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	—	—	—	11.183	30.639	—	—	**41.822**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	62.225	31.977	2.700	7.379	66.299	56.398	21.315	**248.293**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	58.491	—	6.154	578	—	80.055	18,270	**163.548**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	—
Nekretnine *Realitäten*	33.442	—	—	—	—	—	—	**33.442**
Inventar *Inventar*	2.553	1.396	2.574	2.099	1.023	6.592	2.958	**19.195**
Dužnici *Debitoren*	504 878	—	53.447	—	990	1,039.256	353.752	**1,952.323**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	102.931	—	—	—	—	—	—	**102.931**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	7.400	—	27.416	—	2.474	148.756	17.116	**203.162**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	1,003.670	38.661	164.175	55.256	274.257	2,178.997	488.187	**4,203.203**
Pasiva. — *Passiva.*								
Dionička glavnica *Actiencapital*	668.080	30.000	100.000	15.150	169.682	750.000	300.000	**2.032 912**
Doznačnice *Cassascheine*	72.000	—	—	—	—	293.100	37.400	**402.500**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	126.220	6.072	—	37.299	71.149	344.486	31.447	**616.673**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	48	—	—	—	—	—	—	**48**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	32.017	—	—	—	2.227	37.495	2.586	**74.325**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	9.540	—	—	530	3.873	—	2.545	**16.488**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	1.698	—	—	—	—	3.669	—	**5.367**
Vjerovnici *Creditoren*	94.067	—	22.227	—	—	610.496	82.671	**809.461**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	—	2.429	4.777	1.083	23.862	109.277	26.794	**168.222**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	160	37.171	1.194	3.464	30.474	4.744	**77.207**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	1,003.670	38.661	164.175	55.256	274.257	2,178.997	488.187	**4,203.203**

Štedione — *Sparcassen* — u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*

	Bjelovar *Bjelovar*	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica (grad. št.) *Kopreinitz (städt. Sp.)*	Koprivnica (dion. št.) *Kopreinitz (Actien-Sparcasse)*	Kraljevica *Portoré*	Križevci *Kreutz*	Našice *Našice*	Osijek (osječka šted.) *Essek (Essecker Sparcasse)*	Osijek (slav. sred. št.) *Essek (Landes-Central-Sparcasse)*	Osijek (dolnjogr. šted.) *Essek (Unterstädter Sparcasse)*	Pakrac *Pakrac*	Požega *Požega*
Aktiva — *Activa.*													
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	1.619	4.671	27.071	74	1.407	4.649	4.031	1.988	42.625	18.031	18.330	3.630	3.078
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	21.693	130.947	268.803	28.142	16.763	71.454	58.201	20.365	365.981	296.992	113.123	36.100	14.295
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	28.945	107.980	5.200	—	2.000	20.320	56.754	25.550	551.929	417.844	19.927	5.000	20.400
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	9.796	38.969	33.845	1.328	1.387	3.794	6.108	—	82.734	49.747	113.429	18.780	5.935
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	—	—	2.622	—	—	295	—	—	36.495	6.468	1.433	—	—
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	2.000	—	—	—	—	—	—	494	—	—
Nekretnine *Realitäten*	—	—	19.234	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inventar *Inventar*	1.894	691	2.128	—	745	1.041	840	1.657	2.133	1.450	3.312	1.370	899
Dužnici *Debitoren*	—	1.000	—	—	—	21.443	—	—	—	5.622	—	—	213
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	625	1 080	—	—	10	—	1.029	366	5.000	2.117	—	—	1.982
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	64.572	285.338	358.903	31.544	22.312	122.996	126.963	49.926	1,086.897	798.271	270.048	64.880	46.802
Pasiva. — *Passiva.*													
Dionička glavnica *Actiencapital*	20.000	11.250	30.000	15.000	17.950	12.000	23.929	14.575	20.000	48.000	30.000	50.000	29.910
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	41.418	261.486	301.884	11.265	2.814	104.659	65.731	31.966	910.563	713.437	208.162	10.630	14.086
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	39	57	—	—	—	—	—	76	—	204	—	—
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	1.948	624	—	—	—	—	—	10.563	—	2.004	—	60
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	1.270	8.712	5.478	5.448	—	—
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	3.350	—	228	—	—
Vjerovnici *Creditoren*	—	—	8.317	1.275	—	1.462	—	—	—	2 766	—	—	—
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	27.225	—	97.700	—	18.700	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	2.289	7.699	16.020	94	1.087	1.180	3.827	1.862	31.735	22.608	5.302	4.250	1.956
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	865	2.916	2.001	3.910	461	3.695	6.251	253	4.198	5.982	—	—	790
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	64.572	285.338	358.903	31.544	22.312	122.996	126.963	49.926	1,086.897	798.271	270.048	64.880	46.802

Štedione — *Sparcassen* — u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien* (nastavak)

	Ruma *Ruma*	Samobor *Samobor*	Senj *Zengg*	Sisak *Sissek*	Slatina *Slatina*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*	Varaždin (župan. št.) *Warasdin (Comitats-Sparcasse)*	Virovitica *Virovitica*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (obća zagreb. šted. i zalag.) *Agram (Allg. Agramer Sparcasse u. Pfandl.)*	Zagreb (I. hrv. šted.) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Zagreb (zagreb. šted.) *Agram (Agramer Sp.)*	Svota *Summe*
Aktiva — *Activa.*													
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	3.180	12 603	1.363	11.980	21	12.285	8 042	432	1.540	9.572	146.822	4.834	343.878
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	87.268	58 950	52.461	23.561	10.071	171.889	103.577	19.241	233.607	166.266	1,654.772	70.035	4,094.557
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	—	—	10.476	—	—	3.950	19.110	4.250	31.389	4.200	927.020	—	2,262.244
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	3.390	170	7.574	152.561	—	48.323	17.498	2.233	5.804	43.389	489.585	11.677	1,148.056
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	—	—	—	8.609	—	47.850	2.706	—	—	15.629	558.457	4.448	685.012
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.494
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109.691	—	128.925
Inventar *Inventar*	1.112	602	3.039	2.044	680	1.420	696	2 079	648	4.942	2.637	2.512	40.571
Dužnici *Debitoren*	—	—	—	17.682	11.546	199.446	—	—	—	80.469	—	—	337.421
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	71	—	100	—	3.423	7.022	1.237	—	112	327	106.003	1.203	131.707
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	95 021	72.325	75.013	216.437	25.741	492.185	152 866	28.235	273.100	324.794	3,994.987	94.709	9,174.865
Pasiva. — *Passiva.*													
Dionička glavnica *Actiencapital*	18 000	27.500	34.540	50.000	11.675	20.000	50.000	24.805	10.000	100.000	42.000	50.000	761.134
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	4.600	22.775	—	—	—	—	—	27.375
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	63.976	41.816	25.761	116.189	10.542	423.272	70.262	406	233.628	163.035	3,626.553	31.671	7,485.212
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	—	—	650	—	—	—	—	—	—	1.472	—	2.498
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	22	—	6.328	30	4.700	—	—	4.524	—	58.081	—	88.884
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.908
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	226	—	12.279	—	16.083
Vjerovnici *Creditoren*	8.100	—	13.034	30.243	1.370	—	—	—	—	32.705	146.266	6.383	251.921
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	18.100	—	—	11.600	—	—	—	173.325
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	3.058	2.987	1.666	12.081	2.124	5.725	7.205	2.583	9.646	15.957	96.325	5.659	264.925
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.887	—	12	946	—	15.788	2.624	441	3.476	13.097	12.011	996	82 600
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	95.021	72.325	75.013	216.437	25.741	492.185	152.866	28.235	273.100	324.794	3,994.987	94.709	9,174.865

Štedione — *Sparcassen* — u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*; ukupno

	Brod *Brod*	Karlovci *Karlovic*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiska*	Vinkovce *Vinkovce*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
Aktiva — *Activa.*									
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	1.428	12.371	14.785	1.449	1.484	12.492	44,009	**387.887**	**515.676**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	50.148	60.751	96.795	42.405	14.985	217.979	483.063	**4,577.620**	**5,888.318**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	30.970	—	71.112	44.764	5.019	145.957	297.822	**2,560.066**	**2,601.888**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	4.042	7.666	1.190	10.060	2.358	7.796	33.112	**1,181.168**	**1,429.461**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	900	—	—	150	—	—	1.050	**686.062**	**849.610**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	**2.494**	**2.494**
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	—	—	—	**128.925**	**162.367**
Inventar *Inventar*	726	1.176	1.868	1.500	777	1.350	7.397	**47.968**	**67.163**
Dužnici *Debitoren*	30.600	—	14.414	—	188	—	45.202	**382.623**	**2,334.946**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	**102.931**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	351	600	229	—	—	2.015	3.195	**134.902**	**338.064**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	119.165	82.564	200.393	100.328	24.811	387.589	914.850	**10,089.715**	**14,292.918**
Pasiva. — *Passiva.*									
Dionička glavnica *Actiencapital*	12.500	20.000	30.000	30.000	15.000	20.000	127.500	**888.634**	**2,921.546**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	**27.375**	**429.875**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	60.444	54.085	143.693	63.455	9.305	340.489	671.471	**8,156.683**	**8,773.356**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	86	—	122	—	—	312	520	**3.018**	**3.066**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	154	—	3.072	—	—	1.760	4.986	**93.870**	**168.195**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	1.480	—	—	—	—	—	1.480	**22.388**	**38.876**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	**16.083**	**21.450**
Vjerovnici *Creditoren*	42.311	—	14.024	—	—	15.000	71.335	**323.256**	**1,132.717**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	**173 325**	**173.325**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	2.190	7.500	8.079	5.345	506	6.984	30.604	**295.529**	**463.751**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	979	1.403	1.528	—	3.044	6.954	**89.554**	**166 961**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	119.165	82.564	200.393	100.328	24.811	387.589	914.850	**10,089.715**	**14,292.918**

Skrižaljka V. (Nastavak.) **Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877.** — *Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.*

1874

u forintih austr. vriednote — *in Gulden österr. Währung*

Bankovni zavodi — *Bank-Institute*

	Osijek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Osijek (gornjogr. založni zavod) *Essek (Oberstädter Pfandleih-anstalt)*	Sisak — *Sissek*	Vinkovce — *Vinkovce*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escomptebank)*	Zagreb (komercijalna banka) *Agram (Commercialbank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*
Aktiva — *Activa.*								
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	7.217	2.068	7.675	665	8.237	38.942	17.942	**82.746**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	72.254	—	81.367	42.157	267.254	1,027.138	206.122	**1,696.292**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	—	—	—	29.799	23.947	—	—	**53.746**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	25.865	42.538	3.465	12.004	88.764	43.029	16 455	**232.120**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	—	—	7.551	916	—	64.190	17.794	**90.451**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	5.000	—	—	—	—	—	**5.000**
Nekretnine *Realitäten*	31.336	—	—	—	—	—	—	**31.336**
Inventar *Inventar*	2.336	1.829	2.326	1.400	977	4.966	2.791	**16.625**
Dužnici *Debitoren*	542.150	10.341	58 553	1.217	1.171	1,030.003	396.888	**2,040 323**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	1.637	—	—	—	—	—	—	**1.637**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	158 960	57	5.701	—	3.799	124.257	9.780	**302.554**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	841 755	61.833	166.638	88.158	394.149	2,332.525	667.772	**4,552.830**
Pasiva. — *Passiva.*								
Dionička glavnica *Actiencapital*	500.000	30.000	122.370	32.710	242.523	750.000	300.000	**1,977 603**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	234.000	67.100	**301.100**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	162.821	25.527	4.729	50.904	111.277	661 382	118.183	**1,134.823**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	92	136	21	—	—	1.676	**1.925**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	247	82	—	2.652	61.936	5.265	**70.182**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	575	3.926	—	3.002	**7.503**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	1.722	—	—	—	—	5.478	—	**7.200**
Vjerovnici *Creditoren*	62.619	—	25.494	709	—	502.987	127.110	**718.919**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	—	5.715	13.475	2.325	30.474	78.055	41.480	**171.524**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	114.593 [1]	252	352	914	3.297	38.687	3.956	**162 051**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	841.755	61.833	166.638	88.158	394.149	2,332.525	667.772	**4,552.830**

Štedione — *Sparcassen*: u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*

	Bjelovar *Bjelovar*	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica (grad. št.) *Kopreinitz (städt. Sp.)*	Koprivnica (dion. št.) *Kopreinitz (Actien-Sparcasse)*	Kraljevica *Portoré*	Križevci *Kreutz*	Našice *Našice*	Osijek (osječka šted.) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Osijek (slav. sred. št.) *Essek (Landes-Central-Sparcasse)*	Osijek (dolnjogr. šted.) *Essek (Unterstädter Sparcasse)*	Pakrac *Pakrac*	Požega *Požega*	Ruma *Ruma*	Samobor *Samobor*	Senj *Zengg*	Sisak *Sissek*	Slatina *Slatina*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*	Varaždin (župan. št.) *Warasdin (Comitats-Sparcasse)*	Virovitica *Virovitica*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (obća zagreb. šted. i zalog.) *Agram (Allg. Agramer Sparcasse u. Pfandl.)*	Zagreb (I. hrv. šted.) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Zagreb (zagreb. šted.) *Agram (Agramer Sp.)*	Svota *Summe*
Aktiva — *Activa.*																										
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	2.508	17.752	14.320	1.736	529	1.317	7.805	2.278	15.785	27.057	1.955	1.458	505	1.915	2.433	4.894	11.873	1.534	8.934	10.395	952	2.005	7.036	135.401	2.298	284.675
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	44.105	190 705	326.337	39.119	18.169	115.108	35.498	30.658	470.650	294 486	254,324	90.881	38 680	130.080	147.776	82.933	86.825	30.548	215.086	178.315	30 212	310.177	294.918	2,152.151	75.053	5,682 794
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	28.374	135.444	6.600	—	2.000	38.210	53.856	24.756	496.438	451.454	26.580	13.170	21.175	—	—	7.135	—	3.200	4.410	21.340	6.633	23.437	5.200	984.253	—	2,353.665
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	13.796	44.233	38.264	1.759	1.947	14.436	4.844	—	70.966	133.891	110.899	20.609	7.136	3.487	3.155	14.532	57.744	—	54.735	15.001	4.754	7.202	73.297	397,591	6.035	1,100.313
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	204	—	5.720	—	—	295	—	—	27.400	6.611	2.000	—	—	—	—	—	19.222	—	43.258	2.469	—	—	16.950	529.766	1.465	655.360
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	12.142	2.000	—	—	—	—	37.676	—	—	—	2.063	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53.881
Nekretnine *Realitäten*	—	—	19.234	—	—	—	—	—	—	—	7.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109.691	—	135.925
Inventar *Inventar*	1.705	802	1.892	—	—	1.041	990	1.664	1.920	1.417	3.133	1.239	868	1.028	594	3.039	1.957	537	1.802	628	1.902	748	4.799	2.399	2.439	38.543
Dužnici *Debitoren*	—	1.000	—	—	—	17.045	8.085	—	—	22.009	—	378	—	—	135	—	40.818	1.024	255.862	—	60	8.145	132.220	—	1.762	488.543
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	1.651	1.758	—	—	60	82	2.352	6	11.570	1.761	1.374	—	1.873	16	—	4.555	—	1.453	2.965	424	226	—	30	115.935	2.842	150.933
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	92.343	391.694	424.509	44.614	22.705	187.534	113.430	59.362	1,132.405	938 686	407.265	127.735	72.300	136.526	154.093	117.088	218.439	38.296	587.052	228.572	44.739	351.714	534.450	4,427.187	91.894	10,944.632
Pasiva. — *Passiva.*																										
Dionička glavnica *Actiencapital*	20.000	11.250	30.000	15.000	17.950	29.805	27.799	21.697	20.000	60.000	30.000	50.000	30.000	18 000	50.000	34.540	50.000	15.545	20.000	50.000	24.805	20.000	100.000	42.000	50.000	838.391
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7.700	33.472	—	—	—	—	—	41.172
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	68.676	368 881	370.103	24.654	2.276	148.454	77.870	32.604	1,013.704	846 362	317.269	38.516	35.675	108.657	43.122	49.462	119 337	19.370	483.281	130.272	14.638	274.444	328.960	4,065.238	30.367	9,012.192
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	56	161	50	—	—	47	—	233	621	375	—	38	122	113	2	25	852	150	9	11	209	—	—	1.152	—	4 226
Pričuvna zaklada *Reservefond*	248	4.785	8.248	—	—	125	—	138	11.103	1.267	2.265	1.417	189	1.518	452	252	11.167	801	5.699	1.060	558	7.464	1.596	62.962	—	123.314
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	1.260	5.212	5.448	4.747	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16.667
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	4.799	—	294	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	372	—	15.813	—	21.278
Vjerovnici *Creditoren*	—	—	6.033	—	—	312	1.120	—	—	5.339	4.723	4 665	—	400	53.900	30.548	26.178	28	13.600	—	—	—	65.254	157.557	3.729	373.446
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—	63.423	—	41.853	27.840	3.000	—	—	—	—	—	35.100	—	—	35.533	—	—	—	206.749
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	1.927	5.433	10.015	2.466	1.380	4.007	5.957	1.788	11.362	15.813	5.581	5.259	2.321	5.310	6.458	2.261	9.162	2.334	14.340	9.135	3.283	10.147	15.177	69.316	5.260	225.492
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.436	1.184	—	2.494	1.099	4.784	684	1.642	2.181	4.082	533	—	993	2.528	159	—	1.743	68	7.323	4.622	1.246	3.754	23.463	13.149	2.538	81.705
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	92.343	391.694	424.509	44.614	22.705	187 534	113.430	59.362	1,132.405	938.686	407.265	127.735	72.300	136 526	154.093	117.088	218.439	38.296	587.052	228.572	44.739	351.714	534 450	4,427.187	91.894	10,944.632

Štedione — *Sparcassen*: u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*; Sve štedione; Banke i štedione

	Brod *Brod*	Karlovci *Karlovic*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiska*	Vinkovce *Vinkovce*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
Aktiva — *Activa.*									
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	1.462	10.247	3.255	1.356	6.288	8.954	31.562	**316.237**	**398.983**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	75.706	108.794	171.223	97.245	40.342	241.579	734.889	**6,417.683**	**8,113.975**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	30.327	—	68.460	44.379	9.345	145.125	297.636	**2,651.301**	**2,705.047**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	5.633	5.295	3.100	9.404	5.270	12.960	41.662	**1,141.975**	**1,374.095**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	900	—	—	441	—	—	1.341	**656.701**	**747.152**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	**53.881**	**58.881**
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	—	—	—	**135.925**	**167.261**
Inventar *Inventar*	666	1.058	1.690	1.490	709	1.100	6.713	**45.256**	**61.881**
Dužnici *Debitoren*	372	—	7.400	—	—	—	7 772	**496 315**	**2,536.638**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	**1.637**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	233	1.045	489	209	—	3.376	5.352	**156.285**	**458.839**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	115.299	126.439	255.617	154.524	61.954	413.094	1,126.927	**12,071.559**	**16,624.389**
Pasiva. — *Passiva.*									
Dionička glavnica *Actiencapital*	12.500	20.000	30.000	30.000	15.000	20.000	127.500	**965.891**	**2,943.494**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	**41.172**	**342.272**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	82.810	97.484	201.845	96.269	45.148	364·501	888.057	**9,900.249**	**11,035.072**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	53	200	176	42	—	269	740	**4.966**	**6.891**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	390	1.608	4.613	765	171	2.209	9.756	**133.070**	**203.252**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	1.458	—	—	—	—	—	1.458	**18.125**	**25.628**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	**21.278**	**28.478**
Vjerovnici *Creditoren*	15.421	—	6.945	18.860	—	15.000	56.226	**429.672**	**1,148.591**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	**206.749**	**206.749**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	2.667	5.645	9.345	6.930	1.635	6.874	33.096	**258.588**	**430.112**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	1.502	2.693	1.658	—	4.241	10.094	**91.799**	**253.850**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	115.299	126.439	255.617	154.524	61.954	413.094	1,126.927	**12,071.559**	**16,624.389**

[1]) U tom iznosu ima 101.176 forinti rezerve za gubitke. — *Darin sind 101.176 Gulden Verlustreserve enthalten.*

Skrižaljka V. (Nastavak.) **Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877.** — *Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.*

1875

u forintih austr. vriednote — *in Gulden österr. Währung*

Bankovni zavodi — *Bank-Institute*

	Osijek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Osijek (gornjogr. založni zavod) *Essek (Oberstädter Pfandleihanstalt)*	Sisak — *Sissek*	Vinkovce — *Vinkovce*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka)* *Agram (Escomptebank)*	Zagreb (komercijalna banka) *Agram (Commercialbank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*
Aktiva — *Activa.*								
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	27.602	2.941	13.749	13.358	728	36.557	18.876	**113.811**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	95.431	—	251.896	50.740	327.897	1,068.980	289.316	**2,084.260**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	—	—	9.000	52.805	6.554	—	—	**68.359**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	24.772	47.099	19.303	18.127	123.117	61.018	27.275	**320.711**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	16.983	—	18.909	7.758	—	64.363	26.539	**134.552**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	—
Nekretnine *Realitäten*	31.273	—	—	—	—	—	—	**31.273**
Inventar *Inventar*	2.215	1.710	2.257	900	1.170	4.441	2.627	**15.320**
Dužnici *Debitoren*	521.268	—	33.003	18.648	15.331	1,260.860	368.426	**2,217.536**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	4.603	—	—	—	—	—	—	**4.603**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	195.901	2.735	3.843	—	5.790	172.809	9.885	**390.963**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	920 048	54.485	351.960	162.336	480.587	2,669.028	742.944	**5,381.388**
Pasiva. — *Passiva.*								
Dionička glavnica *Actiencapital*	500.000	30.000	200.000	17.500	322.102	750.000	300.000	**2,119.602**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	233.100	116.450	**349.550**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	230.442	17.496	102.078	110.694	111.345	675.262	154.684	**1,402.001**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	—	128	340	—	—	—	—	**468**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	761	896	—	—	72.568	9.270	**83.495**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	627	3.707	—	3 375	**7.709**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	1.887	—	—	—	—	6.561	490	**8.938**
Vjerovnici *Creditoren*	58.772	—	19.171	25.533	1.449	841.916	97.663	**1,044.504**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	—	4 698	24.000	5.467	34.972	56.753	43.639	**169.529**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	128.947 [1]	1.402	5.475	2.515	7.012	32.868	17.373	**195.592**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	920.048	54.485	351.960	162.336	480.587	2,669.028	742.944	**5,381 388**

Štedione — *Sparcassen*: u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*

	Bjelovar *Bjelovar*	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica (grad. št.) *Kopreinitz (städt. Sp.)*	Koprivnica (dion. št.) *Kopreinitz (Actien-Sparcasse)*	Kraljevica *Portorè*	Križevci *Kreutz*	Našice *Našice*	Osijek (osječka šted.) *Essek (Essker Sparcasse)*	Osijek (slav. sred. št.) *Essek (Landes-Central-Sparcasse)*	Osijek (dolnjogr. šted.) *Essek (Unterstädter Sparcasse)*	Pakrac *Pakrac*	Požega *Požega*	Ruma *Ruma*	Samobor *Samobor*	Senj *Zengg*	Sisak *Sissek*	Slatina *Slatina*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*	Varaždin (župan. št.) *Warasdin (Comitats-Sparcasse)*	Virovitica *Virovitica*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (obća zagreb. šted. i zalag.) *Agram (Allg. Agramer Sparcasse u. Pfandl.)*	Zagreb (I. hrv. šted.) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Zagreb (zagreb. šted.) *Agram (Agramer Sp.)*	Svota *Summe*
Aktiva — *Activa.*																										
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	5.029	23.830	7.615	590	1.645	1.453	1.430	5.423	20.535	34.777	8.813	3.002	2.060	3.843	1.359	2.445	7.511	5.920	5.887	2.187	2.325	826	21.771	121.737	553	292 566
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	61.576	242.800	366.565	60.368	18.714	119.496	67.267	52 300	682.003	307.809	301.880	120.905	57.550	182.544	191.531	80.896	70.829	43.591	289 091	214.605	38.057	365.947	323.822	2,219.062	81.951	6,561.159
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	39.436	138.899	6.950	—	2.000	42.078	50.306	34.229	461.513	475 281	24.076	13.693	26.542	—	—	5.522	—	7.340	141.493	26.335	7.447	29.921	2.700	1,012.132	—	2,547.893
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	18.084	65.902	36.214	1.583	1.754	12.506	4.165	—	67.260	119.736	105.452	19.978	13.269	4.554	2.079	15.313	108.577	—	127.043	20.635	5.847	8.896	91.760	431.375	10.232	1,292.214
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	4.096	—	19.682	—	—	—	—	—	17.314	6.547	2.000	—	—	—	—	4.095	8.187	—	44.367	1.152	—	—	27.661	764.148	—	899.249
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	25.400	—	2.000	—	—	—	—	88.000	—	4.783	—	132	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120.315
Nekretnine *Realitäten*	—	—	19.234	—	—	—	333	—	—	11.740	7.000	—	—	—	—	—	—	—	52.194	—	—	—	—	111.463	—	201.964
Inventar *Inventar*	1 534	722	1.655	—	—	1.030	891	1.324	2.120	1.256	2.900	1.173	837	1.398	530	2.900	2.440	470	2.616	529	1.656	691	4.723	2.410	1.535	37.340
Dužnici *Debitoren*	2.460	—	1.753	—	—	2.242	10.654	—	—	20.817	—	245	—	555	111	9.339	54.497	9.137	83.027	7.580	60	7.460	175.166	—	3.342	388.445
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	—	1.622	—	—	413	381	—	194	18.230	1.058	1.374	—	1.755	2.406	—	160	—	4.093	4.344	—	175	—	—	116.446	2.281	154 932
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	132.215	499.175	459.668	64.541	24.526	179.186	135.046	93.470	1,356.975	979.021	458 278	158.996	102.145	195.300	195.610	120.670	252.041	70.551	750.062	273.023	55.567	413.741	647.603	4,778.773	99.894	12,496.077
Pasiva. — *Passiva.*																										
Dionička glavnica *Actiencapital*	20.000	11.250	30.000	15.000	17.950	30.230	28.000	27.217	20.000	60.000	30.000	50.000	30.000	18.000	50.000	34.540	50.000	18.870	20.000	50.000	24.805	20.000	100.000	42.000	50.000	847.862
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35.362	—	—	—	—	—	35.362
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	107.718	476.606	403.323	42.268	4.534	122.765	98.550	60.353	1,278.194	892.181	377.687	69.300	65.851	146.467	55.284	82.656	152.533	47.447	647.201	169.462	22.856	327.677	434.539	4,557.951	34.880	10,678.283
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	96	186	402	10	82	—	41	905	521	641	195	47	104	18	25	131	895	—	69	46	519	97	—	1.402	—	6.432
Pričuvna zaklada *Reservefond*	248	6.992	10.887	822	893	647	1.411	616	13.100	6.558	2.846	1.943	365	5 125	1.283	508	13.624	1.268	8.161	2.184	1.212	10.447	12.000	66.852	—	169.992
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	1.235	5.261	5.448	4.670	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16.614
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	27	—	—	—	—	—	—	—	5.700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	547	—	16.760	—	23.034
Vjerovnici *Creditoren*	—	—	—	200	—	16.625	182	—	—	—	—	1.676	—	15.827	79.726	—	29.563	30	11.330	—	—	—	61.491	—	4.736	221.386
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—	26.400	—	36.398	28 800	—	—	—	—	—	—	43.210	—	—	36.360	—	—	—	171.168
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	2.682	3.885	12.146	3.506	655	5.953	4.870	2.912	3.310	260	5.536	7.230	4.149	6.365	8.775	2.787	3.609	2.875	15.018	8.702	5.188	12.902	7.165	76.444	9.018	215.972
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.444	256	2.910	2.735	412	2.966	1.992	202	4.489	13.933	946	—	1.676	3.498	517	48	1.817	61	5.073	7.267	987	5.711	32.408	17.364	1.260	109.972
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	132.215	499.175	459.668	64.541	24.526	179.186	135.046	93.470	1,356.975	979 021	458.278	158.996	102.145	195.300	195.610	120.670	252.041	70.551	750 062	273.023	55.567	413.741	647.603	4,778.773	99.894	12,496.077

Štedione — *Sparcassen*: u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*

	Brod *Brod*	Karlovci *Karlovic*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiška*	Petrinja *Petrinja*	Vinkovce *Vinkovce*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
Aktiva — *Activa.*										
Gotovina koncem godine *Cassa-Baarschaft*	5.304	8.900	26.733	67	1.694	2.737	8.011	53.446	**346.012**	**459.823**
Mjenice *Wechsel-Portefeuille*	75.610	131.993	230.656	156.245	43.891	63.268	273.954	975.617	**7,536.776**	**9,621.036**
Zajmovi na nekretnine *Darlehen auf Realitäten*	27.626	—	69.362	42.714	2.750	12.170	146.397	301.019	**2,848.912**	**2,917 271**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten und Waaren*	14.450	6.560	3.355	7.159	3.109	4.890	10.301	49.824	**1,342.038**	**1,662.749**
Efekti, devize i valute *Effecten, Devisen und Valuten*	900	—	—	441	—	—	—	1.341	**900 590**	**1,035.142**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—	—	**120.315**	**120.315**
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	—	—	—	—	**201.964**	**233.237**
Inventar *Inventar*	724	958	1.546	1.400	1.663	659	1.000	7.950	**45 290**	**60 610**
Dužnici *Debitoren*	3.174	—	7.400	—	95	—	—	10.669	**399.114**	**2,616.650**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn- u. Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4.603**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	823	760	738	155	340	—	6.992	9.808	**164.740**	**555.703**
Sva aktiva *Sämmtliche Activa*	128.611	149.171	339.790	208.181	53.542	83.724	446.655	1,409 674	**13,905.751**	**19,287.139**
Pasiva. — *Passiva.*										
Dionička glavnica *Actiencapital*	12.500	20.000	30.000	30.000	24.000	15.000	20.000	151.500	**999.362**	**3.118 964**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	**35.362**	**384.912**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	110.913	106.639	280.997	149.124	25.757	65.232	396.410	1,135.072	**11,813.355**	**13,215.356**
Nedignute dividende *Unbehobene Dividenden*	130	133	24	—	—	—	544	831	**7 263**	**7.731**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	697	3.147	6.324	1.523	—	719	2.773	15.183	**185.175**	**268.670**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	1.459	—	—	—	—	—	—	1.459	**18.073**	**25.782**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- und Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	**23.034**	**31.972**
Vjerovnici *Creditoren*	297	—	7.310	16.487	130	46	15.000	39.270	**260,656**	**1,305.160**
Reeskompt *Reescompt*	—	10.056	—	—	1.000	—	—	11.056	**182.224**	**182.224**
Račun dobitka i gubitka *Gewinn u. Verlust-Conto*	2.615	7.160	12.412	8.821	1990	2.727	7.810	43.535	**259 507**	**429.036**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	2.036	2.723	2.226	665	—	4.118	11.768	**121.740**	**317.332**
Sva pasiva *Sämmtliche Passiva*	128.611	149.171	339.790	208.181	53.542	83.724	446.655	1,409.674	**13,905.751**	**19,287.139**

[1] U tom iznosu ima 126.252 forinti rezerve za gubitke. — *Darin sind 126,252 Gulden Verlustreserve enthalten.*

Skrižaljka V. (Nastavak.) Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. — *Tabelle V. (Forts.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.*

1876

u forintih austr. vriednote — *in Gulden österr. Währung*

Bankovni zavodi — *Bank-Institute*

	Osijek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Osijek (gornjogr. založni zavod) *Essek (Oberstädter Pfandleihanstalt)*	Sisak — *Sissek*	Vinkovce — *Vinkovce*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escomptebank)*	Zagreb (komercijalna banka) *Agram (Commercialbank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*
Aktiva. — *Activa.*								
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	25.524	2.852	17.135	2.453	7.269	31.241	49.444	**135.918**
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	105.317	—	250.018	80.199	222.672	891.184	268.998	**1,818.388**
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	—	—	8.000	124.248	2.752	—	—	**135.000**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	26.208	49.004	3.809	23.281	6.170	51.479	36.720	**196.671**
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	9.505	3.437	44.805	3.777	—	162.247	26.616	**250.387**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	—	—	—	—	—	—
Nekretnine *Realitäten*	25.192	—	—	—	—	—	—	**25.192**
Inventar *Inventar*	2.065	1.620	1 865	900	1.060	3.964	2.492	**13.966**
Dužnici *Debitoren*	238.396	—	58.024	27.035	35.293	1,078.872	447.421	**1,885.041**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	123.394	48	1.663	—	—	122.715	8.978	**256.798**
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	555.601	56.961	385.319	261.893	275.216	2,341.702	840.669	**4,717. 361**
Pasiva. — *Passiva.*								
Dionička glavnica *Actiencapital*	300.000	30.000	200.000	17.500	100.000	750.000	300.000	**1,697.500**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	106.800	101.650	**208.450**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	196.902	20.221	81.272	230.857	141.447	783.248	234.168	**1,688.115**
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	—	121	444	24	—	—	2.028	**2.617**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	1.280	1.568	1.200	—	73.261	13.317	**90.626**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	602	2.240	—	2.965	**5.807**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- u. Unterstützungsfond*	2.081	—	—	—	—	7.340	1.097	**10.518**
Vjerovnici *Creditoren*	34.339	—	60.063	217	783	547.775	138.138	**781.315**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	19.584	4.823	27.609	8.809	20.234	47.222	41.236	**169.517**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	2.695	516	14.363	2.684	10.512	26.056	6.070	**62 896**
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	555.601	56.961	385.319	261.893	275.216	2,341.702	840.669	**4,7 17.361**

Štedione — *Sparcassen* — u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*

	Bakar *Buccari*	Bjelovar *Bjelovar*	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica (grad. št.) *Kopreinitz (städt. Sp.)*	Koprivnica (dion. št.) *Kopreinitz (Actien-Sparcasse)*	Kraljevica *Portorè*	Križevci *Kreutz*	Našice *Našice*	Osijek (osječka šted.) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Osijek (slav. sred. št.) *Essek (Landes-Central-Sparcasse)*	Osijek (dolnjogr. šted.) *Essek (Unterstädter Sparcasse)*	Pakrac *Pakrac*	Požega *Požega*
Aktiva. — *Activa.*														
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	184	4.139	7.340	12.277	2.580	1.019	7.219	7.036	1.257	18.338	13.325	8.095	2.989	5.521
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	68 471	90.878	287.371	261.276	100.022	9.785	112.043	67.201	60.388	667.911	324.255	313.632	132.521	68.543
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	2.525	62.249	156.604	8.328	—	1.200	49.618	47.528	44.280	384.216	491.357	21.589	11.672	24.880
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	5.734	16.223	35.314	39.338	2.142	638	12.630	4 005	—	31 615	91.943	76.711	18.125	24.561
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	—	96	—	1.947	—	—	—	—	—	320	6.617	2.000	—	—
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	17.400	—	2.000	7.100	—	—	—	73.000	—	3.757	—	10.629
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	19.234	—	—	—	546	—	31.308	—	7.000	—	—
Inventar *Inventar*	642	1.360	650	1.419	—	—	1.891	802	1.324	3.088	1.304	2.734	1.085	806
Dužnici *Debitoren*	27.676	2.974	—	15.912	60	—	15.074	13.250	—	—	25.280	—	433	—
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	218	—	—	—	—	—	78.434	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	—	—	1.867	—	—	273	717	3.583	1.925	25.522	1.563	10.870	—	1.762
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	105.232	177.919	506.546	359.731	106.804	20.233	199.192	143.951	109.174	1,235.318	955.644	524.822	166.825	136.702
Pasiva. — *Passiva.*														
Dionička glavnica *Actiencapital*	16.000	20.000	11.250	50.000	15.000	17.950	31.675	29.760	29.800	20.000	60.000	30.000	50.000	30.000
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	87.356	152.603	479.504	281.088	82.069	—	154.577	104.602	72.618	1,130.374	861.262	452.151	78.661	96.158
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	—	54	152	259	84	83	—	19	1.244	361	329	347	98	73
Pričuvna zaklada *Reservefond*	—	448	8.784	13.603	1.430	1.548	1.274	3.178	831	12.500	2.342	—	2.666	682
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	1.275	4.365	5.418	3.448	—	—
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- u. Unterstützungsfond*	—	109	—	—	—	—	—	—	—	6.400	—	—	—	—
Vjerovnici *Creditoren*	—	—	—	5.671	—	—	6.581	41	—	—	12.192	—	17.181	—
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43.600	—	38.564	8.700	3.000
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	669	2.819	6.421	9.110	4.451	—	5.047	6.351	3.206	9.199	8.326	—	9.251	4.988
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.207	1 886	435	—	3.770	652	38	—	200	8.519	5.775	312	268	1.801
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	105.232	177.919	506.546	359.731	106.804	20.233	199.192	143.951	109.174	1,235.318	955.644	524.822	166.825	136.702

Štedione — *Sparcassen* — u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien* (nastavak)

	Ruma *Ruma*	Samobor *Samobor*	Senj *Zengg*	Sisak *Sissek*	Slatina *Slatina*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*	Varaždin (župan. št.) *Warasdin (Comitats-Sparcasse)*	Virovitica *Virovitica*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (obća zagreb. šted. i zalag.) *Agram (Allg. Agramer Sparcasse u. Pfandl.)*	Zagreb (I. hrv. šted.) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Zagreb (zagreb. šted.) *Agram (Agramer Sp.)*	Svota *Summe*
Aktiva. — *Activa.*													
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	7.181	4.240	4.447	26.136	5.082	16.621	9.856	4.008	3.813	51 849	137.230	856	362.638
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	202.358	214.697	88.298	57.636	48.078	334.316	242.855	25.170	366.499	393 972	2,464.363	108.378	7,110.917
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	—	—	5.722	—	13.755	143 193	46.960	22.392	28.529	4.850	1,110.450	1.300	2,683.197
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	4.375	1.287	17.164	102.768	—	172.585	11.569	3.372	6.650	98.753	503.615	9.239	1.290.356
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	—	—	4.095	6.346	—	40.050	8.951	—	—	48.400	754.608	—	873.430
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113.886
Nekretnine *Realitäten*	13.774	—	—	—	—	53.864	—	—	—	30.218	111.903	—	267.847
Inventar *Inventar*	1.456	450	2.760	2.362	394	2.525	442	1.490	645	4.670	2.232	1.423	37.954
Dužnici *Debitoren*	3.245	1.104	17.947	62.516	7.122	131.787	2.489	231	7.460	170.059	—	2.702	507.321
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78.652
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	2.357	—	129	—	2.984	8 390	—	—	233	—	49.547	3.703	115.425
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	234.746	221.778	140.562	257.764	77.415	903.331	323.122	56.663	413.829	802.771	5,133.948	127.601	13,441.623
Pasiva. — *Passiva.*													
Dionička glavnica *Actiencapital*	18 000	50.000	34.840	50.000	19.768	20.000	50.000	24.805	20.000	100.000	42.000	50.000	890 848
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	28.073	—	—	—	—	—	28.073
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	193.323	67.882	99.989	173.109	50.212	690.685	157.120	17.305	330.621	604.909	4,931.205	58.544	11,407.927
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	27	30	138	198	—	236	24	562	—	—	1.532	156	6.006
Pričuvna zaklada *Reservefond*	10.886	3.317	1.939	14.036	1.581	10.770	3.269	2.465	14.106	3.830	74.092	902	190.479
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14 506
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- u. Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	765	—	20.935	—	28 209
Vjerovnici *Creditoren*	2.499	89.505	—	18.578	2.713	3.500	—	831	—	47.169	—	9.137	215.598
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	158.233	65.785	—	32.000	—	—	2.108	351.990
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	6.094	10.002	3.642	236	3.080	14.610	10.698	7.459	12.462	10.807	46.007	5.211	200.146
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	3.917	1.042	14	1.607	61	5.297	8.153	3.236	3.875	36.056	18.177	1.543	107.841
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	234.746	221.778	140.562	257.764	77.415	903.331	323.122	56.663	413.829	802.771	5,133.948	127.601	13,441.623

Štedione — *Sparcassen* — u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*

	Brod *Brod*	Karlovci *Karlovic*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiska*	Petrinja *Petrinja*	Vinkovce *Vinkovce*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
Aktiva. — *Activa.*										
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	3.234	12.223	22.599	2.899	2.969	5.663	20.168	69.755	**432.393**	**568.311**
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	107.211	157.962	288.053	217.790	57.490	123.313	277.481	1,229.300	**8,340.217**	**10,158.605**
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	25.628	—	73.261	46.018	2.750	34.896	143.773	326.326	**3,009.523**	**3,144 523**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	19.483	9.683	14.285	7.391	4.389	5.687	8.475	69.393	**1,359.749**	**1,556.420**
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	900	—	—	291	—	—	—	1.191	**874.621**	**1,125.008**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	—	—	—	—	—	—	**113.886**	**113.886**
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	—	—	—	—	**267.847**	**293.039**
Inventar *Inventar*	693	960	1.391	1.300	1.580	600	700	7.224	**45.178**	**59.144**
Dužnici *Debitoren*	1.283	1.849	2.188	—	—	30	—	5.350	**512.671**	**2,397.712**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	—	—	—	**78.652**	**78.652**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	840	6.146	996	256	408	—	10.795	19.441	**134.866**	**391.664**
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	159.272	188.823	402.773	275.945	69.586	170.189	461.392	1,727.980	**15.169.603**	**19,886.964**
Pasiva. — *Passiva.*										
Dionička glavnica *Actiencapital*	12.500	20.000	30.000	30.000	24.000	15.000	20.000	151.500	**1,042 348**	**2.739.848**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	**28.073**	**236.523**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	133.849	151.975	347.545	204.122	36.698	147.718	408.658	1,430.565	**12,838.492**	**14,526.607**
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	308	204	168	—	—	—	527	1.207	**7.213**	**9.830**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	1.507	5.103	8.363	2.807	185	1.631	3.427	23.023	**213.502**	**304.128**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	1.192	—	—	—	—	—	—	1.192	**15.698**	**21.505**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions- u. Unterstützungsfond*	—	—	100	—	—	—	—	100	**28.309**	**38.827**
Vjerovnici *Creditoren*	6.394	—	2.123	26.331	199	116	15.000	50.163	**265.761**	**1,047.076**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	6.300	—	—	6.300	**358.290**	**358.290**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	2.674	8.861	10.901	11.283	1.348	5.615	9.167	49.849	**249 995**	**419.512**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	848	2.680	3.573	1.402	856	109	4.613	14.081	**121.922**	**184.818**
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	159.272	188.823	402.773	275.945	69.586	170.189	461.392	1,727.980	**15,169 603**	**19,886.964**

Skrižaljka V. (Zaglavak.) Bilanse bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847—1877. — *Tabelle V. (Schluss.) Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.*

1877

u forintih austr. vriednote — *in Gulden österr. Währung*

Bankovni zavodi — *Bank-Institute*

	Osijek (eskomptna i komerc. banka) *Essek (Escompte- und Commercialbank)*	Osijek (gornjogr. založni zavod) *Essek (Oberstädter Pfandleih-anstalt)*	Sisak — *Sissek*	Vinkovce — *Vinkovce*	Vukovar — *Vukovar*	Zagreb (eskomptna banka) *Agram (Escomptebank)*	Zagreb (komercijalna banka) *Agram (Commercialbank)*	Svi bankovni zavodi *Sämmtliche Bank-Institute*
Aktiva. — *Activa.*								
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	1.331	3.139	8.095	424	6.907	68.835	18.812	**107.543**
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	68.428	—	266.432	53.407	243.996	837.149	249.423	**1,718.835**
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	—	—	8.000	178.511	1.489	150.000	—	**338.000**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	13.195	58.150	1.940	10.499	16.206	50.067	47.620	**197.677**
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	10.394	3.053	28.919	212	6.960	119.319	26.191	**195.048**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	4.000	—	—	—	—	—	**4.000**
Nekretnine *Realitäten*	195.681	—	—	—	1.000	—	—	**196.681**
Inventar *Inventar*	2.274	1.504	1.533	886	1.172	3.501	2.357	**13.227**
Dužnici *Debitoren*	422.892	—	86.136	55.651	31.388	935.287	616.087	**2.147.441**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	43.125	—	—	—	—	—	—	**43.125**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	132.761	78	2.464	8.159	2.067	185.825	6.986	**338.340**
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	890.081	69.924	403.519	307.749	311.185	2,349.983	967.476	**5,299.917**
Pasiva. — *Passiva.*								
Dionička glavnica *Actiencapital*	303.550	30.000	200.000	20.562	100.000	750.000	300.000	**1,704.112**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	21.000	—	—	107.100	109.600	**237.700**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	210.515	32.710	81.936	229.994	160.068	768.923	217.874	**1,702.020**
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	95	119	706	40	330	—	—	**1.290**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	1.623	571	3.259	3.009	4.296	51.654	16.916	**81.328**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	497	1.376	—	2.845	**4.718**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions-u. Unterstützungsfond*	2.240	—	—	—	218	8.150	1.267	**11.875**
Vjerovnici *Creditoren*	35.634	—	50.248	1.565	6.452	651.293	260.562	**1,005.754**
Reeskompt *Reescompt*	71.565	—	—	50.536	—	—	—	**122.101**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	6.106	36.074	1.046	17.801	1.018	49.315	**111.360**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	264.859 [1]	418	10.296	500	20.644	11.845	9.097	**317.659**
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	890.081	69.924	403.519	307.749	311.185	2,349.983	967.476	**5,299.917**

Štedione — *Sparcassen*: u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien*

	Bakar *Buccari*	Bjelovar *Bjelovar*	Djakovo *Djakovar*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica (grad. št.) *Kopreinitz (städt. Sp.)*	Koprivnica (dion. št.) *Kopreinitz (Actien-Sparcasse)*	Kraljevica *Portorè*	Križevci *Kreutz*	Našice *Našice*	Osijek (osječka šted.) *Essek (Esseker Sparcasse)*	Osijek (slav. sred. št.) *Essek (Landes-Central-Sparcasse)*	Osijek (dolnjogr. šted.) *Essek (Unterstädter Sparcasse)*	Pakrac *Pakrac*	Požega *Požega*	Ruma *Ruma*
Aktiva. — *Activa.*															
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	5.126	6.169	13.049	12.962	1.561	4.495	10.413	2.414	1.073	48.511	14.536	8.593	9.434	8.700	8.676
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	119.387	115.439	284.508	260.779	107.462	—	85.224	95.231	51.413	850.081	352.729	218.983	169.547	82.995	238.102
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	11.825	99.638	199.246	29.172	—	—	50.923	47.246	45.606	332.520	412.517	73.252	15.106	39.283	—
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	7.630	11.772	32.772	42.934	2.375	—	12.401	3.152	—	27.812	129.799	118.881	23.323	17.134	5.616
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	—	—	—	10.890	—	—	—	—	—	320	4.224	1.500	—	—	—
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	27.400	—	2.000	4.300	—	15.850	—	51.000	—	2.621	—	24.717	—
Nekretnine *Realitäten*	—	643	—	20.000	—	—	—	1.296	—	29.663	—	16.802	—	—	13.775
Inventar *Inventar*	828	1.137	630	1.182	—	—	1.032	730	1.324	3.555	1.639	2.525	1.071	775	1.362
Dužnici *Debitoren*	38.868	—	—	11.804	6.508	—	28.742	731	—	—	26.816	—	772	—	1.715
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	349	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	—	—	2.311	—	—	110	677	6.108	1.000	9.041	589	30.606	—	1.625	2 356
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	183.664	234.798	559.916	389.723	119.906	9.254	189.412	172.758	100.416	1,352.503	942.849	473.763	219.253	175.229	271.602
Pasiva. — *Passiva.*															
Dionička glavnica *Actiencapital*	24.000	20.000	11.250	50.000	15.000	8 260	31.825	35.970	30.000	20.000	60.000	33.725	50.000	30.000	18.000
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	154.962	207.370	529.862	300.718	91.567	—	145.773	117.278	65.435	1,168.872	843.243	336.455	115.937	134.993	227.245
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	—	101	306	299	162	62	47	37	—	581	243	181	36	133	127
Pričuvna zaklada *Reservefond*	67	817	10.924	15.690	3.810	—	1.876	5.536	1.031	14.300	3.701	—	3.806	1.010	12.673
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	1.465	4.294	5.418	3.155	—	—	—
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions-u. Unterstützungsfond*	—	186	—	—	—	—	—	—	—	7.315	—	—	—	—	—
Vjerovnici *Creditoren*	—	5.568	—	13.344	1.000	—	6.576	6.850	—	—	15.941	—	20.767	—	2.360
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115.954	—	96 355	18.450	—	—
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	3.135	671	6.281	9.672	4.641	—	3.289	7.087	2.409	10.944	9.574	659	10.051	6.628	6.829
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.500	85	1.293	—	3.726	932	26	—	76	10.243	4.729	3.233	206	2.465	4.368
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	183.664	234.798	559.916	389.723	119.906	9.254	189.412	172.758	100.416	1,352.503	942.849	473.763	219.253	175.229	271.602

Štedione — *Sparcassen*: u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji — *in Civil-Kroatien und Slavonien* (nastavak)

	Samobor *Samobor*	Senj *Zengg*	Sisak *Sissek*	Slatina *Slatina*	Varaždin (varažd. št.) *Warasdin (Warasdiner Sparcasse)*	Varaždin (župan. št.) *Warasdin (Comitats-Sparcasse)*	Virovitica *Virovitica*	Vukovar *Vukovar*	Zagreb (obća zagreb. šted. i zalag.) *Agram (Allg. Agramer Sparcasse u. Pfandl.)*	Zagreb (I. hrv. šted.) *Agram (I. kroatische Sparcasse)*	Zagreb (zagreb. šted.) *Agram (Agramer Sp.)*	Svota *Summe*
Aktiva. — *Activa.*												
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	7.042	4.524	19.704	50	9.339	11.319	3.208	9.261	18.384	133.625	3.257	375.425
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	203.475	101.642	127.343	48.947	323.577	244.730	23.292	354.057	473.690	2,620.888	96.619	7,650.140
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	—	11.722	—	10.760	135.748	45.545	22.960	39.734	9.050	1,481.019	2.170	3,115.042
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	3.154	16.951	91.234	—	200.323	15.791	2.874	7.059	102.682	538.721	6.361	1,420.751
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	—	3.920	10.260	—	41.806	8.781	—	—	37.542	755.013	—	874.256
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	127.888
Nekretnine *Realitäten*	—	—	—	—	53.864	—	—	—	46.506	114.835	—	297.384
Inventar *Inventar*	390	2.650	2.129	320	2.272	730	1.341	729	5.020	2.022	1.310	36.703
Dužnici *Debitoren*	580	17.796	53.321	4.947	128.050	2.083	1.185	7.460	210.113	—	38.189	579.680
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	349
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	—	130	—	2.943	6.998	—	70	281	—	54.102	582	119.529
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	214.641	159.335	303.991	67.967	901.977	328.979	54.930	418 581	902.987	5,700.225	148.488	14,597.147
Pasiva. — *Passiva.*												
Dionička glavnica *Actiencapital*	50.000	34.890	50.000	19.780	20.000	50.000	24.805	20.000	100.000	42.000	50.000	899.505
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	—	—	—	31.241	—	—	—	—	—	31.241
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	63.440	117.307	188.006	43.810	728.201	172.336	21.013	351.999	718.803	5,449.614	89.009	12,383.248
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	90	177	125	75	305	50	354	111	—	1.107	—	4.709
Pričuvna zaklada *Reservefond*	6.767	2.614	14.961	1.198	13.536	4.631	4.952	17.845	5.061	79.948	1.423	228.177
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.332
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions-u. Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	1.043	—	23.602	—	32.146
Vjerovnici *Creditoren*	84.600	—	39.712	231	16.500	—	—	—	23.414	—	2.916	239.779
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	104.146	50.281	—	12.069	—	—	—	397.255
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	8.539	4.301	9.705	2.847	15.236	10.043	3.806	11.578	10.609	84.155	3.804	246.493
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	1.205	46	1.482	26	4.053	10.397	—	3 936	45.100	19.799	1.336	120.262
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	214.641	159.335	303.991	67.967	901.977	328.979	54.930	418.581	902.987	5,700.225	148.488	14,597.147

Štedione — *Sparcassen*: u hrv.-slav. Krajini — *in der kroat.-slav. Grenze*; Sve štedione; Banke i štedione

	Brod *Brod*	Karlovci *Karlowitz*	Mitrovica *Mitrovica*	Nova Gradiška *Neu-Gradiska*	Ogulin *Ogulin*	Petrinja *Petrinja*	Vinkovce *Vinkovce*	Zemun *Semlin*	Svota *Summe*	Sve štedione *Sämmtliche Sparcassen*	Banke i štedione *Bank-Institute und Sparcassen*
Aktiva. — *Activa.*											
Gotovina konc. god. *Cassa-Baarschaft*	3.536	5.360	61.447	22.924	782	1.991	14.728	16.092	126.860	**502.285**	**609.828**
Mjenice *Wechsel-Portefeuil.*	117.213	184.459	268.678	243.285	34.282	74.494	142.026	297.522	1,361.959	**9,012.099**	**10,730,934**
Zajmovi na nekretn. *Darleh. auf Realit.*	23.940	—	60.602	46.423	7.580	8.050	44.228	136.012	326.835	**3.441.877**	**3,779.877**
Predujmovi na efekte i robu *Vorschüsse auf Effecten u. Waaren*	10.844	6.005	14.700	10.906	734	8.866	8.110	10.962	71.127	**1,491.878**	**1,689.555**
Efekti, devize i val. *Effecten, Devisen und Valuten*	900	—	—	291	—	—	—	—	1.191	**875.447**	**1,070.495**
Uloženo kod vjeresijskih zavoda *Zeitliche Anlage bei Credit-Instit.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**127.888**	**131.888**
Nekretnine *Realitäten*	4.081	—	—	—	—	—	—	—	4.081	**301.465**	**498.146**
Inventar *Inventar*	630	898	1.252	1.200	992	1.465	541	400	7.378	**44 081**	**57.308**
Dužnici *Debitoren*	2.625	10.433	561	—	—	—	70	2.533	16.222	**595 902**	**2,743.343**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**349**	**43.474**
Ostala aktiva *Sonstige Activa*	20	1.430	3.512	—	—	136	—	7.189	12.287	**131.816**	**470.156**
Sva aktiva *Sämmtl. Activa*	163.789	208.585	410.752	325.029	44.370	95.002	209.703	470.710	1,927.940	**16,525.087**	**21,825.004**
Pasiva. — *Passiva.*											
Dionička glavnica *Actiencapital*	12.500	20.000	30.000	30.000	16.235	24.000	15.000	20.000	167.735	**1,067.240**	**2,771.352**
Doznačnice *Cassascheine*	—	—	6.000	—	—	—	—	—	6.000	**37.241**	**274.941**
Uložci na knjižice sa nedig. kamati *Spareinlag. sammt den haft. Zinsen*	134.091	166.407	348.955	274.618	10.423	58.479	180.449	415.116	1,588.538	**13,971.786**	**15,673,806**
Nedignute divid. *Unbeh. Dividenden*	515	125	316	—	—	—	—	634	1.590	**6.299**	**7.589**
Pričuvna zaklada *Reservefond*	2.070	7.612	10.376	5.556	—	574	3.490	4.145	33.823	**262.000**	**343.328**
Osjegur. zaklada *Sicherstellungsfond*	1.158	—	—	—	—	—	—	—	1.158	**15.490**	**20.208**
Mirovinska i pripomoćna zaklada *Pensions-u. Unterstützungsfond*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**32.146**	**44.021**
Vjerovnici *Creditoren*	10.345	144	1.698	—	14.500	324	160	15.000	42.171	**281.950**	**1,287.704**
Reeskompt *Reescompt*	—	—	—	—	—	6.050	3.600	—	9.650	**406.905**	**529.006**
Račun dob. i gub. *Gew.-u. Verl.-Cont.*	3.110	11.180	10.023	13.057	2.870	4.439	6.683	10.576	61.938	**308.431**	**419.791**
Ostala pasiva *Sonstige Passiva*	—	3.117	3.384	1.798	342	1.136	321	5.239	15.337	**135.599**	**453.258**
Sva pasiva *Sämmtl. Passiva*	163.789	208.585	410.752	325.029	44.370	95.002	209.703	470.710	1.927.940	**16,525.087**	**21,825.004**

[1] U tom iznosu ima 262.162 forinta rezerve za gubitke. — *Darin sind 262.162 Gulden Verlustreserve enthalten.*

Skriž. Va. Bilanse svih bankovnih zavoda i štediona godinâ 1868—1877.
Tab. Va. Bilanzen sämmtlicher Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1868—1877.

	Koncem godine — *Zu Ende des Jahres*									
	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877
	u forintih austr. vriednote — *in Gulden österr. Währung*									
Aktiva — *Activa.*										
Gotovina koncem godine — *Cassa-Barschaft*	68.249	93.787	165.538	265.847	361.479	515.676	398.983	459.823	568.311	609.828
Mjenice — *Wechselportefeuille*	447.351	1.031.403	1.975.710	3,702.224	5.117.114	5,888.318	8,113 975	9.621.036	10.158.605	10,730.934
Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten*	509.149	891.900	1.323.486	1,741.689	1,988.893	2,601.888	2.7[illegible]5.017	2,917.271	3.144.523	3,779.877
Predujmovi na efekte i robu — *Vorschüsse a. Effect. u. Waaren*	240.550	625.742	690.636	748 525	1,010.982	1,429.461	1.374.095	1,662.749	1.556.420	1.689.555
Efekti, devize i valute — *Effecten, Devisen u. Valuten*	425.507	626.963	746.774	667.306	950.761	849.610	747.152	1,035.142	1.125.008	1,070.495
Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Zeitl. Anlage bei Credit-Institut.*	—	—	13.173	36.013	40.272	2.494	58.881	120.3[illegible]5	113.886	131.888
Nekretnine — *Realitäten*	5.488	12.467	42.801	98.641	146.385	162.367	167.261	233.237	293.039	498.146
Inventar — *Inventar*	6.174	28.437	30.384	28.957	37.704	67.163	61.881	60.610	59.144	57 308
Dužnici — *Debitoren*	—	341.319	447.357	518.691	1.829.638	2,331.946	2,536 638	2.616.650	2.397.712	2.743.343
Račun dobitka i gubitka — *Gewinn- und Verlust-Conto*	—	—	—	—	—	102 931	1.637	4.603	78.652	43.474
Ostala aktiva — *Sonstige Activa*	17.079	153.170	145.172	155.984	105.626	338.064	458.839	555.703	391.664	470.156
Sva aktiva — *Sämmtliche Activa*	1,719.547	3.805.188	5.581.031	7.963.877	11.588.854	14.292.918	16 624.389	19.287.139	19.886.964	21.825.004
Pasiva — *Passiva.*										
Dionička glavnica — *Actiencapital*	82.000	112.000	633.898	702.351	1,288.609	2,921.546	2.913.491	3.118.964	2.739.848	2.771.352
Doznačnice — *Cassascheine*	—	211.700	262 200	173 000	471.250	429.875	312.272	381.912	236.523	271 941
Uložci na knjižice s nedignutimi kamati — *Spareinlagen sammt den haftenden Zinsen*	1.612.500	2.851.662	1.01[illegible].598	5.192.327	7.889.318	8.773.356	11.035 072	13.215.356	11.526.607	15.673 806
Nedignute dividende — *Unbehobene Dividenden*	2.665	1 201	1.158	2 400	3.176	3.066	6.891	7 731	9 830	7.589
Pričuvna zaklada — *Reservefond*	779	1.091	19.691	29.737	63 999	168.195	203 252	268 670	301.128	313.328
Osjeguravajuća zaklada — *Sicherstellungsfond*		—	16 613	18 570	21 989	38.876	25 628	25 782	21.505	20.208
Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	1.113	1 113	3.192	5.811	11.309	21 150	28 178	31.972	38.827	11.021
Vjerovnici — *Creditoren*	·	251.152	181 612	951.809	1,372.766	1.132.717	1.118 591	1,305 160	1.017.076	1,287.701
Reeskompt — *Reescompt*		—	—	19 750	32.800	173.[illegible]25	206.719	182.221	358.290	529.006
Račun dobitka i gubitka — *Gewinn- und Verlust-Conto*	18.561	55.720	106.319	198.731	316.621	463.751	430.112	429.036	419.512	419.791
Ostala pasiva — *Sonstige Passiva*	1.929	16.516	36.420	69.352	80.981	166.761	253 850	317.332	184 818	453.258
Sva pasiva — *Sämmtliche Passiva*	1,719.547	3,805.188	5.581.031	7,963.877	11.588 854	14.292.918	16,624 389	19.287.139	19,886.964	21,825.004

Skriž. VI. Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847 do 1877. —

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica *von Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag a. d. Vorjahre*	Sav prihod *Summe*	Raz-: Upravni trošak *Regiekosten*: Plaće i najamnine *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
	u forintih austr. vriednote —									
Prva hrvatska štediona u Zagrebu. *Erste kroatische Sparcasse in Agram.* 1847	1.517	703	3.234	—	504	1.409	—	7.367	1.955	1.690
1848	646	1.444	4.425	—	555	659	1.987	9.716	1 830	734
1849	533	1.536	3.993	90	656	560	4.111	11.479	1.514	925
1850	2.731	3.142	4.068	511	1.303	743	6.231	18.729	1.910	597
1851	3.063	2.775	5.705	111	1.476	739	10.185	24.054	2.497	970
1852	3.557	2.014	7.545	53	1.867	545	—	15.581	2.717	798
1853	2.902	1.924	8.822	37	3.500	257	—	17.442	2.591	896
1854	3.059	1.892	7.671	—	5 861	384	—	18.867	3.200	1.239
1855	2.628	1.863	7.564	263	5.464	581	—	18.363	3.239	1.249
1856	2.276	1.915	8.305	478	6.159	372	—	19.505	3.780	1.297
1857	5.271	1.842	8.051	68	8.042	627	—	23.901	3.885	729
1858	7.185	1.689	8.314	—	9.143	1.024	—	27.355	3.814	1.358
1859	7.468	1.680	9.281	—	9.218	924	—	28.574	4.002	1.337
1860	9.910	1.805	9.967	181	11.202	2.555	—	35.620	3.990	1.187
1861	11.142	1.669	10.190	134	11.830	2.418	—	37.383	4.054	1.888
1862	12 235	1.523	11.147	238	13.259	1.802	—	40.204	4.034	2.405
1863	17.737	1.801	11.961	233	16.211	1.181	—	49.124	4.034	2 828
1864	17.355	1.984	12.550	232	16.390	2.197	—	50.708	4.269	1.387
1865	18.612	2.102	12.819	233	16.636	1.923	—	52.325	3.469	—
1866	24.396	2.957	13.586	1.262	15.098	3.365	—	60 664	4.770	1.162
1867	23 502	7.545	14.208	14.868	17.060	245	—	77.428	5.105	1.900
1868.										
Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	3.286	1.775	288	48	1.402	193	—	6.992	3.244	289
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	23.445	14.622	12.643	21.626	15.711	676	—	88.723	5.141	1.612
Svota — *Summe*	26.731	16.397	12.931	21.674	17.113	869	—	97.515	8.385	1.901
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Zemun — *Semlin*	1.020	2.545	101	199	829	—	—	4.694	1.938	493
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**27.751**	**18.942**	**13.032**	**21.873**	**17.942**	**869**	**—**	**100.409**	**10.323**	**2.394**
1869.										
A. Banke. — *Banken.*										
Zagreb. (Eskom. b.) — *Agram (Escompte B.)*	**16.466**	**—**	**8.987**	**14.802**	**10.422**	**25.333**	**—**	**76.010**	**17.074**	**8.254**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	6.668	4.853	1.069	530	4.435	335	—	17.890	3.062	309
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*		2.895			746	-	- -	3 611	704	100
Vukovar — *Vukovar*	4.037	—	65	6	2.051	375	—	6.537	1.595	1.059
Zagreb (I. hr. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	23.323	23.639	13.451	38.775	12.884	6.619	—	118.694	5.475	2.562
Svota — *Summe*			139.433			7.329	—	146.762	10.836	4.030
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Zemun — *Semlin*	2.683	6.953	267	511	1.669	—	78	12.164	1.824	276
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen			**151.519**			**7.329**	**78**	**158.926**	**12.660**	**4.306**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*			**202.196**			**32.662**	**78**	**234.936**	**29.734**	**12.560**

Tab. VI. Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

hod — *Lasten*							Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	**Razdioba čistoga dobitka** — *Vertheilung des Reingewinnes*						
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	Kamati *Zinsen*: na doznačnice *auf Cassascheine*	Kamati *Zinsen*: na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*		Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
—	—	1.457	160	—	118	5.380	+ 1.987	—	—	—	—	—	—	1.987
—	—	2.826	147	—	68	5.605	+ 4.111	—	—	—	—	—	—	4.111
—	—	2.631	136	—	42	5.218	+ 6.231	—	—	—	—	—	—	6.231
—	—	5.906	131	—	—	8.541	+ 10.185	—	—	—	—	—	—	10.185
—	—	5.983	120	—	32	9.602	+ 14.452	4.200	—	10.252	—	—	—	—
—	—	6.484	114	—	19	10.132	+ 5.449	5.449	—	—	—	—	—	—
—	—	7.342	103	—	—	10.932	+ 6.510	6.510	—	—	—	—	—	—
—	—	7.779	94	—	—	12.312	+ 6.555	6.555	—	—	—	—	—	—
—	—	7.858	85	—	—	12.431	+ 5 932	5.932	—	—	—	—	—	—
—	—	8.345	80	—	1.007	14.509	+ 4.996	4.996	—	—	—	—	—	—
466	—	9.840	70	1.093	—	16.083	+ 7 818	7 818	—	—	—	—	—	—
523	—	11.785	35	—	—	17.515	+ 9 810	9 810	—	—	—	—	—	—
717	—	13.675	60	—	783	20.574	+ 8.000	8.000	—	—	—	—	—	—
739	—	16.250	54	—	—	22.220	+ 13.400	12.400	—	—	—	1.000	—	—
900	—	18.092	49	—	—	24 983	+ 12.400	12.400	—	—	—	—	—	—
1.014	—	19 107	44	—	—	26.601	+ 13.600	13.600	—	—	—	—	—	—
1.254	—	23.368	40	—	—	31.524	+ 17.600	17.600	—	—	—	—	—	—
3.342	—	24.400	40	—	—	33.438	+ 17.270	15.200	1.920	—	—	150	—	—
1.823	—	29.860	43	—	—	35.195	+ 17.130	14.400	1.730	—	—	1.000	—	—
1.799	—	38.533	50	—	—	46.314	+ 14.350	11.200	2.050	—	—	1.100	—	—
1.137	—	52.410	244	—	740	61.536	+ 15.892	12.000	1.900	779	1.113	100	—	—
—	—	2.528	250	—	13	6.324	+ 668	440	—	228	—	—	—	—
976	—	62.980	66	—	173	70.948	+ 17.775	14.800	2.300	75	—	600	—	—
976	—	65.508	316	—	186	77.272	+ 18.443	15.210	2.300	303	—	600	—	—
—	—	2.115	—	—	—	4.576	+ 118	—	40	—	—	—	—	78
976	—	**67.653**	**316**	—	**186**	**81.848**	+ **18.561**	**15.240**	**2.340**	**303**	—	**600**	—	**78**
—	**6.787**	**16.436**	**3.785**	**1.744**	—	**54.080**	+ **21.930**	**13.500**	—	—	—	—	**8.000**	**430**
65	—	8.417	225	—	78	12.156	+ 5.731	3.460	—	1.908	—	366	—	—
—	—	1.347	—	—	—	2.151	+ 1.490	952	—	497	—	41	—	—
—	—	2.243	82	—	1.081	6.060	+ 477	350	—	120	7	—	—	—
—	—	85.536	100	—	1.819	95 492	+ 23.202	18.000	2.808	863	863	668	—	—
65	—	97.543	407	—	2.978	115.859	+ 30.903	22.762	2.808	3.388	870	1.075	—	—
—	—	7.073	104	—	—	9.277	+ 2.887	1.600	686	429	—	172	—	—
65	—	**104.616**	**511**	—	**2.978**	**125.136**	+ **33.790**	**24.362**	**3.494**	**3.817**	**870**	**1.247**	—	—
65	**6.787**	**121.052**	**4.296**	**1.744**	**2.978**	**179.216**	+ **55.720**	**37.862**	**3.494**	**3.817**	**870**	**1.247**	**8.000**	**430**

*

Skriž. VI. (Nastavak.) **Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847. do 1877. —**

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica *von Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak *Sonstiges Erträgniss*	Pronos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag aus dem Vorjahre*	Sav prihod *Summe*	Razhod: Upravni trošak *Regiekosten*: Plaće i najamnine *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
							u forintih	austr. vriednote —		
1870.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	38.959	—	5.591	1.123	2.701	159	—	48.533	8.349	2.869
Vukovar — *Vukovar*	3.144	—	93	396	—	105	—	3.738	1.200	144
Zagreb (esk. banka) — *Agram (Esc. B.)*	33.109	—	16.057	4.435	38.923	16.272	430	109.226	16.916	4.825
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**144.531**					**16.536**	**430**	**161.497**	**26.465**	**7.838**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	10.313	15.936	1.982	1.193	10.401	1.583	—	41.408	3.748	494
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*		11.918			2.438	—	—	14.356	1.040	341
Vukovar — *Vukovar*	7.931	—	181	29	4.051	178	—	12.370	1.890	506
Zagreb (I. hrv. št.) — *(Agram I. kroat. Sp.)*	35.427	34.328	18.914	43.998	22.495	852	—	156.014	6.233	2.594
Svota — *Summe*	221.535					2.613	—	224.148	12.911	3.935
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Zemun — *Semlin*	4.726	9.579	669	257	2.655	6	—	17.892	2.266	418
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**239.421**					**2.619**	—	**242.040**	**15.177**	**4.353**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**383.952**					**19.155**	**430**	**403.537**	**41.642**	**12.191**
1871.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	58.114	—	6.401	- -	5.953	826	2.000	73.291	7.986	4.852
Vukovar — *Vukovar*	8.602	1.550	377	1.278	—	188	—	11.995	2.068	282
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Esc. B.)*	68.135	—	7.381	1.419	23.050	36.500	31	136.816	13.956	8.951
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**182.560**					**37.514**	**2.031**	**222.105**	**24.010**	**14 088**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Djakovo — *Djakovar*	371	1.035	60	562	957	74	—	3.059	707	—
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	16.849	32.592	3.480	4.176	21.065	341	—	78.503	1.110	783
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*		21.220			4.531		—	25.751	1.740	411
Vukovar — *Vukovar*	12.929	701	185	75	6.918	244	—	21.052	1.209	127
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	49.470	37.517	25.918	42.755	31.016	857	340	187.903	6.883	2.103
Svota — *Summe*	314.412					1.516	310	316.268	14.679	3.424
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Mitrovica — *Mitrovica*	7.077	1.123	200	134	278	224	—	9.036	1.686	817
Zemun — *Semlin*	6.110	8.865	598	116	5.204	2	111	21.009	3.270	465
Svota — *Summe*	13.187	9.988	798	250	5.482	226	114	30.045	4.956	1.282
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**344.117**					**1.742**	**454**	**346.313**	**19.635**	**4.706**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**526.677**					**39.256**	**2.485**	**568.418**	**43.645**	**18.794**

Tab. VI. *(Forts.)* **Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.**

hod — *Lasten*								**Razdioba čistoga dobitka** — *Vertheilung des Reingewinnes*						
	Kamati *Zinsen*													
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	na doznačnice *auf Cassascheine*	na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*	Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
—	575	4.487	541	6.199	107	23.127	+ 25.406	20.000	2.311	770	325	—	—	2.000
—	—	1.109	176	—	633	3.262	+ 476	463	—	—	—	—	13	—
2.099	16.224	7.400	2.227	34.496	—	84.187	+ 25.039	18.000	2.504	2.504	—	—	2.000	31
2.099	**16.799**	**12.996**	**2.944**	**40.695**	**740**	**110.576**	**+ 50.921**	**38 463**	**4.815**	**3.274**	**325**	—	**2.013**	**2.031**
66	—	20.200	370	—	1.136	26.014	+ 15.394	12.000	300	1.720	500	800	74	—
442	—	8.542	223	—	1.351	11.939	+ 2.417	1.488	—	806	—	123	—	—
98	—	4.585	89	—	2.823	9 991	+ 2.379	1.500	238	566	32	43	—	—
—	—	111.897	170	—	4.065	124.959	+ 31.055	24.000	3.510	1 353	1.352	500	—	340
606	—	145.224	852	—	9.375	172.903	+ 51.245	38.988	4.048	4 445	1.884	1.466	74	340
—	—	10 899	85	—	71	13.739	+ 4.153	2.400	850	571	—	218	—	114
606	—	**156.123**	**937**	—	**9.446**	**186.642**	**+ 55.398**	**41.388**	**4.898**	**5 016**	**1.884**	**1.684**	**74**	**454**
2.705	**16.799**	**169.119**	**3 881**	**40.695**	**10.186**	**297.218**	**+ 106.319**	**79.851**	**9.713**	**8.290**	**2.209**	**1.684**	**2.087**	**2.485**
1.029	72	8.965	523	351	—	23.778	+ 49 516	37.500	5.927	1.976	500	613	—	3.000
541	—	3.355	216	—	665	7.127	+ 4.868	4.868	—	—	—	—	—	—
2.018	25.913	9.843	3.314	5.954	—	69.982	+ 66.831	45.000	5.884	5.883	1.000	—	8.000	1.067
3.588	**25.985**	**22.163**	**4.083**	**6.305**	**665**	**100.887**	**+ 121.218**	**87 368**	**11.811**	**7.859**	**1.500**	**613**	**8.000**	**4.067**
—	—	996	114	—	17	1.831	+ 1.225	765		108		52		—
1.114	—	49.625	294	—	1.817	57.773	+ 20.730	16.000	850	2.100	650	1.130	—	—
605	—	15 085	203	—	1.317	19.361	+ 6.390	3 608	—	2.130	—	652	—	—
113	—	9.838	83	—	5.101	16.471	+ 4.578	2 800	458	1.158	63	99	-	—
—	—	132.652	177	—	6.938	118.753	+ 39.150	30.000	4.500	1.650	1.650	1 300	—	50
1.832	—	208.196	871	—	15.193	211.195	+ 72.073	53.173	5.808	7.416	2.363	3.233	—	50
—	—	3.127	86	—	2.181	7.897	+ 1.139	810	—	329	—	—	—	—
168	—	12.697	105	—	—	16.705	+ 4.304	3.000	549	400	—	300	—	55
168	—	15.824	191	—	2.181	24.602	+ 5.443	3.810	549	729	—	300	—	55
2.000	—	**224.020**	**1.062**	—	**17.374**	**268.797**	**+ 77.516**	**56.983**	**6.357**	**8.175**	**2.363**	**3.533**	—	**105**
5.588	**25.985**	**246.183**	**5.145**	**6.305**	**18.039**	**369.684**	**+ 198.734**	**144.351**	**18.168**	**16.034**	**3.863**	**4.146**	**8.000**	**4.172**

Križ. VI. (Nastavak.) Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847. do 1877. —

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica — *vom Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova — *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak — *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag aus dem Vorjahre*	Sav prihod — *Summe*	Raz-: Upravni trošak — *Regiekosten*: Plaće i najamnine — *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
	u forintih austr. vriednote —									
1872.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Esseck (Esc. u. Com. B.)*	92.293	—	9.741	—	986	11.599	3.000	117.619	8.702	7.933
Vukovar — *Vukovar*	16.887	2.640	2.761	1.190	71	215	—	23.764	2.472	405
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Esc. B.)*	95.754	—	8.150	26.519	51.419	29.716	1.067	212.625	9.296	13.238
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**308.411**					**41.530**	**4.067**	**354.008**	**20.470**	**21.576**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Djakovo — *Djakovar*	3.430	2.596	411	263	4.318	152	—	11.170	1.053	—
Karlovac — *Karlstadt*	3.237	—	587	—	2.274	445	—	6.543	787	107
Križevci — *Kreutz*	2.558	3.110	264	494	55	12	—	6.493	493	1.357
Osjek (osj. št.) — *Essek (Esseker Sparc.)*	25.226	42.206	4.720	3.663	33.888	3.237	—	112.940	5.698	502
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterst. Sp.)*	17.749	1.927	2.201	64	20.831	1.643	—	44.415	4.699	2.974
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	28.835				9.966	—	—	38.801	2.300	1.058
Vukovar — *Vukovar*	18.002	1.653	291	370	10.996	353	—	31.665	2.350	306
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	74.246	43.922	28.612	47.521	56.116	13.154	50	263.621	7.289	2.770
Svota — *Summe*	496.602					18.996	50	515.648	24.669	9.074
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Brod — *Brod*	6.503		498	42	332	154	—	7.529	1.563	779
Karlovci — *Karlovic*	3.206	—	71	451	532	869	—	5.129	1.194	1.186
Mitrovica — *Mitrovica*	15.640	4.482	291	333	6.708	—	—	27.454	2.420	340
Nova-Gradiška — *Neu-Gradiska*	738	1.837	222	21	370	25	—	3.213	743	944
Zemun — *Semlin*	9.648	8.853	515	280	7.413	9	55	26.773	4.273	651
Svota — *Summe*	50.907		1.597	1.127	15.355	1.057	55	70.098	10.193	3.900
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**565.588**					**20.053**	**105**	**585.746**	**34.862**	**12.974**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**873.999**					**61.583**	**4.172**	**939.754**	**55.332**	**34.550**

Tab. VI. (Forts.) Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

hod — *Lasten*	Kamati *Zinsen*						Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Razdioba čistoga dobitka — *Vertheilung des Reingewinnes*						
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	na doznačnice *auf Cassascheine*	na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljitoljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*		Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
2.680	865	15.190	658	2.848	388	39.264	+ 78.355	60.000	9.503	6.335	500	451	—	1.566
—	—	8.555	237	—	2.923	14.592	+ 9.172	6.919	2.253	—	—	—	—	—
2.812	29.387	35.527	3.240	—	9.531	103.034	+ 109.591	75.000	10.461	10.461	2.000	—	4.980	6.689
5.492	**30.252**	**59.272**	**4.135**	**2.848**	**12.845**	**156.890**	**+ 197.118**	**141.919**	**22.217**	**16.796**	**2.500**	**451**	**4.980**	**8.255**
123	—	5.597	117	—	66	6.956	+ 4.214	2.358	—	1.405	—	451	—	—
—	—	1.697	116	—	66	2.773	+ 3.770	3.000	302	377	—	75	—	16
38	—	1.913	—	—	1.737	5.538	+ 955	—	—	—	—	—	—	955
1.469	—	70.806	268	—	2.683	81.426	+ 31.514	24.000	1.844	3.150	945	1.575	—	—
—	—	5.859	396	—	13.994	27.922	+ 16.493	12.074	2.103	1.618	—	385	313	—
1.467	—	25.318	233	—	2.556	32.932	+ 5.869	3.700	1.174	699	—	296	—	—
254	—	12.853	75	—	6.921	22.759	+ 8.906	5.000	891	2.680	124	211	—	—
5.824	—	186.028	170	—	4.793	206.874	+ 56.747	44.000	6.773	2.302	2.302	1.370	—	—
9.175	—	310.071	1.375	—	32.816	387.180	+ 128.468	94.132	13.087	12.231	3.371	4.363	313	971
—	—	2.358	188	—	981	5.872	+ 1.657	1.350	126	155	—	26	—	—
70	—	679	—	—	—	3.129	+ 2.000	—	—	—	—	—	—	2.000
301	—	8.719	481	—	2.721	11.982	+ 12.472	9.730	—	2.742	—		—	—
—	—	1.061	82	—	293	3.126	+ 87	—	—	—	—	—	—	87
210	—	16.568	249	—	—	21.951	+ 4.822	4.200	—	360	—	217	25	20
581	—	29.388	1.000	—	3.998	49.060	+ 21.038	15.280	126	3.257	—	213	25	2.107
9.756	**—**	**339.459**	**2.375**	**—**	**36.814**	**436.240**	**+ 149.506**	**109.412**	**13.213**	**15.488**	**3.371**	**4.606**	**338**	**3.078**
15.248	**30.252**	**398.731**	**6.510**	**2.848**	**49.659**	**593.130**	**+ 346.624**	**251.331**	**35.430**	**32.284**	**5.871**	**5.057**	**5.318**	**11.333**

Skriž. VI. (Nastavak.) Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847 do 1877. —

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica *von Wechsel-Escompte*	od zajmova na dekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag a. d. Vorjahre*	Sav prihod *Summe*	Raz-: Upravni trošak *Regiekosten*: Plaće i najamnine *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
	u forintih austr. vriednote —									
1873.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	63.833	—	5 591	1.282	303	2.737	1.566	75.312	11.940	12.130
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek. (Oberst. Pfandl. A.)*		3 900			235	—	—	4.135	1.200	234
Sisak — *Sissek*		9.569			838	958	—	11 365	3.585	2.339
Vinkovce — *Vinkovce*	2.027	613	477	9	218	805	—	4.149	1.402	332
Vukovar — *Vukovar*	25.872	3.090	6.674	1.502	163	602	—	37.903	3.410	414
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escom. B.)*	100.863	—	7.778	54.303	36.926	203	6.689	206.762	15.218	6.675
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	14.861	—	886	15.098	6.009	3.872	—	40.726	5.774	3.017
Sve banke — *Sämmtliche Banken*			**362.920**			**9.177**	**8.255**	**380.352**	**42 529**	**25.141**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Bjelovar — *Belovar*		6.769			526	254	—	7.549	1.467	273
Djakovo — *Djakovar*	7.901	4.040	1.221	674	8.968	366	—	23.170	1.276	420
Karlovac — *Karlstadt*	16.181	187	1.647	258	11.052	2.487	16	34.828	2.273	487
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*			4.157			13	—	4.170	465	2.220
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	3.418	320	109	17	—	338		4.202	1 255	292
Kraljevica — *Portoré*	3.672	1.273	119	962	—	10	—	6.036	1.350	55
Križevci — *Kreutz*	5.850	4.513	678	343	117	1.152	955	13.608	1 921	1.685
Našice — *Našice*	3.374	1.331	—	322	187	14	—	5.231	1.220	539
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	27.763	37.036	1.123	6.698	36 513	308	—	112.441	5.778	1.973
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. S.)*	43.693	28 602		321	—	40	—	72.656	4.848	6.499
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	22.330	1.806	6 115	1.927	1 631	2.127	—	35.966	6 285	1.139
Pakrac — *Pakra*	2.539	412	782	—	524	2.012	—	6.299	826	176
Požega — *Požega*	1.452	1.770	174	515	—	121	—	4.362	1.270	323
Ruma — *Ruma*	11.753	—	331	387	58	490	—	13.022	2 571	491
Samobor — *Samobor*		4.702			617	—	—	5.319	418	100
Senj — *Zengg*	3.777	—	561	38	671	—	—	5 017	1.432	276
Sisak — *Sissek*		22.395			4.189	378	—	26.962	4.680	1.161
Slatina — *Slatina*	3.026	—	—	1.015	174	411	—	4.659	1.283	400
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*		16.192			19.453	—	—	65.645	2.200	1.204
Varaždin (župan. št. — *Warasdin (Comitats Sp.)*			17.315			32	—	17.347	1.670	365
Virovitica — *Virovitica*	2.824	308	241	41	346	1.029	-	4.795	1.215	462
Vukovar — *Vukovar*	17 556	1 917	356	665	13.796	387	—	34.707	3 598	468
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. S.)*	25.131	555	1 811	2.717	5 064	—	—	38 614	5.937	3.344
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	100 065	56.118	29.800	36.971	82.739	35.930	—	310.923	7.617	2.324
Zagreb (zagr. st.) — *Agram (Agram. Sp.)*	10 886	—	2.744		2 196	—	—	15.826	1 868	693
Svota — *Summe*			851.151			17.962	971	903.381	67.756	28.369
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Brod — *Brod*	8.331	1.003	207	159	342	100	—	10.142	1.535	593
Karlovci — *Karlovic*	8.419		521	—	1.140	231	2.000	12.311	1 385	140
Mitrovica — *Mitrovica*	15.130	7 012	291	812	12	—	-	23.260	2.810	1.100
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	4.601	3 591	1.078	103	1 000	13	87	10.473	912	130
Vinkovce — *Vinkovce*	1 152	609	355	79	1.028	1.160	—	4.383	2.197	700
Zemun — *Semlin*	12.277	8.818	478	207	9.318	4	20	31.122	3.952	353
Svota — *Summe*			88.076			1.508	2.107	91.691	12.791	3.016
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen			**942.527**			**49.470**	**3.078**	**995.075**	**80.547**	**31.385**
C. Banke i štedione. — *Banken u. Sparcassen*			**1.305.447**			**58.647**	**11.333**	**1,375.427**	**123.076**	**56.526**

Tab. VI. (Forts.) Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

hod — *Lasten*								Razdioba čistoga dobitka — *Vertheilung des Reingewinnes*						
	Kamati *Zinsen*													
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	na doznačnice *auf Cassascheine*	na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und der Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Auslagen*	Sav razhod *Summe*	Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag für das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
7.784	4.334	20.735	7.010	113.547	763	178.243	— 102.931	—	—	—	—	—	—	—
—	—	117	155	—	—	1.706	+ 2.429	2.000	148	243	—	38	—	—
268	—	—	359	37	—	6.588	+ 4.777	4.200	375	81	—	—	—	121
—	—	1.324	—	—	8	3.066	+ 1.083	1.050	—	—	—	—	—	33
727	—	5.137	284	—	4.069	14.041	+ 23.862	21.486	2.376	—	—	—	—	—
5.025	16.005	27.106	5.601	17.875	3.980	97.485	+ 109.277	75.000	8.688	24.389	500	—	—	700
1.540	1.059	518	184	1.570	270	13.932	+ 26.794	20.000	2.679	2.680	—	—	—	1.435
15.344	**21.398**	**54.937**	**13.593**	**133.029**	**9.090**	**315.061**	+ 168.222 — 102.931 **+ 65.291**	**123.736**	**14 266**	**27.393**	**500**	**38**	—	**2.289**
48	—	3.211	210	—	51	5.260	+ 2.289	1.600	441	248	—	—	—	—
93	—	13.381	267	—	34	15.471	+ 7.699	4.720	229	2.566	—	184	—	—
377	—	11.485	236	—	950	18.808	+ 16.020	7.000	1.700	7.000	—	320	—	—
—	—	880	—	—	511	4.076	+ 94	—	—	—	—	—	—	94
—	—	171	—	—	1.397	3.115	+ 1.087	746	—	—	—	—	—	341
—	—	3.229	—	12	210	4.856	+ 1.180	1.000	—	125	—	55	—	—
102	—	3.684	—	...	2.389	9.781	+ 3.827	—	—	—	—	—	—	3.827
40	—	1.457	20	—	93	3.369	+ 1.862	1.500	173	138	—	51	—	
3.054	—	63.237	237	—	6.429	80.706	+ 31.735	16.000	1.815	540	1.000	2.070	10.310	—
2 307	—	25.121	790	—	10.183	50.018	+ 22.608	18.000	3.007	1.222	—	379	—	—
921	—	14.708	368	—	7.240	30.661	+ 5.302	4.040	690	261	—	42	269	—
—	—	278	—	—	769	2.019	+ 4.250	2.750	—	1.417	—	—	—	83
84	—	604	125	—	—	2.106	+ 1.956	1.300	519	98	—	39	—	—
181	—	3.552	121	—	3.012	9.964	+ 3.058	1.350	—	1.460	—	248	—	—
—	—	1.016	—	—	768	2 332	+ 2.987	2.000	149	299	—	149	—	390
—	—	934	191	—	545	3.381	+ 1.666	1.310	169	166	—	19	—	2
1.339	—	7.701	—	—	—	14.881	+ 12.081	5.750	681	4.198	—	1.400	—	49
—	—	715	—	—	107	2 535	+ 2.124	1.210	59	761	—	64	—	—
3.316	89	40.351	209	—	12.551	59.920	+ 5.725	3.630	1.147	676	—	272	—	—
—	201	5.014	131	331	2.121	10.112	+ 7 205	5.000	100	1.000	—	205	900	—
—	—	120	73	232	110	2.212	+ 2.583	1.580	357	558	—	22		66
585	—	13.885	72	—	6.453	25.061	+ 9.616	6.000	300	2.911	146	259	—	—
1.261	—	10.921	589	—	605	22 657	+ 15 957	12.500	798	1.596	—	800	—	263
4.040	—	222.527	255	—	6.805	241.598	+ 96 325	48.000	14.452	4.881	2.680	300	26.012	—
200	—	3.529	279	—	598	10.167	+ 5 659		—	—	—		—	5.659
17.951	290	455.069	4.182	578	64.261	638.159	+ 261 925	147 016	26.789	32.151	3.826	6.878	37.491	10.774
177	—	5.209	188	—	250	7.952	+ 2 190	1.720	196	234	—	40	—	—
140	—	2.915	131	—	100	4.811	+ 7.500	4.890	1.002	1.608	—	—	—	—
243	—	9.009	208	—	1.811	15.181	+ 8.079	5.460	676	1.541	—	402	—	—
6	—	3.190	95	—	795	5 128	+ 5.315	4.120	300	631	—	294	—	—
46	—	739	195	—	—	3.877	+ 506	330	—	176	—	—	—	—
331	—	18.801	263	—	438	24.138	+ 6.984	5.000	1.224	449	—	275		36
943	—	39.863	1.080	—	3.391	61.087	+ 30.604	21.520	3.398	4.639	—	1.011	—	36
18.894	**290**	**494.932**	**5 262**	**578**	**67.658**	**699.546**	**+ 295.529**	**168 536**	**30.187**	**36.790**	**3.826**	**7.889**	**37.491**	**10.810**
34.238	**21.688**	**549.869**	**18.855**	**133.607**	**76 748**	**1,014 607**	+ 463.751 — 102.931 **+ 360.820**	**292.272**	**44.453**	**64.183**	**4.326**	**7.927**	**37.491**	**13.099**

Skriž. VI. (Nastavak.) **Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847 do 1877. —**

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica *von Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag a. d. Vorjahre*	Sav prihod *Summe*	Raz-: Upravni trošak *Regiekosten*: Plaće i najamnine *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
								u forintih austr. vriednote —		
1874.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	48.044	—	3 540	—	—	34.261	—	85.845	9.931	6.388
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek. (Oberst. Pfandl. A.)*			10.188			985	—	11.173	3.391	—
Sisak — *Sissek*	18.329	—	268	376	1.310	1.883	121	22.287	4.515	2.736
Vinkovci — *Vinkovce*	5.471	3.236	830	218	484	58	33	10.330	2.300	341
Vukovar — *Vukovar*	32.065	3.189	9.153	1.547	288	321	—	46.563	4.058	608
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escom. B.)*	90.120	—	3.630	51.792	19.648	6.384	700	172.274	11.704	6.903
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	18.550	—	1.399	24.901	6.064	12.181	1.435	64.530	7.610	3.956
Sve banke — *Sämmtliche Banken*			**354.640**			**56.073**	**2.289**	**413.002**	**43 509**	**20 932**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Bjelovar — *Belovar*			9.259			39	—	9.298	1.600	195
Djakovo — *Djakovar*	10.549	6.512	1.645	1.237	9.748	93	—	29.781	1.779	—
Karlovac — *Karlstadt*	20.614	368	1.618	1.037	11.964	1.552	—	37.153	2.075	609
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*			6.918			5	91	7.017	661	230
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	5.796	240	141	—	—	14	341	6.532	1.233	398
Kraljevica — *Portore*	11.459	3.260	648	1.600	—	—	—	16.967	1.432	200
Križevci — *Kreutz*	4.542	5.007	881	273	1.027	—	3.827	15.557	2.110	510
Našice — *Našice*	2.717	3.323	—	24	28	353	—	6.445	1.646	315
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	23.651	30.634	1.019	4.054	29.856	2.782	—	95.026	6 241	5.151
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. S.)*	41.273	30.497		427	22.009	45	—	94.251	4.665	3.624
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	25.899	2.522	8.739	854	317	2.241	—	40.572	6.210	817
Pakrac — *Pakrac*	6.807	739	838	2	1.119	83	83	9.671	1.308	420
Požega — *Požega*	3.289	1.904	650	176	27	193	—	6.239	1.299	747
Ruma — *Ruma*	15.135	—	329	40	425	11	--	15.910	1.760	139
Samobor — *Samobor*			12.888			—	390	13.278	1.460	267
Senj — *Zengg*			9 077			--	2	9.079	1.733	550
Sisak — *Sissek*			23.276			—	49	23.325	4.733	1.356
Slatina — *Slatina*	3.753	—	265	654	376	1.517	--	6.565	810	1.628
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*		49.399			22.618	182	—	72.199	2.900	681
Varaždin (župan. št. — *Warasdin (Comitats Sp.)*		25.850	956	—	--		—	26.806	1.613	1.146
Virovitica — *Virovitica*	3.752	704	542	23	507	210	66	5.801	935	211
Vukovar — *Vukovar*	18.812	924	410	1.921	15.153	36	—	37.586	4.407	—
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. S.)*	25.758	658	7.939	8.791	2.104	-	263	45.816	5.553	3.214
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	117.529	57.192	26.321	31 343	77.219	9 976	—	322.610	8.466	3.775
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	6.247	—	532	1 279	189	399	5.659	11.305	3.680	707
Svota — *Summe*			937.320			19.731	10.774	967.825	70 369	26.890
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Brod — *Brod*	6.607	3.575	130	71	192	48	—	10.623	1.796	429
Karlovci — *Karlovic*	10.853	—	643	67	1.492	240	—	13.295	2.400	172
Mitrovica — *Mitrovica*	19.477	6 296	264	444	83	24	—	26.588	2.665	289
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	8.957	3.546	860	123	2 044	7		15.537	1.685	407
Vinkovci — *Vinkovce*	2 632	942	212	70	2.765	66	—	6.687	1.930	377
Zemun — *Semlin*	13.769	9.773	473	732	10.102	3	36	35.188	5.679	441
Svota — *Summe*			107.491			388	36	107.918	16.155	2.115
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen			**1.044.814**			**20.119**	**10.810**	**1,075.743**	**86.524**	**29.005**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*			**1.399.454**			**76.192**	**13.099**	**1.488.745**	**130.033**	**49.937**

Tab. VI. (Forts.) Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

[Raz]hod — *Lasten*							Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Razdioba čistoga dobitka — *Vertheilung des Reingewinnes*						
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	Kamati *Zinsen* na doznačnice *auf Cassascheine*	Kamati *Zinsen* na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*		Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
7.636	4.234	4.988	2.163	51.915	227	87.482	— 1.637	—	—	—	—	—	—	—
145	—	1.718	204	—	—	5.458	+ 5.715	4.000	363	514	—	128	572	138
948	—	98	515	—	—	8.812	+ 13.475	11.000	1.316	664	—	400	—	95
342	—	2.966	700	112	1.244	8.005	+ 2.325	2.310	—	—	—	15	—	—
1.204	—	6.155	369	—	3.695	16.089	+ 30.474	27.822	2.652	—	—	—	—	—
7.054	17.949	37.573	1.215	11.030	791	94.219	+ 78.055	60.000	7.735	7.736	500	—	—	2.084
3.511	3.146	4.210	210	—	407	23.050	+ 41.480	30.000	4.004	4.004	300	—	—	3.172
20.840	**25.329**	**57.708**	**5.376**	**63.057**	**6.364**	**243.115**	+ 171.524 — 1.637 **+ 169.887**	**135.132**	**16.070**	**12.918**	**800**	**543**	**572**	**5.489**
71	—	5.064	170	—	271	7.371	+ 1.927	1.800	—	100	27	—	—	—
1.076	—	20.892	333	—	271	24.351	+ 5.433	3.310	156	1.811	—	126	—	—
1.678	—	20.805	236	—	1.735	27.138	+ 10.015	7.000	801	2.014	—	200	—	—
489	—	822	—	—	2.319	4.551	+ 2.466	1.460	—	822	—	184	—	—
118	—	108	—	—	3.295	5.152	+ 1.380	480	—	900	—	—	—	—
259	—	7.313	161	—	3.595	12.960	+ 4.007	2.860	589	372	—	186	—	—
266	—	5.973	110	—	631	9.600	+ 5.957	4.400	—	1.400	100	57	—	—
223	—	2.292	—	—	181	4.657	+ 1.788	1.200	210	290	—	30	58	—
3.883	—	60.372	213	1.600	6.201	83.664	+ 11.362	8.000	1.318	1.136	310	568	—	—
2.971	—	49.751	128	—	17.299	78.438	+ 15.813	9.600	2.067	3.887	—	259	—	—
2.326	—	15.718	318	—	9.542	34.991	+ 5.581	5.000	—	558	—	—	—	23
275	—	1.267	137	—	1.005	4.412	+ 5.259	4.500	200	526	—	—	—	33
216	—	1.397	96	—	163	3.918	+ 2.321	1.600	534	140	—	47	—	—
170	—	8.101	114	—	343	10.630	+ 5.310	1.800	—	3.410	—	100	—	—
—	—	2.676	66	—	2.351	6.820	+ 6.458	5.000	444	692	—	322	—	—
286	—	2.551	61	—	1.637	6.818	+ 2.261	1.850	165	226	—	18	—	2
752	—	6.985	217	120	—	11.163	+ 9.162	5.750	1.013	2.060	—	309	—	30
—	—	1.059	—	—	1.701	4.231	+ 2.331	1.600	303	361	—	70	—	—
—	—	43.748	247	—	10.283	57.859	+ 14.310	8.000	2.800	2.000	—	800	—	740
—	365	10.868	121	—	3.558	17.671	+ 9.135	6.000	—	1.000	—	135	2.000	—
167	—	271	211	—	726	2.521	+ 3.283	1.970	390	651	—	38	—	231
831	—	14.453	83	—	7.665	27.439	+ 10.117	6.410	290	2.983	171	260	—	—
1.915	—	18.159	252	—	546	30.639	+ 15.177	12.000	756	1.518	—	569	—	334
6.508	—	229.528	238	—	4.779	253.291	+ 69.316	50.000	12.377	2.786	2.786	1.211	—	156
—	—	1.352	257	1.849	1.200	9.015	+ 5.260	—	—	—	—	—	—	5.260
24.180	365	531.528	3.799	3.569	81.333	712.333	+ 225.192	151.650	21.113	31.616	3.427	5.489	2.058	6.809
115	—	4.197	188	—	1.231	7.956	+ 2.667	2.060	249	306	—	52	—	—
8	—	4.952	118	—	—	7.650	+ 5.615	3.600	507	1.538	—	—	—	—
519	—	10.862	188	—	2.690	17.243	+ 9.315	6.630	1.001	1.711	—	—	—	—
123	—	5.264	100	—	1.028	8.607	+ 6.930	4.800	1.238	758	—	131	—	—
44	—	2.539	79	—	83	5.052	+ 1.635	1.090	—	545	—	—	—	—
491	—	20.469	268	—	963	28.314	+ 6.874	6.000	—	564	—	251	—	56
1.333	—	48.283	941	—	5.995	71.822	+ 33.096	24.180	2.998	5.422	—	440	—	56
25.813	**365**	**579.811**	**4.740**	**3.569**	**87.328**	**817.155**	**+ 258.588**	**175.830**	**27.411**	**37.068**	**3.427**	**5.929**	**2 058**	**6.865**
46.653	**25.694**	**637.519**	**10.116**	**66.626**	**93.692**	**1,060.270**	+ 430.112 — 1.637 **+ 428.475**	**310.962**	**43.481**	**49.986**	**4.227**	**6.472**	**2.630**	**12.354**

*

Križ. VI. (Nastavak.) **Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847. do 1877. —**

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*								Raz-	
	Kamati — *Zinsen*				Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag aus dem Vorjahre*	Sav prihod *Summe*	Upravni trošak *Regiekosten*	
	od mjenica *vom Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*					Plaće i najamnine *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
	u forintih austr. vriednote —									
1875.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	57.579	—	2.189	—	—	213	—	59.981	11.109	4.508
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek (Oberst. Pfandl. A.)*			10.412			4	138	10.554	3.763	—
Sisak — *Sissek*	33.715	—	551	3.024	588	3.751	95	41.724	4.505	3.529
Vinkovci — *Vinkovce*	6.973	6.027	1.339	702	1.308	—	—	16.349	3.008	350
Vukovar — *Vukovar*	38.853	1.226	11.617	3.631	422	770	—	56.519	4.425	803
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escomp. B.)*		146.583			16.697	10.072	2.084	175.436	11.153	7.801
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	26.179	—	2.102	24.735	9.453	10.106	3.172	75.747	7.770	1.734
Sve banke — *Sämmtliche Banken*			**405 905**			**24.916**	**5.489**	**436.310**	**45.733**	**18.725**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Bjelovar — *Belovar*	5.963	2.794	1.585	232	—	43	—	10.617	1.800	59
Djakovo — *Djakovar*	16.093	7.164	2.129	1.060	12.641	34	—	39.121	1.862	—
Karlovac — *Karlstadt*	21.661	298	1.703	1.490	12.758	2.651	—	40.561	2.258	582
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*			9.783			95	—	9.878	772	227
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	5 168	228	132	30	--	58	—	5.616	1.758	449
Kraljevica — *Portore*	14.825	3 515	1.031	893	—	—	—	20.264	2.073	—
Križevci — *Kreutz*	6.123	4.997	531	1.492	893	—	—	14.036	2.262	539
Našice — *Našice*	4.136	3.773	—	346	17	6	—	8.278	1.579	199
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	31.064	29.686	4.231	7.395	29.503	795	—	102.771	6.130	1.416
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. Sp.)*	36.692	33.161		--	17.265	—	--	87.118	4.790	2 791
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	27.499	2.043	8.090	1.019	1.756	2.385	23	42.815	3.942	682
Pakrac — *Pakrac*	10.886	1.459	1.354	18	1.381	116	33	15.247	1.247	449
Požega — *Požega*	6.119	2.233	803	97	182	4	—	9.438	1.235	433
Ruma — *Ruma*	19.791		506	96	106	191	—	20.993	1 960	279
Samobor — *Samobor*	17.793	—	46	—	—	—	—	17.839	1.559	—
Senj — *Zengg*	8.332	361	1.465	51	—	339	2	10.550	1.750	364
Sisak — *Sissek*			25.338			569	30	25 937	4.711	1.680
Slatina — *Slatina*	5.068	811	—	—	620	--	--	6.499	760	598
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*		35.480		17.035	21.708	4.306	740	79.269	3.525	1.203
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*			31.629			—	—	31.629	1.980	303
Virovitica — *Virovitica*	7.922	935	478	26	957	29	231	10.578	1.171	309
Vukovar — *Vukovar*	22.171	1.818	450	1.524	18.411	1.594	—	45.968	5.242	--
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. Sp.)*	40.576	415	11.698	9.652	2 095	—	334	64.770	5.110	2.261
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	130 021	58.900	30.820	37.214	76.100	10.690	156	343.901	8.000	4.918
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	11.731	--	865	317	259	--	5.260	18.132	3.108	—
Svota — *Summe*			1.051.111			24.208	6.809	1.082.128	70.584	19.741
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Brod — *Brod*	3.970	2.017		188	18	1.444	—	7.667	1.029	318
Karlovci — *Karlovic*	14.693	—	898	30	2.001	279	—	17.901	2.400	146
Mitrovica — *Mitrovica*	28.037	5.563	864	642	783	106	—	35.995	2.730	688
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	15.278	2.913	741	191	3.496	14	—	22 633	1.725	497
Petrinja — *Petrinja*	4.150	230	251	1.323	192	13	—	6.159	1.970	116
Vinkovci — *Vinkovce*	3.318	1.202	409	72	3.742	86	—	8.829	1.930	133
Zemun — *Semlin*	14.223	9.071	300	1.719	11.224	200	56	36.793	5.688	464
Svota — *Summe*			133.779			2.142	56	135.977	17.472	2.362
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen			**1,184.890**			**26.350**	**6.865**	**1,218.105**	**88.056**	**22.103**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*			**1,590.795**			**51.266**	**12.354**	**1,654.415**	**133.789**	**40.828**

Tab. VI. (Forts.) Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

…hod — *Lasten*							Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Razdioba čistoga dobitka — *Vertheilung des Reingewinnes*						
	Kamati *Zinsen*													
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	na doznačnice *auf Cassascheine*	na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Otpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*		Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
3.420	27	12.531	246	32.743	—	64.584	— 4.603	—	—	—	—	—	—	—
344	—	1.557	192	—	—	5.856	+ 4.698	3.500	537	470	—	110	—	81
2.137	—	3.070	483	4.000	—	17 724	+ 24.000	20.000	3.025	672	—	100	—	203
—	—	4.313	500	42	2.669	10 882	+ 5.467	4.200	—	1.200	—	67	—	—
1.830	—	7.037	370	—	7.082	21.547	+ 34.972	34.972	—	—	—	—	—	—
11.468	17.482	41.024	1.099	28.656	—	118.683	+ 56.753	45.000	5.467	5.467	200	—	—	619
4.141	6.401	8.296	197	3.165	401	32.108	+ 43.639	30 000	4.046	4.047	300	—	—	5.246
23.340	**23.910**	**77.828**	**3.087**	**68.606**	**10.155**	**271.384**	+ 169 529 — 4.603 **+ 164.926**	**137.672**	**13.075**	**11.856**	**500**	**277**	—	**6.149**
352	—	2.189	170	—	3.365	7.935	+ 2.682	2.200	200	200	82	—	—	—
891	—	31.408	312	—	763	35.236	+ 3.885	2.400	104	1 295	—	86	—	—
1 384	—	21.280	236	—	2.675	28.415	+ 12.146	9.000	972	1 932	—	242	—	—
300	—	2.952	—	—	2 121	6.372	+ 3.506	2.290	358	608	—	170	25	55
269	—	319	—	—	2 166	4.961	+ 655	—	—	655	—	—	—	—
290	—	8 293	—	—	3 655	11.311	+ 5 953	3 600	1 460	595	—	298	—	—
280	—	5 986	99	—	—	9.166	+ 4.870	2.800	356	1.650	—	64	—	—
206	—	3.265	—	—	87	5.336	+ 2.942	2.020	213	178	—	60	—	471
2.979	—	71.136	240	12.586	4.977	99 164	+ 3.310	—	134	2.876	100	200	—	...
500	—	55.664	690	11.920	10.503	86.858	+ 260	—	260	—	—	—	—	—
728	—	19 720	322	—	11.885	37.279	+ 5.536	4.000	719	581	—	236	—	—
455	—	2.785	124	—	2.957	8.017	+ 7.230	6.000	350	723	—	150	—	7
218	—	3.076	96	—	231	5.289	+ 4.119	2.900	954	212	—	83	—	—
578	—	9.303	155	—	2.353	11 628	+ 6 365	900	—	5.312	—	123	—	—
778	—	3.716	61	—	2.917	9.061	+ 8.775	6 000	589	1.717	—	439	—	—
158	—	4.308	166	—	1.017	7.763	+ 2.787	2.190	285	279	—	33	—	—
1 007	—	9.260	271	5.399	...	22.328	+ 3 609	3.000	598	—	—	-	...	11
242	—	1.913	81	—	—	3 621	+ 2.875	2.000	288	288	—	86	86	127
2.373	—	35.306	333	—	21.511	64.251	+ 15.018	9.200	2.800	2.000	—	800	—	218
1.000	278	14.928	100	187	4.151	22.927	+ 8.702	6.500	-	900	—	100	600	602
—	—	163	246	—	3.501	5.390	+ 5.188	2.960	597	1.111	—	20	458	39
1.451	—	20.433	76	—	5.864	33 066	+ 12.902	8 600	—	3.659	219	324	100	—
4.011	—	25.133	139	8.886	12.065	57.605	+ 7.165	6.000	358	717	—	—	...	90
724	—	253 547	268	—	—	267.457	+ 76.444	50 000	15.079	3.008	3.008	1.051	—	4.298
2.172	—	1.967	315	—	1.852	9 414	+ 9.018	7.000	811	902	·	93	—	182
23.316	278	608.080	4.503	38.978	100.616	866.156	+ 215.972	111.560	27.515	31.461	3.109	4.658	1 269	6.100
132	—	3.219	94	—	260	5.052	+ 2.615	2.020	246	299	—	50	—	—
360	—	6.959	106	—	770	10 711	+ 7.160	4.400	810	1.950	—	—	—	—
624	—	16.616	172	—	2.723	23.583	+ 12.412	8 000	1.213	2.427	—	772	—	—
427	—	7.990	172	—	3.001	13.812	+ 8.821	6.120	1.323	1.200	—	178	—	—
20	—	853	184	—	1.026	4.169	+ 1.990	1.440	100	185	—	—	139	126
105	—	3.436	73	—	425	6.102	+ 2.727	1.720	—	912	—	95	—	—
674	—	21.081	100	—	976	28.983	+ 7.810	6.500	300	655	—	355	—	—
2.342	—	60.184	901	—	9.181	92.442	+ 43.535	30.200	3.992	7.628	—	1.450	139	126
25.688	**278**	**668.264**	**5.404**	**38.978**	**109.827**	**958.598**	**+ 259.507**	**171.760**	**31.507**	**39.089**	**3.409**	**6.108**	**1.408**	**6.226**
49.028	**24.188**	**746.092**	**8.491**	**107.584**	**119 982**	**1,229.982**	+ 429.036 — 4.603 **+ 424.433**	**309.432**	**44.582**	**50.945**	**3.909**	**6.385**	**1.408**	**12.375**

Skriž. VI. (Nastavak.) **Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847 do 1877. —**

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica — *von Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova — *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak — *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag a. d. Vorjahre*	Sav prihod — *Summe*	Raz-: Upravni trošak — *Regiekosten*: Plaće i najamnine — *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
	u forintih austr. vriednote —									
1876.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	44.190		1.655	—	1.857	5.708	—	53.410	9.234	9.296
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek (Oberst. Pfandl. A.)*	—	—	11.409	—	—	—	81	11.490	3.168	1.000
Sisak — *Sissek*	42.504	951	765	4.717	1.901	1.052	203	52 093	4.362	3.681
Vinkovci — *Vinkovce*	9.808	12.275	1.912	745	977	81	—	25.828	3.043	300
Vukovar — *Vukovar*	38.871	587	806	3.348	473	586	—	44.671	4.090	809
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escom. B.)*		136.638			11.919	12.833	619	162.009	10.080	8.575
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	29.386	—	2.153	25.863	6.698	7.149	5.246	76.495	8.144	1.931
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**392.438**					**27.409**	**6.149**	**425.996**	**42.121**	**25.592**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Bakar — *Buccari*	1.685	—	152	966	—	—	—	2.803	498	134
Bjelovar — *Belovar*	8.772	4.157	1.746	368	—	49	—	15.092	2.260	366
Djakovo — *Djakovar*	18.454	6.185	1.646	1.542	13.314	118	—	41.259	1.824	—
Karlovac — *Karlstadt*	19.422	583	1.670	1.506	11.514	3.269	—	37.964	2.250	1.814
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt Sp.)*		12.124				78	55	12.257	772	407
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	2.547	54	48	35	—	284	—	2.968	1.209	434
Kraljevica — *Portoré*	16.089	3.925	1.184	1.034	—	8	—	22.240	2.272	500
Križevci — *Kreutz*	8.099	5.217	465	1.088	469	120	—	15.458	2.053	200
Našice — *Našice*	5.432	4.489	—	33	—	8	471	10.433	1.495	421
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	39.115	26.505	1.620	9.099	31.520	826	—	108.685	6.541	3.839
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cen. S.)*	39.635	29.340		18.798	—	132	—	87 905	4.959	5.532
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	26.874	1.537	6.063	955	2.800	1.373	—	39.602	4.193	1.379
Pakrac — *Pakrac*	13.891	1.338	1.779	56	1.843	268	7	19 182	1.238	472
Požega — *Požega*	8.061	2.146	1.998	132	299	6	—	12.612	1.490	441
Ruma — *Ruma*	22.563	—	641	279	529	265	—	24.277	2.107	454
Samobor — *Samobor*	19.647	—	177	—	—	—	—	19 824	1.460	193
Senj — *Zengg*	9.125	334	1.834	1.291	—	2	—	12.786	1.725	178
Sisak — *Sissek*		27.126				188	11	27 325	4.840	3.296
Slatina — *Slatina*	9.739	1.914	—	599	352	—	127	12.731	867	962
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	51.267			22.995	23.443	4.315	218	105.238	3.238	2.527
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*		28.322				—	602	28.924	1.980	496
Virovitica — *Virovitica*	8.261	2.858	813	30	2.207	151	39	14.362	1.127	477
Vukovar — *Vukovar*	43.193	1 879	963	1.889	477	851	—	49.255	4.816	1.194
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. S.)*	31.919	637	12.453	11.728	1.560	—	90	61.387	5.790	2 512
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	112.369	65.781	33.989	18.583	78.172	9.111	4.298	382.603	8.100	2.865
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	23.887	83	1.229	189	127	—	182	25.697	3.080	1.211
Svota — *Summe*	1.165.171					21.428	6.100	1.192.699	72.184	32.304
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Brod — *Brod*	10.359	2.549	326	206	—	584	—	14.024	1.838	557
Karlovci — *Karlovic*	17.679	—	1.017	95	2.305	383	—	21.479	2.400	235
Mitrovica — *Mitrovica*	30.926	3.742	803	1.003	918	219	—	37.601	2.800	465
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	18.691	3.061	700	269	3.502	4	—	26.227	1.540	602
Petrinja — *Petrinja*	3.236	146	256	—	—	8	126	3.772	987	117
Vinkovci — *Vinkovce*	6 134	3.333	379	65	4 874	241	—	15.026	1.873	205
Zemun — *Semlin*	16.106	9.159	562	1.879	12.558	266	—	40.530	4.861	1.221
Svota — *Summe*	156.828					1.705	126	158.659	16.299	3.402
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**1.321.999**					**23.133**	**6.226**	**1.351.358**	**88.483**	**35.706**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**1.714.437**					**50.542**	**12.375**	**1,777.354**	**130.604**	**61.298**

Tab. VI. (Forts.) Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

hod — *Lasten*							Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	**Razdioba čistoga dobitka** — *Vertheilung des Reingewinnes*						
	Kamati *Zinsen*													
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	na doznačnice *auf Cassascheine*	na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*		Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
—	2	13.937	229	1.128	—	33.826	+ 19.584	11.675	2.435	1.623	—	—	3.351	500
594	—	1.637	182	86	—	6.667	+ 4.823	4.000	627	48	—	97	—	51
4.450	—	4.986	882	6.123	—	24.484	+ 27.609	22.000	3.381	1.690	—	100	—	438
—	—	10.819	—	—	2.857	17.019	+ 8.809	7.000	—	1.800	—	—	—	9
1.836	—	7.908	114	—	9.680	24.437	+ 20.234	15.100	3.368	1.600	107	59	—	—
14.607	7.248	45.832	1.648	26.797	—	114.787	+ 47.222	37.500	4.661	4.660	200	—	—	201
5.148	7.638	12.213	185	—	—	35.259	+ 41.236	30.000	5.399	3.599	100	—	—	2.138
26.635	**14.888**	**97.332**	**3.240**	**34.134**	**12.537**	**256.479**	**+ 169.517**	**127.275**	**19.871**	**15.020**	**407**	**256**	**3.351**	**3.337**
—	—	1.488	—	—	14	2.134	+ 669	550	—	69	—	50	—	—
525	—	2.743	175	—	6.204	12.273	+ 2.819	2.400	74	269	76	—	—	—
748	—	31.300	333	—	633	34.838	+ 6.421	3.940	188	2.140	—	153	—	—
2.118	—	19.517	236	—	2.919	28.854	+ 9.110	7.000	729	1.199	—	182	—	—
453	—	1.551	80	—	4.543	7.806	+ 4.451	1.800	474	1.800	—	223	—	154
250	—	179	—	218	896	3.186	— 218	—	—	—	—	—	—	—
453	—	7.922	—	—	6.046	17.193	+ 5.047	3.650	507	505	—	252	133	—
504	—	6.261	89	—	—	9.107	+ 6.351	3.200	1.234	1.850	—	67	—	—
345	—	4.806	—	—	160	7.227	+ 3.206	2.400	415	314	—	—	77	—
1.880	—	74.896	343	6.177	5.810	99.486	+ 9.199	6.400	1.334	985	280	200	—	—
1.577	—	54.929	936	5.356	6.290	79.579	+ 8.326	6.000	1.149	1.085	—	92	—	—
1.290	—	19.149	138	83.139	8.748	118.036	— 78.434	—	—	—	—	—	—	—
789	—	4.500	117	—	2.815	9.931	+ 9.251	7.500	779	925	—	45	—	2
406	—	4.631	96	—	590	7.654	+ 4 988	3.500	1.147	241	—	100	—	—
750	—	12.551	162	—	2.159	18.183	+ 6.094	4.680	—	1.300	—	114	—	—
753	—	4.420	80	—	2.916	9.822	+ 10.002	6.000	900	3.002	—	100	—	—
420	—	6.116	140	—	365	8.944	+ 3.642	2.430	745	402	—	65	—	—
2.198	—	10.138	262	6.355	—	27.089	+ 236	—	—	—	—	—	—	236
370	—	3.163	74	—	4.215	9.651	+ 3 080	2.000	554	31	—	148	317	—
1.730	—	44.181	318	4.317	34.317	90.628	+ 14.610	9.200	2 800	2.000	—	610	—	—
1.471	288	4.572	81	664	8.674	18.226	+ 10.698	8.500	200	1.100	—	98	800	—
1.024	—	745	166	—	3.364	6.903	+ 7.459	3.950	860	2.485	—	100	—	64
1.475	—	22.062	72	—	7.174	36.793	+ 12.462	7.400	708	3.739	277	338	—	—
3.313	—	32.650	80	4.114	2.091	50.580	+ 10.807	6.000	2.161	1.081	—	—	—	1.565
4.422	—	279.697	248	41.264	—	336.596	+ 16.007	28.000	14.100	1.330	1.330	1.000	—	247
772	—	3.531	307	1.367	10.218	20.186	+ 5.211	3.500	1.172	521	—	—	—	18
30.066	288	657.698	4.533	152.971	121.161	1.071.205	+ 200 146 — 78 652 + 121.494	130.000	32.230	28.373	1.963	3.937	1.357	2.286
270	—	7.719	163	—	803	11.350	+ 2.671	1.890	255	512	—	47	—	—
445	—	8.878	107	—	553	12.618	+ 8.861	5.400	953	2.508	—	—	—	—
1.499	—	18.302	155	—	3.479	26.700	+ 10.901	6.800	1.351	2.013	—	737	—	—
437	—	10.846	174	—	1.345	14.941	+ 11.283	6.000	2.352	2.600	—	331	—	—
28	—	916	83	—	293	2.124	+ 1.318	960	—	388	—	—	—	—
228	—	6.929	67	—	109	9.411	+ 5.615	3.610	—	1.855	—	120	—	—
545	—	22.728	338	—	1.670	31.363	+ 9.167	7.000	1.097	717	—	322	—	31
3.452	—	76.318	1.087	—	8 252	108.810	+ 49.849	31.690	5.978	10.593	—	1.557	—	31
33.518	**288**	**734.016**	**5.620**	**152.971**	**129.413**	**1.180.015**	+ 249.995 — 78.652 **+ 171.348**	**161.690**	**38.208**	**38.966**	**1.963**	**5.494**	**1.357**	**2.317**
60.153	**15.176**	**831.348**	**8.860**	**187.105**	**141.950**	**1,436.494**	+ 419.512 — 78.652 **+ 340.860**	**288.965**	**58.079**	**53.986**	**2.370**	**5.750**	**4.708**	**5.654**

Skriž. VI. (Zaglavak.) Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona godinâ 1847. do 1877. —

Godine — *Im Jahre*	Prihod — *Erträgniss*: Kamati — *Zinsen*: od mjenica *vom Wechsel-Escompte*	od zajmova na nekretnine — *von Darlehen auf Realitäten*	od predujmova *von Vorschüssen*	ostali — *Diverse*	Provizije — *Provisionen*	Ostali dohodak *Sonstiges Erträgniss*	Prenos dobitka od prošle godine — *Gewinn-Uebertrag aus dem Vorjahre*	Sav prihod *Summe*	Raz-: Upravni trošak *Regiekosten*: Plaće i najamnine *Gehalte und Miethzinse*	Ostali upravni troškovi — *Sonstige Regiekosten*
								u forintih	austr. vriednote —	
1877.										
A. Banke. — *Banken.*										
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	25.288		934	—	—	1.152	500	27.874	8.557	4.415
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek (Oberst. Pfandl. A.)*			13.503			—	51	13.554	4.000	350
Sisak — *Sissek*	44.181	900	409	3.452	540	2.742	438	52.662	5.030	2.249
Vinkovci — *Vinkovce*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vukovar — *Vukovar*	39.310	191	1.234	2.023	465	1.021	—	44.244	3.791	657
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Esc. B.)*	81.887	—	3.729	35.890	8.174	15.622	201	145.503	10.175	6.215
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	23 590		3.378	37.543	7.511	12.175	2.138	86.335	8.123	1.606
Sve banke — *Sämmtliche Banken*)*	**334.132**					**32.712**	**3.328**	**370.172**	**39.676**	**15.492**
B. Štedione. — *Sparcassen.*										
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.										
Bakar — *Buccari*	7 132	2.070		1.672	77	—	—	10.951	800	343
Bjelovar — *Belovar*	10.995	8.965	1.764	—	—	16	—	21.740	1.890	3.203
Djakovo — *Djakovar*	19.993	7.262	1.016	1.060	14.620	155	—	44.106	2.509	356
Karlovac — *Karlstadt*	21.224	1.081	1.989	1.577	15.012	2.177	—	43.060	2.215	2.178
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*	16.563				5	214	154	16.936	1.116	234
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	293	—	318	195	—	253	—	1.059	836	56
Kraljevica — *Portore*	13.714	5.549	1.019	1.651	—	6	—	21.939	2.300	1.114
Križevci — *Kreutz*	10.129	5.146	466	1.398	511	117	—	17.767	1.600	700
Našice — *Našice*	5.426	4.149	—	—	—	106	—	9.681	1.675	168
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	70.459	32.836	3.089	5.548	—	1.066	—	112.998	6.774	2.777
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. Sp.)*	43.672	29.402	841	390	—	158	—	74.463	5.084	3.481
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterst. Sp.)*	25.785	4.288	8.941	140	1.895	408	—	41.457	3.236	867
Pakrac — *Pakrac*	16.481	1.300	1.580	50	2.521	463	2	22.400	1.298	564
Požega — *Požega*	9.588	2.707	1.915	1.564	360	108	—	16.242	1.530	334
Ruma — *Ruma*	24.572	—	577	336	743	545	—	26.773	2 352	563
Samobor — *Samobor*	17.547	—	243	—	—	—	—	17.790	1.406	200
Senj — *Zengg*	9 499	673	2.789	1 043	—	—	—	14.004	1.792	150
Sisak — *Sissek*		29.728				588	236	30.552	5.322	1.308
Slatina — *Slatina*	6.381	1 069	—	386	516	—	—	8.352	1.216	530
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	76.757				27.619	7.090	—	111.466	3.360	892
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*		26.914				380	—	27.294	2.191	800
Virovitica — *Virovitica*	7.923	2.163	395	30	1.780	104	64	12 459	1.307	362
Vukovar — *Vukovar*	40.046	2.583	703	1.351	493	2.195	—	47.371	4.693	1.254
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. Sp.)*	43.046	—	16.498	8.039	1.053	3.407	1.565	73.608	6.070	2.645
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	150.941	80.179	31.965	49.350	85.657	18.819	217	417.158	8.500	5.323
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	29.911	149	693	3.806	123	—	18	34.700	3.490	1.008
Svota — *Summe*	1,235.665					38.375	2.286	1,276.326	74.562	31.410
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.										
Brod — *Brod*	11.157	2.902		795	200	235	—	15.289	1.854	749
Karlovci — *Karlovic*	19.601	—	902	626	2.755	329	—	24.213	2.400	296
Mitrovica — *Mitrovica*	30.970	4.397	567	2.544	750	145	—	39.373	3.289	270
Nova-Gradiška — *Neu-Gradiska*	23.622	3.407	623	474	4.656	3	—	32.785	1.740	714
Ogulin — *Ogulin*		6.447				—	—	6.447	684	266
Petrinja — *Petrinja*	8.678	567	794	—	—	54	—	10.093	1.894	215
Vinkovci — *Vinkovce*	8.286	3.498	467	186	7.523	330	—	20.290	1.942	458
Zemun — *Semlin*	17.910	8.168	526	914	14.552	675	31	42.776	5.984	466
Svota — *Summe*	189.464					1.771	31	191.266	19.787	3.434
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**1,425.129**					**40.146**	**2.317**	**1,467.592**	**94.349**	**34.844**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*)*	**1,759.261**					**72.858**	**5.645**	**1,837.764**	**134.025**	**50.336**

*) Bez štednoga i pripomoćnoga družtva u Vinkovcih. — *Ohne den Spar- und Aushilfsverein in Vinkovce.*

Tab. VI. (Schluss.) Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877.

hod — *Lasten*								Razdioba čistoga dobitka — *Vertheilung des Reingewinnes*						
Porez i pristojbe *Steuer und Gebühren*	Kamati *Zinsen* na doznačnice *auf Cassascheine*	Kamati *Zinsen* na štedne uložke *auf Spareinlagen*	Odpisi od utemeljiteljnih troškova i inventara *Abschreibungen vom Inventar und den Gründungskosten*	Gubitci i dubijoza *Verluste und Dubiosen*	Ostali razhod *Sonstige Ausgaben*	Sav razhod *Summe*	Dobitak (+) ili gubitak (—) *Gewinn (+) oder Verlust (—)*	Dividenda i superdividenda — *Dividende u. Superdividende*	Tantijeme i nagrade *Tantièmen und Remunerationen*	Obća pričuvna zaklada *Allg. Reservefond*	Mirovinska i pripomoćna zaklada — *Pensions- u. Unterstützungsfond*	Dobrotvorne svrhe *Wohlthätigkeits-Zwecke*	Razne svrhe *Sonstige Verwendung*	Prenos na buduću godinu *Uebertrag auf das künftige Jahr*
in Gulden österr. Währung														
2.404	—	16.615	253	38.755	—	70.999	— 43.125	—	—	—	—	—	—	—
580	—	2.324	167	27	—	7.448	+ 6.106	5.000	794	190	—	122	—	—
3.455	—	4.888	831	—	135	16.588	+ 36.074	28.000	4.741	2.503	—	100	—	730
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.245	—	9.052	201	—	10.497	26.443	+ 17 801	11.760	3.288	2.600	103	50	—	—
8.267	—	52.258	1.571	65.999	—	144.485	+ 1.018	—	—	—	—	—	—	1.018
4.689	7.575	14.853	174	—	—	37.020	+ 49.315	33.000	7.076	4.718	200	—	—	4.321
21.640	**7.575**	**99.990**	**3.197**	**104.781**	**10.632**	**302.983**	+ 110.314 — 43.125 **+ 67.189**	**77.760**	**15.899**	**10.011**	**303**	**272**	—	**6.069**
418	—	6.163	92	—	—	7.816	+ 3.135	2.400	—	313	—	100	—	322
600	—	11.998	113	583	2.682	21.069	+ 671	—	—	—	—	—	—	671
1.231	—	33.659	70	—	—	37.825	+ 6.281	3.933	181	2.094	—	73	—	—
1.316	—	19.159	236	—	8.284	33.388	+ 9.672	4.000	869	4.310	300	193	—	—
534	—	6.753	100	1.000	2.558	12.295	+ 4.641	2.700	900	673	—	225	—	143
—	—	—	—	—	167	1.059	— —	—	—	—	—	—	—	—
637	—	8.470	115	734	5.280	18.650	+ 3.289	2.387	329	409	—	164	—	—
583	—	7.717	80	—	—	10.680	+ 7.087	3.800	1.136	2.064	—	87	—	—
498	—	4.770	—	—	161	7.272	+ 2.409	1.970	80	300	—	59	—	—
1.978	—	71.403	396	11.761	6.965	102.054	+ 10.944	7.200	2.172	1.099	328	145	—	—
1.513	—	51.636	690	2.239	246	64.889	+ 9.574	7.200	1.185	1.065	—	124	—	—
200	—	27.939	—	—	8.556	40.798	+ 659	—	—	659	—	—	—	—
917	—	5.795	108	—	3.637	12.319	+ 10 051	8.000	969	1.005	—	75	—	2
686	—	6.869	96	—	99	9 614	+ 6.628	4.600	1.524	371	—	133	—	—
861	—	14.593	151	—	1.424	19.944	+ 6 829	5.210	—	1.485	—	134	—	—
957	—	4.282	60	—	2.346	9.251	+ 8.539	5.000	812	2.611	—	86	—	—
481	—	6.475	110	—	692	9.703	+ 4.301	2.903	890	430	—	78	—	—
1.263	—	11.152	237	1.565	—	20.847	+ 9.705	4.500	1.100	3 921	—	—	—	184
500	—	3.259	—	—	—	5.505	+ 2.817	2.000	569	193	—	85	—	—
1.535	—	48.410	286	4.377	37.370	96.230	+ 15.236	9.200	2.800	2.000	—	680	—	556
1.013	307	3.868	105	—	8.937	17.251	+ 10.043	8.000	164	1.100	—	59	720	—
1.552	·	1.077	149	—	4.206	8 653	+ 3.806	1.974	746	1.000	—	40	—	46
1.640	—	22.432	81	—	5.693	35 793	+ 11.578	7.000	1.691	2.228	294	362	—	—
1.941		41.820	150	4.661	2.712	62.999	+ 10.609	6 000	2.122	1.200	—	—	—	1.287
2.961	—	311.817	225	4.177	—	333.003	+ 81.155	48.000	26.872	3.173	3.173	1.000	—	1.937
513	—	4.540	290	3.658	17.367	30.896	+ 3.801	2.500	856	380		—	—	68
26.421	307	739.056	3.940	34.755	119.382	1.029.833	+ 246.493	150.477	47.970	34.113	4.095	3.902	720	5.216
202	—	8.552	71	420	331	12.179	+ 3.110	640	347	2.070	—	53	—	—
658	—	9.579	100	—	—	13.033	+ 11.180	6.800	1.186	3.191	—	—	—	—
700	—	20.984	139	—	3.968	29.350	+ 10.023	6.400	1.173	1.839	—	611	—	—
833	—	14.711	191	—	1.533	19.728	+ 13.057	7.500	2.636	2.600	—	321	—	—
216	—	815	331	—	1.265	3 577	+ 2 870	1.924	581	287	—	78	—	—
49	—	2.995	163	—	338	5.651	+ 4.439	2.400	405	1.480	—	30	—	124
352	—	10 372	60	·	423	13.607	+ 6.683	4 380		2.183	· ·	120	—	·
1.281	—	23.191	303		975	32.200	+ 10 576	8 000	1.075	855		376	·	270
4.291	—	91.202	1.361	420	8.833	129.328	+ 61.938	38.044	7.403	14.508	—	1.589	—	394
30.712	**307**	**830.258**	**5.301**	**35.175**	**128.215**	**1,159.161**	**+ 308.431**	**188.521**	**55.373**	**48.621**	**4.095**	**5.491**	**720**	**5.610**
52.352	**7.882**	**930.248**	**8.498**	**139.956**	**138.847**	**1,462.144**	+ 418 745 — 43.125 **+ 375.620**	**266.281**	**71.272**	**58.632**	**4.398**	**5.763**	**720**	**11.679**

Skrižaljka VII. Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel*						II. Eskomptovanje mjenica —	
	Kredit ulagača početkom godine *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka *an neuen Einlagen*	uglavničenih kamata *an capitalisirten Zinsen*	Svota *Summe*	dignuto uložaka *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	Početkom godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — eskomptovano *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
Prva hrvatska štediona u Zagrebu. *Erste kroatische Sparcasse in Agram.* 1847	—	96.864	1.324	98.188	15.431	82.757	—	153.185
1848	82.757	44.433	1.067	45.500	71.591	56.666	14.168	31.551
1849	56.666	66.953	1.690	68.643	15.101	110.208	—	44.013
1850	110.208	101.820	3.979	105.799	43.467	172.540	18.034	169.684
1851	172.540	58.096	438	58.534	105.507	125.567	46.297	134.558
1852	125.567	129.396	3.540	132.936	70.279	188.224	—	209.731
1853	188.224	78.558	3 313	81.871	68.995	201.100	50.533	199.749
1854	201.100	90.128	1.148	91.276	103.871	188.505	50.150	197.626
1855	188.505	87.426	2.833	90.259	71.492	207.272	29.040	182.065
1856	207.272	76.801	2.731	79.532	55.986	230.818	35.782	161.132
1857	230.818	139.189	3.528	142.717	89.953	283.582	46.312	391.359
1858	283.582	177.174	3.692	180.866	112.722	351.726	105.522	533.867
1859	351.726	154.234	2.266	156 500	139.507	368.719	133.483	478.274
1860	368.719	323.650	2.783	326.433	226.516	468.636	128.079	672.568
1861	468.636	185.172	5.312	190.484	210.311	448.809	187.431	749.593
1862	448.809	236.011	7.665	243.676	167.258	525.227	199.186	881.062
1863	525.227	300.080	8.205	308.285	192.737	640.775	260 888	1,196.914
1864	640 775	216.982	5.075	222.057	277.586	585.246	343.254	1,158.903
1865	585.246	354.395	8.554	362.949	262.731	685.464	289.563	1,185.701
1866	685.464	477.598	18.800	496.398	320.880	860.982	357.780	1,589.405
1867	860.982	624.879	24.706	649.585	438.191	1,072.376	423.654	1,539.797
1868.								
Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Osjek (osječka st.) — *Essek (Essoker Sp.)*	—	148.127	1.931	150.058	54.283	95.775	—	187.630
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	1,072.376	743.123	34.159	777.282	409.417	1.440.241	411.717	1.514.456
Svota — *Summe*	1,072.376	891.250	36.090	927.340	463.700	1.536.016	411.717	1,702.086
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Zomun — *Semlin*	—	101.331	1.868	103.199	26.715	76.484	—	70.822
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**1.072.376**	**992 581**	**37.958**	**1.030.539**	**490.415**	**1.612.500**	**411.717**	**1.772.908**
1869.								
A. Banke. — *Banken.*								
Zagreb. (Eskom. b.) — *Agram (Escompte B.)*	—	**724.820**		**724.820**	**512.647**	**212.173**	—	**4.243.429**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	95.775	361.264	5.481	366.745	151.961	310 559	58.892	460.520
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	—	78.740	843	79.583	11.108	68.475	·	87.703
Vukovar — *Vukovar*	—	135.850	1 258	137.108	69.720	67 388	—	229.597
Zagreb (I. hr. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	1,440.241	1,010.521	45.546	1,056.067	524.469	1,971.839	374.059	1,606 232
Svota — *Summe*	1,536.016	1,586.375	53.128	1.639.503	757.258	2.418.261	432.951	2,384.052
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Zomun — *Semlin*	76.484	215.461	6.611	222.072	77.328	221.228	14 400	211.091
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**1,612.500**	**1,801.836**	**59.739**	**1.861.575**	**834 586**	**2,639.489**	**447.351**	**2,595.143**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**1,612.500**	**2,586.395**		**2,586.395**	**1,347.233**	**2,851.662**	**447.351**	**6,838.572**

Tab. VII. Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft		III. Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten*				IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren*			
Im Laufe des Jahres			Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*				Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*		
izplaćeno *Einnahmen*	Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	pozajmljeno *Ausgaben*	povraćeno zajmova *Einnahmen*	Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	Stanje predujmova početkom godine *Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres*	podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	povraćeno predujmova *Einnahmen*	Stanje predujmova koncem godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
139.017	14.168	—	61.667	32.887	28.780	—	180.172	112.019	68.153
45.719	—	28.780	—	840	27.940	68.153	146.148	155.150	59.151
25.979	18.034	27.940	18.900	2.278	44.562	59.151	148 370	155.821	51.700
141.421	46.297	44.562	26.220	4.316	66 466	51.700	267.423	242.949	76.174
180.855	—	66.466	4.042	31.447	39.061	76.174	359.171	314 950	120.395
159 198	50.533	39.061	—	3.307	35.754	120.395	462.084	442.875	139.604
200.132	50.150	35.754	—	—	35.754	139 604	493.622	481.138	152.088
218.736	29.040	35.754	1.260	1.837	35.177	152.088	438.543	442.498	148.133
175.323	35.782	35.177	2.941	1.845	36.273	148.133	409.035	396.427	160.741
150.602	46.312	36.273	2.100	3.067	35.306	160.741	425.640	419.491	166.890
332.149	105.522	35.306	—	782	34.524	166.890	406.331	411.716	161.505
505.906	133.483	34.524	—	3.978	30.546	161.505	380.167	357.231	184.441
483.678	128.079	30.546	1.700	2.678	29.568	184.441	406.689	397.496	193.634
613.216	187.431	29.568	9.422	4.037	34.953	193.634	447.265	413.568	227.331
737.838	199.186	34.953	—	415	34.538	227.331	469.259	462.504	234.086
819.360	260.888	34.538	3.000	8.053	29.485	234.086	491.330	472.318	253.098
1,114 548	343.254	29.485	6.150	735	34.900	253.098	518.066	505.205	265.959
1.212.594	289.563	34.900	6.639	—	41.539	265.959	503.828	488.576	281.211
1.117.484	357.780	41.539	5.090	2.339	44.290	281.211	464.680	446.838	299.053
1,523.531	423.654	44.290	35.500	545	79.245	299.053	546.318	598.163	247.208
1,551.734	411.717	79.245	135.070	2.410	211.905	247.208	357.244	359.025	245.427
128.738	58.892	—	40.080	310	39.770	—	24.926	14.907	10.019
1,552.114	374 059	211.905	206.724	11.157	407.472	245.427	342.600	358.258	229.769
1,680.852	432.951	211.905	246.804	11.467	447.242	245.427	367.526	373.165	239.788
56.422	14 400	—	62.456	549	61.907	—	8.029	7.267	762
1,737.274	**447 351**	**211.905**	**309 260**	**12.016**	**509.149**	**245.427**	**375 555**	**380.432**	**240.550**
4,002.085	**241.344**	—	—	—	—	—	**636.132**	**375.137**	**260.995**
394.642	124 770	39.770	110.628	10.917	139.481	10.019	74.948	61.971	22.996
45 119	42.554	—	—	—	—	-	53.415	25.565	27.880
151.067	75.530	—	—	—			2.874	1.328	1.546
1,511 718	468.513	407.472	225.293	16.438	616 327	229.769	425.485	348.163	307.091
2,105.606	711.397	417 242	335.921	27 355	755 808	239.788	556 752	437.027	359.513
146.829	78.662	61.907	77.586	3.401	136.092	762	18.436	13.964	5.234
2,252.435	**790.059**	**509.149**	**413.507**	**30.756**	**891.900**	**240.550**	**575.188**	**450.991**	**364.747**
6,254.520	**1,031.403**	**509.149**	**413.507**	**30.756**	**891.900**	**240.550**	**1,211.320**	**826.128**	**625.742**

*

Križaljka VII. (Nastavak.) Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel*						II. Eskomptovanje mjenica —	
	Kredit ulagača početkom godine *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka *an neuen Einlagen*	uglavničenih kamata *an capitalisirten Zinsen*	Svota *Summe*	dignuto uložaka *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	Početkom godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — eskomptovano *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
1870.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc.- u. Com.-B.)*	—	701.902		701.902	532.482	169.420	—	4,038.630
Vukovar — *Vukovar*	—	78.007		78.007	55.934	22.073	—	170.165
Zagreb (esk. banka) — *Agram (Esc.-B.)*	212.173	339.723		339.723	340.517	211.379	241.344	4,840.585
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**212.173**	**1,119.632**		**1.119.632**	**928.933**	**402.972**	**241.344**	**9,049.380**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civil-Kroatien und Slavonien.								
Osjek (osječka št.) — *Essek (Essekėr Sp.)*	310.559	547.061	14.148	561.209	276.877	594.891	124.770	700.820
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	68.475	147.756	5.517	153.273	50.288	171.460	42.554	197.218
Vukovar — *Vukovar*	67.388	170.886	2.897	173.783	128.124	113.047	75.530	411.346
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram I. kroat. Sp.)*	1,971.839	1,116.738	55.956	1,172.694	636.470	2,508.063	468.543	2,600.890
Svota — *Summe*	2,418.261	1,982.441	78.518	2,060.959	1,091.759	3,387.461	711 397	3,910.274
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Zemun — *Semlin*	221.228	176.549	9.444	185.993	177.956	229.265	78.662	301.581
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**2.639.489**	**2.158 990**	**87.962**	**2.246.952**	**1.269.715**	**3,616.726**	**790.059**	**4,211.855**
C. Banke i štedione — *Banken und Sparcassen.*	**2,851.662**	**3.366.584**		**3.366.584**	**2,198.648**	**4,019.598**	**1,031.403**	**13,261.235**
1871.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc.- u. Com.-B.)*	169 420	1,418 888		1.418.888	1.276.489	311.819	257.804	7,206.721
Vukovar — *Vukovar*	22.073	199.423		199.423	149.298	72.198	36.652	329.198
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Esc.-B.)*	211 379	374.502		374.502	279.972	305.909	456.978	7,454.921
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**402.872**	**1.992.813**		**1.992.813**	**1.705.759**	**689 926**	**751.434**	**14.990.840**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Djakovo — *Djakovar*	—	41.981	745	42.726	2.125	40.601	—	38.420
Osjek (osječka št.) — *Essek (Essecker Sp.)*	594.891	1,164.933	30.380	1,195.313	677.597	1,112.607	182.117	1,097.787
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	171.460	196.506	8.607	205 113	122.750	253.823	79.017	377.547
Vukovar — *Vukovar*	113.017	271.056	5.115	276.171	189.783	199.435	120.876	611.139
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	2.508.063	1.097.647	56 711	1,151.358	853.013	2.809.408	759 669	3,152.929
Svota — *Summe*	3.387.461	2.772.123	101.558	2.873.681	1.845 268	4.415 874	1.141 679	5.277.822
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Mitrovica — *Mitrovica*	- -	167.621	2.832	170.453	45.500	124.953	—	299.318
Zemun — *Semlin*	229.265	204.613	11.496	216.139	183.830	261.574	82.597	411.301
Svota — *Summe*	229.265	372.264	14 328	386.592	229.330	386.527	82.597	710.619
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**3.616 726**	**3.144 387**	**115.886**	**3.260.273**	**2,074.598**	**4,802.401**	**1.224.276**	**5,988 441**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**4.019.598**	**5.253.086**		**5.253.086**	**3,780.357**	**5,492.327**	**1,975.710**	**20,979.281**

Tabelle VII. (Forts.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft — Im Laufe des Jahres — izplaćeno *Einnahmen*	Wechsel-Escompte-Geschäft — Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	III. Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten* — Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	III. — Tečajem godine *Im Laufe des Jahres* — pozajmljeno *Ausgaben*	III. — Tečajem godine *Im Laufe des Jahres* — povraćeno zajmova *Einnahmen*	III. — Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren* — Stanje predujmova početkom godina *Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres*	IV. — Tečajem godine *Im Laufe des Jahres* — podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	IV. — Tečajem godine *Im Laufe des Jahres* — povraćeno predujmova *Einnahmen*	IV. — Stanje predujmova koncem godina *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
3.780.826	257.804	—	—	—	—	—	241.671	200.576	41.095
133.513	36.652	—	1.347	674	673	—	8.592	6.917	1.675
4.624.951	456 978	—	—	—	—	260.995	596.803	697.838	159.960
8.539.290	**751.434**	—	**1.347**	**674**	**673**	**260.995**	**847.066**	**905.331**	**202.730**
643.473	182 112	139.481	292.330	37.074	395.737	22.996	132.660	117.036	38.620
160.755	79.517	—	—	—	—	27.880	100.026	74.504	53,402
366.000	120.876	—	—	—	—	1.546	2.319	1.589	2.276
2,309.764	759.669	616.327	183.348	28.118	771.557	307.091	445.249	371.307	381.033
3,479.992	1,141.679	755.808	476.678	65.192	1,167.294	359.513	680.254	564.436	475.331
297.646	82.597	136.092	32.422	12.995	155.519	5.234	39.434	32.093	12.575
3,777 638	**1.224.276**	**891.900**	**509.100**	**78.187**	**1.322.813**	**364.747**	**719.688**	**596.529**	**487.906**
12.316.928	**1,975.710**	**891.900**	**510.447**	**78.861**	**1.323.486**	**625.742**	**1.566.754**	**1,501.860**	**690.636**
6,888.043	576.482	—	—		—	41 095	270.743	271.133	40.705
251 627	111.223	673	24.038	3.181	21.527	1.675	17.749	10.876	8,548
6.805.658	1.106.211	—	—	—	—	159 960	204.259	298.975	65.214
13.948.328	**1.793.946**	**673**	**24.038**	**3.184**	**21.527**	**202.730**	**492.751**	**580 984**	**114 497**
17.845	20.575	—	29.190	1 827	27.663	—	7.105	1 488	2.917
872 276	107.628	395 737	320 950	74.605	612 082	38.620	225.935	192.391	72.161
345.898	110.666	—	6.800	—	6.800	53.102	89.953	109.191	31 161
517.609	211.406	—	19 382	3 133	16.249	2 276	2 993	1.861	3 108
3,001.225	911.373	771.557	103.008	23.960	850.605	381.033	566.197	439.519	507.711
4,754.853	1,664 648	1 167.294	479.630	103.525	1.543.399	175 331	892,183	747.153	620.361
176.173	123.145	—	27.519	301	27.218		10 020	6.980	3.040
373.413	120.485	155.519	5.199	11.173	149.545	12 575	23.142	25.090	10.627
549.586	243.630	155.519	33.018	11.774	176.763	12 575	33.162	32.070	13.667
5,304.439	**1,908.278**	**1,322.813**	**512.648**	**115.299**	**1,720.162**	**487.906**	**925.645**	**779.523**	**634.028**
19,252.767	**3,702.224**	**1,323.486**	**536 686**	**118.483**	**1,741.689**	**690.636**	**1.418.396**	**1,360.507**	**748.525**

Skrižaljka VII. (Nastavak) Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel*: Kredit ulagača početkom godine — *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka — *an neuen Einlagen*	uglavničenih kamata — *an capitalisirten Zinsen*	Svota — *Summe*	dignuto uložaka — *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	II. Eskomptovanje mjenica —: Početkom godine bilo je mjenica u listnici — *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine —: eskomptovano — *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
1872.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Comm.-B.)*	311.819	2.010.652		2,010.652	1,863.816	458.655	576.482	12,177.734
Vukovar — *Vukovar*	72.198	182.096		182.096	190.212	64.082	111.223	380.879
Zagreb (eskomptna banka) — *Agram (Esc.-Bank)*	305.909	838.801		838.801	578.813	565.897	1,106.241	11,273.121
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**689.926**	**3,031.549**		**3.031.549**	**2,632.841**	**1.088,634**	**1,793.946**	**23.831.734**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ.-Kroatien und Slavonien.								
Djakovo — *Djakovar*	40.601	145.079	4.570	149.649	12.521	177.729	20.575	291.007
Karlovac — *Karlstadt*	—	182.146	696	182.842	38 317	144.525	—	227.722
Križevci — *Kreutz*	—	98.008	1.561	99.569	30.193	69.376	—	105.125
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sparcasse)*	1,112.607	825.868	37.256	863.124	719.608	1,256.123	407.628	1,690.550
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterst. Sparcasse)*	—	606.412	3.600	610.012	458.829	151.183	—	809.488
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	253.823	412.515	15.248	427.763	248.565	433.021	110.666	694.078
Vukovar — *Vukovar*	199.435	339.017	6.688	345.705	276.643	268.497	214.406	837.551
Zagreb (I. hrv. šted.) — *Agram (I. kroat. Sparc.)*	2.809.408	1,910.693	62.398	1,973.091	1,128.617	3,653.882	911.373	4.772.405
Svota — *Summe*	4.415.874	4,519.738	132.017	4.651.755	2,913 293	6.154.336	1,664.648	9.427.926
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Brod — *Brod*	—	86.399	1.698	88.097	34.790	53.307	—	191.503
Karlovci — *Karlovic*	—	62.073	488	62.561	25.704	36.857	—	104.725
Mitrovica — *Mitrovica*	124.953	133.220	8.191	141.411	50.696	210.668	123.145	560.291
Nova-Gradiška — *Neu-Gradiska*	—	60.063	907	60.970	18.63 1	42.339	—	31.954
Zemun — *Semlin*	261.574	252.090	14.640	266.730	225.097	303.207	120.485	613.095
Svota — *Summe*	386.527	593 845	25.924	619.769	359.918	646.378	243.630	1,501.568
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen.	**4.802.401**	**5.113.583**	**157.941**	**5,271.524**	**3.273.211**	**6.800.714**	**1,908.278**	**10,929.494**
C. Banke i štedione. — *Banken und Sparcassen.*	**5,492.327**	**8.303.073**		**8,303.073**	**5.906.052**	**7.889.348**	**3,702.224**	**34,761.228**

Tab. VII. (Forts.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- una Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft		III. Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten*				IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren*			
Im Laufe des Jahres			Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*				Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*		
izplaćeno *Einnahmen*	Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	pozajmljeno *Ausgaben*	povraćeno zajmova *Einnahmen*	Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	Stanje predujmova početkom godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*	podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	povraćeno predujmova *Einnahmen*	Stanje predujmova koncem godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
12.035.258	718.958	—	—	—	—	40.705	361.723	260.336	142.092
364.603	127.499	21.527	13.952	8.259	27.220	8.548	99.930	76.520	31.958
11,586.344	793.018	—	—	—	—	65.244	392.175	331.889	125.530
23,986.205	**1.639.475**	**21.527**	**13.952**	**8.259**	**27.220**	**114.497**	**853.828**	**668.745**	**299.580**
188.958	122.624	27.663	31.540	7.067	52.136	2.917	33.130	22.014	14.033
87.440	140.282	—	—	—	—	—	40.960	12.193	28.767
52.921	52.204	—	60.950	—	60.950	—	11.395	5.160	6.235
1,537.149	561.029	642.082	187.238	208.889	620.431	72.164	294.525	290.980	75.709
696.508	112.980	—	16.460	1.300	15.160	—	43.423	19.578	23.845
588.002	216.742	6.800	7.950	10.800	3.950	34.161	121.308	113.778	41.691
791.611	260.346	16.249	15.851	6.873	25.227	3.408	5.669	4.764	4.313
4.178.843	1,504.935	850.605	129.775	44.163	936.217	507.711	476.407	188.631	495.487
8,121.432	2,971 142	1,543.399	449.764	279.092	1,714.071	620.361	1.026.817	957.098	690.080
114.517	76.986	—	3.325	500	2.825		14.222	8 918	5.304
50.984	53.741	—	—	—	—	—	1.155	295	860
503.718	179.718	27.218	50.305	11.457	66.066	3.010	16.330	16.250	3.120
14 280	17.674	—	40.746	92	40.651	—	9.818	1 512	5.276
555.202	178.378	149.515	1.870	13.358	138.057	10.627	18.816	22.711	6.762
1.238.701	506.497	176.763	96 246	25.407	247.602	13.667	60 371	52.716	21 322
9,360.133	**3,477.639**	**1,720.162**	**546.010**	**304.499**	**1,961.673**	**634.028**	**1,087.188**	**1.009.814**	**711.402**
33,346.338	**5,117.114**	**1,741.689**	**559.962**	**312.758**	**1,988.893**	**748.525**	**1.941.016**	**1.678.559**	**1,010.982**

Križaljka. VII. (Nastavak.) **Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —**

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na kujižice — *Spareinlagen auf Büchel*: Kredit ulagača početkom godine — *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka — *an neuen Einlagen*	Tečajem godine: priraslo: uglavničenih kamata — *an capitalisirten Zinsen*	Tečajem godine: priraslo: Svota — *Summe*	Tečajem godine: dignuto uložaka — *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	II. Eskomptovanje mjenica —: Početkom godine bilo je mjenica u listnici — *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	II. Eskomptovanje mjenica —: Tečajem godine —: eskomptovano — *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
1873.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	458.655	1,548.797		1,548.797	1,881.232	126.220	718.958	9,014.766
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek (Oberstädt. A.)*	—	21.039		21.030	14.958	6.072	—	—
Sisak — *Sissek*	—	21.071		21.071	21.071	—	—	815.138
Vinkovci — *Vinkovce*	—	48.272		48.272	10.973	37.299	—	97.663
Vukovar — *Vukovar*	64.082	212.497		212,497	205.430	71.149	127.499	539.399
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Esc. B.)*	565.897	239.149		239.149	460.560	344.486	793.018	8,268.882
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	—	42.350		42.350	10.903	31.447	—	1,465.603
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**1,088.634**	**2,133.166**		**2.133.166**	**2,605.127**	**616.673**	**1,639.475**	**20.201.451**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien								
Bjelovar — *Belovar*	—	62.855	1.665	64.520	23.102	41.418	—	76.066
Djakovo — *Djakovar*	177.729	126.427	6.572	132.999	49.242	261.486	122.624	469.082
Karlovac — *Karlstadt*	144.525	442.777	6.838	449,615	292.256	301.884	140.282	1,097.469
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*	—	21.553	411	21.964	10.699	11.265	—	134.284
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	—	9.029	45	9.074	6 260	2.814	—	88.396
Kraljevica — *Portore*	—	125.215	2.684	127.899	23.240	104 659	—	163.758
Križevci — *Kreutz*	69.376	56.461	561	57.022	60.667	65.731	52.204	346.614
Našice — *Našice*	—	49.488	1.218	50.706	18.740	31.966	—	105.730
Osjek (osječ. št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	1,256.123	656.381	9.099	665.480	1,011.040	910.563	561.029	1,377.974
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes.-Cent. Sp.)*	—	1,309.915	15.863	1.325.778	612.311	713.137	—	1,725.250
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	151.183	363.028	5.934	368.962	311.983	208 162	112.980	801.624
Pakrac — *Pakrac*	—	10.594	241	10 835	205	10.630	—	89.720
Požega — *Požega*	—	25 422	331	25.753	11.667	14.086	—	52.170
Ruma — *Ruma*	—	147.614	2.894	150.508	86.532	63.976	—	338.373
Samobor — *Samobor*	—	76.279	990	77.269	35.453	41.816	—	156.723
Senj — *Zengg*	—	76.629	578	77.207	51.416	25.761	—	135.033
Sisak — *Sissek*	—	194.436	8 398	202.834	86.615	116.189	—	2,672.212
Slatina — *Slatina*	—	24 558	501	25 059	14.517	10.542	—	97.297
Varaždin (varaž. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	433.021	241.139	16.696	257.835	267.584	423 272	216.742	749.152
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*	—	87.579	1 893	89.472	19.210	70 262	—	515.772
Virovitica — *Virovitica*	—	7.019	—	7.019	6 613	406	—	90.358
Vukovar — *Vukovar*	268.497	292.013	6.786	298.829	338.698	233.628	260.346	789.547
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. S.)*	—	415.505	8.321	423 826	260.791	163.035	—	1,585.983
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	3.653 882	1,824.905	47.355	1.872.260	1,899.589	3.626 553	1.504.935	6,501.369
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	—	252.207	2.298	251.505	222 831	31 671	—	397.631
Svota — *Summe*	6.154.336	6.899.058	148.172	7.047 230	5.716.351	7.485 212	2.971.142	20.557.587
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Brod — *Brod*	53 307	44.440	3.520	47.960	40 823	60.441	76.986	235.149
Karlovci — *Karlovic*	36.857	51.008	1.582	55 590	38 362	54.085	53.741	210.288
Mitrovica — *Mitrovica*	210.668	6.957	4.300	11.257	78.232	143.693	179.718	487.271
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	42.339	53 260	2.651	55.914	31.798	63 455	17.674	137.954
Vinkovci — *Vinkovce*	—	26 990	509	27.499	18.191	9 305	—	67.568
Zemun — *Semlin*	303.207	231.248	17.101	248 349	211.067	340.489	178.378	744.138
Svota — *Summe*	646.378	416.903	29.666	446.569	421.476	671.471	506.497	1.882.368
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**6.800.714**	**7.315.961**	**177.838**	**7.493.799**	**6.137.830**	**8.156.683**	**3.477.639**	**22.439.955**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**7.889 348**	**9.626.965**		**9.626.965**	**8,742.957**	**8.773.356**	**5.117.114**	**42.641.406**

Tab. VII. (Forts.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft		III. Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten*				IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren*			
Im Laufe des Jahres			Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*				Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*		
izplaćeno *Einnahmen*	Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	pozajmljeno *Ausgaben*	povraćeno zajmova *Einnahmen*	Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	Stanje predujmova početkom godine *Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres*	podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	povraćeno predujmova *Einnahmen*	Stanje predujmova koncem godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
9,513.483	220.241	—	—	—	—	142.092	216.381	296.248	62.225
—	—	—	—	—	—	—	102.127	70.150	31.977
761.241	53.897	—	—	—	—	—	9.820	7.120	2.700
65.662	32.001	—	11.940	757	11.183	—	19.229	11.850	7.379
497.465	169.433	27.220	18.661	15.242	30.639	31.958	182.506	148.165	66 299
8,286.529	775.371	—	—	—	—	124.530	72.062	141.194	56.398
1,405.848	59.755	—		—	—	—	30.650	9.335	21.315
20,530.228	**1.310.698**	**27.220**	**30.601**	**15.999**	**41.822**	**299.580**	**632.775**	**684.062**	**248.293**
54.373	21.693	—	30.245	1.300	28.945	—	38.525	28.729	9.796
460.759	130 947	52.136	68.051	12.207	107 980	14.033	89.848	64.912	38.969
968.948	268.803	—	5.200	—	5.200	28.767	100.034	94.956	33.845
106.142	28.142	—	—	—	—	—	4.717	3.389	1.328
71.633	16.763	—	2.000	—	2.000	—	1.814	427	1.387
92.304	71.454	—	30.380	10.060	20.320	—	6.994	3.200	3.794
340.617	58.201	60.950	4.500	8.696	56.754	6.235	19.261	19.388	6.108
85.365	20.365	—	28.252	2.702	25.550	—	—	—	—
1,573.022	365.981	620.431	58.140	126.642	551.929	75.709	256.247	249.222	82.734
1.428.258	296.992	—	729.166	311.322	417.844	—	105.712	55.965	49.747
801.481	113.123	15.160	7.350	2.583	19.927	23.845	135.509	45 925	113.429
53.620	36.100	—	5.000	—	5.000	—	37.310	18.530	18.780
37.875	14.295	—	21.900	1.500	20.400	—	21.552	15.617	5.935
251.105	87.268	—	—	—	—	—	12.275	8.885	3.390
97.773	58.950	—	—	—	—	—	3.395	3.225	170
82.572	52.461	—	12.976	2.500	10.476	—	18.899	11.325	7.574
2,648.651	23 561	—	—	—	—	—	385 943	233.382	152.561
87.226	10.071	—	—	—	—	—	—	—	—
794.005	171.889	3.950	—	—	3.950	41.691	111.418	104.786	48.323
412.195	103.577	—	19.660	550	19.110	—	47.173	29.675	17.498
71.117	19.241	—	4.250	—	4.250	—	3.465	1.232	2.233
816.286	233 607	25.227	15.540	9.378	31.389	4.313	6.133	4.642	5.804
1.419.717	166.266	—	4.200	—	4.200	—	114.900	71.511	43.389
6.351.532	1,654.772	936.217	49.099	58.296	927.020	495.487	461.099	467.001	489.585
327.596	70.035	—	—	—	—	—	41.089	29.412	11.677
19,434.172	4,091.557	1,714.071	1,095.909	547.736	2.262.244	690.080	2,023.312	1.565.336	1,148.056
261.987	50.148	2.825	28.525	380	30.970	5.304	4.593	5.855	4.042
203.278	60.751	—	—	—	—	860	10.292	3.486	7.666
570.194	96.795	66 066	23.851	18.805	71.112	3.120	8.410	10.310	1.190
113 223	42.405	40.654	4.830	720	44.764	5.276	29.314	24.530	10.060
52.583	14.985	—	7.875	2.856	5.019	—	8.683	6.325	2.358
704.537	217.979	138.057	16.247	8.347	145.957	6.762	10.406	9.372	7.796
1,905.802	483.063	247.602	81 328	31.108	297.822	21.322	71.698	59.908	33.112
21,339.974	**4,577.620**	**1,961.673**	**1,177.237**	**578.844**	**2,560.066**	**711.402**	**2.095.010**	**1,625.244**	**1,181.168**
41,870.202	**5,888.318**	**1,988.893**	**1,207.838**	**594.843**	**2,601.888**	**1,010.982**	**2,727.785**	**2,309.306**	**1,429.461**

Križaljka VII. (Nastavak.) **Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —**

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel*: Kredit ulagača početkom godine — *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka — *an neuen Einlagen*	priraslo: uglavničenih kamata — *an capitalisirt. Zinsen*	priraslo: Svota — *Summe*	dignuto uložaka — *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	II. Eskomptovanje mjenica —: Početkom godine bilo je mjenica u listnici — *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine —: eskomptovano — *Ausgaben u. Prolongationen*
						u forintih austr. vriednote —		
1874.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	126.220	857.810		857.810	821.209	162.821	220.241	3,628.255
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek. (Oberst. Pfandl. A.)*	6.072	58.409		58.409	38 954	25.527	—	—
Sisak — *Sissek*	—	10.829		10.829	6.100	4.729	53.897	2,125.444
Vinkovci — *Vinkovce*	37.299	52.204		52.204	38.599	50.904	32.001	191.828
Vukovar — *Vukovar*	71.149	326.296		326 296	286.168	111.277	169.433	768.306
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escom. B.)*	344.486	585.688		585.688	268.792	661.382	775.371	7,132.347
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	31.447	169.112		169.112	82.376	118.183	59.755	2,078.437
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**616.673**	**2,060.348**		**2,060.348**	**1.542.198**	**1,134.823**	**1,310 698**	**15,924.617**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. V gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Bjelovar — *Belovar*	41.418	48.255	1.854	50.109	22.851	68.676	21.693	117.165
Djakovo — *Djakovar*	261.486	163.164	13.183	176.347	68.952	368.881	130.947	609.998
Karlovac — *Karlstadt*	301.884	327.457	15.252	342.709	274.490	370.103	268.803	1,441.634
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*	11.265	19.091	1.644	20.735	7.346	24.654	28.142	195.838
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	2.814	3.476	13	3.489	4.027	2 276	16.763	113.366
Kraljevica — *Portore*	104 659	94.692	6.717	101.409	57.614	148.454	71.454	301.820
Križevci — *Kreutz*	65.731	84.692	3.670	88 362	76.223	77.870	58.201	435.031
Našice — *Našice*	31.966	26.474	1.634	28.108	27.470	32.604	20.365	89.705
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	910.563	656.588	29.938	686.526	583.385	1.013.704	365 981	1,269.939
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. S.)*	713.437	438.109	25.539	463.648	330.723	846.362	296.992	1,238.011
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	208.162	333.465	1.049	334.514	225.407	317.269	113.123	876.076
Pakrac — *Pakrac*	10.630	33.612	536	34.148	6.262	38 516	36.100	281.481
Požega — *Požega*	14.086	36.045	462	36.507	14.918	35.675	14.295	118.936
Ruma — *Ruma*	63.976	163.338	7.060	170.398	125.717	108.657	87.268	419.489
Samobor — *Samobor*	41.816	48 604	2.890	51.494	50.188	43.122	58 950	405.991
Senj — *Zengg*	25.761	71.587	1.143	72.730	49.029	49.462	52.461	247.988
Sisak — *Sissek*	116.189	69.327	6.983	76.310	73.162	119.337	23.561	2,759.716
Slatina — *Slatina*	10.512	34.947	765	35.712	26 881	19 370	10.071	171.842
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	423.272	271.925	18.247	290.172	230.163	483.281	171.889	747 398
Varaždin (župan. št. — *Warasdin (Comitats Sp.)*	70.262	92.122	3.461	95.586	35.576	130.272	103.577	724.983
Virovitica — *Virovitica*	406	17.151	169	17.320	3 088	14 638	19 241	102.349
Vukovar — *Vukovar*	233 628	285.237	7.621	292.858	252.012	274.414	233.607	892.405
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. S.)*	163.035	385.705	15.870	401.575	235.650	328.960	166.266	1,810.391
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	3.626.553	1,776.067	62.730	1,838.797	1,400.112	4.065.238	1.654.772	6,612.755
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	31.671	43.416	1.038	44 454	15.758	30.367	70.035	176.383
Svota — *Summe*	7.485 212	5.524.546	229.471	5.754.017	4.227.037	9.012 192	4.094.557	22.160.690
II. V hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Brod — *Brod*	60.441	45.570	3.865	49.435	27.069	82.810	50.148	242.856
Karlovci — *Karlovic*	51.085	90.283	762	91 045	47.646	97.484	60.751	281.984
Mitrovica — *Mitrovica*	143.693	166.599	9.959	176.558	118.106	201.845	96.795	640 164
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	63.455	87.120	4.412	91.532	58.718	96.269	42.105	264.963
Vinkovci — *Vinkovce*	9.305	61.890	2.273	67.163	31.320	45.148	14.985	129.574
Zemun — *Semlin*	340.489	290.648	17.970	308.618	281.606	364.501	217.979	817.630
Svota — *Summe*	671.471	745.110	39.241	784.351	567.765	888.057	483.063	2,377.171
III. Sve štedione — Sämmtliche Sparcassen	**8.156.683**	**6,269.656**	**268.712**	**6.538.368**	**4,794.802**	**9.900.249**	**4.577.620**	**24,537.861**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**8,773.356**	**8.598.716**		**8.598.716**	**6.337.000**	**11,035.072**	**5,888.318**	**40.462.478**

Tab. VII. (Forts.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1868—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft		III. Zajmovi na nekretnine — Darlehen auf Realitäten				IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren			
Im Laufe des Jahres			Tečajem godine Im Laufe des Jahres				Tečajem godine Im Laufe des Jahres		
izplaćeno *Einnahmen*	Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	pozajmljeno *Ausgaben*	povraćeno zajmova *Einnahmen*	Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	Stanje predujmova početkom godine *Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres*	podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	povraćeno predujmova *Einnahmen*	Stanje predujmova koncem godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
3.776.242	72.254	—	—	—	—	62.225	51.203	87.563	25.865
—	—	—	—	—	—	31.977	254 310	243.749	42.538
2.097.974	81 367	—	—	—	—	2.700	8.465	7.700	3.465
181.672	42.157	11.183	21.070	2.454	29.799	7.379	35.943	31.318	12.004
670.485	267.254	30.639	730	7.422	23.947	66.299	166.321	143.856	88.764
6.880.580	1.027.138	—	—	—	—	56.398	34.123	47.492	43.029
1.932.070	206.122	—	—	—	—	21.315	18.615	23.475	16.455
15.539.023	**1.696.292**	**41.822**	**21.800**	**9.876**	**53.746**	**248.293**	**568.980**	**585.153**	**232.120**
94.753	44.105	28.945	500	1.071	28.374	9.796	44.574	40.574	13.796
550.240	190.705	107.980	45.311	17.847	135.444	38.969	95.102	89.838	44.233
1.384 100	326.337	5.200	1.400	—	6.600	33.845	89.121	84.702	38.264
184.861	39.119		—	—	—	1.328	5.229	4.798	1.759
111,960	18.169	2.000	—	—	2.000	1.387	1.497	937	1.947
258.166	115.108	20.320	18.490	600	38.210	3.794	26.526	15.884	14.436
457.734	35.498	56.754	—	2.898	53.856	6.108	17.638	18.902	4.844
79.412	30.658	25.550	40.898	41.692	24.756	—	—	—	—
1,165.270	470.650	551.929	21.710	77.201	496.438	82.734	205 504	217.272	70.966
1.240.517	291.186	417.844	123.664	90.054	451.454	49.747	214.452	130.308	133.891
734 875	251.324	19.927	11.150	4.497	26.580	113.429	49.152	51.682	110.899
226.700	90.881	5.000	8.170	—	13.170	18.780	52.612	50.783	20.609
94.551	38.680	20.400	2.000	1.225	21.175	5.935	26.060	24.859	7.136
376.677	130.080	—	—	—	—	3.390	11.934	11.837	3.487
317.165	147.776	—	—	—	—	170	4.358	1.373	3.155
217.516	82.933	10.476	2.050	5.391	7.135	7.574	24.783	17 825	14.532
2.696.452	86 825	—	—	—	—	152.561	37.399	132.216	57.744
151 365	30 518	—	12.147	8.947	3.200	—	—	—	—
701.201	215.086	3.950	460	—	4.410	48.323	140.614	134.202	54.735
650.215	178.315	19.110	2.530	300	21.340	17.498	38.721	41.218	15.001
91.378	30.212	4.250	2.933	550	6.632	2.233	5.236	2.715	4.751
815.835	310.177	31 389	—	7.952	23.437	5.804	5.338	3.940	7.202
1,681.739	291.918	4.200	3.000	2 000	5.200	43.389	107.393	77.185	73.297
6.115.376	2,152.151	927.020	128.120	70.887	984.253	489 585	378.399	470.393	397.591
171.365	75.053	—	—	—	—	11.677	3.670	9.312	6.035
20,572.453	5.682.791	2.262.211	124.533	333.112	2.353.665	1.148.056	1.585.312	1,633.055	1.100.313
217.298	75.706	30.970	100	743	30.327	4.012	9.915	8.324	5.633
233 941	108.791	—	—	—	—	7.666	2,231	4.605	5.295
565.736	171.223	71 112	14.505	17.157	68.460	1.190	10.840	8.930	3.100
210.123	97 215	44.761	2.000	2 385	44.379	10.060	19 594	20,250	9.404
101.217	40.312	5.019	9.329	5.003	9.345	2.358	13.719	10.807	5.270
791.030	211.579	145.957	6.771	7.603	145.125	7.796	15.652	10.488	12.960
2.125.345	734.889	297.822	32.705	32.891	297.636	33.112	71.954	63.404	41 662
22,697.798	**6,417.683**	**2.560.066**	**457.238**	**366.003**	**2,651.301**	**1,181 168**	**1.657.266**	**1,696.459**	**1,141.975**
38,236.821	**8,113.975**	**2,601.888**	**479.038**	**375.879**	**2.705.047**	**1,429.461**	**2,226.246**	**2,281.612**	**1.374.095**

*

Skrižaljka VII. (Nastavak) Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel*: Kredit ulagača početkom godine *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka *an neuen Einlagen*	priraslo: uglavničenih kamata *an capitalisirten Zinsen*	priraslo: Svota *Summe*	dignuto uložaka *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres.*	II. Eskomptovanje mjenica —: Početkom godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine —: eskomptovano *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
1875.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	162.821	1,032.432		1,032.432	964.811	230.442	72.254	2,741.242
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek (Oberst. Pfandl. A.)*	25.527	35.769		35.769	43.800	17.496	—	—
Sisak — *Sissek*	4.729	189.451		189.451	92.102	102.078	81.367	3,430.228
Vinkovci — *Vinkovce*	50.904	103.665		103.665	43.875	110.694	42.157	293.668
Vukovar — *Vukovar*	111.277	358.553		358.553	358.485	111.345	267.254	1,230.559
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escomp. B.)*	661.382	517.938		517.938	504.058	675.262	1,027.138	7.301.311
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	118.183	132.009		132.009	95.508	154.684	206.122	2,760.362
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**1.134.823**	**2.369.817**		**2,369.817**	**2,102.639**	**1,402.001**	**1,696.292**	**17,757.370**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Bjelovar — *Belovar*	68.676	80.199	3.877	84.076	45.034	107.718	44.105	192.281
Djakovo — *Djakovar*	368.881	146.126	22.185	168.311	60.586	476.606	190.705	945.988
Karlovac — *Karlstadt*	370.103	288.754	18.476	307.230	274.010	403.323	326.337	1,401.230
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*	24.654	35.468	2.088	37.556	19.942	42.268	39.119	290.627
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	2.276	6.213	48	6.291	4.033	4.534	18.169	139.829
Kraljevica — *Portore*	148.454	87.027	7.514	91.541	120.230	122.765	115.108	545.795
Križevci — *Kreutz*	77.870	51.377	2.863	51.240	33.560	98.550	35.498	433.512
Našice — *Našice*	32.604	42.456	3.829	46.285	18.536	60.353	30.658	102.547
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	1,013.704	815.878	37.706	853.581	589.094	1.278.191	470.650	1,976.509
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. Sp.)*	846.362	399.226	27.635	426 861	381.042	892.181	291.486	1,136.883
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	317.269	329.952	3.214	333.166	272 748	377.687	251.324	980.726
Pakrac — *Pakrac*	38.516	43.622	891	41.513	13.729	69.300	90 881	414.106
Požega — *Požega*	35 675	49.362	946	50.308	20.132	65.851	38.680	207.210
Ruma — *Ruma*	108.657	156.246	8 514	164.760	126.950	146.467	130.080	542.040
Samobor — *Samobor*	43.122	78.222	3.527	81.749	69.587	55.281	117.776	580 398
Senj — *Zengg*	49.462	78.937	1.547	80 484	47.290	82.656	82.933	316.062
Sisak — *Sissek*	119.337	130 500	7.260	137 760	104.564	152.533	86.825	4,228.798
Slatina — *Slatina*	19.370	67.567	1.661	69.231	41 151	47 447	30 518	108.995
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	483.281	306.885	22.491	329.376	165.456	647.201	215.086	820.226
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*	130.272	94.922	5.095	100 017	60.827	169.462	178.315	864.387
Virovitica — *Virovitica*	14.638	24.464	560	25.024	16 806	22 856	30.212	225.987
Vukovar — *Vukovar*	274.114	336 640	9.813	346.453	293.220	327.677	310.177	1.077.146
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. Sp.)*	328.960	462.567	21 702	484 269	378.690	434.539	291 918	2,285 809
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	4,065.238	1.951.032	155.517	2.106.549	1.613.836	4.557.951	2.152.151	7.764.955
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	30.367	40.514	1.400	11.914	37.101	31 880	75.053	271.158
Svota — *Summe*	**9,012.192**	**6.104.186**	**370.362**	**6.474.548**	**4.808.457**	**10,678.283**	**5,682.794**	**27,856.204**
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Brod — *Brod*	82.810	46.689	5.689	52.378	21.275	110.913	75.706	300.117
Karlovci — *Karlovic*	97.481	55.504	476	55 980	46 825	106 639	108.794	374.092
Mitrovica — *Mitrovica*	201.815	295.898	15.119	311.017	231.865	280 997	171.223	1.033.863
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	96.269	127.805	6.753	131.558	81.703	149 121	97.215	486.142
Petrinja — *Petrinja*	—	34.788	680	35.468	9.711	25.757	—	142.485
Vinkovci — *Vinkovce*	45.118	46.562	3.123	49.685	29.601	65.232	40.312	175.760
Zemun — *Semlin*	364.501	253.137	18.471	271.608	239.699	396.410	241.579	813.058
Svota — *Summe*	**888.057**	**860.383**	**50.311**	**910.691**	**663.679**	**1.135.072**	**734.889**	**3.355.517**
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**9,900.249**	**6.964.569**	**420.673**	**7.385.242**	**5.472.136**	**11.813.355**	**6.417.683**	**31.211.721**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**11.035.072**	**9,755.059**		**9,755.059**	**7.574.775**	**13,215.356**	**8.113.975**	**48,969.091**

Tab. VII. (Forts.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft — Im Laufe des Jahres: izplaćeno *Einnahmen*	Wechsel-Escompte-Geschäft: Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	III. Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten*: Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	III. Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: pozajmljeno *Ausgaben*	III. Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: povraćeno zajmova *Einnahmen*	III. Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren*: Stanje predujmova početkom godine *Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres*	IV. Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	IV. Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: povraćeno predujmova *Einnahmen*	IV. Stanje predujmova koncem godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
2.718.065	95.431	—	—	—	—	25.865	37.355	38.448	24.772
—	—	—	—	—	—	42.538	263.253	258.692	47.099
3.259.699	251.896	—	9.000	—	9.000	3.465	31.590	18.752	19.303
285.085	50.740	29.799	26.969	3.963	52.805	12.004	33.662	27.539	18.127
1.169 916	327.897	23.947	150	17.543	6.554	88.764	177.828	143.475	123.117
7.259.469	1.068.980	—	—	—	—	43.029	48.270	30.281	61.018
2.677.168	289.316	—	—	—	—	16.455	33.815	22.995	27.275
17.369.402	**2.084.260**	**53.746**	**36.119**	**21.506**	**68.359**	**232.120**	**628.773**	**540.182**	**320.711**
174.810	61.576	28.374	12.000	938	39.436	13.796	38.016	33.728	18.084
893.893	242.800	135.444	25.514	22.059	138.899	44.233	114.210	92.541	65.902
1,361.002	366.565	6.600	1.050	700	6.950	38.264	49.173	51.223	36.214
269.378	60.368	—	—	—	—	1.759	4.624	4.800	1.583
139.284	18.714	2.000	—	—	2.000	1.947	620	813	1.754
541.407	119.496	38.210	3.968	100	42.078	14.436	22.623	24.553	12.506
401.743	67.267	53.856	2.213	5.763	50.306	4.844	4.757	5.436	4.165
80 905	52.300	24.756	45.871	36.398	31.229	—	—	—	—
1.765.156	682.003	496.438	27.369	62.294	461 513	70 966	191.927	195.633	67.260
1,123.560	307.809	451.454	52.367	28.510	475.281	133.891	90.581	104.736	119.736
933.170	301 880	26.580	1.500	4.004	21.076	110 899	46.130	51.577	105.452
384.082	120.905	13.170	2.600	2.077	13.693	20.609	81.683	82.314	19 978
188 340	57.550	21.175	5.500	133	26.512	7.136	36.484	30 351	13.269
489.576	182.511	—	—	—	—	3.487	16.116	15.019	4.554
536.613	191.531	—	—	—	—	3 155	1.419	2.495	2.079
318.099	80.896	7.135	3.473	5.086	5.522	11.532	16.298	15.517	15.313
4,211.794	70.829	—	—	—	—	57.711	185 191	131.358	108.577
95.952	43.591	3.200	15.020	10 880	7.310	—	—	—	—
746.221	289.091	4.110	138.183	1.100	141.193	51 735	233 619	161.341	127.013
828.097	211 605	21 340	35 515	30.550	26.335	15.001	35.851	30.220	20.635
218.142	38 057	6.633	1.311	527	7.117	4.751	8.766	7.673	5.817
1.021.376	365 917	23.137	15.005	8 521	29 921	7.202	5.450	3.756	8.896
2.256.905	323.822	5 200	500	3.000	2.700	73.297	126 719	108.256	91 760
7 698.014	2.219.062	981.253	78.950	51 071	1,012.132	397.591	161.952	131.168	131 375
267.260	81.951	—	.	—	—	6.035	12.100	7.903	10 232
26,977.839	6,561.159	2,353.665	167.969	273.741	2.547.893	1.100.313	1.787.342	1,595.441	1,292.214
300.213	75.610	30.327	150	2.851	27.626	5,633	21.990	13 173	11.450
350 893	131.993		.			5.295	3 295	2 030	6.560
971 430	230.656	68.460	7.375	6.473	69 362	3.100	18,310	48.085	3 355
427.112	156.215	41.379	—	1.665	42.711	9.101	11.774	17.019	7 159
98.591	13.891	—	2.750	—	2 750	—	5.639	2.530	3.109
152 831	63 268	9.315	6.880	4.055	12.170	5 270	32 819	33 199	4.890
810.683	273.951	145.125	6.615	5.343	146 397	12.960	10 305	12.961	10.301
3.114 789	975.617	297.636	23.770	20.387	301 019	41.662	137.162	129 000	49.824
30,092.628	**7,536.776**	**2.651.301**	**491.739**	**294.128**	**2,848.912**	**1.141.975**	**1.924.504**	**1,724.441**	**1,342.038**
47.462.030	**9.621.036**	**2.705.047**	**527.858**	**315.634**	**2.917.271**	**1.374.095**	**2.553.277**	**2.264.623**	**1.662.749**

Skrižaljka. VII. (Nastavak.) **Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877. —**

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel*: Kredit ulagača početkom godine — *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*: priraslo — *zugewachsen*: novih uložaka — *an neuen Einlagen*	uglavničenih kamata — *an capitalisirten Zinsen*	Svota — *Summe*	dignuto uložaka — *an Einlagen rückgezahlt*	Kredit ulagača koncem godine — *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	II. Eskomptovanje mjenica —: Početkom godine bilo je mjenica u listnici — *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine —: eskomptovano — *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
1876.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	230.442	603.378		603.378	636.918	196.902	95.431	2,115.707
Osjek (gornjogr .zal. z.) — *Essek (Oberst. Pfandl. A.)*	17.496	28.815		28.815	26.090	20.221	—	—
Sisak — *Sissek*	102 078	59.398		59.398	80.204	81.272	251.896	3,750.257
Vinkovci — *Vinkovce*	110.694	213.932		213.932	93 769	230.857	50.740	399.429
Vukovar — *Vukovar*	111.345	275.616		725.616	245.514	141.447	327.897	1,088.017
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Escom. B.)*	675.262	481.508		481.508	373.522	783.248	1.068.980	6,454.244
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	154.684	225.108		225.108	145.624	234.168	289.316	2.580.378
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**1,402 001**	**1,887.755**		**1.887.755**	**1,601.641**	**1.688.115**	**2,084.260**	**16,388.032**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. U gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Bakar — *Buccari*	—	91.762	1.436	93.198	5.842	87.356	—	119 901
Bjelovar — *Belovar*	107.718	80.118	6 330	86.448	41.563	152.603	61.576	277.765
Djakovo — *Djakovar*	476.606	247.706	14.892	262,598	259.700	479.504	242.800	1,033.467
Karlovac — *Karlstadt*	403.323	162.409	18.548	180.957	303.192	281.088	366 565	1,216.496
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt Sp.)*	42.268	66.142	3.102	69.244	29 443	82.069	60.368	410.585
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	4.534	—	—	—	4.534	—	18.714	95.682
Kraljevica — *Portoré*	122.765	97 392	6.993	101.385	72.573	154.577	119.496	582.384
Križevci — *Kreutz*	98.550	91.997	2.507	94.504	88.452	104 602	67.267	619.870
Našice — *Našice*	60.353	37.163	3.384	40.547	28.282	72.618	52.300	117.148
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	1,278.194	635.554	70.476	706.030	853.850	1,130.374	682 003	2,246.898
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cen S.)*	892.181	237.622	26.832	264.454	295.373	861.262	307 809	1,400.107
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterstädt. Sp.)*	377.687	257.854	19.692	277.546	203.082	452.151	301.880	945.464
Pakrac — *Pakrac*	69 300	41.175	336	41.511	32.150	78 661	120.905	487.634
Požega — *Požega*	65.851	57.278	720	57.998	27.691	96.158	57.550	264.806
Ruma — *Ruma*	146.467	203.661	10.916	214.607	167.751	193.323	182.544	610.996
Samobor — *Samobor*	55.284	81.697	4.077	85.774	73.176	67.882	191.531	702.169
Senj — *Zengg*	82 656	76.094	2.765	78.859	61.526	99.989	80.896	343.861
Sisak — *Sissek*	152.533	99.490	8 138	107.628	87.052	173.109	70.829	3,654.332
Slatina — *Slatina*	47 447	47.917	1.301	49 248	46.483	50.212	43.591	210.243
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	647.201	302.780	28.101	330 881	287 397	690.685	289.091	965.835
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*	169.462	71.567	4 571	76.138	88.480	157.120	214.605	1,215.238
Virovitica — *Virovitica*	22 856	18.655	418	19.073	24.621	17.305	38.057	257.405
Vukovar — *Vukovar*	327 677	293.799	9.932	303.731	300.787	330.621	365.947	1,174.674
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. S.)*	434 539	168.009	30.588	498.597	328.227	604.909	323.822	1,878.481
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	4.557 951	1,930.472	263.995	2.194.467	1.821.213	4.931.205	2.219.062	8,827.854
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	34.880	92.668	2,332	95.000	71.336	58.514	81.951	692.102
Svota — *Summe*	10.678.283	5.791.011	542.412	6.333 423	5.603.779	11.407.927	6,561.159	30.351.397
II. U hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Brod — *Brod*	110 913	61.170	6.395	67.565	44.629	133.849	75.610	404.001
Karlovci — *Karlovic*	106.639	85.080	6.092	91.172	45.836	151.975	131.993	443.588
Mitrovica — *Mitrovica*	280.997	276.539	16.734	293.273	226.725	317.545	230.656	1,106.138
Nova Gradiška — *Neu-Gradiska*	149.121	139.871	8.270	148.141	93.113	204.122	156.245	544.652
Petrinja — *Petrinja*	25.757	21.147	805	21.952	11.011	36.698	43.891	106.123
Vinkovci — *Vinkovce*	65.232	125.293	6.242	131.535	49.049	147.718	63.268	376.754
Zemun — *Semlin*	396.410	313.892	20.073	333.965	321.717	408.658	273.954	913.588
Svota — *Summe*	1,135.072	1,022.992	64.611	1.087.603	792.110	1,430.565	975.617	3,894.844
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**11,813.355**	**6,814.003**	**607.023**	**7,421.026**	**6.395.889**	**12.838.492**	**7,536.776**	**34,246.241**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**13,215.356**	**9,308.781**		**9.308.781**	**7,997.530**	**14.526.607**	**9,621.036**	**50.634.273**

Tabelle VII. (Forts.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft		III. Zajmovi na nekretnine — *Darlehen auf Realitäten*				IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — *Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren*			
Im Laufe des Jahres			Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*				Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*		
izplaćeno *Einnahmen*	Koncem godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres*	Stanje zajmova početkom godine *Darlehensstand zu Anfang des Jahres*	pozajmljeno *Ausgaben*	povraćeno zajmova *Einnahmen*	Stanje zajmova koncem godine *Darlehensstand zu Ende des Jahres*	Stanje predujmova početkom godine *Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres*	podieljeno *Ausgaben und Prolongationen*	povraćeno predujmova *Einnahmen*	Stanje predujmova koncem godine *Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währung									
2,105.821	105.317	—	—	—	—	24.772	17.862	16.426	26.208
—	—	—	—	—	—	47.099	278.432	276.527	49.004
3.752.135	250.018	9.000	—	1.000	8.000	19.303	51.419	66.913	3.809
369.970	80.199	52.805	78 000	6.557	124.248	18.127	35.400	30.246	23.281
1.193 242	222.672	6.554	—	3.802	2.752	123.117	18.031	134.978	6.170
6,632.040	891.184	—	—	—	—	61.018	8.620	18.159	51.479
2.600.696	268.998	—	—	—	—	27.275	17.310	7.865	36.720
16.653.904	**1.818.388**	**68.359**	**78.000**	**11,359**	**135.000**	**320.711**	**427.074**	**551.114**	**196.671**
51.430	68.471	—	2.525	—	2.525	—	7.569	1.835	5.734
248.463	90.878	39.436	24.730	1.917	62.249	18.084	34.819	36.680	16.223
988.896	287.371	138.899	49.858	32.153	156.604	65.902	36.589	67.177	35.314
1.321.785	261.276	6.950	2.628	1.250	8.328	36.214	43.146	40.022	39 338
370.931	100.022	—	—	—	—	1.583	3.691	3.132	2.142
104.611	9.785	2,000	—	800	1 200	1.754	370	1.486	638
589.837	112.013	42.078	8.390	850	49.618	12.506	19.090	18.966	12.630
619.936	67.201	50.306	300	3.078	47.528	4.165	2 546	2.706	4.005
109.060	60.388	34.229	31.799	21.748	44.280	—	—	—	—
2.260.990	667.911	461.513	30.610	107.907	384.216	67.260	107.286	142.931	31.615
1.383.661	324.255	475.281	65.316	49.240	491 357	119.736	17.783	45.576	91.943
933.712	313.632	24.076	3.580	6.067	21.589	105.452	20.169	48.910	76.711
476 018	132.521	13.693	750	2.771	11.672	19.978	76.575	78.428	18 125
253.813	68.543	26.542	600	2.262	24.88)	13.269	81.022	69.730	24.561
591.182	202.358	-	—	—	—	4.554	15.469	15.648	4.375
679.003	211.697	--	—	—	—	2.079	667	1.459	1.287
336 459	88.298	5.522	200	-	5.722	15.313	18.115	16.294	17.164
3.667.525	57.636	—	—	—	--	108.577	88.299	94.108	102 768
205.756	48 078	7.340	55.973	49.558	13.755	-		--	—
920.610	331.316	141.493	32.713	31.013	143.193	127.043	112.729	67.187	172.585
1.186.988	212 855	26.335	21.960	1.335	46.960	20.635	10.518	19 581	11.569
270 292	25.170	7.417	16 661	1.716	22.392	5 847	3 020	5.195	3 372
1.174.122	366.499	29.921	7.360	8 752	28.529	8 896	1.243	6 189	6.650
1.808.331	393.972	2.700	2.150	—	4.850	91 760	115.151	108 158	98.753
8.582.553	2,461.363	1.012.132	172.150	73.832	1,110.150	431 375	390.656	318.116	503 615
665.675	108.378		1.300	--	1 300	10.232	5.166	6.159	9.239
29,801 639	**7.110.917**	**2.517.893**	**531.553**	**396.219**	**2,683.197**	**1.292.214**	**1,215 318**	**1.217.176**	**1.290.356**
372 400	107.211	27.626	2.155	4.153	25.628	11 450	34 330	29.297	19.483
417.619	157 962	- -	-	—	.	6.560	1 533	1.110	9.683
1,048.711	288.053	69.362	9.615	5.716	73 261	3.355	55.185	11.255	11.285
483.107	217.790	42.714	4.000	696	46 018	7.159	11.800	11.568	7 391
92 524	57.490	2.750	-	—	2.750	3.109	3.672	2.392	4.389
316.709	123.313	12 170	28.000	5.271	31 896	4 890	21.736	23 939	5.687
910.061	277.481	116.397	8.174	11 098	113.773	10,301	4 885	6.711	8.475
3,641.161	**1.229.300**	**301.019**	**52.241**	**26.937**	**326.326**	**19.824**	**112.111**	**122.572**	**69.393**
33,442.800	**8.340.217**	**2,848.912**	**583.797**	**423.186**	**3,009.523**	**1,342.038**	**1.357.459**	**1.339.748**	**1.359.749**
50.096.704	**10,158.605**	**2.917.271**	**661.797**	**434.545**	**3.144.523**	**1,662.749**	**1,784.533**	**1.890.862**	**1.556.420**

Skrižaljka VII. (Zaglavak.) **Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom, predujmovnom i miena štednih uložaka godinâ 1847—1877.** —

Godine — *Im Jahre*	I. Štedni uložci na knjižice — *Spareinlagen auf Büchel.*						II. Eskomptovanje mjenica —	
	Kredit ulagača početkom godine *Guthaben der Einleger zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres*				Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*	Početkom godine bilo je mjenica u listnici *Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine —
		priraslo — *zugewachsen*			dignuto uložaka *an Einlagen rückgezahlt*			
		novih uložaka *an neuen Einlagen*	uglavničenih kamata *an capitalisirten Zinsen*	Svota *Summe*				eskomptovano *Ausgaben und Prolongationen*
	u forintih austr. vriednote —							
1877.								
A. Banke. — *Banken.*								
Osjek (esk. i kom. b.) — *Essek (Esc. u. Com. B.)*	196.902	360.837	17.730	378.567	364.954	210.515	105.317	2,219.594
Osjek (gornjogr. zal. z.) — *Essek (Oberst. Pfandl. A.)*	20.221	41.295	904	42.199	29.710	32.710	—	—
Sisak — *Sissek*	81.272	108.807	3.330	112.137	111.473	81.936	250.018	3.615.358
Vinkovci — *Vinkovce*	230.857	78.299	16.109	94.408	95.271	229.994	80.199	318.340
Vukovar — *Vukovar*	141.447	309 870	6.783	316.603	297.982	160.068	222.672	1,041.273
Zagreb (esk. b.) — *Agram (Esc. B.)*	783.248	482.874	42.606	525.480	539.805	768.923	891.184	5,844.866
Zagreb (kom. b.) — *Agram (Com. B.)*	234.168	238.584	13.008	251.592	267.886	217.874	268.998	2,756.020
Sve banke — *Sämmtliche Banken*	**1,688.115**	**1,620.566**	**100.420**	**1.720.986**	**1,707.081**	**1,702.020**	**1,818.388**	**15,795.451**
B. Štedione. — *Sparcassen.*								
I. V gradj. Hrvatskoj i Slavoniji. — In Civ. Kroatien und Slavonien.								
Bakar — *Buccari*	87.356	117.665	5.306	122.971	55,365	154.962	68.471	321.674
Bjelovar — *Belovar*	152.603	104.769	11.832	116.601	61.834	207.370	90.878	365.530
Djakovo — *Djakovar*	479.504	141.773	23.291	165.064	114.706	529.862	287.371	1,049.486
Karlovac — *Karlstadt*	281.088	255.472	19.768	275.240	255.610	300.718	261.276	1,892.496
Koprivnica (grad. št.) — *Kopreinitz (Städt. Sp.)*	82.069	63.465	3.724	67.189	57.691	91.567	100.022	401.874
Koprivnica (dion. št.) — *Kopreinitz (Actien Sp.)*	—	—	—	—	—	—	9.785	14.137
Kraljevica — *Portore*	154.577	40.890	8.012	48.902	57.706	145.773	112.043	573.222
Križevci — *Kreutz*	104.602	78.995	3.435	82.430	69.754	117.278	67.201	665.133
Našice — *Našice*	72 618	22.879	3.723	26.602	33.785	65.435	60.388	41.725
Osjek (osječka št.) — *Essek (Esseker Sp.)*	1.130.374	657.058	65.849	722.907	684.409	1.168.872	667.911	2,509.241
Osjek (slav. sredotoč. št.) — *Essek (Landes-Cent. Sp.)*	861.262	252.281	37.563	289.844	307.863	843.243	324.255	1.465.431
Osjek (dolnjogr. št.) — *Essek (Unterst. Sp.)*	452.151	170.452	557	171.009	286.705	336.455	313.632	748.421
Pakrac — *Pakrac*	78.661	97.170	892	98.062	60 786	115.937	132.521	612.727
Požega — *Požega*	96.158	89.062	1.079	90.141	51 306	134.993	68.543	319 965
Ruma — *Ruma*	193.323	263.141	12.017	275.158	241.236	227.245	202.358	699.004
Samobor — *Samobor*	67.882	57.283	3.990	61.273	65.715	63.440	214.697	658.621
Senj — *Zengg*	99.989	74.030	1.124	75.154	57.836	117 307	88.298	360.016
Sisak — *Sissek*	173.109	73.500	9.152	82.652	67.755	188.006	57.636	3.035.941
Slatina — *Slatina*	50.212	30.300	2.547	32.847	39.249	43.810	48.078	179 437
Varaždin (varažd. št.) — *Warasdin (Warasd. Sp.)*	690.685	326.048	30.077	356.125	318.609	728.201	334.316	791.668
Varaždin (župan. št.) — *Warasdin (Comitats Sp.)*	157.120	134.164	3.868	138.032	122.816	172.336	242.855	1,010.239
Virovitica — *Virovitica*	17.305	16.482	767	17.249	13.541	21.013	25.170	236.481
Vukovar — *Vukovar*	330.621	357.471	9.939	367.410	346.032	351.999	366.499	1,074.828
Zagreb (obća zagr. št. i zal.) — *Agram (All. Agr. Sp.)*	604.909	592.180	40.364	632.544	518.650	718.803	393.972	1,945.436
Zagreb (I. hrv. št.) — *Agram (I. kroat. Sp.)*	4.931.205	2.414.682	291.909	2,706.591	2.188.182	5.449.614	2,464.363	9,477.561
Zagreb (zagr. št.) — *Agram (Agram. Sp.)*	58.544	113.283	3.262	116.545	86.080	89.009	108.378	1,106.797
Svota — *Summe*	11.407.927	6.544.495	594.047	7,138.542	6,163.221	12.383.248	7,110.917	31,557.091
II. V hrv.-slav. Krajini. — In der kroat.-slav. Grenze.								
Brod — *Brod*	133.849	50.051	4.137	54.188	53.946	134.091	107.211	446.443
Karlovci — *Karlovic*	151.975	75.003	4.220	79.223	64.791	166.407	157.962	498.080
Mitrovica — *Mitrovica*	347.545	226.426	19.501	245.927	244.517	348.955	288.053	1,191.214
Nova-Gradiška — *Neu-Gradiska*	204.122	185.215	9.796	195.011	124.515	274.618	217.790	723.293
Ogulin — *Ogulin*	—	26.867	626	27.493	17.070	10.423	—	134.015
Petrinja — *Petrinja*	36.698	50.019	1.826	51.845	30.064	58.479	57.490	277.074
Vinkovci — *Vinkovce*	147.718	107.454	9.515	116.999	84.268	180.449	123.313	495.292
Zemun — *Semlin*	408.658	288.886	20.320	309.206	302.748	415.116	277.481	949.847
Svota — *Summe*	1,430.565	1.009.921	69.971	1.079.892	921.919	1.588.538	1,229.300	4.715.258
III. Sve štedione. — Sämmtliche Sparcassen	**12,838.492**	**7,554.416**	**664.018**	**8,218.434**	**7.085.140**	**13,371.786**	**8,340.217**	**36,272.349**
C. Banke i štedione — *Banken u. Sparcassen*	**14,526.607**	**9,174.982**	**764.438**	**9,939.420**	**8.792.221**	**15,673.806**	**10,158.605**	**52,067.800**

Tab. VII. (Schluss.) Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877.

Wechsel-Escompte-Geschäft		III. Zajmovi na nekretnine — Darlehen auf Realitäten				IV. Predujmovi na vriednostne papire, dragocienosti i ostalu robu — Vorschüsse auf Werthpapiere, Pretiosen und sonstige Waaren			
Im Laufe des Jahres			Tečajem godine / Im Laufe des Jahres				Tečajem godine / Im Laufe des Jahres		
izplaćeno / Einnahmen	Koncem godine bilo je mjenica u listnici / Stand des Wechsel-Portefeuilles zu Ende des Jahres	Stanje zajmova početkom godine / Darlehensstand zu Anfang des Jahres	pozajmljeno / Ausgaben	povraćeno zajmova / Einnahmen	Stanje zajmova koncem godine / Darlehensstand zu Ende des Jahres	Stanje predujmova početkom godine / Stand der Vorschüsse zu Anfang des Jahres	podieljeno / Ausgaben und Prolongationen	povraćeno predujmova / Einnahmen	Stanje predujmova koncem godine / Stand der Vorschüsse zu Ende des Jahres
in Gulden österr. Währung									
2.256.483	68.428	—	—	—	—	26.208	5.741	18.754	13.195
—	—	—	—	—	—	49.004	310.942	301.796	58.150
3.598 944	266.432	8.000	—	—	8.000	3.809	15.997	17.866	1.940
345.132	53.407	124.248	68.866	14.603	178.511	23.281	26.371	39.153	10.499
1,019.949	243 996	2.752	—	1.263	1.489	6.170	20.927	10.891	16.206
5.898 901	837.149	—	150.000	—	150.000	51.479	10.595	12.007	50.067
2.775.595	249.423	—	—	—	—	36.720	25.569	14.669	47.620
15.895 004	**1.718 835**	**135.000**	**218.866**	**15.866**	**338.000**	**196.671**	**416.142**	**415.136**	**197.677**
270.758	119.387	2.525	23.440	14.140	11.825	5.734	15.955	14.059	7.630
340.969	115.439	62.249	45 403	8.014	99.638	16.223	30.094	34.515	11.772
1.052.349	284 508	156.604	74.225	31.583	199.246	35.314	37.689	40.231	32 772
1.892.993	260.779	8.328	21 506	662	29.172	39 338	42.742	39.146	42.934
391.431	107.462	—	—	—	—	2.142	3 058	2.825	2.375
23.922	—	1.200	—	1.200	—	638	—	638	—
600.011	85 224	49 618	5.600	4.295	50.923	12.630	3.819	4.048	12.401
637.103	95 231	47.528	2.000	2.282	47.246	4.005	2.545	3.398	3.152
50.700	51 113	41.280	21.072	19.746	45.606		—	—	—
2,327.071	850 081	381.216	51.382	103.078	332.520	31 615	87.798	91.601	27.812
1.436.957	352.729	491 357	66 288	145.128	412.517	91.943	69 858	32,002	129.799
813.070	218.983	21 589	57.850	6.187	73.252	76.711	147.651	105 481	118.881
575.701	169.517	11.672	7.250	3.816	15.106	18.125	77.269	72.071	23.323
305 513	82.995	24 880	15.750	1 347	39.283	24.561	76.906	84.333	17.134
663.260	238.102	—		—		4 375	17.856	16.615	5.616
669.813	203 475	—	—	—	—	1.287	3 426	1.559	3.154
316.672	101.612	5.722	6.000	—	11.722	17.164	18.092	18.305	16.951
2,966.231	127 313	—	—	—	—	102.768	121.290	132.824	91.234
178.568	18 917	13 755	5.502	8.497	10.760	—	—	—	—
802.107	323 577	113 193	1.500	8.915	135.748	172.785	106.910	79.172	200.323
1,008.361	211.730	16 960	6.110	7.855	45.515	11 569	12.301	8.079	15.791
238.359	23 292	22 392	1.298	730	22.960	3.372	1.617	2.115	2.874
1,087.270	351.057	28.529	19 150	7.915	39.731	6.650	4.174	3.765	7.059
1,865 718	173.690	1.850	1.200	—	9 050	98.753	155.502	151.573	102 682
9.321.036	2.620.888	1.110.150	145.375	74 806	1,481.019	503.615	367.115	332,009	538.721
1.118.556	96 619	1 300	870		2.170	9 239	3.639	6.517	6.361
31.017.868	**7.650.140**	**2.683.197**	**882 101**	**450 256**	**3,115.012**	**1.290 356**	**1.407.306**	**1.276.911**	**1.420 751**
436.411	117 213	25.628	8.180	10.168	23.910	19 483	12.030	50.669	10.814
471.583	181.159		—			9 683	3.530	7.208	6.005
1,210.589	268 678	73.261	5 161	17 823	60.602	11.285	35.215	34.800	14.700
697.798	243 285	46.018	2.300	1.895	46 123	7.391	16.021	12.506	10.906
99 733	31.282		8.580	1.000	7 580	—	1.511	807	731
260 070	71 191	2.750	5 550	250	8.050	4 389	11.198	7.021	8.866
476.579	112 026	51 896	17 811	8.569	11 228	5 687	35 550	33,127	8.110
929.806	297.522	113.773	1.621	9 382	136.012	8 175	5.723	3.236	10.962
4,582.599	**1.361 959**	**326.326**	**49.536**	**49.027**	**326 835**	**69 393**	**151.108**	**149.374**	**71.127**
35,600.467	**9.012.099**	**3.009.523**	**931.637**	**499.283**	**3.441.877**	**1.359.749**	**1,558,414**	**1,426.285**	**1,491.878**
51,495.471	**10,730.934**	**3,144.523**	**1,150.503**	**515.149**	**3.779.877**	**1,556.420**	**1,974,556**	**1,841.421**	**1,689.555**

Križaljka VIII. Poslovanje zagrebačke podružnice priv. austrijske narodne banke godinâ 1862 – 1877. —

Godine *Im Jahre*	I. Posao hipotekarnih zajmova — *Das Hypothekar-Darlehens-Geschäft*											
	Stanje početkom godine *Stand zu Anfang des Jahres*		Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*				Stanje koncem godine *Stand der Darlehen zu Ende des Jahres*					
			izdano novih zajmova *gewährte neue Darlehen*		povraćeno zajmova *rückgezahlte Darlehen*		zajmovi na kuće *auf Häuser*		zajmovi na dobra *auf Güter*		Ukupno *Zusammen*	
	Broj zajmova *Zahl der Darlehen*	Iznos u forintih *Gesammtbetrag in Gulden*	Broj zajmova *Zahl der Darleh.*	Iznos u forintih *Gesammtbetrag in Gulden*	Broj zajmova *Zahl der Darleh.*	Iznos u forintih *Gesammtbetrag in Gulden*	Broj zajmova *Zahl der Darleh.*	Iznos u forintih *Gesammtbetrag in Gulden*	Broj zajmova *Zahl der Darleh.*	Iznos u forintih *Gesammtbetrag in Gulden*	Broj zajmova *Zahl der Darleh.*	Iznos u forintih *Gesammtbetrag in Gulden*
1862	8	1,581.997	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1,550.098
1863	7	1,550.098	3	55.000	—	165.598	—	—	—	—	10	1,439.500
1864	10	1,439.500	2	103.000	2	142.433	—	—	—	—	10	1,400.067
1865	10	1,400.067	3	74.000	—	87.127	—	—	—	—	13	1,386.940
1866	13	1,386.940	2	130.000	2	119.811	—	—	—	—	13	1,397.129
1867	13	1,397.129	3	280.000	1	134.570	—	—	—	—	15	1,542.558
1868	15	1,542.558	2	150.000	1	30.215	—	—	—	—	16	1,662.343
1869	16	1,662.343	5	283.000	—	31.102	—	—	—	—	21	1,914.241
1870	21	1,914.241	5	535.000	1	64.287	2	31.429	23	2,353.525	25	2,384.954
1871	25	2,384.954	3	220.000	—	408.392	2	28.874	26	2,167.687	28	2,196.561
1872	28	2,196.561	—	—	1	105.866	2	23.435	25	2,067.260	27	2,090.695
1873	27	2,090 695	3	500.000	5	391.979	1	20.996	24	2,177.720	25	2,198.716
1874	25	2,198.716	5	585.000	—	38.548	1	20.771	29	2,724.396	30	2,745.167
1875	30	2,745.167	1	290.000	1	102.443	1	20.507	29	2,912.218	30	2,932.725
1876	30	2,932.725	2	195.000	—	76.449	1	19.689	31	3,031.587	32	3,051.276
1877	32	3,051.276	3	165.000	—	149.396	2	49.088	33	3,017.792	35	3,066.880

Opazka. Zaglavni računi narodne banke, po kojih je sastavljen ovaj pregled, ne izkazuju o zagrebačkoj podružnici: 1. za godinu 1862. prometa u poslu hipotekarnih zajmova, 2. za god. 1862—1869. stanja hipotekarnih zajmova koncem godine po raznih kategorijah hipotekâ, 3. za god. 1862—1865. poslovanja bankovnimi naputnicami i napokon 4. za god. 1862—1869. blagajničkoga revirementa. Što se poslovanja zagrebačke podružnice prije god. 1862. tiče, to smo o njem u djelu gosp. W. Lucama: „Die österreichische Nationalbank während der Dauer des dritten Privilegiums" našli sljedeće podatke: **Hipotekarni zajmovi** iznosili su forinti koncem godine: 1857.: 18.900, 1858.: 607.400, 1859.: 1,090.114, 1860.: 1,689.700, 1861.: 1,581.997, 1862.: 1,550.098. **Predujmovi** iznosili su forinti koncem godine: 1854.: 525, 1855.: 26.070, 1856.: 27.195, 1857.: 141.900, 1858.: 194.355, 1859.: 153.200, 1860.: 184.900, 1861.: 160.300. — *Anmerkung. In den Schlussrechnungen der österreichischen Nationalbank, welche dieser Tabelle zu*

Tab. VIII. Geschäftsthätigkeit der Agramer Filiale der priv. österreichischen Nationalbank in den Jahren 1862—1877.

II. Posao predujmovni — Das Lombard-Geschäft				III. Posao bankovnimi naputnicami — Das Bank-Anweisungs-Geschäft								IV. Revirement blagajne — Cassa-Revirement
	Tečajem godine — Im Laufe des Jahres			Naputnice izdane u Zagrebu a plative: — Anweisungen in Agram ausgestellt und zahlbar:				Naputnice plative u Zagrebu a izdane: — Anweisungen in Agram zahlbar und ausgestellt:				
Stanje početkom godine — Stand zu Anfang des Jahres	podieljeno predujmova — gewährte Vorschüsse	povraćeno predujmova — rückgezahlte Vorschüsse	Stanje koncem godine — Stand zu Ende des Jahres	u Beču — in Wien	kod austrijskih područnica nar. banke — bei den österreichischen Bank-Filialen	kod ugarskih područnica nar. banke — bei den ungarischen Bank-Filialen	Ukupno — Zusammen	u Beču — in Wien	po austrijskih područnicah nar. banke — von den österreichischen Bank-Filialen	po ugarskih područnicah nar. banke — von den ungarischen Bank-Filialen	Ukupno — Zusammen	
u forintih austr. vriednote — in Gulden österr. Währung												
160.300	75.000	84.500	150.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—
159.800	111.200	73.700	188.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—
188.300	151.400	101.400	238.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—
238.300	245.400	238.800	244.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—
214.900	147.400	182.300	210.000	33.220	5.237	4.275	42.732	51.777	84.209	279.667	415.653	—
210.000	120.900	130.800	200.100	174.154	16.316	14.566	205.036	159.801	209.210	106.535	475.546	—
200.100	149.800	167.400	182.500	326.973	36.336	12.738	376.047	276.268	169.242	106.979	552.489	—
182.500	383.100	383.600	182.300	312.667	150.632	209.107	672.406	314.529	529.804	246.569	1.090.902	—
182.300	416.200	272.200	326.300	580.161	45.108	51.894	680.163	279.452	497.751	125.636	902.842	4,659.147
326.300	479.800	456.100	350.000	412.112	264.626	30.273	737.311	621.606	169.550	205.185	1.296.311	5,166.883
350.000	612.200	715.000	277.200	223.111	232.079	63.191	518.381	723.500	934.537	115.512	1.773.519	7.382.806
277.200	1,307.200	1.126.000	458.400	632.816	117.180	689.339	1.769.635	1.679.558	1.392.196	2,990.536	6.062.590	19.623.633
458.400	875.600	813.100	190.300	1,086.547	233.617	65.361	1,385.525	1.765.750	1.530.994	272.046	3.508.790	14.077.522
190.300	112.200	654.100	248.100	777.077	331.112	107.762	1,215.951	1,729.387	1,172.188	334.217	3.232.792	13,528.497
248.100	850.900	788.500	310.500	506.383	318.567	117.823	972.773	2,032.828	1.325.755	338.128	3,696.711	13.519.020
310.500	918.200	898.500	330.200	416.329	313.118	158.982	918.729	1,617.530	1,479.223	610.379	3.737.132	16,833.309

Grunde liegen, sind betreffs der Agramer Filiale keine Daten enthalten: 1. für das Jahr 1869 über die Umsätze im Hypothekar-Darlehens Geschäfte. 2. für die Jahre 1862 1869 über den Stand der Hypothekar-Darlehen nach den einzelnen Kathegorien der Hypotheken, 3. für die Jahre 1862 1865 über das Bank-Anweisungs-Geschäft und schliesslich 4. für die Jahre 1862—1869 über das Cassa-Revirement. Ueber die Thätigkeit der Agramer Bankfiliale vor dem Jahre 1862 fanden wir im Werke „Die österreich. Nationalbank während der Dauer des dritten Privilegiums von W. Ritter v. Lucam" folgende Daten vor. Der Stand der Hypothekar-Darlehen betrug in Guld. zu Ende des Jahres 1857: 18.900, *1858:* 607.400, *1859:* 1,060.114, *1860:* 1,689.700, *1861:* 1,581.997, *1862:* 1550.098. *Der Stand der Vorschüsse betrug in Gulden zu Ende des Jahres 1854:* 525, *1855:* 20.070, *1856:* 27.195, *1857:* 141.960, *1858:* 194.355, *1859:* 153.200, *1860:* 184.900, *1861:* 160.300.

*

Skrižaljka. IX. Poslovanje vjeresijskih zadrugâ godinâ 1867—1877.

	1867	1868	1869	1870			
	Zagreb—*Agram* (Čin. družt. — *Beamten-Verein*)			Bjelovar *Belovar*	Osjek *Esek*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (B.-Ver.)*	U cielom *Im Ganzen*
A. Promet tečajem godine. — *Verkehr im Laufe des Jahres.*	u forintih austr. vriednote —						
I. Primitak. — Einnahmen.							
1. Gotovina početkom godine — *Anfängliche Cassa-Baarschaft*	—	120	17	—	—	3.691	3.691
2. Uplate poslovnih uložaka — *Einzahlung. an Geschäfts-Antheilen*	3.860	5.087	13.349	132	59.924	23.370	83.426
3. Uplate štednih uložaka — *Spar-Einlagen*	—	—	—	—	19.680	—	19.680
4. Primljeni zajmovi — *Empfangene Anlehen*	510	5.571	2.000	—	9.832	8.000	17.832
5. Povratak predujmova — *Rückgezahlte Vorschüsse*	3 214	8.952	18.320	137	75.935	39.649	115.721
6. Povratak uložaka kod vjeresijskih zavoda — *Rückgezahlte Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—
7. Kamate i provizije od predujmova — *Zinsen und Provisionen von Vorschüssen*	409	1.527	2.796	53	4.317	5.873	10.243
8. Ostali primitak — *Sonstige Einnahmen*	59	122	304	—	3.846	232	4.078
Sav primitak — *Summe aller Einnahmen*	8.052	21.379	36.786	322	173.534	80 815	254.671
II. Izdatak — Ausgaben.							
1. Povratak poslovnih uložaka — *Rückgezahlte Geschäfts-Antheile*	175	788	1.192	—	—	3.264	3.264
2. Povratak štednih uložaka — *Rückgezahlte Spar-Einlagen*	—	—	—	—	4.250	—	4.250
3. Povratak zajmova — *Rückgezahlte Anlehen*	—	—	2.081	—	8.832	—	8.832
4. Izdano predujmova — *Gewährte Vorschüsse*	7.716	19.866	27.756	302	152.832	27.705	225.839
5. Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Einlagen bei Credit-Institut.*	—	—	—	—	—	—	—
6. Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*	41	42	216	11	1.733	549	2 293
7. Kamate za tudje glavnice — *Zinsen für fremde Capitalien*	—	299	482	—	359	805	1.164
8. Ostali izdatak — *Sonstige Ausgaben*	—	367	1.368	—	4.155	2.148	6.303
9. Gotovina koncem godine — *Schliessliche Cassa-Baarschaft*	120	17	3 691	9	1.373	1.344	2.726
Sav izdatak — *Summe aller Ausgaben*	8.052	21.379	36.786	322	173.534	80.815	254.671
B. Čisti dobitak. — *Reingewinn.*	368	1 186	2.098	3	2.522	4.669	7.194
C. Stanje imovine koncem godine. — *Vermögensstand zu Ende des Jahres.*							
1. Poslovni udieli *Geschäfts-Antheile*: Uložci uplaćeni na udiele — *Eingezahlte Antheils-Einlagen*	3.685	7.981	20.111	132	59.924	40.247	100.303
Dobitak pripisan uložkom — *Gutgeschriebene Zinsen und Gewinn*	—		—	3	2.522	—	2.525
Svota — *Summe*	3.685	7.981	20.111	135	62.146	40.247	102.828
2. Pričuvna zaklada — *Reservefond*	59	182	303	41	—	536	580
3. Štedni uložci sa nedignutimi kamati — *Spar-Einlagen sammt haftenden Zinsen*	—	—	—	—	15.430	—	15.430
4. Zajmovi — *Anlehen*	510	6.081	6.000	—	1 000	14.000	15.000
5. Reeskompt — *Reescompte*	—	—	—	—	—	—	—
6. Uložci kod vjeresijskih zavoda — *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—
7. Predujmovi *Vorschüsse*: Mjenice — *Wechsel-Portefeuille*	4.502	15.416	24.852	165	38.178	57.908	134.970
Hipotek. zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*					19.150		
Predujmovi na knjižice članova — *Vorschüsse auf Antheilsbücher*					19.569		
Predujmovi ostali — *Sonstige Vorschüsse*							
Svi predujmovi — *Sämmtliche Vorschüsse*	4.502	15.416	24.852	165	76.897	57.908	134.970

Tab. IX. Geschäftsthätigkeit der Creditgenossenschaften in den Jahren 1867—1877.

1871					1872								
Bjelovar *Belovar*	Čerević *Čerevič*	Osjek *Essek*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (B.-Ver.)*	U cielom *Im Ganzen*	Bjelovar *Belovar*	Čerević *Čerevič*	Karlovac *Karlstadt*	Osjek *Essek*	Varaždin *Warasdin*	Osjek (čin. dr.) *Essek (B.-Ver.)*	Sisak (čin. dr.) *Sissek (B.-Ver.)*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (B.-Ver.)*	U cielom *Im Ganzen*
in Gulden österr. Währung													
9	—	1.373	1.344	2.726	225	2	—	2.529	—	—	—	1.326	4.082
2.765	3.379	102.999	45.283	154.426	2.077	5.998	8.031	134.239	48.447	5.530	2.066	62.838	269.226
—	150	95.116	—	95.266	—	1.270	—	189.439	—	—	—	—	190.709
—	—	31.000	1.200	32.200	—	—	—	—	—	629	3.425	4.000	8.054
886	4.074	371.862	56.042	432.864	1.532	24.717	1.320	670.666	—	3.919	707	93.309	796.170
—	—	—	—	—	—	—	—	159.060	—	—	—	—	159.060
205	286	17.243	10.097	27.831	211	1.409	229	36.145	2.017	336	188	15.783	56.318
—	261	22 064	202	22.527	—	60	217	79.304	2.852	141	—	496	83.070
3.865	8.150	641.657	114.168	767.840	4.045	33.456	9.797	1,271.382	53.316	10.555	6.386	177.752	1,566.689
539	—	203	8.737	9.479	2.046	196	—	1.963	—	—	6	22.319	26.530
—	—	60 199	—	60.199	—	750	—	151,326	—	—	—	—	152.076
—	—	32.000	1.200	33.200	—	—	—	—	—	—	2.925	4.000	6.925
2.999	7.727	530.559	95.956	637.241	1.675	32.077	8.020	881.419	50.700	10.360	2.885	136.261	1,123.397
—	—	—	—	—	—	—	—	160.560	—	9	—	—	160.569
102	175	3.686	784	4.747	6	374	301	5.122	2.041	172	—	1.499	9.515
—	2	1.658	1.163	2.823	—	33	—	5.989	—	10	30	1.351	7.413
—	241	10.823	5.002	16.069	2	10	—	62 037	575	—	540	8.361	71.525
225	2	2.529	1.326	4.082	316	16	1.476	2.966	—	4	—	3.961	8.739
3.865	8.150	641.657	114.168	767.840	4.045	33.456	9 797	1,271.382	53.316	10.555	6.386	177.752	1.566 689
61	336	12 103	8.279	21.079	147	1.030	144	25.597	1.884	257	76	12.945	42.080
2.358	3.379	162.720	76.793	215 250	2.389	9.181	8.031	291.996	48.417	5.530	2.060	117.312	187.946
61	336	14.836	—	15.233	208	1.366	141	10.993	1.800	257	—		41 768
2.419	3 715	177.556	76.793	260.483	2.597	10.547	8.175	335.989	50 217	5.787	2.060	117.312	532 711
117	—	—	738	855	139	—	217	—	35	23	76	1.167	1 657
—	150	50.317	—	50.197	—	670	—	88.460	—		—	—	89.130
—	—	—	11.000	11.000	—	—	—	—	—	629	500	11.000	15.129
—	—	7.000	—	7.000	—		—	26.360	—	—			26.360
—	—	—	—	—	—		—	1 500	—	9	—	—	1 509
2.278	3.653	113.319	97.822	339.347	2.421	11.013	6.700	235.443	50.700	6.141	2.178	110 774	666.574
	—	10.187				—		90.013					
	—	52 088						120.861					
	—					—							
2.278	3.653	235.591	97.822	339.347	2.421	11.013	6.700	416.347	50.700	6.441	2.178	140.774	666.574

Skrižaljka IX. (Nastavak.) Poslovanje vjeresijskih zadrugâ godinâ 1867—1877. —

	18					
	Bjelovar *Belovar*	Čerević *Čerević*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica *Kopreinitz*	Križevci *Kreutz*	Osjek *Essek*
A. Promet tečajem godine. — *Verkehr im Laufe des Jahres.*	u forintih austr. vriednote —					
I. Primitak. — Einnahmen.						
1. Gotovina početkom godine — *Anfängliche Cassa-Baarschaft*	316	16	1.476	—	—	2.966
2. Uplate poslovnih uložaka — *Einzahlung. an Geschäfts-Antheilen*	1.303	4.515	27.660	24.216	16.671	128.941
3. Uplate štednih uložaka — *Spar-Einlagen*	—	120	—	—	—	206.060
4. Primljeni zajmovi — *Empfangene Anlehen*	—	—	—	—	—	—
5. Povratak predujmova — *Rückgezahlte Vorschüsse*	1.586	33.492	6.508	—	—	945.314
6. Povratak uložaka kod vjeresijskih zavoda — *Rückgezahlte Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	97.010
7. Kamate i provizije od predujmova — *Zinsen und Provisionen von Vorschüssen*	240	1.669	2.942	1.549	1.052	54.301
8. Ostali primitak — *Sonstige Einnahmen*	—	4	34	1.009	572	324.182
Sav primitak — *Summe aller Einnahmen*	3.445	39.816	38.620	26.774	18.295	1,758.774
II. Izdatak. — Ausgaben.						
1. Povratak poslovnih uložaka — *Rückgezahlte Geschäfts-Antheile*	1.566	86	—	—	206	45.086
2. Povratak štednih uložaka — *Rückgezahlte Spar-Einlagen*	—	790	—	—	—	252.408
3. Povratak zajmova — *Rückgezahlte Anlehen*	—	—	—	—	—	—
4. Izdano predujmova — *Gewährte Vorschüsse*	1.752	37.930	37.322	24.750	16.400	1.017.059
5. Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	95.659
6. Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*	5	777	418	638	45	11 089
7. Kamate za tudje glavnice — *Zinsen für fremde Capitalien*	—	19	—	—	—	9.993
8. Ostali izdatak — *Sonstige Ausgaben*	1	10	—	462	—	324 068
9. Gotovina koncem godine — *Schliessliche Cassa-Baarschaft*	121	204	880	924	1.614	3.412
Sav izdatak — *Summe aller Ausgaben*	3.445	39.816	38.620	26.774	18 295	1.758.774
B. Čisti dobitak. — *Reingewinn.*	301	848	2.557	802	812	36.455
C. Stanje imovine koncem godine. — *Vermögensstand zu Ende des Jahres.*						
1. Poslovni udieli *Geschäfts-Antheile*: Uložci plaćeni na udiele — *Eingezahlte Antheils-Einlagen*	2.126	13.610	35.691	24 216	16.465	378.851
Dobitak pripisan uložkom — *Gutgeschriebene Zinsen und Gewinn*	362	2.015	2.701	802	812	71.638
Svota — *Summe*	2.488	15.655	38.392	25.018	17.277	450.489
2. Pričuvna zaklada — *Reservefond*	164	—	251	657	—	—
3. Štedni uložci sa nedignutimi kamati — *Spar-Einlagen sammt haftenden Zinsen*	—	—	—	—	—	42.112
4. Zajmovi — *Anlehen*	—	—	—	—	—	—
5. Reeskompt — *Reescompte*	—	—	—	—	—	31.360
6. Uložci kod vjeresijskih zavoda — *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	149
7. Predujmovi *Vorschüsse*: Mjenice — *Wechsel-Portefeuille*	2.587	15.451	37.514	24.750	16.400	193.285
Hipotek. zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*		—				96.950
Predujmovi na knjižice članova — *Vorschüsse auf Antheilsbücher*		—				227.857
Predujmovi ostali — *Sonstige Vorschüsse*		—				
Svi predujmovi — *Sämmtliche Vorschüsse*	2.587	15.451	37.514	24.750	16.400	518.092

Tab. IX. (*Forts.*) Geschäftsthätigkeit der Creditgenossenschaften in den Jahren 1867—1877.

7 3

	Ruma *Ruma*	Šid *Šid*	Varaždin *Warasdin*	Zemun *Semlin*	Osijek (čin. družtvo) *Essek (Beamten-Verein)*	Petrinja (čin. dr.) *Petrinja (Beamten-Verein)*	Sisak (čin. dr.) *Sissek (Beamten-Verein)*	Virovitica (čin. dr.) *Virovitica (Beamt.-Verein)*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (Beamten-Verein)*	U cielom *Im Ganzen*
in Gulden österr. Währung										
	—	—	—	—	4	—	—	—	3.961	8.739
	21.401	10.785	62.503	55.540	4.786	4.070	2.535	1.264	82.283	448.473
	63.556	8.033	—	73.661	—	—	—	—	—	351.430
	—	—	—	—	1.900	1.000	3.759	200	6.000	12.859
	95.374	12.442	—	292.690	9.564	—	2.777	1.542	97.401	1.498.690
	—	—	—	—	8.773	—	—	—	—	105.783
	5.767	1.557	7.072	9.829	931	485	598	131	20.576	108.699
	1.014	385	405	2.801	5.400	—	432	72	965	337.275
	187.112	33.202	69.980	434.521	31.358	5.555	10.101	3.209	211.186	2,871.948
	11	—	—	66	320	—	174	—	46.156	93.671
	34.970	6.359	—	46.515	—	—	—	—	—	341.042
	—	—	—	—	1.000	—	3.259	—	2.000	6.259
	148.342	26.112	66.670	379.077	15.118	4.497	6.076	3.170	137.223	1,921.498
	—	—	--	—	9.023	—	—	—	—	104.682
	1.398	670	2.262	3.760	290	88	37	13	2.220	23.710
	660	32	—	2.271	147	230	60	14	2.086	15.512
	1.360	--	94	2 140	5.460	299	117	—	14.919	349 230
	371	29	954	392	—	441	378	12	6 582	16 344
	187.112	33.202	69.980	434 521	31 358	5.555	10.101	3.209	211.186	2.871.948
	3.475	1.272	5.109	3.023	792	317	538	107	15.304	71.712
	21.390	10.785	110.950	55 474	9.996	4.070	4.121	1.261	153 139	842.748
	3.380	1.272	6.909	2.779	257	—	---	—	-	92.957
	24.770	12.057	117.859	58.253	10 253	1.070	4.421	1.261	153.139	935.705
	—	—	134	151	89	11	102	69	1.927	3 555
	29.614	1.674	--	27.147		--		--		100 577
	—	--	—		1.529	1.000	1.000	200	18.000	21.729
		—				—		--		31 360
	—	--	--	--	259	—				408
	48.451	13 670	117.370	57.742	11.995	4.197	5 477	1 628	180 596	1.089 382
	—	—		3.525						
	2.639	--		18.312						
	1.878			6.778						
	52.968	13.670	117.370	86.387	11.995	4.497	5.477	1.628	180.596	1.089 382

Skrižaljka IX. (Nastavak.) Poslovanje vjeresijskih zadrugâ godinâ 1867—1877. —

	1	8				
	Bjelovar *Belovar*	Čerević *Čerević*	Ilok *Ilok*	Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica *Kopreinitz*	Križevci *Kreutz*
A. Promet tečajem godine. — *Verkehr im Laufe des Jahres.*	u forintih austr. vriednote —					
I. Primitak. — Einnahmen.						
1. Gotovina početkom godine — *Anfängliche Cassa-Baarschaft*	121	204	—	880	924	1.644
2. Uplate poslovnih uložaka — *Einzahlung an Geschäfts-Antheilen*	1.441	4.500	6.923	25.379	24.467	14.922
3. Uplate štednih uložaka — *Spar-Einlagen*	—	69	2.450	—	—	—
4. Primljeni zajmovi — *Empfangene Anlehen*	—	—	—	—	—	—
5. Povratak predujmova — *Rückgezahlte Vorschüsse*	1.339	51.620	6.260	17.663	—	—
6. Povratak uložaka kod vjeresijskih zavoda — *Rückgezahlte Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—
7. Kamate i provizije od predujmova — *Zinsen und Provisionen von Vorschüssen*	304	2.482	1.041	5.275	3.597	2.409
8. Ostali primitak — *Sonstige Einnahmen*	—	61	396	14	66	—
Sav primitak — *Summe aller Einnahmen*	3.265	58.936	17.070	49.211	29.054	18.975
II. Izdatak. — Ausgaben.						
1. Povratak poslovnih uložaka — *Rückgezahlte Geschäfts-Antheile*	1.326	571	259	—	203	1.622
2. Povratak štednih uložaka — *Rückgezahlte Spar-Einlagen*	—	69	952	—	—	—
3. Povratak zajmova — *Rückgezahlte Anlehen*	—	—	—	—	—	—
4. Izdano predujmova — *Gewährte Vorschüsse*	1.548	57.640	15.005	48.149	26.400	15.780
5. Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—
6. Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*	69	605	553	520	811	550
7. Kamate za tudje glavnice — *Zinsen für fremde Capitalien*	—	—	—	—	—	—
8. Ostali izdatak — *Sonstige Ausgaben*	1	39	299	—	264	—
8. Gotovina koncem godine — *Schliessliche Cassa-Baarschaft*	321	12	2	542	1 376	1.023
Sav izdatak — *Summe aller Ausgaben*	3.265	58.936	17.070	49 211	29.054	18.975
B. Čisti dobitak. — *Reingewinn.*	227	1.897	865	4.769	2.571	1.591
C. Stanje imovine koncem godine. — *Vermögensstand zu Ende des Jahres.*						
1. Poslovni udieli *Geschäfts-Antheile*: Uložci plaćeni na udiele — *Eingezahlte Antheils-Einlagen*	2 211	17.539	6.664	61 070	48.480	29.765
Dobitak pripisan uložkom — *Gutgeschriebene Zinsen und Gewinn*	543	3.911	865	7.170	3.373	2.403
Svota — *Summe*	2.781	21.483	7 529	68.540	51.853	32.168
2. Pričuvna zaklada — *Reservefond*	190	—	—	265	1.020	1.035
3. Štedni uložci sa nedignutimi kamati — *Spar-Einlagen sammt haftenden Zinsen*	—	—	1.498	—	—	—
4. Zajmovi — *Anlehen*	—	—	—	—	—	—
5. Reeskompt — *Reescompte*	-	—	—	—	—	—
6. Uložci kod vjeresijskih zavoda — *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—
7. Predujmovi *Vorschüsse*: Mjenice — *Wechsel-Portefeuille*	2.736	21.471	8.745	68.000	51.150	32.180
Hipothek. zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*		—	—			
Predujmovi na knjižice članova — *Vorschüsse auf Antheilsbücher*		—	—			
Predujmovi ostali — *Sonstige Vorschüsse*		—	—			
Svi predujmovi — *Sämmtliche Vorschüsse*	2.736	21.471	8.745	68.000	51.150	32.180

Tab. IX. (*Forts.*) Geschäftsthätigkeit der Creditgenossenschaften in den Jahren 1867—1877.

7 4

in Gulden österr. Währung

Osjek *Essek*	Ruma *Ruma*	Šid *Šid*	Varaždin *Warasdin*	Zemun *Semlin*	Osjek (čin. dr.) *Essek (Beamten-Verein)*	Petrinja (čin dr.) *Petrinja (Beamten-Verein)*	Sissak (čin. dr.) *Sissek (Beamten-Verein)*	Virovitica (čin. dr.) *Virovitica (Beamt.-Verein)*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (Beamten-Verein)*	U cielom *Im Ganzen*
3.412	371	29	954	392	—	441	378	12	6.582	**16.344**
108.716	17.819	8.790	62.051	28.223	5.082	1.846	3.605	3.263	117.475	**434.502**
281.147	90.235	3.200	—	51.156	—	—	—	—	—	**428.257**
—	—	—	—	—	500	—	2.672	500	6.000	**9.672**
783.467	246.922	39.846	—	415.986	13.265	3.916	6.462	3.286	135.398	**1,725.490**
27.500	—	—	6.500	—	8.763	—	—	—	—	**42.763**
60.817	11.558	2.607	10.796	11.361	1.481	948	795	639	27.707	**143.817**
368.578	345	21	391	—	3.937	—	—	514	429	**374.752**
1,633.637	367.250	54.493	80.692	507.118	33.028	7.151	13.912	8.214	293.591	**3,175.597**
32.469	45	—	—	2.390	3.306	—	944	60	52.974	**96.169**
260.628	68.220	4.392	—	35.849	—	—	—	—	—	**370.110**
—	—	—	—	—	1.529	—	2.457	200	—	**4.186**
900.975	288.426	48.475	54.285	458.225	13.492	5.860	8.983	6.067	213.050	**2,162.360**
27.500	—	—	25.034	—	9.222	—	—	500	—	**62.256**
12.812	2.473	765	1.042	3.086	990	173	100	81	2.471	**27.101**
7.255	3.274	112	—	2.342	196	313	81	35	3.562	**17.170**
370.664	98	16	—	435	4.209	358	419	695	17.121	**394.618**
21.334	4.714	733	331	4.791	81	447	928	576	4.413	**41.627**
1,633.637	367.250	54.493	80.692	507.118	33.028	7.151	13.912	8.214	293.591	**3,175.597**
36.735	4.088	1.763	9.690	6.239	804	564	714	533	19.779	**92.829**
455.098	39.164	19.575	173 001	81.307	11.772	5.916	7.082	4.467	217.910	**1,181.081**
102.442	7.388	3.035	16.831	7.940	267	—	—	25	—	**156.526**
557.540	46.552	22.610	189.832	89.217	12.039	5.916	7.082	4.492	217.910	**1,337.607**
—	—	—	333	395	317	27	130	173	2.855	**6.740**
62.631	52.470	482	—	42.454	—	—	—	—	—	**159 535**
—	—	—	—	—	500	1.000	1.215	500	21.000	**27.215**
36.765	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**36.765**
—		—	18.534	—	719	—	—	500	—	**19.753**
242.480	79.771	22.299		78.386						
101.998	—	—		3.505						
291.122	12.077	—	171.655	38.632	12.222	6.441	7.998	4.409	258.248	**1,526.252**
	2.621	—		8.103						
635,600	94.472	22.299	171.655	128.626	12.222	6.441	7.998	4.409	258.248	**1,526.252**

Skrižaljka. IX. (Nastavak.) Poslovanje vjeresijskih zadrugâ godinâ 1867—1877.

	18						
	Bjelovar *Belovar*	Brdovac *Brdovac*	Čerević *Čerević*	Ilok *Ilok*	Indjija *Indjija*	Jastrebarsko *Jaska*	Karlovac *Karlstadt*
A. Promet tečajem godine. — *Verkehr im Laufe des Jahres.*	u forintih austr. vriednote —						
I. Primitak. — Einnahmen.							
1. Gotovina početkom godine — *Anfängliche Cassa-Baarschaft*	321	—	12	2	—	—	542
2. Uplate poslovnih uložaka — *Einzahlung. an Geschäfts-Antheilen*	1.562	916	3.853	6.200	18.547	11.160	26.002
3. Uplate štednih uložaka — *Spar-Einlagen*	—	—	190	3.798	65.186	—	—
4. Primljeni zajmovi — *Empfangene Anlehen*	—	—	—	—	21.571	—	—
5. Povratak predujmova — *Rückgezahlte Vorschüsse*	1.843	685	71.205	28.748	117.768	269	10.248
6. Povratak uložaka kod vjeresijskih zavoda — *Rückgezahlte Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—
7. Kamate i provizije od predujmova — *Zinsen und Provisionen von Vorschüssen*	193	132	2.874	2.115	5.603	1.101	7.044
8. Ostali primitak — *Sonstige Einnahmen*	—	—	77	75	15.624	255	8
Sav primitak — *Summe aller Einnahmen*	3.919	1.733	78.211	40.938	244.299	12.785	43.844
II. Izdatak — Ausgaben.							
1. Povratak poslovnih uložaka — *Rückgezahlte Geschäfts-Antheile*	2.322	10	1.829	—	135	54	—
2. Povratak štednih uložaka — *Rückgezahlte Spar-Einlagen*	—	—	190	1.472	48.063	—	—
3. Povratak zajmova — *Rückgezahlte Anlehen*	—	—	—	—	21.050	—	—
4. Izdano predujmova — *Gewährte Vorschüsse*	1.355	1.681	75.113	38.493	158.776	11.794	41.288
5. Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Einlagen bei Credit-Institut.*	—	—	—	—	—	—	—
6. Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*	62	38	793	515	2.407	398	448
7. Kamate za tudje glavnice — *Zinsen für fremde Capitalien*	—	—	1	—	1.895	—	—
8. Ostali izdatak — *Sonstige Ausgaben*	3	—	256	—	11.208	—	—
9. Gotovina koncem godine — *Schliessliche Cassa-Baarschaft*	177	4	29	458	765	539	2.108
Sav izdatak — *Summe aller Ausgaben*	3.919	1.733	78.211	40.938	244.299	12.785	43.844
B. Čisti dobitak. — *Reingewinn.*	207	96	3.915	1.582	2.072	648	6.604
C. Stanje imovine koncem godine. — *Vermögensstand zu Ende des Jahres.*							
1. Poslovni udieli *Geschäfts-Antheile*: Uložci uplaćeni na udiele — *Eingezahlte Antheils-Einlagen*	1.481	906	19.563	12.861	18.412	11.106	87.072
Dobitak pripisan uložkom — *Gutgeschriebene Zinsen und Gewinn*	703	—	5.845	2.447	979	648	14.074
Svota — *Summe*	2.184	906	25.408	15.311	19.391	11.754	101.146
2. Pričuvna zaklada — *Reservefond*	214	—	—	—	—	311	273
3. Štedni uložci sa nedignutimi kamati — *Spar-Einlagen sammt haftenden Zinsen*	—	—	—	3.824	17.123	—	—
4. Zajmovi — *Anlehen*	—	—	—	—	521	—	—
5. Reeskompt — *Reescompte*	—	—	—	—	—	—	—
6. Uložci kod vjeresijskih zavoda — *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—
7. Predujmovi *Vorschüsse*: Mjenice — *Wechsel-Portefeuille*			25.379	18.490	37.675		
Hipotek. zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*			—	—	—		
Predujmovi na knjižice članova — *Vorschüsse auf Antheilsbücher*	2.248	996	—	—	—	11.525	99.040
Predujmovi ostali — *Sonstige Vorschüsse*			—	—	3.333		
Svi predujmovi — *Sämmtliche Vorschüsse*	2.248	996	25.379	18.490	41.008	11.525	99.040

Tab. IX. (Forts.) Geschäftsthätigkeit der Creditgenossenschaften in den Jahren 1867—1877.

7 5

Koprivnica *Kopreinitz*	Križevci *Kreutz*	Mitrovica *Mitrovica*	Osijek *Essek*	Ruma *Ruma*	Šid *Šid*	Varaždin *Warasdin*	Zemun *Semlin*	Karlovac (čin. dr.) *Karlstadt (Beamt.-Verein)*	Osijek (čin. dr.) *Essek (B.-Ver.)*	Petrinja (čin. dr.) *Petrinja (Beamten-Verein)*	Sisak (čin. dr.) *Sissek (B.-Ver.)*	Virovitica (čin. dr.) *Virovitica (Beamt.-Verein)*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (B.-Ver.)*	U cielom *Im Ganzen*
in Gulden österr. Währung														
1.376	1.023	—	21.334	4.714	733	331	4.791	—	84	447	928	576	4.413	**41.627**
24.082	31.710	12.814	101.208	17.209	8.119	61.781	26.917	1.781	3.116	1.319	2.790	3.938	14.463	**379.487**
—	—	18.380	360.300	54.821	6.663	—	65.520	420	602	—	—	—	90.840	**666.720**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	2.223	—	—	**24.394**
326	—	16.313	986.162	325.342	78.199	1.200	630.733	641	10.506	—	6.253	4.213	161.602	**2,452.256**
—	—	—	—	—	—	18.534	—	—	6.726	—	—	1.650	—	**26.910**
5.538	6.560	813	63.804	14.413	3.838	16.093	17.447	181	1.349	569	833	1.291	32.169	**183.960**
136	—	266	676	22.597	228	755	4.921	127	3.820	278	--	388	1.497	**51.728**
31.458	39.293	48.586	1,533.484	439.096	97.780	98.694	750.329	3.150	26.203	3.213	13.027	12.056	304.984	**3,827.082**
50	168	14	48.175	—	—	—	938	199	3.168	—	2.300	195	40.003	**99.560**
—	—	4.470	377.577	43.177	4.607	—	37.968	19	—	—	—	—	10.614	**528.157**
—	—	-	—	—	—	—	—	—	500	1.400	2.142	500	16.000	**41.592**
29.155	36.640	41.478	1,030.571	372.202	92.276	95.177	701.569	2.764	11.000	784	6.316	8.158	201.737	**2,958.327**
—	—	—	—	--	--	—	—	—	6.489	—	—	1.800	—	**8.289**
708	418	413	12.373	2 607	621	2.653	3.294	70	568	229	181	125	2.785	**31.706**
—	—	117	9.489	2.522	56	—	4.441	—	35	220	101	51	4.655	**23 583**
569	--	913	27.421	17.525	220	—	—	—	4.438	356	571	506	22.923	**86.942**
976	2 067	1.151	27.875	1.063	—	864	2.119	98	5	224	1.416	721	6.267	**48.926**
31.458	39.293	48.586	1,533.484	439.096	97.780	98.694	750.329	3.150	26.203	3.213	13.027	12.056	304.974	**3,827.082**
4.618	5.738	401	11.181	6.880	3.169	13.382	10 351	285	673	356	732	1.118	21.630	**95.671**
72.512	61.307	12.800	508.131	56.373	27.694	234.782	107.286	1.582	11.720	7.235	7.572	8.210	192.400	**1,461 008**
8.021	8.111	181	102.861	14 077	6.201	31.135	15.500	--	267	—	- -	505	—	**211 591**
80.533	69.448	12.981	610.995	70.150	33.898	265.917	122.786	1.582	11.987	7.235	7.572	8.715	192.400	**1.672.599**
1.216	1.429	--	- -			353	1.497	28	488	166	270	260	3.950	**10.455**
--	—	14.005	45.351	66.012	2.538	--	74.005	420	602	-	- -	—	80.226	**304.139**
	—	—	--	—	-	—	--	—	—	200	1.296	—	8.000	**10.017**
		--	53.619	4.670	--			--	--	—			—	**58.289**
--	—	--	-	—	—	—	—	—	482	-	--	650	—	**1.132**
79.979	68.820	21.731	251.731	118.314	36.376	265.632	123.293	2.123	12.716	7.225	8.061	8.351	298.383	**2,032.323**
		---	91.711		—		3.505							
		1.516	336.531	21.352	—		58.353							
		1.885		1.666			11.311							
79.979	68.820	25.165	680.009	141.332	36.376	265.632	199.162	2.123	12.716	7.225	8.061	8.351	298.383	**2,032.323**

*

Skrižaljka IX. (Nastavak.) Poslovanje vjeresijskih zadrugâ godinâ 1867—1877. —

	1 8						
	Bjelovar *Belovar*	Brdovac *Brdovac*	Čerević *Čerević*	Ilok *Ilok*	Indjija *Indjija*	Jastrebarsko *Jaska*	Karlovac *Karlstadt*
A. Promet tečajem godine. — *Verkehr im Laufe des Jahres.*	u forintih austr. vriednote —						
I. Primitak. — Einnahmen.							
1. Gotovina početkom godine — *Anfängliche Cassa-Baarschaft*	177	4	29	458	765	539	2.108
2. Uplate poslovnih uložaka — *Einzahlung an Geschäfts-Antheilen*	1.241	276	4.017	5.712	12.448	14.755	25.609
3. Uplate štednih uložaka — *Spar-Einlagen*	—	—	145	8.451	22.834	—	—
4. Primljeni zajmovi — *Empfangene Anlehen*	—	450	—	—	12.887	—	—
5. Povratak predujmova — *Rückgezahlte Vorschüsse*	657	307	101.798	66.472	191.229	5.475	23.444
6. Povratak uložaka kod vjeresijskih zavoda — *Rückgezahlte Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	1.250	—	—
7. Kamate i provizije od predujmova — *Zinsen und Provisionen von Vorschüssen*	215	180	3.848	3.161	8.541	3.320	11.216
8. Ostali primitak — *Sonstige Einnahmen*	11	—	31	171	87.236	310	9
Sav primitak — *Summe aller Einnahmen*	2.301	1.217	109.868	84.425	337.190	24.399	62.386
II. Izdatak. — Ausgaben.							
1. Povratak poslovnih uložaka — *Rückgezahlte Geschäfts-Antheile*	1.483	71	482	385	371	95	—
2. Povratak štednih uložaka — *Rückgezahlte Spar-Einlagen*	—	—	145	5.842	23.518	—	—
3. Povratak zajmova — *Rückgezahlte Anlehen*	—	—	—	—	12.891	—	—
4. Izdano predujmova — *Gewährte Vorschüsse*	595	1.020	107.276	77.069	231.767	22.991	56.667
5. Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	1.250	—	—
6. Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*	72	—	1.014	934	1.984	718	640
7. Kamate za tudje glavnice — *Zinsen für fremde Capitalien*	—	—	8	105	2.301	—	—
8. Ostali izdatak — *Sonstige Ausgaben*	—	96	168	61	58 808	6	—
8. Gotovina koncem godine — *Schliessliche Cassa-Baarschaft*	151	30	775	29	4.300	589	5.079
Sav izdatak — *Summe aller Ausgaben*	2.301	1.217	109.868	84.425	337.190	24.399	62.386
B. Čisti dobitak. — *Reingewinn.*	174	102	2.669	2.182	4.003	2.870	10.586
C. Stanje imovine koncem godine. — *Vermögensstand zu Ende des Jahres.*							
1. Poslovni udieli *Geschäfts-Antheile*: Uložci plaćeni na udiele — *Eingezahlte Antheils-Einlagen*	1.239	1.111	23.098	18.191	30.489	25.766	112.681
Dobitak pripisan uložkom — *Gutgeschriebene Zinsen und Gewinn*	835	—	8.534	3.854	4.588	3.518	24.660
Svota — *Summe*	2.074	1.111	31.632	22.045	35.077	29.284	137.341
2. Pričuvna zaklada — *Reservefond*	236	34	—	775	445	346	282
3. Štedni uložci sa nedignutimi kamati — *Spar-Einlagen sammt haftenden Zinsen*	—	—	—	6.433	17.486	—	—
4. Zajmovi — *Anlehen*	—	450	—	—	517	—	—
5. Reeskompt — *Reescompte*	—	—	—	—	31.040	—	—
6. Uložci kod vjeresijskih zavoda — *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	—	—
7. Predujmovi *Vorschüsse*: Mjenice — *Wechsel-Portefeuille*			30.857	29.087	71.990		
Hipothek. zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*			—	—	—		
Predujmovi na knjižice članova — *Vorschüsse auf Antheilsbücher*	2.186	1.709	—	—	—	29.011	132.263
Predujmovi ostali — *Sonstige Vorschüsse*			—	—	9.556		
Svi predujmovi — *Sämmtliche Vorschüsse*	2.186	1.709	•30.857	29.087	81.546	29.041	132.263

Tab. IX. (Forts.) Geschäftsthätigkeit der Creditgenossenschaften in den Jahren 1867—1877.

7		6												
Koprivnica *Kopreinitz*	Križevci *Kreutz*	Mitrovica *Mitrovica*	Osjek *Essek*	Ruma *Ruma*	Šid *Šid*	Varaždin *Warasdin*	Zemun *Semlin*	Karlovac (čin. dr.) *Karlstadt (Beamt.-Verein)*	Osjek (čin. družtvo) *Essek (Beamten-Verein)*	Petrinja (čin. dr.) *Petrinja (Beamten-Verein)*	Sisak (čin. dr.) *Sissek (Beamten-Verein)*	Virovitica (čin. dr.) *Virovitica (Beamt.-Verein)*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (Beamten-Verein)*	U cielom *Im Ganzen*
in Gulden österr. Währung														
976	2.067	1.151	27.875	1.063	—	864	2.119	98	5	224	1.416	721	6.267	48.926
23.309	20.087	15.233	62.688	15.910	3.404	60.125	25.450	2.749	1.899	2.305	2.254	4.435	16.557	320.463
—	—	62.705	283.060	108.534	3.667	—	112.698	2.516	666	—	—	—	63.398	668.674
—	—	—	—	—	—	—	—	1.200	1.500	1.000	3.899	1.000	—	21.936
2.385	—	144.920	977.105	479.958	29.122	70	842.153	2.512	10.258	3.505	5.078	13.243	191.808	3,091.499
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 507	—	—	2.600	—	9.357
8.484	6.581	5.887	42.332	21.488	1.547	20.297	24.360	583	1.532	751	863	2.636	31.100	198.922
14	—	1.113	469	60.737	550	1.333	—	49	3.518	—	—	634	7.124	163.309
35.168	28.735	231.009	1,393.529	687.690	38.290	82.689	1,006.780	9.707	24.885	7.785	13.510	25.269	316.254	4,523.086
1.812	197	218	282.587	483	2.912	—	6.082	140	2.202	1.941	1.329	2.148	68.633	373.571
—	—	32.541	264.512	77.055	4.101	—	61.927	580	580	—	—	—	39.135	509.936
—	—	—	—	—	—	—	—	1.200	1.000	600	2.893	—	8.000	26.584
29.940	27.076	188.334	737.096	548.509	30.479	79.204	906.794	6.870	10.004	3.850	7.452	18 926	156.270	3,247.189
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.503	—	—	1.950	—	9.703
991	392	1.447	9.208	3.679	617	2.187	3.224	338	542	202	130	515	2.967	31.801
—	—	1.814	8.175	3.965	84	—	7.069	151	67	288	125	52	8.157	32.361
1.862	—	—	81.832	50.815	97	381	2.868	74	3.987	468	689	1.254	32.381	238.847
563	2.070	6.655	7.119	3.184	—	917	18.816	354	—	436	892	424	711	53.094
35.168	28.735	231.009	1,393.529	687.690	38.290	82.689	1,006.780	9.707	24.885	7.785	13.510	25.269	316.254	4.523.086
7.161	5 943	1.796	18.212	10.325	1.298	19.122	14.443	519	936	667	738	2.161	17.137	123.044
94.009	81.197	27.815	288.232	71.800	28.186	291.907	126.654	4.191	11.417	7.599	8.497	10.497	140.324	1.407.900
15.182	14.084	1.429	50.614	24.369	7.502	51.449	26.385	131	268	—	—	1.179	—	238.881
109.191	95.281	29.244	338.846	96.169	35.688	346.356	153.039	4.322	11.685	7.599	8.197	11.976	140.324	1,646.781
1.413	1.675	101	—	—	—	374	3.097	58	403	68	230	300	2.395	12.232
—	—	45.784	63.902	100.712	2.104	—	124.775	2.463	688	—		—	101.489	468.836
	—	—	—	—	—	—	·	—	500	600	2.302	1.000	—	5.369
—	—	—	39.043	—	—	13.910	—	—	—	—	—	—	—	83.993
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.478	·	—	—	—	1.178
107.534	94.896	60.011	199.331	173.117	37.733	311.766	175.483	6.481	12.462	7.570	10.435	14.037	262.845	2,188.013
		—	73.070	·	—		3.405							
		5.441	167.599	33.392	-		65.772							
		3.127		3.374	—		19.443							
107.534	94.896	68.579	440.000	209.883	37.733	344.766	264.103	6.481	12.462	7.570	10.435	14.037	262.845	2,188.013

Skrižaljka IX. (Zaglavak.) Poslovanje vjeresijskih zadrugâ godinâ 1867—1877. —

	1 8					
	Bjelovar *Belovar*	Brdovac *Brdovac*	Čerević *Čerević*	Ilok *Ilok*	Indjija *Indjija*	Jastrebarsko *Jaska*
A. Promet tečajem godine. — *Verkehr im Laufe des Jahres.*	u forintih austr. vriednote —					
I. Primitak. — Einnahmen.						
1. Gotovina početkom godine — *Anfängliche Cassa-Baarschaft*	151	30	—	29	4.300	589
2. Uplate poslovnih uložaka — *Einzahlung. an Geschäfts-Antheilen*	292	112	8.434	9.063	10.765	12.749
3. Uplate štednih uložaka — *Spar-Einlagen*	—	—	8.884	15.582	51.675	—
4. Primljeni zajmovi — *Empfangene Anlehen*	—	—	—	—	6.385	—
5. Povratak predujmova — *Rückgezahlte Vorschüsse*	763	365	22.623	152.227	253.051	15.226
6. Povratak uložaka kod vjeresijskih zavoda — *Rückgezahlte Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	700	—
7. Kamate i provizije od predujmova — *Zinsen und Provisionen von Vorschüssen*	107	202	1.828	6.032	12.731	5.254
8. Ostali primitak — *Sonstige Einnahmen*	—	—	2.545	15.154	121.104	35
Sav primitak — *Summe aller Einnahmen*	1.313	709	44.314	198.087	460.711	33.853
II. Izdatak. — Ausgaben.						
1. Povratak poslovnih uložaka — *Rückgezahlte Geschäfts-Antheile*	1.048	—	33	591	1.590	52
2. Povratak štednih uložaka — *Rückgezahlte Spar-Einlagen*	—	—	3.012	7.912	40.987	—
3. Povratak zajmova — *Rückgezahlte Anlehen*	—	—	—	—	6.902	—
4. Izdano predujmova — *Gewährte Vorschüsse*	—	566	38.645	180.542	277.413	27.755
5. Uloženo kod vjeresijskih zavoda — *Einlagen bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	700	5.000
6. Upravni trošak — *Verwaltungs-Auslagen*	2	—	1.033	2.183	2.429	423
7. Kamate za tudje glavnice — *Zinsen für fremde Capitalien*	—	11	166	685	3.851	—
8. Ostali izdatak — *Sonstige Ausgaben*	—	101	972	6.171	123.881	3
9. Gotovina koncem godine — *Schliessliche Cassa-Baarschaft*	263	31	453	3	2.958	620
Sav izdatak — *Summe aller Ausgaben*	1.313	709	44.314	198.087	460.711	33.853
B. Čisti dobitak. — *Reingewinn.*	132	166	1.022	4.062	5.630	4.826
C. Stanje imovine koncem godine. — *Vermögensstand zu Ende des Jahres.*						
1. Poslovni udieli *Geschäfts-Antheile*: Uložci plaćeni na udiele — *Eingezahlte Antheils-Einlagen*	483	1.223	8.401	26.663	39.664	38.463
Dobitak pripisan uložkom — *Gutgeschriebene Zinsen und Gewinn*	941	—	1.022	7.916	9.918	8.344
Svota — *Summe*	1.424	1.223	9.423	34.579	49.582	46.807
2. Pričuvna zaklada — *Reservefond*	252	76	—	775	445	350
3. Štedni uložci sa nedignutimi kamati — *Spar-Einlagen sammt haftenden Zinsen*	—	—	5.872	14.103	29.319	—
4. Zajmovi — *Anlehen*	—	450	—	—	—	—
5. Reeskompt — *Reescompte*	—	—	1.200	8.250	27.729	—
6. Uložci kod vjeresijskih zavoda — *Zeitliche Anlage bei Credit-Instituten*	—	—	—	—	—	5.000
7. Predujmovi *Vorschüsse*: Mjenice — *Wechsel-Portefeuille*	1.423	1.910	15.869	57.402	87.775	41.570
Hipotek. zajmovi — *Hypothekar-Darlehen*			—	—	—	
Predujmovi na knjižice članova — *Vorschüsse auf Antheilsbücher*				—	—	
Predujmovi ostali — *Sonstige Vorschüsse*			153	—	18.133	
Svi predujmovi — *Sämmtliche Vorschüsse*	1.423	1.910	16.022	57.402	105.908	41.570

Tab. IX. (Schluss.) Geschäftsthätigkeit der Creditgenossenschaften in den Jahren 1867 —1877.

7		7												
Karlovac *Karlstadt*	Koprivnica *Kopreinitz*	Križevci *Kreutz*	Mitrovica *Mitrovica*	Osjek *Essek*	Ruma *Ruma*	Varaždin *Warasdin*	Zemun *Semlin*	Karlovac (čin. dr.) *Karlstadt (Beamt.-Verein)*	Osjek (čin. dr.) *Essek (Beamten-Verein)*	Petrinja (čin dr.) *Petrinja (Beamten-Verein)*	Sisak (čin. dr.) *Sissek (Beamten-Verein)*	Virovitica (čin. dr.) *Virovitica (Beamt.-Verein)*	Zagreb (čin. dr.) *Agram (Beamten-Verein)*	U cielom *Im Ganzen*
in Gulden österr. Währung														
5.079	563	2.070	6.655	7.119	3.184	917	18.816	354	—	436	892	424	711	**52.319**
25.649	22.232	19.985	15.253	44.889	13.124	59.051	30.250	2.286	1.234	3.449	2.131	8.783	7.193	**296.924**
—	—	—	115.163	203.066	107.407	—	184.398	3.763	757	—	—	1.920	50.850	**743.465**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	400	2.154	—	—	**8.975**
27.375	2.600	—	355.815	721.244	649.587	13.020	1,132.738	5.830	10 568	1.659	6.998	14.507	172.914	**3,559.110**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.453	—	—	3.000	—	**8.153**
9.243	11.180	8.944	11 968	33.565	25.784	26.422	32.838	1.107	1.209	883	846	4 602	29.569	**224.314**
159	139	—	2.752	784	62.768	195	—	357	6.099	—	—	1.662	3.989	**217.742**
67.505	36.714	30.999	507.606	1,010.667	861.854	99.605	1,399.040	13.697	24.356	6.827	13.021	34.898	265.226	**5,111.002**
—	3.061	100	288	155.411	—	13.043	11.262	625	2.589	1.000	1.693	678	25.184	**218.248**
—	—	—	94.193	190.422	99.851	—	118.734	1.208	565	—	—	785	27.526	**585.195**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	2.229	1.000	—	**10.531**
62.444	24.960	25.668	402.297	623.822	664.586	82.016	1,227.410	10.845	10.140	4.000	7.463	21.092	174.253	**3.865.917**
—	—	.	—	—	—	700	—	—	3.547	—	—	5.950	—	**15.897**
564	1.115	1.197	2.229	6.919	4.627	1.572	3.784	406	713	251	150	571	4.008	**34.176**
—	—	—	4.140	10.147	8.780	—	12.004	—	97	213	120	1.226	8.977	**50.417**
—	3 715	—	—	8.339	69.775	441	4.050	253	6.606	775	689	2.963	21.140	**252.874**
1.497	3.863	4.031	4.459	15.607	14.235	1.833	21.796	360	99	188	677	633	1.138	**77.747**
67.505	36.714	30.999	507.606	1.010.667	861.854	99 605	1,399.040	13.697	24.356	6 827	13 021	34.898	265.226	5,111.002
152	9.677	7.409	4.426	12.999	12.321	23.985	17.430	337	706	679	670	2.830	13.720	**123.179**
8.330	113.180	101.082	42.780	177.710	81.921	340.915	145.642	5.852	10.062	10.048	8 935	18.602	122.333	**1,305.292**
152	21.859	21.493	3.678	29.524	37.530	75.435	37.017	375	268	- -	—	2.260	—	**260.732**
8.482	138.039	122.575	46.458	207.234	122.451	416.350	182.659	6.227	10.330	10.018	8.935	20.862	122 333	**1,566 024**
—	1.571	2.013	550	—	—	272	3.865	78	519	122	350	755	2.162	**13.855**
—	—		70.113	76.546	108.650	—	190.438	5.260	880	.	.	1.135	127 813	**630.129**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	536	600	2.227	—	—	**3 813**
—	—	—	—	70.235	6.030	—	—	.	—	—	. .	—	—	**113.441**
—	.	—		—	—	700	—	—	572	—	—	2.950	—	**9.222**
7.480	129.894	120.561	98.011 1.000 10 997 5.050	177.447 63.645 101 486	178 357 — 12.839 3.686	413.762	248.851 3.505 81.099 25.320	11.496	12.034	9.911	10.900	20.622	264.184	**2.266.378**
7.480	129.894	120.564	115.061	342.578	224.882	413.762	358.775	11.496	12.031	9.911	10.900	20.622	261.184	**2,266.378**

Skriž. X. Broj, temeljna glavnica, pričuva, štedni uložci, uporaba upravne imovine, dobitak i promet blagajna svih vjeresijskih zavoda godinâ 1868.—1877. —

Godine *Im Jahre*		I. Broj zavoda *Anzahl der Institute*	II. Temeljna glavnica *Stammcapital*	III. Pričuvna zaklada *Reservefond*	IV. Štedni uložci — *Spar-Einlagen*: Tečajem godine *Im Laufe des Jahres*: uplaćeno uložaka i uglavničeno kamata *zugewachsen an Einzahlungen und capitalisirten Zinsen*	IV.: Tečajem godine: povraćeno uložaka *rückgezahlt*	IV.: Kredit ulagača koncem godine *Guthaben der Einleger zu Ende des Jahres*
			u forintih austr. vriednote —				
1868	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	—	—	—	—	—	—
	Štedione — *Sparcassen*	3	82.000	779	1,030.539	490.415	1,612.500
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	1	7.984	182	—	—	—
	Ukupno — *Zusammen*	4	89.984	961	1,030.539	490.415	1,612.500
1869	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	1	300.000	—	724.820	512 647	212.173
	Štedione — *Sparcassen*	5	112.000	1.094	1,861.575	834.586	2.639.489
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	1	20.141	303	—	—	—
	Ukupno — *Zusammen*	7	432.141	1.397	2,586.395	1,347.233	2.851.662
1870	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	3	521.898	1.190	1,119.632	928 933	402.872
	Štedione — *Sparcassen*	5	112.000	18.501	2,246.952	1,269.715	3.616.726
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	3	102.828	580	19.680	4 250	15.430
	Ukupno — *Zusammen*	11	736.726	20.271	3,386.264	2,202.898	4,035.028
1871	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	3	564.104	4.911	1,992.813	1,705.759	689.926
	Štedione — *Sparcassen*	6	138.250	24.826	3,260.273	2,074.598	4.802.401
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	4	260.483	855	95.266	60.199	50.497
	Ukupno — *Zusammen*	13	962.837	30.592	5,348.352	3.840.556	5.542.824
1872	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	3	1.004.284	29.090	3,031.549	2.632.841	1,088.634
	Štedione — *Sparcassen*	13	284.325	34.909	5.271.524	3.273.211	6.800.714
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	8	532.714	1.657	190.709	152.076	89.130
	Ukupno — *Zusammen*	24	1,821.323	65.656	8.493.782	6.058.128	7.978.478
1873	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	7	2.032.912	74.325	2,133.166	2,605.127	616.673
	Štedione — *Sparcassen*	31	888.634	93.870	7.493.799	6,137.830	8,156.683
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	15	935.705	3.555	352 489	341,042	100.577
	Ukupno — *Zusammen*	53	3,857.251	171.750	9.979.154	9.083.999	8,873.933
1874	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	7	1,977.603	70.182	2,060.348	1,542.198	1,134.823
	Stedione — *Sparcassen*	31	965.891	133.070	6,538.368	4,794.802	9.900.249
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	16	1,337.607	6.740	429.068	370.110	159.535
	Ukupno — *Zusammen*	54	4.281.101	209.992	9,027.784	6.707.110	11,194 607
1875	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	7	2.119.602	83 195	2.369.817	2,102.639	1,402.001
	Štedione — *Sparcassen*	32	999.362	185.175	7,385.242	5.472.136	11.813.355
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	21	1,672.599	10.455	672.761	528.157	304.139
	Ukupno — *Zusammen*	60	4.791.563	279.125	10.427.820	8.102.932	13.519.495
1876	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	7	1,697.500	90.626	1,887.755	1.601.611	1,688.115
	Štedione — *Sparcassen*	33	1.012.318	213 502	7.421 026	6,395.889	12.838.492
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	21	1.646.781	12 232	674.633	509.936	468.836
	Ukupno — *Zusammen*	61	4.386.629	316.360	9,983 414	8.507.466	14,995.443
1877	Bankovni zavodi — *Bank-Institute*	7	1.701.112	81.328	1,720.986	1.707.081	1.702.020
	Štedione — *Sparcassen*	31	1.067.240	262.000	8,218.424	7,085,140	13,971.786
	Vjeresijske zadruge — *Creditgenossenschaften*	20	1.566.024	13.855	748.592	585.195	630.129
	Ukupno — *Zusammen*	61	4,337.376	357.183	10,688.012	9,377.416	16,303.935

Tab. X. Zahl, Stammcapital, Reservefond, Spareinlagen, Verwendung des Verwaltungsvermögens, Reingewinn und Cassaverkehr sämmtlicher Credit-Institute in den Jahren 1868—1877.

V. Od upravne imovine bilo je koncem godine uloženo — *Vom Verwaltungsvermögen waren zinsbar angelegt*					VI. Dobitak — *Reingewinn*	VII. Promet blagajne — *Cassa-Verkehr*			
u poslu eskomptovnom — *im Wechsel-Escompte-Geschäft*	u zajmovih na nekretnine — *in Darlehen auf Realitäten*	u predujmovih — *in Vorschüssen*	u efektih, devizah i valutah — *in Effecten, Devisen und Valuten*	kod vjeresijskih zavoda — *bei Geld- und Credit-Instituten*		Gotovina početkom godine — *Cassabarschaft zu Anfang des Jahres*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres erfolgte*: Primitak — *Einnahmen*	Tečajem godine — *Im Laufe des Jahres erfolgte*: Izdatak — *Ausgaben*	Gotovina koncem godine — *Cassabarschaft zu Ende des Jahres*
in Gulden österr. Währ.									
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
447.351	509.149	240.550	425.507	—	18.561	21 609	3,363.183	3,316.543	68.249
	15.416		—	—	1.186	120	21.259	21.362	17
	1.212 466		425.507	—	19.747	21.729	3,384.442	3,337.905	68.266
241.344	—	260.995	—	—	21.930	--	5,433.135	5,417.536	15.599
790.059	891.900	364.747	626.963	—	33.790	68 249	5.234.285	5,224.346	78.188
	24.852		—	—	2.098	17	36 769	33.095	3.691
	2,573.897		626.963	—	57.818	68.266	10.704.189	10,674.977	97.478
751.434	673	202.730	38.866	—	50.921	15.599	11.465.506	11,407.960	73.145
1.224.276	1.322.813	487.906	707.908	13.173	55.398	78.188	7.660.430	7.646.225	92.393
	134 970		—	—	7 194	3.691	250.980	251.945	2.726
	4.124.802		746.774	13.173	113 513	97 478	19.376.916	19.306.130	168.264
1.793.946	21.527	114.497	30.561	—	121.218	73.145	17,428.381	17.440.688	60.838
1.908.278	1.720.162	634.028	636.745	36.013	77.516	92 393	11.170 543	11,057.927	205.009
	339 347		—	—	21.079	2.726	765.114	763.758	4.082
	6.531.785		667.306	36.013	219.813	168.264	29.364.038	29,262.373	269.929
1.639.475	27.220	299.580	238 509	—	197.118	60.838	29,564.448	29,539 855	85.431
3.477.639	1,961.673	711.402	712.252	40.272	149.506	205.009	19,354.736	19,283.697	276.048
	666.574		—	1.509	42.080	4.082	1,562.607	1.557.950	8.739
	8.783.563		950.761	41.781	388.704	269.929	50.481.791	50,381.502	370.218
1.310.698	41.822	248.293	163.548	—	65.291	85.431	21.716.071	21,673.713	127.789
4.577.620	2,560.066	1.181.168	686.062	2.494	295.529	276.048	31.068.674	30.956.835	387.887
	1,089.382		—	408	71.712	8.739	2.863.209	2.855.604	16.344
	11.009.049		849 610	2.898	432.532	370.218	55,647.954	55.486.152	532.020
1.696.292	53.746	232.120	90.451	5.000	169,887	127.789	16.778.354	16,823.397	82.746
6.117.683	2.651.301	1,141.975	656.701	58.881	258.588	387.887	33,835.935	33.907.585	316.237
	1.526.252		—	19.753	92.829	16.314	3,159.253	3.133.970	41.627
	13.719.369		747.152	83.631	521.304	532.020	53,773.542	53.864.952	440.610
2,081.260	68.359	320.711	131.552	--	161.926	82.746	18,596.510	18.565.415	113.811
7,536.776	2.818 912	1,312.038	900.590	120.315	259.507	316.237	41,985.258	41.955.483	316.012
	2.032.323		--	1.132	95.671	41.627	3,785.455	3.778 156	48.926
	14.201.056		1,035.112	121.447	520.104	410.610	64.367.223	64.299.081	508.749
1.818.388	135.000	196.671	250.387	—	169.517	113.811	17,116.221	17.394.117	135.918
8.310.217	3.009.523	1.359.749	874.621	113.886	171.313	346.012	46,535.738	46.449.357	432.393
	2.188 013		·	1.478	123.014	48.926	4,474.160	4.469.992	53.094
	17,047.561		1,125.008	115.361	163.901	508.749	68.426.122	68.313.466	621.405
1,718.835	338,000	197.677	195.048	4.000	67.189	135.918	16,650.570	16.678.945	107.543
9.012.099	3.411.877	1,491.878	875.447	127.888	308.431	432.393	50,865.988	50,796.096	502.285
	2.266.378		—	9,222	123.179	52.319	5,058.683	5.033.255	77.747
	18,466.744		1,070.495	141.110	498.799	620.630	72,575 241	72.508.296	687.575

12

DODATAK.

Uzor-pravila

za štedione, utemeljene dioničkimi družtvi,

odobrena previšnjom odlukom od 7. siečnja 1865.

Svrha i glavnica družtva.

§. 1. Štedioni, ustrojenoj u . . . . .. svrhom je, namicati priliku žiteljstvu manje imućnijemu, da može svoje prištednje koristno na sjegurnu mjestu ulagati i ukamaćivanjem množiti, te žiteljstvo ovako poticati na rad i štednju. — §. 2. Da se uzmognu namirivati upravni troškovi i eventualni gubitci zavoda, namaknuti će se subskripcijom glavnica od . . for. — §. 3. Da se namakne ova glavnica, izdati će se . . dionica po . . for., koje valja prije nego li se zavod životu privede, podpuno izplatiti. — §. 4. Za uplaćivanje ovo opredieljuju se rokovi od . . . nedjelja, te će se ovi tri puta uzastopce proglasiti u službenih novinah. Ne uplati li koji dioničar u opredieljenu roku svoga iznosa, pozvati će se ili poštom i to preporučenim pismom ili pako privatnim putem uz dostavnicu, da ga izplati za četiri nedjelje zajedno sa 6% zateznih kamata. Ako ni dotle ne zadovolji svojoj dužnosti, odlučiti će odbor, hoće li ga na to prisiliti pravnim putem, ili da će mu dionice pripasti zavodu. — §. 5. Svaka dionica glasi na stanovito ime i to tako, da je svaki pojedini dioničar do iznosa svoje dionice suvlastnikom cieloga imetka zavoda. Dok nije iznos dionice podpuno uplaćen, izdavati će se medjutomnice ob uplaćenih iznosih, te će i ove glasiti na ime dioničarevo. — §. 6. Dionice i medjutomnice slobodno je ustupom, nasljedstvom i svakim drugim zakonom dopuštenim načinom prenjeti na drugoga, ali će se one prepisati tek onda, kad se dokaže zakonit prenos. Prvobitni dioničar jamči za neuplaćeni još iznos dionice dotle, dok družtvo ne prizna novoga dioničara i dok se ne obavi prepis dionice, pak iza toga još subsidijarno godinu dana. Godina se ova računa od dana njegova izstupa. — §. 7. Za prepis dionicâ platiti će se družtvenoj blagajni pristojba od . . for. — §. 8. Svaka dionica valja da je označena tekućim brojem. Svaki od ovih brojeva ima u dioničarskoj knjizi poseban list, na kojem je ubilježeno ime dioničara, prepis dionice, ako ga je bilo i izplata dividendâ. — §. 9. Temeljna glavnica, ovako namaknuta, ne može se dok postoji zavod odkazati. Svakoga dioničara ide dio od onoga diela dobitka, koji se po pravilih ne mora upotriebiti na druge svrhe. No svaki dioničar jamči i za gubitke zavoda i to dotle, dok mu siže iznos dionice. Od dioničara, koji je svoju dionicu podpuno izplatio, ne može se tražiti nikakva naknadna uplata. Svaka dionica daje jedan glas, svakih daljnjih . . dionica po jedan glas: no više od . . glasova ne može ići nijednoga dioničara. — §§. 10., 11., 12., 13. i 14., gledaj priloge I. i II.

Ustroj družtva.

§. 15. Poslove družtvene obavljaju: *a*) glavna skupština; *b*) odbor družtva; *c*) činovnici družtva.

Glavna skupština.

§. 16. Glavne su skupštine redovite ili vanredne. Glavna redovita skupština sastaje se svake godine po jedan put i to u prva dva mjeseca godine. Dan glavne skupštine valja proglasiti četiri nedjelje prije i to na vratih družtvenih prostorija i u službenih novinah. U oglasu valja ujedno navesti predmete, o kojih će se viećati. — §. 17. Kad uztreba vanredna glavna skupština, vlastan ju je sazvati ravnatelj ili njegov zamjenik, a sazvati ju valja i na zahtjev vladina povjerenika ili kad to uztraži stanovit broj dioničara, u kojih ima najmanje deseti dio dioničke glavnice, pak ako su želju svoju valjano razloženu pismeno priobćili ravnateljstvu. Vanredne glavne skupštine sazivlju se načinom onim, kojim i redovite. Dan i sat svake glavne skupštine valja prijaviti političkoj oblasti, i vladinomu povjereniku, označivši ujedno i predmete viećanja. — §. 18. Prije same glavne skupštine izabrati će odbor iz svoje sredine većinom glasova tri člana u uži odbor, koji će izpitati sve punomoći i absolutorija i odlučiti o njihovoj valjanosti: proti odluci ovoga odbora slobodno je prizvati se glavnoj skupštini. — §. 19. Valjanu i po sve članove obvezatnu zaključku hoće se prisutnost od . . . . članova, u kojih ima najmanje jedna trećina dioničarske glavnice. Članovi mogu pravo svoje vršiti i po punomoćnicih, ali i ovi valja da su dioničari.

O preinaci družtvenih pravila i o razvrgnuću zavoda može glavna skupština odlučivati jedino, ako je prisutno . . . dioničara, u kojih ima najmanje dvie četvrtine izdanih dionica. Ne sakupi li se dovoljan broj dioničara, valja na 14. dan ureći drugu skupštinu, te će u toj prisutni dioničari biti vlastni, odlučivati o svih predmetih, koji su bili na dnevnom redu prve glavne skupštine. — §. **20.** Zaključci vežu i odsutne članove i one, koji nisu glasovali. — §. **21.** Svaka će si glavna skupština najprije absolutnom većinom glasova izabrati predsjednika, koji će ravnati razpravom. Glavnoj je za tiem skupštini zadaćom: *a*) da sasluša izvješće, podneseno ravnateljem ili njegovim zamjenikom; *b*) da izabere ravnatelja, njegova zamjenika i odbor. Ravnatelj bira se tajnim glasovanjem i absolutnom većinom glasova; izboru odbora dotiče i relativna većina; *c*) da izpita, potvrdi ili promieni odborove odluke; *d*) da izpita godišnje račune i bilansu prošle godine i ujedno izabere uži odbor, koji će predbježno izpitati račune sljedeće godine. Napomenuti uži odbor bira se relativnom većinom glasova i to izmedju onih dioničara, koji nisu članovi odbora. Ovaj uži odbor ima izpitivati perijodički račune i poslovne knjige, sravnjivati jih, te će rezultat svoga rada po odboru predložiti glavnoj skupštini. Broj članova ovoga užega odbora ustanovljuje glavna skupština; *e*) da izabere relativnom većinom glasova odbor za inventiranje i to od tri člana. Ovomu je zadaćom, da izvidi iz izpravâ. je li družtvena imovina u bilansi valjano izkazana; *f*) da po družtvenih pravilih odluči o čistom dobitku i odmjeri dividendu (§§. 10., 13. i 14.); *g*) da preinači družtvena pravila, ako preinaku po izkustvu ili s drugih važnih razloga drži potrebitom i shodnom. Za preinačivanja valja se obazirati na ustanove §§. 19. i 115; *h*) da opredieli plaću družtvenim činovnikom i odluči ob iznosu njihovih jamčevina; *i*) da stvori zaključak glede razvrgnuća zavoda u smislu §. 119.; *k*) da povisi ili snizi kamate za štedne uložke obzirom na ustanove §. 64.; *l*) da dozvoli vanredne upravne troškove, napokon *m*) da izabere družtvenoga bilježnika i odvjetnika. — §. **22.** Želi li koji dioničar predložiti u glavnoj skupštini samostalno kakav predlog, valja da ga podpiše . . dioničarâ, te da ga najkasnije 1. siećnja priobći ravnatelju. Zakasni li se sa predlogom ili bude li istom u glavnoj skupštini predložen, to je istoj odlučiti, da li će se za taj predlog za četiri nedjelje sazvati vanredna glavna skupština ili će se razprava ob ovom predlogu odgoditi do buduće redovite glavne skupštine. — §. **23.** Zaključci u glavnoj skupštini stvaraju se absolutnom većinom glasova; kad se glasovi razpolove, odlučuje predsjednik svojim glasom. Da se stvori valjan zaključak, kojim se ili pravila preinačuju ili samo družtvo razpušta, treba da glasuju dvie trećine broja dioničara, u §. 19. za ove slučajeve navedena. Ne dodje li do tolike većine, valja odluku odgoditi do buduće glavne skupštine, a tad će prisutni odlučiti prema ustanovam §. 19. — §. **24.** Predsjednik te svaki dioničar vlastan je, ako se ne slaže sa zaključkom skupštine, pismeno izjaviti želju svoju, da mu se njegovo mnienje uvrsti u zapisnik; ali se tiem sam zaključak, stvoren većinom glasova, ne mienja, niti ga ne treba s toga predložiti višoj oblasti. — §. **25.** Zapisnik glavne skupštine podpisuju predsjednik, dvojica za to imenovanih dioničara i bilježnik. — §. **26.** Ravnatelj je ujedno i predstojnikom zavoda. Njegovom je brigom, da se izvedu zaključci, stvoreni prama pravilom zavoda. Ravnatelj i njegov zamjenik biraju se u smislu §. 21. slova *b*) i to na tri godine. Izbor jim potvrdjuje politička zemaljska oblast, a dužni su položiti za vrieme svoga uredovanja u družtvenu blagajnu jamčevinu, iznosom svojim jednaku nominalnoj vriednosti od . . komada družtvenih dionica. — §. **27.** Umre li ravnatelj ili položi li svoju službu, zamjenit će ga njegov zamjenik. Ovomu pako biti će zamjenikom onaj, koji je za izbora iza izabranih dobio najviše glasova. Ako umre i ravnatelj i njegov zamjenik ili se obojica odreknu službe, valja s mjesta sazvati glavnu skupštinu, da obavi nov izbor. — §. **28.** Glavni su poslovi ravnatelja: *A.* da predsjeduje svim odborskim sjednicam; *B.* da sazivlje vanredne glavne skupštine te redovite i vanredne sjednice pojedinih odbora i da odredjuje dan, kojega će se sastati glavna skupština; *C.* da nastoji, kako će se pravila točno vršiti, da nadzire poslovni promet, te je za to vlastan svakoga činovnika, koji bi zanemario svoje dužnosti ili jih ne bi točno vršio, suspendirati, te ga tad ili ako činovnik oboli, zamjeniti drugim poslu doraslim zamjenikom; *D.* da vodi korespondenciju zavoda; *E.* da izvješćuje glavnu skupštinu o poslovnom prometu i o svih inih važnijih dogodjajih; *F.* da u odborskih sjednicah formulira pitanja, o kojih se glasuje sa „da“ ili „ne“; *G.* da odlučuje svojim glasom, kad se u sjednicah glasovi razpolove; *H.* da zastupa družtvo napram oblastim i trećim osobam. Kad mu se uzhtije, vlastan je pregledati zajedno sa dva odbornika blagajnu, a dužan je to iznenada učiniti svakoga mjeseca bar jedanput; *J.* da doznačuje izdatke zavoda; *K.* da čuva jedan ključ glavne družtvene blagajne.

O ravnateljevu zamjeniku.

§. **29.** Zamjenik ravnatelja vrši sva prava ravnatelja za vrieme dok je on odsutan ili zaprievčen; u odborskih sjednicah ide ga pravo glasa, a osim toga obavlja tuj i jedan dio ravnateljevih posala. — §. **30.** Svi pravni poslovi zavoda, bio ovaj tužitelj ili tuženik, vode se pred svakim nadležnim sudom na ime ravnateljeva zamjenika; s toga ima punu pravnu moć punomoć, koju on za te slučajeve izdade odvjetniku zavoda.

Odbor.

§. **31.** Družtveni je odbor stalnim povjerenstvom glavne skupštine. Ovaj vrši sva zakonska prava družtva za vrieme od jedne do druge godišnje glavne skupštine. Odgovornost odbora, družtvenih činovnika, te podvornika prosudjuje se po zakonskih propisih obzirom na družtvena pravila, poslovni red i podieljene jim naputke. — §. **32.** Odbor sastoji se od . . . članova, izabranih u smislu §. 21. sl. *b*) izmedju dioničara bez obzira na broj njihovih dionica. Dvie četvrtine članova odbora valja da obituju ondje, gdje je sjedište zavoda. U odbor ne mogu se izabrati činovnici zavoda, za tiem osobe koje su pod stečajem ili su, ne namirivši svojih vjerovnika, obustavile plaćanja, nadalje osobe, proti kojim se je povela iztraga sbog zločina ili prekršaja s pohlepe za dobitkom ili proti javnoj ćudorednosti, a sud jih nije proglasio nekrivimi. Ako se proti odborniku kojemu za vrieme njegova službovanja povede takova iztraga, to on prestaje biti odbornikom. — §. **33.** Izstupi li koji odbornik za vrieme svoga

*

službovanja ili umre, zamjeniti će ga onaj dioničar, koji je kod posljednjega izbora iza izabranoga dobio najviše glasova. — §. 34. Svaki odbornik valja da položi za vrieme dok odboruje u družtvenu blagajnu jamčevinu, iznosom svojim jednaku nominalnoj vriednosti jedne dionice. — §. 35. Odbornici biraju se na . . . godine. Da se odbor uzmogne obnovljivati, izlučuje se svake godine . . . članova i to žriebom. Odbornike koji su izstupili, glavna je skupština vlastna, s nova izabrati u odbor. — §. 36. Odbor drži početkom svakoga mjeseca po jednu sjednicu. U ovoj: *a*) predlaže se izvješće o družtvenu poslovanju; *b*) izpituju se odredbe užega odbora; *c*) te se prama potrebi izdavaju odredbe. Odboru je ponapose zadaćom, da absolutnom većinom glasova izabere sve u §. 48. spomenute činovnike i sluge zavoda ili da jih odpusti; nadalje da izradi poslovni red uz odobrenje polit. zemaljske oblasti, da podnese glavnoj skupštini osnovu o tom, kako da se čisti dobitak razdieli i da odobri prenos dionica i odredi, neka se iste prepišu. — §. 37. Odbor stvara zaključke absolutnom većinom glasova prisutnih članova. — Ako se glasovi razpolove, smatra se zaključkom ono mnienje, uz koje pristane predsjedatelj. Da se uzmogne stvoriti valjan zaključak, potrebno je, da je prisutno . . odbornikâ. Zapisnik odbora podpisuje ravnatelj ili njegov zamjenik, jedan član odbora i bilježnik, a u sljedećoj se sjednici ovjerovljuje. Ako se u sjednici odborskoj povede razprava o kojem članu ili njegovu poslovodstvu, ne smie on tad glasovati. — §. 38. Odbor bira si izmedju svojih članova absolutnom većinom glasova uži odbor, koji će neposredno ravnati zavodom, te voditi zajmovni, predujmovni i eskomptovni posao. — §. 39. Ravnatelj i njegov zamjenik su stalni članovi toga užega odbora. — §. 40. Taj uži odbor dieli se opet u pododbore, koji se izmjenice onim redom, kako ga za svaki mjesec ustanovi upravni odbor, po jedan put na tjedan, a ako uztreba i više puti sastaju, da rieše prema pravilom i naputkom glede toga izdanim tekuće poslove. — §. 41. Svaki član užega odbora vlastan je doći u sjednicu i sudjelovati kod viećanja, ako i nije na njega red. — §. 42. Da ovaj odbor uzmogne stvoriti valjan zaključak, treba, da je osim ravnatelja ili njegova zamjenika još prisutno . . . članova. — §. 43. Zaključci se u tih užih odborih stvaraju bez obzira na to, koliko koji član posjeduje dionica i to absolutnom većinom glasova. Kad se glasovi razpolove, odlučiti će predsjednik svojim glasom. Ove ustanove, te ustanove §. 42. ne tiču se eskomptovanja mjenica, već se ovo obavlja po propisih §. 90. — §. 44. O razpravah užega odbora voditi će se se zapisnici, podpisivati jih takodjer ravnatelj ili njegov zamjenik i bilježnik, a ovjerovljivati će se u sljedećoj sjednici. Svaki član odbora vlastan je, ako se ne slaže sa zaključkom svoje posebno mnienje uvrstiti u zapisnik. Član odbora, koji traži zajam iii mu se radi o mjenici po njem izdanoj, ne smie sudjelovati kod razprave, a ne smie ni onda, ako se radi o hipotekarnom zajmu ili mjenbenom poslu s osobom, koja je kojemu od članova užega odbora u trećem koljenu u rodu ili tastbini. Koljena rodbinstva ili tastbinstva sračunavaju se po ustanovah gradjanskoga zakona. — §. 45. Užemu je odboru zadaćom, da, držeći se pravila, na korist zavoda ravna poslovi zajmovnimi i eskomptnimi. On izpituje izprave tičuće se tih posala, odredjuje nuždne očevide po svojih izaslanih članovih, pita za savjet vještake odvjetnike n. pr., trgovce itd., te se u obće služi svimi sredstvi potrebitimi, da se osjegura zajam i obezbiedi interes zavoda. — §. 46. Od članova odbora valja, da je izmjenice svaki dan po jedan za uredovnih sati u uredskih prostorijah, te da kao dnevni povjerenik nadzire poslovanje. Dnevnoga povjerenika, ako je zapriečen, može zastupati pod njegovu odgovornost drugi odbornik. — §. 47. Dnevni povjerenik podpisuje svaku uložnu knjižicu i izkaz o dnevice primljenih i izdanih novčanih iznosih i sve ostale poslovne izprave; zatvara ručnu blagajnu; blagajnik valja da mu prebroji svu gotovinu; za tiem je, držeći se postupka propisana u §. 55., dužan, preostali višak zajedno s ključevi od ručne i glavne blagajne, te družtveni pečat, što ga on takodjer čuva, predati svomu nasljedniku; on pregledava nadalje podneske, koji su toga dana stigli, označuje na njih dan primitka, te će one, glede kojih se razprava odgoditi ne može, dostaviti odmah ravnatelju, da za razpravu sazove sjednicu odbora ili sjednicu užega odbora.

Činovnici i poslužnici.

§. 48. Knjigovodju, blagajnika, pristava i poslužnika namještuje na predlog užega odbora, koji izpituje sposobnosti molitelja, prema njihovim sposobnostim i prema propisom §. 36., odbor definitivno i to redovito na vrieme dok postoji zavod. — §. 49. Knjigovodja, blagajnik i pristav polažu u ime jamčevine dvostruki iznos svoje godišnje plaće i to ili u gotovu ili u 5% državnih zadužnicah ili u zemljištnom posjedu, komu je vriednost jednaka dvostrukomu iznosu jamčevine. Kamate od jamčevine uživa onaj, koji ju položi. — §. 50. Činovnici ne smiju primati od stranaka nikakovih pristojba ili nagrada za nijedan svoj posao. Ako to učine, kazniti će se disciplinarno. — §. 51. Radi li se o tom, da se činovnik ili podvornik odpusti, treba, da za odpust glasuju dvie trećine prisutnih odbornika. Proti ovakovu zaključku slobodan je priziv na glavnu skupštinu. Pronevjerenja valja prijaviti oblastim. — §. 52. Ravnatelj zavoda i njegov zamjenik, činovnici i vladin povjerenik ne mogu se družtvenim novcem služiti, niti mogu biti dužnici zavoda.

Knjigovodja.

§. 53. Knjigovodja vodi blagajničku kontrolnu knjigu, knjigu uloženih glavnica i zajmova, glavnu knjigu i u obće sve knjige, potrebite, da se mogu družtveni poslovi točno obavljati. Njegova je dužnost prepisivati dionice. Svakoga mjeseca sastavlja izvadak, a svake opet godine glavni račun te jih podnosi ravnatelju. Koncem svake godine preglegledavaju se i izpituju sve knjige, što jih on vodi, po izabranom u smislu §. 21. sl. *d.* za to užem odboru. On čuva napokon ključ od ručne blagajne. — §. 54. Blagajnik. Blagajnik vodi o novcu, dnevice izplaćenu i primljenu, dnevnik, što ga rabi dnevni povjerenik kod zaključka ručne blagajne. Blagajnik vodi nadalje glavnu blagajničku knjigu, te čuva jedan ključ glavne, a jedan ručne blagajne. Bez doznake ne smie niti primiti niti izdati novaca. — §. 55. Ručna se blagajna svakog dana zaključuje, a novac se u okrugloj svoti ulaže u glavnu blagajnu. U glavnu se blagajnu iz ručne blagajne prenosi i onaj novac, što ga nije trebalo za dnevnu porabu. U njoj se nadalje čuva knjiga, u koju se ubilježuju primitci

i izplate. — §. 56. Glavna i ručna blagajna imaju po tri ključa. Jedan ključ glavne blagajne ima ravnatelj ili njegov zamjenik, drugi dnevni povjerenik a treći blagajnik; od ručne blagajne čuva jedan ključ dnevni povjerenik, drugi knjigovodja, treći napokon blagajnik. — §. 57. Pristav. Pristav sastavlja prepise izprava, vodi uručbeni zapisnik, pomaže knjigovodji i pobira s podvornikom novce. — §. 58. Bilježnik. Bilježnik sastavlja sve zapisnike, vodi korespodenciju i odpravlja zaključke. — §. 59. Odvjetnik. Odvjetnik brani prava zavoda, daje razjasnjenja i pismena mnienja o pravnih pitanjih, zastupa pred sudom tražbine zavoda. — §. 60. Podvornik. Podvornik dostavlja pozivnice, brine se, da budu družtvene prostorije čiste, i da se ogrievaju, prati pristava, kad ovaj utjeruje novce i obavlja u obće sve poslove spojene s podvorničkom službom; nu nikad se ne smie upotriebljivati za privatne poslove.

Družtveno poslovanje.

§. 61. Najmanji uložak, što ga zavod prima, jest četvrt forinte (25 nov.) austr. vriednote, no ukamaćivanje počimlje tek jednom forintom. — §. 62. Iznos, što ga štediona prima od koje stranke na jedan put ili na više puti ili na jednu uložnu knjižicu za ukamaćivanje, ustanovljuje se na . . . . . for. Zavod je vlastan uložke, koji presižu napomenuti maksimum, odbiti. — §. 63. Ne posluži li se zavod ovim pravom, ne odbije li uložka presižućega taj maksimum, vlastan je tad za uložak ovaj ustanoviti nižu kamatnu mjeru, nego li što ju plaća za uložke izpod . . . . for., ali to valja ulagaču priobćiti i naročito zabilježiti u njegovoj knjižici. — §. 64. Kamatna mjera iznosi za svaki uložak, koji ne presiže maksima t. j. . . . for.. . . . . . postotaka. No zavod vlastan je ovu kamatnu mjeru prama okolnostim na . . . postotaka sniziti ili ju na . . . postotaka povisiti. Je li potrebito sniziti kamatnu mjeru, mora to privolom političke zemaljske oblasti proglasiti dodatkom, da je svakomu ulagaču, komu se tiem umanjuju kamate, slobodno do stanovita roka uložak izvaditi iz zavoda. — §. 65. Uložci, uloženi prve polovice mjeseca, ukamaćuju se od . . . . istoga mjeseca, uložci pako, uloženi druge polovice mjeseca, ukamaćuju se od . . . . — §. 66. Glavnica se vraća i kamate izplaćuju uz uložnu knjižicu. — §. 67. Kamati izplaćuju se redovito svake pol godine i to od 16. do 31. siečnja i od 16. do konca srpnja. Kamate nedignute u navedenih rokovih pribrojiti će se počam od dotičnoga mjeseca glavnici i dalje ukamaćivati. — §. 68. Ako ulagač želi, da mu se polugodišnje kamate od dana, kad je uložak svoj uložio, sračunaju i izplate, valja da to kod ulaganja naročito napomene. — §. 69. Uložci se vraćaju i to: uložci od 1 for. do . . for. bez odpovjedi, od . . for. do 100 for. uz odpovjed od . . dana, preko 100 for. do 500 for. uz odpovjed od . . dana, preko 500 for. do 1000 uz odpovjed od . . dana, preko 1000 for. uz odpovjed od . . dana, a prama okolnostim i prije, ako naime o tom ima ugovor medju štedionom i ulagačem. Odpovjedni rokovi vežu i zavod i i ulagače tom razlikom, da, odkaže li zavod uložak, odpovjedni rok od . . . dana valja i za uložke do . . . for. — §. 70. Štediona ukamaćuje samo onakve uložke, koji su kod nje najmanje 14 dana bili uloženi — §. 71. Svaki ulagač dobiti će uložnu knjižicu, koja valja da sadržaje: ime ulagača, uložen iznos u forintih i slovom, dan kad je uložak uložen, postotak, kojim se ukamaćuje i stupce u kojih će se bilježiti povratci glavnice i izplate kamata. — §. 72. Svaku uplatu uložka i svaki povratak valja da podpišu knjigovodja, blagajnik i dnevni povjerenik, te da ga ovjerovi pečat zavoda. — §. 73. Uložne knjižice providjene su tekućim brojem, a osim toga i brojem lista (Folionummer). Ovi se brojevi moraju sudarati s onimi, pod kojimi su računi ob uložcih uneseni u knjige zavoda. U knjižicu valja nadalje ubilježiti i broj stavke blagajničkoga dnevnika, pod kojim je svaka uplata i povrata obavljena. Broj gore navedenih listova valja jasno ubilježiti na prvoj strani, listovi se za tiem vrpcom sašiju, a krajevi iste pečatom zapečate. — §. 74. Svakoj štednoj knjižici valja dodati izvadak družtvenih pravila, te skrižaljku, iz koje se može razabrati, do kojega će iznosa za sljedećih 20 godina narasti uložak od 1—100 for., ako mu se pribrajaju kamate i kamate od kamata. — §. 75. Kod uložaka većih od 5 for. valja za uložnu knjižicu platiti pristojbu i to za uložke od 5—20 for. 2 nov., od 20—50 for. 4 nov., od 50—100 for. 8 nov., od 100—500 for. 12 nov., od 500—1000 for. 16 nov., a kod uložaka preko 1000 for. 20 nov. — §. 76. Svaki ulagač može, kad ga je volja, dići ili cielu uloženu glavnicu ili samo dio iste sa pripadajućimi kamati, obzirom dakako na ustanove §§. 69. i 70. — §. 77. Prem svaka uložna knjižica glasi na stanovito ime, to će se ipak, ako i ne dokaže istovjetnosti osobe, svaki držalac ili donosnik knjižice smatrati njezinim posjednikom, te će mu se glavnica i kamate izplatiti, ako te izplate ne prieči usmrtba, sudbena zabrana ili kakva privremena predbilježba, nadalje, ako si nije vlastnik, ubilježen u knjigah, svojim podpisom pridržao pravo, da se uložak izplati samo njemu osobno ili njegovu ustupovniku ili punomoćniku. Za pridržaj ovaj treba poseban stupac u knjigah zavoda. I u uložnoj knjižici valja naročito ubilježiti, je li uložak uložen uz ovaj pridržaj. — §. 78. Ako li se štedne knjižice, u kojih je ubilježen pridržaj ulagača, da je samo njemu slobodno uložak izplatiti, ustupe ili prodaju, to valja da donosnik ustupljene štedne knjižice, ako uztraži povratu uložka, dokaže istovjetnost svoje osobe. Ustup takovih knjižica, te ovlast, dići iznos uz nje uložen, valja na samoj knjižici uz podpis dvajuh svjedoka naznačiti i to vlastoručnim podpisom ulagača i osobe, kojoj je ustupljena ili koja je ovlaštena, da digne iznos. — §. 79. Izgubi li se štedna knjižica, valja da to vlastnik njezin, označivši točno broj lista i ime, prijavi zavodu, a ovaj će si to zabilježiti. Nakon ovakve prijave ne smie štediona nikomu, tko ne dokaže zakonita posjeda, izplatiti niti glavnice niti kamata. — §. 80. Ovakva zabilježba valja u ostalom samo 14 dana. Za toga vremena valja, da se vlastnik pobrine, kako će ga osjegurat bud sjegurnostna ili kaznena oblast, bud nadležni gradjanski sud, jer će se inače iza četrnaest dana zabilježba brisati. — §. 81. Za usmrtbe štednih knjižica valja se držati postupka, propisana za privatne izprave. Rok usmrtbe ustanovljuje se na šest tjedana. — §. 82. Da se uzmogne izposlovati usmrtba, izdati će se stranci na njezinu molbu izvadak iz glavne knjige, a kad uruči usmrtbenu izpravu, duplikat izgubljene štedne knjižice uz prijamnicu, a to valja ubilježiti u glavnu knjigu. — §. 83. Nedignute kamate od uložaka ne zastaruju. Ali ako ne

dignute kamate dosegnu iznos prvobitna uložka, a ulagač se dotle ne prijavi kod blagajne, vlastna je štediona, obustaviti daljnje ukamaćivanje uložka. — §. **84.** O zastari štednih uložaka valjaju obćenite zakonske ustanove, ali se rok zastare, koji se računa od vremena posljednjega uložka, te ga prekida svaki novi uložak, ustanovljuje na 40 godina. Zastarjele tražbine pripasti će pričuvnoj zakladi štedione. — §. **85.** Novac se vraća i uplate primaju svakog dana od . . sati jutrom do . . sati poslje podne, osim nedjelja, svetaca, velikoga petka i subote, za tiem dana kad se zaključuju glavni računi. — §. **86.** Kod konačna obračuna s ulagačem povratiti će se mjesto namire o dignutu novcu knjižica zavodu. Da se stranke, koje dignu uložak svoj zajedno s kamati, ne oštete tiem, što su jim možda krivo sračunane kamate, ne smiju se štedne knjižice smjesta, nakon što se povrate, uništiti, jer se tad pogriešci ne bi više moglo ući u trag. Štedne knjižice valja s toga priložiti računu, te će jih izpitati odbor, komu je zadaćom izpitati račune. Nadju li se pogrieške, odgovarati će dotični činovnici, a oštećene stranke odštetiti. Knjižice valja da se čuvaju godinu dana nakon što su povraćene, te se tek, kad godina mine, mogu uništiti. Za toga vremena slobodno je stranci, koja je digla svoj uložak, uztražiti, da joj se naknadi šteta. Za to daje joj se i list, na kom su zabilježeni brojevi dotične knjižice, iznos uložka i izplaćenih kamata. — §. **87.** Stranci valja novac, koji joj se izplati, prebrojiti na blagajnikovu stolu. Kad se udalji, ne može više tražiti odštete.

Uporaba imovine.

§. 88. Da se uloženi novac može koristonosno upotriebljivati, baviti će se zavod sljedećimi poslovi: Zavod daje p r e d u j m o v e: *a*) na austrijske državne obveznice i na druge ovim slične vriednostne papire kao što na zemaljske razteretnice, dionice c. kr. priv. austr. narodne banke, te osim štedionskih dionica na sve efekte, koji se na javnoj burzi u Beču ili Pešti prodavaju, te u bečkih i peštanskih službenih kurzovnih listovih notiraju. Za predujmove valja unapried platiti . . . postotaka kamatâ, koje se, ako je predujam podieljen na vrieme kraće od tri mjeseca, sračunavaju za cielo vrieme, ako li je podieljen na tri mjeseca ili na dulje vrieme, samo na tri mjeseca. Predujam ne smie podnipošto prekoračiti tri četvrtine tečajne vriednosti tih papira. Tko želi predujam, mora se osim toga obvezati, da će, ako tečajna vriednost založenih efekta spadne za 10% postotaka, nadopuniti taj manjak za 24 sata iza kako to zavod od njega uztraži. Inače biti će zavod vlastan odrediti, da se s mjesta prodaju ti papiri, te si ovako namiriti tražbinu. Ne doteče li kupovnina, dužnik obvezan je zavodu i nadalje za ostatak svoga duga. Zavod daje nadalje predujmove: *b*) na ovozemne zlatne i srebrne pjeneze do tri četvrtine vriednosti; *c*) zalagaoni spojenoj sa zavodom i *d*) ostalim obće koristnim zavodom, koji su osnovani o načelu uzajamnosti, te je štedioni slobodno, da jim do stanovita iznosa, odgovarajućega novčanu prometu, otvori kredit. Za poslove pod *d*) valja u svakom pojedinom slučaju privola političke zem. oblasti. — §. 89. Akoprem se predujmovi davaju samo na tri mjeseca, to se ipak, ako zamoli stranka, ovaj rok može produljiti na dalnja tri mjeseca. Ne izplati li stranka u tom roku predujma, a niti ga ne produlji, dužan je odbor založene vriednostne papire bez sudbene intervencije prodati a prodati sudbenim putem zlatne i srebrne pjeneze, te si u oba slučaju iz kupovnine namiriti predujam, kamate predujma i ostale sudbene i prodajne troškove. Što preostane od kupovnine, valja izplatiti stranci. — §. **90.** Zavod e s k o m p t u j e tezice i vlastite mjenice. Posao ovaj obavlja uži odbor. Valjanu zaključku treba prisutnost petorice odbornika, a medju ovimi najmanje dvojice vještaka, te ravnatelja ili njegova zamjenika. Glasuje se javno. Da se mjenica primi, treba većina od dvie trećine prisutnih odbornika. — §. **91.** Mjenice, koje će se eskomptovati, valja: *a*) da glase na zakonsku austrijsku vriednotu i to najmanje na . . . for.; *b*) da platežni rok nije dulji od četiri mjeseca; *c*) da su plative ondje, gdje je sjedište zavoda; *d*) da su na njih podpisi tvrdkâ trijuh mjenbeno-sposobnih osoba, a od ovih da najmanje jedan stanuje u mjestu, gdje je zavod, te da je protokoliran trgovac. — §. **92.** Kod vlastitih mjenica mora svakako biti prihvatnik sudbeno protokoliran. — §. **93.** Zavod eskomptuje doznačnice središnje državne blagajne i druge državne papire, koji se mogu eskomptom nabaviti. — §. **94.** Kod eskomptovanja ustanovljuje uži odbor prama okolnostim kamatnu mjeru; ova ne smie kod vlastitih mjenica biti višom od zakonske kamatne mjere. — §. **95.** Glede zajmova i eskompta onih mjenica, što jih zatraže članovi užega odbora ili osobe, koje su s kojim odbornikom po gradj. zakonu u trećem koljenu rodbinstva ili tastbinstva, valjaju ustanove §. 44. — §. **96.** Zavod daje z a j m o v e n a n e k r e t n i n e u gruntovnici upisane. Zajmovi ovi ne smiju zajedno s tražbinami, kojimi je hipoteka već obterećena, prekoračiti polovinu vriednosti nekretnina procjenom ustanovljene. Molbenici za zajam valja priložiti sljedeće izprave: *a*) ovjerovljeni izvadak iz zemljištnika; *b*) i zemljarinskoga katastra; *c*) prociembenu izpravu, sastavljenu po zakonskih propisih, koja valja da se tiče svih sgrada, gospodarskoga orudja, stoke, vinograda i šuma, ali ona ne smie da bude mjerilom zajma: *d*) ako je nekretnina, koja se daje za hipoteku, imovinom koje obćine ili siročadi pod štitničtvom ili skrbničtvom, to valja u prvom slučaju priložiti privolu više oblasti, u drugom privolu tutorstvene oblasti. — §. **97.** Pravo razpolaganja nekretninom ne smie da je stegnuto oporukom, fideikomisom, substitucijom i t. d. — §. **98.** Molbenice za zajam izpituju se po odboru onim redom, kojim su podnesene. Odboru, koji jih izpituje, slobodno je odaslati iz svoje sredine pododbor, da sve okolnosti potanko iztraži, i potražiti mnienje zavodova odvjetnika, što ga ovaj mora pismeno sastaviti. — §. **99.** Zavod daje zajmove na kuće, ako su sagradjene od solidna materijala, te osjegurane proti požaru i to do polovine vriednosti procjenom ustanovljene, uračunav ovamo dugove, kojimi je odprije bila obterećena. Molbenicam valja priložiti: *a*) izvadak iz posjedovna lista: *b*) po zakonskih propisih ustanovljenu izpravu o procjeni; *c*) svjedočbu ob uknjižbi; *d*) svjedočbu, da proti kući ne teče nikakova parnica; *e*) svjedočbu, da je proti požaru osjegurana; *f*) svjedočbu vještaka o stanju zgrade; *g*) valovnicu o najamnini od prošle godine; *h*) izkaz o prihodu prošlih šest godina. — Ako je kuća u dobru stanju, uzeti će se vriednošću njezinom onaj iznos, koji će se sračunati, ako se od prosječnog šestgodišnjega prihoda najamnine odbije trećina (za porez i upravne troškove), te se ostatak sa 5%

kapitalizuje. Kod novih kuća slobodno je vriednost sračunati i o prosječnu prihodu manjega broja godina. A stranka može pridonjeti bud kupovni ili najmovni ugovor bud procjenu kuće. — **§. 100.** Molbenice za zajam na kuće upućuju se prema §. 98. onim redom užemu odboru, kojim su stigle. Uži ovaj odbor vlastan je razgledati položaj kuće, i način gradnje. Odluka temeljit će se o podnesenih izprava i o mnienju užega odbora i rezultatih izvida. — **§. 101.** Svota doznačena na nekretnine izplatiti će se uz zadužnicu, sastavljenu načinom propisanim po zavodu i uknjiženu o trošku moliteljevu. — **§. 102.** Zajmove na nekretnine daje zavod u pravilu uz obročna odplaćivanja, ali prama okolnostim i uz odpovjed od najmanje 6 mjeseci. — **§. 103.** Komu je podieljen zajam, taj je dužan svake godine kad plaća kamate, izkazati, da točno plaća kamate dugova, uknjiženih pred zavodom, a glede kuća još i točno plaćanje premije za osjeguranje proti požaru. — **§. 104.** Štediona daje zajmove i občinam, da izplate dugove što su jih sklopile dozvolom polit. oblasti za obće koristne svrhe; takav se zajam podieljuje uz privolu občinara. Zadužnice, koje imaju sve gore navedene potrebštine, može štediona steći i pravovaljanim ustupom. — **§. 105.** Od više njih, koji traže zajam, ide, ako se ne mogu zadovoljiti sve molbe, prednost onoga, koji daje najviše sjegurnosti; inače ide prednost molbenicu, koja je prije podnesena. — **§. 106.** Odbor nije dužan obrazložiti strankam, zašto je prihvatio ili odbio koji eskomptovni ili zajmovni posao. — **§. 107.** Za poslove navedene u §§. 88. do 104. plaća se osim . .% kamata još i provizija, koja se za svakih 100 for. na 3 mjeseca ustanovljuje na . . nov. — **§. 108.** Zavod kupuje ukamative austrijske državne zadužnice, te zadužnice većih podhvata i založnice. Takvu poslu treba s mjesta potražiti naknadno privolu polit. zem. oblasti. — **§. 109.** Štediona ne smie niti svoj vlastiti novac, niti novac njoj povjeren ulagati u spekulativne podhvate: koristonosno može ga upotriebiti jedino prema ustanovam §§. 88—104 i 108, a za toga valja osobito paziti na to, da bude medju raznimi načini uporabe valjano razmjerje, te da se najmanje jedna trećina glavnice za elociranje opredieljene, pozajmljuje na nekretna dobra uz obročno odplaćivanje, a to zato, da se realna vjeresija što bolje promiće. — **§. 110.** Koncem svakoga polugodišta t. j. 30. lipnja i 31. prosinca zaključuju se računi glavne blagajne, te sastavlja o cielom družtvenom poslovanju bilansa. Izkaze o družtvenom poslovanju i bilansi valja po propisanih za to formularih proglasiti, te u smislu §. 113. predložiti u . . . primjeraka polit. zemaljskoj oblasti. — **§. 111.** Pritužbe pojedinih ulagača proti neurednu postupku, podnose se vladinomu povjereniku, koji uz pridržaj utoka na polit. zem. oblast odlučuje i odredjuje što treba. — **§. 112.** Prepirke, koje se porode s družtvenih odnošaja a nisu privatno-pravne naravi, riešava obranički sud od . . . članova. Svaka stranka vlastna je imenovati . . . obranikâ, a ovi si biraju predsjednika. Ne mogu li se o tom složiti, odlučiti će se žriebom, koji će od kandidata predsjedati. Utoku ovdje ne ima mjesta. U svih ostalih slučajevih, gdje je štediona ili tužitelj ili tuženik, podpada ona pod zakonitu oblast. — **§. 113.** Za štedionu odredjuje se vladin povjerenik, koji pozorno prati poslovanje, stanje blagajne i čitav poslovni promet zavoda, te pazi, da se točno vrše pravila. Opazi li kakvu manu ili neurednost, dužan je smjesta odrediti što treba, da se uzpostavi red i zavod obezbiedi. On je ponapose vlastan uztražiti, neka se sazove glavna skupština. Osim toga valja da pazi, da se zavod ne obtereti velikimi manipulacijonalnimi troškovi, te da se kontrolni propisi o izplatah i uplatah točno vrše, nadalje da se novac u blagajni sjegurno čuva. On prisustvuje svim glavnim skupštinam, ulaže prigovore proti odredbam izdanim proti pravilom, te uztreba li, obustavlja protupravne zaključke, te jih podastire odluci više oblasti. Njegova je dužnost izvješćivati zemalj. oblast o stanju i radu zavoda, te paziti, da zavod svake godine izkaze o prometu i bilansi u javnih glasilih proglasi i podnese polit. oblasti.

Obćenite ustanove.

§. **114.** Zavod preuzimlje takodjer darove i zapise, koji su namienjeni dobrotvornim i obće koristnim svrham, n. pr. podupiranju škola, ubožnica i bolnica, te jih napose uknjižuje. — **§. 115.** Družtvena pravila mogu se, ako je preinaka potrebita s promienjenih okolnosti ili s drugih razloga (§. 21. sl. *g*) preinačiti, ali samo dozvolom državne vlasti. Preinaku, ako je dozvoljena višom oblasti, valja u službenih novinah proglasiti dodatkom, da je svim ulagaćem, koji drže, da će s te preinake štetovati, slobodno dići uložke za 6 mjeseci, računajuć od dana proglašenja. — **§. 116.** Svaki dioničar, kad uzimlje dionicu mora se obvezati, da će točno i savjestno izpunjivati sve propise družtvenih pravila. — **§. 117.** Na pečatu zavoda nalazi se . . . . shodni napis i godina kad je utemeljen. — **§. 118.** Tvrdka družtva glasi: „Štediona . . . . Tvrdku vodi ravnatelj ili njegov zamjenik i knjigovodja, te valja da je pravovaljano upisana kod nadležna suda, vršećega trgovačku sudbenost.

Prilog X uzor-pravilom

za dionička štedionska družtva, kojim su podpisane dionice prije konca mjeseca lipnja 1864.

Pričuvna zaklada.

§. **10.** Od iznosa koji preostane, ako se odbiju kamate ulagačem tekuće, i uglavničene, za tiem upravni i drugi troškovi, porezi i t. d., valja . . . dio upotriebiti, da se stvara pričuvna zaklada, koja će poput temeljne glavnice služiti pokriću eventualnih gubitaka. — §. **11.** Kad pričuvna zaklada dosegne iznos temeljne glavnice, vlastna je glavna skupština opredieliti, koliko će postotaka čista dobitka zapadati pričuvnu zakladu. Valjanosti ovakova zaključka treba privola polit. zem. oblasti. — §. **12.** Ako li se pako pričuvna zaklada gubitci smanji na iznos niži od temeljne glavnice, valja iz čista dobitka najprije nadopuniti pričuvnu zakladu. Ovom zakladom upravljati će se napose, te se ona množiti vlastitimi kamati.

Mirovinska zaklada.

§. **13.** Kako je dioničko družtvo odlučilo, brinuti se za obskrbljivanje činovnika i podvornika namještenih kod zavoda i njihovih udovica, davati će ono od čista dobitka . . . postotaka za to, da se stvara mirovinska zaklada i to dotle, dok ova dosegne isnos od . . . . for. Koliko će se iz te zaklade davati činovnikom, podvornikom, te njihovim udovicam, ustanovljuju posebni propisi. I ova se zaklada upravlja napose i množi vlastitimi kamati.

Razdioba čista dobitka.

§. **114.** Od čista dobitka, koji preostane, pošto se prihodom namire kamate ulagačem, tekuće i uglavničene, upravni i drugi troškovi, te postotci pripadajući pričuvnoj i mirovinskoj zakladi, valja ponajprije odbiti iznos, jednak 5% kamatam uplaćene dioničke glavnice. Što još preostane dobitka, služiti će, da se sa . . . dielom nadiele dobrotvorne svrhe, opriedieljene po glavnoj skupštini privolom političke zemaljske oblasti, a . . . . dielom izplate dividende na dioničku glavnicu. — §. **119.** Štediona u . . . trajati će predbježno samo 30 god., ali je ona, kad mine to vrieme, vlastna zamoliti, da joj se s nova odobre ova pravila. Dioničko štedionsko družto može se u ostalom i prije razvrgnuti, no razvrgnuće mogu u glavnoj skupštiri odlučiti samo dvie trećine svih dioničara. Razvrgnuću treba i privola političke zemaljske oblasti. Zato joj valja ujedno predložiti osnovu razvrgnuća i izkazati sredstva, potrebita, da se namire tražbine, koje idu stranke proti štedioni. Imovina koja preostane, pošto se podpuno namire sve tražbine i dionička glavnica povrati, razdieliti će se u tri diela. Jedan dio zapasti će dobrotvornoj svrsi, opredieljenoj po glavnoj skupštini privolom polit. zem. oblasti. O dvie ostale trećine neka odluče dioničari, jer su jim svojinom. Mirovinska se pako zaklada pridržaje, da opredieljenoj si svrsi i nadalje služi, te može družtvo njom kao svojim imetkom razpolagati tek, pošto je izpunilo sve dužnosti prama svojim činovnikom i podvornikom.

Prilog Y uzor-pravilom

za dionička štedionska družtva, kojim se dionice čistim dobitkom postupice odkupljuju.

§. **10.** Od godišnjega čistoga dobitka t. j. od onoga diela prihoda, koji preostane, pošto se odbiju kamate ulagačem, tekuće i uglavničene, upravni i drugi troškovi i porez, valja najprije vratiti 5 postotaka uplaćene dioničke glavnice na sve dionice. Što preostane, višak je čistoga dobitka. — §. **11.** Od toga viška upotriebiti će se po odluci glavne skupštine 5 do 20 postotaka stvaranju pričuvne zaklade, koja služi pokriću eventualnih gubitaka. Ova zaklada upravlja se napose i koristonosno ulaže. Prihod njezin pripada njoj samoj. Dosegne li pričuvna zaklada polovicu iznosa temeljne glavnice, vlastna je glavna skupština privolom političke zemaljske oblasti, godišnje postotke od čistoga dobitka opredieljene povećanju iste zaklade, sniziti do 5 postotaka. Smanji li se pako zaklada gubitci izpod polovine temeljne glavnice, zapadati će ju opet postotci prije ustanovljeni. — §. **12.** Kako je dioničko družtvo odlučilo, brinuti se za obskrbljivanje činovnika i podvornika namještenih kod zavoda i njihovih udovica, davati će ono od čista dobitka . . . postotaka za to, da se stvara mirovinska zaklada, i to dotle, dok ona dosegne iznos od . . . for. Koliko će se iz te zaklade davati činovnikom, podvornikom te njihovim udovam, ustanovljuju posebni propisi. I ova se zaklada upravlja napose i množi vlastitimi kamati. — §. **13** Od viška godišnjega čistoga dobitka izlučit će se nadalje 15 postotaka, da se uzmogne u gotovu i nominalnom vriednosti odkupiti jedan dio družtvenih dionica. Tomu iznosu, namienjenu odkupu dionica, pribrojiti će se i 5% kamate, koje bi po §. 10. zapale dionice, odkupljene već prijašnjih godina. Ostatak dobitka prenieti će se, ako ne iznosi ni 200 forinti, na sljedeću godinu. Žriebom odlučiti će se, koje da se dionice odkupe. Svaka će se odkupljena dio-

nica uništiti, te zamjeniti odkupnicom sa tekućim brojem i brojem odkupljene dionice. Vlastnike odkupnica idu osim 5% kamata, pripadajućih po §. 10. dionicam, ista prava kao što i dioničare i to ponapose pravo na superdividendu i to sve dotle, dok se dionička glavnica sva ne odkupi. — §. **14.** Od iznosa, koji od viška čistoga dobitka preostane nakon odbitaka opredieljenih §§. 11—13. valja jednu desetinu upotriebiti za dobrotvorne svrhe, što jih opredieli glavna skupština privolom polit. zemalj. oblasti; ostatak porazdieliti će se kao superdividenda medju dioničare i držaoce odkupnica. — §. **119.** Štediona u . . . . prestaje postojati kao privatno družtvo, čim se odkupe sve njezine dionice. Od toga vremena biti će ona javnim zavodom, podredjenim obćini . . . . ili . . . . županiji, te će joj se uprava urediti posebnimi odredbami. Od pričuvne zaklade zapasti će, pošto se odbije iznos potrebit, da se nadopuni mirovinska zaklada i namire druge obveze, jedna trećina štedionskomu zavodu, a dvie trećine porazdieliti će se medju vlastnike odkupnica. Stedionsko se dioničko družtvo može u ostalom i prije nego li što se odkupe sve dionice, razvrgnuti zaključkom glavne skupštine, stvorenim u smislu §. 19. Razvrgnuće valja tada prijaviti zemaljskoj političkoj oblasti, priobćit joj zato osnovu i izkazati sredstva, potrebita, da se namire sve obveze zavoda. — Imovina koja preostane, pošto se namire sve obveze i odplati još neodkupljeni dio dioničke glavnice razdieliti će se, pošto se s njom spoji i pričuvna zaklada, u tri jednaka diela. Jedna trećina ostaviti će se, ako se . . . . . obćina ili . . . . . . županija izjave za dalnji obstanak štedione kao javnoga zavoda, ovomu zavodu kao pričuva, inače pako privolom političke zemaljske oblasti upotriebiti za dobrotvornu koju svrhu. Dvie trećine pako porazdieliti će se medju vlastnike dionica i odkupnica. Mirovinska zaklada valja da se sačuva namjeni njezinoj, te će se poput ostale imovine razdieliti tek onda, ako je družtvo izpunilo sve svoje dužnosti prama svojim činovnikom i podvornikom.

SADRŽAJ. — INHALT.

Uvod. — *Einleitung.*

I. Poglavje. Bankovni zavodi i štedione. — *I. Cap. Bank-Institute und Sparcassen.*

Strana — *Seite*

1. Organizacija — *Organisation* ... 1
2. Broj — *Anzahl* ... 6
3. Štedni uložci i štedne knjižice — *Spar-Einlagen*
   štediona — *der Sparcassen* ... 12
   bankovnih zavoda — *der Bank-Institute* ... 27
4. Temeljna glavnica i pričuvna zaklada — *Stamm-Capital und Reservefond*
   štediona — *der Sparcassen* ... 30
   bankovnih zavoda — *der Bank-Institute* ... 34
5. Sva upravna imovina — *Verwaltungs-Vermögen*
   štediona — *der Sparcassen* ... 36
   bankovnih zavoda — *der Bank-Institute* ... 39
6. Uporaba upravne imovine — *Verwendung des Verwaltungs-Vermögens*
   štediona — *der Sparcassen* ... 40
   bankovnih zavoda — *der Bank-Institute* ... 47
7. Prihod i razhod — *Erträgniss und Lasten*
   štediona — *der Sparcassen* ... 50
   bankovnih zavoda — *der Bank-Institute* ... 52
8. Dobitak — *Reingewinn*
   štediona — *der Sparcassen* ... 55
   bankovnih zavoda — *der Bank-Instiutte* ... 60
9. Prva hrvatska štediona u Zagrebu — *Erste kroatische Sparcasse in Agram* ... 62

II. Poglavje. Vjeresijshe zadruge. — *II. Cap. Credit-Genossenschaften.*

1. Organizacija i broj — *Organisation und Anzahl* ... 69
2. Poslovanje — *Geschäftsthätigkeit* ... 75
   Broj članova — *Zahl der Mitglieder* ... 76
   Vlastita glavnica — *Eigener Fonds* ... 78
   Dugovi — *Auf Credit entnommene Gelder* ... 79
   Upravna imovina — *Verwaltungs-Vermögen* ... 82
   Uporaba upravne imovine — *Verwendung des Verwaltungs-Vermögens* ... 82
   Upravni trošak — *Verwaltungskosten* ... 85
   Čisti dobitak i razdioba dobitka — *Reingewinn und Vertheilung desselben* ... 85
   Promet — *Gesammtverkehr* ... 87

III. Poglavje. Svi vjeresijski zavodi. — *III. Cap. Sämmtliche Credit-Institute.*

Broj vjeresijskih zavoda — *Anzahl der Credit-Institute* ... 90
Upravna imovina — *Verwaltungs-Vermögen* ... 91
Uporaba upravne imovine — *Verwendung des Verwaltungs-Vermögens* ... 93
Dobitak i razdioba dobitka — *Reingewinn und Vertheilung desselben* ... 94
Sav promet — *Gesammtverkehr* ... 96

Skrižaljke. — *Tabellen.*

Skriž. I. *Tab.* Tvrdka, sjedište, početak poslovanja i dionička glavnica bankovnih zavoda i štediona — *Firma, Sitz, Beginn der Thätigkeit und Actiencapital der Bank-Institute und Sparcassen* ... 2
Skriž. II. *Tab.* Ustanove štedionskih pravila o trajanju družtva, štednih uložcih, pravu glasovanja u glavnoj skupštini i razdiobi čistoga dobitka — *Bestimmungen der Sparcasse-Statuten über die Dauer der Sparcassen, über die Spar-Einlagen, das Stimmrecht in den General-Versammlungen und die Vertheilung des Reingewinnes* ... 4
Skriž. III. *Tab.* Štedni uložci štediona od godine 1847. do godine 1877 — *Spar-Einlagen der Sparcassen in den Jahren 1847—1877* ... 22
Skriž. IV. *Tab.* Razvoj bankarstva i štedionstva u gradjanskoj Hrvatskoj i Slavoniji i hrv.-slav. Krajini od god. 1847. do god. 1877. — *Entwicklung des Bank- und Sparcassenwesens in Civil-Kroatien und Slavonien und der kroat.-slavon. Grenze in den Jahren 1847—1877* ... 24

Strana — *Seite*

Skriž. V. *Tab.* Bilanse bankovnih zavoda i štediona godina 1847—1877. — ***Bilanzen der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877*** 26

Skriž. Va. *Tab.* Bilanse svih bankovnih zavoda i štediona god. 1868—1877. — ***Bilanzen der sämmtlichen Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1868—1877*** 41

Skriž. VI. *Tab.* Prihod i razhod, dobitak i gubitak i razdioba dobitka bankovnih zavoda i štediona god. 1847—1877. — ***Erträgniss und Lasten, Gewinn und Verlust und Vertheilung des Reingewinnes der Bank-Institute und Sparcassen in den Jahren 1847—1877*** 42

Skriž. VII. *Tab.* Promet štediona i bankovnih zavoda u poslovih eskomptovnom, zajmovnom i predujmovnom i miena štednih uložaka godina 1847—1877 — ***Umsätze der Bank-Institute und Sparcassen im Wechsel-Escompte-, Darlehens- und Vorschuss-Geschäfte und Bewegung im Einlagenstande in den Jahren 1847—1877*** 50

Skriž. VIII. *Tab.* Poslovanje zagrebačke podružnice priv. austrijske narodne banke godina 1862—1877. — ***Geschäftsthätigkeit der Agramer Filiale der priv. österreichischen Nationalbank in den Jahren 1862—1877*** 74

Skriž. IX. *Tab.* Poslovanje vjeresijskih zadruga godina 1867—1877. — ***Geschäftsthätigkeit der Credit-Genossenschaften in den Jahren 1867—1877*** 76

Skriž. X. *Tab.* Broj, temeljna glavnica, pričuva, štedni uložci, uporaba upravne imovine, dobitak i promet blagajnâ svih vjeresijskih zavoda godina 1868—1877. — ***Anzahl, Stammcapital, Reservefond, Spar-Einlagen, Verwendung des Verwaltungs-Vermögens, Reingewinn und Cassaverkehr sämmtlicher Credit-Institute in den Jahren 1868—1877*** 88

Dodatak: — *Anhang.* Uzor-pravila za štedione, utemeljene dioničkimi družtvi, odobrena prev. odlukom od 7. siečnja 1865. — ***Mit Allerh. Entschliessung vom 7. Jänner 1865 genehmigte Muster-Statuten für durch Actien-Gesellschaften gegründete Sparcassen*** 90

Izpravci znatnijih pogriešaka.

Na strani III. predgovora u redku 15. odozgo čitaj „volju“ mjesto „valja“.

Na strani 8. uvoda u redku 17. odozgo čitaj „broj štediona od zapada prama iztoku“ mjesto „broj žiteljstva od iztoka prama zapadu“.

U skrižaljci 54. uvoda na str. 47. čitaj „najniža kamatna mjera“ mjesto „najviša kamatna mjera“, za tiem „najviša kamatna mjera“ mjesto „najniža kamatna mjera“.

U skrižaljci 101. uvoda na str. 79. čitaj „u postotcih“ mjesto „u postotakah“.

U skrižaljci IX. prilogâ na str. 87. izkazana je pričuvna zaklada pomoćnice u Križevcih pogriešno sa 2.013 for. Iznosila je 1.713 for.

U skrižaljci X. prilogâ na str. 89. u 9. redu odozdo izkazano je stanje mjenica, zajmova i predujmova svih vjeresijskih zavoda pogriešno sa 14.201.056 forinti. Iznosilo je 16.233.379 forinti.

Berichtigungen.

Seite 47 der Einleitung ist in der Tabelle 54 statt „Höchster Zinsfuss“ zu lesen „Niedrigster Zinsfuss“, — statt „Niedrigster Zinsfuss“ zu lesen „Höchster Zinsfuss“.

In der IX. Tabelle der Beilagen ist auf Seite 87: der Stand des Reservefondes des Aushilfsvereines in Kreutz: 1.713 statt 2.013 Gulden.

In der X. Tabelle der Beilagen auf Seite 89: der Stand des Wechselportefeuilles, der Darlehen und der Vorschüsse sämmtlicher Credit-Institute: 16,233.379 statt 14,201.056 Gulden.